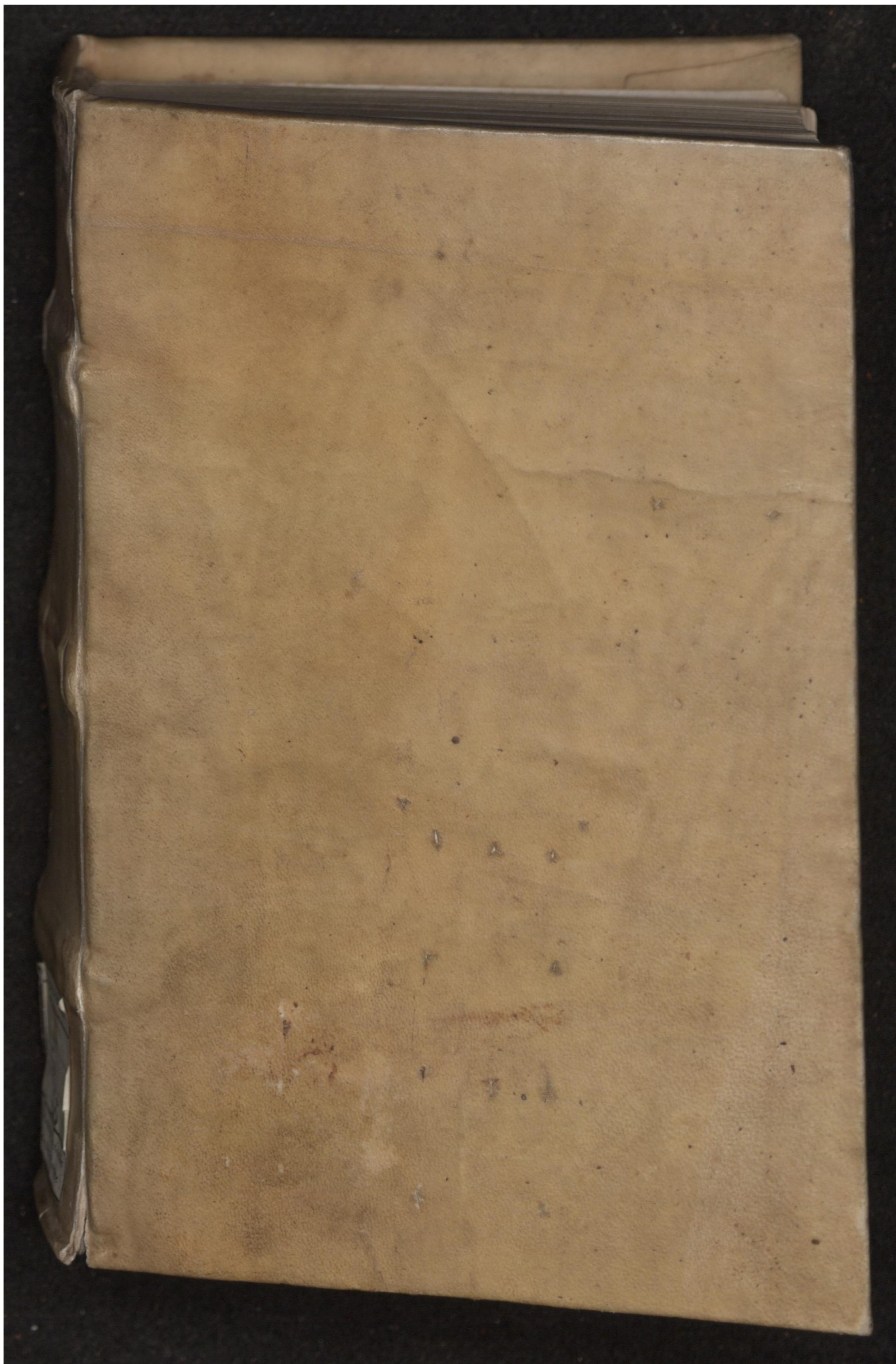
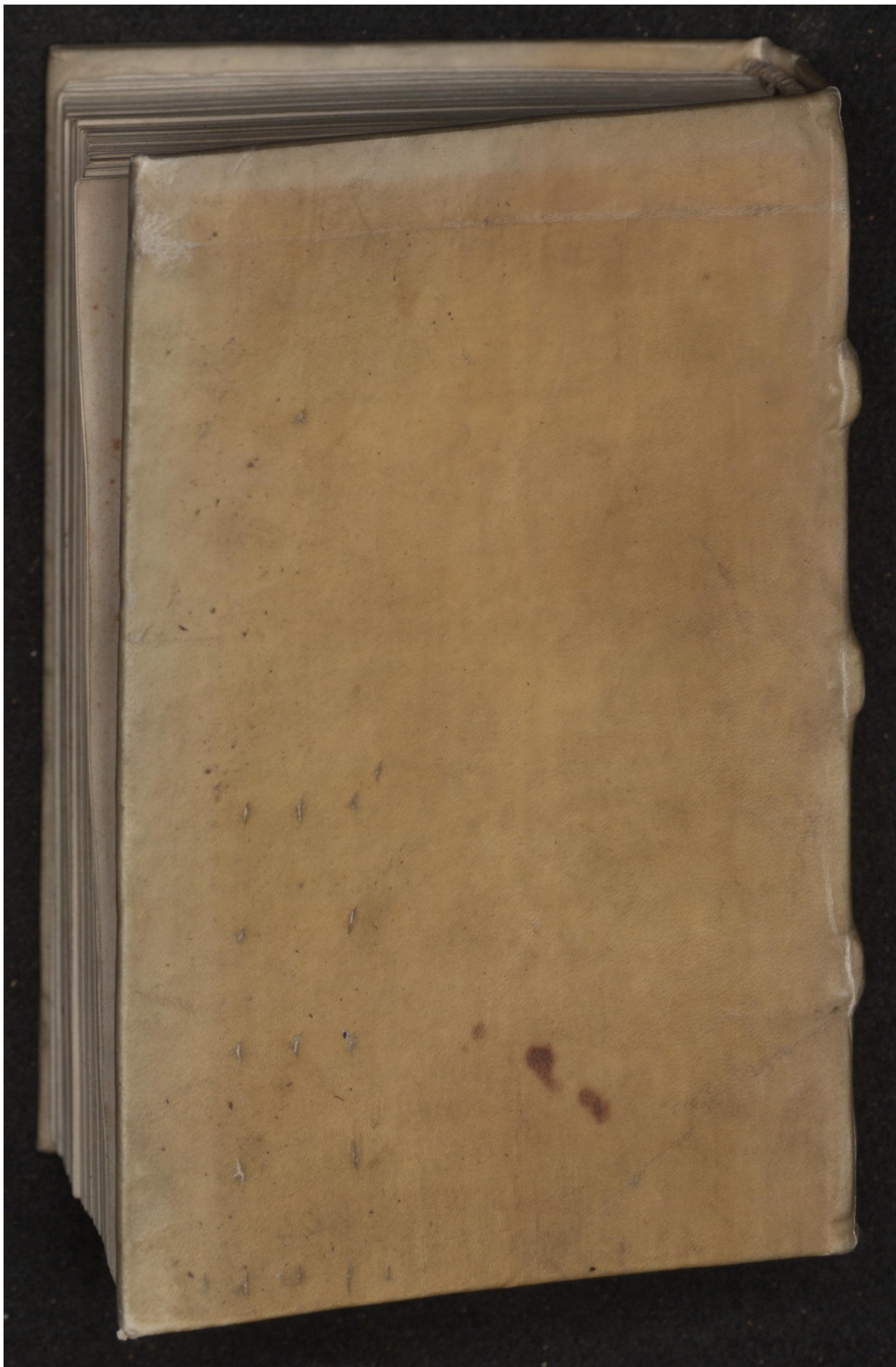
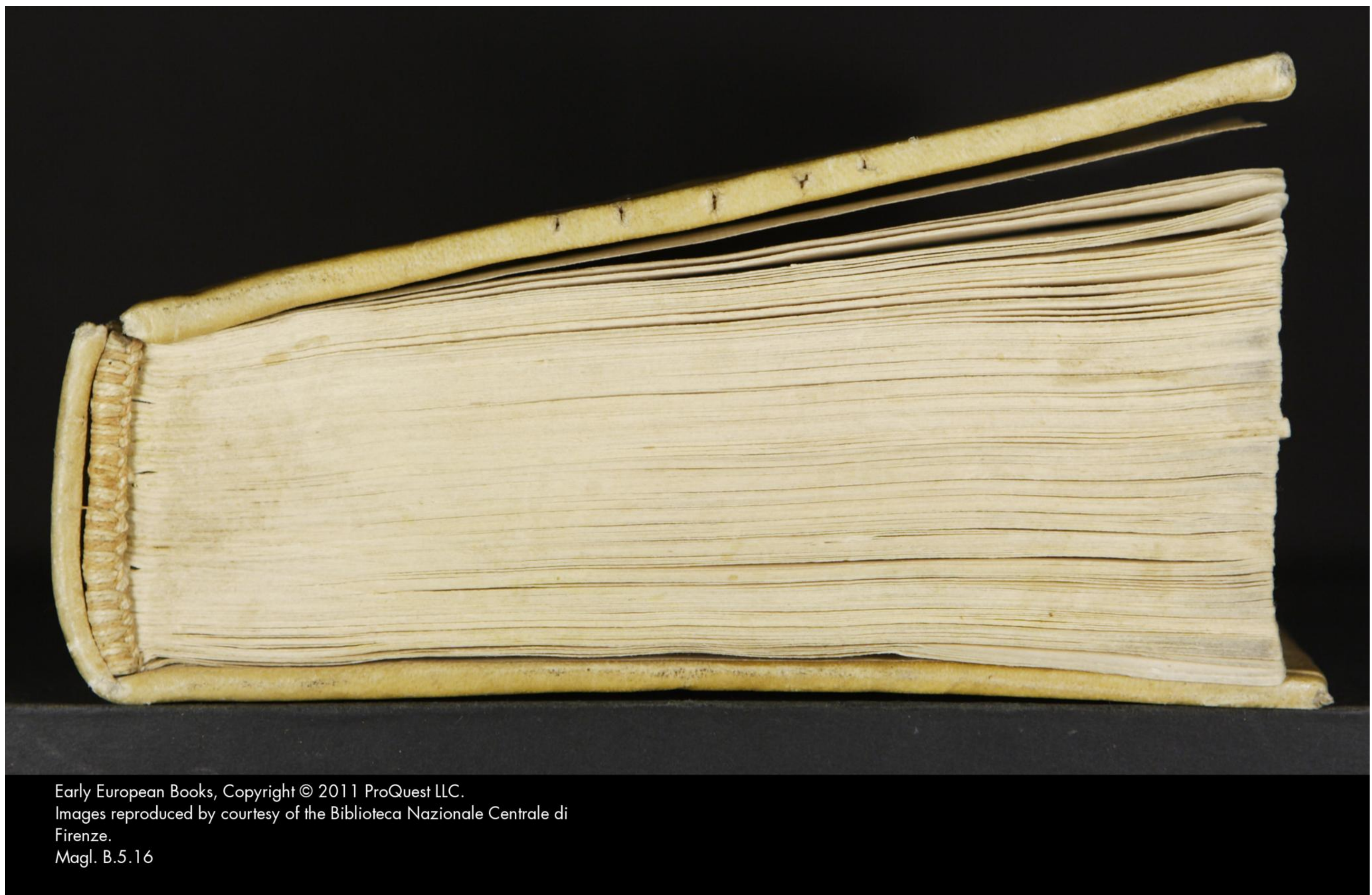
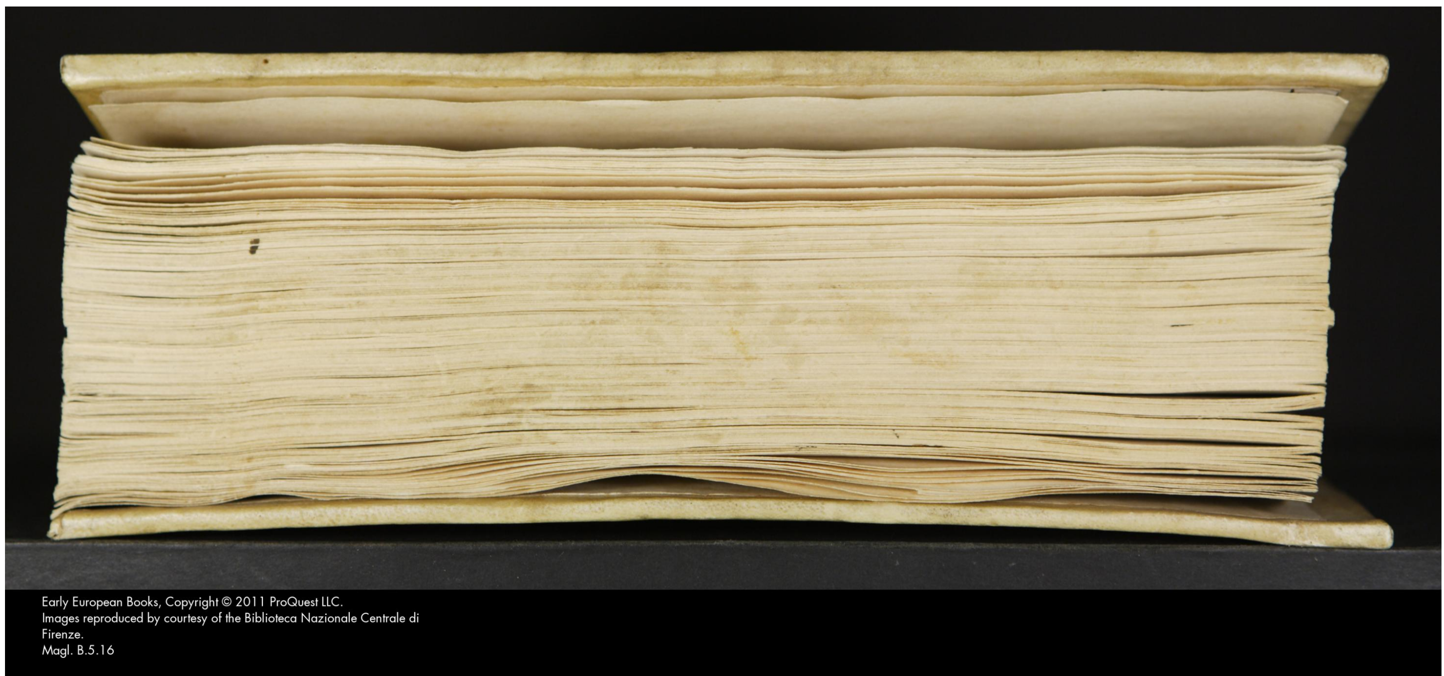

de PLATEA
de
VSVRIS
et
EXCOMVNI
(Venetiis)
1472
INCUNABULI
B
5
16
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

VII

Franc. de PLATEA
de Restit. Usurar.
et Excommun.
Crem. 1472

INCIPIT TABULA RESTITUTIONUM USURARUM ET EXCOMUNICATIONUM EDITA PER VENERABILEM DOMINUM FRATREM FRANCISCUM DE PLATEA ORDINIS MINORUM.:.

RESTITUTIO PRIMO.

De restitutõe bellãtium.

FINIT TABVLA RESTITVTIONVM

INCIPIT TABVLA VSVRARVM.

S VSVRA PRIMO SCILICET IN CONTRACTV MVTVI.

ipſi ſẽpronio egenti mutuo centũ cum pacto
ꝙ mihi remittat iniuriam:uł ẽt ſine pacto ſʒ
hac ſpe duct⁹ ꝑmaria:ut ei⁹ grã uł bñiuolẽtia
uł ueĩa ab eo recepta ceſſẽt expẽſe ꝑdicte.Nõ
aũt ex aliqua charitate quã habeam ad illum.
an ſim uſurari⁹. §. 51

Quid ſi mihi debes.10.que nõ poſſũ recuperare
& mutuo ẽ alia.10.tali pacto ut mihi ſatiſdes
ꝙ ĩfra dictũ tꝑus mihi ſoluas.20.an ſit uſ̃a. §. 52

VSura ſecũdo circa aĩalia.

Quero quare locãdo equum lʒ aliqd accipere &
nõ mutuando pecuniam. §. 1

Vtrũ qñ cõmittũtur aĩalia nutriẽda puta oues
boues & porci poſſit ĩtueĩre fraus uſ̃aria. §. 2

Quid de illꝭ q emunt oues uł boues a pauperibꝰ
q̊s forte non hñt. §. 3

Pone ꝙ do alicui peccora cũ pacto ꝙ percipiam
omnes fructus peccorum q̊aduſꝗ cõſeq̃r totũ
meũ capitale & poſtea ſit coĩa. §. 4

Quid de illis q tradũt boues ad mediationẽ pro
certis ſextariis bladi eo pacto ꝙ ſi moriantur
uł deſiorant ꝯductor ſubeat medietatẽ piculi
ſi aũt meliorantur hẽat medietatẽ cõmodi. §. 5

Quid de ouibꝰ & aĩalibꝰ que tradunt ad ĩcmẽtũ. §. 6

Pone ꝙ dedi aſinã meaʒ in ſocidã ĩ q̃nquẽniũ &
eſt de cõſuetudine ꝙ ĩ fĩe q̃nquẽnii diuidatur
aſina & fetus uł pecudes & fructus eaꝝ:intĩm
aſina pit naturaliter nunquid ruſticus mihi
tenebĩt ad aliquid. §. 7

Pone ꝙ dedi boues cuidã cũ pacto ꝙ dare debe-
at.20.ſtaria grani ĩ anno. §. 8

VSura tertio in emptionibꝰ.

contractus ualet centũ & qa expectat solutõe3 fiendam certis tminis uult hre.100.20. §. 13

Quero an aliq̃ casu liceat uendere ad credẽtia3. §. 14

Vtrũ liceat emere reddit⁹ pecuniarios hereditarie uel ad uitam. §. 15

Quidã pulcher cas⁹ de ãticipatõe solutõis ptii rei uẽdite. §.16.17.& §. 18

Quid si rẽ puta frumtũ non erã uẽditurus & rogasti me ut tibi uẽderẽ:an possũ petere illd qd ualebit tẽpore q̃ ĩtẽdebã uẽdere. §. 19

Quid si uendat ptio qd ad presens currit s3 si pl ualet usq̃ ad pasca uult qd illd pl sibi det:si uero minus ual3 ñ uult qd ptiũ minuat. §. 20

Quid si habens merces uolebat eas portare ad aliũ locũ ũ uerisimilit erant cariores:& inuenit in loco ubi erat q sibi dat tm̃ q̃tũ hre potuiss3 ĩ loco ad quẽ illas intendebat deferre. §. 21

Pone uendit qs fructus terre predii ad temp⁹ puta.10.ãnoꝝ pro mille:cũ fructus illi⁹ predii coĩter ualeant ãnuatim cẽtũ qnquaginta:est ne licitus iste q̃ctus ex parte emptoris. §. 22

Pone q̃ petrus hab3 cẽtũ libras in bãcho alicui⁹ recipiendas usq̃ ad q̃tuor mẽses utrũ alicui liceat emere eas .p.80. § 23

Quero de tali casu aliquis portauit sal ianue & uendidit ipm coĩtati pro certo ptio pcipiẽdo qñ aliis q ante portauerũt sal q̃ ipse & eide3 coĩtati uẽdiderũt fuerit satisfactũ.talis autem uendẽs nolens tãto tẽpore expectare solutõe3 fiendam:uendit iura sua que h3 sup coĩtatem mĩori ptio q̃ debeat recipere. § 24

Pone q̃ qs emit terrã ab aliq̃ multo minori ptio

ꝙ ualeat restitutur⁹ eā ꝓ ꝑtio eodē infra certū
tp̄us:siue qn̄cūq; uoluerit uenditor. §. 25
Quero de hoc casu Petrus existens ianue emit
a Martino turonenses recipiendos in francia
in talibus nundinis. §. 26
Quid si uēdo t̄ bladum uł rem meam ut reddas
mihi tātum quātū ualebit in tēpore q̊ cari⁹ eı̄t
hoc anno:an liceat. §. 27
Quid si qs uendit bladū alteri pro.20.solidis in
mense qd̄ est tm̄.15.ı̄ prefixo t̄mino ſm boni
uiri estı̄atione ualiturū & postea ueı̄at caristia
& dcūs illd̄ bladū uēdat:nunqd p̄m⁹ uenditor
aliqd ēptori restituere tenet̄. §. 28
Quid si tp̄r quo m̄suradū ē granū ꝓ quo tibi nūc
centū dedi:puta do t̄ pretiū tēpore messium
& m̄sure debēt in pasca qn̄ granū pł ualebit §. 29
¶ VSura quarto ı̄ ꝯctu societatis.
Quero de hoc casu aliqs ciuis ianuensis ꝯmittit
pecuniam bone fidei alterius ut inde lucret̄ &
iuste & hab; inde partem in lucro. Vtrū liceat. § 1
Quero qūo in cōmissiōe talis pecunie ꝯmittat̄
usura. § 2
Quot modis uariatur ꝯctus societatis. § 3
Pone ꝙ aliqs ponit in societate operā tm̄:alius
ponit libras.30.ad t̄tiā partē lucri & dāni hoc
ē ad lucrū & dānū.10.libras.20.remanentibus
sēp saluis:an liceat. § 4
Quid de his q mutuant pecuniā ad negociādū
hoc pacto ꝙ capitale sit saluum:& si qd̄ lucrū
interueniat illd̄ diuidatur. § 5
Quero qn̄ un⁹ ponit pecuniā tm̄ & alt̄ opa; ex
qb; ptib; ı̄tellıgūt̄ socii tā ı̄ lucro ꝙ ı̄ dāno. § 6

Quero an notarii qui ſcienter ꝯficiunt īſtrumēta
ſuper uſ͛as teneanť ad reſtitutionem. § 1

Quid de prelatis ſigillātib⁹ & ſubſcribentib⁹ ſe
ī īſtrumentis uſurariis. § 2

Quid de his q tp̄re meſſiū uľ uīdemiarum emūt
uili⁹ frumēta & uina ut uēdāt carius. § 3

Quid de mercatorib⁹ q ea intētione emūt mone
tas & alias res uenales. § 4

Pone ꝙ uſurarius emit prediū de pecunia uſ͛aria
& donat rem illā alteri & poſtea fit non ſoluē
do. Vtrū ille q ſoluit uſuras poſſit cum effectu
petere rem emptā de uſuris ab ipſo poſſeſſo
re cui donata eſt:& utrū ille in foro penitētie
teneať reſtituere. § 5

Quid ſi talis poſſeſſio ꝑueniat ad illū q ſoluerat
uſuram ex cauſa lucratiua. § 6

Quid de heredib⁹ uſurarii. § 7

Quid ſi alter heredū ſcūs ē non ſoluēdo:nunqd
alter teneť inſolidū. § 8

Quid de illis dn̄is q multa recipiūt a iudeis uſu
rariis per uim. § 9

Quid de genero raptoris uľ uſurarii nūqd pōt
accipere dotem a ſocero. § 10

Quid de creditore nunquid poteſt accipere qđ
ſibi tenetur ab uſ͛urario. § 11

Quid de ſeruitorib⁹ uſurariorum q eis ſeruiunt
in officio fenerandi. § 12

Quid đ eo q cum uellet alicui mutuare pecuniā
gratis īduxit me ꝙ n̄ mutuarē niſi ſub uſ͛is. § 13

Quid đ eo q ꝯſulit alicui:ut fenereť. § 14

Quid de eo q pecuniā dat amico:uľ ꝯſāguineo
gratis ut fenereť. § 15

FINIT TABVLA VSVRARVM.

INCIPIT TABVLA EXCOMMVNICATIONVM.

De statuetib9 q libertate eccl'ie. §. 30.

De his q usurpãt sibi custodiã uacãtiũ ecclesiarum. §.31.

De falsificantibus lr̃as dñi pape. §.32.

De ĩsecutorib⁹ cardinaliũ. §.33.

Quō dicaᵗ ciuitas d̄l'iquere ī ep̄ȝ ut ī ïdcō subiaceat. § 18
Si qs īsultauit aliq̄m sub pōticu:ā dicaᵗ īsultasse ad domū. § 19

DE exigētib⁹ & extorquētib⁹ talias uł collectas a clericis. § .36

Quid si ñ exigūt ab īuitis:sȝ clerici spōte soluūt. § i
Eccł'iastice p̄sone ñ debēt grauari angariis. § 2
Quid d̄ fratrib⁹ terᵗ ordīs scī frācisci & huiusmoī. § 3
Quid si occurrīt necessitas nec tp̄us cōsulēdi papā utrū si grauet eccł'ia īcurrāt h̄e pene. § 4
Que dicanᵗ expeditiones. § 5
Que munera seu collecta subeat ecclesia. § 6
De q̄ h̄t rectō tał satisfacere añq̄ absoluaᵗ. § 7
Quid si nou⁹ successor opā d̄dit q̄ hō dānū em̄daret:sed nō pōt. § 8

DE his q 9pellūt p̄latos seu capł'a ad sūmittēdū laicis uł alienādum bona īmobilia. § .37.

Hic exp̄miᵗ cā q̄re h̄ 9stitutio facta sit. § i
Hec p̄hibitio solū h̄t locū ī reb⁹ īmobilib⁹ & iuribus ecclesie. § 2
Iura ī corporalia inᵗ īmobilia iudicanᵗ. § 3
Modi sūmissiōis p̄hibite ī textu numerati. § 4
Pena p̄latoꝶ & clericoꝶ 9facientiū. § 5
Propᵗ delictū dn̄i terra pōt īterdicto subici. § 6

DE exigētib⁹ pedagia & guidagia a personis ecclesiasticis. § .38.

Quid significēt pedagiū ēbutū uectigal cēs⁹ pēsio. § i
Clerici immunes sunt in reb⁹ quas nō deferunt causa negocii:ergo si causa negocii deferunt immunes nō sunt. § 2
Cui deb⁹ satisfieri de tali trāsgressione. § 3

Hec pena e͡t se extēdit ī electōe illaꝝ q̄ uiuūt sicut canonici seculares.

¶ De electoribꝫ & electis ad regim̄ urbis rome. §. 53.

¶ De magr̄is & scholaribꝫ bonoiensibꝫ ꝯducētibꝫ hospitia alioꝝ an̄ ꝯductōis tp̄us sīe licētia ipsoꝝ. §. 54.

¶ De ꝑticipāte cū excoīcato a papa in diuinis. §. 55.

¶ De ꝑticipāte cū excoīcato nedū a papa: sꝫ a q̄cūꝫ in crimine. §. 56.

¶ De his q ꝓcurāt q̄ cōꝑuatores dati se ītromittāt de his q̄ eis nō lꝫ. §. 57

¶ De eo q fīgit aliquē casū pp quē iudex uadat uł mittat ad aliquā mulierē ꝓ testimonio. §. 58.

Expliciunt tabule operum utilissimoꝝ.s.Restitutionum Vsurarum & Excoīcationū reuerendi fratris Francisci de platea bonoñ ordinis minorum ꝑitissimi in utroq̄ iure ac in sacra theologia.

LAVS DEO.

INCIPIT OPVS RESTITVTIONVM VTILISSIMVM A REVERENDO IN CHRISTO PATRE FRATRE FRANCISCO DE PLATEA BONONIENSE ORDINIS MINORVM DIVINI QVE VERBI PREDICATORE EXIMIO EDITVM.

RESTITVTIO. Primo. Vtrum restitutio sit de necessitate salutis. Rñdeo secũdũ Sco. ĩ quarto. di. i5. ar. ii. q. iiii. 5 i. ĩ prĩcipio q̃ sic: Quia sicut auferre alienũ ẽ peccatũ mõtale: & ꝯ p̃ceptũ diuinũ negatiuũ. s. Non furtũ facies: Ita & tenere alienũ. Et ideo sicut necessariũ ẽ seruare p̃cepta negatiua: Ita necessarium ẽ non tenere alienũ ĩuito dño: & p consequẽs: uel actu statĩ reddere: uel statĩ uelle reddere cũ fuerit opportunitas. Vnde ẽ restitutio necessaria: ut ps quedã satisfactioĩs: nec generaliter accipiẽdo satisfactionẽ nec specialiter. Generaliter eĩm accepta reddit p peccato equalẽs ei ĩ quẽ peccat̃. Nõ sic ista restitutio: qa absq; oĩ redditione p peccato posset reddi pxĩo quod suũ ẽ: sicut ĩ mutuis reddit̃ creditori absq; oĩ satisfactione ptinẽte ad reconciliatioẽm peccatõis. Consiliter non ẽ satisfactio specialis que ẽ tertia ps penĩe: qa de congruo reqrit̃ restitutio añ oẽm ptẽ penĩe: sicut cessatio uoluntatis in actu uel facto a peccato. Sed satisfactio que ẽ tertia ps penĩe nõ reqrit̃ añ alias duas ptes penĩe: Immo seq̃t̃ contritionem & confessionẽ ut ĩiũctã a sacerdote. Restitutio eĩm non ĩiungit̃ a sacerdote: sed a lege diuina: & ẽ sĩle in aliis peccatis si teneret̃. Adulterã restituere uiro suo: ñ est nisi cessare a peccato: uel a trãsgressioẽ huius p̃cepti. Non mechaberis. Et illud p̃cedit oẽm ptẽ penitẽtie accepte: Et ideo sicut tenens adulterã non ẽ capax penitẽtie sed irrisor: & ideo si talis ueniat ad penitẽtiã

addit peccatũ peccato. Ita & detinẽs alienũ uolũtate & facto: dũ talis ñ ẽ capax alicuius ptis penitẽtie. Hec ipse ad litteram Cõcor. Lãdul. ĩ quarto di. 15. Et Asten. ĩ sum. li. 5. ti. xxix. dicẽs ꝙ restitutio ẽ de necessitate salutis: qa ẽ actus iustitie commutatiue: Ad obseruãdũ autẽ iustitiã oẽs tenẽt. Ideo qlibet tenet rei ablate ĩiuste ad restitutionẽ. Vnde Augu. ĩ epistola ad Macedoniũ. Et habet. 14. q. 6. c. i. Non remittit peccatũ nisi restituatur ablatum (si restitui potest) Hec Augu. Et si non potest restitui: debet redditio fieri ĩ equalẽti. si sit possibile. extra. Ne lite pẽdẽte. c. 2. Si uero equalẽs reddi ñ possit: tenet q dãnum intulit restituere quod potest ad arbitriũ bonoꝝ uiroꝝ. Hec ille. Quid si pcipit a confessore ut statim restituat. Respõdet Fran. de mar. ĩ quarto. ꝙ si non facit mortaliter peccat: quia pceptũ de non retinẽdo rẽ alienã obligat sẽp & ad semp.

i Estitutio. Secũdo. s. quis teneat ad eã. Quero quis teneatur ad restitutionẽ. Rñdeo secũdũ Sco. di. 15. & secundũ Ric. ibidẽ. ꝙ dãnificans: tam prĩcipalis ꝙ̃ fautor tam bonoꝝ aĩe ꝙ̃ cõpis ꝙ̃ fõtune & fame. Vnde primo dicet de damnificãtibus ĩ boĩs aĩe. Secũdo de dãnificãtibus ĩ bonis cõporis. Tertio de damnificãtibns ĩ bonis fõtune.

De restitutione dãnificãtiũ ĩ bonis aĩe.

2 Vid si aliqs retraxit aliquẽ a religionis ĩgressu. Rñdet Sco. ĩ quaro. di. 15. ar. 3. q. i. in prin. ꝙ si abstraxit aliquẽ iã obligatum ad religionẽ: Intelligo obligatione pfessionis: tenetur ad restitutionẽ. s. agere ꝙ ille redeat. Sed si aliquẽ dispositum ad intrãdum retraxit ne intraret: Quia interest inter habere et ppe esse: non tenet ad tãtam restitutionẽ religiõi ad quãtã si fuisset in religiõe sed tamen ad aliquã restitutionẽ: utputa ad aliquã inductionẽ alterius equalẽtis ad ingressum istius religionis: Et hoc intelligẽdum ẽ si aliquẽ retraxit intẽtione dãnificãdi religionem: Si autẽ intẽtiõe cõsulẽdi utilitati pprie sine

fraude:nõ tenet religioni:sed in primo casu. Et ẜo tenet ꝑso-
ne quã retraxit:ut in ꝑsuasionibus & aliis bonis spiritualibus
& eqpollẽtia bonis illis in qbus illum retrahẽdo dãnificauit.
¶ Concor. Asten.in sum.li.5 ti.29.Itẽ.Ric.in quarto.di.15.ar.5.
q.4.dicẽs ꝙ retrahẽs utilẽ ꝑsonã religioni ab ingressu eiusdẽ
ĩtẽtiõe dãnificãdi religionẽ:tenet illi religiõi ad ĩtẽẽ ad arbitriũ
bonoꝝ uiroꝝ. Si autem hoc faciat nõ ꝓpter hoc:sed ut cõsu-
lat utilitati sue siue temporali siue spirituali non suggerens
aliquod falsũ nec in fraudẽ:nõ tenet religioĩ ad aliquã restitu-
tionẽ :sed ꝑsone cuius ꝓfectũ spiritualem ĩpediuit.tenetur in
spũalibus facere restitutionem quã põt.Fran.uero de mar.ĩ 4.
dicit. Quid de illo q impediuit aliquem ab ĩgressu religioĩs.
Rñdet ꝙ tenet eũ efficaciter inducere ad hoc ut melius a quo
retraxit eũ. Sed si qs exire faciat aliquã ꝑsonã de religioẽ:uel
ĩpediat ingressũ.dicit ꝙ debet se ipsũ dare ꝓ illo.uel ꝓcurare
equalentẽ:uel facere quod in se est.

¶ De his qui ĩduxerunt aliquos ad peccatũ.

Utrum ĩducens aliquem ad peccatũ consulendo:suadẽdo:
rogãdo & cetera:teneatur ad restitutionem. Respondet Sco.ĩ
sup.ar.iii.q.i.ꝙ sic.mõ sibi possibili.s.ĩ ducendo eũ ad penĩaꝫ
efficaciter & ad actus uirtuosos.& si sola inductio nõ sufficiat.
qa facilius ẽ ꝑuertere:ꝗ cõuertere :tẽt & p se orãdo:& p alio-
rũ orões ꝓcuratas ĩpetrare sibi cõuersioẽm:& p alios ꝑsua-
sores efficaces:dũ tñ illis ñ ꝓdat peccatũ occultũ alterius. Et
p hoc patet ꝗtũ peccatũ ẽ & ꝑiculũ:aliũ sollicitare & ĩducere
ad peccatum :qa potest uix digne restituere:cum uolũtatẽ iã
allectã ad peccatũ uix possit ꝑsuasioĩbus & aliis multis uiis re-
ducere ad ꝟtutẽ. Rõ huius satis patet:cũ ꝟtutis bõa sit maxĩa
ẜm Augu.ꝑ retractationũ. Plus dãnificat q ĩ istis dãnificat: ꝗ
ĩ qbuscũqꝫ aliis.Et p cõsequẽs plus ẜm iustĩã tenet ad restitu-
tionẽ ꝓxĩo ꝗtum sibi possibile ẽ.Idẽ Asten.li.5.ti.29. Qui
querit. Utrũ dãnificãs aliquẽ ĩ bõis aĩe teneat ad restitõnem.

Et rñdet q̄ sic multo magis q̄ dānificās ī boīs cōporis:qa bōa anime sūt multo meliora aliis. Vñ.6.q.i.c.Sūt plurimi.dicit. Multū dāna moꝝ distāt a dānis reꝝ tēporaliū:Cū ista sint ex nos:illa uero ī nobis sint.Nullus autē dānificare aliū potest in bonis aīe nisi dispositiue.s.eū inclinādo uerbo uel exemplo ad peccādū.Et ideo talis tenet ad restituōnē.s.eū disponēdo ꝑut pōt ad bonū:bono ꝟbo & exēplo ꝑ eo orādo uel oratioēs ꝑ
4 eo impetrando.Idē Ric.in quarto.di.i5.ar.5.q.2. Quid de illo q attētat pudiciciā.i.castitatē mulieris:interpellādo eā de luxuria:& ei ꝑsuadens blādo ſmōe pollicēdo ei maria & mōtes.Rñdet Io.de pla.insti.de.iniuriis.§.Iniuria uer.siue Cuius q̄ tēt ei actiōe īiuriaꝝ:&uiro eius:qa eius pudiciām cōrūpere tentat.Siliter īsectās mulierem & post eā uadens:q̄cūq̄ uadat tenet ei iiuriaꝝ:qa ꝑpter assiduā eius frequentiā & īsectationē Infert mulieri multā īfamiā:ut dicto §.Iniuria.Et est testus ī l.Item apud Labeonem.§.Appellare.& §.Aliud. Secus si non frequenter insectet:sed aliquādo gratia solacii & ludi honesti:Et hoc ueꝝ quando īterpellat de luxuria mulierem honestam.Secus si ueste meretricali esset īduta:qa tūc eam appellās & in sectās ñ tenet in iuriaꝝ.dicta.l.Item apud Labeonem
5 §.Si quis uirginem.ff.De īiuriis. Quid de illo q uituperauit aliquem iniuste.Rñdet Asten.ū sup̄ ſm Tho.q̄ sicut dignitatem ꝑsone eius in opiniōe hominum maculauit ꝑ illatioēm
6 cōtumelie:sic reparet eū ꝑ exibitiōem reuerentie. Vtrū seducēs uel deflorās uīginē tēat ad restitōēꝫ eā ducēdo dotādo. Respōdet.Hosti.ī sum.in ti.de matrīonio:rubrica qualiter ꝯbit uer.Hec in iudicio q̄ ubi cā decipiendi & tantū carnalem copulā extorquēdi consensit aliq̄s ī aliquā.si deceptō uult ꝟaꝫ agere peniam necesse habet illā sine fictiōe aliqua ducere in uxorem:uel si hoc non pōt facere debet ei dare uiꝝ cōueīentē uel aliter satisfacere ſm Ray.ī.c.i.& 2.de adulte.26.q.2.Tria Concor.Alexāder de ales ī ſo tractatu de stupro.Cōcor.Ric.

in quarto di.15.ar.5.q.2. Concor.Io.de pla.Insti.de publicis iudi. §.Itē lex iulia dicēs qualiter puniat stuprū de iure canonico dicit.ꝙ mulier non punit:sed stuprās ꝟginē cogit eā dotare: & ī uxorē recipe:si ipsa & pater eius uelit. Alias si nolit:cogit solū eā dotare iux ipsius stupratoris facultatē & puelle dignitatē:& habita cōsideratiōe ꝙtū plus rōne deflorat iōis datae alti uiro:aut si stuprato noluit eā recipe in uxōē:tūc ꝟberibꝫ castigatus a iudice ꝓut ei uisū fuerit:ac etiā excoīcatus detrudat ī moāsteriū acturus peniam.Hec oīa habēt c.i.& fo.de adulte. Et nō ꝙ lꝫ hec sit pēa legis uetis:tn̄ ꝓm Sco.qn̄ lex huāna cōcō dat cū lege ueteri est ꝓuanda.Hec dicit in quarto di.15. Vtrū cōfessor q de facto absoluit aliquē quē de iure absoluere non poterat:teneat ei ad restitutioēm.s.notificādo ꝙ eū absoluere n̄ potuit.Rn̄det Guil.ꝙ sic & peccat mōtaliter ꝓm Ric.ī.q̊.di. 7
28.ar.2.q.5. Vtrū dānificās aliquē ī boīs aīe uel corporis ex fraudolēto cōsilio teneat ad restitutōnē.Rn̄det Ric.in p̄.di.15. ar.5.q.2.ꝙ sic.Et dicit ꝙ appellatione fraudolēti cōsilii continet malū cōsiliū datū ex ignorātia:ꝙuis bonū cōsilium dare crederet:si hō debitā diligētiā nō adhibuit ad sciēdū.qa negligētia crassa ꝓpe dolū ē di.i.c.Sepe. Quid de clerico q tenēt ad officiū & ex negligētia uel lasciuia illud ꝑtermittit.an teat ad restitōnē.i.ut redicere teneat:cū dānificauerit se ī boīs aīe. Asten.li.6.ti.21 dicit ꝓm Hēricū.ꝙ si aliqs dimittat aliꝙ horā ex īdustria sine necessitate:mōtaliter peccat.secus si ex obliuione.Quādo tn̄ illā negligētiā recolit:tenet supplere uel illud quod omisit uel equalens.Sed primū credo melius.Inno. uero ī.c.i.de celebratōe missaꝝ dicit.Videt qbusdā ꝙ siue ex necessitate siue ex nolūtate:uel etiā ex negligētia accurata ꝑtmittat clericus officiū ad quod tenebat:n̄ ꝙ ultius peccet si officia omissa non redicit :sed penitētia ē ei īdicēda de peccato omissioīs.Tamen satis ē cōueniēs ꝙ sacerdos ī eo:ei peniam īponat :ī q̊ deliqt.s.ī dicēdo eadē officia que omisit.sꝫ si ī hoc

ñ crederet ei ꝑficere mutabit ei ĩ aliã penĩam. Idẽ dicit Ho/
stien. Nisi esset tãta multitudo officii reficiendi ꝙ quasi esset
ĩpossibile reficere de re.iu.ĩpossibiliũ de pactis c.fi

10 ¶ Quid de illo q̄ fecit penĩam sibi ĩiũctam in peccato mortali:
uel ieiunauit in peccato mõtali uel ꝑtermisit ieiuniũ uel ꝑter/
misit audire missã uel fregit quadragesimã: an teneatur ad re/
stitõnem reficiẽdo oĩa ista: Et an sit sibi ĩiũgẽdũ ꝓ penĩa ꝙ
reficiat. Rñdet Ric.ĩ p̊ sui q̊libꝫ.q.20.ꝙ nõ. ¶ Cõcor. Sco.ĩ.4̄.di.
15.tractãs de penĩa.i.de satisfactiõe facta ĩ peccato mõtali. Et
dicit ꝙ non põt satisfactio exteriõ fieri de uno peccato ita ꝙ
remaneat ille satisfaciens ĩalio peccato: Et ꝓbat: qa placeret
deo: & tñ esset inimicus: Et quo ad hoc oportet satisfactiones
esse cõiũctas ĩ uolũtate saltẽ habitualiter: licet ñ in effectu nec
in uolũtate tunc actualiter. Sed ista sentẽtia uidet̃ nimis dura
ꝯ peccatores: & occasio maiõis obstinatioĩs: Si enim uere iste
hodie peitẽs & huĩliter recipiens satisfactionẽ: puta ieiuniũ
triũ dieꝝ: cras recidiuet ĩ peccatũ mõtale & de illo nõ peitẽs
ſ͛a die ieiunat qa sibi ĩpositũ ẽ. Si dicas ꝙ ieiuniũ istd̃ ſ͛e diei ñ
est aliqua satisfactio exterior magna ẽ occasio inducẽdi hunc
iã lapsũ ut ſ͛a die nõ ieiuẽt. Et ꝑ cõsequens ad nouum peccatũ
mõtale: qa transgrediẽdo penĩam a sacerdote receptã: uidet̃
peccare mõtaliter: cum sit trãsgressio ꝑcepti ecclesie et uica/
rii dei ĩ isto actu. Ex hoc posset fõmari talis ratio si post lap/
sum & ãte penĩam nouã nõ exeqt̃ penĩam pristinã sibi ĩposi/
tã: peccat mõliter nouo peccato. Igit̃ si exeqt̃ bñ facit: qa facit
actũ obĩe: sed ñ facit actum obĩe: nisi ĩꝙtũ illd̃ ĩpositũ ẽ sibi ut
ps satisfactioĩs. Ergo dico sine ꝑiudicio ꝙ q̄ semel uere pe/
nitet & recipit penĩam uel satisfactionẽ cõdignã sibi ĩpositã
ab ecclesia (claue non errante) ꝙtumcunq; postea recidiuet
nunꝙ tenebitur nisi ad illã unicã satisfactionẽ ĩplẽdã & si eã
ĩpleat ĩ caritate melius ẽ: qa nõ tãtum soluit penã: sed meret̃.
Sed si ĩpleat eã uolũtarie ex caritatẽ soluit penã: sed nõ meret̃

grām. ſi aūt ipſa a deo exigat̄ ex̄ caritatē ſoluit qdē penā licet ipſe nō ſoluat̄. Et ī ꝓ qdē ē ſatiſfactio ſīpliciter: qa recōciliās & placās. In ſc̄o autē ē ſatiſfactio qa uolūtaria redditio: ſed nō ſimpliciter: qa nec recōciliās nec placās. In tertio ē ſatiſfactio ultra quā n̄ exiget̄ ulterior pena. Ex ſc̄o mēbro ſeqt̄ ꝙ ſi magnā ptē ſatiſfactiōis īpoīte expleuit ī peccō mōli: & poſt iteꝝ peītet d̄ peccō. nō ē iterato īponēda ſatiſfactio ꝓ ꝓ peccato de quo ſatiſfecit lꝫ ex̄ caritatē. ſꝫ tantū de nouis peccatis que fuerūt cā ꝙ ſatiſfactio fuerit mōtua. Et ſi arguas fuit mōtua: ergo n̄ fuit ſatiſfactio. n̄ ſeqt̄ niſi ī tātū ꝙ n̄ ē ſatiſfactio recōciliās & placās ī aīcī. Et ſi arguas igit̄: n̄ ē ſatiſfactio n̄ ſeqt̄ qa ſuficit do ꝙ aliqs uolūtarie ſoluat penā debitā ad puītionē peccati ꝯīſſi qa ſufficit ꝙ multo magis uidēt ſatiſfactio: qd̄ patet in actibus hūanis. Si eī alicui offēſe ī regē cōreſpōdat pciſe ſc̄m legem abſciſio manus: & iſti etiā īuito abſcidat̄ māus ſatis patit̄: et regi ſatiſfecit ſufficiēter qa ſc̄dm iuſtiam non debet ab eo exigere ulteriorem penam: & tn̄ nō recipit eū ī grām & aīciciā. Multo magis poſſet ſufficere ꝓ puītiōe culpe: ſi aliqs debitam ſibi penā īfligeret: lꝫ n̄ ad grām uel aīciciā iudicis offēſi. Ex tertio mēbro poſſet dici ꝙ ſi talis ꝓpter nouū peccatū ī qd̄ recidiuauit dānaret̄ an̄ ꝙ totā pnīam ſibi īpoſitā cōpleuiſſet puīretur ī inferno tēpōali pēa cōreſpondēte illi que non fuit hic ſoluta poſt aliqd̄ tēpus n̄ puniret̄ aliqua pena ꝓ illis peccatis ꝓ qbꝯ fuit iſta pena īpoſita ſicut & de ueniali: qa moriens ī peccato mōtali ſimul cū ueniali n̄ puīret̄ eternaliter ꝓ ueīali ut dicet̄ īferius: & eodē mō ī ꝓpſito ex quo eī ſc̄m pleām iuſtiam punitiuā ſemel ē īpoſita pena tēpōis iſti de peccato de q̄ peītuit uere: nūꝙ iſti ꝓ iſto peccato debet̄ niſi pena tēporalis & iſta ſoluta: nulla. ſ. debebit̄.

¶ Quid de ſacerdote. Vtrū ſacerdos q ꝓmiſit dicere. xxx. miſſas ii
dictas ſiue appellatas btī Gregōii decē pſōis ſepatī: ſatiſfaciat dicēdo ſolū. xxx. an uō teneat̄ dicere ꝓ q̄libet iſtoꝝ decē quibus

ꝓmisit dicere.30.& si dicat solū.30.oībus decē teneat̄ ad resti-
tutionē & satisfactionē & supplemētū aliaꝝ oīū:quasi dānifi-
cās ī boīs aīe istos qbus ꝓmisit uel mortuos eoꝝ. dn̄s Bona.in
q̄ di.45.ar.4.q.3.dicit hāc questionē.querēs cui magis ꝓsūt
suffragia:an ei q magis meruit:an ei ꝑ quo specialiter fiūt.Et
r n̄det ꝙ aliqꝝ opinio fuit ut prepositiui:ꝙ suffragia ecclesie
siue specialiter siue generaliter facta:magis ꝓsūt ei q magis
meruit :Et ponūt exēplū sicut si cādela accēdat̄ corā diuite n̄
tātū ꝑbet sibi lumē:sꝫ etiā aliis:& eis q melius uidēt maius lu-
men ꝑbet.exēplū etiā ponūt ī lectione que tātū ualet si legat̄
oībus ī cōi q̄tū si ī speciali:& plus ualet assistēti qui melius in-
telligit etiā si ꝑ alio legat̄ specialiter q minus ītelligit.Si er-
go ita ē ī luīne creato multo magis in sacro:etiā si ita ē ī lecti-
one q̄mō nō ī orōne? absq; dubio ita dicūt.Et si obiciat̄. coīs
mos ecclesie r n̄det ꝙ hoc qꝺ specialiter ecclesia magis facit ꝑ
aliq:n̄ ē ꝓpter hoc ꝙ magis illi ꝓsint sed qa libētius facit bō
ꝑ eo quē diligit specialius:& magis aīat̄ ad faciēdū. Vn̄ si istꝺ
esset notū simplicibus nō ita libēter facerēt suffragia.Sꝫ istꝺ
n̄ credo.qa sicut dicit Augu.de cura ꝑ mōtuis agēda ꝙ sepul-
tr̄a ualet ī loco sācto ꝓpter orōnem sāctoꝝ q orant ꝑ eo ad cu-
ius tumulū meōrāt̄ āplius suffāgiª sūt ad soluēdū penā siue reatū
sꝫ plus ē satisfacere ꝑ debito multoꝝ q̄ unius et facilius satisfit
ꝑ debito unius. ergo pluribus indigēt suffragiis duo q̄ unus
solus. Si ergo diuidūt̄ īter eos uterq; habet minus. ergo non
uidet̄ ꝙ equaliter se extēdāt ad oēs.Et ideo dicēdū ꝙ illud nō
ē sīle:qa ibi lnmē totā spēm rei ī se defert ad oculū:& siliter
lectio totā sīlitudinē uocis:sꝫ n̄ sic ē ī solutiōe sicut in aspectu
& cōsideratiōe:q̄uis eī duo creditores equaliter possit & simul
uidere unū aurū:n̄ tn̄ pōt equaliter solui duobꝫ:sic ītelligēdū ē
ī ꝓpoīto qꝺ ꝑ suffragia fit. Vn̄ refert. Vtrum fiāt ꝑ pluribus:
an ꝑ uno:& ideo distinguēdū ē hic ꝙ suffragia ecclesie:aut fiūt
in cōi aut ī speciali:si in cōi ꝓsūt ei magis q magis meruit &

ꝓdeēt aliis cōdicioībus ꝑibus:qa ñ tātū dignitas.ſed etiā ne-
ceſſitas cōſideratᷣ:& ſic ꝓbāt prime rōnes. Si aūt fiāt ī ſpiali:
ei magis ꝓſūt ꝑ q̄ fiūt:& ſic ꝓbāt oēs rōnes ſequētes. Con-
cor. Ric.ī q̄ eadē di.& ar.& q.q dīc. Vtrū ſuffragia facta pro
pluribus tātū ꝓſit cuilibet q̄tū ſi fierēt ꝓ illo ſolo. Et rñdens
ad iſtā queſtioēm dixit Prepoſitiūs & ſui ſequaces.ꝙ ſuffragia
facta ꝑ pluribus tātū ꝓſūt cuilibet q̄tū ſi fierēt pro illo ſolo:
niſi ꝙ ſibi maior reuerētia fieret:ſicut accēſa cādela ꝑ pluri-
bus & lectio lecta ꝑ pluribus:tātū quēlibet iuuāt q̄tū eū iuua-
rēt:ſi ꝑ illo ſolo cādela accēderetᷣ uel lectio legeretᷣ. Sicut enī
ſpiritus exiſtēs ī qualibet ꝑte ſui loci cuilibet tñ ꝑſēs ē totus:
ſic ſpūale bonū pluribus cōīcatum a quolibet totū hēt .alias
eī recipiēti multos ad ꝑticipationē bonoꝝ ſuoꝝ:ſua bōa oꝑa
eēnt minus utilia.qđ falſū ē:cū talis receptio:opus ſit carita-
tis. Alii dñt cōtrariū qa ſi ita eēt:ut dicit opīo ꝑdicta:ille q ꝑ
uno defūcto tenetᷣ dicere unā miſſā & unā ꝑ alio ſi diceret unā
ꝑ illis duobus cuilibet ſolueret illud ad qđ ſibi tenetᷣ. Preterea
bonū finitū qđ ſufficeret ad plenariā liberatōeȝ unius aīe de
purgatorio ſufficeret ad purgationē omīuȝ aliaꝝ ad equalem
penā obligataꝝ. Preterea cōſuetudo eccleſie eēt inutilis que
ſuffragia aliqñ facit ꝑ ſpālibus ꝑſoīs.que oīa falſa ſūt. Iteȝ ꝑ
hac opīoē facit.17.ꝓpoſitōes de caīs.oīs uirtus unita plus ē q̄
multiplicata.i.uehemētioris uirtutis ut patet ī comēto. Ergo
ſuffragiū cōīcatū pluribus:mīoris ē uirtutis reſpectu cuiuſlibȝ
q̄ ſi ad unū ſolū eēt unitū. Tenēdo ergo hāc opīoeȝ quā tenēt
ipſe Ric.ñ obſtat ſi dicas.ꝙ cū plura fiūt ſuffragia ꝑ diuitibꝫ
q̄ ꝓpaupibꝫ melioris cōditōnis eēnt diuites q̄ paupes. ꝯ illđ.
Math.5.Btī paupes ſpiritu & ce. Quia rñdet idē Ric.ꝙ ſuff-
ragia ꝓſūt defūctis & ꝑ uiā ſatiſfactioīs & cōſolatioīs:eo ꝙ ꝑ
caritatē cōmūē qlibet de bono alterius ꝯſolatᷣ. Prīo mō ſuff-
ragia facta ſpecialiter ꝑ uno tātū magis ꝓſūt illi q̄ aliis.īmo
aliis ñ ꝓſūt de lege coīˑ Secūdo mō adhuc magis ꝓſūt illi q̄

aliis si caritatē habēt equalē: qa ceteris paribus magis gaudet quilibet de bono suo q̄ alterius tñ alius pōt tantā caritatē habere q plus ꝯsolaṫ de suffragio q fit ꝓ alio q̄ ille ꝓ q̊ fit. Quod ergo arguis q melioris cōditōis eēnt diuites q̄ paupes cū plura suffragia fiat ꝓ eis. Dico q ñ ē īcōueniēs paupes sīpliciter esse melioris cōditiōis q̄ diuites: q̄uis diuites in hoc melioris ꝯditōis sit iux̄ illḋ ꝓuerbioꝝ. 13. Redēptō aī uiri: diuitie sue: q̄uis ꝭm glo. ibi p diuitias bōa opa ītelligāṫ. Itē nō obstat dictuꝫ Iero. de cōsecra. di. 5. c. Non mediocriter ubi diciṫ. q cū ꝓ cētū aīabus psalmus uel missa diciṫ nil minus q̄ si ꝓ uno q̄libet ipōꝝ diceret accipiṫ. qa Rñdet Ric. dicēs q uerbū Iero. debet ītelligi de ualore p uiā cōsolatōis ut dicūt qdā. Sꝫ tñ adhuc nō uidetur ueꝝ qa plus gaudet q̄libet de bono proprio q̄ alioꝝ. Dicit ergo q referēdo alioꝝ opiōeꝫ ibi loq̇ṫ Iero. Itē non obstat q bōa glorie pluribus cōmunicata non minuūṫ singulis. ergo a simili nec bōa grē. Suffragia autē bōa gratie sūt. ergo qa rñdit idē Ric. q non ē: qa gloria respicit oībus unū bonū cōe & p̄sens: sed suffragiū gratie respicit reatū pene ī sigulis diuersū. Ad exēpla aūt que ꝓ pria opione adducebāṫ. Rñdit q ñ ualēt: qa lumē cādele & uox doctoris se coīcāt p naṫe necessitatē: sḋ suffragia coīcāṫ p suffragātis intētioēm. Ad illud etiā qḋ tactū fuit ī questioē. s. q recipiēti multos ad ꝑticipationē bonoꝝ suoꝝ: sua bona opa minus eēnt utilia. dicēdū q ñ seq̇t: qa plus cōfert sibi illud opus caritatis ī bōa sua coīcādo q̄ sibi detrahaṫ etiā q̊ ad pene sue reīssionē de fructu bonorū suoꝝ coīcatoꝝ & bona etiā sic coīcata faciēti ea ī nullo sūt minus utilia sꝫ magis quo ad augumētū p̄mii ī uita eterna. hec Ric. Itē ñ obstat ꝭm Bona. q oblatio p̄cii ī cruce equaliter ꝓfit: ac si eēt oblata cuilibꝫ p se: & tātū ꝓdest cuilibꝫ q̄tū meruit. ergo oblatio sacrificii ī altari pari rōne (cū sit illius oblationis meōriale) qa rñdit idē Bona. q q̄uis idē sit: ñ tñ utrobiq uniformiter opaṫ. Nā ī cruce effusū fuit p̄ciū ī oīmoda pleītudine

sed ĩ altari hẽt effectũ deteriatũ: cũ quottidie assumat & pp hoc prima oblatio. s. ĩ cruce nõ iterat sed ẽa iterat: & iõ illa nõ ualet rõ: qa pcedit ac si eẽt equalis effcũs: & iteȝ illa p oĩbꝫ est oblata. hec aũt spãlit põt fieri: Nec obstat illd Iero. qcũ p cẽtũ aĩabus psalmus uel missa dicit nil minus ꝙ si p uno qlibet di/ ceret accipit: dicẽdũ eĩ ꝙ Iero. sicut patet ex adductis loqtur ꝙtũ ad meritũ faciẽtis: nõ ꝙtũ ad utilitatẽ eius p quo fit. hec Bona. Concor. Tho. ĩ quarto di. q. 5. licet Archi. aliter dicat in dicto. c. Mediocriter in glo. Quid de dominis tẽporalibus qui dãnãdis ultĩ suppliõ denegãt sacramentũ pnie: & eos sine con/ fessiõe occidi faciũt. Rñdeo: pcipit eis ne hoc faciãt: sed peten/ tibus pmitãt cõfiteri & pcipit ordinariis ut eos moneãt & si necesse fuerit ecclesiastica cẽsura cõpellere nõ omittat. alia aũt restitutio hic fieri nõ põt: nisi ꝙ erit aĩa taliũ dñoȝ p aĩa talit occisoȝ siñ penitẽtia ut ĩ c. i. de peni. & remis. ĩ clemẽtnis. 12.

De restitõe dãnificãtiũ ĩ bonis cõporis.

Quero ad quod teneatur damnificans aliquẽ ĩ bonis cõpõis. 13.
Respondit Sco. ĩ q. di. 15. ꝙ aut intulit ultimum dãnũ. s. mõtẽ: aut dãnũ aliqd citra ultimũ. i. citra mõtẽ. & illud ẽ duplex. s. re/ mediabile & irremediabile. exẽplũ. hoĩcidiũ ẽ irremediabile & mutilatõ. qa ĩpedit ex toto actum huãnuȝ q cõpetit hõi ẽm illud mẽbȝ: puta abscidit manũ dextrã. Remediabile siũ cura/ bile ut uulneratõ uel alia lesio curabilis. Si ĩ mutilatõe: hoc du/ pliciter uel qa enõmis que ex toto ĩpedit aliquẽ actũ humanũ q cõpetit hõi ẽm istã pãtẽ ãputatã ut in ãputatõe manus dex tre uel nõ enõmis. i. nõ ĩpediẽs actũ humanũ: ut ẽ ãputatõ di/ giti uel partis eius. Pro primo dãno. s. uite ablatõe regulariter ĩ multis cõitatibus statuta ẽ lex talioĩs. s. ut homicida moriat & rõnabiliter qa hoc nõ solũ cõpetit legi Moysi sȝ ẽt nãli rõi & approbatũ & cõfirmatũ ĩ lege euãgelica Mathe. 26. Omis q gladio occidit. gladio peribit. & p cõseqñs ubicũq lex talis

de uita ꝑ uita reddenda. ē statuta iuste. de hoc Rodo. ut dicit Asten. ī sum. li. i. ti. 33. q. quāta ī prī. de hoc ēt ī sum. cōfessoꝝ li ꝯo. ti. 6. q. tertia debet hō patienter soluere istā penā: ꝙ si aliter nō sit sibi statuta. nullus debet sibi inferre mōtē. quia nullus debet esse homicida sui siñ spāli ꝑcepto dei: sed expedit sibi ꝙ exponat uitā suā in oī cā iusta: utpote ꝯ inimicos ecclesie & ꝑ restitutōe faciēda illi cuius uitā abstulit: ꝙ si tātā restitutōē nolit facere: nō pōt oīo eē īmunis sine restitutiōe Sicut qdā fatui absoluunt homicidas nō eis oñdētes restitutionē necessario īcūbētē: qī facilius possit ptrāsire homicida ꝙ (ut ita dicā bouicida & canicida) qa si occidisset bouē ꝑximi sui uel canē nō absolueret̄ sine restitutōe. Tenet̄ ergo ad restitutōē spālē faciēdā equalētē uite quā abstulit sicut pōt eē equalētia ī talib; nec hoc solū: s; si ītfectus sustētabat aliq̄s. s. prē & matrē uel ꝑpinquos tenet̄ īterfectō oībus illis ad tantā restitutōē ꝙtā illis abstulit p īterfectōē illius ꝑsone: & quia uix posset aliq̄s digne recōpēsare p actiones illud qđ abstulit hoīcida expediret sīplicit̄ aīe talis ꝙ solueret p passiōes uoluntarias uel patiēt̄ susceptas ut. s. occidatur pro homicidio. & ideo optime a coītatibus prouisū est ut occidens occidat̄. Idē Ro. ut dicit: Astē. ī sum. li. i. ti. 33. q. quāta ī prī. & de hoc ēt ī sum. cō. li. ꝯo ti. 63. q. tertia. In alia uō dānificatōe ī cōpōe. s. ī mutilatōe enōmi uel nō enōmi cōmuīt̄ nō ē statuta ī ecclesia restitutio nisi pecuniaria & illa deb; cōrespōdere nō solū dāno qđ īcurrit qs p mutilatōē ꝑ toto tēpore futuro q̊ usurus eēt qs: mēbro isto abscisō: sed ēt expēsas expoītas in curatōe. ex̄ de iiur. & dam. da. c. i. & suīt̄ exo. c. 2i. ubi dicit̄. Si pcusserit alter ꝑximū suū: & ille mōtuus nō fuerit sed iacuerit ī lecto. q pcusserit: opas eius & expēsas ī medicos restituat ultra placatōē ipīus legis que reqreret ēt si nō eēt talis mutilatio. Itē debet cōrespōdere restitutō consolatōi ipīus afflicti: quia ꝑpetua ē sibi desolatō de tali mutilatōe. Plus enī ē pōderāda

mutilatō paupis q̄ diuitis:qa magis ĩdigebat pāte abſciſa ad uictū neceſſariū acqrēdū:qa plus fuiſſet uſus parte illa ad ſibi neceſſaria ꝓcurāda. licet ex alia pāte ſit aliqua cōditio ꝑponderās.ſ.dignitas pſone:ſed hoc paꝝ ē reſpectu prime cōditōnis. Cōcor. Lan. ĩ quāto di. i5 q dicit:q̄ dānificās aliquē in mēbro cōporis :puta mutilādo. teneť ad reſtitutōeʒ ꝓ cura medici perſoluēda ꝓ uictu aſſequēdo quo caret ꝓpter membrū mutilatū toto tēpore uite ſue. ut ĩ c. i. de ĩiur. & dā. da. & ff. ad. l. acqleā. l. qua actione. Itē teneť ad cōſolatioēm afflicti:& q̄ humiliet ſe ſibi. uide ēt de hoc Aſtenſē ĩ ſum. li. 5. ti. 29. q allegat dictū Sco. Itē dicit Speculatō ĩ ti. de ĩiur. & dam. dato § ſeqť uer. ſʒ nūqd dices. Sʒ nūqd ꝓ libero hoĩe occiſo pōt agi acqlea. Rn̄deo ſic:& cū liberū cōpus n̄ recipiat eſtiationē. ut. ff. ſi qua pau. fe. di. l. 10. ageť ad mercedes medicoꝝ & alias expēſas factas ĩ curatioē. Veiet ēt eſtiatō operarum qbus pater occiſi caruit & cariturus eſt aut eſtimatio libertatis uel cicatricum uel mēbrorū eius. ff. de ĩiur. l. Ex hac lege. & ff. de his q deiecerĩt uel effuderĩt. l. fi. Concor. Ric. ĩ. q̊ di. i5.

Quid ſi ſtatĩ obiit nec alique ĩpēſe ĩ medicis facte ſūt. Rn̄det idē ſpeculator ubi ſupra. q̄ tunc eſtĩabūť ope qbꝫ pater occiſi cariťus:uel ē ſi pater occiſus ē:extĩabit heres opas illas quas amiſit et habere potuit tēpore uite ſue: puta quia erat cerdo uel pelliparius uel mercatō uel aduocatus i4

Quid ſi nullā hūit artē. dicit idē ŭ ſupra: q̄ eſtĩabiť ĩtereſſe. ut ar. ff. de libe. cā. l. fi. et ar. ff. de uſu. Arboribus § de illo i5

Sed uſq̄ ad qđ tēpus eſtimabūť ope qbus cariťus ē. Rn̄dit idē q̄ uſq̄ ad tēpus q̊ ueriſĩliter ē illū occiſū uiuere potuiſſe iuxta eſtimationē legis. ff. ad. l. fal. l. hereditatū cōputatioē. ff. de trāſac. l. Cum hi. i6

Sed quid ſi qs occiderit in neceſſitate ineuitabili. i. gratia ſue defēſionis mōtē aliter euitare n̄ ualēs ſuū occidit uel mutilat inuaſorē. Rn̄dit ſic teſtus dicit in clemen. i. de hoĩcidio: q̄ nul- i7

lam penā incurrit nec irregularitatē:et dicit ibi glosa ut quia
sic artatus erat ꝙ fugere non poterat:nec se clamore uel ali-
ter iuuare:nam defensio siue ꝓpulsatio īiurie est de iure natali:
ut institu.de iure naturali gentiū et ciuiliū ·§· Ius aūt gentiū:
dūmodo fiat cū moderaīe inculpate tutelle:qđ moderamen
cōsistit circa tria uidelȝ.In scōꝝ qualitate.in tēpōis cōgruita-
te.& in necessitatis euitabilitate ꝑm glo.in.l.i.c.Vnde ui.
Primo ergo in scōꝝ qualitate debet eē paritas:ut equa lāce
& eq̄ mō & actu cōgruenti resistat:Vnde offēsus sine armis
non potest cū armis offēdere nisi aliud suadeat uiriū īequali-
tas.Vñ si pugnus unius plus pōt ꝙ ēsis alteris:licitū est ense
ꝑcutere:ut ibi uult glo.ff.de penis:qa defectū uiriū pōt sup-
plere cū iuuaīne armoꝝ.ꝑ̄sumit eī iuueīs potētior siue adole-
scens ad labores corpis suppōtādos:& sanus potētior īfirmo
l.aut datū .·§ .qcūq.Et ibi loqtur glo.ff.de penis & de renū-
tiatiōe.c.i.&.C.de mēdicātibꝫ & ualidis.l.2q.lī.xi.& ibi.glo.
ff de penis &de renūtiatione c.i.&sanus potētior īfirmo ·C.
de men.uali.lī.i.l.xi.Quid si quis insultauit me cum baculo
& ego euȝ ꝑemi cū gladio :an puniar.Bal.decidit ꝑ theoricā
glo.dicta.l.i.C.unde ui.ꝙ aut insultatus poterat se aliter de-
fēdere:& puītur:aut ñ poterat.&tūc ñ puit.Et eodeȝ mō di-
cit de eo qui īsultauit me sine aliq̄ genere armoꝝ uolēs mihi
dare maxillatā manu uacua :Ego ne hoc acciderct:cū ñ debeā
expectare me prius ꝑcuti.ut dicit glo.ī dicta.l.i.eū gladio ꝑ-
emi:nā si poterā me aliter defēdere tūc punior:qa non ꝑuaui
modū defēsioīs:sđ fuit excessus nimis ultra terīos defēsioīs &
uīdictā assumpsi.Si aūt cōstet ꝙ aliter euadere nō poterā qn
cū uituperio ꝑcuterer:& tūc nō puniō.Nā si hoc licet pp res
defendēdas ut dicta.l.i.multo fōtius pp ꝑsonā & cōpus nost-
rum qđ ē dignius ut.l.In ꝑuoꝝ.§ .fi.ff.de penis.In dubio aūt.
Vtrū potuerī me aliter defendere.ꝑ̄sumit ꝙ sic inter pares:
secus inter īpares pp īequalitatē uiriū:ut dictū ē.Vnde multe

circũstãtie põderande sũt: ut aliter notat̃ ĩ dicta. l. C. de sicca/
riis. Sed quero an qs teneat̃ aufugere. Rñdit ꝙ sic: cũ sibi ñ no/
cet & alteri ꝓdest. l. 2. §. Itẽ uariis. ff. de aqua plu. arcẽda. Fal/
lit ubi ĩfert̃ uiolẽtia circa res ad earũ occupationẽ uel destru/
ctionẽ. qa fuga traheret secũ piculũ circa res. l. 3. § si qs autẽ
ff. de ui. & ui. ãma. & l. i. C. quãdo liceat sine iudi. se uindi. Secũ/
do fallit ũ ĩfert̃ uiolẽtia circa ꝑsonas: & fuga eẽt periculũ alla/
tura. puta qa inimicus ẽ sibi ad spatulas & uertẽdo tergũ ad
fugã posset d̃ facili uulnerari. ff. ad. l. acqle. l. Sciẽtiã. §. q 9 ali/
ter. Tertio fallit qñ fuga ĩpõtat piculũ honoris qa honõ ẽ oĩ
lucro ꝑferẽdus. l. Iulianus. & in glo. Siqs oĩssa cã. testĩ. Dixi ẽo
ꝙ moderamẽ ꝯsistit ĩ tẽpõis cõgruitate: nã deb3 ĩcõtinẽti: fla/
grãte adhuc maleficio uiolẽtie: ĩuasor repelli. l. 3. § Cũ igit̃. ff.
de ui. & ui. ar. et hoc ẽ uerũ de uiolẽtia illata ꝑsõe ĩ qua uidet̃
fieri ad defẽsã: ne iterato ꝑcutiat̃ si fiat ĩcõtinẽti. l. si ex plagis
. §. tabernarius ad. l. acqle. & c. olĩ de resti. spoli. Si autem fiat
rixa separata & sic nõ ĩ cõtinẽti. tũc uidet̃ fieri ad uĩdictã. iđo
nõ licet ut notat glo. ĩ uerbo repellere ĩ. c. significasti de hoĩ/
cidio. Si tñ ꝑcussus ĩsequat̃ ꝑcussorẽ fugiẽtẽ: & cũ ꝑcutiat mi/
tius puniet̃. s. tãꝗ culpabilis: ñ tãꝗ dolosus. qa difficilimũ est
iustũ obtẽperare dolorẽ. l. Si adulteriũ §. ĩperatõ. ff. de adul.
Sed quero cũ ñ debeã expectare me percuti: cũ nullo remedio
tollat̃ illata percussio: ut notat̃ ĩ. l. Si quis ꝓuocatus. C. de ap/
pella. & l. In bello §. fieri. ff. de capti. An debeam expectare
aliquẽ actũ fieri ab offẽdẽte glo. dicit ꝙ sic. in dicta. l. Ut arĩs
ĩsultari clamore & minis terreri. Nã oĩa ista ꝑuenire ñ possũ:
qa ĩceptõ rixe ẽ ille q põt ĩpune offẽdi. l. Si ex plagis §. ta/
bernarius. ff. ad. l. acqleã. An aũt nũc sit sufficientes aliter suf/
ficiẽs metus terrõ glo. tãgit ĩ. l. Metus. ff. ex qbꝫ ca. maio. &
iꝰ. q. ꝰ. c. i. & Bar. in. l. Metũ. C. eo. dicit ꝙ sic: si ẽ hõ q cõsueuit
exeq fcõ: aliter ñ ut sic ex ꝑsonis hoĩnũ fcã pẽsemus. l. i. C. si
qs ĩperatõ male Bal. dicit. ꝙ uerbis ꝯ ꝟba ẽ resistẽdum: ñ ad

manus & ferruz ueniẽdũ Ad qđ facit qđ notat Speculatõ ĩ ti. de accusa. § iste uer. Quid si uocaui te latronẽ & hoc nisi mora eẽt periculũ allatã: ut qa fõte minatõ expectabat socios ueniẽtes qbus resistere nõ potuisset. qa tunc licet ante tpũs occurrere. l. i. C. qñ li. sine iudi. uindi. & ce. Dixi tertio ꝙ moderamẽ ꝯsistit circa necessitatis euitabilitatez: nã modeãte & ad defẽsiõez dicit̃ fieri ꝙ ex necessitate fit: ut dicta. l. Sciẽtiã. §. quia cũ aliter. ff. ad. l. acqleã. nec curamus equalitatẽ ubi non possumus euitare necessitatẽ. Nã necessitas facit delictũ ꝓbabile & excusabile qđ alit̃ nõ eẽt. ff. de manu. testa. l. q potuerũt. cessãte eĩm necessitate: dicit̃ potius offensio uel uindicta ꝙ̃ defẽsio. ut innuit glo. ĩ dicta l. 2. C. unde ui. In dubio aũt: an qs ĩtelligat̃ ꝑcutere ad defẽsã uel uindictã. Dicit bal. in dicto. §. tabernarius: ꝙ scilicet dũ es ĩ actu percutiendi. percutio te prius & tũc est ad defẽsã. Secus si percutio ẽt ĩcõtinẽti postꝙ̃ me percussisti. qa tũc dicit̃ ad uĩdictã: nisi facerẽ ne iterato percuteres. Si uõ nõ apparet que ꝑcussio ꝓcesserit ĩ dubio. ꝓsuĩt culpa eius q ꝓuocauit. l. i. Prouocauit. §. cũ arietes. ff. si quadru. pau. fi. di. Et ibi dicit bal. ꝙ ĩsultatus ĩ dubio ꝓ̃suĩt fecisse ad sui defẽsionẽ: ꝓ q̊ uide glo. ĩ. c. significasti. 2. de homicidio & ꝑ Inno. ĩ. c. si uõ de sñtiis excoĩcatõĩs. Et adde ꝙ ũ ẽ licita offẽsio ẽ illicita defensio. sꝫ debet eq̊ aĩo tollerare. ut ĩ glo. tenet ĩ. l. ut uim. ff. de iure iurã. & hoc ẽ claꝝ ubi ĩfert̃ a publica ꝑsona. ut a iudice uel executõe iustitie suũ officiũ exercẽte. l. Qui restituere. ff. de rei uen. & l. Si qs missus. ff. ne ius fiat ei & l. Nõ uidet̃. §. q iussu: & ĩ glo. ff. de regu. iuris: & ideo licite captũ a familia potestatis recalcitrãtem & resistẽtẽ lꝫ familie ĩ subsidiũ occidere. l. Si ꝗuus. C. de his q ad ecclesiaz cõfugiũt & l. queẽadmodũ. §. quãto. ff. ad. l. acqle. Idẽ ẽt ubi ĩfert̃ licite a priuata ꝑsõa. ideo nõ licet filio resistere patri cõrigẽti nec seruo dñõ. l. Nec quanꝙ̃. §. cõminari. ff. de offi. pro consu. & lega. C. de emẽdatõe ꝗuoꝝ & de emẽda ꝓximi. l. i. nisi eẽt ni-

mia seuitia:qa tūc licet eis officiū iudicis īplorare si fiat seui/
tia ꝙ officiū pietatis:supra de his q sūt sui uel alieī iuris.·§·.fi.
Itē Alexāder de ales ī tertio sup illo pcepto. Nō occides dicēs
ꝗ qdā distiguūt necessitatē euitabilē & īeuitabilē. Si sit necessi
tas euitabilis ꝗ possit aliūde euadere:nō occidēdo:& occidat
ē hoīcida.alias secus ꝓ ut dicit Augu.sup Math.cū aliquis ab
hoīe occidit̄ multū distat: Vtrū ulciscēdi cupiditate fiat sicut
fit ab inīco uel īiuste aliqd auferēdi sicut a latrone uel obedi
ēdi ordīe sicut a iudice uel euadēdi uel subueniēdi necessitate.
ꝓ casu hoīcida ē.&o nō.

Quero cū ī crimine lese maiestatis ex sola sciētia qs teneat̄ 18
ū reuelauerit ut.l.Quisqs.C.ad legē Iuliā maiestatis:Pōe ꝗ qs
sciat tñ ñ pōt ꝓbare an eū puniens sit homicida:Rñdit Io.de
pla.instituti.de publicis iudiciis.·§·.publica autē iudicia ꝗ sic.
nā illud qđ dicit̄ ꝗ ex sola sciētia qs tenet̄:ītelligit̄ qñ sciētia ē
ꝓbabilis p.l.q accusare.C.de edēdo:Ad qd.n.tñt̄ qs reuelare
qđ nō potest ꝓbare:certe nemo tenet̄ se subicere tormentis
que hoc casu dilatori īfligūt̄.l.tertia.C.ad legē Iuliā maiestatis
nec subicere se sq̄lori carceris.C.de accusa.l.Nulla.n.ē culpa
in discrimīe uite se nō ponere.ut uoluit glosa in.l.neminē.C.
de infamib:q ergo solū audiuit & nō reuelauit qa ꝓbare non
poterat immunis ē a delicto per testū in.l.Nostris in fi.C.de
calumnia. Et idē dicit cōsuluisse Baldus ī qdā suo cōsilio quod
incipit.Quāꝗ ablata sint multa & pulcra:q dicit Assessores
euntes p officia & occidētes hoīes ꝓpter solū nō reuelare se/
cretū nō ꝓbabile oēs sūt homicide:& p consequēs tenent̄ ad
restitutōe; de qua supra:qa uisus uidet uelit uel nolit auris au/
dit uelit uel nolit:qa sēsus & primi motus nō sūt in potestate
nostra.ut notat glo.ī.l.i.·§.ius natale.ff.de iusti.& iur.ī ꝟbo
coniugatio.

Quero an seditōes & cōspiratōes que fiūt tota die ī ciuitatib; .19.
ū sūt ptialitates p quas cōspiratiōes una ps cōspirat aduersus

aliã deponẽdã & ſtatũ aſſumẽdũ cadant ĩ crim̃ leſe maieſtatis ut ſic bona publicẽt & alie pene. dicta. l. Quiſqs. C. ad legẽ Iuliã maieſtatis uẽdicẽt ſibi locũ. gloſa uoluit q̃ ſic ĩ. l. fallaciter. C. de abolu. ĩ ṽbo ꝓdita. alia gloſa uoluit ꝯriũ ĩ. l. 2. ff. eodẽ ĩ ṽbo in urbe. Salicetus cõcordat in dicta lege Fallaciter q̃ ſi hoc fit ut eruat ciuitas de ſubiectõe ĩperii uel pape: tũc ẽ crimen leſe maieſtatis: Si aũt fiãt pp deponẽdũ regẽtes tũc ẽ crim̃ ſeditõis qd lʒ ſit capitale nat̃aliter uel ciuiliter ſm cõditõeʒ pſonaꝝ ut notat in. l. 1. C. de ſeditio. tñ nõ ĩfligit oẽs penas ꝓ crĩe leſe maieſtatis ĩpoſitas: niſi fieret ĩ urbe romana: ut ĩ dicta gloſa & ibi p Andreã de peruſio.

20 Quid aũt ſi qs cõmittit ꝓditõeʒ ꝯ unũ ex iſtis tirãnis Italie q hodie regnãt: nũqd hẽat locũ pẽa leſe maieſtatis: Rñdit idẽ ũ ſupra: aut nõ recognoſcit ſupiorẽ & ñ hẽt locũ & de eo ut de prĩcipe ẽ iudicãdũ ar. eoꝝ que notãt doctores ĩ. l. Hoſtes. ff. de captiuis. Aut recognoſcit ut qa ẽ uicarius ĩperii & tũc lʒ crim̃ leſe maieſtatis hẽat locũ. l. i. § . cuius ne opa. ff. eodẽ nõ tamẽ pena ĩcapacitatis extẽdit ad filios ut dicta. l. eoꝝ ſm Salicetũ ĩ dicta. l. Quiſqs. C. ad legẽ Iuliã maieſtatis.

2i Quid de legibus ſtatuentibus fures occidi. Rñdit Scotus ĩ. 4. di. i5. q̃ ſũt iniuſte & p cõſequẽs occidẽtes ſũt hoĩcide Ad argum̃tũ Scoti dicẽdũ q̃ lex uetus penã talioĩs dedit: Sed lex euãgelica nullã ſtatuit penã. Lex aũt nat̃alis penas ſtatuit & iõ lex euangelica nõ punit illũ ſʒ lex nat̃alis: & hoc ẽ q̃ dicit nouis ſupueniẽtibus que ptinẽt ad legẽ nouã Vetera ꝓicietis que indicit lex uetus & comedetis uetuſtiſſia ueteꝝ. i. utemini qbʒ ptinẽt ad legẽ nat̃alẽ hec ſẽtentia hẽt in. 3. Petri. Io. di. 39. in. 7. precepto ũ tenet q̃ lʒ occidere furẽ. Nã ſm q̃ habet in. 23. q. 5. c. Si nõ lʒ Et intitulat Auguſtinus ĩ p̃ de ciuitate dei q dicit q̃ his exceptis q̃s lex iuſta generaliter uel ſpecialiter iubet occidi qſqs hoĩeʒ occiderit crimĩs reus erit. que aũt ſit lex iuſta Ipẽ determinat ĩ libro de libero arbitrio qd breuiter

nulla nisi que : uel que descēdit a.l.diuina sicut cōclusiones pra/
ctice a prīcipiis practicis uel que cōcōdat legi diuine uel admi
nus nō discordat de materia.uide p Hostiēsē ī sū.libro.i.ti.33.
.q.4.ī prīcipio q allegat Rodonēsē Itē uide ī sūma cōfessoꝝ
libro ȝo titulo.6.q.tertia. Ad ꝓpositū lex diuīa absolute ꝓhi/
buit hoīeȝ occidi & nulli lȝ īferiori ī.l.supioris dispēsare. Ergo
nulla lex positiua cōstituēs hoīeȝ occidi iusta ē si in illis casibȝ
statuat ī qbus deus nō excipit. Excipit aūt ī multis ut patet ī
exo.s.blasphemia homicidio adultio & multis aliis. Hoc ueꝝ
uidet̃ nisi furto adiūctū fuīt homicidiū uel ī re uel ī ꝑsūptiōe
uel cōtēptus iudicis uel frequētia uel huiusmōi tūc uidet̃ posse
occidi ut poīt glo. ꝓuerbioꝝ.6.sup ꝟbo & liberabit se. Nullus
igit̃ iuste ȝm legē occidit ū si lex positiua īfligit hoīcidiū si ñ
excipit̃ ille casus a deo ꝓhibēte hoīcidiū: Immo lex diuina uo/
luit furē puniri pena pecunialit̃ & nō pena mortis. ¶ Concor.
Lādul.& ēt lex hūana ciuilis.s.generalis nisi ī frāgēte pacē &
stratā q pōt ēt ꝓ qnqꝫ solidis suspendi.ut ī deciā collatōe de
pace tenēda.§.si qs quīqꝫ solidos.

Quid de ꝑposito lictore siue spiculatore cui precipit̃ īterficere 22
lata sētētia p iudicē. Rñdet Alex.ū supra ꝙ si sētentia iudicis
expriāt errorē uel īiustitiā nō tenet̃ eū īterficere: sȝ tenet̃ facere
qđ ī se ē ut liberet īnocētē. ꝙ si nō possit credit̃ ñ peccare. tūc
.n.īputabit̃ iudici ñ ꝓposito & ī hoc casu ualet illa auctoritas
Ille facit cuius auctoritate fit. Augu.in libro.i. de ciui. Nō ille
occidit q ministeriū debȝ iubēti sicut adminiculū gladii.33.
.q.5.miles.ū dicit glo.sup ꝟbo īperii ꝙ rōne mādati excusat̃
aliqs ēt si ꝯ cōsciētiā faciat. ex̃ de officio dele.iudi. pastoralis
.§.qa uero

Quid de dñis terraꝝ q excecāt uel mutilant hoīes ꝑp lepores 23
ceruos & huiusmōi aīalia que capiūt ꝯ eoꝝ uoluntatē. Rñdit
Astēsis in sūma li.5.titulo.29.ꝙ mortalit̃ peccant & si faciūt
libidīe uīdicte aut amore huiusmodi aīaliū aut libidīe uenandi

huiusmōi aīalia que nullius sūt boīs aut si pp unicū actū hoc faciāt cū nō debeāt ita seuere ꝓcedere nisi ꝯ ꝯsuetos ad talia. Credo ēt ꝙ si sit ꝯsuetudo loci illius ꝙ ꝑ uno actu īfligat̄ tāta pena cōsuetudo ē iniqua nec obſuāda & obſuātes eā mōtalit̄ peccant.

24 ¶Quid si de domo tua deiectū uel effusū est aliqd pp qd̄ pater meus mortuus ē uel corpus meū debilitatū an mihi tenearis ad expēsas medicoꝝ Rn̄dit Specu. ī titu.de īiuriis.§.sequit̄ uer. Quid si de domo tua ꝙ sic.Itē possū petere opas qbus carui & cariturus sū:ut.l.i.§.i.&.l.penul.ff.de his q de ie.uel effu.&.ff.de acti.&.obli.l.ex malificio.§.is qꝙ.

25 ¶Quid si equus tuus calce me ꝑcussit:an tenearis mihi ī expē/sas medicoꝝ uide infra.§.156.

26 ¶Quid si qs pecunia accepta remittat īiuriā nūqd intelligat̄ remisisse actiōe; īiuriarū.Rn̄dit Specu.in titu.de accusatore uer.qd si uulneratus ꝙ nō:qa ex iniuria due nascūt̄ actiones & actio de una pōt agi de altera:ut.ff.de ꝯdicti.fur.l.Si ꝓ fure .§.i.&.ff.de īiuriis .l.Pretor finali ūde remittit̄ actio īiuriaꝝ nō autē expense.

27 ¶Quid si aliqs ꝓcuret aliquē īiuste ī ſuitutē redigi Respōdit Astēsis libro.5.titu.32.ſm Ricardū ꝙ dānificās aliquē iniuste in sua libertate.s.iniuste ꝓcurādo eū ī ſuitutē redigi:tenet̄ se facere ſuū ꝓ eo si nō pōt eū alit̄ restituere libertati nisi forte eēt talis cōditio ꝑsone que ītulit dānū ꝙ hoc notabiliter redū daret in cōis boni ꝑiudiciū q̊ casu nō tenet̄ se facere ſuū. qa ut dicit̄.ff.de regulis iuris.Libertas īestimabilis res ē.

28 ¶Quid de medico īpito ex cuius culpa ignorātia uel negligētia morit̄ infirmus:uide īfra titu.uigesimo ſo.

¶De restitutōe dānificātiū in bonis
Et primo de restitutione raptorū

29 REstituere tenet̄ manifestus raptor & si restituat uel de re/stituendo caueat ī uita uel ī morte ad penitētiā & ad sepulturā

admittit. Sz si i uita cauere nõ uult cũ tñ possit & i morte nõ pot. Clerici illius sepulture itéresse nõ debet: nec elymosina accipe. aliter clerici ꝯfaciétes uel eius crĩs participes sũt depo nẽdi ppetuo ab ordie & bñficio irrecuperabilit: qd intelligit sine licẽtia pape ẽm Antoniũ de butrio hec hẽt p tex. i. c. fo. ex de raptorib3. Nota ẽm Antoniũ de butrio ꝙ nõ satis/ facieti de dãno rapie uel securitate nõ pstãti i horrore delicti denegat sepultã nõ solũ illius peccati: s3 alioꝝ penitẽtia: qa nõ dimittit peccatũ nisi & cet. Et illd Iacobi: defleat peccator. & cet. Circa qd crim nota tres casus: qa si raptor durat i ꝯtumacia satisfaciẽdi us3 ad morte & penitẽtia sibi denegat qñ3 in uita pseuerat i ꝯtumacia: In ar. aũt mortis paratus ẽ satisfacere uel cauere: & tũc nõ denegat ei penitẽtia nec corpus christi nec sepultã: penitẽtia tñ ñ ẽ ex toto fructuosa ꝙtũ ad penã tẽpalẽ purgatorii: Clerici ñ debẽt itesse sepulte nec elymosias ab eis recipe. Et ex isto nota itellectũ regule. Nõ remittit pecca. & cet. Quia aut nõ restituit qa nõ uult & pcedit regula: aut qa ñ pot & sic eius cessate culpa dimittit. Tertius casus ẽ quãdo fuit in culpa i ñ restituendo i uita & ñ pot i morte dũ tñ ꝯterat remittit peccatũ quo ad penã eternã ñ ꝙtũ ad penã tẽpalẽ purgatorii nec quantum ad penam ecclesie: quia eius sepulture clerici iteresse ñ possũt. uide Alexãdꝝ i. 3. Cõcordat Monaldus i sum/ ma in uer. Raptoꝝ.

De restitutione furis & cet.

REstituere tenet fur rẽ cũ fructibus perceptis & q pcipi po tuisset: & si res peat perit sibi: & ad restitutioẽ3 tenet. isti. de obli. que ex delicto nascũt. §. furti & l. In re furtiua. ff. de ꝯdic tione furti: Et p furto manifesto tenet fur ad quadruplũ. p nõ manifesto uero ad duplũ: ut isti. de obli. que ex delicto nascũ/ tur. §. furti pena: que pena ẽt de iure canonico peti pot licite 14. q. 5. c. finali i glo. ulti. nisi sit furtũ domesticũ a filio patri factũ uel ab uxore marito. ut. ff. de penis. l. Respiciẽdũ §. furta 30

domestica & .l. Si qs uxori. §. i. & ꝭo. ff. de furtis. In foro tñ cõsciẽtie ꝭm doctores qs teneť stare cõtẽtus ꝙ sibi restituať sĩplũ cũ oĩ dãno sibi ex tali furto secuto.

31 Sed utrũ necessitate famis uel nuditatis liceat furari: glo. dicit ꝙ sic ĩ. c. 3. ex̃ de furtis sicut licet occidere cũ se aliter tueri ñ põt. ut ĩ clemẽ. 1. de hoĩcidio. Hic. n. casu necessitatis multa alia ꝓhibita ꝯcedũť & ꝑcipue usus reꝝ: tali. n. tẽpore oĩa sũt coĩa de iure naťali & ciuili: ut insti. de reꝝ diui. §. i. & ꝭo. & notať. 44. di. sicut hi. Vnde talis nõ diciť ĩ dolo q utiť re cõi: quia poterat credere in tali necessitate doĩnũ ꝑmissuꝝ & peccaret mõtaliť si negaret: ut dicto. c. sicut hi. 28 di. pasce. & hoc casu monachus põt facere elymosinas sine licẽtia abbatis. Cõcor. Ricar. in. 3. di. 37. ar. 3. q. 4. Addẽs ꝙ nullũ ius positiuũ posset statuere ꝙ tẽpore necessitatis nõ liceret furari qđ tñ ꝓprie furtũ nõ diciť: qa furtũ ẽ ꝯtrectatio rei aliene tẽpõe necessitatis ꝯtrectať res facta ꝓpria iure naťali qđ fortius ẽ positiuo: quia ẽ ĩmutabile: ut insti. de iure naťali. § . s3 naturalia qdẽ: nã ius naturale põt tollere positiuũ: sed nõ e ꝯ̃rio. Concor. Monal. & addit. ꝙ si necessitas nõ esset magna restituere deb3 & agere pnĩa3 de furto. ex̃ de furtis. c. si qs ĩ glo.

32 Vtrũ liceat furari cã pietatis rẽ usurarii uel auari ut inde fiat elymosina. Rñdit Alex. i. 3. ĩ tractatu huius ꝑcepti: ꝙ furari alienũ ut de furto subueniať aliis peccatũ ẽ: Illa uõ auctoritas Iob. 29. Cõterebã molas iniq & a dẽtib3 illius auferebã ꝑdã: Intelligiť de iudicibus q̊ꝝ ĩterest: ut fures puniãť & furta resti tui faciant.

De nouem generibus fautoꝝ. qui obligãtur in solidũ.

Eqẽ uidere de restitutõe dãnoꝝ circa bona fortune. Vnde Ricardus ĩ. 4. di. 15. ar. 4. q. 4. dicit ꝙ ñ tm̃ ille q executor est: dãnificat iniuste: & ad restitutioẽ3 tenetur ĩ solidũ: S3 ẽt oẽs ꝑticipãtes ĩ illo crĩe ad restitutioẽ3 teneť ĩ solidũ. Participare

aũt ꝯuenit nouẽ modis q his uersibus cõtinẽtur ſm Ricardũ Alex.de ales Sco . ĩ.4.di.15.q.ſa ar.2.uer.ſo & Alexãdꝛ de alexãdria & Monal.Iuſſio cõſilium ꝯfeſſus palpo. recurſus. Participans mutus.nõ obſtãs.nõ manifeſtãs.

Primo iuſſio.Ille.n.q iubꝫ fieri prĩcipalior cã uidetur ꝙ exe- quẽs:ẽ.n.cã.i.& ſicut dicitur.i.ꝑpoſitiõe de cãis. Cauſa.i.plꝰ influit ſup cãtũ ꝙ ſa.Vnde ſm Alex.de ales ĩ. 4.in tractatu reſtitutionũ prĩceps q p̃cipit ſubditis ut faciãt furtũ uel rapi- nã tñtur ad reſtitutionẽ:niſi ille q rapuit reſtituat:qa ille facit cuiꝰ auctoritare fit.Vñ Math.ſo mittẽs Herodes occidit oẽs pueros q erãt ĩ bethleẽ.Nã occidiſſe dicit̃ q p̃cepit occidi:Nec ualet argumẽtũ ꝙ nihil hẽt de furto uel rapina :ergo nõ tenet̃: qa lꝫ nihil habꝫ:tñ tenet̃:qa fuit in cã furti uel rapĩe. Quid ſi pater p̃cipiat filio & magiſter diſcipulo quẽ tenet ſub uirga ꝙ rapiat uel furet̃.Rñdit Alex.de ales ubi s̃.ꝙ tenet̃ reſtituere nec filiꝰ uel diſcipulꝰ tenet̃ obedire magiſtro uel patri.Pone ꝙ aĩcus p̃cipit aĩco paupi ꝙ rapiat uel furet̃ uñcũqꝫ poſſit ut diues fiat:an teneat̃ ad reſtitutiõẽꝫ. Rñdit Idẽ ũ s̃ exiſtĩo ꝙ ñ rõne qua p̃cipit.qa nõ habꝫ auctoritatẽ p̃cipiẽdi.Vñ p̃ceptũ ſuũ nõ habꝫ uĩ p̃cepti:ſed potius ĩtpretãdũ ẽ cõſiliũ abſꝫ illo ꝯſilio alias nõ feciſſet:ut ĩfra ꝑxĩe dicet̃.& iõ iubẽs occidi chri ſtianũ p aſſaſſinos ẽ excoĩcatꝰ prĩcipalit̃ & tñt̃ ad reſtitutõeꝫ de qua dictũ ẽ s̃.·§·.i.ut habet̃ ĩ.c.ꝑ hũani de hoĩcidio li.6. 33

Cõſiliũ.i.ꝙdo qs alicui ꝯſuluit ut furetur uel rapiat tñtur ad reſtitutiõẽꝫ.ut inſti.de obli.que ex delicto naſcũtur ·§ Intẽdũ ſi ille alias ſine ſuo ꝯſilio nõ fuiſſet furatꝰ:ut ibi dicit glo. Et ſm Alex.de ales & Alex.de alexãdria Ric.& Sco.ſecus ſi fu- iſſet alias facturꝰ.i.fuiſſet ĩ firmo ꝑpoſito furãdi:illd nec plus nec minꝰ facit pp ꝯſiliũ ſibi datũ.Vñ Iob.12. Adducꝫ ꝯſiliarios in ſtultũ finẽ.hec Alex·Et hoc habet locũ tã ĩ cõtractibꝰ ꝙ ĩ delictis ꝙdo ꝯſiliũ ẽ fraudulẽt̃ datũ:alias nõ tenet̃:ut ĩ.c.nullꝰ de regulis iuris li.6 ũ dicit regła:nullꝰ ex ꝯſilio dũ fraudulẽtũ 34

nõ fuerit obli.&.l.Cõsilii.ff.de regulis iuris.& rõ hui⁹ regule colligit ex canone.iq.q.i.ꝙ pcipit & i.c.Cũ oli de arbitris:& .l.2.i fine.ff.mãdati isti.mãdati §.tua gratia.Vñ possũt põi mlta exẽpla tã i ꝯctib; ꝙ̃ i delictis s3.glo.i dicto.c.null⁹:i ꝯcti bus ponit dñs Iohãnes exẽplũ i dicto §.tua gratia dicẽs puta cũ scires eũ cui mutuabã facultatib⁹ labitu cã tui lucri idoneũ fore affirmasti ꝯsulẽdo:ut mutuarẽ qđ dicit.Notãdũ ꝙ ꝓsone tos q sepe fraudulẽt iducũt ad emẽdũ & uẽdẽdũ sui lucri cã nã tenet de suo ꝯsilio fraudulẽto.l.fi.ff.de ꝓsoneti.Itẽ i eo q co/ modauit uasa uitiosa & fraudulẽt ꝯsuluit ut ponerẽ uinũ in eis & hoc fecit aĩo ut destrueret ul effũderet:ut.ff.ꝯmodati.l.In comodato.Si aũt nõ sit fraudulẽtũ cõsiliũ datũ i ꝯctibus ñ tñt cõsulẽs si bona fide cõsuluit.Itẽ si aliqs uolebat alicui legare ul donare i testamto uel aliđ bñficiũ facere:& ego odio ul iuidia mot⁹ ꝯsului & ꝑsuasi ne legaret uel faceret:tale bñficiũ & ex ṽbis meis mot⁹ ẽ nõ facere qđ sic ṽbis meis fecisset:teneor ad restitutioẽ; ẽm fratrẽ aluaꝝ p testũ in clemẽ.Religiosi de priuilegiis.In maleficiis aũt sẽp ẽ fraudulẽtũ.& iõ tñt ꝯsulẽs nõ tm̃ illi cui cõsuluit:s3 ꝙ quẽ cõsiliũ dedit.Nã si ꝯsuluit occi/ di hoĩcida ẽ.50.di.si qs uiduã.& de hoĩcidio.c.sicut dignũ:& ibi uide plura p inocẽtiũ.Itẽ si ꝯsuluit ẽuo ut fugeret ul furtũ faceret tñt furti uel ẽui corrupti.ff.de ẽuo corrup.l.i.§.ꝑsua/ dere.Itẽ si cõsuluit ut mihi fieret iniuria:tenet mihi actione iniuriaꝝ de pe.di.i.ñ solũ:idẽ ubicũ; cadat nom̃ maleficii:hec glo.in dicto.c.null⁹.Itẽ cõsiliarii ciuitatũ q̃ꝝ cõsilio episcop⁹ bãnit uel pcutit uel ꝑsecutioẽ; patit i clemẽ.si qs suadẽte de penis.Itẽ cõsiliarii ciuitatũ in qbus fiũt statuta ꝙ uẽe soluãt: uel solute nõ repetãt.Vt in cle.ex graui de uẽis.& iõ beati sũt illi cõsiliarii hodiernis tẽporib; de qb; dici põt:Beatus q nõ abiit in cõsilio ipioꝝ uel si uadit nõ cõsẽtit more illi⁹ Ioseph iusti de q̃ dicit.hic nõ ꝯsẽserat cõsilio & actib; eoꝝ:sed heu & pauci sũt.Puniunt ẽt qñ; cõsiliarii i pl⁹ ꝙ̃ pricipalis deliq̃ẽs

.86.di.tāta:ū redarguit̃ presbiter q die dñico āte celebrationē exarabat messē & parcit̃ ei rōne senectutis & ꝯsiliarii excōicāt̃. Itē cōsiliarii ciuitatū ī qb⁹ fiūt statuta ꝯ libertatē ecclesie ultra excoīcatioēꝫ tenēt̃ ad dānū:qđ tñ īcurrūt si uolūt absolui:ut ī.c. nouit &.c.grauē de sētētiis excoīcatōis.

Cōsēs⁹.i. ꝙdo qs cōsētit furi ī furto alias nō furato expresso cōsēsu sine q̄ dānificatio nō fuisset secuta.ſ a.q.i.notū sit.Vbi uideť ꝙ faciētē & cōsētiēteꝫ par pena ꝯstrīgit puta cū a ꝑside peteret̃ licētia īpune furādi ꝯsētit.Vñ ꝓ ad roma . Qui talia agūt digni sūt morte nō solū q faciūt:sꝫ q ꝯsētiūt faciētibꝫ.i. q̄ꝝ auctoritate deliqť.ut notat glo.ī dicto.c.Notū & .83.di.si qs episcop⁹ fornicatioēꝫ ꝑsbiteroꝝ dyaconorū ꝑcio uł ꝑcibꝫ īteruenīēte ꝯsēserit ab officio suspēdať.Et iō q cōsētit aliquē spoliari īiuste & eici ab ecclesia sua teneť ad ꝓcuratioēꝫ ut re/ stituať.ut ī dicto.c.notū.Itē ꝯsecrās & ꝯsētiēs ꝯsecrari a symo niaco ē suspēsus.i.q.i.decetero . Iteꝫ īcestuosi & eis ꝯsētiētes sūt īfames 3.q.4.Cōsāguineoꝝ. Itē raptor facultatū ecclesie & ꝯsētiētes tenēť.17.q.4.oēs. 35

Palpo.i.adulator qñ ī tm̄ laudat & strenuū reputat rapienteꝫ uel īiuste dānificāteꝫ & sibi se familiarē exhibꝫ qđ mltū ꝓba/ bilit̃ ꝑsumit̃ ꝙ ex hoc motus fuerit ad dānificādū:uel ad ñ re/ stituēdū dānificato qđ ītendebat restituere:qa talis adulatio ē qdā cōsens⁹.93.di.Si inimic⁹:nā ut dicit̃ ī.l.i.§.ꝑsuadere .ff.de ſ uo corrupto:nō oportet laudādo augeri maliciā.Et Ysaie.9. Et erūt q beatificāt populū istū seducētes & q beatificāt̃ pre cipitati. 36

Recursus.i.ille apud quē latet latro cū spoliis dūmō hēat spo lia ī potestate sua teneť illa restituere uō dño.nec ē crīe ꝓdi tioīs redarguend⁹ si spolia furto habita restituat:īmo potius exeqť qđ iustitia reqrit nec ex hoc fidē uiolat:qa in ťpi uoto debꝫ rescīdi fides:ut dicit ysai.Immo si illa recipet cū aīo cō/ seruādi furi:uł sibi ipi esset furti particeps & reus mortis ſ m 37

legē hūanā: pp qđ necesse hab3 illa restituere ꝙ ītelligim⁹ esse sine ꝓditōe psone & si imineret aliqđ piculū sibi ut si tīeret ne crim̄ furti sibi īponeretᷓ posset illa ꝯmittere psone ecclesie .s. sacerdoti sub sigillo ꝯfessionis ad restituēdū. ꝑ hoc ysa. 3. Rapīa paupis ī domo uestra. hec Alex. de ales. Cōcor. Ric. ū s̄ dicēs ꝙ ille ad quē ē dānificātiū recurs⁹ sicut ad patrociniū p̄stā tē. 2. q. 3. q cōsētit ū dicitᷓ q ꝯsētit peccātib3 & defēdit aliū de līquētē maledict⁹ eīt apud deū & hoīes & corripietᷓ īcrepa/tōe seuerissīa. Hic ēt qdā sāctissim⁹ patᷓ ait. Si qs peccātē de/fēdit acrius ꝙ̄ ille q peccauit coberceatᷓ &. 24. q. 3. c. q aliorū dicitᷓ. Qui alioꝝ defēdit errorē multo ē dānificabilior illis q errāt. qa nō solū ille erat: s3 ēt erroris aliis offēdicula p̄parat. Vñ notatᷓ ſm glo. ī cle. i. de penis ꝙ ē qdā defēsor. i. auctori/zator delicti: & talis graui⁹ punitᷓ ꝙ̄ agēs de offi. dele. c. i. Est alius defēsor q ēt post delictū defēdit: puta īpediēdo ne deli/qñs ad iudicē ueīat exaīnād⁹: ut puiēd⁹. 27. q. i. Si custos facit 2i. q. 5. p totū ut ne fiat executio de offi. dele. ex litteris & ī. c. felicis post prīcipiū ibi postea receptaueīt uel defēsaueīt li. 6. dicit tñ ibi glo. ꝙ nō ītelligitᷓ si defēdit ne ledatᷓ a priuato se uīdicare uolēti. uel cōsāguineis ei⁹. Itē de illo q celat rē furtiuā pp qđ īpeditᷓ. restitutio ſm Monal.

38 Participās. i. q īferēdo dānū assistit coadiuuās dānificātē parti/cipat in p̄da. qa talis maximū p̄stat fauorē. 23. q. ulti. si quat/tuor. ex̄ de hoīcidio. c. sicut dignū §. illi aūt. hec Ric. Vñ ysa. p̄ prīceps tui īfideles & socii fuꝝ & psalm⁹ Si uidebas furē currebas cū eo. Prestās ergo opē & auxiliū furto tenetᷓ furti: ut īsti. de obli. que ex delicto nascūtᷓ §. Intđū. l. Is q opē. ff. de furtis & . l. Nihil īest de sicca. puta ſm dñm Io. dicto §. ītđū cōmodat scalas uel ferramēta ad furtū faciēdū sine qb3 factū nō fuisset. Nota tñ ꝙ socius delicti dicitᷓ duob⁹ modis ſm glo. ī cle. i. de penis: nā qñ plures sūt socii q̊rū null⁹ ē prīcipalior qñ3 un⁹ ē prīcipalis altᷓ coopans. Quid ergo si ples raptores

quasi pares qa nullus īducit aliū ad eūdū nec ē dñs aliqs alti⁹: s₃ qlib₃ p se uadit. Rñdit Monal. ī sūma ī tractatu restitutioñ. ꝙ si uadūt īsimul quasi un⁹ exercit⁹ qlib₃ tñē ī solidū qñ un⁹ sine aliis nō auderet ire uł nō posset dānū īferre: qa ī tali casu qlib₃ iuuat alios & facit eos fortiores: & sūt quasi squame sese ꝑmtes & oēs sūt cohopatores ar. ex̄ de hoīcidio. c. sicut dignū. Si uō nō iuerūt simul: s₃ qlib₃ p se faciebat dānū nō ꝓuocans alios ad dānū dandū: tūc tenet̃ qlib₃ ꝓ eo qđ facit uel forte in utroqꝫ casu posset tollerari ꝙ qlib₃ satisfaciat de his que hūit & īducat alios ꝓ posse ad satisfaciēdū. Hui⁹ opīoīs fuit: Innocē. in. c. sicut dignū de hoīcidio: S₃ qđ ꝑ dictū ē tuti⁹ uidet̃. & hoc ītelligit̃ qñ un⁹ sine alti⁹ adiutorio uel societate dedisset dānū alioqn ex eadē eqtate. Idē eēt dicēdū ī eodē casu cū exercit⁹ aliqs q subest uni dño facit rapinā. s. ꝙ qlib₃ de illo exercitu excepto pricipali dño tenet̃ ꝓ illa ꝑte dāni quā ītulisset. Certū ē. n. ꝙ dñs q actor ē pricipalis ī solidū tenet̃.

Mut⁹. i. ille q uidēs aliū dānificari īiuste & scit ꝙ ꝟbo suo sie ꝑiculo suo facere posset ut subueīat̃ īiuriā patiēti & tacet. Vñ ꝓuerbio₄. 24. Erue eos q ducūt̃ ad mortē & q trahūt̃ ad ītitū liberare ne cesses. hec Ric. & Alex. de ales. Vñ. 26. q. 2. de puellis dicit̃ eos q rapiūt puellas cohopātes & coadiuuātes raptorib⁹ decreuit sācta synod⁹: ut si qdē clerici sūt decidāt a ꝓprio gradu: si uō laici excoīcēt̃. Coadiuuare. n. ē scire reatū cui pōt ꝓuideri & claudere oculos figēdo nō uidere sicut faciunt officiales. Quero utrū teneat̃ qs defēdere ꝓxim̄ tex. Ambro. in li. i. de officiis & trāsūptiue. 23. q. 3. nō īferēda dicit̃: q. n. nō repellit a socio suo īiuriam si pōt tā ē ī uitio ꝙ̄ ille q fecit. Vñ fāct⁹ Moyses cū uidisset ebreū ab egyptio patiētē iniurias se defēdit: ita ut egyptiū ꝓsterneret atqꝫ ī arena abscōderet. Itē Anastasi⁹ ad Damasū. 23. q. 3. c. q pōt dicit̃. q potuit obuiare & ꝑtbare puersos & nō fecit nihil aliud ē ꝙ̄ fauere. nec caret scrupulo societatis occulte q maīfesto facīori desinit obuiare.

Itē Aug.23.q.3.c.ostēdit dicit̄ ostēdit ꝓpheta ī psalmo ū dicit. Eripite paupē & egenū de manu peccatoris liberate nec illos īmunes esse a scelere q̄ ꝑmiserūt pricipib⁹ christū ītficere cū ꝓ multitudīe timerēt & possēt illos a facto & se a ꝯsēsu liberare. Qui dēsinit obuiare cū possit ꝯsētit: & q̄ iurat n̄ nocere ītelligit̄ iurare q̄ ꝓhibebit ne alius noceat: ut. ff. locati. l. ī lege & . ff. de ꝟbo℞ obli. l. In illa stipulatōe. & notat glo. 23. q. 5. c. de forma. de hoc tn̄ uide qualit̄ ītelligat̄ ī § . ꝓxīo.

90 Nō obstās. i. ille q̄ n̄ obstat dānificātib3 īiuste cū possit & sibi ex officio īcūbat & manifesta sit sibi īiuria. 83. di. error q̄ negligere cū possis ꝑturbare ꝑuersos nihil aliud ē q̄ꝫ fauere: nec caret scrupulo societatis occulte q̄ manifesto facinori desinit obuiare. ex̄ de hoīcidio. c. sicut dignū § . illi aūt uel ꝫm Sco. n̄ obstās faciēdo restitui ablatū cū sibi ex officio cōpeteret. ūde . 83. di. c. i. dicit̄. Si q̄s episcop⁹ fornicatiōe3 ꝑ̄sbitero℞ dyacono℞: uel crim̄ īcestus ī sua parochia ꝑ̄ce uel ꝑ̄tio īueniente ꝯsēserit uel ꝯmissū auctoritate officii sui nō īpugnaueīt ab officio suspēdat̄: & ī. c. cōsētire ea. di. dicit̄. Cōsētire uidet̄ errāti q̄ ad resecāda que corrigi debēt nō occurrerit. Et iō nō defēdēs clericū cū ad ei⁹ officiū ꝑtinet ne ꝑcutiat̄ īcidit ī canonē: q̄a fauere uidet̄ q̄ cū possit: desinit manifesto facinori obuiare de sen. ex. q̄ꝫti. 23. q. 5. admīstratōes. S3 ut℞ q̄s tn̄eat̄ defēdere ꝓximū si nō sit ī potestate ꝯstitut⁹ glo. ī. c. nō īferēda. 23. q. . 3. ū dicit̄: q̄ nō repellit īiuriā a ꝓxīo si pōt tā ī uitio ē q̄ꝫ ille q̄ facit. Exponit si pōt. i. si ē ī potestate posit⁹: alias nō tn̄t̄. 23. . q. 4. forte ī fine. Si. n. q̄lib3 tn̄ret̄ aliū defēdere: ergo si aliq̄s recipet pecuniā ꝓ defēsiōe alicui⁹ teneret̄ eā restituere: q̄d nō ē ue℞. ut. ff. q̄ met⁹ cā. l. Metū § . s3 l3 & . ff. de dona. l. si pat̄ § . . i. Cuilib3 tn̄ licitū ē defēdere aliū si uult: ut. ff. q̄ met⁹ cā. l. s3 & part⁹. Archi. ī dicto. c. nō īferēda dicit q̄ pōt defēdere si uult . i. sine pēccato: s3 nō tenet̄ si nō ē ī potestate posit⁹: nec obstat q̄d hic dicit̄ de Moyse q̄ defēdit ebreū ab egyptio oppsssū n̄ ē

tñ ãgumẽtũ a mĩori qĩ dicat si Moyses hoc faciẽdo ñ peccauit q ad hoc tñbat mlto pl⁹ q potestatẽ hz .uide qđ nõt Innocẽ. de sẽtẽ.exco.si uõ:Sz uideť ꝙ qlibz tñeať:alias crudel ẽ.23.q. .4.ipa pietas ũ diciť.Itẽ si duo aliq ĩ una domo simul hĩtarẽt quã certissĩe scirem⁹ ruiturã:nobis ꝙ p̄nunciãtib9 illđ nolent credere atꝗ ĩ ea manere psisterẽt . Si eos nñ possem⁹ eruere ul ĩuitos qb9 illã ruinã p̄demõstrauim⁹ ut ulťius redire sub ei⁹ piculo nõ auderẽt:nisi facerem⁹ puto nõ ĩmerito crudeles iu/dicaremur.Hec sũt ꝟba Augustini ad Bonifaciũ. Alex.de ales ĩ.3.ĩ tractatu iudicialiũ p̄ceptoꝝ dicit ꝙ lz Moyses hoc feceĩt ad defẽsioẽz ipsi⁹ israylite:nõ tñ excedere debebat modũ.Ex/cess⁹ aũt fuit ĩ occidẽdo qđ patet p Augu.loquẽtẽ de Moyse & Petro q dicit. Vterꝗ nõ detestabili ĩmanitate:sz emẽdabili aĩositate iustitie regulas excessit.Si ergo peccauit Moyses cũ adhuc nullã legittimã potestatẽ gereret:nec diuinit⁹ acceptã nec hũana societate ordinatã.Vñ Math.26.Omĩs q acceperit gladiũ gladio pibit.Accipe.n.gladiũ uideť cũ nulla ẽ ꝯstitut⁹ iudiciaria potestate:Vñ Aug.ꝯ Faustũ.Ille utiť gladio q nulla supiore ac legittĩa potestate:ul iubẽte uel ꝯcedẽte ĩ sãguine alicui⁹ aĩať.Nõ obstat dictũ Ambrosii ĩ dicto.c.ñ ĩferẽda:qa rñdit Alex.ꝙ lz nõ peccauit defẽdẽdo ebreũ peccauit tamẽ modũ excedendo.

Nõ manifestãs.i.ille q ĩtrogat⁹ a iudice uel ab alio ad quẽ pti/net si sciat illũ q res acceptas ĩiuste detinet & celat sciẽť cũ tñ sciat se posse sĩe ullo piculo suo respõdere ueritatẽ.ex̃ de fur/tis.c.q cũ fure.9.q.3.Quisqs Vbi diciť:Vtꝗ reus ẽ & q uerita tatez occultat & q m̃daciũ pfert:qa ille pdesse nõ uult & iste nocere desiderat:Hec Ric.Idẽ Sco.Nõ manifestãs .i.reqsit⁹ ĩ iudicio ũ posset sẽtẽtialiť restitui res dño suo:& tñ dicẽdo ue/ritatẽ ñ ĩminet sibi piculũ sui stat⁹ ul psone & qlibz p̄dictoꝝ tñť ĩ solidũ.Vno tñ restituẽte alii ñ tenẽť restituere dãnificato: Sz si ptẽ aliquã hũerũt restituere tenẽť illi q totũ restituit ẜm

Ric.i.q.di.i5.& Sco.ibidē.Nō ergo qs teneť indicare furē ut dicto.c.q cū fure. Vbi diciť:Nō solū fur:sȝ ille reus teneť q fur ti ↄscius querēte possessore nō īdicat. Glo.& Innocē.adducūt mltas ↄcōdātias:Sȝ an peccet qs accipiēdo pecuniā.ut īdicet cū ad hoc tňeať:Rñdit An.de bu.ꝙ đ iure ciuili pōt recipe:secꝰ de iure canoīco ꝭȝ Hosti.q dicit ꝙ lȝ ꝭȝ leges ñ ↄpellať īdicare furē:iudex pōt tñ ex officio ipm ↄpellere.ff.de offi.p̄si.l.3.ī fine.Itē ꝭm cāones nō debȝ īdicare ŭ adest piculū mortis.12.q.2.Ne qs.Pōt tñ ꝭm utrūq; ius(facta īdicatiōe)recipe p̄tiū gratis oblatū ut ī.c.dilectus & de symonia.Idē dicit Antoniꝰ de butrio ꝙ nō teneť īdicare furē si ē ī piculo mortis aut de/trūcatioīs m̄bri si īdiceť & hoc maxīe ī clerico . Et hoc patet ad sēsū. Ad hoc faciūt notata ī.c.dilectꝰ de testibꝰ cogēdis.

De restitutōe emtiū & de preda furto uel rapina.

42 Estituere teneť em̄tes de rapina ī qbꝰ sic pcedēdū est ꝭm Monal.ī sūma ī tractatu restitutioñ.Quia si scit uēditorē iuste & ī iusto bello habuisse licite pōt emere nec teneť restituere durāte bona fide.Qui uō nesciebat de iusto bello:sȝ credebat pbabiliť:nā oēs uicini sui ul maior ps adminꝰ sapiētes crede/bāt:ita put sibi ēptori uidebať:iste sibi ñ tñť durāte hac bona fide:sȝ si postea sciat:restituere debȝ.& rē & fructꝰ extātes. De ↄsūptu.n.nō teneť bona fide durāte.Siliter si iudicialiť.i. auctoritate & p sñtētiā iudicis restituerit potit auctoritate ul a uēditore ēt īuito p̄tiū petere.22.q.2.ultane.Si ueō simpliciť sine auctoritate iudiciaria ī pnīa restituerit teneť uēditō ī pe/nitētiali iudicio ad ītesse sȝ & ī iudicio cārū ñ poterit ad hoc cogi.ff.de ēptio.l.si rē.& ex̄ de ēptōe & uēditiōe.l.si uēditori. Itē q emerūt de rapina.Et ī iudicio aīe dicūt illđ fecisse igno/rāter:si fuit ignorātia iuris nō excusat ī hoc casu.Si ignorātia crassa & supīa.s.qa oēs uicini ul p maiori pte uel ēt pauciores sȝ sapiētes dicebāt illđ bellū ēe īiustū & ↄtra deū uel forte ꝙ

ecclesia ꝓhibebat uel excoĩcabat publice auctores & ꝑticipes ipsi⁹ belli teneť ad restitutioēʒ.12.q.2.q & hũanis.

Quid ď p̄dã emētibʒ. Rn̄dit Hosti.ĩ ti.ď peni.§ qbꝫ ꝟ. Quid ď p̄dã. ꝙ si qs emat sciēť uel credēs ꝓbabiliť ꝙ p̄da sit: teneť ĩ distĩcte nec liberať uēdēdo: nec qualitcũqꝫ alienãdo: nec aĩssiōe uel mōte rei: uel aliq̄ alio casu ĩtueniēte q̄ minus teneať restituere p̄ciũ s̄m ꝙ plus ualuit ex q̄ emit uel pl⁹ uēdidit q̄ȝ emeĩt uł tp̄re ǭctus ualuit & qcqd ex re habuit uel habere potuerit nullas expēsas deducēdo: qa talis ǭctãdo rē alienã furtũ ǫmittit & fur sēp ĩ mora ē. ad hec. C.de furtis.l.2.&.ff.de furtis.l. q iumta.ff.de condictōe furti.l.ĩ re furtiua.ff.de como.l.si ut certo.§.ĩterdũ. C.de rei uēdicatōe.l.certũ & ꝙ dictũ ē de p̄ ēptore. Idē ĩtelligas de s̄o ťtio & millesĩo qa si ꝑ plures man⁹ ãbulaueĩt idē iuris eĩt.ff.de mino.l.sʒ ũ.ff.de peti.here.l.sʒ si lege.§.siue aũt. Si aũt scit ꝙ de iusto bello ē: oĩo excusať cũ a uō dn̄o emať. Idē dicit Monal.ĩ sũma ĩ tractatu restitutionũ addēs. ꝙ p̄ciũ qđ dedit nō pōt repetere ab eo cuius ē res nec expēsas quas ibi fecit & oēʒ utilitatē qnã ex illa re habuit tñť restituere & si restituat rē deteriorē q̄ȝ ad ip̄m ꝑuenit nō liberať. Sĩliter si ĩ aliq̄ medio tp̄re res fuit melior q̄ȝ fueĩt tp̄re ēptioĩs siue cũ postea uēdidit alťi ei⁹ qđ pluris fuit: estimatio eĩt faciēda ad maiorē estimatioēʒ toti⁹ tp̄ris medii ut dicta.l. qui iumenta. 93

Quero qđ si ēptor hoc nesciebat ꝓbabiliter tñ hoc credebat puta ꝙ oēs uicini sui uł maior pˢ & maxĩe sapiētes & honesti hoĩes ita credebant: durãte hac bona fide nō teneť. Si postea andieĩt ueritatē & curet alias cauti⁹ negociari. C.de furtis.l. .2. Et si iudice sētētiãte restitutōēʒ feceĩt pōt agere ǭ uēditorē ut ip̄m s̄uet ĩdēnē.12.q.2. Vulteriane.ecclesie. Si aũt hoc faciat ad p̄ceptũ sacerdotis ĩ foro penitētiali ĩ eodē foro ĩducēd⁹ ē uenditor: ut ipʒ ĩdemneʒ. Si ĩ foro ǫtētioso ip̄m nō poterit emptor ǫuenire.ff.de euic.l.si rē.c.fi.de ǭhenda ēpti. 94

45 Quid si sciebat factũ ẽptor:sʒ ignõabat ius:ut ignorãtia facti duct⁹ crassa & supĩa nõ ꝓbabili rẽ raptã emeĩt. Rñdit Hosti. ũ s̃ ꝙ tñt ĩ iudicio aĩe ad restitutioẽʒ de cle. ex. mĩs. c. apostolice. Dicit̃ aũt crassa & supĩa ignorãtia qñ coĩter alii uicini dicebãt & credebãt ꝙ res esset de ꝑda & de bello ĩiusto. ff. de ꝟboꝝ significatõib⁹. l. late culpe:ut qñ ecclesia hoc ꝓhibebat & tales publice excoĩcabat:uñ ñ excusat̃ ẽptor tali ignorãtia duct⁹. i2. q. 2. Qui & hũanis. i6. q. i. Si cupis de ordĩa. ab epo q resignat episcopatũ. c. i. § . fi. & c. 2. Et si de hoc nihil cogitabat qñ emit nec inqsiuit q̃tũ potuit ĩ culpa ẽ: idẽ Monal.

46 Quid si raptor idẽq́ donator ut uẽditor satisfecit plenarie de ꝑda data uel uẽdita. Rñdit Hostien. ũ s̃: Donatariũ uel ẽptorẽ liberatũ. Verũ qcqd habʒ de lucro & ꝑcipit añ restitutioneʒ factã debʒ ĩ us⁹ paupũ errogare ũ fuit male fidei. ar. i4. q. 5. q bẽtis & . § . sequẽti. Et ſm Ray. hoc ĩtelligi põt de ꝯsilio. Nã purgatũ ẽ uitiũ ex q̊ dicit plenarie satisfactũ q̊ ad restitutionẽ faciẽdã: uel si aliqd deest q̊ ad restitutiõeʒ restituendũ ẽ dãnũ passo. Vel dic ꝙ ẽt ũ plenarie satisfactũ ẽ: sibi talis pnĩa ĩiũgẽda ut puniat̃ ĩ eo ĩ q̊ deliquit de tẽp. ordi. litteras. Et ut pnĩa sibi ĩ ꝯ̃rium ĩiũgat̃. Ideʒ Monal. ĩ sũma ĩ tractatu restitutionũ & ce.

47 Quid si qs emat rẽ de ꝑda sciẽter: tñ hoc facit bona fide nõ ut lucret̃: sʒ ut ipam restituat dño recepto ꝑtio & ĩtesse suo cũ alias dñs rẽ suã recuꝑare posset nullo mõ uel nõ ita de facili. Rñdit Hostien. ũ s̃ ꝙ talis nõ ꝯmittit furtũ. ff. de furtis. l. fals⁹. § . i. ĩmo utiliter gereĩt negotiũ eius. Et iõ totũ poteĩt recuperare ꝑtiũ & ĩtesse suũ ẽt si res sine culpa sua ꝑimat̃ ut amittat̃: ut tñ qcqd ꝑcepit ex tali re uel occasiõe ipsi⁹ totũ ꝯpẽset usʒ ad q̃titatẽ ꝯcurrẽteʒ ſm Ray. ar. ff. de negotiis ges. l. sed an ultro. § . 2. de actionib⁹ cũ delicti. § . fi. Idẽ Monal. q addit breuiter dicẽdo ꝙ quicqd sibi adest ex illa re: ut pensio merces fruct⁹ & silia tñeat̃ restituere. Et qcqd sibi abest põt repetere.

Et ē rō qa gessit negotiū illi⁹ cui⁹ est.
Quid si nō pōt repiri dn̄s uel nescit̄ ū sit. Rn̄dit Hostiē. ū s̄ ꝙ deb₃ paupib⁹ errogari & hoc ēt publice fiat p̄misso bāno ī ecclesia & diligēti īqsitōe facta ut oīs suspitio euitet̄ de clan. desposatōe: cū nubitio & q matrimoniū accu. possūt. c. cū ī tua: & si hoc facto nō īueniat̄ cui⁹ res sit liberabit̄: dādo paupib⁹. s. ꝓ aīa illi⁹ cui⁹ res ē qa ī hoc utiliter gerit negotiū suū. ar. 12. q. 2. quatuor circa finē. Idē Monal. dicēs. S₃ qd si fecit diligēt̄ īqri postq̄ emit rē bona fide. Inqri dico ut restitueret rē uero dn̄o & nō potuit īuenire cui⁹ esset res: ꝯsulēd̄ ē ei īmo d̄ necessitate dicēd̄ ꝙ qcqd illa res ualet ultra id qd̄ sibi debet̄ eroget ī pias cās ꝓ aīa illi⁹ cuius res fuit & hoc fiat publice ut euitet̄ oīs suspitio & eīt liberatus. 48

De restitutōe comedētiū
de rapina usᵃ uel furto.

Restituere tenēt̄ ſm Alex. de ales ī. 4. ī tractatu restitutōnū q comedūt uł ī alios us⁹ cōuertūt aliqd de usᵃ furto uł rapīa sciēt̄ siue sit religiosi siue alii. Et siliter si dubitēt an sit hui⁹cemōi ne ꝯmittāt se discrimini. Hēt̄. n. ꝓ regula ꝙ qcūq̄ hab₃ cōsciētia₃ de re ꝙ sit aliena tenet̄ illā restituere: ꝓ hoc facit Thobie. 2. c. uidete ne furtū nobis sit. qa nō l₃ aliqd ex furto edere uel ꝯtīgere. Idē Hostien. q dicit. Quid de comedētib₃ de p̄da siue recipiētib⁹ ex dono siue sciēt̄ siue ignorāter: sed postea audiūt ueritatē. Rn̄dit ī ti. de peni. §. qb⁹ ℣. qd de his: ꝙ quaten⁹ habuerūt tenēt̄ restituere. ff. si certū pe. l. si & me & ticiū. ff. de ꝯditiōib⁹ īde. l. nā hec natā. 49
S₃ qd de his q comedūt & īduūt. Rn̄dit idē ū s̄. Videt̄ ꝙ uxor & familia q nō habēt un̄ aliūde uiuāt excusēt̄: dū tn̄ peccato n̄ ꝯsētiāt: Si raptorē ad restituēdū īducāt: & corrigēdū ar. ii. q. 3. qm̄ multos. ex̄ de sētē. ex. īter alia & c. si uō. Et hoc dixit. Ray. ueꝝ eē si spes sit de correctōe & cū moderamīe tali: ut ꝑ hoc nō subtrahat̄ facultas restituēdi spoliatori ī totū uel ī magna 50

parte ar.2.q.6.ãterioꝝ legũ.·§·.illud.

51 Quid de p̄dicatoribꝰ. Rñdit idẽ ŭ s̈ ꝙ qa gerũt negotiũ expo liatoꝝ ĩ hoc casu pp hoc excusãt de peni. & re. cũ uolũtate .i. Rñdeo. § .i. & cũ modificatõe tñ que ꝓxime dicta ẽ s̈ §. ꝓ xĩo de uxore. ¶ Cõcor. Monal. dicẽs. Itẽ qcũqꝫ accipit de rapĩa ex dono uł comedẽdo uł bibẽdo: uel ĩ alios usus necessarios: ut uxor raptoris & ceteri de familia tenẽt de oĩbꝰ que sic acci piũt: uł expẽdũt nisi ĩ cãu cũ agũt spoliatoꝝ negotiũ monẽdo & ĩducẽdo ip̄m raptorẽ ꝓ posse ad restituẽdũ: qa tũc ñ tenẽt. qm̄ q alterius negotiũ geĩt utilit̃ et̃ ignorãtis & absẽtis licite recipit expẽsas siue secuta fueĩt utilitas siue nõ. Vñ p̄dicato res q uadũt ad raptores ut eos ĩducãt ad pñiaꝫ ĩ generali p̄di catõe aut ĩ ꝑsuasiõe speciali a restitutõe faciẽda excusãt si co medũt apud illos maxĩe si comestionẽꝫ nõ possũt apud alios ĩueĩre. ii. q. 3. qm̄ młtos & .ff. de nego. ge. l. 2. & ex̃ de accusa. ex p̄te de sẽtẽ. exco. c. cũ uolũtate ·§·. p̄dicatores. Et hoc ĩtel ligas qñ habẽt spes ꝓbabilit̃ de correctõe raptoris uł pp eoꝝ expẽsas ip̄i raptori nõ subtrahãt ĩ toto uł ĩ magna p̄te facul tas restituẽdi. ar. 2. q. 6. c. anterioꝝ. ·§·. illđ. Alex. de ales ĩ. 2. in tractatu de perplexitate ꝯsciẽtie dicit q̃tũ ad uxorẽ ꝙ q̃uis mulier sit subiecta uiro suo ĩ his que p̄tinẽt ad thoꝝ ſm ꝙ di cit apostolus. i. ¶ Coꝝ. 7. c. mulier nõ habꝫ potestatẽ corporis sui: sꝫ uir tñ nõ debꝫ cõĩcare uiro ĩ his que sũt ĩ ꝯtumeliã crea toris. Vñ abstĩere debꝫ a re fenebri & lucrari ope manuũ suaꝝ uel querere sibi necessaria a parẽtibꝰ uel aliqñ ab aliqbꝰ bonis uiris m̄dicare. Si uõ cogeret eã ad utẽdũ bonis illis illicite acq sitis põt dimittere eũ ad t̄pus q̊ ad thorũ pp casũ fornicatõis spiritualis. Monal. ĩ sũma ĩ ꝟ. restituere tenẽt qlibꝫ ĩ solidũ di cit. Itẽ uxor & familia qñ nõ habẽt spes de correctõe raptoris uel uiderit eũ uergere ad inopiã & fieri nõ soluẽdo: tũc si sũt ibi aliqua de iusto de illis seperatĩ põt expẽdere & comedere: alioqn de rapĩa. i. de ip̄a re rapta ĩ sp̄e uł de oue rapta uł capra

uel de fetu ei⁹:ēt nato uel ꝯcepto apud raptorē nullo modo comedat nisi sit cas⁹ ultīe necessitatis. Si aūt sit res ēpta de re rapta poteīt iñ comedere ēt sine casu ultīe necessitatis cū ꝑposito eā restituēdi: uł aliūde sibi uictū querat ab aīcis & cō sāguineis suis uł laborādo manib⁹ suis uł alio ꝙ̄cq̄ mō boēsto: tñ nec reputat̄ ꝙ̄tū ad hoc ībonestū querere ī tali casu elymosinas hostiatī. Siliter dicēdū ē si sūt ibi aliqua de iusto: sed ita mixta ꝙ nō possūt discerni uł lȝ possīt discerni maritus iniqtate plen⁹ nō ꝑmittit eā comedere nisi de reb⁹ raptis. Si tñ mixta sūt licite pōt comedere nisi de rebȝ raptis si marit⁹ ē soluēdo dū tñ hēat ī mte & ītēdat comedere d̄ licite acqsitis que sūt mixta. Si aūt nō ē soluēdo qa qcqd habȝ nō sufficeret ad satisfactioēȝ: tūc idē dicēdū ē qđ ī ꝑcedēti cāu qñ nibil habȝ nisi de rapīa. Itē qñ nibil īuenit uxor apud uiꝝ nisi de rapina tūc ne moriat̄ fame subest ei triplex auxiliū. Vnū ē si pōt habere de dote quā pōt recupare ēt ꝯstāte mrīonio qñ uir ꝟgit ad īopiā. Secūdū remediū ut denūtiet talib⁹ aīcis ꝙ ei suadāt q possūt ꝓdesse & nō obesse & si necesse ē pōt adhibere epm ut ꝯpellat eum pascere ipaȝ de iusto. 2. q. i. si peccaueīt. 22. q. 5. hoc uidet̄ de iure iurādo. c. queādmodū uł tradat ei spōsalitiū: uł ꝑtē uł ꝯmittat alicui ꝑsone honeste que de honesto lucro pecunie que fuerat data ī dotē de qua negotiabit̄ illa ꝑsona cui ꝯmittet̄ & ꝓuideat ei: ut ex̄ de pigno. c. ex litteris & ī. c. ꝑ uestras de dona. pp nuptias. Tertiū remediū ē ꝙ si ē in arto: posito ꝙ nec īueniret qd comederet ēt ꝑ elymosinā nec posset ulti⁹ sine ꝑiculo subsistere seu substīere necessitatē faīs: tūc si aliud ñ haberet & d̄ rapīa & de aliis ūdiq̄ uiuere posset qa necessitas nō habȝ legē. ex̄ de regulis iuris. c. ꝙ nō ē & de ꝯsecra. di. i. sicut. Itē qcqd expēdit uxor & familia de reb⁹ raptis debeat & ī aīo ꝓponat firmit̄ ꝙ ꝙ̄ cito poteīt ēt necessitate coacta qcqd iñ expēdeīt restituere. In oī tñ casu tenet̄ uxor debitū reddere uiro nisi subsit aliud īpedimtū. 33. q. 5. si dicat.

Dicũt tñ qdã ꝙ uxor feneratoris uel raptoris nullo mõ debet comedere de usura uł rapĩa nisi hẽat unde restituere possit: & tũc comedere põt cũ ꝓposito restituẽdi ĩmo pl⁹ debʒ dimittere cohabitationeʒ uiri cui cohabitare nõ debet si eã cõpellit peccare. Quod. n. dicit apostol⁹. Mulier nõ habʒ potestatẽ sui corporis: sʒ uir. ueꝝ ẽ ꝙ lʒ nõ cohabitet tñt tñ debitũ reddere uiro ꝓ loco & tp̃re. Et si dicat̃ ꝙ uxor nõ debʒ dimittere uiꝝ nisi cã fornicatõis. Dicẽdũ ꝙ hoc ĩtelligit̃ ẜm glo. nõ solũ de fornicatõe corporali: et̃ ĩ spirituali que ẽ ĩ oĩ peccato mõtali. Tenet̃ aũt mulier obedire uiro saluo dño sũmi spõsi. Idẽ dicẽdũ de familia eorũdẽ: qa ñ debʒ comedere nec stipẽdia recipe de rapĩa usura & furto.

De restitutõe acqsitoꝝ per meretricium.

52 Trũ acqrẽs aliqd p foricatioẽʒ puta meretrix meretricãdo teneat̃ ad restitutõeʒ. Rñdit Alex. de ales ĩ. q. ĩ tractatu restitionũ ꝙ q foricãdo aliqd acqrit iure possidet qđ acqrit. Dicit et̃ Augu. ꝙ meretrix t̃piter agit qa meretrix: sʒ ñ t̃piter agit qa recipit. Vñ lʒ acqrat meretrix meretricãdo ñ tenet̃ restituere qa ñ ꝯmittit fraudẽ acqrẽdo. Recipit. n. p̃tiũ sui corporis locati ad fornicatiõeʒ ꝑpetrãdã. Nõ tñ lʒ facere publicã oblatiõeʒ. uñ deutro no. 23. Nõ offeres mercedẽ postribuli. nec p̃tiũ carnis ĩ domo dñi dei tui. Quicqd illđ ẽ qđ uoueris abhoĩatio ẽ apud dñm deũ tuũ. Nõ tñ ẜm eũdẽ ubi s̃. q. ultĩa. Oĩs oblatio acqsita p meretriciũ ẽ abhoĩabilis dño: sʒ publica oblatõ que fit cũ scãdalo. Illa. n. abhoĩabił ẽ sicut si meretrices trahe rẽt currũ ad fabricã ecclesie uł darẽt pãnũ sericũ uel fenestrã uitreã ĩ ecclesia: talia ñ debʒ ecclesia recipe a ꝯgregatõe meretricũ ne uidat̃ approbãe op⁹ eaꝝ: sʒ ꝑuatas elymosinas dare paupib⁹ de pecuĩa sic aqsita licitũ ẽ: ut offerre cãdelas & hui⁹ mõi licitũ ẽ eis. Vide Ric. ĩ. q. di. 15. ar. 5. q. 8. Monal. uõ ĩ sũma ĩ tractatu restitutioñ ĩ ꝟ. restituere tenet̃ ĩ casu querit.

Quid d̄ muliere que recipit pecuniā ꝓ ope carnali. & Rn̄dit Si 53
recipit ab aliq̄ d̄ reb9 ꝓpriis nō ecclesiasticis n̄ tn̄r restituere
Si sit monialis cui datū ē: nec acqrit sibi: sꝫ acqrit monasterio
qd̄ sic accepit. Honesti9 tn̄ ē ꝙ monasteriū n̄ retīeat. sꝫ erro-
get ī pios us9. Si aūt a clerico seculari datū ē de reb9 ecclesie:
faciēda ē restitutō ecclesie ſm ꝙ dicūt magistri nisi episcop9
uelit dispēsare cū illa que recepit ꝙ retineat illd̄ si secularis ē
mulier aut cū monasterio si regularis. Si aūt accepit a ꝑsona
regulari de rebus monasterii ꝙ ꝓsumēdū ē nisi de ꝯrio ꝯstet.
Distīgue ꝙ aut recipit ab habēte admīstratioēꝫ aut a sīplici
claustrali. In p̊ casu faciēda ē restitutio monasterio uł ꝑ̇atui
uł admīstratori de cui9 boīs datū ē: & pōt fieri restitutio eidē
ꝑsone que dedit si adhuc remaneat ī admīstratōe illa maxīe si
iā credat cōrect9: uł secur9 ē ꝙ ei n̄ reddat sꝫ fiat qd̄ dictū ē. Si
tn̄ tali nō correcto facta ē restitutio libera ē que accepit. Si
aūt amot9 ē ab admīstratōe illa aut si claustrał sit sīplex qui
dedit faciēda ē restitutio monasterio uł ꝑ̇atui uł admīstra-
tori: nec liberat si soluēīt illi q dedit: nisi tūc d̄mū ꝯuersū sit ī
utilitatē monasterii ꝑ̇at9 uel admīstratōis nec poterit reti-
neri a monasterio regularis mulieris hui9mōi qd̄ accepit a re-
gulari alt̄i9 loci nisi de ꝯsēsu abbatis & cōuēt9 si magnū fueīt
donū aut abbatis soli9 si paruū aut mediocre. Qꝫ autē dictū ē
de reb9 talit̄ datis a ꝑsonis regłarib9. Idē ītelligas d̄ reb9 datis
ꝑsonis secularib9 & laycis q sui iuris nō sūt: sicut ē ſuus & fili9
familias qn̄ donat ob talē caꝫ de reb9 ēt̄ peculiarib9 nisi illarū
reꝝ ita liberā hēat admīstrationē ꝙ q̄si pater familias possit
disponere de eisdē. Itē ꝙ dictū ē de moniali respectu uiri regu-
laris teneas e ꝯrio qn̄ uir regłaris recipit aliqd a muliere re-
głari. Cōtra habet ī restitutiōib9 sācti Bernardini ſmōne. 39. ar.
.2. c. 3. ultra mediū q q̊mōcūq pecunia data sit debꝫ dari illi ī
cui9 īiuriā data est.

Quid de seculari q recipit ꝓ ope carnis a cōiugata Rn̄dit idē 54

ū s̄ ꝙ restituere deb; marito si illa ddit d̄ reb⁹ dotalib⁹ aut coī
bus. Si aūt de reb⁹ parafrenalib⁹ ū de ꝯsuetudīe hn̄t mulieres
parafrenalia aut si mulier soluta sui iuris dedit amasio aliqd d̄
reb⁹ ꝓpriis l; honestū sit: ꝙ illd̄ expēdat ī pias cās nō tn̄ cre/
dēdū est ꝙ teneat̄ nisi uelit. poterit ēt restituere ei. q dedit ꝙ
meli⁹ uidet̄ si peniteat uł egeat.

55 ¶ S; nūqd regularis ꝑsona poteīt auctoritate ꝓpria qd̄ accepit
ꝓ carnali ope uł qd̄ habuit de furto uł rapīa restituere. Rn̄dit
idē ū s̄ ꝙ si cuiq̄ ꝯpetit date rei repetitio. Distīgue si extat ad/
huc res data penes illū cui data ē: s; nō audet aut timet aut nō
pōt īpetrare ꝙ fiat restitutio p prelatū collegii: tūc restituat
auctoritate ꝓpria ſm formā s̄dictā ēt ꝯdicēte p̄lato qa pl⁹ ē
obediēdū deo q̄ hoīni. Si aūt nō extat qa iā cōsūpta ē tūc ī/
anis ē actio quā excludit īopia debitoris. Si aūt nō ē cōsūpta
penit⁹: s; ꝯuersa ē ī utilitatē monasterii: uł hab; aliqd qd̄ ꝯpe/
rauit ex re sibi data si nō pōt aut nō audet aut timet īpetrare
ꝙ fiat restitutio p p̄latū gerat bona fide negotiū monasterii
restituēdo cui debet̄ sicut dictū ē uł si fuit datū de boīs eccle
sie secularis īpetrādo dispēsatioē; epi ꝙ possit retineri a mo/
nasterio uł errogari ī pios us⁹ nō tn̄ ꝯdicente p̄lato hoc fiat pp
bonū obediētie nisi sit illa res ꝯperata de pecuīa ecclesie aut
ꝑsone ꝓuilegiate ī hoc ꝙ tūc rē ēptā de sua pecuīa possit uē/
dicare sicut miles & pupill⁹: ī q̊ casu ēt ꝯdicēte p̄lato pōt eā
restituere si eā hēt: ut dictū ē de re adhuc extāte penes eā ꝑso
nā que accepit.

56 ¶ Quero qd de filiis illi⁹ q uiuēte uxore sua duxit aliā tā ipo q̄
s̄dicta sciēte īpedimtū de filiis īq̄ susceptis de ſo mrīmonio
illo: nūqd possūt succedere ī hereditatē patris & an tn̄eat̄ totū
restituere filiis ꝑmi matrimonii aut aliis ueris heredib⁹. Rn̄dit
idē ū s̄ ꝙ si p̄scripserūt eā bona fide nō tenēt̄ aliqd restituere
maxīe si adhuc post ꝯpletā p̄scriptioē; retinēt bonā fidē. Si
aūt nō ē completa legitīa p̄scriptio tenēt̄ totā hereditatē cū

fructib9 male fidei consũptis restituere q̃tũcũq3 oportet eos ĩdigere uel m̃dicare nisi q̃tũ fueĩt eis datũ uł remissũ a ueris heredib9 & hoc qñ parati sũt hui9mõi possessores sine dolo & fraude totũ eis restituere si uelĩt recipe.

Quero qd de adultera que ꝯcepit filiũ ex adulterio qui fili9 putatiu9 mariti defraudat ueꝝ heredẽ hereditate an teneaẗ ad restitutionẽ. Rñdit Sco. ĩ. 4. di. 15. q. 2. ar. penul. ꝙ circa hec diuersa ẽ sentẽtia. Vno mõ ꝙ ipa hab3 reuelare crim̃ suũ filio suo spurio & inducere eũ ad dimittẽdã hereditatẽ uõ heredi. qa ĩiuste occupat cũ ipe nõ sit heres. Alii dicũt ꝙ min9 ualet ꝙ deb3 reuelare culpã suã marito: ut assignet hereditatẽ uero heredi qđ licitũ ẽ ꝭ3 iura ĩperialia nisi testãs ꝑ ĩ testamẽto ĩstituit heredẽ. Cõtra ꝑmã determĩatioẽ3 arguiẗ sic. qa aut filius credet matri aut nõ. Si aũt crederet nõ ẽ ꝓbabile ꝙ pp hoc dimitteret hereditatẽ qa pauci ĩueĩũẗ ita pfecti ꝙ pp iustitiã ꝑuãdã in foro dei dimittãt magnas possessioẽs q̃s possũt tñre iure exteriori: nec põt hoc maẗ ꝑsumere: nisi młtũ ꝑ9 expta fuisset uolũtatẽ filii sui: nõ aũt deb3 se exponere certo piculo diffamatioĩs apud filiũ suũ pp ĩcertã correctioẽ3 filii si uõ nõ credit: tũc sequũẗ duo mala qa & ipa tũc ẽ ĩfamata & ipe tenet hereditatẽ ut ꝑus & ce. Cõtra secũdã determinatioẽ3 arguiẗ sic: qa si dicit uiro: ꝑ se diffamat & se expoĩt piculo mõtis & maritũ piculo uxoricidii qa talis posset eẽ zelotip9: ut sũt młti q ipa3 occiderẽt uel saltẽ ppetuo hẽrẽt odio & a se & ab actu ꝯiugii depellerẽt. Ad ista mala diffamatõnis mortis uel saltẽ odii uł discordie que sũt ualde ꝓbabilia uideẗ ut ĩ płib9 euẽẗa nõ deb3 se mulier exponere pp ĩcertũ bonũ hereditatis restituẽde. Et ꝑter hoc ĩterris ũ ꝓgenit9 uĩuersaliẗ ẽ heres pater si crederet uxori ñ posset auferre a spurio hereditatẽ nisi ĩ foro publico ꝓbaret cã3 talẽ. & tũc oporteret mulierẽ diffamari ñ tãtũ apud maritũ: s3 apud totã patriã. Dico ergo ꝙ mulier deb3 laborare q̃tũ põt q̃ ad hoc ut reddaẗ hereditas uõ heredi.

q̄tũ ĩ se ē. Dico ēt ꝙ ñ deb; se diffamatiõi expõere: sʒ ex aliis cãis honestis filiũ spuriũ q̄tũ põt ĩducere: ut dimittat heredi tatẽ. Vnꝰ modꝰ hõestꝰ ē: ut ĩtret religionẽ: aliꝰ ut fiat clericꝰ & recipiat bñficia ecclesiastica & his qĩ sufficiẽtib; ɔtẽtꝰ here ditatẽ dimittat alii fratri layco remanẽti ĩ seculo. Sʒ si p nullã honestã psuasiõeʒ põt mať flectere cor filii spurii ut dimittat: nõ uideť ꝙ debeat se ꝑdere illi: qa nõ ē certa ꝙ talis ĩpsuasi/ bilis ab ipa & aliis honestis psõĩs pp illď flecteret immo for tiꝰ & tenaciꝰ teneret ɔcipiẽs ne p talẽ dimissionẽ notaret spu riꝰ ĩfamia. Et talẽ notã multũ cauẽt male nati & tũc deb; mu/ lier laborare aliũde restitutiõeʒ fieri uõ heredi q̄tũ põt & cõ/ respõdẽtiã iustitie qa ñ dico ꝙ teneať restituere equalẽs toti hereditati qa mľtũ differt habere & ꝑpe esse. Iste. n. nũq̄ huĩt hereditatẽ lʒ ꝑpe fueĩt ŝm iustitiã. Et iõ minus q̄ equalẽs he/ reditati sufficit sibi ꝓ restitutõe & illď minꝰ deťmineť ãbitrio boni uiri. Videť tñ ꝙ sibi debeat ꝓuidere de uictu honesto & uestitu si fueĩt hereditas pĩguis ut possit sufficere heredi ad duplũ uľ ad triplũ istiꝰ. ꝙ si nec hoc possit eẽ faciat qď diciť ĩ. c. 3. ex de solutionib; Oldardꝰ. Cõcor. Lãdulfꝰ ĩ. q. di. is. & Ric. ĩ. q. di. is. ar. s. q. q: dicẽs.

58 ¶ Quid si mulier hẽt filiũ uľ filios de adulterio occulto: põt ne facere eos heredes saltẽ ĩ ptẽ hereditatis sue cũ legitĩos filios nõ habeat uel si hẽt: nũqd possũt de ɔsẽsu eoꝝ quasi legitimi admitti ad portionẽ hereditatis. Siliter q̄tũ põt ipa uľ qcũq3 alienare de hereditate sua. Rñdit Monal. ũ s̃. Ad pmũ ŝʒ iura scripta põt qlib; siue exneũ dũ tñ nõ sit ťpis uľ psona ĩdigna: siue unũ de filiis quẽ malueĩt heredẽ ĩstituere ĩ totũ uel ĩ ptẽ reŝuata legitĩa liberis suis. Sʒ aliud ē ď ɔsuetudĩe ĩ aliqb; locis. In questiõe ergo ꝓposita retinẽda ē ɔsuetudo regiõis. Mater ẽt de ɔsẽsu legitimoꝝ filioꝝ uľ heredũ alioꝝ põt facere legi/ timos filios suos coheredes. s. legitĩoꝝ nisi repugnet ɔsuetudo loci.

¶ De restitutõe dotis.

QVero an mulieri adultere cui⁹ occasiõe facta est sepatio cohabitatõis tñeat uir:uł ei⁹ heredes reddere dotẽ. Rñdit Io. de platea ĩsti. de publicis iudiciis. §. Itẽ lex iulia ꝙ nõ:qa mu lier ꝓbato adulterio ꝑdit dotẽ que cedit lucro uiri. l. si dotẽ. C. de iure dotiũ & l. lutius. ff. soluto matrimonio & ĩ. C. plerũqȝ de dona. inť uirũ & uxorẽ. An ãt heredes uiri possũt obicere uxori adulteriũ & ꝑ ꝯsequẽs dotis amissionẽ sicut ipe uir:de hoc sũt opinioẽs. Vide dñm Anto. de butrio ĩ dicto. c. qcũqȝ 59
Quero qñ dos deb₃ restitui. Rñdit Io. de pla. ĩsti. de actiõib₃ . §. fuerat ãtea. ꝙ si dos ꝯsistit ĩ pecuĩa marit⁹ uł ei⁹ heredes hẽnt dilatiõeȝ ãni. Si ãt ꝯsistit ĩ ĩmobilib₃ deb₃ restitui ĩꝯtinẽti post solutũ mrĩmoniũ dicto. §. fuerat & l. i. §. exactio. C. de rei uxo. actiõe. Et si heres mariti uel ali⁹ obligat⁹ ad restitu tõeȝ. ñ restituat ĩfra dicta tꝑra tũc post morã ĩmobilib₃ tñť eť ad fructus ut dicto. §. exactio & l. fruct⁹ soluto mrĩmoĩo ꝭm solutiõeȝ. l. diuortio. ff. soluto mrĩmoĩo. Sȝ ĩ reb₃ mobilib₃ uel ĩcorporalib₃ que hoc casu loco mobiliũ cõtineť lȝ alias faciãt ťtiã sꝑȝ ꝑ se. l. mouẽtiũ. ff. de ꝟboꝝ significa. teneť restituere eos & ußas eaꝝ estimationis usqȝ ad ťtiã cẽtesĩe que sũt. 33. & ťtiũ ꝓ cẽtenario & hoc de iure ciuili:ut dicto. §. exactio:sȝ de iure canonico q̃ ꝓhibẽť ußе solũ põt petere ĩťesse qđ ĩcurrit post morã ꝭm Io. an. ĩ c. salubriter de ußis. Et attẽde diligẽter ꝙ lȝ marit⁹ uł ei⁹ heres hẽat dilatioẽȝ:ut nõ teneať restituere mobile nisi ĩfra ãnũ:sȝ solũ post ut sũt naues iumẽta & silia: tñ fruct⁹ ꝑcepti ex dictis reb₃ mobilib₃:ut pẽsioẽs nauiũ & iumẽ toꝝ & ce. non lucrať:sed ĩ eñ hab₃ ꝯmodũ medii tꝑris & teneť restituere una cũ reb₃ post ãnũ. Sec⁹ ĩ eo qđ lucrať cũ pecuĩa quã deb₃ restituere ꝓ dote:qa illđ lucrũ sibi acqrit & ñ restitu it:& ita ĩtelligit. Salicet⁹ & Angel⁹ ĩ dicto. §. exactio. Barto. ĩ. l. si ꝯstãte. §. q̃tiẽs. ff. soluto mrĩmoĩo. Itẽ attẽde ꝙ lȝ ĩfra an nũ marit⁹ & ei⁹ heredes ñ tñeãť restituere res mobiles datas 60

in dotē: tñ tenet̄ īfra ānū alere uxorē si nō hab3 uñ se alat. Et notat̄ ī dicto. §. exactio. Et hoc casu cū heredes dicāt̄ q̄dāmō substinere onera mrīmonii pp p̄statioē3 alimētoꝝ lucrāt̄ fructus: ut ē glo. notabił & ibi p Bar. ī. l. diuortio. ff. soluto mrīonio ꝙ tñ ibi ītelligit. Bal. us3 ad cōdecētē q̄ntitatē alimētoꝝ: & ab iñ s̄ d̄bēt fruct⁹ restituere uxori ar. l. si. ff. d̄ pc. here. & . l. īsulā. §. fruct⁹. ff. soluto matri. Limitauit tñ hoc qd̄ dictū ē s̄ ꝙ tenet̄ p̄stare alimēta si nō hab3 uñ aliūde se alat. Hoc ueꝝ si heres tm̄ hab3 ꝙ p̄stare possit. Si āt ñ habeat nisi q̄ntū sufficiat sibi soli. Tūc oīs ordinata caritas īcipit a se ipō. l. p̄sēs. C. de s̄ui & aq̄ Et hoc uult glo. i. paruula ī. l. si marit⁹. §. illd̄. ff. soluto mrīonio nisi heres eēt artifex. ut aliūde posset sibi querere uictū ut uoluit alia glo. ī dicta. l. si marit⁹.

61 ¶ Sed cui d̄b3 dos restitui. Rñdit idē ū s̄. Q̄ñ qñ mulier ē sui iuris & dat dotē uł ēt qñ ē ī potestate & dat dotē aduētitiā: tūc deb3 sibi dos restitui & ipa ē illa que agit ī iudicio p dote ēt sie ɔsē su patris ut tenet glo. ī auctētica ꝙ locū. C. de collatio. & ī. l. 2. ī prīci. ff. soluto mrīmonio. Et idē ī dote aduēticia sibi donata a patre q̄ donatio ualet fauore dotis: cas⁹ ē ī. l. Pōponi⁹ philadelf⁹. ff. fa. horreis. Si aūt pat̄ dat dotē pfecticiā p filia ī potestate tūc ē ɔmunis actio patris & filie nec un⁹ pōt p̄iudicare alt̄i. Post talē acq̄sitioē3 pat̄ tñ bene hab3 exercitiū actiōis ɔsēsu filie que sēp p̄sumit̄ nisi hēt iustā cā3 ɔ̄dicēdi. l. 2. §. uolūtatē. ff. soluto mrīonio. Et postq̄ filia ē facta sui iuris mōte patris uel emācipatōe uł ēt si fuisset exheredata actio de dote ī totū ɔsolidat̄ ī p̄sonā filie ēt si pat̄ sibi soli fuisset stipulat⁹ ut tenet glo. ī. l. una. §. uideam⁹. C. d̄ rei ux. actio. Si āt exñe⁹ dat dotē p muliere tūc ī dubio acq̄rit̄ actio mulieri nisi fueīt pact⁹ uł stipulat⁹ sibi reddi. Et ītelligit̄ exñeus. Oīs q nō hab3 ī potātē. Et iō si pat̄ dat p filia emācipata pat̄ cēset̄ exñe⁹ & acq̄rit̄ actō filie nisi fueīt pact⁹ uł stipulat⁹ ut dicta. l. unica. §. accedit & §. exñeū de re uxo. actus.

Quid si fūdus estimatus dat⁹ ē ī dotē. Rn̄dit idē ubi surpa ꝙ talis estimatio facit ēptionē & trāsfert piculū ī maritū nec pł tenet ad fūdū: sȝ ad estimationē. l. plerūqꝫ. §. si aūt. ff. de iure doti. & l. estimate. ff. solu. matrimo. Et iō si mulier cuius usu atriuit uestes datas ī dotē tn̄ marit⁹ tenet reddere ei⁹ estīa/tioēȝ. l. mor. §. res ī dotē. ff. đ dona. cā mōtis. Sec⁹ si n̄ fuerūt estīate: ut dicta. l. plerūqꝫ ī prīcipio. 62

Quero pone ꝙ qs recipit uxorē sīplicit nulla habita mētiōe dotis. An postea possit cogere patrem: ut cōstituat sibi dotē ſm ꝯditionē psonaꝝ & ꝙtitatē sui prīonii: ꝓut pōt pat cogi facere officio iudicis āte mrīoniū. l. que liberos. ff. đ ritu. nup. & l. fi. C. de dotis ꝓmissiōe uel si pat ē absēs & īpedit⁹ iudex ꝯstituit dotē. l. ꝓfectitia ꝟ. sȝ & si ꝓpōas. ff. đ iure doti. Rn̄dit idē ū s̄ ꝙ glo. uult ꝙ sic ī. l. obligamur. ff. đ actōe & obligatōe. Sȝ Bar. ꝯ. Rō qa cū sit nupta cessat cā pp quā pri⁹ cogebat. s. ut nubere posset & ē cas⁹ ī auctētica đ nup. §. si qs sub potāte ꝯstitut⁹ collatōe. q. Dicit tn̄ Bar. ꝙ si filia se maritaret & dotē ꝓmitteret eo ꝙ pat eā n̄ maritabat ꝙ tūc posset pat cogi. l. si fili⁹. ff. ad macedo. & l. & iō. §. fi. ff. de ī rē ꝟsis 63

Sȝ nūqd marit⁹ possit expellere uxorē remittēdo eā ad domū patris ex q̊ pater nō soluit sibi dotē ꝓmissā. Bal. dicit ꝙ sic. l. si donatur⁹. ff. de ꝯditōe ob cāȝ qa marit⁹ nō debꝫ decipi: nec uxorē habere sine dote. 30. q. 5. nullū sine dote & allegat glo. quā dicit hic īnuere ī auctētica de nō eligē. secū nubē. §. fina. collatōe p̄ma & addit tex. ī. c. p uestras de dona. īter uiꝝ & ux. ibi q uxorē suā a se repulerat ū uidet cas⁹. 64

Quid de uiro q recipit filiā raptoris uł usarii ī uxorē q nihil habꝫ nisi de malo acq̄sito. Rn̄dit Alex. de alexādria ſ₃ q̊sdā ꝙ dotē quā accipit cū filia n̄ tenet reddere si n̄ crassa uł ꝓbabili ignorātia ē duct⁹ qa credebat socrū n̄ esse usariū aut p̄ter illā dotē habere sufficiētiā ad restituēdū. Tu uō dic ꝙ ex q̊ scit ꝙ dos accepta erat necessaria ad soluēdū alia debita reddere tn̄t 65

nec pōt talē dotē cū bona ꝯsciētia retinere: si certi sūt hii qb⁹ pri⁹ debebat̄ qa de reb⁹ alioꝝ nullatenus ꝑm deū potuit illa dotari. Si tñ uxor ei⁹ nō patereť illā reddi: tūc forte sufficit illi ꝙ ipe nō pcipiat de bonis illis. Astēsis. ī sūma tenet pmā opinionē libro. 3. ti. 4.

¶ De restitutōe bellātiū.

66 An capta ī bello subiciāť restitutōi. Rñdit Monal. ī sūma ꝙ nō tenēť nec pricipes: nec milites si bellū ē iustum. i. di. ius gētiū. 23.. q. 7. si de rebus.

67 ¶ Bellū aūt ad hoc ut dicat̄ iustū reqrit qnqꝫ. s. Personā. Rē. Cāz. Animū. & Auctoritatē. Primo psonā. s. ut sit psona cui liceat bellare. s. secularis ñ ecclesiastica cui ñ lꝫ sāguīez fūdere. 23. q. 8. clerici &. c. bis nisi ī necessitate īeuitabili. Res. s. ut fiat p reb⁹ repetēdis usqꝫ q̄ sit ei satisfactū de oī dāno ab hostib⁹ illato ar. 23. q. 2. c. i. &. q. 3. fortitudo &. q. 8. si nulla. Cā. s. necessaria p defēsione. ex̄ de resti. spo. olī cū cā sit licita. Anim⁹. s. ut ñ ex odio ultiōe uel cupiditate: sꝫ ad correctionē uł pp caritatē iustitiā & obediētiam. 23. q. i. qđ culpať &. c. militare. Vbi dicit̄. Militare ñ ē delictū: sꝫ pp p̄dā militare peccatū ē. sꝫ ut p bellū pax querat̄. Auctoritas supioris. 23. q. i. qd culpať &. q. 2. c. i. Dicit. n. īperator. Nulli prsus nobis īsciis atqꝫ īꝯsultis q̄ꝝlib⁹ armoꝝ mouēdoꝝ copia tribuať. ¶. ut armoꝝ us⁹ īscio pricipe īterdict⁹ sit. l. i. li. ii. Itē Hostiē. ī sūma ī ti. de peni. §. qb⁹ uer. qd de rapīa & p̄da q addit ꝙ fieri pōt ēt cū auctoritate ecclesie: pcipue ū pugnať p fide. Cōcor. ēt Alex. de alexādria. Vide s̄ bellū. Et si aliqđ pdictoꝝ qnqꝫ defuerit diceť bellū īiustū Secūdū Monal. Idē addit Io. de pla. ꝙ iustū bellū ē qđ indicit īperator uel papa uł sui legati uł officiales qa aliq se rebellauerūt īperio uel ecclesie ut notat Bar. ī. l. hostes. ff. de capti. & īsti. de actiōe. §. rurs⁹ ī glo. & qcqd capiť ī isto bello efficiť capiētis. ut īsti. de rerū diui. §. Itē ea nisi capiāť uictis hostib⁹ qa tūc capta debēt poni ad butinū: ut distribuāť īter milites

ꝯm merita ut.l.ius militare.ff.de capti.ī.c.ius gē.di.i.
S; ſi qd ꝑdictoꝝ qnꝗ defuīt:nunqd tenebit̄ reſtituere qcqd 68
adeptꝰ ē ꝯ huiꝰmōi bello ille q mouit illꝺ:Rn̄dit idē Monal.
ꝙ ꝙuis bellū nō ſit iuſtū ex cā & ex aīo & ex pſona & ex auc/
toritate ſi tn̄ res ſubſiſtit.ſ.qa ꝓ reb; repetendis factū ſit:nō
tenet̄ q mouit bellū reſtituere qꝺ ibi cepit niſi cepit uł dāni/
ficauerit aduerſariū ſuū ultra ꝙ ipe aduerſariꝰ habuerat uel
dānificauerat īiuſte de bonis mouētis ſibi bellū:& hoc ē dicēꝺ
ꝯm iudiciū fori penitētiał ū hab; locū ꝯpēſatio ēt ut liqdi ad
liqdū q̄ nō hab; locū ī foro cōtētioſo.Vn̄ ſi qs ī foro peītētia.
ꝯfiteat̄ ſe p furtū habuiſſe decē de reb; illiꝰ q maīfeſte abſtu/
lerat ei.io.facere cōſueuit & bn̄ iudex penitētionariꝰ recōpē/
ſatioē; nec īiūgat ei reſtitutionē illoꝝ.io.niſi aduerſariꝰ eiꝰ
poſtmodū reſtituat ei.x.ablata.Iniūget ei tn̄ peītētiā ꝺ furto
cōmiſſo.Cōcor.Hoſtiē.ū s̄ q dicit.Hoc tn̄ teneas ꝙ is q iuſte
pugnat nō tenet̄ ad reſtitutioē; ꝑde.ſ; fit capiētis.di.i.ius gē.
.23.q.7.Si de reb;.Et hoc ītelligas ſiue capiat̄ de reb; iniuſte
pugnātis ſiue uaſſalloꝝ ſiue hoīm ſuoꝝ q̊uſ; iuſte pugnāti de
debito ſuo uł īiuria:uł offēſa illata uł dāno dato ſibi uł ſuis &
intereſſe ſuo ſit iux̄ ꝓpriā & ſanā ꝯſciētiā plenarie ſatiſfactū
uł donec hoſtis paratꝰ ſit ſatiſfacere uł iuri pitoꝝ offerat.Illos
āt ītelligas ſuos q pł hoīe; ꝙ deū timētes ſequūt̄ dn̄ ſuū ī bello
illicito ꝯ illꝺ qꝺ legit̄.ii.q.3.Iulianꝰ &.c.dn̄s.Alios āt qui ei nō
ꝑſtāt ꝯſiliū auxiliū uł fauorē nō credimꝰ puniēdos.qa pena
ſuos nō deb; egredi auctores.ex̄ de his que fi.a maio.p ca.c.
queſiuit.56.di.ſatis p uerſū de ꝯſtitutioib;.c.cognoſcētes.i.
.q.quarta.c.i.
Quod āt dictū ē illos teneri q dn̄ ī īiuſto bello ſequūt̄ ītelli/ 69
gas qn̄ de hoc certi ſūt uł ꝓbabilit̄ credūt īiuſtū eē bellū ma/
xīe ū eccleſia hoc ꝓhibebat & tales excoīcabat.Si uō certi eſ
ſēt uł ꝓbabilit̄ crederēt ꝙ iuſtū eſſet ī nullo tenerēt̄ niſi fōte
hērēt corruptā cupiditatis intētionē:ſ; hoc reputo piculoſū

qa sola ꝯsciētia nō facit iustū bellū:imo auctoritas iuris uł iudicis ē ꝗtū ad hoc ptinet reqrēda. Hec Hostiē.

70 ¶ Quid si ꝓbabilit dubitat utrū iustū sit uel īiustū. Rńdit idē ū s ꝙ adhuc pp bonū obediētie excusat̄.23.q.i.qd culpat̄ ẜ Ray. Hoc dicas uerū si īqsiuit ꝗtū potuit & pitiores ꝯsuluit & sēp dubi⁹ remāsit alioqn affectator ignorātie sicut nō exps sciē puiet̄ de clan.despō.cū inhibitio.·§.si qs uō. Nec excusat̄ pp tīorē aīttēdi feudū uł īcurrēdi dānū a dño tprał.32.q.5.ita ne lꝫ met⁹ culpā ī ptē atenuet q̊ ad pnīaꝫ īiūgēdā certa ieiuīa & ora tōes.ex ꝙ met⁹ ca.c.sacris sꝫ auctoritas iuris uł iudicis reqrit̄ Vbi ergo hēt̄ auctoritas iudicis dici pōt ꝙ si iudex errauerit ad pugnātis tn̄ ꝯsciētiā recurrat̄ & ī hoc pōt habere locū distīctio dcā ī foro pnīali. Sec⁹ ī ꝯtētioso nisi error apte ꝺtegeret̄ suo tp̄r.ut patet in his que notant̄ de sen.& re.iudi.sub rubrica ꝙ eius spes.hec Hostiē. ¶ ōcor.Ric.in.4.di.15.ar.5.q.4. dicēs ꝙ q ī guerris sciēt̄ inferūt dāna īnocētibꝫ tenent̄ illis ad ad restitutionē. Illi aūt ī guerris īnocētes nō sūt q hēnti īiustū bellū fauēt directe uł īdirecte de ꝑsonis uł rebꝫ.hec Ric.uide īfra.·§·.72.&.82.

71 ¶ Sed nūqd hi q sequūt̄ tenēt̄ ī solidū. Distīgue utrū scirēt p̄dā ꝯmitti debere uł ignorarēt tn̄ timētes a p̄da nō abstinuerūt: īmo alios adiuuerūt & tales ēt hi q ꝯsilio uł auxilio uł adulatiōe uł detractiōe seu cā sili induxerūt tirānū ad p̄dā faciēdā uł guerrā mouēdā īiuste tnēt̄ ī solidū si pp hoc sciūt uł credūt ꝙ tirān⁹ ad hoc sit īduct⁹ alias factur⁹ uł nō factur⁹ tm̄ q̊ ad id ꝙ pł fecisse credit̄ ex tali instigatiōe ar.de hoīcidio.c.sicut dignū.17.q.4.oēs &.q.2.uotū.83.di.c.error &.c.faciētis. Si uō sciūt uł credūt ꝙ pp hoc adhuc nō fueīt mot⁹ nō pp talia pł uł min⁹ fecit:tūc n̄ tenēt̄ nisi īꝗtū ad eos pueīt uł de his expēderūt & īꝗtū dānū dederūt p se uł familiā suā directe uł occasiōalit̄.ad hec de sē.& re iudi.c.cū.i.& ex̄.de.eta.& ꝗli .c.cuā.ii.q.3.qm̄ multos.ff.si certū petat̄.l.si & me & ticiū de

iniuriis.c.fina.hec Hostiēsis.

¶ Quid si neutꝰ raptoꝝ dñs erat nec unus magis aīauit alium ꝙ aliꝰ ipm:sꝫ simul ꝯuenerūt de faciēdo tali īsultu uel tali rapīa ꝯmittēda. Rñdit idē ū s ꝙ qlibꝫ tenetꝰ in solidū. 72

Sꝫ nūqd oēs q sequūtꝰ etꝰ si unꝰ solꝰ potuisset p se hoc facere tenētꝰ ī solidū. Rñdit idē ꝙ sic:ut ꝓbatꝰ apte.ff.ad.l.acqle.l.si ita uulneratꝰ.§.fi.&.ff.arboꝝ furtū ¶ Cesar.l.si plures.ff.d furtis.l.uulgaris &.ff.si qs testamto liber esse iussꝰ fueīt.l.i. Alii q tñ dicūt ꝙ sufficit ꝙ qlibꝫ ꝓ parte sua satisfaciat:sꝫ pmū nō solū tutius ē:sed uerius. 73

¶ Sꝫ pone ꝙ guerra fuit īter duos milites uꝉ pricipes & hic īde multa dāna data sūt:& postea facta ē pax intꝰ ipos & dāna hic iñ data remissa sūt nūqd hec remissio extēditꝰ ad hoīes utriusqꝫ. Rñdit Hostiē.ī sūma.ī ti.de peni.ꝙ ñ uidetꝰ nisi esset d ꝯsēsu eorūdē sic facta ar. ¶ .de transſ.c.l.i.&.l.trāsactiōis placitū &.l. psēs &.l.ū pactū de maio.& obe.c.fi.ff.de trāsac.l.3.&.l.q cū tutoribꝫ &.l.nulli.ff.de pactis.l.unꝰ.§.pacta & ī sūma &.l.si ꝯuenerit. Vel ū forsitā alibi alitꝰ nō posset haberi pax . Ibi.n. utilitꝰ partis geritꝰ negotiū utriusꝫ & sic pōt ītelligi.ff.d pactis .l.ꝯuētionū. Alitꝰ qmō possū reīttere ius hoīs mei cū nec possē ab eodē tmdē extorquere sine rapīa.hec Hostiē. 74

¶ Quid de subditis mouētibꝫ bellū ex īpio dñorū suoꝝ. Rñdit Monal.ū s ꝙ subditꝰ q mouet bellū ꝓ dño sibi mādāte & scit bellū eē iustū nō tenetꝰ ad restitutioēꝫ eoꝝ que accepit ab hostibꝫ iux editū dñi:nec peccat nisi hēat cōruptā ītētioēꝫ p cupiditatē uꝉ odiū uꝉ silia. Si āt sciebat bellū eē īiustū tenetꝰ restituere:qa pꝉ timuit hoīeꝫ ꝙ deū: Si uero dubitabat utrū bellū esset iustū siue rōne psone siue rei aut cause aut aī aut auctoritatis. Ex his.n.oībꝫ causis posset bellū esse īiustū:ut dictū ē s eadē parte.§.i.ū tractat de bello iusto uꝉ īiusto nō tenetꝰ. V ñ si uassallꝰ ducis uꝉ comitis uocetꝰ ad bellū mouēdū ab eodē comite uel duce ꝯ hostē suū ꝯ quē non licet ei auctoritate ꝓpria 75

mouere bellũ excuſat̃ uaſſall⁹ ſi dubitet utꝝ idẽ comes uł dux habeat auctoritatẽ a rege ſup hoc excuſat̃.n.pp bonũ obedi/ ẽtie lʒ fõte peccet ꝯ deũ ibi male participãdo.23.q.i.qd culpat̃ aliter culparis. Sed nũqd ſilit̃ excuſat̃ aĩci & cognati mouẽtis bellũ q nõ ſũt ei ſubditi & milites et̃ ſuiẽtes ſtipẽdiarii & ex/ nei ſi credebãt iuſtũ eẽ bellũ. Rñdit idẽ ũ s̃ ꝙ ñ:qa nõ excuſat bonũ obediẽtie ſicut ſubditos nec debẽt ſe ꝯmittere diſcrimĩ & ĩ dubio ut iuuẽt aliquẽ ĩ p̃iudiciũ alt̃i⁹. Quia ſicut dicit Am broſi⁹. Si nõ põt alicui ſubueniri qn grauet̃ alter :ꝯmodius ẽ neutrũ iuuari q̃ grauari alterũ.14.q.5.deniqꝫ. Nec ẽ ſimile de aduocato quẽ excuſat bona fides q̃diu credit eſſe iuſtam cãʒ quã fouet lʒ ĩ ueritate ſit ĩiuſta qa ibi ẽ iudex ſupior q cãʒ ex/ amĩat & iudicat d̃ allegatis. In bello uõ ſiue guerra uirib⁹ cor/ poralib⁹ negotiũ nitit̃ ñ pp rõnẽ diiudicãtis.

76 Quid de his que rapiũt̃ in eccleſiis aut de bonis clericoꝝ aut eccleſiaꝝ que ſũt ĩ terra illi⁹ ꝯ quẽ iuſtũ gerit̃ bellũ nũqd q rapiũt ea tenẽt̃ ad reſtitutionẽ. Rñdit idẽ ũ s̃ ꝙ ſic niſi aucto/ ritate p̃lati eccleſiaſtici hoc fiat. Quid de illis q confugiũt ad eccleſiã ĩminẽtib⁹ hoſtib⁹ & ibi capiũt̃ ab eis:nũqd capientes debẽt eos dimittere liberos. Rñdit idẽ ũ s̃ ꝙ ſic:niſi ĩcaſtella/ uerĩt eccleſias aut iñ ĩpugnauerĩt hoſtes. In hoc.n.caſu cũ ip̃i ĩmunitatẽ eccleſie uiolẽt ĩpugnãdo ñ debẽt gaudere ĩmunita/ te eccleſie. Siliter dicẽdũ ſi ibi reponãt uictualia ſua de qbus ſubſtẽtat̃ ĩ ĩpugnatõe hoſtiũ ſuoꝝ.ſ.ꝙ ſi rapiãt̃ ab aduerſariis iuſte bellãtib⁹ nõ tenẽt̃ ad reſtitutionẽ:& forte nõ peccant et̃ rapiendo.

77 Itẽ qd d̃ illis q ĩcẽdũt eccleſias ĩ bello iuſto:nũqd tenẽt̃ d̃ dãno dato. Rñdit idẽ ũ s̃ ꝙ ſi nõ ſũt incaſtellate & hoc ex ꝓpoſito tenẽt̃. Si ãt ſũt ĩcaſtellate aut ſi nõ ex ꝓpoſito ĩcẽdãt̃.ſʒ cãu dũ illi iuſte bellãtes p̃ſtãt opã rei licite dũ ĩcẽdũt machĩas hoſtiũ aut caſtrũ aut uillã quã alias ñ p̃nt expugnare ꝯmode dicẽdũ ẽ ꝙ nõ tenẽt̃.

Vtrū sacrilegis regib9 indicētib9 bellū teneāt subditi milites obedire. Rñdit Alex. de ales .i.3.i tractatu iudicialiū pceptoꝝ ꝙ uir iust9 si sub hoīe sacrilego militet recte pōt illo iubente bellare si uere pacis ordinē puās ꝙ sibi iubet uidet nō esse ꝯ dei pceptū: uł utrū sit certū nō ē. Et iō legio Thebeoꝝ poti9 uoluit mori ꝙ iubēte sacrilego īperatore pseq christianos ut legit ī legēda Mauritii & socioꝝ ei9. Vñ Augu. ꝯ Manicheos. Si humana cupiditate bellū gerit supple & pricipe nō nocet sāctis. i. subditis ī q̊ nō hab9 qsꝙ potātez nisi a deo siue sinēte siue iubēte. 78

¶ Quero an occupata hodie p pricipes christianos īter se bella & guerras ppria auctoritate uł temeritate mouētes & ꝙ un9 qete & pacifice possidet & ab ātiq possedit aliq denuo uiolēt occupāt. An licite teneāt? Rñdet Anto. de butrio. c. ꝙ sup his de uoto sm Hostiē ꝙ nō uidet ꝙ iuste teneāt nec uidet q̄liter ꝯfessores eoꝝ peccata ꝙꝙ notoria palpitēt & dissimulēt nec q̄liter ab eisdē castra & possessioēs & alias elymosinas sciēter accipiāt & absoluāt: & p ꝯseqñs nō uidet q̄liter ī italia pscribi possit de pscriptōe. c. fi. Vñ dicit. Caueāt & sibi ꝯsulant: unde timēdū ē ne cateruatī ad īferos īnumerabiles populos secū trahāt. 40. di. si papa. Peiteāt ergo & qd sciūt eē alienū restituāt. 14. q. 5. p totū &. q. 6. c. i. si uoluit p ueram pnīaz reparari de sūma trinitate. c. i. §. sacrū. 79

Quid de comitib9 nostris q tota die sine auctoritate pricipis arma sumūt & sumi faciūt & uassallos pprios exhereditāt. Rñdet idē Hostiē. de treu. & pace. §. qd sit iustū. Nō dubito qn ad restitutionez teneāt nisi puēt iuris ordinē q ē: ut si uassallus uult stare iuri audiat. Si ꝯtumax ē īpugnet qd pōt fieri auctoritate iuris uł iudice pcipiēte. ff. de rei. uē. l. q restituere. Nulli .n. lz arma mouere ad aliū īpugnādū sine auctoritate iuris uł iudicis. Alit penā īcurrit cū ītelligat uiolētiā īferre. ff. ꝙ met9 cā. l. extat. Si ergo dñs q īmediate subest principi de uassallo 80

ꝓprio ꝯqueraṫ & uellet tutiorē partē eligere.s.q̄ ad aīaꝫ:ꝯsulo ꝙ nō dicat sibi ius: sꝫ uł auctoritate pricipis gladiū assumat uł ad dyocesanū uassalli recurrat ad cuiꝰ moītioēꝫ si obedire nolueīt excoīcabiṫ rōne peccati.ex̄ de iudi.c.nouit & d̄ maio. & obe.c.solite de cēsi.c.oīs aīa & si ꝑ ānū steteīt excoīcatꝰ ex tūc dyocesanꝰ ip̄m & res eiꝰ exponet.hec Hostiē.

81 ¶ Quid de istis bellis īdictis quotidie ab una ciuitate alteri sine auctoritate prīcipis.Rn̄dit Io.de pla.īsti.q mo.ius.patri.po. sol.§.sꝫ ab hostibꝫ q dicūṫ latrūculi:iō ab eis capta subiacēt restitutꝰōi:ut.l.qa latronibꝫ.ff.de testa.

82 ¶ Quid de istis partialibꝫ ciuitatū qn̄ una pars expulsa indicit bellū ciuitati.Rn̄dit idē ū s̄ ꝙ nō diciṫ bellū:sꝫ dissēsio ciuilis ex q̄ res publica lediṫ:& iō ī tali bello nō hn̄t locū statuta de bello licito.l.si qs ī gemīa.§.ī ciuilibꝫ.ff.de captiuis & iō ī eo capta subiacent restitutioni.

83 ¶ Quid de istis socialibꝫ gētiū armoꝝ q ad suū libitū discurrūt territoria ciuitatū faciēdo redimere.Rn̄dit idē ꝙ latrones sūt & de oībꝫ ꝑ eos ꝯmissis tāꝙ latrones puniēdi sūt:ut.l.hostes de captiuis.

84 ¶ Quid de his que recupāṫ ab hostibꝫ ꝑ milites & stipēdiarios. Rn̄dit Io.de pla.īsti.q mo.ius patrie potestatis soluiṫ.§.si ab hostibꝫ ꝙ debēt ī pristino statu reponi:uñ bestie ablate ꝑ hostes & a nostris stipēdiariis recupate debēt restitui eis q̊ꝝ p̊ erāt.di.i.sicut liberis &.l.ab hostibꝫ.l.2.ff.de captiuis:Et hoc uerū ē ī rebꝫ que hn̄t postliminiū qd̄ ē ius qd̄ debeṫ captiuis postq̄ a captiuitate liberati sunt sicut sunt eq naues onerate currꝰ & boues & alia ꝑꝑ usū belli parata de qbꝫ.l.2.&.1.ff.de captiuis.Itē fallit ī armis recupādis que nō restituūṫ illis qui amiserāt:qa uitupose amittūṫ.l.i.ff.de captiuis:sꝫ ī rebꝫ hostiū captis distīguiṫ.aut sūt res īmobiles & debēt publicari nō aūt efficiūṫ capiētiū.l.si captiuus.§.expulsis.ff.de captiuis.Si sūt res mobiles efficiūṫ capiētiū.l.si qd ī bello.ff.de captiuis nisi

capiat uictis hostibus qa tūc debēt distribui ſm merita ut dictū ē s. §. 6.

¶ Quero an ī iusto bello nō solū ꝯ pricipalē iiuriātē sit licitū pugnare ipm & psonas suas capiēdo sʒ ēt uassallos & subditos ac cōplices & eū ꝯ iustitiā adiuuātes. Rñdet Innocēti. ī. c. sicut de iure iurādo ꝙ aliq dicūt ꝙ sic ar. de officio dele. c. i. Alii dicūt ꝙ pñt q̄diu sūt ī actu belli nō aliter si pugnāt ꝯ mouētē bellū uł nisi de rebus eoꝝ: puta si ī castris uł edificiis aliis lederēt. 85

Utꝝ ille q recupat rē sibi subtractā furto uł uiolētia uł eqpollētē furtiue uł uiolēt teneat ad restitutionē rei quā sic recupauit. Rñdit Alex d ales ī. 4. ī tractatu restitutionū sine piudicio opinādo iux aliqꝝ sētētiā ꝙ cū aliqs furtiue uel uiolēt recupat rē nō suā: sʒ eqpollētē rei sue: si hoc īcōtinēti fiat. s. sīe ītpellatōe tpris nō tenet ad restitutionē rei illius nisi fur uł raptor restituat illd qd abstulit ei. qa licitū ē uī ui repellere īꝯtinēti. Exēpli gratia. Aliqs aufert alii equū suū uł furat: ille cui ablatus ē equus īsurgit statī ī eū & cū nō possit ei auferre equū quē spoliator abstulit illi: aufert illi suū. In hoc casu ñ tenet ad restitutionē nisi fur uł raptor restituat illi qd abstulit nisi forte melior fueīt equus spoliatoris q̄ spoliati: qa tūc tenet ad restitutionē tāti q̄tū ualet plus seu pualet. ꝙ aūt possit recupare rē suā īcōtinēti rapiēdo uł eqpollētē rei sue uidet p sile sūptū ī. l. deuterominii. 19. Ubi loqt ꝙ cū aliqs nō de īdustria ītfecerit aliquē ppīquus occisi īpune poteīt īcōtinēti occidere occisorē dūmō dolore stimulet lʒ por occisor ñ fueīt reus mōtis. Multa. n. ppetrata īstāte dolore remanēt īpuīta que si cessāte dolore fierēt eēnt puniēda: uñ spoliatus re sua si īcōtinēti manēte dolore ex dāno sibi illato recuparet rē sibi furtiue uł uiolēter subtractā furto uł rapīa rei eqpollētis facta spoliatori: ñ credo ꝙ teneat ad restitutionē. Sʒ si tpr ītpellato cessaret dolor nō uidet mihi ꝙ posset cū recta ꝯsciētia rē suā recuperare furto uł rapīa rei eqpollētis. qa hec res nūq̄ fuit sua: sʒ p iudiciū 86

rē suā debet recupare. Si uō rē ꝓpriā recuperet furto uł rapīa uł uiolētia nō teneť ad restitutionē. Nō obstat ꝙ nemo deb; sibi facere ius cū ñ sit iudex qa rñdit idē qa hō diciť pp ꝯſuatione reipublice. Periculū.n.maximū īmineret reipublice si qlib; faceret sibi ius. Vñ ũ nullū piculū reipublice utpote qñ aliqs sine oī scādalo recupat rē sibi ablatā: bñ lꝫ sibi facere ius nec teneť ad restitutionē. Sic ſm modū p̄dictū dicendū ē ad p̄dicta iux̄ sētētiā iurispitoꝝ qđ ſm diffinitionē illoꝝ q sunt iurispiti ī iure diuino pōt dici ꝙ q sine scādalo rē suā latēter uł p uiolētiā accepit: uł rē eqpollētē rei sue ñ tñeť restituere. qa sīplicit nō facit furtū. Et si dicat ꝙ ꝯ̄ctat rē alienā dicēdū ꝙ nō ut alienā.

De famulo furtū subtrahēte a domino ꝓpter mercedē negatā.

87 QVid de illo q seruiuit dño fidelit & dñs nō uult ei reddere mercedē suā & furať dño equalēs mercedi sue: an teneať ad restitutionē? Rñdet Alex. de ales ũ ṡ ꝙ nec tp̄r negate mercedis nec post licitū ē ei spoliare dm̄ suū qa nihil ꝙ dñs hēat ē uł fuit ſuiētis neq; ip̄e ſuiēdo & iā ꝯpleto ſuitio efficit ꝙ suū ē: sꝫ ꝙ suū eē debebat. Cā.n. efficiēs meritoria ñ ē uere & ꝓprie cā mercedis quā mereť: sꝫ ip̄e dans uł reddēs mercedē sicut cū aliqs ꝓ caritate mereť uitā eternā ip̄e nō ē ꝓprie cā uite et̄ne: sꝫ deus q eā dat: nec ē simile. Iosue. 8. Vbi diciť ꝙ filii israhel cep̄ut ciuitatē Ay p īsidias. Vt dicit Augu. Cū qs iustū bellū suscepit: utrū apta pugna an īsidiis uīcat nihil ad rē ptinet: qa dñs iā ꝯtulerat t̄rā ꝓmissionis filiis israhel. Itē nō obstat exo. ſo ꝙ filii israhel postulauerūt mutuo ab egyptiis auꝝ uł argētū & nō reddiderūt eis: qa fuerūt ſui egyptioꝝ nec habuerūt mercedē: qa illđ p̄cepit dñs cuiꝰ maxīe erāt res egyptioꝝ. unñ trāstulit dñium eaꝝ. Idē Ric. ī. 4. di. 15. q dicit ꝙ peccat ī mō recipiēdi lꝫ nō ad restitutionē teneať. i 4. q. 5. ñ sane. Cōcor. Astēsis ī sūma libro. 5. ti. 29.

De restitutõe acqsitoꝝ ĩ ludo.

QVero an acqsita ĩ ludo subiaceãt restitutõi. Rñdet Ric. ĩ .q. 88
di. 15. ar. 5. q. 8. Q2 qdã ludi sũt ita ꝓhibiti ꝙ tñ nõ ꝑcipiẽ re/
stitui hõi qd lucrat̃ ſm legẽ illi⁹ ludi sicut sũt torneamẽta. Vñ
illi q lucrãt̃ tali ludo ꝙuis peccẽt & qa faciũt ꝯ ꝓhibitionez
ecclesie tñ restituere nõ tenẽt̃. Sũt & alii ludi ꝓhibiti ita ꝙ ẽt
ꝑcipiẽ restitui illd̃ qd̃ ludẽs tali ludo lucrat̃ cui⁹mõi ẽ lud⁹ alea
rũ & taxilloꝝ. Et ꝙ tales sit ludi ꝓhibiti habet̃ di. 35. ẽpus &. ff.
de allea. p totũ & ĩ auctẽtica de sãctis ẽpis. § . Intdicim⁹. & ex
de uita & hõestate clericoꝝ ĩ. c. clerici officia ĩ tex. & glo. Nõ
tñ ẽ ꝓhibitũ ludere nisi ex cupiditate & ꝑ ꝯmuni ꝯuiuio fa/
ciẽdo. ff. de al. l. ultĩa ꝙ ĩ ꝯuiuio uescẽdi cã poiẽ ĩ eãdẽ rẽ fami/
lia ludere ꝑmittiẽ. Q2 aũt ludẽs restituere teneat̃ qd̃ lucrat̃ in
ludo alleaꝝ uł taxilloꝝ ſm ꝙ ꝓhibit⁹ ẽ ĩ dicto. c. ẽpus & glo.
&. ff. de alle. l. ulti. ĩ dicto. c. clerici officia ĩ glo. Q2 aliq sic eẽ
credũt ĩtelligẽdũ. s. ꝙ ꝑ iudicẽ ad restituẽdũ põt d̃ iure ꝯpelli:
si tñ ꝑ sẽtẽtiã iudicis ñ ꝯpelliẽ restituere nõ tenet̃. qa talis re/
stitutõ ꝑcipiẽ ĩ penã lucrãtiũ tali ludo nec iura ad hoc allegata
dicũt qd̃ teneãt̃ restituere ĩpo iure: sꝫ ꝙ ab eo põt d̃ iure peti.
Aliqs. n. qñꝫ aliqd licite retinet añꝙ ꝑ sẽtẽtiã dimittere ꝯpel
lat̃ qd̃ tñ ꝑ sẽtẽtiã iuste latã restituere ꝯpelliẽ. electio. n. excoĩ/
cati minori excoĩcatõe nõ ẽ irrita ĩpo iure. tñ ẽ irritãda. ex de
cle. ex mi. §. si celebrat. Interficiẽs ẽt hoĩez ĩiuste põt ꝑ sẽtẽtiã
iuste ꝑuari hereditate: sꝫ tñ añ sẽtẽtiã nõ tenet̃ illã dimittere
Cõis tñ opinio que ẽ securior tenet ꝙ eo mõ ꝙ lud⁹ taxilloꝝ
ẽ ꝓhibit⁹ hõ tenet̃ de iure ad restituendũ illd̃ qd̃ lucrat⁹ ẽ ꝑ
talẽ ludũ qa nõ tm̃ ꝓhibet̃ ille lud⁹: sꝫ ẽt acqsitio lucri ꝑ talẽ
ludũ. qa tñ ut aliqbꝫ ꝓbabiliter uidet̃ talis restitutio ñ ꝑcipiẽ
ꝑ ius canonicũ: sꝫ tm̃mõ ꝑ ius ciuile ñ uidet̃ ꝙ ad hãc restitu/
tioẽꝫ sit obligati de necessitate nisi illi q de iure legibꝫ subsũt
ĩperialibꝫ nisi alibi sit talis ꝯstitutio ꝑ ꝯsuetudinẽ approbatã.
Videt̃ tñ aliis ꝓbabiliter ꝙ talis restitutio ꝑcipiat̃ ĩplicite ĩ

iure canoīco qa leges īpiales ñ ꝯrias iuri diuīo nec abrogatas
ꝑ ius canoīcū nec ꝑ aliquā ꝯriā ꝯsuetudīnē rōabilē iura caoīca
obſuādas decreuerūt.io.dies de capitulis ī.c.qs aūt.& duobꝫ
bis īmediate ſequētibꝫ.Itē Hoſtiē.ī ti.de pe.§.qbꝫ uer.ſed &
ſūt addit dicēs.§z & ſūt pſone qbꝫ ē īdiſtīcte reſtituēđ qcqd
ab eis ī ludo lucratū ſiue extortū ē:puta furioſi ꝓdigi mīores
.i5.ānis & maxīe pupilli.Itē ī m̄tecaptis ſurdi ceci & ꝑpetuo
morbo laborātes qbꝫ tutores & curatores dati ſūt:& ſic ꝑ ſe eēt
ꝓpria nō libere admīſtrāt.ff.de poſtu.l.i.ī fi.&.l.2.& īſti.de
cura.i.Rñdet idē de monacis & clauſtralibꝫ ar.i2.q.i.nolo.&.c.
nō dicatis & de teſta.mo.c.cū ad monaſteriū .Idē ī uxore lu/
dēte res mariti & ī filio familias ludēte res paternas & ī admī
ſtratore eccleſie ludēte res eccleſie que paupū ſūt.in qbꝫ oībꝫ
tutori uł curatori abbati marito patri eccleſie ē reſtitutio faci
enda.Ray.aūt diſtīguit.Vtrū aliqs ludēs uolūtariꝰ ex cupidi/
tate amiſeīt & talis nō pōt repetere & ſi lucreť ſaltē ī iudicio
āīe tñť reſtituere.Vel coactꝰ īuitꝰ attractꝰ.Vel ꝑ nimiā īpor/
tunitatē īductꝰ:& ſi talis amittat pōt repetere & ſi lucrať nō
teneť reſtituere.Debꝫ tñ paupibꝫ erogare.Et idē dicit đ illo
q cū īfirmꝰ eēt cā recreatōis modicū luſit dū tñ aliū īuitū nō
ꝯpulerit.Et ſm hāc diſtīctionē dicit Hoſti.iura & opiniones
ꝯdictas poſſe ad ꝯſonātiā reduci ar.ad hāc di.i4.q.5.ñ ſane.ex
de ſymo.dilectꝰ.i.ff.ſi q̄drupes paupiē feciſſe dicať.l.i.§.cū
arietes.c. ad.l.iuliam de.ui.publica uel ꝓuata.qm̄ mꝉta &.ff.
ad.l.acqleā.l.ſi ex plagis §.tabernarius.Alex.uero de ales in
.4.ī tractatu reſtitutionū dicit ꝙ alleatores niſi fraudē īmiſce
āt ī ludis ſuis nō teneť de ſtricto iure ad reſtitutionē pactū īt/
uenit īter partes ꝙ utriqꝫ parti placet & obligatio ꝯdicti.Vñ
ſm pactū illđ & obligationē cōdicti.nec ille q amiſit pōt de
iure repetere nec ille q lucratꝰ ē teneť reſtituere:& qa antiq̄
iura iubēt illđ reſtitui & ꝯcedūt actionē repetēdi magis uideť
eē ciuilis ſatiſſactō & pena ꝑ peccato ꝙ obligatō ad reſtitu/

tionē. Nō ē.n. honestū huiusmōi lucrū nec honesta occupatō ī talib𝄒: īmo sepe multū dānosa efficit reipublice cū rōne ludi distrahāt possessiones & exheredēt successores & posteri. Vñ & Iustinian⁹ dicit q alleaꝝ us⁹ ꝑdit ī lacrimas. Vñ ad cohabitatōez mali sequētis data ē illa lex de alleatorib𝄒 sicut & ī foro pnīali īiūgit sepe satisfactō pecuīaria ñ solū eis q lucrati sūt: sz ēt eis q amiserūt: ut repmat īhōesta occupatio & malū subsequēs. Sco. uō ī. q. di. iſ. dicit q illa lex ulti. de aleatorib𝄒 que pmittit repeti pditū ī ludo et p ⁊sequēs restitui: ligat solū illos q uiuēdo pollicite subsūt legi īperiali q forte nulli sunt hodie: qa ū lex illa. s. īperialis ⁊sueuit habere locū municipia piudicāt īperialib⁹. ut patet ī italia.

De restitutione notarioꝝ.

Qvid de notario q damnificat aliquē pp ei⁹ īperitiā. Rñdet dñs Io. de pla. īsti. de obli. que ex qī male. na. ī prī. q tenet ad īntereē partis ut. l. fi. c. de magistratib𝄒 ⁊ueniēdis. hinc ē q tñēt iura scire saltē ad ei⁹ officiū spectantib𝄒 ut a ⁊ctib𝄒 illicitis se abstineāt: ut notat glo. ī. l. generali. c. de tabula li. io. 89

Quid si faciat falsū īstrumētū. dic q mlto magis punit. ut īsti. de publicis iudiciis. § . Itē lex cornelia de falsis ū īpoīt pena mōtis ꝑuo & deportatioīs & publicatōis bonoꝝ libero hōi q sciēt falsū testamtū ul īstrumtū scripsit signaueīt recitaueīt uel signū adulterinū īposuerit ū uide plura pulcra p dm̄ Io. & ī. l. aptiores. C. de exac. tributoꝝ li. io. ū dicit q exactores tributorū tenēt scribere nom̄ soluētis mēsē. et. diē & q̄tū soluit ex q̄ cā ut. l. i. C. de apo. publicis. aliter īcurrūt magnū dānū & man⁹ āputationē ut ī auctētica de man. prī. § . coges colla. 3. Et eadē pena punit ēt notari⁹ scribēs ⁊ct⁹ alienatōis ꝓhibite ut ī auctētica d ꝓhi. feu. alie ꝑ fede. C. īpialē. § . scriba uō colla. quarta. 90

Quid de aliis artificib𝄒 cui⁹cūz artificii asserētib𝄒 se pitos ī āte sua. Rñdet idē īsti. d obli. que ex q̄si male na. q tenēt si aliquē 91

ignorãtia ledãt.l.fi.§.i.&.2.ff.si me.fal.mo.di.& notat glo.i
.l.si qs fũdũ.§.cels⁹.ff.locati.

De restitutione medicoꝝ.

92 REqˀ de restitutõe medicoꝝ uñ dicit tex.insti.ad.l.acq.§.
ꝑterea si medic⁹. Qz medicus curã egri derelĩquẽs uł male
secãs egrũ ẽ ĩ culpa.& iõ acqlea teneť ad restitutionẽ aliť esti/
matioẽz ſm q̃ti plimi ualuit ĩfra ãnũ.Cõcor.l.qa actionẽ.§.
fi.cũ.l.se.ff.ad.l.acqleã.Et nota ſm Io.de pla.ĩ dicto.c.ꝑterea
si medic⁹:ꝙ culpa ꝯmittiť añ factũ nõ ꝓuidẽdo & ĩ ipo facto
ut male secãdo & post ipm factũ:ut derelĩquẽdo egꝝ:ut dicto
.§.ꝑterea.& notat glo.ĩ.l.idẽ iuris.ff.ad.l.acqleã.Vñ nota ſz
eũdẽ ꝙ medic⁹ derelĩquẽdo curã egri ẽ in culpa saltẽ leui uel
leuissĩa ſm ꝙ ĩfirm⁹ erat ĩ ꝯualescẽtia & sic ḋrelĩquẽdo uideť
ꝑbere cãz mõtis:& iõ puniť.Si ãt medic⁹ gratis curabat dicit
glo.ĩ dicta.l.idem iuris ꝙ teneť de culpa leui ad similitudinẽ
gestoꝝ negotioꝝ.Itẽ nota ſm eũdẽ ꝙ ĩpitia medici ãnuẽrať
culpe.ut dicto.§.ꝑterea &.l.si qs fũd⁹.§.cels⁹ locati &.ff.ḋ
re.iu.c.ñ ẽ sine culpa.& ibi glo.i.q.i.c.nõ ẽ putãda ĩ fi.29.di.
.c.fi.de eta.& q̃li.c.ad aures de hoĩcidio.c.tua.Et hoc uerũ in
medico & iudice & q̊cũz artifice asserẽte se pitũ ĩ arte sua:qa
teneť ñ solũ de dolo & lata culpa:sz ẽt de ĩpitia & iõ medic⁹
ĩperit⁹ teneť de sua ĩpitia:ut ĩ iuribꝫ allegatis &.l.illicitas.§.
sicuti.ff.de offi.ꝑsi.Quia ĩpit⁹ medic⁹ reputaťꝓ nõ medico.
ut notať.In.l.ꝙ si nolit.§.mãcipiũ.ff.de edilicio edicto.Et fa
uore publice utilitatis medic⁹ semel approbat⁹ põt reproba
ri si ñ ẽ sufficiẽs.l.sz & reprobaĩ.ff.de excu.tu.Siliť iudex eo
ipo ꝙ locat se ꝓ iudice & assessore uideť asserere se pitũ & iõ
teneť.ut.l.si iudex.ff.de uariis.& ex̃ or.cog.& notat glo.ĩ.l.2.
.ff.ꝙ qsq; iure.quinĩmo rõne asserte pitie lata culpa eqpať
dolo.ut.l.ad ꝯmẽtariensẽ.ff.de custo.reoꝝ.

93 Quid de medicis q gratia lucri ꝓtellãt morbos ĩfirmis ḋ qbꝫ
dicẽdũ ꝙ absz dubio ad restitutioẽz teneť.qa si medic⁹ bonoꝝ

fortune.i.iudex & aduocat⁹ ex ꝑtellatōe litis tenet̄ ad restitu-
tōez petēdo supfluas dilatōes multo magis ꝑtellās īfirmitatē
ī detrimtū corporis īfirmātis.

¶ Quid d̄ medico īperito. Rn̄det Hosti.ī sū.ī ti.de pnīa. §.qb⁹ 94
uer. Tenet̄ ēt iudex ꝙ medic⁹ īperit⁹ tenet̄ ad restitutionē d̄
eta. & q̄li.c.ad aures & is q talē sciēter eligit de culpa ipsius
tenet̄ de officio. Archi.c.ea.que. Itē idē hosti.ī sū.ī ti.d̄ hoīci.
.§.pe.ṽ. Iō lz dicit sic.iō lz medico īputet̄ culpa an̄ factū puta
qa ītromittit se de medicīa cū sit ydiota & culpa ī ipo facto:
puta qa lz discret⁹ sit ī āte n̄ tn̄ seqt̄ traditōes ātis sz capitaneā
uolūtatē:& culpa post factū puta qa perit⁹ erat ēt traditioēs
artis seqt̄:sz nō adhib⁹ diligētiā circa custodiā īfirmi si tn̄ nez
an̄ factū neqꝫ ī facto neqꝫ post factū ī culpa deprehendat̄ nō
īputat̄ ei si īfirm⁹ alit̄ fatuitate sua uel auaritia ul' cāu fortuitu
moriat̄. Recurrat ergo qlib⁹ medic⁹ ad ꝯsciētiā suā.ut s̄ d̄ eta.
& q̄li.c.ad aures & d̄ homi.tua.ff.d̄ offi.p̄si.l.illicitas.§..sicuti
.ff.ad.l.acqleā.l.idē iuris & īsti.ad.l.acqleā.§.i.īperitiā. Sz in
hoc casu pp graue scādalū īterdicet̄ ei executio q̄uis nihil d̄li-
querit de homi.c.ex litteris. Est ēt ꝯsiliū Gof.ꝙ ꝑmoti & ma
xīe ꝑmouēdi ad sacros ordines ab ope practicali & potissīe
cirugico ꝙ īcisionē & adustionē reqrit abstineāt.ex̄ ne cle.ul'
mo.c.sētētiā de homi.c.tua nos cū ī nullo uacillare debeat cō-
sciētia ꝑmouēdi.33.di.layci.hec Hostien.

¶ De restitutōe acqsitoꝝ p litigiū.

Q Vero an male acqsita p litigiū subiaceāt restitutiōi & p̄mo 95
qd de accusatorib⁹ & denūtiatorib⁹ criminū. Rn̄det Hosti.in
ti.de pnīa. §..qb⁹ uer.qd de denūtiatorib⁹ ꝙ si calūniose hoc
fecerīt tenēt̄ ad restitutionē dāni dati. Itē tenēt̄ pnīaz agere
si ex odio ad hoc ꝑcedāt:qa ex caritate debēt talia ꝑcedere
.23.q.5.ꝓdest.2i.q.5.c.nō uos ī.c.si peccauerīt.5.q.3.c.i.
Itē fz Monal.crim̄ cōcussionis cōmittit & tenet̄ ad restitutōez 96
q pecuīa accepta d̄sistit ab accusatōe ī sū.ī tractatu restitutōn̄

uel q accepit pecuniā ut accusaret tñeť ad restitutioē ei ī cui⁹ īiuriā uł ei q dedit qñ nō ťpiter dedit.i.q.3.iubem⁹.

De restitutōe iudicis.

97 Quid de iudice q dolo seu imprudētia.i.ignorātia sua iniquā sētētiā tulit.Rñdet Monal.ꝙ teneť ad totū ītesse illi q ex tali sētētia les⁹ ē nisi possit īducere illū ꝑ q̊ sētētiā tulit ad plenā satisfactioē lleso.C.d̄ pena iu.q ma.iudi.l.ultīa &.ii.q.3.q̄tuor Et ꝭm leges młtas alias penas deb; sustinere.Deb; et̃ & tñeť pp īprudētiā restituere leso ꝭm leges ad ãbitriū boni uiri iu/dicātis.ff.de uariis:& ex̃ or.cog.l.ultia.& īsti.de obli. que ex q̄si male nascūť ī prīcipio.qd̄ ītelligit dñs Io:de pla.uerū nisi pars appellauerit & succubueīt.qa tūc nō teneť.l.a ꝓ9sulib;. .C.de appellatōnib;.In iudicio et̃ aīe teneť.qa fuit ī culpa cū sciuit uel scire debuit se īsufficiētē & tñ iudicare talē cāʒ pre/sūpsit.Sʒ hoc uideť qb;dā ꝙtū ad iudices delegatos adminus qb⁹ delegāť cāe sciēter a papa ꝑ eo ꝙ sūt boni uiri lʒ iuris ignari:ñ.n.uideť ꝙ isti teneāť si ferūt iniquā sētētiā dū tñ hoc faciāt bona fide & de 9silio peritoꝝ:aliť bene tenēť si ī reqrē/do cōsiliū fuerūt negligētes aut culpabiles.Itē dicit Hosti.ū s̃ ꝩ.teneť et̃.ū sic dicit.Tenēť et̃ iudices uł assessor q se sciebat īpitū & se de iudicio ītromittit īsti.de obli.que ex q̄si male. nascūť.i.Rubri.negligētia.

De negligētia iudicis rubrica.

98 Sed qd si sufficiēs ē quo ad sciētiā si uellet libros reuoluere & studere:sʒ qa negligēs ē & nō uult studere:ita ꝙ quē debuit cōdemnare absoluit uł e9uerso. Rñdet Monal.ū s̃ ꝙ teneť si omittit alqd de cōtigētib; dādo opā rei illicite:miti⁹ tñ agēdū ē cū isto ꝙ cū illo q dolo fecit.

99 Sʒ qd si recipit pecuniā ut inique iudicet.Rñdet ꝙ tūc teneť restituere ñ tñ ei q ťpiter dedit.sʒ ei ī cui⁹ īiuriā accepit.i.q. .1.iubem⁹.& ar.i 7.q.4.si qs ī atrio.ff.de calū.l.generaliť.§. aliud.Idē Alexā.de ales q de hoc tractat in tertio in tractatu

iudicialiũ pceptoꝝ.

¶ Sꝫ qd si accepit pecuniã ut bñ iudicaret aut siplicit ut iudicaret. Rñdet Monal.ũ s ꝙ cũ ex officio suo teneaẽ iudicare bñ & gratis ẽpiter accepit & crim 9cussiois 9mittit. Crim.n.9cussionis ẽ cũ qs ĩ officio 9stitut9 extorquet aliqd p metũ a subditis aut qñ nõ uult facere ad qd tñeẽ nisi pecunia sibi data: aut cũ aliqs officialis aut miles ultra sibi 9stituta stipẽdia extorquet ꝯ illd. Estote 9tẽti stipẽdiis uestris & tñenẽ pdicti ad restitutõeꝫ. Idẽ Hostiẽ.ũ supra. 100

¶ Similiẽ si accepit pecuniã ut nõ iudicaret uel ẽt ut male iudicaret.i.q.i.iubem9.ii.q.3.l3.i4.q.5.nõ sane.ex de symo.nemo &.c.dilectus.li.i.& teneẽ restituere illi q dedit si bona ĩtẽtõe dedit.s.ut ius & eqtatẽ sibi ꝓuaret ut dicto.c.sane &.c.dilect9. Si uõ dedit ut aĩm iudicis sibi mala ĩtẽtione ĩclinaret nõ tñeẽ illi: sꝫ pauperibꝫ uł illi ĩ cui9 ĩiuriã data fuit talis pecunia restituẽda ẽ: ut dicto.c.nõ sane. 101

¶ Itẽ teneẽ iudex ad litis estimationẽ ei q p eius negligẽtiã les9 ẽ qñ nullo mõ noluit sñiaꝫ ferre.23.q.2.dñs &.q.5.administratores. 102

¶ Itẽ si iudex p ĩprudẽtiã assessoris male iudicauit ignorãẽ erit excusat9 & eĩt culpa assessoris q pp sciẽtiã pcipue eligi debꝫ.ff.ꝙ qsꝙ iuris.l.2. Idẽ Hostiẽ.si iste assessor ab oĩbꝫ iustus & perit9 credebaẽ & ipe teneẽ. Itẽ teneẽ officialis q habꝫ certos redditus assignatos qcqd a litigatoribꝫ extorquet.86.di.nõ sane.23.q.i.militare. Sec9 tñ si ñ hẽt stipẽdiũ sibi assignatũ.i4.q.5.non sane. 103

¶ Quid de officialibꝫ iudicũ q ĩcitãt iudicẽ ad ĩiuste iudicãdũ ex certa sciẽtia & ꝯ 9sciẽtiã. Rñdet Hosti.ũ s ꝙ tñenẽ ad restitutionem. 104

¶ Quid de iudicibꝫ & aliis secularibꝫ admĩstratoribꝫ q negligũt facere iustitiã & defẽdere oppressos ecc-łiasticos uiduas & pupillos. Dic ꝙ ipo iure sũt excoĩcati post tertiã monitionẽ nec 105

possũt absolui nisi pri⁹ de dãno satisffaciãt .ut dicit tex.iuncta glo.ĩ.c.admĩstratores.23.q.5.uide ĩfra.§.cẽtesimũ q̃drage/simũ sextũ.

106 ¶Quid de iudice q omittit ꝯdẽnationẽ expẽsaꝝ. Rñdet Io.de pla.ĩ.l.obfuare.C.decurio.li.io.ꝙ teneẽ de suo refũdere eas parti.l.ꝓperãdũ.§.sin ãt alterutra.C.de iudiciis & ĩ glo.& ĩ dicta.l.obfuare.Quod ĩtellige si fuerũt petite.aliter ius perit cã negligẽtie.s.ꝑtis nõ petẽtis & iudicis nõ cõdẽnãtis.melior ẽ cã ꝯueniẽti.ł.si ꝓuũ.§.si seq̃ẽ.ĩ fi.ff.de ꝟboꝝ obli.Põt tñ cõdẽnare si uult lꝫ nõ sit petitũ cũ h̃ emergat post litẽ ꝯtestatã & sic ad ei⁹ officiũ expectet.l.ediles.§.sciẽdũ.ff.de edilicio edicto.Quid de iudicibꝫ faciẽtibꝫ baratarias dic ꝙ debẽt puĩri .l.iulia repetẽdaꝝ. ut ĩstitutis de publicis iudiciis.§.sũt ꝑtea ubi uide plene ꝑ dñ̃ Io.de pla.

¶De restitutõe aduocatoꝝ.

107 QVid si aduocat⁹ fuerit ĩ culpa qa nõ erat idone⁹ puta erat de ꝑsonis ꝓhibitis aduocare.ut religios⁹ uł ĩ sacris.Respõdet Hosti.ĩ sũ.ti.de pnĩa.§.absꝫ aliter qbꝫ uer.qd de aduocatis q in h̃ cãu nõ credit ꝙ teneaẽ ad restitutionẽ illi a q̊ accepit sa/lariũ si aliter diligẽẽ officiũ suũ exeq̃ẽ nec ĩ culpa sit amissiõis cãe.sꝫ aliter ẽ ei iniũgẽdũ.ut illđ expẽdat ĩ pias cãs & subueĩaẽ peccatori orõnibꝫ & suffragiis ecc͛ie & illoꝝ q elymosinam recipiũt ar.iq.q.5.nõ sane.i2.q.2.gł͛a epi &.c.auꝝ.

108 Sꝫ qd si recipit ĩmoderatũ ꝑtiũ seu salariũ.Rñdet idẽ ů s̃ ꝙ ad pł teneẽ restituere illi a q̊ pł extorsit.

109 ¶Quid si ꝑ ignorãtiã uł negligẽtiã cliẽtul⁹ suus amisit litẽ.Rñ/det idẽ ů s̃ ꝙ teneẽ restituere salariũ & dãnũ qđ ad h̃ cliẽtul⁹ suus ĩcurrit.ar.ff.ad.l.acq̃leã.l.idẽ iuris & đ eta.& q̃.c.ad aures Itẽ si ꝑ cauillatõeꝫ abstulit aduersario suo bonã cãꝫ uł ipsam grauauit uel ĩ aliq̃ petẽdo dilationẽ supfluã uel allegãdo falsa ꝯ ꝯsciẽtiã uł faciẽdo positionẽ duplicẽ uł cauillosã uł ꝑ ĩstruc/tionẽ falsi testis uł qa induxit cliẽtulũ suũ ad ueritatẽ negãdã

tenet i solidū q̊ ad ueꝝ iteresse . Cōcor. Monal. i sū. i tractatu restitutionum.

¶ Itē tenēt aduocati de dānis ꝯtigētibꝫ eoꝝ dolo & fraude puta qñ uolūt ipedire admīstrationē alicui⁹ tutoris faciūt eū accusari de suspecto sciētes ꝙ lite ꝯtestata i cā suspitiōis imediate iterdicit̄ tutori admīstratio aliter ut. ff. de solu. l. ꝙ si forte & insti. qbꝫ modis tute. fi. §. dsinūt. Itē tenēt ad restitutionē pti aduerse d̄ oī dāno illi aduocati q istruūt cliēticulos suos negare ueritatē & falsū rñdere. de qbꝫ ut dicit glo. i. c. i. de ꝯfessi. li. .6. & qnqgesīa di. sepe. Que ēt dicit ꝙ solent aduocati dicere cliētulo si h̄ cōfiteris pdes caꝫ: nec dicūt pdes aīaꝫ si negaueris .ex̄ de symo. c. Mathe⁹. Item qui petunt supfluas dilationes & terminos de qbꝫ dicit̄ p glo. in. c. statutū. §. si de rescriptis .li. 6. ū dicit̄. Cōsueuer̄t aduocati sua dolositate & ipitia nesciētes alit̄ partes iuuare dilationes iuris petere ad testes ultramarinos ul̄ ex̄ ꝓuīciaꝫ ꝓducēdos. 3. q. 3. spaciū. Vñ pōt iudex si de malicia p̄sumit. s. ut id fieret cā ꝓtellandi negotiū suū sacramtū exigere: sꝫ si iurabat̄ uidebat̄ dāda dilatio. Cōsueuerūt iudices & aliter ꝓuidere ꝑm formā decretalis de fideiusso. cōstitutis. s. ibi ꝯmittere receptioēꝫ testiū recepta cautōe ab illo ꝙ uadat ul̄ mittat ad uidēdū illos iurare. Sup q̊ uide qd̄ ibi notat̄ hodie puto meli⁹ ꝓuisū p hāc litterā. Si. n. dicet ps habeo testes ultramarinos & iudex rñdebit parat⁹ sū illos citare & expectare depone salariū p expēsis testiū i eūdo ueiēdo stādo ꝙ si facere nolet caꝫ nō differt iudex. Quid de illis aduocatis q sequūt̄ doctrinā sathane positā a Specu. i. ti. de aduocato. §. cōsequēt̄ &. §. seqt̄ &. §. utriusqꝫ ū describit cautellas q̄s d̄bēt hr̄e aduocati tā auctori q̄ rei & q̄ utriusqꝫ ptis. lꝫ in fine dicat ꝙ h̄ doctrina salutē aīe nō iformat imo sicut dicit psalm⁹ q malignāt̄ exterminabūt̄. Vñ dicit ꝯsulo ꝙ cōpareat i t̄mīo fideliter & se uiribꝫ & non fraudibꝫ tueat̄. Vñ p̄ dat doctrinā dicēs ꝙ aduocat⁹ actoris hēat astutiā ꝑpētis ne alterius isidiis

supplātet̃.6.q.i.ex merito in fi.16.q.i.si cupis.Immo potius habeat uulpinā siplicitatē.Ostēdat.n.se siplicē & sic aduersa/ri⁹ ei⁹ eū minus uerebit̃ & ꝯ eū paꝝ sibi ꝓuidebit. Si.n.eum astutū estīaret solicit⁹ eēt ad uulpiculā capiēdā.ex̃ de pugna.cano.int̃ solicitudīes.i.Rubri.Iux̃ illđ.Da occasionē sapiēti & sapiētior eīt.23.q.3.uide ī fine.Itē sit caut⁹ tāq̄ inops spaliū sēp stet ī generalib.ut sic siplicitas ꝑtendat̃ ne ei⁹ ītētio co/gnoscat̃.ff.de iure fisci.l.ita. Itē utat̃ & ābiguis & duplicibus ſmonib tāq̄ ꝓprioꝝ ignarus.ut possit ad diuersos trabi sēs⁹.37.di.relatū.Ille.n.dicit reginā īterficere bonū ē.tīere nolite Et si oēs ꝯsēserīt ego nō ꝯdico.Hec.n.ꝟba possūt ad bonū & ad malū retorqueri ītellectū & tūc accipiēt̃ uerba ꝓ eo & ei⁹ stabit̃ intētioni & īterꝑtatōi.ff.de iudiciis.l.si qs ābigua.ff.de ꝟboꝝ obli.l.īt̃ stipulātē. §.i.Itē caueat ne alleget publice legē ꝓ eo expresse faciētē.s ea iudici cū necessitas fueīt ad aurē di/cat & ꝑ eā ipm īformet ne aduersari⁹ ꝯ illā sese ualeat rn̄sio/nib ꝑmunire.qa nibil tā īdubitatū ē ꝙ nō recipiat q̄ndā soli/citā dubitationē ī auctētica de tabellio.§.si uō colla.q̄rta. Itē caut⁹ sit ne aliqd corā iudice reuocet ī dubiū & sup boc faciat iudicē ꝓ eo īterloq ne reus eū postea ualeat recusare.In causa crimīali cauti⁹ ꝓcedat.Deb.n.aduocat⁹ accusatoris ꝯmēdare ꝑsonā ī quā crim̄ dicit̃ esse cōmissū ar.ff.de re.mi.l.oēs.§.i.& eq̄liter & q̄liter potātes debēt esse speculū successorib.C.de ꝑua.car.l.i.& q̄liter facilitas uenie ī centinū tribuit delīquēdi.C.ut clericoꝝ de uita & bōesta cle.Quātū āt ad aduocatū rei dicit ꝙ ī ꝑmis officiū ei⁹ ē cāz extenuare fugere & differre ī auctētica de litigio.§.oēz colla.octaua sic tn̄ fugiat ne ꝯ eū ex nimia fuga iudex ꝑsumat.3.q.nona decernim⁹.Itē die t̃mini n̄ ꝯpareat mane:s sinat aduersariū ꝑueīre & tādiu expectare donec tedio affect⁹ recedat & tunc ueniat uel saltē ultīa bora diei iudice ꝓ tribunali sedente:qa tota dies ei cedit nisi dictū sit.ut bora certa diei cōpareat insti.de ꝟboꝝ obli.§.iudicem

Et si uiderit aduersariũ absẽtẽ põt tẽpestiue ueĩre & eũ iudici accusare & pusq̃, uenerit recedere. In actore recedẽte uel si ultĩa parte diei uenerit pmissa de mora q̃litcũq; excusatione ostẽdet se uolũtarie ꝯparere & paratũ ĩ cã pcedere & ð dilatõe dolere ut sic iudici placeat & ñ puocet. Si uõ actor ĩstet sedat aduocatꝰ rei & taceat et se dormire fĩgat sicut sagaces sepe faciũt aduocati. Et cũ iudex dixerit ei rñde obiectꝰ tũc lente et pigre surget q̃si excitatꝰ a sõno et supplicet iudici p audiẽtia benigna deiñ ĩuicẽ cõmẽdet & q̃tũ poterit blãdiaẽ ei. Itẽ sit cautꝰ ut si speret sñiaq; ꝯ se ferri ñ adsit eo tpr q̃ ferẽ. Ad qd ãt teneãẽ tales falsi & cauillosi aduocati ex dictis ĩ pcedẽti . §. ꝯprehẽdi põt. Itẽ sit cautꝰ ut a ꝯspectu iudicis sine aduocato actoris nõ discedat ne ille aliqd ĩ eiꝰ absẽtia pponat qð iudicẽ mouere possit.

De restitutione testiũ.

Quid ð testibꝰ cõruptis. Rñdet Hostiẽ. ũ s̃ q̃ si p dictũ ipoꝝ falsũ aliq̃ ptiũ amiserit cãq; suã teneẽ ad restitutionẽ faciẽdã ei q dãnificatꝰ ẽ ar. i7. q. 4. si qs ĩ atrio. ff. de calũ. l. generaliẽ. §. illð. i. q. i. iubemꝰ. Si autẽ recipit pp testimoniũ ueꝝ ferendũ teneẽ hoc paupibꝰ erogare. nã & uenalia testimoĩa sicut & iudicia uenalia phibẽẽ q̃uis testis expẽsas suas modratas recipe possit. Cõcor. Monal. ĩ sum. ĩ ỽbo restitutio & ĩ ỽbo testis dicẽs. q̃ testis falsũ dicẽs pter penã falsi teneẽ in iudicio aĩe ad oẽ ĩteresse parti quã suo testĩonio lesit. ar. ex. de testi. sicut & Ric. ĩ. 4. di. i5. dicit q̃ testi nõ lq; uẽdere testĩoniũ: qa qlibꝰ ĩterrogatꝰ loco & tpr teneẽ testĩoniũ ueritati perhibere: aliter ẽ symoniacꝰ si recipit aliqd p ueritate dicẽda. Sq; aduocatꝰ põt uẽdere patrociniũ suũ & iurisperitꝰ cõsiliũ qñ a iudice uel a curia nõ recipiũt salariũ suũ p q̃ ad ista adhibẽda teneãẽ nec põt dici q̃ isti uẽdãt iustitiã & ueritatẽ: sq; laborẽ suũ & solicitudinẽ. Alexan. uõ dicit q̃ solũ ẽ symonia facere testĩoniũ p pecunia ĩ causis eccl̃iasticis ĩ aliis uõ graue peccatũ.

112 ¶ Vtrũ testis possit recipe sũptus necessarios. Rñdet Alex. de ales i. 3. tractatu iudicialiũ pceptoꝝ. q aliud ẽ p testificatione munus accipe aliud sũpt⁹ necessarios pcipe. Primũ. n. nephas ẽ & puatio ueritatis. Vnde Grego. Si spes muneris subtrahit cõfesti a ꝯfessiõe iustitie recedũt. Vñ dicit de iusto. Qui excutit manus suas ab oĩ munere ille ĩ excelsis habitat. Et idẽ de iudice. 14. q. 5. nõ sane. Vñ Beda sup Marcũ. Abiit Iudas ad sũmos sacerdotes & ꝯstituerũt illi pecuniã dare. dicit cum p muneribꝫ falsũ ꝯ quẽlibꝫ testĩoniũ dñt qa pfecto ueritatẽ p pecuĩa negãt q̃si dñm p pecuĩa uẽdũt. Ipse. n. dixit. Ego sũ ueritas. Secũdũ uõ licitũ ẽ. s. sũpt⁹ necessarios pcipue ĩ pdicto casu cũ oꝫ ad locũ remotũ p testĩonio ferẽdo pcedere. Nemo. n. tñet ppriis sũptibꝫ militare. Et iõ dicit ĩ decretis. 4. q. 3. c. uẽturis &. 2. q. 3. nõ lꝫ. Per q̃s fuerit postulati sũpt⁹ ꝯpetẽtes miſtrẽt. Et si ĩ pecuniaria cã sit testes ab altera parte pducẽdi sũpt⁹ dico ĩ eũdo stãdo & redeũdo. C. de testibꝫ. l. qm̃. & notat glo. in. c. statutũ. § . fi. de rescriptis. l. 6. Immo nedũ sũpt⁹: sed etiã mercedẽ dieꝝ qbꝫ stetit occupat⁹ p testĩoĩo reddẽdo & amisit opas suas debꝫ hrẽ. ut notat Ia. butrigari⁹ ĩ. l. si qñ. C. đ testibꝫ ũ dicit. Nõ oꝫ p alienis ꝯmodis suas ĩueĩre difficultates.

113 ¶ Sꝫ cui reddet testis pecuniã quã accepit ut testĩoniũ ferret. Rñdet Monal. ẜm q̃sdã nõ restitui ei q dedit: qa uidet testem cõrũpere uoluisse ar. ff. de cõdic. ob tpẽ cãꝫ. l. 2. Et alii dicũt ꝯ si nõ dedit eo aĩo ut testẽ cõrũperet. sꝫ ut sibi iustitia obſuet ar. 14. q. 5. nõ sane. ex̃ de symonia dilect⁹.

114 ¶ Vtꝝ testis q noluit maĩfestare ueritatẽ pp q pars dãnũ ĩcurrit teneat ad restitutionẽ. uide ũ s̃. §. 40.

¶ De extorquẽtibꝫ elymosinas. per mendaciũ uł ipocrisim.

115 Vtrũ q simulatõe religionis aliqd acqrit sicut facit Ipocrita teneat ad restitutionẽ. Rñdet Alex. de ales ĩ. 4. ĩ tractatu restitutionũ q sic: & rõ hui⁹ ẽ q ille q dat aliquid ipocrite quem

estiat bonū & religiosū nō dat p se loquēdo ipocrite:s; ītptatē uiro religioso. Vn̄ n̄ trāsfert dn̄ium rei date ad ipocritā. Vn̄ ipocrita nō ē possessor iust⁹ rei date:s; usurpatiue & īuito dn̄o. ergo rei aliene ɔ̄ctor ē pp qd̄ tenet ad restitutionē. Nō obstat ꝙ ille cui ɔfert p̄bēda ab ep̄o q credit eē bonus licet n̄ sit nō teneat ad restitutionē .qa rn̄dit idē ꝙ non ē simile qa l; ille q cōfert illi p̄bēdā credat illū eē castū tn̄ ille cui cōfert fraudem nullā ɔmittit pp quā illi ɔfert.qa nō simulat se castū tali ītē-tōe. Vn̄ l; īgrediēs sit mal⁹ ut puta fornicator licitus ē īgress⁹ ī p̄bēdā:un̄ nō tenet restituere:s; acqrēs aliqd p ipocrisi tn̄et qa īgrediēs ē uitios⁹ & uitios⁹ īgress⁹:qa fraud̄ & dolo īgredit s; si ingrederet pp fornicationē sicut si ep̄us matrē uł sororē clerici cognosceret & ob h̄ ei daret:tn̄t cleric⁹ resignare cognita ꝟitate. Vt4 si diues m̄tiēdo se paupē acqrat aliqd tn̄eat ad re-stitutioē;. Rn̄det idē Alex.ū s̄ ꝙ tn̄et ad restitutioē; ei⁹ qd̄ p simulationē acqsiuit:s; nō tenet restituere ei a q̊ accepit qa ille meritū hab; apud deū q dedit ītuitu pietatis & paup̄tatis s; tenet dare paupib; qb; ille dedisset si nō errasset si cōstet illi q sūt. Nō obstat de Iacob.q substulit p̊genita Esau frau-dulent qa Rn̄det idē Alex.ū s̄ ꝙ nō fuit ista fraudulētia sonās in malū. Licuit.n. Iacob subripe p̊geīta Esau tāq̄ uiolēto pos-sessori.qa dn̄s cōtulerat p̊genita Iacob ꝙ ītellexit Isaac cō-firmādo bn̄dictionē dicēs & eris bn̄dict⁹.

¶ Quid de mendicātib; ualidis q fīgūt se īfirmos & sicut dicit ii6
glo.i.l.i.de mēdi.ua.li.ii. possūt fīgere cū herbis & aliis me-dicamētis d̄formitates m̄bro4 & egritudīes cōpo4. Rn̄det dn̄s Io.d̄ pla.ꝙ īspiciēda ē cōditio eo4.ut si eis fuerit corpo4 īte-gritas & āno4 robustas eo4 inertia sine ulla miseratōe puiāt h̄ mō. Vt si fuerīt s̄ui subdūt dn̄io accusatoris:si uō liberi effi-ciūt ei⁹ coloni ascripticii & h̄ qn̄ fīgūt īfirmitatē . Sed qn̄ ē ualid⁹ & nullā fīgit īfirmitatē tūc si ē forēsis expellit & ad suas remittit partes si aūt ē de urbe deb; cōpelli ad opa & artes &

exercitia publica opāda. ut dicta. l. i. & ī auctētica de questione . §. si uō iuris . colla. 6. Nā ut dicit ibi glo. cū sit robusti & sani auferūt panē uere debilib; & īfirmis & p cōsequēs tenenť ad restitutionē. Esurięti. n. panis uiriliter tolliť ut ei⁹ īertia cohibeať. 5. q. 5. nō oīs. & ut dicit glo. super Math. Iustius feceris si īiuste petētē correxeris ꝙ si ei qd dederis. Vn̄ de ꝯditionib; elymosine ē glo. 86. di. nō satis & ī. c. qescam⁹. 42. di. Siliter puiūť hospitalarii sācti. Io. q mittūt laycos & illitteratos ꝓ questis & falsi questuarii. ut ī. c. tuaꝝ. ex. d̄ pui. ū dicit tex. Veꝝ qa puilegiū mereť amittere q pmissa sibi abutiť potāte fratītati tue mādam⁹ q̄tin⁹ si q̄s clericos aut laycos a dictis fratrib; ꝓ colligendis elymosinis cruce false signatos īueneris his a qb; ipos missos esse ꝯstiterit p totam ꝓuīciā exbortatioīs officiū interdicas: si layci fuerint excoīcatōis mucrone ꝑcellas si clerici officio bn̄ficioqꝫ suspēdas nullo ꝓrsus puilegii bn̄ficio uł apostolico remedio ꝑualēte. Et ī cle. de peni. & remis. diciť. Abusionib; q̄s nōnulli elymosinaꝝ questores ī suis ꝓponūt ꝑdicationib;: ut sīplices decipiāt & aurū subtili uł fallaci poti⁹ īgenio extorqueāt: ab eisdē aīaꝝ cedat ꝑiculū & scādalū płimoꝝ uiā ꝓut ē possibile ꝑcludere cupientes iux̄ statutū ꝯsilii gn̄ał duxim⁹ ꝓhibēdū districte ne questores aliq nisi apostolicas uł dyocesani ep̄i litteras exhibuerīt q̄mōlib; admittāť nec ꝑmittāť cū solū ipis ꝯputat īdulgētias sibi cōcessas īsinuare populo & caritatiua subsidia postulare sīplicit ab eodē populo nullaten⁹ ipi populo ꝑdicare nec aliqd exponere ꝙ ꝙ ī lr̄is cōtineť s̄dictas lr̄as quoqꝫ apostolicas dyocesani ep̄i ne quid fraudis ꝯmitti ualeat p easdē an̄ꝙ admittanť questores ipsos examinēt diligēť. Ad h̄ cū aliq ex hui⁹mōi questorib; sicut ad nr̄am audiētiā ē ꝓlatū nō solū młta temeritate audacia & deceptione młtiplici aīaꝝ īdulgētias populo motu suo ꝓprio d̄ facto cōcedāt. sup uotis dispensāt a piuriis & hoīcidiis & aliis peccatis sibi ꝯfitētis absoluāt male ablata īcerta data sibi aliq̄

pecunie q̃titate remittāt tertiā uł q̃rtā ptē aliis de penitētiis iiunctis relaxēt aīas tres uł pł̄es parētū uł amicoꝝ illoꝝ qui elymosinas eis ꝯferūt de purgatorio ut asserūt mendaciter & abstrahūt & ad gaudia paradisi ꝑducūt. bn̄factoribꝰ locoꝝ q̊ꝝ questores existūt remissionē plenariā oīuꝫ peccatoꝝ īdulgeāt & aliq ex ip̄is eos a pn̄a & culpa ut eoꝝ ṽbis utamur absoluāt Nos ab usꝫ huiꝰmōi p q̊s cēsura uilescit eccł̄iastica & clauiuꝫ eccł̄ie auctoritas deducit ī ꝯtēptū oīmode abolere uolētes ea p q̊sq̄ questores fieri uł attētari de cetero districtiꝰ iubemꝰ oīa & sigula ꝓuilegia si q̃ sup p̄missis uł eoꝝ aliq̊ sit aliqbꝰ locis & ordinibꝰ uł ꝑsonis questoꝝ huiꝰmōi q̊mōcūꝫ cōcessa ne ip̄oꝝ ꝑtextu sit eis mā talia ulteriꝰ p̄sumēdi auctoritate apostolica q̃tū ad p̄missa penitꝰ reuocātes. Questores aūt q deīceps in p̄missis uł aliq̊ p̄missoꝝ deliquerint uł aliis ēt qbuscūq̄ suis ꝓuilegiis abusi fuerint sic p locoꝝ ep̄os puniri uolumus nullo ꝓrsus ꝓuilegio ī hac parte suffragāte. Et ī.c. cū ex eo de sen. exco. dicit̄. Qui aūt ad querēdas elymosinas destināt̄ modesti sint & discreti nec ī tabernis aut aliis locis īcōgruis hospitēt̄ nec īutiles faciāt aut sūptuosas expēsas cauētes oīo ne false religioīs habitū gestēt.

LITTERA: QVAM DEBET HABERE HOSPITALE SANCTI IOANNIS.

ITē ibi exꝓmit̄ forma lr̄aꝝ quā debēt hr̄e ab ep̄is. s. talis. Quoniā ut ait apostolꝰ oēs stabimꝰ āte tribunal xp̄i recepturi ꝓut ī corpore gessimꝰ siue bonū fuerit siue malū: oꝫ nos diē messionis extreme mīł̄icōdie opibꝰ p̄uenire ac etnoꝝ ītuitꝰ seminare ī terris q̊ reddēte dn̄o cū mł̄tiplicato fructu recolligere debemꝰ ī celis firmā spē fiduciāq̄ tenētes. qm̄ qui parce seminat parce & metet & q seminat ī benedictioībꝰ de bn̄dictioībꝰ & metet uitā eternā. Cū igit̄ ad sustētatioēꝫ fratꝝ & egenoꝝ ad tale cōfluētiū hospitale ꝓprie ñ suppetāt facultates. uniuersitatē uestrā monemꝰ & exhortamur ī dn̄o atq̄ ī

remiſſionē iūgim⁹ uobis peccatoꝝ q̄tin⁹ d̄ bonis uobis a deo collatis pias elymoſias & grata eis caritatis ſubſidia erogetis ut ꝑ ſubuētionē ueſtrā ipoꝝ iopie cōſulat̄ & uos ꝑ hec & alia bona que dn̄o iſpirāte feceritis ad et̄na poſſitis gaudia pueīre.

¶ De reſtitutiōe faciētiū elymoſinas de alieno.

ii7 Quid de datis ꝑ ipocriſi & ꝑ an faciētes elymoſinā d̄ alieno ꝯmittāt furtū. Rn̄det Alex. d̄ ales ī ꝑtio ī tractatu noui p̄cepti ꝙ ſic & ꝓhibet̄ ꝑ illd̄ p̄ceptū. Vtrū monac⁹ uł ali⁹ religioſus poſſit facere elymoſinā. Rn̄det Hoſti. ī ſū. ī ti. de peni. §. qb̄ꝫ. qd de faciētibꝫ. Videt̄ ꝙ nō qa nō uolūtatē nec ꝓpriū habꝫ .i2. q. i. nolo. &. c. nō dicatis. Et h̄ ueꝝ ē d̄ puro clauſtrali nullā admīſtratōeꝫ uł nullū officiū habēte niſi hoc faceret de licētia abbatis de rebus ꝯmunibꝫ. i6. q. i. placuit. c. monaci d̄ poſtu. c. expte de ꝯſecra. di. 5. n̄ oꝫ uł niſi uideat hoīeꝫ ad mōtē eſuriē tē tūc. n. h̄ pōt facere d̄ licētia ſūmi abbatis. i. dei. 88. di. paſce &. c. n̄ ſatis qa ī tali caſu oīa ſūt coīa. q. 7. di. ſicut hi. n̄ obſtāte ēt ꝯdictiōe abbatis īferioris. ii. q. 3. q reſiſtit. 8. di. que ꝯ mores Si uō admīſtratioēꝫ habꝫ tūc nō ſolū pōt: ſꝫ debꝫ qcqd ſupeſt paupibꝫ erogare. ii. q. i. qa tua ī fi. &. c. auꝝ. 86. di. n̄ ſatis. q. 7. di. ſicut hi. i6. q. i. qm̄ qcqd. Sꝫ qd ſi religioſus accedat ī ſcholꝫ uł aliter in peregrinatiōeꝫ uadit de licētia abbatis: nūqd pōt facere elymoſinā. Rn̄det idē ū s̄ dicas ꝙ ſic. qa eo ipō ꝙ abbas licētiauit ipꝫ uidet̄ ꝯceſſiſſe ꝙ faciat oīa bona que hōeſti ſcho lares & peregrini facere ꝯſueuerūt. ar. ff. d̄ ꝓcu. l. ad rē mobilē &. l. ad legatū de of. dele. p̄terea. ff. de iu. iurā. l. 2. ff. de iudi. l. ſi lōgi⁹: ita tn̄ ꝙ moderate h̄ faciat.

ii8 ¶ Quid de uxore nūqd ſine licētia uiri pōt elymoſinā facere. Rn̄det Hoſti. ū s̄ ꝙ ſi habꝫ res parafrenales & ꝓprias p̄t dotē pōt iñ facere elymoſinā ēt uiro īuito. C. de pac. ꝯuen. l. hac. l. Sꝫ & d̄ qbuſdā rebꝫ uiri. ſ. d̄ pane & uino & ſimilibꝫ que bono & approbato more ꝯſueuerūt ad diſpēſatioēꝫ uxoris ptinere pōt tēpate dare ꝑ deo formās ſibi cōſciētiā ꝙ marit⁹ debeat

hoc gratū hr̄e lȝ forte hoc ꝓhibuerit aliq̄n marit⁹. Solēt enī mariti ꝓhibere talia ad terrorē & sic ut si nō ī toto tn̄ tēperet se a tanto. pōt ēt sibi formare ꝯsciētiā ex q̄litate paupis de q̊ credit ꝙ si marit⁹ eū uideret ei porrigeret. ar. īsti. de obli. que ex delic. nas. §. placuit: sȝ & de licētia uiri h̄ pōt & deb⁹ facere īdistīcte. Si āt modis oīb⁹ credit ꝙ marito displiceret si daret nec pōt suā cōsciētiā formare tūc doleat: q̄a dare n̄ pōt. Nullatenus tn̄ det cū scādalo mariti. Sic ītellige. 33. q. 5. ꝙ deo. Et h̄ ē ueꝝ nisi uiderit paupē fame mōiētē. tūc. n. posset elymosinā facere de licētia sūmi spōsi sicut dixi s̄ de monaco. Et nota ꝙ sicut de reb⁹ mariti n̄ possūt uxores dare elymosinā: sic nec de reb⁹ dotalib⁹ q̄rū dn̄s ē marit⁹. C. de rei uēdi. l. dote &. C. de iu. do. l. ī reb⁹. Itē caueāt uxores a mēdacio. s. ne cū dederīt mentiāt̄ dicētes se nō dedisse forte pp metū uiroꝝ ne ī tp̄ralē et̄na quā meruerāt retributio ꝯmutet̄. sicut legit̄ d̄ obstitricib⁹. 22. q. 2. si q̄libet.

C Quid d̄ filiofamilias. Rn̄det idē ū s̄ ꝙ d̄ castrēsi & q̄ī castrēsi peculio pōt facere elymosinā. Nā q̄tū ad ill d̄ paterfamilias cēset̄. ff. ad mace. l. i. §. fi. & l. 2. C. de ino. testa. l. fi. De aduēticio aūt & ꝓfecticio q̄uis p̄mū suū fit q̊ ad ꝓprietatē: s̄m uero q̊ ad spē successoris & sic ītellige ꝙ q̊dāmō dn̄s reꝝ patn̄aꝝ ēt uiuēte patre ītelligit̄. īsti. de reꝝ q̄li. de differētia. §. sȝ & sui n̄ pōt nec deb⁹ facere elymosinā nisi sicut s̄ dixi d̄ uxore & monaco & aliis casib⁹ ī qb⁹ pōt aliter donare q̊s notaui de dona. § . qs possit ℣. ꝙ dixi. Qui cas⁹ sūt q̄tuor. s. si iusta rōe motus cā mortis donec si hab⁹ peculiū castrēse uł q̄si si hab⁹ liberam admīstratioēȝ peculii ꝓfecticii & h̄ ip̄m specialit̄ ei ꝯcessū sit. Itē ū ē fili⁹ comitis uł marchioīs uł senatoris aliter n̄: q̄tūcūȝ magnus sit & discret⁹. ff. de dona. l. filius fa. ī prī. &. §. i. & 3. Nō uouit elymosinā dare de ꝓfecticio peculio pōt dare ꝯsid̄rata patris uolūtate & elymosine q̄titate: ut notat idē Hosti. ī. ti. de uoto. §. qs ponere ℣. qd ergo si uouerit. C Cōcor. Ricar.

in.4.di.15.ar.2.q.6.dicēs q̄ ordo natalis exigit:ut īferiora a
supiorib⁊ regulēt:& iō illi q sūt sub aliena potestate ɔstituti ḋ
his in qb⁊ aliis subiiciūt ordinare nō debēt aliter q̄ eis fueīt
a superiorib⁊ cōmissū.& qa null⁹ hō ē alii subdit⁹ q̄tū ad ītio
res ītellect⁹ & uolūtatis actus nisi soli deo:iō ḋ illis bonis orā
do & corde remittēdo iniuriā oīb⁊ elymosinā facere lꝫ.sed qa
monac⁹ ꝓpriū nō hab⁊ iō de bonis extiorib⁊ n̄ pōt facere ely
mosinā sie licētia abbatꝭ expressa uꝉ ꝓbabilit p̄sūpta nisi dis
pēsatio aliq̄rū bonoꝝ monasterii sibi sit ab abbate commissa
tūc.n.de illis pōt facere moderatas & rōnabiles ſꝫ ꝓpōtioēꝫ
bonoꝝ que sibi cōmissa sūt ad dispēsādū.qa ēt uir ē admīstra
tor bonoꝝ tāq̄ mulieris caput.iō nō deb⁊ dare mulier elymo
sinas sine ɔsēsu uiri expresso uꝉ p̄sūpto exceptis coīb⁊ elymo
sinis & paruis ꝑ ɔparatiōeꝫ ad possessiones eoꝝ nisi p̄ter dotē
que ordinaṫ ad sustētanda mr̄ionii onera hēat aliq̄s res uꝉ ex
ꝓpo lucro uꝉ ꝑ aliū licitū mōꝫ:tūc.n.ḋ ilꝉ īreq̄sito assēsu ma
riti pōt facere elymosinas moderatas.Filii āt familias ꝓprias
possessioēs nō habēt:nec ēt ſui īmo ſui sūt possessio dn̄oꝝ.iō
facere elymosīas n̄ debēt nisi forte aliquas modicas ḋ qb⁊ pn̄t
p̄sumere q̄ patri uꝉ dn̄o placeat nisi aliq̄rū bonoꝝ esset eis a
patribus uꝉ dominis dispensatio cōmissa.Oēs tamen p̄dicti
licite debēt & possēt ī cāu necessitatis extreme īdigētib⁊ sub
uenire & assēsu supioꝝ nō habito expresso uꝉ p̄sūpto.
120 ¶Vtrū fur faciēdo elymosinā de re furtiua libereṫ a restitutōe.
Rn̄det Alex.ī.4.in tractatu restituti.q̄ nō.īmo pꝉ peccat q̄
si apud se reſuaret.Vnde nō lꝫ ei eā dare ne se reddat īpotētē
ad restituēdū .Ecc̄ꝉiastici.34.Qui offert sacrificiū ḋ substātia
paupis q̄si q uictīat filiū ī cōspectu patris:ergo peccat mōtalit
dādo rē alienā uꝉ furtiuā.qa īpotētē se reddit ad resti.Vn̄ per
ipꝫ nō stat qn paup cui abstulit rē suā moriaṫ fame & ob hoc
cōparaṫ hoīcide.Vn̄ seq̄ṫ.Panis egētiū uita paupis ē.Et q de
fraudat illū hō sāguīs ē.Vn̄ peccat fur uꝉ latro si dat rē furtiuā

Peccat etiā mōtaliter accipiēs eā gratis nisi ualde sit ei necc̄ia ut puta i ultīa necessitate:qa dat occasionem peccati mōtalis ipi furi.Et iō tenet̄ eā restituere dn̄o cū cōsciētia furis: & tūc uterqꝫ liberat̄.

Vtrū liceat furari cā pietatis rē usurarii uł auari ut in̄ fiat ely/ i2i
mosina uide s̄. §.3.

De restitutōe acqsitoꝝ p malos artifices.

Vero an acqsita p malos artifices subiaceāt resti.& p̄ querit i22
Hosti.ī sū.ī ti.de peni. §.qbꝫ ꝟ.qd ergo dicēs.Quid ergo fa/ciat sacerdos đ pelliypariis sutoribꝫ pictoribꝫ mercatoribꝫ & si/milibꝫ q uix uēdūt sex minutas aliq̄rū reꝝ qn septies mētiāt̄ uel deierēt:& multis aliis modis isti peccāt nō de cōsuetudīe: ſꝫ de lōgissīa cōruptella.Rn̄det ad h̄ dicēdū ꝙ q̄tiēs talis m̄da/ciū sciēter dixit mortalit̄ peccauit & q̄tiēs p mēdaciū ꝓximū suū đcipit uł carius ꝙ deberet uēdit ad resti.tenet̄.Si āt igno/rāter mētitus ē uł ex īprouiso:qa līgua labilis ē:uł etiā sciēter h̄ intēdit & scit illđ sibi ꝓdesse:ut sic ꝟuet se idēnē & ꝓxīo nō obesse:qa satꝫ ualet res p̄tiū qđ dat̄.& sic nō ē deceptio ī ualo/re nec ī re qa nō uēdit unā rē ꝓ alia nec aliq̄ alio mō:tūc pōt dici ueniale & sic pōt ītelligi.22.q.2.pmū ꝟꝫ Ray.Veꝝtn̄ ex q̄ assidue & de cōsuetudīe mētit̄ qcqd dicat Ray.ex eqtate & benignitate tn̄ de ueritate mortale dicit̄:sicut & ebrietas si assidua sit mōtale ē .25.di.§.alias.Si uō iurat & deierat mor/taliter peccat aliqn̄ & aliqn̄ uenialiter ꝟꝫ ꝙ notaui de iu.iurā. .§.q pena.Vn̄ sacerdos debꝫ tales ī uiā rectā dirigere & īdu/cere q̄tū pōt:ut recto fine laborēt & rectā intētionē h̄eant & sine oī fraude officia sua exerceāt bona fide & ꝯsulere talibꝫ ꝙ de licētia sui epi scirēt q̄tū possūt uēdere uł lucrari in m̄sura bladi uini & similia uł q̄tū ꝓ libra pn̄t ultra ꝙ emerīt uēdere in recōpēsatōeꝫ laboris & expēsaꝝ & si sic uēderēt sīe m̄dacio ipos crederē eē ī tuto q̄ ad peccatū negotiatōis ar.de ꝯtrah̄ē. ēp.c.i. Et de uoto.c.i.&.c.magne.§.fi.io.q.i.regēda. Et sic

possum⁹ ītelligi.88.di.fornicarii.Hi āt q h n̄ faciūt sīe piculo
uix euadūt.Et sic pōt ītelligi ꝙ dicit Leo.Difficile esse inter
emētes & uēdētes cōmertiū nō īteruenire peccatū de penitē.
di.5.q̄litas &.c.sequētib⁹.

De restitutōe clericoꝝ & symoniacoꝝ.

123 Quero qd de illo q recipit bn̄ficiū symoniace sciēt.Rn̄det
Mo.ī sum.sua ī v̄bo symoniac⁹ ī ordīe:ꝙ q recipit beneficiū
symoniace sciēter sec⁹ si ignorāter tenet̄ renūtiare beneficio
& restituere oēs fruct⁹ pceptos & q pcipi potuissēt a posses-
sione sufficiēti diligētia.14.q.6.si res.ex̄ de resti.spoli.grauis
Gn̄aliter.n.possidēs sine ti.tenet̄ ad oīa dāna & lucra pcepta
& pcipiēda.ff.de re mili.l.si nauis.§.gn̄aliter.Et uocat̄ hic ti.
iustū initiū ul̄ cā possidēdi:ut ēptio uēditio donatio & similia.
Similit̄ si hab⁹ talē ti.q.p nō ti.ē bn̄dus:ut q ēpiter ꝯ legū īter-
dicta mercat⁹ ē:ut si qs dolo ul̄ metu īducat aliquē ad uēdēdū
ul̄ dādū sibi aliqd.C.de agri.& cēsi.& coloīs.l.quēadmodū &
.ff.ꝙ met⁹ cā.l.si part⁹.q fruct⁹ restitui debēt deductis expē-
sis.Itē ītellige de fructib⁹ q̊s nō expēdit ī utilitatē eccl̄ie:sꝫ ī
alios us⁹.nā & q depredādi aīo.i.dānificādi ul̄ furādi siue alio
mō ad negotia mea querēda accessit hab⁹ ꝯ me actiōeꝫ nego-
tioꝝ gestoꝝ nō in illd̄ qd̄ sibi abest:qa īprobe ad negotia mea
accessit.Sꝫ ī q̊ ego locupletior fact⁹ sū.ff.d̄ nego.l.si pupilli
.§.sꝫ & si qs.Siliter dicas de illo q̊ sciēte & ꝯsētiente ꝯmissa
fuit symonia ul̄ statī cū sciuit nō renūtiauit.ex̄ de symo.c.de
symo.&.c.sicut circa fi.Alias si eēt bone fidei possessor.i.qa
ipo nesciēte ꝯmissa ē symo.& diu possedit bn̄ficiū.sꝫ post sta
tī cū sciuit renūtiauit bn̄ficiū tenet̄ tūc dn̄o rei nō de ꝯsūptis
sꝫ d̄ extātib⁹ tm̄.C.d̄ rei uē.l.certū.Et h ē pena cl̄icoꝝ.Layci
uō debēt excoīcari.1.q.1.repiūt̄ et.c.si qs epus.

124 Quid de symoniaco ī ordine et dignitate.Rn̄det idem ū s̄ ꝙ
suspēs⁹ ē nec hab⁹ executionē:et iō qcqd facit gerēdo officiū
dignitatis d̄cipit aīas subiectoꝝ ex.de elec.dudū.El.fo et idē

dicas in bñficio aiaꝝ bñte. qa de his duob; idē Iudiciū ē bñdū: ut dicto. c. dudū et ar. ex de filiis presbiteroꝝ. c. fi.

¶ Quid fiēdū de pecunia symoniace accepta. Rñdet idē ū s ꝙ restituēda ē a symoniaco et qcqd symoīace accepit illi ecclie ī cui⁹ uerecūdia fuit accepta: maxīe si pecuīa illa d reb; ecclie fuit nisi eēt monac⁹ symoniace recept⁹ ī p̄ monasterio et pp h trāsferat ad aliud. qa tūc ꝓ monasterio huiusmōi pecunia dari d̄b;. q̊ ad usūfructū. ut sicut ht onus ita hēas emolumētū. i25

¶ Quid de recipiēte siplex bñficiū symoniace. Rñdet Mo. ū s ꝙ tā dās ꝙ recipiēs si ē occultū ē suspēs⁹ ipo iure q̊ ad se. sicut qlib; ī peccato mōtali ɔstitut⁹. i. q. i. sacerdotes. si uō notoriū ē de iure ul de facto suspēs⁹ ē q̊ ad alios. ex de tēpoꝝ ordine. c. 5. Nā & accusat⁹ de symonia ꝓhibet exeq officiū suū accusatōe pēdēte maxie si ē ifamat⁹. ex eo. ti. c. accusatū. alias sec⁹. 6. q. i. §. utrū ī prī. & ar. 2. q. i. ī pmis. i26

¶ Quid de p̄latis & aliis clicis tenētib; admīstratōeȝ ecclīasticā & male admīstrātib;: nūqd tñēt ecclīaȝ reddere īdēnē. Rñdet Hosti. in ti. de peni. §. qb; & v. q̊ ꝙ sic. ī. c. ꝙ sicut. §. fi. de elec. Et h ītelligas siue p̄lat⁹ de reb; ecclie expēdat ī melioratione ꝓprii patrīonii ul ēt pp nimiā diligentiā ꝓprioꝝ negotiorū neglexit negotia ecclesie ꝓcurare & sic ecclia ē passa dānū: sȝ & de culpa seu negligētia ꝓcuratoris sui seu uicarii uidet tñri de officio. Archi. ea que de sta. mona. cū ad mona. §. i. ff. de custodia & exhibitiōe reꝝ. l. fi. Sȝ & si de suo aliqd expēdit ī negotiis ecclesie illa pōt recupare: ul ēt heres suus: ut sic fiat quedā ɔpēsatio. hic īde. 2. q. 7. lator. i2. q. 4. c. i. & 2. & de reb; ecclesie nō alie. c. epus. Hoc aūt ītelligas qñ grauis ē lesio ul ēt q̊ ad alienatōeȝ ul diminutōeȝ reꝝ īmobiliū ul mācipioꝝ ecclie ul ēt reddituū suoꝝ. Nec. n. ꝓhibet p̄lati q̊min⁹ possit de fructib; & pcepti redditib; q̊s suos faciūt aliq erogare. i27

¶ Quid de his q donāt sua ībonestis mulierib; ul mīmis ul ioculatorib; pp peccata que ɔmittūt ul pp carnalitatē ul fauorē i28

seculi. Rñdet idẽ Hosti. ũ s̃ ꝙ peccãt mortalit̃. 86. di. donare. & tenẽt̃ restituere ecclesie si ꝓpriũ hñt. De his aũt qui talia receperũt nõ ẽ dubiũ ꝙ tenẽt̃ ad resti. 24. q. 6. si res. Si uõ cã elymosine & substẽtatõis nature tribuãt nõ peccãt: nec tenẽt̃ ad resti. dũ tñ abstineant alias a peccatis. 86. di. pasce. 12. q. 2. ꝯsulo & c. glĩa epi. q. 7. di. sicut hi. & h̃ maxĩe cã hospitalitatꝫ licet qñ cãu fõtuitu ueniũt nec alias que comederent ꝺ̃ facili ĩuenirẽt ar. 42. di. qescamꝰ. 11. q. 3. qm̃ mltos.

129 ¶ Sꝫ cui fiet restitutio ab Istriõe uł meretrice q nõ debuit hoc recipe ꝑꝑ peccatũ ꝯmittẽdũ nũqd restituet illi q ꝺ̃dit. Rñdet idẽ ũ s̃ ꝙ nõ: sꝫ successori suo uł supiori q h̃ ĩ utilitatẽ ecclesie expẽdat ar. 17. q. 4. si qs ĩ atrio ꝺ̃ officio or. c. cũ uos ꝺ̃ cle. ꝯiu. c. diuersis fallaciis ĩ fi. Nec obstat de deci. ĩ. c. tua nobis. §. i. ꝟ. ꝑtextu. qa illꝺ̃ ĩtelligit̃ qñ is q tenet̃ ad resti. nõ accepat a clerico illꝺ̃ ꝙ tenet̃ resti. & sic ñ erat clericꝰ particeps ĩ ꝺ̃licto: sꝫ ũ ẽ particeps nõ fit ei resti. ut puniat̃ ĩ eo ĩ q̊ deliqt: ut in. c. pastorali ꝺ̃ iu. patro. & ꝺ̃ tẽpoꝝ or. c. lr̃as. No. uõ ĩ tracta. resti. sic dicit. Restituere tenẽt̃ p̃lati ecclĩaꝝ & alii clerici bona ecclĩastica paupibꝫ debita que nõ sumũt̃ in usꝰ illicitos dãdo ea meretricibꝫ & Istrioĩbꝫ uel silibꝫ t̃pibꝫ ꝑsonis. Similit̃ dãdo ea ꝯsãguineis potentibꝫ ñ ꝑꝑ nat̃e substẽtationẽ: uł aliã licitã cãꝫ & honestã. sꝫ ut faciãt eos diuites notabilit̃ ultra statũ ꝯditõis generis eoꝝ uł parẽtelle: ut cũ epi & alii clerici de humili gñe nati ꝯsãguineas suas maritãt baronibꝫ & similia. & h̃ qa ꝯ̃ctãt rẽ alienã ĩuito dño. Bona. n. ecclĩastica paupũ sũt ſm Hiero. & Augu. 16. q. 1. qm̃ qcqd. 23. q. 7. ꝙ ãt. & . q. 8. cõuenior & . 12. q. 1. c. ultimo.

130 ¶ Sꝫ nũqd tenẽt̃ hanc resti. facere de bonis patrimonialibꝫ si ea hñt aut sufficit ꝙ illã faciãt de fructibꝫ ecclĩe q̊s iã habent uel hĩturi sũt. Rñdet idẽ ũ s̃ ꝙ cũ qcqd supẽ eoꝝ usibꝫ ꝺ̃ ꝓuẽtibꝫ ecclesiaꝝ debeat̃ paupibꝫ: ut dictũ ẽ nõ sufficit facere resti. de talibꝫ fructibꝫ ecclĩaꝝ cũ hẽant bona patrimonialia uł aliũde

ꝙ de eccl̄ia acq̄sita nisi q̄tinꝰ subtraxerint sibi de necessariis uel q̄ncūq₃ expederet circa utilitatē eccl̄ie d̄ boīs p̄rimoīalibꝫ aut aliūde ꝙ p ecclesiā acq̄sitis Itē meretrices Istrioēs & alie ↄ̄pes psone p̄dicte que pascūt d̄ bonis ecclesie & ēt ↄsāguinei. q̄a ut dictū ē ditant̄ notabilit̄ ultra statū sue ↄditiōis ad resti. tenēt eoꝝ que hūerūt d̄ bonis ecclesie: nisi p̄dicte psōe recep̄it cā elymosine q̄n ī necessitate erāt. i4.q.3. si res aliena. 86.di. pasce. Diuites uero & potētes sil̄r tenēt q̄n p fraudes uel minas ul̄ īportuītatē nimiā ul̄ alias recipiūt sine iusta cā: secꝰ tñ si pp necessitatē ul̄ hospitalitatē recipiūt ar. ii.q.3. q̄m mul/tos. &. 42. di. q̄escamꝰ. Similiter si sūt bene meriti honesti & spirituales uiri: p̄serti q̄a iā īpēderūt eccl̄ie suū s̄uitiū ul̄ d̄fē/derūt eā ↄ̄ p̄dones ul̄ p̄stauerūt patrociniū ī cā ul̄ dederūt de ꝓpriis bonis & sil̄r. Talibꝫ. n. tenet̄ eccl̄ia repēdere uicē. i2. q.2. q̄cūq₃. &. c. scias. Itē nota ꝙ h̄ resti. debet fieri ecclesie cui sic iiuriose ablatū ē ul̄ ēt eiꝰdē loci paupibꝫ si h̄ expedire ui/debit penitētiario. si tñ sup talibꝫ disponēdis h̄eat potātē ar. .i7.q.4. si q̄s ī atrio. Et h̄ cōueniēs ē ꝙ paupibꝫ det̄ cū īdigeat & eccl̄ia habūdet. alioq̄n si eccl̄ia paup ē meliꝰ ē ꝙ ī utilitatē ecclesie conuertatur.

¶ Quid de p̄latis ecclesiaꝝ q ꝓcuratione ul̄ s̄uitiū aliq̄d īpēdūt legato ul̄ aliis q plus sibi extorquēt subditis ꝙ soluāt. Rñdet Mo. ū s̄ ꝙ sic extorta restituere d̄bēt: & tn̄dē paupibꝫ erogar̄ & si superior cui querela ꝓponit̄ negligens fueīt ī executōe huiusmōi statuti debꝫ puniri. ex̄ de īmu. eccle. ꝙ plerīq₃. i3i

¶ Quid de clerico cui ep̄us ↄfert bn̄ficiū: q̄a cognoscat carnalit̄ matrē ul̄ sororē ip̄ius clerici uide s̄. § .iii. i32

¶ De restitutōe suspēsoꝝ.

QVero an clericꝰ suspensꝰ ab officio teneat̄ ad resti. bn̄ficii & fructuū q̄s tp̄r suspēsiōis suscepit. Rñdet Hosti. ī ti. de sus/pēsionibꝫ. §. fi. q īcipit. Quis sit effectꝰ ꝙ sic. ut ī. c. de diūsis fallaciis de cle. cōiu. & de cle. p ea. c. fi. de suplē. negli. p̄lato. c. i33

lr̃as. Sʒ nūqd ſuſpēſ⁹ ab officio ītelligat̃ ſuſpēſ⁹ a bn̄ficō. Rn̄dʒ Inno. ꝙ ſic. c. ſi quis pſ̄biter. 7. q. i. ii. q. ʒ. c. ſi epo foret. 8i. di. eos ī. c. paſtoralis. ū h̃ dicit d̄ appel. glo. ī cle. cupiētes d̄ penis in ꝟbo ſuſpēſi. Intelligit h̃ ueꝝ qn̄ ex magno crīe uł ex magna cā̄ ſuſpēdit̃ uel qn̄ ꝯtēnit ſuſpēſionē: nā qn̄ ſuſpēſio fit ex leui cā: ut pp īfamiā uel ſcādalū. & tūc nō ſubtrahet̃ pp h̃ bn̄ficiū qd̄ ex magna cā̄ ſubtrahi deb͛. i6. q. i. īuētū. Paruū āt crim̄ dicit̃ qn̄ dubitat̃ an ſit mortale: & ibi uide mł̃tos cāus ſuſpēſioīs q̄s glo. enumerat & multos caſ⁹ ſuſpēſionū papaliū uide p Hoſti. ī ti. de ſuſpēſionib͛. §. ſi qs poſſit diſpēſare ꝟ. ſūt alii caſus. ¶ Cōcor. ¶ Gof. cū Io. an. ſ. ꝙ nō ſuſpēdit̃ a bn̄ficio qn̄ ē ſuſpēſus ab officio niſi ſit ex magna cā̄ ab officio ſuſpēſ⁹ Hoſti. ēt ī ſū. de cle. exco. miniſtrāte an. §. i. ꝟ. puīat̃ dicit ꝙ dormiētes ī ſn̄ia exco. & ſuſpēſioīs bn̄ficia que acq̄rūt tenere n̄ pn̄t: niſi cū eis miſ̃icōditer fueīt diſpēſatū: & ē rō qa bn̄ficiū rōe officii ꝯfert̃. 8i. di. c. ſi qs a mō &. c. ſi qs ſacer. &. c. eos. ergo n̄ pōt eis dare bn̄ficiū q nō pn̄t facere officiū: qnīmo nec fruct⁹ bn̄ficioꝝ ſuoꝝ antiq̄ꝝ pcipe debēt. ꝙdiu ī ſn̄ia dormiūt qa n̄ ꝯſueuit nec pcipe deb͛ bn̄ficiū: qa nō facit ſ̃uitiū. ex̃ d̄ appel. c. paſto. §. fi. ʒ2. di. c. pter h̃.

134 Quero an īpediēs aliquē a ꝯſecutōe alicui⁹ bn̄ficii teneat̃ ad reſti. Rn̄det Scot⁹. ī. 4. di. i5. ꝙ tenet̃ reſti. bn̄ficiū nō totū. qa multū ītereē īter hr̄e & ꝓpe eē: ſʒ aliquā portionē cōreſpōdētē alicui parti ualoris bn̄ficii. Et h̃ ſi directe abſtulit ſibi bn̄ficiū ītētōe dānificādi eū: ſi āt directe. ſ. ꝓcurādo ſibi ipi & cū hoc dānificādo aliū ītēdebat ꝓuidere ſibi. & ſic ꝓcurat ſibi & p cōſequēs alius pter ītētioēʒ iſti⁹ dānificet̃. ille ad nihil tenet̃ illi. qa lʒ unicuiq; ſibi ꝓuidere alio neglecto. ff. de noui opis nuntiatōe. l. 2. ū dicit̃ ꝙ ſi pſcīdo uenas ī fūdo meo p q̄s deriuabat̃ aq̄ ad puteū alteri⁹ nocēdi ītētōe teneor ſibi ad reſti. dāni. ſʒ ſi h̃ facio ſine fr̄aude & ītēdēs ꝯſulere utilitati ꝓprie. ut qa mihi utile ē facere muꝝ q nō pōt cōueniēter fūdari ſie pſciſiōe

illaꝝ uenaꝝ nō dānifico illū qa ius habeo faciēdi utilitatē meā ī fūdo meo:ut.ff.đ re iu.l.nemo dānū facit nisi is q id facit qđ facere ius non hab;.iste aūt h̄t ius sibi ꝓcurādi bn̄ficiū ꝑuatis circūstātiis iustis & honestis.¶Cōcor.Ric.ī.q.di.15.ar.5.q.4.

¶ Qui uiolēter occupat beneficiū cū cura seu sciēt se ītrudit ī eo ē ipō iure priuat9 beneficio.similiter qđ cū cura habebat & iō occupātes ꝓpria temeritate ꝑsonat9 aut alia quecūq; bn̄ficia eccl'iastica ipō iure sūt ꝑuati oī iure si qđ ī ipsis habebāt.& iō teneñ tā ad beneficioꝝ resti. q̄ fructuū.tex.ē ī.c.cū q bn̄ficiū de p̄bē.li.6.Si ergo h̄eat ecclesiā curatā & postea uiolēt occu/pet siplex bn̄ficiū nō uacat p̄mū:sȝ ꝑdit ius si qđ h̄eat ī ꝑo.Sȝ qd si h̄t curatā eccl'iā & ui occupat p̄bēdā ul' siplex beneficiū cui ē annexa eccl'ia curata nūqd uacat p̄ma?dicit q; nō:sȝ ꝑdit ius si qđ h̄t ī ꝑa.h̄ glo.ī dicto.c.cū qui. 135

¶ Sȝ nūqd recōciliat9 fruct9 medii tp̄ris q̄ excoīcat9 extiterat recupabit.Rn̄det idē Hosti.ū s̄ q; nō:sicut nec regressio iuris postlimii restituūt stipēdia ei9 tp̄ris q̄ apud hostes fuit.C.de re mili.l.stipēdia.li.12.Oia p̄dicta ponit ēt Hosti.ī ti.de sen.ex.§.qs sit effect9:& addit q; clerico excoīcato & suspēso fru ct9 medii tp̄ris q̄ excoīcat9 ul' suspēs9 fuit restitui pn̄t ex gr̄a nec deb; tn̄ de facili fieri ne ꝯdēnaē rigor canīoce disciplinē ar.qnq̄gesima di.c.i.de cōsue.c.cū īter nos de ꝯcessio.p̄ben.c. qa diu̇sitatē.Si āt iusta appareat sn̄ia.tūc sūt ei restituēdi.7. .q.5.sup causas. 136

¶ Quid de his q steterūt ī sn̄ia lōgo tp̄r.Rn̄det idē ū s̄ q; si ste/terūt lōgo tp̄r puta biēnio ul' triēnio ul' ēt āno pn̄t oīb; bn̄fi/ciis s̄scriptis ꝑpetuo spoliari.ad h̄ de cle.exco.nimis.c.postu/lastis de cle.cōiu.c.diu̇sis de cle.nō resi.c.ad h̄.ii.q.3.Rurs9.& .c.qcūq; đ peni.c.fi.de here.c.excoīcam9.§.i.&.2.&.§.cre/dētes:& tales nec eligere possūt nec eligi đ ꝯsue.c.cū dilect9 .§.qa nobis đ elec.c.cū īter de eta.& q̄li.c.cū bone de cōces. p̄ben.c.qa diuersitatē. 137

138 Quid de conferẽtib⁹ talib⁹ beneficia sciẽter dic ꝙ a collatõe suspẽdũt donec sup h̄ ueniã mereant̃:ut puniãt̃ ĩ q̃ deliquerũt: ut in.c.postulastis de cle.exco.mi.Sed ꝑ quẽ merent̃ ueniã & dispẽsari pñt:dic ꝑ supiorẽ nisi forte hac decã ĩ ꝯsilio suspẽs⁹ eẽt.s.qa cõtulisset bñficia talib⁹:qa tũc a solo papa posset dispẽsari ar.de elec.nihil de ꝓben.graue.

De restitutõe religiosoꝝ.

139 QVero an monasteriũ restituere teneat̃ res q̃s expresse donauit ĩgrediẽs tp̄r sui ĩgress⁹ lꝫ postea egrediat̃ dũmõ tẽpore donatõis fueĩt bone fidei possessor. Rñdet Monal.in tractatu resti.ĩ ỽbo restitutio furti faciẽda ẽ ꝙ ñ.nisi gr̃a facere uellet ar.12.q.2.nulli liceat:& ex̃ de cõdic.apposi.c.ueꝝ & in auctẽtica de mona.§.si uero sꝫ si hui⁹mõi res tacite & nõ expresse donate ad monasteriũ ꝑuenerĩt.tũc sequũt̃ ꝑsonã que si egredit̃ res hui⁹mõi ꝓo monasterio dari debent:quod ẽt dicẽdũ ẽ de clericis q eccl̃iis aliqd donãt ar.ex̃ de cle.ꝯiu.c.qđ a te.ubi de h̄ ĩ glo.16.q.9.de lapsis.

140 Quid đ religiosis q obligauerãt aliqd ĩ seculo restituere.Rñdet Mo.ĩ sũ.ĩ tracta. resti.ĩ ỽbo restituere tenẽt̃ ĩ casu.§.Itẽ nũqd ꝙ tenẽt̃ petere ueniã de dãno dato ꝑ se ul̃ ꝑ ĩterpositã personam.

141 Quero an regularis possit restituere ꝑ se & ꝓpria auctoritate qđ accepit ꝑ carnali ope ul̃ de furto ul̃ rapĩa.uide s̃. §.53.

De restitutõe dñorũ temporaliũ.

142 QVero an male acq̃sita ꝑ dños tp̄rales subiaceãt restitutõi. Et ꝑ̊ qd de taliis q̃s ĩiuste exigũt ultra ãtiquũ statutũ & ordinationẽ.Rñdet Hosti.ĩ ti.de peni.§.qb⁹ ỽ. Quid de questis ꝙ tenent̃ ad restitutionẽ si uiolẽter illđ exigũt.14.q.6.si res: sec⁹ si subdit⁹ spõte offerat nõ exactus tacite ul̃ expresse sĩe fraude & dolo ar.18.di.đ eulogiis.1.q.2.placuit lꝫ ẽt ĩhoneste exigeret̃ honeste tñ recipit̃.ff.đ uariis ex or.cog.l.2.§.ẽ qdẽ res sactissĩa &.c.dilect⁹.ex̃ de symonia.c.et si questioẽs.§.fi.

Cōcor. Monal. ī sū. ī tractatu restitutionum.
S; qd si difficilis sit restitutio: qa forte tot exegit dñs ul' pre⸗ 143
decessores sui ꝙ si uēderet qcqd hab; nō sufficeret ad restitu⸗
tionē. Rñdet idē ū s̃ ꝙ scripsit Ray. ꝙ pōt ei mederi. s. ꝙ re⸗
mittat hoīb; ī recōpēsationē aliq̄ ꝟuitutē ad quā tenēt̃ ei in
ꝑpetuū ul' ad tēpus ad aliquā certā īmunitatē seu liberalitatē
ul' faciat iñ aliqd hospitale ul' aliā elymosinā cū 9sēsu & uolū⸗
tate dāna passoꝝ ul' successoꝝ eoꝝ. Cōcor. Monal. ū s̃.
S; an possit dñs aliqd exigere a subditis. Rñdet Monal. ū s̃ ꝙ 144
sic puta ꝓ defēsione patrie cū īiuste īuadit̃ ab hostib;. Ad hoc
.n. tenēt̃ oēs nō solū res suas īpātiri: s; et̃ corporalit̃ laborare
muniēdo se ī castro uel ciuitate & uigilare: ut sic seipos & res
suas saluēt. 24. q. 3. fortitudo. ex̃ de īmunitate eccl'iaꝝ pueīt.
Sil'it̃ qñ dñs maritat filiā suā: aut filiū facit militē aut releuat
feudū suū aut auget nouū feudū cōparādo & cū talia uideant̃
respicere 9modū subditoꝝ ꝓ eo ꝙ cū dñs maritat filiā acqrit
sibi amicos & augēdo feudū fit ditiō & iñ meli⁹ pōt post par⸗
cere subditis q̄ āte. & cū facit filiū militē potētior est ad defē⸗
dēdū terrā. dicūt qdā ꝙ ñ sūt dānādi q talia exigūt ū 9stitutū
ē. ul' cōsuetum si tñ ad ābitriū exigi 9sueuit cū moderamine
exigat̃. Itē pōt recipe dñs a ꝟuis suis & petere auxiliū mode⸗
ratū cū uadit ī exercitū seu bellum iustū ꝓ expēsis ibi factis.
Similit̃ qñ ī eodē exercitu caperet̃ similit̃ qñ uadit ad prīcipē
& ꝓcurat pacē subditoꝝ 9ꝟuare & ꝓ aliis similib; cāis pōt pe⸗
tere. ut dictū ē moderatū auxiliū sie uiolētia tñ. ar. 10. q. 3. unio
circa mediū. Et de cēsi. c. cū apostolus.
S; nūqd dñi auferētes res ꝯ bānū portatas tenēt̃ restituere il' 145
a qb; ablate sūt. Rñd; Monal. ꝙ nō: si statutū ul' edictū factū
fuit cū 9silio regētiū ciuitatē & ꝓ coī utilitate. nā ī talib; amit⸗
tēdi ñ cōpetit repetitio & p 9sequēs accipiēs reddere ñ tñet̃
qa melior ē cōditio possidētis. tñ facerēt meli⁹ q̊ ad eū si red⸗
derēt ne ex auaritia uideāt̃ rapere.

146 Quero qd de dñis q exigũt a subditis taleas & quest⁹. Rñdꝫ Monal. ũ s ꝙ si exigũt a subditis taleas uł questus que sibi & antecessoribꝫ suis soluta sũt ab ãtiq̃ si h sciť. & ꝓbabiliť crediť ꝙ ex iusta cã ĩposita fuerunt & soluta licite exigere pñt: si tñ nõ sciť nec crediť ꝙ ex iusta cã: tũc nõ debẽt exigere: sꝫ resti/tuere debẽt si possũt qd cũ mala fide receperũt. 14. q. 6. si res. Sꝫ q̃mõ h sciri põt. Rñdꝫ idẽ ꝙ põt sciri: si sup h cõfectũ est ĩstrumtũ si eť ita ꝓuatũ ẽ a tp̃r a q̊ nõ extat memoria: ꝑꝫ q̊sdã p̃sumẽdũ ẽ ꝙ ex cã iusta fuerĩt ĩposita ar. 12. di. illa. qd satꝭ cre/dẽdũ ẽ nisi uiolẽta p̃sũptio sit ĩ ꝯriũ: p̃sertĩ cũ dicať ꝙ ĩ lõgis/simis p̃scriptionibꝫ nõ oꝫ ꝓbare titulũ: sꝫ ex lapsu tp̃ris p̃su/miť titulus ĩteruenisse q allegať.

147 Quid de dñis exigẽtibꝫ pedagia & tholonea ãtiq̃. Rñdꝫ Mo. ꝙ licite exigere pñt si sũt a p̃cipibꝫ uł regibꝫ ĩposita ꝓpter defẽsionẽ strate uł maris dũmodo exigẽtes faciãt illđ pp qđ fuerũt ĩposita aliter nõ: si uõ nesciť a qbꝫ fuerũt ĩposita: crediť tñ ꝙ ab illis q potuerũt pp defẽsionẽ patrie uł ꝑ alia simili cã fuerũt ĩstituta uł si nõ cõstat de cã: extat tñ ꝯsuetudo cui⁹ nõ extat memoria ꝭm Hosti. recipi pñt. Similiť idẽ dicẽdũ ẽ si iste nõ laborat mõ nec facit expẽsas cũ nõ sit necesse para/t⁹ ẽ tñ labores & expẽsas ĩpẽdere tp̃r necessitatꝭ ita ꝙ ñ solũ ꝙ tũc acciperet: sꝫ eť si erit necesse: ut qĩ fieret cõpẽsatio an/noꝝ ĩ qbꝫ uł nihil expẽdit ad illos ĩ qbꝫ oꝫ eũ młtũ expẽdere Si h ita gesserit pura & bona fide secure recipe põt. Cõcor. Hosti. ĩ ti. de cẽsi. § . ex qbꝫ ꝟ. sꝫ nũqd.

148 Sꝫ qd si dñs noua pedagia ĩponit. Rñdet Monal. ũ s ꝙ nullo mõ põt occasiõe illoꝝ ab adueniẽtibꝫ & trãseũtibꝫ aliqd accipe sine peccato nisi certũ sit illđ a p̃cipe uł rege fore statutũ pp eminẽtẽ necessitatẽ aliq̃ de subditꝭ. & tũc ꝓcedat ꝑ oĩa ut dictũ ẽ đ ãtiqs. 24. q. 3. si qs romipetas. ex de treu. & pa. c. ĩnouam⁹ de cẽsi. ꝑuenit & c. cũ apostol⁹. ff. đ publi. & uecti. l. uectigalia. Vñ si ultra formã p̃dictã aliqd ẽ acceptũ restituẽdũ ẽ illi a quo

iniuriose ē acceptū si fieri pōt sināt cū ɔsilio ecclesie paupib9 eroget qđ notat̄ ꝯ dn̄os q uendūt datiū barataríe & ɔsimiliū.

¶ Quid de cōdētib9 leges iniq̄s. Rn̄dȝ Hosti. ī ti. đ penis. §. qb9 &. qd de cōdētib9. ꝙ si sūt ꝯ ius natale ꝙ ī lege & ī euangelio cōtinet̄ ipo iure nō tenēt. 8. di. que ꝯ mores. 32. q. 7. flagitia. Idē ē si layci statuāt ī piudiciū eccł'ie de consti. que in eccł'ia &. c. eccł'ia & obligāt̄ ī solidū statutarii cōsiliarii scriptores & iudicātes & ea ꝑuātes uł exequētes. ut. c. noueīt đ sen. ex. &. c. graue. Idē si fiāt ꝯ ius positiuū ad paupes oppmēdos & iustitiā īpediēdā & de talib9 pōt ītelligi qđ legit̄ ysa. io. Vbe q cōdunt leges iniq̄s & scribētes īiustitiā. Scripserūt ut oppmerēt ī iudicio paupes & uī facerēt cāe buīliū populi mei: ut eēnt ī pda eoꝝ & pupillos diripēt qd facietꝭ ī die uisitatōis & calamitatꝭ de lōge uenīēces ad cui9 fugietꝭ auxiliū. ubi derelīquetꝭ gloriā uestrā ne īcuruemini sub uīculo & cū īterfectis cadatꝭ. ¶ Cōcor. Monal. ū s̄ q addit ꝙ q cōdūt leges de soluēdis uſ'is uł solutꝭ nō repetēdis et similia: si aliq dānificati sūt occasōe talis legis uł statuti tales leges ipo iure n̄ ualēt cū sit ꝯ dn̄m. 8. di. que ꝯ et. 32. q. 7. flagitia: siłiter tenēt̄ ī solidū q prīcipē īduxerūt ad cōdēdū bui9mōi leges. Similiter obꝑuātes mortalit̄ peccāt et tenēt̄ resti. que occasiōe taliū leguro sūt lucrati.

¶ Quid si dn̄s tp̄ralis nō facit id pp qđ īpositū ē pedagiū. Rn̄dȝ Hosti. ū s̄ ꝙ grauiter peccat. nō tn̄ tenet̄ ad resti. ei9 qđ accepit ex tali pedagio dūmō fecit ad qđ tenebat̄. nisi cōstaret ꝙ bac decā fuisset cōcessū ꝗuis teneat̄ ad satisfactionē plenariā ꝙ pł ē si ī defectū iustitie īueniat̄. 22. q. 2. dn̄s: et. q. 5. admīstratores. 3. q. 7. q sine peccato ī auctē. ut diffe. iudi. §. i. in fi. col. nona. ¶. de appella. si appellationē. ff. de iudi. l. filius insti. de obli. que ex q̄si delic. na. i. Ru. si. n. sn̄ia Ray. uera eēt uix aut nūꝗ aliqs pedagia recipiētiū saluaret̄.

¶ Quid de dn̄is tp̄ralib9 q negligūt facere iustitiā miserabilib9 psonis et defēdere ab oppssionib9. Dic ꝙ sūt excoīcati ipo iu.

post tertiã monitionẽ nec pñt absolui nisi satisfaciãt de dãno qđ ĩcurrerĩt ille psone miserabiles.ut dicit tex.iuncta glo.23. q.5.c.administratores ũ dicit. Admĩstratores plane seculariũ dignitatũ q ad ecclesiaꝝ tuitionem pupilloꝝ & uiduaꝝ ꝓtec/tionẽ rapaciũq; refrenationẽ ꝯstituti eẽ ꝓculdubio debẽt q̃ti/ẽs ab epis & eccꝉiasticis uiris couẽti fuerĩt eoꝝ querimonias attẽti⁹ audiãt & ẜꝫ ꝙ necessitas expetieĩt absꝫ negligẽtia ex/aminẽt & diligẽti studio corrigãt.ꝙ si dei timorẽ ꝑ oculis nõ hñtes negligere post ẜam & tertiã monitionẽ ĩuẽti fuerĩt oĩ se nouerĩt comuniõe usq; ad dignã satisfactionẽ ꝓuatos. Vnde nota ꝯ ĩponẽtes stipẽdiarios ĩ eccꝉiasticis dõib⁊ uꝉ hospitalib⁊ q dissipãt bona paupeꝝ.

152 ¶ Quid de dñis tꝑralib⁊ q utũĩ malis officialib⁊ & negligũt eos corripe uꝉ officio priuare.Dic ꝙ tenẽĩ đ dãnis eoꝝ sicut dixi ĩ iudicib⁊ s̃. § .110.&. § .209.

153 ¶ Quero an sol⁹ priceps possit ĩponere collectas & supĩdicta .i.accrescimoniã datioꝝ ꝓ aliq̃ necessitate emergẽte ad tpus Rñdꝫ dñs Io.ĩ.l.i.C.de supindicto.li.io.ꝙ sic ĩmo punĩt alius ĩponẽs sie iussu principis:ut.l.placet.C.đ execu.mu.li.io.Qꝛ ẽ ueꝝ qñ ĩponũĩ ꝓ occurrẽti necessitate fiscali:sꝫ ꝓ occurrẽti necessitate ciuitatꝭ uꝉ ꝓuĩcie uꝉ alteri⁹ municipii :ip̃a ciuitas uꝉ ꝓuĩcia uꝉ municipiũ põt sibi ĩponere ĩmo cogĩt si pecuĩa nõ sit ĩ coĩ:ut dicit glo.ĩ.l.i.§.qb⁊.ff.ꝙ cuiusq; uni.no.&.l.fi. &.l.oĩs ꝓuĩciaꝝ.C.de ope publi.&.c.đ.ĩmu.ne.cõce.l.fi.& ꝙ notat Inno.ĩ.c.grauẽ đ sen.ex ũ dicit ꝙ uniũsitas cõdẽnata ꝓ soluẽda pena ĩponit collectã ꝑ solidũ & librã:uide de hac mã in.l.ĩdictioẽs.C.de ãno et tribu.ꝑ dñm Io.Et ħ patet ẜm eũ ꝙ ciuitas uolẽs ĩponere collectã.ut dẽt pricipi nõ põt de iure cũ cessat cã occurrẽtꝭ necessitatꝭ et cessat auctoritas supioris et nisi esset ciuitas libera q̃ ñ recognoscit supiorẽ de q̃ ĩ.l.nõ du/bito.ff.de capti.alias null⁹ põt ĩponere sine auctoritate supio/ris ut dicta.l.i.et.l.placet.

¶ Quid de dñis tpralib⁹ q uẽdũt officia publica. Dic ꝙ tã uẽdẽtes ꝙ emẽtes debẽt puniri. l. iulia ãbit⁹. l. unica. C. eo. ĩsti. de publicis iudiciis: §. sũt ꝑterea si ĩ cẽtũ aureis & ẽ ĩfamis. ut dicta. l. unica uide ĩfra. §. 268. 154

¶ De restitutõe subditoꝝ de male ablatis dñis faciẽda.

QVero an subditi teneãt ad restitutõez male ablatoꝝ a dñis suis qb⁹ subsũt & ꝓ qd de pedagiis an defraudãtes ãtiq̃ uł noua rõnabiliter ordĩata teneãt ad restitutõez. Rñdz Monal. ꝙ sic dũmõ exigẽtes pedagia faciãt illd pp qd ĩstituta sũt alioqn si nõ pñt restitui illis qb⁹ debẽt. debẽt paupib⁹ erogari. Si ãt ñ faciãt illd pp qd ĩstituta sũt. nõ tenẽt qa frangẽti fidem fides frangat eidẽ ar. 6i. di. §. his oib⁹. ex de iure iuran. puenit. l. 2. Itẽ caueãt mercatores sẽp m̃daciũ: qa si illi ut dictũ ẽ faciãt qd suũ ẽ & aliqd isti subtraherent rapina uel furtũ esset: uñ ꝑcise tenerẽt eis ad restitutionẽ & agere ĩsup pnĩaz de furto & mẽdacio sicut de aliis peccatis ibi commissis: sz si iniuste accipet ille isti mercatores furtiue subtraherẽt p mẽdaciũ peccarent adminus uenialiter pp m̃daciũ: ad restitutionẽ tñ nõ tenẽt ẽm q̊sdã. Cõcor. Hosti. ĩ ti. de cẽsib⁹. §. ex qb⁹ ĩ fi. dicẽs ꝙ tã exigẽs iniustũ pedagiũ ꝙ nõ iustũ soluẽs tenẽt ad restitutionẽ. 155

¶ Sz nũqd defraudãtib⁹ datiũ ẽ ĩiũgẽdũ in foro pñie: ut soluant penã quã icidũt. Rñdz idẽ ũ s̃. Dicũt qdã ꝙ nec in ꝑdicto casu nec ĩ simili tenẽt qs ad soluẽdũ emẽdã penaꝝ nisi fueĩt iudicatũ ꝯ ipm ĩ foro cãꝝ: qa talia nõ debẽt nisi tũc demũ cum qs cõdẽnat⁹ ẽ p sñiaz ĩ forma iudicii. Vñ si qs furtĩ asportaueĩt pedagiũ uł ĩcideĩt alienã siluã uł ꝯmiseĩt furtũ aut sacrilegiũ aut symoniã sup qb⁹ statuta ẽ pena corporalis uł pecuniaria p legẽ uel p canonẽ. nõ ẽ ĩiungẽdũ ĩ foro pñiali ꝙ soluat hui⁹modi penas. nisi tũc demũ cũ fueĩt cõdẽnat⁹ ad illas soluẽdas sz sufficit ꝙ soluat ĩteresse & satisfaciat ad ãbitriũ boni uiri si ĩiuriam ĩtulit. 156

157 ¶ Quid de christianis qui tempore guerre accedunt ad partes paganorum & portant illuc merces prohibitas & ipsi saraceni seu pagani tenent eis fidem defendendo eos in territorio suo & in mari a latronibus uel pirratis. Respondit idem ubi supra quod tunc debent ipsi christiani soluere eis pedagium fideliter secundum statutum uel pactum. alias tenentur eis ad restitutionem si possunt. alias debent pauperibus erogare. quia fides etiam hosti. seruanda est. 22. q. 4. Innocens. 23. q. i. noli. Et intellige de illis saracenis qui non sunt uiolenti possessores terrarum quas tenent etiam qui non detinent terras consecratas christi inhabitatione.

158 ¶ Quid si quis furetur christianos captiuos & a saracenis detentos. Respondit Hosti. in ti. de peni. §. quibus uo. ℣. quid si quis. quod non tenetur. ar. 23. q. 2. dominus. & q. 8. ut predictum. & hoc intelligas quando non est tempus treuge. Sed quid si treuga sit. Dic quod tunc tenetur restituere rem subtractam et extractionem hominis uel alterius rei sublate. Et omnis damni dati. ar. 23. q. i. noli. quod intelligit Ray. nisi forte saraceni compellant captiuos ydolatrare in quo casu eripetur captiuus in libertatem ar. 54. di. nulla & tunc non tenetur surripiens eum ex quo de peccato mortali uel subuersione fidei agitur magis sit deo quam hominibus obediendum. ii. q. 3. Iulianus. & c. qui resistit. Quid si christianus captiuus furetur saraceno qui eum captiuum detinet. Respondit idem ubi supra quod si fuit captus dum erat treuga quam frangebat & sic inuenitur in culpa. 23. q. i. noli. & non iminebat famis necessitas tenetur ad restitutionem: si autem alias tempore belli captus fuit uel necessitas famis iminebat cum talem teneat saracenus pascere non tenentur ad restitutionem secundum Ray.

159 ¶ Quid de subditis damnificantibus dominos. Respondit Monal. ubi supra quod restituere tenentur subditus sicut fur qui subtraxit de his que soluere debent domino absque uoluntate domini sui. Soluere enim debet ea que inter ipsum & antecessores suos plane bona fide sine dolo & coactione conuenit sicut solet fieri cum mansus uel uille conceduntur de nouo colonis uel aliis personis de quo consueuit fieri instrumentum quo ponitur census & annus & ponuntur alie seruitutes & pactiones hinc inde & ideo omnia talia dummodo non sit impia & que dominum peti possunt & soluenda sunt. Nam quilibet in traditione

rei sue pōt ponere legē quā uult dūmō honestā.ex̄ de cōdic. apo.c.ue4.18.q.2.Eleuteri⁹.ū tñ ĩdiffinite positū ē ĩ ĩstrumēto aliqd̄ tale ꝟbū collecta talia questa uel similia.ĩtelligēdū ē ꝙ deb⁹ eā moderate petere. Inspecto honore & facultatib⁹ subditoꝝ.ex̄ de cēsi.cū apostol⁹ ĩ fine &.10.q.3.c.fi.Simili꜡ cū in ĩstrumēto cōtĩe꜡ ꝙ talis dñs pōt facere taliā ad iussū uł ad placitū aut qñ ē talis cōsuetudo sine scripto:tūc illd̄ iussū aut placitū moderatū ē ad ãbitriū bōi uiri ĩspectꝭ facłtatib⁹ subditoꝝ. Cōcor.Hosti.ĩ ti.de peni.§.qb⁹ uer.quid de questis & taliis.

Quero ã ĩ foro ɔsciētie tñeat̃ qs ĩiūgere pniaꝫ.ut soluat penā quā ĩcurrit ex pedagio nō soluto.Rñdꝫ Monal.ū s̄.Dicūt qdā ꝙ ĩ ꝑdicto casu nec ĩ similib⁹ tñe꜡ qs ad soluēdū emdā penariā nisi fueĩt iudicatū ɔ̄ ipm ĩ foro iudiciali.qa talia nō debē꜡ nisi tūc demū cū qs cōdēnat⁹ ē ꝑ sñiaꝫ.Vñ si qs furtĩ asportaueĩt pedagionē uł ĩciderit alienā siluā uł ɔmiserit furtū aut sacrilegiū aut similia sup qb⁹ statuta ē pena corporalis uł pecuniaria ꝑ legē uł ꝑ canonē nō ē ĩiūgēdū penitēti ĩ foro penitētionali ut soluat hui⁹mōi penas nisi tūc dēmū cū fuerit cōdēnat⁹ ad illā:sꝫ sufficit ꝙ soluat interesse uel satisfaciat ad ãbitriū boni uiri si ĩiuriā ĩtulit.Idē dicit glo.12.q.2.fraternitatis.

De restitutōe subditoꝝ iter se de his que ad ĩuicē extorquēt.

Q Vero an subditi teneā꜡ ad restitutionē eoꝝ que ĩt se ĩiuste extorquēt.Et ꝑ qd de ciuib⁹ q collectas dimiserunt sup alios. Rñdit Monal.ū s̄ ꝙ si sciēter aggrauāt sup alios aliqd̄ ultra ꝙ̄ debēt ĩuidia uł odio tenē꜡ ad restitutionē ei.Si aūt se uł alios aleuiāt peccāt mortali꜡:sꝫ nō tenē꜡ ad restitutionē coĩtati .qa nō aggrauāt eā in ħ.sꝫ inimicos.Et ħ ē qñ ꝗ̄titas sūme ē a coĩ determinata . Si uero collecta ē antiq̄ & debita dño tꝑali & aggrauāt inimicū tenē꜡ ei ĩ tm̄.si ãt se aleuiāt dño tenē꜡ ĩ tm̄. Si uō aĩcū aleuiāt tenē꜡ simili꜡ dño nisi amic⁹ ꝑus restitueĩt. Si ãt ē collecta a dño nouo ĩiuste poĩta puta ad ꝑpriā utilitatē 160

posita nõ tenet̃ exactores dño restituere nisi inimico si graua/
uer̃t eũ. ꝑterea dño nõ debẽt obedire ꝯ cõsciẽtiam ĩ collecta
iniusta. Itẽ nota ꝙ collecta fit duobꝫ modis ĩ ciuitate. s. ꝑ alios
& ꝑse. ꝑ alios duobꝫ mõis. s. determinate & ĩdet̃minate. deter/
minate. s. qñ determinat̃ sũma a coĩ illis q̱ aliis ad soluẽdum
ĩponũt. & tũc si aleuiãt se uł aĩcos nec aggrauãt cõe: sꝫ inimi/
cũ tm̃. & iõ tenet̃ tm̃mõ illi. Indeterminate uõ fit qñ sũma nõ
determĩat̃ eis: sꝫ dicit̃ ꝙ ĩponãt ciuibꝫ. io. denarios ꝓ libra. Et
tũc si se uł aĩcos aleuiãt cõe defraudãt. Sꝫ ẜm q̊sdã nõ tenent̃
ei ad restitutioẽꝫ. qa dicũt h̃ nõ eẽ de iure diuino institutũ: sed
publico uł ciuili. s. ꝓꝓ bonũ patrie: peccãt tñ mortalit̃: ꝓꝓ iura/
mẽtũ ꝓmissoriũ ĩfra tꝑus ꝗ̃tũ ad exactioẽꝫ. sꝫ ñ ꝗ̃tũ ad solutũ
qa hoc mõ iurauerũt. sꝫ h̃ mihi nõ placet. Itẽ qñ fit collecta ꝑ
se: fit sił̃it̃ duobꝫ modis. Primo qñ debꝫ hõ maĩfestare iuramẽto
qcq̱d habꝫ. & tũc. si habꝫ mile & iurat se tm̃ cẽtũ hr̃e ẽ ꝑiurus:
sꝫ nõ tenet̃ restituere. qa h̃ datio nõ ẽ de iure diuino: ut dicũt.
Similit̃ ẜo mõ fit qñ hõ iurat se missuꝝ. io. denarios ꝓ unaq̃q̱
libra quã h̃t ĩ archa repoĩta alicui ad tꝑus ĩfra tꝑus illd̃ sẽꝑ tñt̃
& elapso tꝑr ꝑiurus ẽ si nõ facit qd̃ iurauit. sꝫ ẜm q̊sdã ñ tenet̃
ad restitutõeꝫ. qa nõ ꝯ̃ctauit rẽ alienã. qm̃ adhuc dñiuꝫ rei nõ
recessit ab eo & dicũt ꝙ h̃ datio nõ ẽ de iure diuino. ut dictũ
ẽ. Nec. n. opinio cũ ꝑcedẽti nõ placet mihi ꝓꝓ dolũ & fraudẽ
quã ꝯtinet q̃ nulli debꝫ patrocinari ẜm canones. Si ãt iurauit
tm̃ dare coĩ tenet̃ sẽꝑ ex uirtute iuramẽti.

161 ¶ Quid de discussoribꝫ. i. estĩatoribꝫ ꝑrioniꝝ q̱ dolo odio uel
ĩuidia pł & min⁹ estimãt & ꝓximũ & rẽpublicam dãnificãt.
Rñdit Io. de pla. in dicta. l. i. C. de discussoribꝫ li. io. ꝙ siue sit
discussor ad ĩuestigãdũ & discutiẽdũ q̱ sit publici debitores &
aliquẽ inique declaret uł describat eẽ publicũ debitorẽ q̱ ñ sit
uł dicat esse debitorẽ maioris ꝗ̃titatis ꝗ̃ sit tenet̃ ad restitu/
tioẽꝫ: & ĩꝑe remanet obligat⁹ fisco ĩ illa ꝗ̃titate ĩ q̃ aliũ d̃scri
ꝑsit inique: siue sit discussor ꝑrioniꝝ cã ponẽdi ĩ estimo pro

collecta ul' alio grauamie reali soluēdo ſm qtitatem prionii cui9 certe i id i q ppera: & inique pl' estimat facultates ali/cui9 q ualeat ipe tenet p tex. i dicta. l. i. Caueant ergo estiato/res bono prionio alio. qa tenet ad illd qd male estiant siue estimēt p collectis publicis siue ad puatū 9modū: ut p fideius/soribꝫ dandis a tutore ſm ualorē prionii pupilli. qa si estiator min9 estiet & pp h fideiussor minoris qtitatis dat9 est tenet pupillo. l. fi. C. de magistra. l. couenie. & l. i. § diu9. ff. Eodē. ti. siue sit estimator dat9 ad fideiussores approbandos. s. an sint sufficiētes. l. arbitrio q sat dare cogāt. Et similit tenet messor agri edificii frumti ul' uini si dolo ul' lata culpa. Inique metiat. l. si messor. §. i. & .2. ff. Si messor falsū modū dixerit. Et sil'it tabernari9 q i cōputatōe fefellit. l. fi. i fi. eo. ti. de q et. l. 2. C. d iure fisci. Vbicūq ei generaliter qs inique facit id ad qd assūp tus ē a iudice ul' a ptibꝫ: ut cū notarius assūpt9 ē ad 9putatōe lra & male cōputat tenet. l. 9putatōis. C. de fidei. instru. Vel medic9 ppera refert de qlitate uulne tenet: ut i. c. significasti de hoīcidio ul' obstetrix. de pgnatura uētris. l. i. ff. deuē. inspi. tenet. hec ille.

¶ Quid de malis electoribꝫ. Rndit Io. de pla. i. l. obſuare. C. de curio. li. io. Ex q ad officiū rectoris ciuitatis ptinet 9uocare cō/siliū & facere eligi officiales & electis nūtiare ut possint si ex pedierit appellare & q male noīauerit aliquē sciēs eū habere excusatōe & sic eū cā uexādi ul' ex odio noīat tenet ei ad oēs sūpt9 litis: qs ille noīat9 faciet i cā appellatōis se excusādo ne ei9 calūnia & temeritas trāseat ipunita: ut dicta. l. obſuare. & .C. de sūptuū recupatōe. l. unica. & l. i. § .q excusatione. ff. de uaca. mune & l. sciueīt. C. de excusationibꝫ tuto. 162

¶ Quid de exactoribꝫ tributo q pl' debito exigūt. Rndit idē in. l. i. de exactoribꝫ tributo li. io. q tenent furti si pl' debito exigūt sub terrore & pemināetia dignitatis: ut dicta. l. et p ali/mētis suis & sue familie ul' eq. l. 2. C. de lucris aduocato. li. 163

.i2. & tenet̃ ĩ duplũ ei a q̃ exegit. l. i. C. de ſup exactioib; li. io.

C De reſtitutõe cõtrahẽtiũ.

164 QVero ad qd teneant̃ ꝯhẽtes. Rñdit Io. de pla. ĩſti. qb; mõis cõtrahit̃ obli. §. i. Quia ſi ꝯctus celebrat̃ grã dãtis tm̃ ut ĩ depoĩto. tũc recipiẽs tñ̃ ſolũ d̃ dolo & lata culpa. Si grã recipiẽt tm̃. ut ĩ cõmodato tunc tenet̃ de dolo & oĩ culpa. ſ. lata leui & leuiſſia. Si grã utriuſq; ut ĩ locatõe tũc tenet̃ d̃ dolo lata culpa & leui. ut. l. ſi ut certo. §. 2. ff. cõmodati. In mutuo aũt qa trãſfert̃ dñiu; iõ recipiens mutuũ tenet̃ de dolo lata culpa leui & leuiſſia & de caſu fortuito. ut inſti. qb; modis recõtrahit̃ obli. §. primo.

165 C Quid de cõmodatorio. Dic ꝙ qñq; tenet̃ ſolũ d̃ dolo & lata culpa. Quãdoq; ẽt de leui qñq; ẽt de leuiſſia qñ; ẽt de cãu fortuito: ut notat glo. ĩ dicto. §. ĩ ꝟbo exactiſſimã inſti. qb; mõis recõtrahit̃ obli. nã d̃ dolo ſolo tenet̃. puta. Si cõmõ uxori mee ut cõpta. i. õnata ueniat ad me: ut. ff. cõmodati. l. ſi ut certo. §. Nũc uidẽdũ. & §. Interdũ qñ; dolus & culpa ei⁹ leuis. ut ſi cõ modo ẽ ciphũ ut oẽs amici ĩuitent̃ ad cenã. ut. ff. cõmodati. l. ĩ reb;. §. hec ita qñ; leuiſſia. & h̃ gñaliter. Vt hic intdũ cãus ut ſi culpa p̃cedit dicta. l. ĩ reb;. §. alioqn. h̃ glo. Itẽ notat ẜ; eũdẽ dm̃ Io. q colligit ex tex. ĩ dicto. §. ĩ ꝟ. nec ſuffic. ꝙ l; re ſua qs poſſit male uti cũ ĩ ea ſit moderator et arbit̃. ut ĩ. l. in re manifeſta. C. mãdati. tñ ĩ depoſito uł cõmodato ẽ determinatu; ꝙ deb; adhiberi exactiſſia cuſtodia et diligẽtiſſia q̃ leuiſſimã culpã excludit. Et iõ ſi qs ĩ ſſcriptis reb; erat diligẽtiſſimus pariter deb; eẽ ĩ cõmodatis: ſ; ſi ĩ ſuis erat diligẽtior certe in cõmodatis deb; eſſe diligẽtiſſim⁹. et iõ tũc deb; adhibere maiorẽ cuſtodiã reb; comodatis q̃ꝫ ſuis. Nã tũc ĩ ſuis culpa culpãda ẽ. ſ; ĩ alienis ẽ puniẽda: ut dicto. §. i. et dicta. l. ſi ut certo. et. l. in reb; ĩ prĩ. ff. cõmodati. S; qd qñ ẽt ĩ ſuis erat diligẽtiſſim⁹ et nõ põt niſi unã rẽ ſaluare. Rñdit idẽ dñs Io. ꝙ tũc locus eſt gratificatõi. qa põt ſaluare quã uult d̃ q̃ glo. in dicta. l. ſi ut c̃to

¶S; qd si qs utit̃ cõmodato ultra locũ determinatũ. Rñdit idẽ ũ 166
s̃ ꝙ ĩ culpa ẽ & ad eũ spectat piculũ: ut dicto. §. i. ꝟ. alioqn: et
dicta. l. ĩ reb⁹ ĩmo tũc ꝯmittit furtũ us⁹ insti. de obli. ex delicto
. §. placuit.

¶Quero q dicãt̃ casus fortuiti. Dic ꝙ illi q enumerãt̃ ĩ dicto. §. 167
. i. et dicta. l. in reb⁹. et. l. que fortuiti. C. de pignorib⁹ actiõe. Nã
casus cui resisti nõ põt dicit̃ mors ẜuoꝝ cõmodatoꝝ que eius
culpa ñ ĩteruenit latronũ hostiũ ue ĩcursus qñ res ẽ cõmodata
ad pegrinãdũ pp pirataꝝ insidias. Naufragiũ ĩcẽdiũ fugaq; ser
uoꝝ q custodiri nõ solent. S; quero an furtũ cõputet̃ ĩt casus
fortuitos. Rñdit idẽ ũ s̃. ꝙ nõ. iõ nõ excusat comodatariũ. l. cũ
duob⁹. §. dñna. ff. cõmoda: & insti. qb⁹ modis recõtrahit̃ obli
gatio. §. fi. nisi fiat a persona domestica de q̃ nõ suspicabaris
ut not. Cynus in. l. i. C. deposit. & l. Eũ q. §. idẽ scripsit. ff. de
furt. S; an ĩcẽdiũ cõputet̃ cõmodatario inter casus fortuitos.
Rñdit idẽ ũ s̃. ꝙ nõ si incipit ĩ domo sua. qa sine culpa ĩhabi
tãtiũ nõ orit̃ ĩcẽdiũ. l. nã salutẽ. ff. de offici. pfecti. uigi. s; si in
domo aliena & comodatari⁹ rẽ euitare nõ põt ħt regressũ ꝗ
eũ q ẽ ĩ culpa ĩcẽdii. ut. l. si ẜuus ẜuam. §. si fornicari⁹. ff. ad. l.
acqleã. Et notat. glo. ĩ dicto. § . fi. ĩsti. qb⁹ mõis recõtrahi obli.

¶Quid de depositario dic ꝙ tenet̃ solũmõ ꝺ dolo & lata culpa 168
& mala electio ꝺpositarii ẽ ĩ culpa inde et̃ qñ; tñet̃ ꝺpoitari⁹
de casu fortuito. ut nota. glo. ĩsti. de q. mo. recõtrahit̃ ĩ eo. §. fi.

¶Quinq; n. sũt ẜ; Io. de pla. que faciũt depositariũ teneri ꝺ cãu
. s. cõuẽtio. i. pactũ dolus culpa mora obligatio: ut notat̃. ff. de
positi. l. i. §. sepe.

¶Quid de bidello cui assignauisti librũ tuũ & eũ tradidit alteri 169
an teneat̃. Rñdit Io. de pla. dic si tradidit tuo socio uł famulo
tuo cõsueto uł alti portãti tuũ signũ cui uersimilit̃ credere de
buit nõ tenet̃ si aũt uon assignasti ei: sed simpliciter posuisti
tenet̃. id similitudinẽ locatoris ẜm. l. dñs orreoꝝ. ff. loca.

¶Quid de creditore pignoris. Rñd; idẽ ũ s̃. ꝙ tenet̃ de dolo & 170

lata culpa & leui.qa ꝯctus celebrat̃ gr̃a utriusq̃ . ut dicit tex. in. §. fi. ĩsti. q mo. recõtrahit̃ obli. & iõ nõ tenet̃ đ leuissĩa culpa nec de casu fortuitu nisi fuerit ĩ culpa.

171 ¶ Quero an ĩter ẽptorẽ & uẽditorẽ cadat restitutio . Rñdeo ꝙ multiplex. ut patet ĩfra ĩ ϐbo ẽptio.

172 ¶ Quero de q̊ teneat̃ socius. Dic ꝙ tenet̃ ad restitutionez dãni emergẽtis dolo & culpa sua lata & leui que leuis culpa estĩat̃ si nõ adhib; tãtã diligẽtiã ĩ coĩb; reb; q̃tã adhiberi solebat: in ꝓpriis tp̃re societatꝫ. ut ĩsti. đ socie. §. soci⁹ l. socius. ff. ꝓ socio.

¶ De restitutõe eius q ob cãz accepit & cã nõ ẽ secuta.

173 REStituere tenet̃ q accepit aliqd ob cãz & cã nõ ẽ secuta ut puta. Si dedi t̃ pecuniã: ut ꝓ me ires ad sãctũ Iacobũ & ñ iuisti. Sec⁹ si ꝑ te ñ stetit. ut. l. si pecuniã. ff. de cõdic. cã data. ũ dr̃. Si pecuniam iõ accepis: ut capiã eã. deiñ pato t̃ ad ꝓficiscẽdum cõditio tp̃ris: uł ualitudĩs ĩpedĩmto fuerit q̊min⁹ ꝓficisceris an cõditio possit. uidẽdũ ẽ & cũ ꝑ te nõ steterit põt dici repetitionẽ cessare. Sz cũ liceat penitere ei q dedit ꝓculdubio repetet̃ id qđ datũ ẽ nisi forte tua ĩtersit nõ accepisse te ob hãc cãz pecuniã. Nã si ita res se hab;: ut lz nũdũ ꝓfect⁹ sit ita tamẽ rẽ ꝯposueris: ut necesse habeas ꝓficisci uł sũpt⁹ q necessarii sũt ad ꝓfectionẽ iã fecisti. ut manifestũ sit te pł forte q̃ accepisti erogasse cõditio cessabit. Sz si min⁹ erogatum sit: ꝯditio locũ habebit: ita tñ ut ĩdẽnitas t̃ p̄stet̃ ei⁹ qđ expendisti.

174 ¶ Quid si đdi pecuniã uiro cui nuptura erat mulier. deiñ nõ sũt secute nuptie. dic ꝙ ad restitutionẽ tenet̃. l. si mulier. ff. đ cõditõe causa data cã nõ secuta.

175 ¶ Quid si dedi t̃ ut ꝟuũ manumittas & nõ manumisisti uł me penitet añq̃ manumittas dic ꝙ ad restitutionẽ mihi teneris . l. i. §. i. ff. de cõditõe ob cãz.

¶ De restitutõe gerẽtiũ negocia. aliena & primo đ tutore.

176 REStituere tñet̃ tutor & curatõ oẽ dãnũ qđ pupillo uł adulto

ꝓcessit eoꝝ dolo lata culpa uł leui negligētia. Nō āt leuissima ut. l. qcqd. C. ābitriū tutele ū dicit. Quicqd tutoris dolo uł lata culpa uł leui siue curatoris mīores amiserūt uł cū possūt n̄ acqsierit ī h̄ iudicio uenit. ut ī. l. i. de tutelis & rōni. distra. dr̄. in oībꝫ que fecit tutor cū facere nō deberet. Itē in his que nō fecit cū facere deberet rōnē reddere teneť p̄stādo dolū & culpā & q̄tā ī rebꝫ suis diligētiā haberet. Idē ī p̄lato. ut in. c. Cū ī officiis de testa. Itē ꝓm Io de pla. insti. de obli. que ex q̄i ꝯctu na. § .tutoris qñ tutor fuit negligēs ī exigēdis noībꝫ d̄bitoꝝ pupilli q̄ facta sūt postea cā nō idonea ad soluēdū cū ꝑus eēnt idonea tp̄re tutele teneť: ut ī. l. 2. C. arbitriū tutele. Itē tutori īputať & ad interesse teneť si cāꝫ pupilli despatā ducat. C. de admīstra. tutoꝝ. l. bona. &. l. si n̄ ē ignotū &. ff. de admīstratōibꝫ reꝝ ad ciuitatē ptinētiū. l. q̊tiēs. § .sicut ignoscēdū ē cū illi q bōaꝫ fidē agnouit. ut. ff. mā. l. qnt⁹. hec spec. ī. ti. d̄ aduocato. § utriusqꝫ. ꝟ. itē ēt caueāt. Quid si qs uolebat legare uł donare pupillo & tutor īpediuit dicens. lega uł dona mihi. glo. ponit hāc questionē sabbatinā & nō soluit ī dicta. l. qcqd. sꝫ dici pōt qꝫ teneť pupillo ad restitutioēꝫ ar. cle. i. de ꝑui. ꝟ. p̄cipiť religiosis: ut nō īpediāt testatores qn legēt parochialibꝫ uel matricibꝫ eccłiis. Vt dicit frater Aluar⁹ qꝫ alias peccāt mortaliter & tenenť ad restitutionē. Nā h̄ regula qꝫ q̊tiens qs aliquē īpedit a cōsecutōe alicui⁹ bn̄ficii teneť ad restitutionē ū s̄. § .134.

¶ De restitutōe negocioꝝ gestoꝝ.

Restituere teneť negocioꝝ gestor oē dānū illi cui⁹ negocia gessit qd̄ dānū ꝓcessit dolo suo: uł lata culpa uł leui: uł ēt leuissia quā alius diligētior erat gestur⁹. ut īsti. de ob. q̄ ex q̄i ꝯctu ī pri. an aūt teneať de cāu fortuito glo. ibi enumerat sex cāus ī qbꝫ teneť ī ꝟbo obligatū & eꝯ teneť ad expēsas q̄s fecit negocioꝝ gestor illi cui⁹ negocia gesta sunt. Fallit ī pł'ibꝫ casibꝫ enumeratꝫ p dn̄m Io. ibi & ī. l. uēseni⁹. ff. de nego. ges. s. prim⁹ qñ p̄cessit protestatio qꝫ nō gerat. ut dicta. l. uēsenius. Secūd⁹ 177

q̄n gessit paterna affectōe ut si nutricius p̄stitit alim̄ta puigno
uł ī eū erudiēdū expēdit.l.q paterno.C.eo.Terti⁹ q̄n marit⁹
gessit maritali affectōe puta fecit expēsas ēt curādo uxorem
egrā.Nā socer nō tenet eas satisfacere nec ꝯputāt ī restitutōe;
dotꝭ.Nā marit⁹ tenet facere curare uxorē suis expēsis:nisi q̄n
nō hab; dotē uł eēt expēsa magna ultra dotē:& uxor haberet
patrē q tn̄t ad hˀ:uel ip̄a hab; aliūde.i.alia bona ex qb; posset
curari.Nō tenet tn̄ marit⁹ q̄n ex cłpa uxoris nō hab; eā ī suo
obseqo s̄m Iacobū de are.s; ad expēsas funeris uxoris tenet
ille cui remanȝ dos ꝓ ea parte ꝓ q̄ deuenit dos ad eū:ut.l. qa
ī uxore.C.de negociis gest. Quart⁹ pp domesticā affectionē
& pietatē.ut si mat expēdat ī faciēdo dari tutorē pupillo.l.i.
.C.de nego.&.l.is q.ff.eo.de hac matia uide īfra.§.224.

De restitutōe sociorum.

178 Quid si duo sūt socii hn̄tes rē cōmunē & alter ī ea facit ex/
pēsas.Rn̄dit Io.de pla.īsti.de obli.que ex qˀī ꝯctu. §.Itē si int
aliq̄s ꝙ alter tenet ꝯtribuere ptē suā restituēdo ei q fecit ex/
pēsas de suo.ut.l.si īter fratres.§.2.ff.ꝓ socio.&.l.si ut ꝑpoīs
.C.de here.ꝑuat.Itē nota s̄m eūdē ꝙ ū un⁹ ex sociis ē rixos⁹
& deui⁹ uł nō curat laborare terrā cōmunē uł locare domum
cōem pōt soci⁹ accipe sibi ptē suā q̄ ad usū & laborare & sibi
fruct⁹ recipe glo.ē notabilis ī.l.iubem⁹ ī ꝟbo diuidere.C.de
sacro sāc.ecc:& alia glo.ī.l.luci⁹.ff.fa.herc.

De restitutōe accipiētꝭ īdebitū & cetera.

179 Quid de soluēte īdebitū ignorāt.Rn̄dit ꝙ recipiēs tenet ei
ad restitutōe; ꝑinde ac si mutuo accepisset ex q̄si contractu
insti.de obli.que ex q̄si ꝯctu nascūt.§.fi.& insti.q mo.recō/
trahit obli.§.Itē si ꝑ errorē.sec⁹ si soluat sciēter qa tūc dōare
uidet:ut.l.cāpan⁹ de opere libertoꝝ.

De restitutōe dānoꝝ ab aīalib; datoꝝ.

180 Quid si q̄drupes puta equus uel asin⁹ tu⁹ nāli feritate mihi
dān̄ū ītulit:puta fregit uasa mea uł uegetē & uinum effusum ē.

Rñdit Spe.ĩ ti.de ĩiuriis.& damno dato.·§.ſeqᷤ.ꝟ.põro mihi teneris uꝉ reficere dãnũ uel dare aĩal ꝓ noxa.ut inſti.ſi q̃dru. paup feci di.in prin.

¶Quid ſi equus tu⁹ calce me pcuſſit & crus fregit uꝉ brachiũ uꝉ oculũ effodit uꝉ aurẽ dẽtib⁹ ſcidit uꝉ me uulnerauit pp quã plagã oportuit me dare.io.medicis & alia.io.ĩpẽdi ĩ curatiõe an petere poſſũ ꝓo & opa qb⁹ carui:& caritur⁹ ſũ.Dicit Specu. ubi ſ ꝙ ſic uꝉ ꝙ das aĩal ꝓ noxa.tex.e.ff.e.l.ex hac lege. i8i

¶Quid ſi tuũ aĩal ĩcitauit meũ ita ꝙ meũ aĩal d̃dit alteri dãnũ:ã teneаris.Specu.ũ ſ uidet̃ ſẽtire ꝙ ſic idẽ dicit glo.ĩſti.ſi q̃dru. pan.fe.di.in prĩ.ĩ ꝟbo feruore ne aĩal tuũ moueat̃ ad dãnũ dã/ dũ.Sui laſciuia & facilitate ſiue ĩcẽtiuo amore & pſecutõe al/ teri⁹ aĩaꝉ:ut ſi equus tu⁹ pſequẽdo equã meã frangit hoſtiũ do mus mee uel mea blada in t̃ra cõterit uꝉ aliter dãnũ mihi dat ſiue ſuo corpore ſiue mediãte alio inſtrõ.ut ſi bos uꝉ equus ſie culpa ꝯducẽtꝗ plauſtrũ obtriuit aĩal meũ uꝉ aliud dãnũ dedit. ut.ff.e.l.i.§.ſin aũt. i82

¶Quid ſi bos tuus comedit herbã meã uꝉ canis tu⁹ carnes meas uel porc⁹ farinã uꝉ murileg⁹ lardũ uel muſtela cõrodit pãnos an mihi tenearis ad emẽdã dãnũ uel dãdũ aĩal ꝓ noxa.Rñdit Spe.ũ ſ ꝙ ſic.ut.l.qnt⁹.·§·.i.ff.ad.l.acql.&.l.q ꝓuãdoꝝ.·§·.fi.d̃ p̃ſcrip.ꝟ.Et p Bartho.ĩ.l.h ãpli⁹.·§·.de his.ff.de dãno ĩfecto. i83

¶Quid ſi oues uꝉ alia aĩalia qs mittit ĩ p̃diũ meũ & frumẽtũ & or/ d̃ũ uꝉ glãdes depaſcũt̃.Rñdit Specu.ũ ſ ꝙ mihi teneris i84

¶Quid ſi p ſe peccora ĩtrauerũt cãpũ & depaſta ſũt frumẽtũ. Rñdit Spe.idẽ.ſ.ꝙ mihi teneris.idẽ Io.de pla.ĩ.§.i.ĩſti.ad.l. acqui.& h p.l.q ꝓuãdoꝝ.ff.de ſcrip.Sꝫ qũo eſtĩabit̃ dãnũ datũ in frumẽto dũ ẽ in herba.Rñdꝫ idẽ ũ ſ ꝙ uꝉ expectabit̃ tẽpus meſſiũ ut ſciat̃ q̃tũ ex tãto uꝉ ſimili frumẽto hẽbit̃ uꝉ ꝯſiđrabit̃ q̃t⁹ fruct⁹ ĩ ãno p̃terito ex tanto et ſimili habitus ẽ.ar.ff.ad.l. acqleã .l.acquilea ſi deletũ.ff.de tabulis exhibẽdis.l.locũ.·§· cõdẽnatio.ii.q.ȝ.nolite. i85

186 Sed nūqd dn̄s se liberat dādo aīal ꝑ noxa. Rn̄dit idē ū s̄ ꝙ nō. si illd̄ īmisit ut insti. si q̄drupes paupē fecisse dicat̄: sec⁹ si causa lit̄ intrauit.

187 Quid si leo ursus aꝑ quē tenes ligatū iuxta uiā publicā dānū dedit. Rn̄dit Specu. ī. ti. de ēptiōe & uen. §. nūc dicēdū. ꝟ. sȝ pone ibi q̄rto ꝯpetit ꝙ teneris ꝑ tex.. §. fi. insti. si q̄ pau. fe. di. Vn̄ ibi dicit Io. de pla. Caueāt ergo sibi q tenēt canes mō/daces ursos uł simias uł alia aīalia ferocia ī locis publicis qa si ledūt hoīeȝ liberū: cōdēnat̄ tenēs ī expēsis curatōnis & oparū amissaꝝ & amittēdaꝝ īq̄ntū iudici equū uidebit̄ facta estīatōe q̄tū lesus uiuere poterat ꝭm distīctionē etatū: ut. l. hereditatū. ff. ad. l. falsi. & glo. dicit ī. l. ex hac. l. ff. si q̄ pau. fe. di. Et iō n̄ li/berat̄ dādo ferā bestiā dānū dātē ꝑ noxa. ut. c. fi. de īiu. & dāno dato.

188 Sȝ pone ꝙ inuenio pecudē tuā ī mea segete dānū dātē nūqd ꝓpria auctoritate illā capere possū & tenere donec de dāno mihi satisfaceres. Rn̄dȝ Spe. ī ti. de actor. ꝟ. sȝ pone ꝙ inueīo ꝙ nō possū capere: ut teneā qⁱ loco pignoris donec mihi sa/tisfactū sit. possū tn̄ capere & tenere donec sciat̄ dn̄s ꝯ quem agere possū.

189 Quid d̄ his q cū iumto uł igne malitiose apposito uł al̄. ledūt agrū uł domū alteri⁹. Rn̄dit. Mo. ī sū. in tractatu restitutōnū. ī. c. de restitutōe aduocatoꝝ. ꝟ. Itē tenēt̄ ad totū dānū ꝙ tales tenēt̄ ad restitutionē totius dāni. Et si uolūtarie apponit ignē nō adhibuit diligētiā debitā tenet̄ ī q̄druplū maxīe īfra annū. ex̄ de iniur. c. si egressus & si leserit ū de h ī. c. si qs. & ff. d̄ īcē. l. i. Si aūt aīal pascat in alieno nō dānificādo dn̄s nō tenet̄ de pa. tenē. l. qm̄. §. fi. coll. io. nō tn̄ ꝭm glo. & Anto. de butrio ī dicto. c. si leserit ꝙ dn̄s liberat̄ dādo aīal ꝑ noxa.

190 Quid si bos alicui⁹ cornupeta erat & dn̄s eū n̄ custodiuit nec diligētiā adhibuit egressū bouē uicini occidit. Rn̄dit Monal. ꝙ dn̄s bouis corūpete tenet̄ dare aliū bouē uiuum equalētem

& mõtuũ accipe:ut dicit tex.in.c.si bos.ex̃ de iniur.& dã.da.
exori .Intelligẽdũ tñ qñ dñs sciuit cornupetã ꝙ p̃sumit̃ ĩfra
tres dies scire et pp h̃ dicit tex.ꝙ corũpeta erat ab heri & nu/
di9 Terti9 qñ uõ ignorauit.puta qa ꝯ nã; sui gñeris ĩsurrexit &
ꝯ naturã suã:puta qa ꝯsueuit eẽ domestic9:tũc nõ tenet̃ ex edi
cto.l.acqlee:sed ex dicto.l.si q̃drupes paupẽ fecisse dicat̃ ẽm
Host.& Goffre.Itẽ ĩtellige s; glo.in dicto.c.si bos cũ ille bos
q dãnũ dedit aggress9 ẽ aliũ & occidit:s; ecõũso nõ tenet̃.i.qñ
bos mortu9 ĩcitauerat aggrediẽdo bouẽ cornupetã.ff.si q̃dru.
pauperẽ fecisse dicat̃.l.i.§.cũ arietes.&.ff.ad.l.acql.l.ita .Seu
cũ dubiũ ẽ qa bos p̃ aggressus.ff.ad.l.acqleã.l.sciã;. §.cũ stra/
m̃ta.Et ad ĩtelligẽtiã dãnoꝝ datoꝝ ab aĩalib9 nota ut ex dictis
hosti.ꝯp̃hẽdi & colligi põt ꝙ duplex ẽ actio q̃ tenet̃ dñs aĩal'
dãnũ dãtis.s.lex acql.& hac tenet̃ dñs aĩal' dãnũ dãtis qñ cl'pa
sua aut negligẽtia aĩal dãnũ dedit:puta si te ĩstigãte equũ ipse
dolore concitat9 recalcitrauit ul' dãnũ dedit.aut si q̃drupes.pl'
iusto onerata dãnũ d̃dit ul' si aĩal tuũ ĩ segetẽ meã misisti tñris
ad toti9 dãni estĩationẽ. Alia ẽ actio que uocat̃ de paupie qua
mihi teneris qñ nõ culpa tua q̃drupes dãnũ dedit ꝯ naturã &
ꝯsuetudinẽ sui gñeris.l; sua ꝯsuetudo talis sit:puta si sit equus
recalcitrãs.Nã maior pars ñ recalcitrauit ul' bos cornupeta nã
maiõ ps ñ cõnupetit & tũc liberaris dãdo aĩal dãnificãs ꝓ noxa
l; dãnũ excedat q̃drupedis estĩationẽ.Si aũt sit fera bestia tũc
dando illđ aĩal ꝓ noxa:non liberaris.s; teneris ad toti9 dãni
estĩationẽ.qa hui9mõi aĩalia nõ debẽt teneri ĩ publico siue so
luta siue ligata ũ publicũ iter ẽ.alias dñs tenet̃ ĩ duplũ.ut insti.
si q̃drupes.§.ĩterdicim9.§.fi.& nihilomin9 actio de paupie
.i.ꝓ dãno dato locũ hab;:& ẽt tenet̃ ad ĩpẽsas ĩ curatõe factas
& ad opas amissas ul' q̃s amissur9 ẽ pp debilitatẽ.nãꝓhibet̃ qs
ꝯrẽ aprũ canẽ ursũ leonẽ pãtherã & gñralit̃ oẽ aĩal qđ nocere
possit tenere s; Hosti.ĩ ti.de paupie.§.qñ.ꝯ.Et notãdũ.Hec
colligũt̃ ex tex.& dictis doctoꝝ in.c.fi.ex.de ĩiur.& dãno da.

& p Hosti. in sū. eo. ti. §. qñ. & ī. ti. de paupie. §. qñ. §. q̄lis.

191 ¶ Quid si equus tuus insidiando mulā meā olphaciat & mula mea recalcitrās crus meū frāgit. Rñdit Hosti. in. ti. de paupie. §. qñ. ℣. si uō φ ꝯ te agere possū d̄ paupie. ut. ff. si q̄dru. pau. feci. di. l. agoso.

192 ¶ Quid de detinētibꝫ colūbaria. Rñdit Astē. in sū. li. 5. 33. Dicūt aliq φ si nō pñt teneri sine p̄iudicio & dāno alterius mortalit̄ peccāt q tenēt. qdā tñ tenēt φ colūbe pl̄ pficiāt t̄ris q̄s frequētāt stercorizādo & mala semia colligēdo q̄ noceāt. uñ ñ uidet̄ tutū sup h̄ aliud affirmare.

193 ¶ Quid d̄ uenatoribꝫ q cōculcāt agros & uineas alioꝝ q̄ꝝ canes occidūt anseres & oues & agnos paupū. Rñdit idē ū s̄. Credo φ tenēt̄ restituere estiationē dāni uł peccāt mortalit̄ si nō restituant: nisi ita modicū dānū esset φ pbabilit̄ nō curarēt illi quibus fieret.

¶ De restitutōe excoīcatorū.

194 Vtrū clericus excoīcatꝰ possit pcipere fructus sui beneficii durāte excoīcatōe. Rñdit Innoc. φ nō. ī. c. pastoralis d̄ appel. p illū tex. ū dicit̄. Illi puētꝰ ecc. merito subtrahūt̄. cui eccłie co muīo denegat̄. Secꝰ si appellaret. Nā tūc ñ credimꝰ φ posset nūtiari excoīcatꝰ. ar. ex̄ d̄ sē. exco. p tuas: nec ēt bñficia subtrahi debēt: imo cū ip̄e se ñ debeat gerere p excoīto & ministri p̄bēdaꝝ tāφ mercenarii possūt ei coīcare. ii. q. 3. Quoniā d̄ sē. exco. īter. Alii tñ alit̄ dicūt & ē c̄tū φ post absolutiōe fructꝰ medii tp̄ris poterit repetere. 2. q. 5. §. sup cā. l3 fuerit iniuste excoīcatꝰ. Secꝰ aūt si iuste. ar. C. de re. milita. l. cū allegatꝫ. Hec Inno. Cōcor. Hosti. uide s̄. §. 131. uł. 136.

195 ¶ Oīs excoīcatꝰ tenet̄ restituere si uult absolui: qa hec ē una de cōditōnibꝫ reqsitꝫ ad h̄. ut qs absolui possit ſm. doc.

196 ¶ Quid de his q excoīcati tp̄r excoīcatōis acqrūt negociādo uł ex dono recipiēdo. Itē d̄ his q alit̄ illicite acqsierūt bñficia ecclesiastica uł castra uł alia et īde młta pcepūt. Rñdit Hosti. ū

ꝰ ꝙ tenet totū restituere si aīas suas saluare uolūt: ut ꝓbat de eta. et qua. cū bone de cle. exco. mi. postulastis. đ cle. c. p īqsitionē. et de pbē. c. dilec. in fi. de his que fiūt a pla. cōtinebat đ iure patronatꝰ cū dilectꝰ in fi. de symoīa. c. Matheus.

¶ De restitutōe īuētoꝝ a casu & fortuna.

QVero ā īuēta a cāu & fortūa subiaceāt restitutōi. Rn̄dit Ric. in. 4. di. i. §. ar. 5. q. 5. Q2. reꝝ quedā sūt cōmunes oī iure nāli ut uolucres nō domestice & pisces maris & ēt similia. insti. de reꝝ di. §. & quedā. & §. fere bestie. Quedā sunt uniūsitatꝫ ut illđ qđ ē ciuitatis ī cōmuni: ut theatra stadia & silia: ut insti. de reꝝ diui. §. uniūsitatꝫ. Quedā sūt ꝓprie siguloꝝ. un̄ si qs īueīat aliquā rē de p mō dictis restituere n̄ tenet & de talib; reb; dictis aliter dicit in dicto. §. fere. Que ī nulliꝰ bonis sūt nāli rōe occupāti cōcedūt. Si qs āt res que sūt coītatis aliq̄ cāu īueneīt restituere coītati tenet. Similit rē q̄ ē alicuiꝰ sigularis ꝑsone & sic ītelligit ꝙ dicit ī. 14. q. 5. si qd īuenisti ū dicit Si qd īuenisti & n̄ restituisti rapuisti & ea. q. c. multi dicit. Discant h̄ peccatū simile eē rapīe si qs īuēta nō reddat si sciat cuiꝰ sūt. & si cuiꝰ sūt ignoret tamē retinere nō pōt: sꝫ deb; facere qđ in se ē: ut sciat cuiꝰ ē. qa ut dicit. ff. de fur. l. falsꝰ. §. q alienū. Si qs aliqd iacēs in terra lucri faciēdi cā sustulit furti obstrīgat: siue scit cuiꝰ sit siue ignoraueīt. Et h̄ rōnabile ē: qa ex q̄ scit rē suā nō eē ꝑsupponere deb; eā de iure ad aliū ꝑtinere. Si āt n̄ pōt īueīre cuiꝰ sit illi cui īcūbit cura de republica restituat. Cōcō. Hosti. in ti. de peni. §. qb;. ꝟ. qd si qs īuenerit dicēs. Quid si qs īueneīt pecuniā uł aliā rē ī uia publica uł alibi dicas ꝙ deb; facere ꝑconizari & ī ecclesiis loci illiꝰ ū res īuēta ē: & adiacentiū denūtiari publice corā populo ꝙ talis res īuēta ē. Et si repiat dn̄m ei reddat: p tn̄ dicat ei circūstātias ꝑ q̄s certificet: utꝫ ꝟe sit dn̄s is q petit aliter forte młti nō dn̄i peterent. ad h̄. ff. de furtꝫ. l. falsus. §. q alienū. Et si nō īuenit dn̄m pōt eū ꝯsilio ecclesie ipaꝫ rē retinere & oret ꝓ eo cuiꝰ res ē. Et h̄ ītelligas qn̄ 197

ē paup q īueīt alit pauperib⁹ eroget. Alioqn si nō restitueret iuxta posse fur eēt. Et sic intellige illd Hiero. & Grego. 14. q. .5. si qd īueīsti & duob⁹. c. se. Cōcor. Sco. in. 4. di. 15. Qui addit ꝙ īterī deb⁹ tradi publice ꝑsone custodiēda.

198 ¶ Quero an qs possit ꝓhiberi piscari in fluminib⁹ publicis & ꝑpetuis sicut padus & rhen⁹. Rn̄dit Io. de pla. insti. de diui. in. §. flumīa ꝙ nō: similiter nō pōt ꝓhiberi qs applicare naues ad portū & ligare naues ad ripas siue ad arbores existētes sup ripis. L3 tn̄ ripe et ārbores sit publice q̊ ad usū siue sit ī coī usu. tn̄ ꝓprietas ripaꝝ & ārbores nate ī eis sūt eoꝝ q̊ꝝ sūt p̄dia qb⁹ adherēt. Et iō si cōcurrūt dn̄s agri uolēs īcidere ārborē existē/tē ī ripa flumīs & exneus piscatō ul' nauta uolēs ligare nauē ad illā ārborē ul' apēdere retia siccādo p̄ferī dn̄s. qa nemini deb⁹: ius suū d̄trahi. ut īsti. d̄ his q sūt sui ul' alieni iuris. §. s3 & ma/ior. S3 ū cōcurrūt exnei: tūc si un⁹ p̄tēdit publicā utilitatē & alius ꝑuatā p̄ferī p̄tēdēs publicā: s3 si uterq3 p̄tēdit publicā & uterq3 ꝑuatā p̄ferī q p̊ occupauit ꝯm Iacobum butrigariū ī. l. ripaꝝ. ff. de aq. re. do. S3 si uterq3 parit occupauit loc⁹ ē gra/tificatōi ul' sorti sicut dicit glo. ū plaustris īuicem obuiātib⁹ in arta uia dū querit ꝙ plaustrū retrocedere debeat. l. i. §. h̄ īter/dictū. ff. ne qd ī loco publico.

199 ¶ Quero qd d̄ feris bestiis piscib⁹ & uolucrib⁹. Rn̄dit idē ū s̄. §. singuloꝝ: ꝙ qa in nulli⁹ bonis sūt iō n̄ali rōe occupāti ꝯcedūt. ut dicto. §. singuloꝝ: & iō dicit ꝙ licitū ē: īgredi alienū fūdū cā aucupādi et uenādi. s3 si dn̄s ꝓuidet anq̄ꝫ īgrediaris pōt te ꝓhi/bere ingredi ꝙ si postea īgrediaris teneberis īiuriarū: si tamē nō obstāte ꝓhibitione ingrediaris ad aucupādū ꝙ capies tuū efficit: nec pōt ē p dn̄m aufferri: ut tenet glo. ī. l. diuus de fui. ru. p̄dii. e. ff. de aq. re. do. l. 3. insti. de re. diui. §. aprū. l3 glo. in dicto. §. singuloꝝ teneat ꝯriū et male.

200 ¶ Quid si uulnerasti letaliter ferā bestiā ut aprū ꝯuū et similia. et eā fugiētē ꝑseq̄ris. Rn̄dit idē ū s̄ ꝙ non ꝑꝑ h̄ efficit tua nisi

postq̄ eā ceperis. Et iō īterī alius eā capiēs eē ītra laqueū tuū. ut.l.ī laqueū de aq.re.do.eā acqrit.isti.de re di.§.illud quesitū et.ff.de aq.re.do.l.3.§.illud. Et ē rō ut dicit tex.in dicto.§. illd quesitū:qa mlta accidere potuissēt:ne eā cepisses. Nā īspi cim⁹ qd euenire pōt qn̄ res ē ad aliud nāliter destinata.aliter sec⁹.ut.l.1.ff.de ī litē iurādo.et ī.l.fi.idē cā eodē.ff.de iur.om. iudi.tn̄ dicit glo.ī dicto.§.illd q̄ ɔsuetudīe uenatoꝝ alit̄ fuat: & iō stādū ē ɔsuetudini.ar.l.Q2 si nolit.§ q assidua.ff.d edi.e.

¶ Quid si apes ul uolucres sit sr arborē tuā ul nidi eaꝝ. Rn̄dit idē ū s̄ q̄ sicut dicit tex.ī.§.apiū.insti.de re.di. Apiū & uolu/ crū nā fera ē. Et iō lʒ apes ul aues ul nidi eaꝝ ɔsistāt sr arborē tuā:nō tn̄ sūt tui donec eas ceperis. Et iō interī alius occupare pōt.& apes & fauos melis ibi factos & aues nidificantes supra acqrit nec teneť ť furti nec alia actōe:ut dicto.§.apium.&.l. nālē.§.apiū.ff.eo.&.l.si apes.ff.de furtis.sʒ bn̄ teneť ť iiuriaꝝ si anq̄ intraret cāpū tuū ul ascēderet ābore tuā ꝓhibuisti: ut dicto.§.apiū.v.plane q̄ si tn̄ capit post ꝓhibitionē suū effi/ cit.ut s̄ dictū ē:sec⁹ aūt si apes a te possideāt q̄s tenes ī aluea/ rib⁹ reclusas que uadūt & redeūt ul aues q̄s similiter possides que uadūt & redeūt.qa occupās eas ɔmitteret furtū.ff.de aq. posse.l.3.§.aues.&.l.Pōponi⁹ in fi.ff.familie herci:sʒ examē apiū uolās ex alueo tuo durat tuū q̄diu nō aufugit aspectum tuū nec ei⁹ ꝓsecutio ē difficilis:ut dicto.§.apiū.ī his tn̄ mltū attendiť cōsuetudo: ut dicit glo.ī v̄bo examē ī dicto.§.apiū. insti.de re.diui. 201

¶ Quid de aīalib⁹ nāliter feris:sʒ accidētaliter factis māsuetis:ut pauones colūbe apes ħui q habēt ɔsuetudinē eūdi & reūtēdi. Rn̄dit idē ū s̄ ī §.pauonū q̄ ī istis hab⁹ locū regula q̄ tā diu sūt occupātis possidēt q̄diu detinēt aīuʒ & ɔsuetudinē reūtēdi. Et postea fiūt occupātis. Et iō cū cōsuetudo īducať ex duplici ac/ tu.ut notat glo.ī.l.d qb⁹.ff.de lege.&.l.3.c.de episcopali audi. uideť q̄ si ista aīalia nō reūtāť duab⁹ uicib⁹ horis ul dieb⁹ ɔsuet 202

ꝙ ꝺposuerit aĩuȝ & cõsuetudinẽ reuẽtẽdi & postea fiũt occupãtꝭ
203 ¶ Quid de aĩalibꝫ nãlit mansuetis ut gallinis & anꝛibꝫ dome/sticis Rñdit idẽ ũ supra · §· gallinaꝝ ꝙ quantũcũqꝫ effugiãt cõ/spectũ dñi possidẽtꝭ & alio se trãsferat tñ manẽt ei⁹ & ñ acq/rũt apprehẽdẽti:ĩmo apprehẽdẽs cã lucrãdi ea uꝉ oua uꝉ pẽnas cõmittit furtũ & põt accusari furti:ut dicto. § gallinarũ.&.ff. de acq.re.do.l.nãlẽ. §.pauonũ.&. §.gallinaꝝ.ũ notat glo.ꝙ et ĩ uno ouo cõmittit furtũ lꝫ sit modici ptii.
204 ¶ Quid de thesauro ĩuẽto.Rñdit idẽ ũ s̃. §. thesauros ꝙ thesaurus ĩuẽt⁹ ab aliq̊ ĩ agro suo uꝉ ĩ loco religioso efficit inueniẽtꝭ & sibi totũ acqrit:sꝫ ĩuẽt⁹ ĩ agro alieno puato uꝉ publico uꝉ cesaris uꝉ ciuitatꝭ acqrit p medietate ĩuẽtori & p alia medieta/te dño agri:ut dicit tex.ĩ dicto. §.thesauros & glo.ĩ.14.q.5.Si qd ĩuenisti et glo.ĩ dicto. §.thesauros declarat qs sit iste the/saurus:& rñdit ꝙ ẽ pecuĩa ab ignotꝭ dñis uetustiori tpr abscõ dita cui⁹ pecuie depositionis memoria nõ extat.&.ff.de acq. re.do.l.nũqꝫ. §.thesaur⁹.nã si de eo extaret memoria uꝉ qa aliqs abscõdisset cã lucri uꝉ met⁹ uꝉ custodie. ĩprope dicitur thesaur⁹.iõ nihil acqrit ĩuẽtori:sꝫ ẽ ei⁹ q abscõdit uꝉ ei⁹ here/dis:ut dicto. §.thesaur⁹.ff.ad exhibẽdũ.&.l.itẽ labeo. §.fami lie herciscũde.&.l.a tutore.ff.de rei uendi .Et iõ mercenarius laborãs in alieno & casu thesaurũ inueniẽs acqrit sibi medie/tatẽ.ut dicit glo.in dicto. §.thesauros in ꝟbo ĩ suo sec⁹ si nõ sit thesaur⁹ puta ꝙ mercenari⁹ ĩ domo alicui⁹ nouit ẽpta in/uenietꝭ pecuniã ĩ sacculo ĩuolutã ĩ fenestra:qa tũc cũ ñ sit the/saur⁹ ñ ẽ ẽptoris nec ĩuẽtoris.sꝫ ẽ uẽditoris:ut dicta.l.a tutor. Et ita ꝯsultũ fuit florẽtie p plures doctores.Et attẽde ꝙ ĩ suo licitũ ẽ dare opam ĩuenire thesauꝝ dũmõ nõ arte magica.qa tũc eẽt fisci:sed ĩ alieno nõ sufficit dare opã ad thesauꝝ ĩueui/ẽdũ et de uolũtate dñi:sꝫ debꝫ esse ĩuẽt⁹ casu fortuito:ut acq/rat ĩuẽtori dimidiũ:aliter si data opa ĩuenit totũ acqrit dño.l. unica.c.ꝺ thesau.li.10.Itẽ nota.ꝙ lꝫ lapilli Gẽme & Margarite

& alia ptiosa iuēta ī littore maris acqrāt iuētori.s.postq̄ app/
hēdit nō aū.tñ h ē ītelligēdū d lapillis & gēmis nat & pduct
in littore maris.sec⁹ si repies gēmā que cecidisset alicui illinc
trāseūti.ut insti.de re.diui. §.itē lapilli et. §.fi.

¶Quid de īsula nata in mari.Rñdit idē ut s qd ī nulli⁹ bonis ē et iō occupāti cōcedit:sꝫ insula nata ī medio flumīe ē cōmunis būtiū pdia iux flumē ex utraq3 pte sꝫ si nō ī medio.sed ē pxi/mior alteri pti ē cōmuīs tm̄ būtiū pdia ex pte illa. Ager uō a flumine diuiso circūdat⁹ remanet ei⁹ cui⁹ erat p & si flumen mutauit alueū.pm⁹ alue⁹ efficit eoꝝ q circa eū pdia possidēt. Et secūd⁹ alue⁹ ē public⁹ q secūd⁹ alue⁹ flumine redeūte ad ātiquū alueū efficit eoꝝ q circa eū pdia possidēt.Itē ager iūda t⁹ aq̄ recedēte ager remanet ei⁹ cui⁹ p erat.Hoc dicit tex.īsti. de re.diui. §.insula.Sꝫ qūo pōt sciri q̄ īsula nata ī flumīe sit ī medio ul ad quā ptē magis pēdet .rñdit glo.ī ḃbo mediā ptē q̄ h sciri poterit accepto cordulo ī pūcto posito ī medio īter utrūq3 agrū. Et facit ad questionē q̄ si aliq̄ uilla ul domus ul ecclesia sit īter tritoria duaꝝ ciuitatū & sit contētio cui⁹ sit q̄ psumat & iudicet esse illi⁹ ciuitat cui sit pximior. sed si non appareret cui sit pximior dicat ptinere ad ābas & sit coīs . ut hic.&.ff.eo.l.deo. §.insula .&.l. ticie testores.ff.de legatis.i. ꝯm dinū.in dicto. §.insula. 205

¶De restitutōe acqsitoꝝ ī naufragio.

QVid de acqsit ī naufragio.Rñdit Mo.ī sū.ī tractatu restitu/tionū q̄ restituēdū ē qcqd de ipo naufragio iuētū ē.siue illud sit acceptū de ipo naufraugio siue de mari siue de littore.ff.d incē.rui.& nau.l.si qs ex naufragio . Itē ultra restitutionē nō excusat a peccato mortali qcūq3 surripit aliqd de naufra. nisi ea ītentōe recipiat ut restituat ei cui⁹ ē.nec excusat aliqs aliq̄ ꝯsuetudie ul statuto ul pcepto cū h sit ꝯ pceptū dñi.Et ultra hoc ē excoīcat⁹:ut ī.c.excoīcatōi.ex de rapto:& h ipso facto lata sñia.ꝯm Io.an.& Anto.de butrio:sꝫ expoliās ñ naufragos 206

nauigãtes ē excoīcād⁹. Vñ epūs uł qlibꝫ plat⁹ q tāti crīs esset particeps uł ꝯsētiēs debꝫ deponi. ex̄ de accusatōe. c. cū dilecti Layc⁹ uō nisi admonit⁹ satisfecerit debꝫ anathamatizari & .24. q. 3. si qs de potētibꝫ & .c. illi. qa ex̄ de treu. & pace. c. In/nouam⁹ ēt ſm leges īfra ānū ī q̄druplū tenet post ānū ī simplū .ff. de incē. rui. & nau. l. i. Et h̄ nō intelligas de naufragio pira/tico uł saracenico. ut īstitutiōe noua Federici ad dec⁹: lꝫ nō sit ī corpore decretaliū & p̄dicte peñ. s. d̄ expoliātibꝫ naufragos habēt locū ſm doc. oēs nō solū qñ qs patiēs naufragiū ī mari expoliat: sꝫ qñ nauigat ēt p alia loca & nō naufragat & expo/liat ē excoīcād⁹ nō faciēdo drāꝫ siue nauiget p mare siue per alia loca.

De restitutōe dāni qd̄ culpa ope īperitia seu negligētia aliis datū ē.

207 RESTITUERE ēt tenet ille cui⁹ culpa ope īpitia seu negligētia dānū datū ē: uł iniuriā irrogatā nec ignorātia excusat si scire debuit ex facto suo iniuria uerisiliter posse cōtigere uł iactu/rā. ut in. c. fi. ex̄ de īiuriis & dāno dato. Hec culpa qñq꜔ p̄cedit casū: ut ī eo q cisternā fodit & ipsā aptā dimisit & bos ī ea ce/cidit. ut in. c. 2. de iniuriis & dā. da. uł ī mulione q male ponit lapides ī plaustro uł ī rustico q ignē apposuit ī stipulam ī die uētoso. Et ideo talis tenet. qa q cāꝫ dāni dat & cetera. Porro si omnē diligētiā adhibuit ita q꜔ nihil omisit de ꝯtigētibꝫ ñ tñet .ff. ad. l. acql. lege q occidit. §. in hac. & . l. q foueas. & . l. idē iur. §. ad mulionē & . l. si ſuus. § . si ex plaustro. & ex̄ de īiuriis. c. fi. Quādoꝫ culpa seqt factū. ut ī medico q bñ sciuit ulc⁹ & po/stea circa curā negligēs fuit. Quādoꝫ ī facto: ut si medic⁹ īpite secauit. ff. ad. l. acqleā. lege q̄ actōe. § . fi. & . l. Idē iuris. Et p̄bāt hec tria de eta. & q̄. c. ad aures & de homi. c. tua nos. Culpā uō sēp ītelligas sic. ut dolus noīe culpe ītelligat sicut apte īuenit .ff. ad. l. acqleā. l. ç. § . īiuria : sꝫ nō cōuītit q꜔ ū ē culpa sit dol⁹. Quandoq꜔ tñ de culpa nō agit. qa culpa uni⁹ cū culpa alteri⁹

ɔpẽsat. At uõ qñ ex una parte dol⁹ ɔmittit & ex altera cul̃pa
dep̄hẽdit dolus culpe p̄põderat. uñ iputat illi q se tõderi pa-
tit i loco piculoso ũ ɔsuetudie cũ pilla ludebat: uñ ñ tenet tõsõ
& forte nec pcussor nisi data opa illum q radebat pcusseit sic
intellige. ff. ad. l. acqleã. l. Itẽ si obstitrix. §. fi. & l. itẽ nulla. & l.
si ex plagis. §. fi. Simil̃r non tenet q putat ãborẽ sup eũ locũ p
quẽ ñ ẽ iter publicũ ul̃ puatũ nisi data opera i trãseũtẽ ramũ
iecerit. sed si iter erat & pclamauit nõ tenet: ut isti. ad. l. acql.
. §. Itẽ si putator. & deb) ita tẽpestiue clamare ꝙ transiẽs põt
sibi p̄cauere & euitare piculũ ſm Io. de pla. dicto. §. Itẽ si pu-
tatõ. idẽq distiguit in eo q facit foueã cã ceruorũ capiẽdoꝝ. ff.
ad. l. acqleã si putatõ. & l. q foueas. ꝯo. di. hi q ãborẽ. Hec Hosti.
i. ti. da. dãno dato. §. Quãdo. ṽ. hic ãt culpa & cetera.

¶ Quero qũo põt exẽplificari dãnũ culpa cõtigisse: dic ut i reg. 208
iuris nõ ẽ sine culpa li. 6. ũ dicit. Nõ ẽ sine culpa q rei que ad
eũ nõ ptinet se imiscet. Cõcor. l. culpa. ff. de regu. iu. & glo. po
nit exẽplũ i clerico iaciẽte lapidẽ & ceco sagittãte q tenet ex
dãno dato. ꝯo. di. cl̃ico ẽt. 15. q. i. §. ut itaq & i monaco cirugico
s de homi. c. tua. i. Rñso. Scire ei deb) ꝙ suũ nõ ẽ ad alios per-
tinere. C. unde ui. l. cũ querebat. Est etiaꝫ i culpa ductor aĩalis
cui⁹ ductoris ifirmitate ul̃ iperitia dãnũ datũ ẽ ab aĩali: qa te-
net. l. acqlea: ut dicit tex. i §. ipetu. insti. ad. l. acqleã. Est ergo
i culpa. ſm Io. de pla. q ascẽdit equũ quẽ nõ ualet retinere pp
ipotẽtiã ul̃ iperitiã. & iõ tenet si aliquẽ ledat. Currẽs ergo sr̃
equũ q ei⁹ repẽtino cursu puellã trãseũtẽ pemit ẽ i cul̃pa. ma-
xime si currebat p locũ phibitũ: ut p plateã ul̃ i strata publica
gẽtib) plena: et iõ punit. Sec⁹ si i cul̃pa ñ fuit: puta ut cũ equus
nõ bñ peret habenis: sꝫ p̄ter sessoris arbitriũ saltib) lasciuiret
et ipe ut ei⁹ refrenaret ipetũ freno ui itulit equũq calcarib)
stimulauit cũq fracto freno equus pprio relict⁹ ãbitrio curre
ret festinãter: mulier ex obliquo ifãtulũ baiulãs obuiauit i quã
equus inians pcul abiecto sessore pueꝝ oppressit. cũ. n. nec

actu nec uolūtate hoīcidiū ꝑpetrauit nec opā rei dāe illicite n̄ punieť ēt q̄min⁹ possit diuina officia celebrāe. dicit tex. in. c. dilectus fili⁹ de hoīci. & .c. significasti eo. ti. ū dicit ꝙ si sessor sciebat eq uitiū & equū ore durū & sic se nō sufficere sciret ad ei⁹ retētionē ꝙ tūc ē in culpa ꝑ tex. in dicto . §. īpetu. Et ideo Io. de platea inducit hoc ad. q. ꝙ si biruarii q uadūt ad capiē/dū hoīe3 debitorē & post capturā pp eoꝝ imbecilitatē & īfir/mitatem eū nō ualēt retinere q̄m alii sani retinuissēt teneť ex culpa: q2 infirmitas sua alii nō deb3 esse nociua. ut dicit tex. in dicta. l. iuris . §. i. similiť si iudex cōmisit alicui custodiā alicui⁹ captiui qui aufugit eo inuito teneť iudex qa mala electio fue/rit in culpa. ut insti. qui. mo. recōtrahiť obli. . § p̄terea. & insti. man. . § fi. s3 nūqd liberať iudex exhibēdo ipm familiarē de/līquēte3. s. q captiuū dimisit aufugere uide Bar. ī. l. i. . § fi. ff. de publicanis

209 ¶ Quid de eo q apperuit cisternā loco publico & nō cohope/ruit eā & aīal alicui⁹ in eā cecidit & mortuū ē Rn̄dit Monal. in sūma in tractatu restitutionū ꝙ teneť ad restitutionē unius aīalis uiui uł ad p̄ciū mortui & mortuū qđ cecidit in foueā suū erit. ut dicit tex. in. c. 2. & extra de īiuriis & dāno dato: qa q cā3 dāni dat dānū dedisse uideť. ff. ad. l. cor. de sicca. l. nihil īterest . ff. ad. l. acqleā. l. q occidit. § . penul. & . l. ita uulnerat⁹ ī prin. sec⁹ si fodit ī loco ꝑuato. ut dicit glo. ī dicto. c. 2. & . l. Qui fo/ueas . ff. ad. l. acqleā

210 ¶ S3 pōe ꝙ inimic⁹ tu⁹ cui forte occidisti patrē īcēdit domū tuā mee uicinā ex q̄ ēt mea cōbusta ē. quero utꝝ tu tenearis mihi. Rn̄det Specu. ī ti. de iniur. & dāno dato. . §. seqť. ꝟ. sed pone. ¶ Quidā dicūt ꝙ sic cū īcēdiū culpa tua factū sit q guerras hēs pp hoīcidiū qđ cōmisisti. ex̄ de īiuriis. c. fi. ff. solu. matri. l. ī his . i. Rn̄so. & . ff. locati & conducti. l. si merces. §. . culpe. iō uideris cā3 dāni dedisse. Vber. dicit ꝙ ī nullo teneris. Nec obstat ꝙ oc/casionē dāni & cetera. Quia illđ ueꝝ ē nisi aliud mediū ītueīat

ſicut hic ĩ ꝓpoſito ĩteruenit:ut.ff.loca.& con.l.q domũ. Abſit .n.ut ea que ꝑter uolũtatẽ nr̃aꝫ accidũt.& cetera.33.q.5. đ occidendis. Nota ꝙ ignorãtia aſcribit̃ culpe:ut ĩſti.de obli.q̃ ex q̃ſi ma.na.in pri.tã ĩ iudice.ut s̃.§.97.In medico.ut s̃.§.94. In notario.ut s̃.§.89.ꝙ ĩ q̃cũq; artifice ut s̃.§.91.

¶ Quid ſi heres uẽdit rẽ depoſitã uł cõmodatã defũcto quã tñ ignorabat cõmodatã uł depoſitã. Rñdit glo.ĩ.c.cũ qs đ regłis iur.li.6.ꝙ excuſat̃ ibi eĩ dicit.Cũ qs ĩ ius ſuccedit alterius iuſtã ignorãtie caꝫ cẽſet̃ hr̃e.et iõ nõ tenet̃ ad reſtitutõeꝫ rei:ſꝫ ad eſtĩatõem rei:ut.ff.depoſiti.l.i.ĩ.fi.et.l.2. 211

¶ Quid de officiali q negligẽs ẽ ĩ certiorãdo ſe.an ſui officiales bene uł male gerãt officiũ. Rñdit Io.de pla .ꝙ tenet̃ ꝓ đlicto familie ſue cõmiſſo ꝑtextu officii ĩ q̃ ſuos preponit officiales. textus ẽ ĩ.l.i.ff.ad.l.iuliã repetendaꝝ.& ĩ.l.obſuare.ff.ꝓficiſci .ff.đ officio ꝓcõ.& lega.eos tñ exhibẽdo liberat̃.l.ſi poſt depoſitũ.c.de aſſeſſo. Et rõ qꝛ deƀ eſſe ſolicit⁹ & uelle c̃tiorari an ſui officiales bene uł male gerãt officiũ & ſi male gert̃ puidere aliter de negligẽtia punit̃.ut ĩ auctẽtica ut iudi.ſine q̃cũꝫ ſuffragio.§.uolum⁹.ꝟ.ſciẽtiƀ coll.2.& cetera. 212

¶ Quid de officiali q negligit punire crimĩoſos. Rñdit Io.đ pla. in.l.ꝓcipit.C.canone largitionaliũ tituloꝝ ꝙ deƀ puniri eadẽ pena q̃ crimĩoſ⁹.nã iudex q repertũ nõ iudicat facin⁹ tegere ut cõſci⁹ crĩoſa feſtinat.l.2.in fi.C.de comer.& mer.&.l.i.de ꝑua.car.Nĩ ẽ qdã tacit⁹ 9ſẽſ⁹.l.placet de excu.mu.li.io. 213

¶ Quid ſi qs culpabili negligẽtia dãnũ dedit:puta ſi ignẽ non cohibuit ne ad domũ alioꝝ uagaret̃. Rñdit Innocen.in.c.ſicut dignũ ex̃ de hoĩ.ꝙ tenet̃.l.acqlea ut.ff.ad.l.acql.l.ſi ſuus ſuũ .§.ſi arbuſtũ.Sꝫ tñ ĩ foro pñiali nõ uidet̃ ꝙ teneat̃ ad emẽdã dãni.ſꝫ tñ pñia ẽ ei ĩponẽda de negligẽtia nõ de dãno ſatiſfaciẽdo.ar.i5.q.2.c.ĩebriauerũt. Lex aũt ciuilis q̃ ĩtẽdit circa cõſuatione pr̃ionioꝝ cõſtituit ꝙ ẽt ad reſtitutõeꝫ dãni teneret̃ bñ tñ fatemur ꝙ ſi aliq̃ mõ ꝑ ignẽ ĩtẽderet dare dãnum ꝙ ẽt 214

tūc ī foro pn̄ali cōdēnaret̄. & idē dico et̄ si nō ītēderet: s; lata culpa eēt: ut si ignē p̄iiceret i domū plenā stipular̄.

215 ¶ Quid de his q sūt ī mora tradēdi res q̄s dare tenet̄. Dic q̄ si pereūt tenet̄ ad restitutōe;. ut ī regl̄a iuris. li. 6. ū dicit̄ Mora sua cuilib; ē nociua. Cōcor. ff. de regl̄is iuris. l. ī cōdēnatōe. §. unicuiq;. & glo. ī dicto. c. mora ponit exēplū: puta in eo q ē in mora soluēdi decīas. qa peūt p̄iculo suo et̄ si casu fōtuito peāt. 16. q. i. c. decīe. Idē ī comodatario ul̄ depositario q fuit ī mora reddēdi rē sibi comodatā ul̄ depositā: ut ī. c. uīco de comodato & ī. c. bona fides de depoīto. Idē ī fure q sēp ē ī mora. c. d̄ furt̄. l. subtracto. circa hāc tn̄ regl̄ā nota s̄m glo. in dicto. c. morā q̄ ad h̄ ut qs dicat̄ morosus reqrit̄ q̄ sciat se debere ul̄ scire d̄beat: itē q̄ ītpellat⁹ fueīt a die uel ab hoīe & q̄ hūeīt possibilitatem dādi. Hoc habes. ff. de re credi. l. q̄ te & tūc tenetur moros⁹ de casu fortuito. Etiā si eodē mō fuisset res apud dn̄m pitura s̄m accursiū l; Martin⁹ ḡ. ut notā. ī dicta. l. Q̄ te. Et p̄bat̄. ff. delega. in. l. cū res. § . ulti. fortassis. n. dn̄s rei uēdidisset & apud aliū periisset. & hic tenet Ber. s̄ de comoda. c. unico & dicto. c. bona fides. Itē nota q̄ dicit mora sua. Nā ī duob; reis debēdi altero īterpellato alter liberat̄ īteritu spei: s; ītpellat⁹ tenet̄. ff. de ul̄. l. mora ī fi. Itē mora fideiussoris sibi noc; n̄ reo q̄minus liberet̄ intitu spei. Sec⁹ ecōtrario. ff. de v̄bo obli. l. cū fili⁹. & . l. mora: & h̄ qa fideiussor hab; cā; a reo: n̄ reus a fideiussore. Itē notat̄ q̄ si debitor fuit ī mora p̄ soluēdi & postea creditor ī mora recipiēdi ul̄ eḡ q̄ ultīa mora noc;. ut. ff. de ul̄is. l. d̄bitor. & uide q̄ notat̄ decīs. c. cū hoīes d̄ mora āt & ml̄tiplici ei⁹ effectu plene notat̄. ff. de ul̄is. l. mora.

¶ De restitutōe fame.

216 QVero an īfamās aliquē teneat̄ ad restitutōe;. R n̄dit Hosti. ī ti. de peni. §. qb; uer. qd de accusatorib; q̄ obligat̄ ad restitutōe;. s. ū p se ul̄ p aliū dicit cantilenā ul̄ libellū famosū legit. Et ī aliis locis qb; sētit aliū dicto ul̄ facto suo īfamatū publice

recognoſcat errorē ſuū & dicat q̄ ē mētit⁹ p os ſuū.ar.d̄ pur/
gatōe canoīca.c.īter ſolicitudīes.§.pcipias.q̄ ītelligas ſi ñ ex
tali recognitōe publica magis īfamaret īfamat⁹. Ergo nō di/
cat ego d̄ tali facto īfamauerā talē ſpecificādo crimē:ſ; ſic dicat
in genere ego talē īfamauerā de eo de q̊ ē īter uos infamatus:
bñ ſcit qd ē illd̄.ſciat q̄ ego tāq̄ malicioſ⁹ & maliuol⁹ īueni
& mēdaciū ē qcqd dixi nō dicat falſū.ſ; mēdaciū:qa ꝯ mentē
dicebat pximū īfamādo. Et tñ uerū pōt eſſe qd̄ dicebat. S; qd
ſi de diūſis īfamat⁹ ē.& a diuerſis.nā ibi neceſſe q̄ ſpecificet.
Hic dicerē q̄ ad ābitriū īfamati uł ſi grauit̄ arbitraret ad ābi/
triū iudicis d̄b; ſe purgare.ar.de iu.iur.c.ueies &.c.qnta uallis
de ar.c.2.S; & ab īfamato tenet̄ ueniā poſtulare.ad h.iq.q.6.
Si res.ſ.q.i.qdā.6.q.i.detiores.37.di.legāt.Ric.uō ī.4.di.iſ.
ar.ſ.q.3.dicit q̄ reſtitutō ē act⁹ iuſtitie ꝯmutatiue.ad ob̄ſuādū
āt iuſtitiā oēs tenemur. Quilib; ergo tenet̄ ad reſtitutōe; rei
ablate īiuſte ſi reſtitui pōt & ſi ñ pōt reſtitui deb; fieri reſti/
tutio ī equalēti ſi poſſibile ē.ex. Ne lite pēdēte.c.eccłia ſācte
marie:ſi āt nō pōt reddi equalēs tenet̄ ille q dānū ītulit reſti/
tuere qd̄ pōt ad arbitriū boni uiri & q̄nto fama ē res nobilior
q̄ poſſeſſiones tāto magis tenet̄ ad reſtitutionē ille q aliū dā/
nificat īiuſte ī fama:q̄ ille q dānificat aliū ī bonis extioribꝫ ce/
teris paribꝫ. Itē Alex.de ales ī.2.ī tractatu de uitio d̄tractōis.
S; dices ꝯ ad īpoſſibile nemo tenet̄:ī poteſtate āt detrahēt nō
ē mutare opīonē hoīnū malā quā ex detractōe ꝯcepūt. Rñdit
idē q̄ tenet̄ dicere bonū de eo ſicut dixit malū illis qbꝫ dixit
malū & oſtēdat ſe deliqſſe ex q̊ forte mutabit̄ opinio:ſicut.n.
exhibuit mēbra iuſtitie ſuire iniqtati ad iniqtatē.ita tenetur
exhibere m̄bra ſua ſuire iuſtitie ī ſāctificatōe; & cetera. Sed
ite4 dices qs.n.pōt ſcire apud q̊s ſit fama denigrata. Rñdit
idē q̄ apud oēs apud q̊s detraxit & alteri⁹ opinioē; leſit q̄ntū
in īpo ē:tenet̄ famā reſtituere uł reſarcire.

¶ Quero quot modis qs dānificet aliū ī ſua fama. Rñdit idē ut s̄

ꝙ explicit uno mō ue℞ crim̄ īponēdo nō ꝑuato ordīe & modis debitꝭ & talis nō tenet restituere famā dicēdo se falsū dixisse. Tenet tñ alleuiare infamiā dicēdo se nō bono mō ꝓcessisse. Quia h̄ ē ue℞ qd̄ dixit & tenet ei ad aliquā recōpensatiōe ad arbitriū boni uiri. Alio mō dānificat aliqs aliū ī fama iniuste falsū crim̄ īponēdo: & tal tenet fidelit facere posse suū de reddēdo famā leso & tenet dicere se falsū dixisse et si ex h̄ reddat īfamis: qa ꝗuis magis teneat qs ꝑuare famā suā ꝙ alienā cetis paribꝫ. tñ magis tenet restituere alteri famā iuste quā seruare famā ꝓpriā iniuste. qa tenet bonū aīe sue ꝑponere bono sue fame. Tertio mō dānificat qs aliū iniuste ī fama indirecte falsuꝫ crim̄ sibi īponēdo cū .s. negat ue℞ crim̄ sibi impositū ab alio & talis quāuis peccet qa mētit: tñ postea nō tenet tētione necessaria ad salutē alii restituere famā recognoscēdo crimen sibi īpositū ue℞ esse. Vt dicūt qdā & ꝓbabilit: qa cū alius nō ꝑuaueīt iustitiā ī accusādo ul dnūciādo & ꝓposuit ꝙ corā iudice ꝓponēdū nō erat & qd̄ ꝓbare nō potat uidet esse ꝑmaria cā & pricipal īfamatōis sue. Alii tñ dicūt ꝙ tenet qd̄ satꝭ du℞ uidet: qa qñ crim̄ sibi īpositū ē tale ꝙ suspēderet & filii sui exheredaret si istud cognosceret publice & ce. Certū ē tñ ꝙ tñet penitere de peccato qd̄ īcurrit mētiēdo. Idē Sco. ī. 4. di. 15. q. 4. dicit ꝙ ī genere pōt qs ꝑl aliū infamare. Vno mō falsuꝫ crim̄ īponēdo. Secūdo mō ue℞ crim̄ tñ occultū nō ꝑuato ōdīe iuris. s. ī publico ꝓponēdo. Tertio mō ue℞ crim̄: s occltū ī publico tñ sibi īpositū negādo: qa ī hoc negās notat īponētē de calumnia. In p̄ dico ꝙ oꝫ restituere famā retractādo ꝟbū suū ul ꝙ sibi īposuit. Et ita ī publico sicut ī publico sibi īposuit. qa aliter nō ꝑuat iustitiā ī reddēdo ꝓxīo qd̄ suū ē. Nō obstat ꝙ magis debꝫ zelare famā suā ꝙ ꝓximi: s retractādo se īfamaret: qa illd̄ ē ue℞ ōdīate & sine detrimēto fame ꝓximi quē īfamauit īiuste accusando. In ꝯo dico ꝙ nō tenet retractare ꝟbū suū qd̄ ꝓposuit ī publico qa h̄ faciēdo mētiret cū sciat h̄ qd̄ īposuit eē

ueꝝ. & nõ teneť mẽtiri pp qđcũq̃ bonũ reddẽdũ alteri: sꝫ teneť alio mõ licito reddere sibi famã: utpote p h̓ ꝟba. Nõ credatꝭ eũ talẽ esse: male dixi fatue dixi & lꝫ hec ꝟba sit tñ fatue dixi qa ñ ꝑuato iuris ordie: ꝓposui. n. ĩ publico qđ nõ ẽ ueꝝ publi/cũ ñ reputetꝭ istũ eẽ malũ bon⁹ ẽ qa qlibꝫ p̄sumẽd⁹ ẽ bon⁹ dõec ꝓbeť ꝯriũ. ex de scruti ĩ ordine facti. c. unico. In tertio mẽbro dico siľiter q̄ nõ teneť retractare negationẽ suã q̃ negauit in publico ueꝝ crim̃ sibi ĩpositũ: qa ñ teneť qcũꝫ stati ĩ iudicio cõ/fiteri se reũ: ñ stati cõiũctus teneť. tñ p quedã ꝟba sobria ꝓut dictũ ẽ ĩ ꝓxĩo articulo restituere famã illi accusãti quẽ ĩ dire/cte notauit de calũnia dicẽdo ñ habeatis eũ ꝓ calũniatore: qa credo q̄ habuit bonã ĩtẽtioẽꝫ ꝓponẽdo forte se credidit posse ꝓbare ĩtẽtũ suũ & decept⁹ fuit. Alexã. uõ de ales dicit q̄ sex sũt differẽtie detractatõis ꝗrũ qs teneť restituere famã. Prima cũ negať bonũ qđ scim⁹ ab aliq̃ factũ sicut illi dicebãt. Io. c. 9. đ miraculo ceci nati. Da gloriã deo qa nos scim⁹ qa hic homo peccator ẽ. & sic negabãt factũ a christo. Secũdo cũ tp̄re quo laudãd⁹ ẽ aliqs tacem⁹ sicut habeť ul. mat. đ militibꝫ q nouerť rõnẽ surrectiõis christi & accepta pecunia tacuerũt. Tertia est cũ bonũ qđ ñ põt negari ꝑuertiť dicẽdo mala ĩtẽtõe eẽ factũ sicut habeť. io. Ecc. Bona & mala cõuertẽs insidiať & ĩ electis ponit maculã. Quarta cũ occultũ reuelať eo mõ q̊ nõ deberet ecc. 27. Qui denudat archana aĩci sui ꝑdet fidẽ. Quita ẽ mali augum̃tatio ecc. ii. Ab una scĩtilla augeť ignis & a doloso au/geť sãguis. Sexta ẽ mali adĩuẽtio ecc. ii. Attẽde ẽ a pestifero: fabricat eĩ malũ & ce.

¶ Vtrũ aliqs possit reuelare malũ alicuius occultũ sine peccato. 218
Respõdit idẽ ubi s̄ q̄ reuelare malũ ꝓximi ex fine & circum stantiis ẽ distinguendũ. Si eĩ dicať ei q potest & uult ꝓdesse & ordine quo debꝫ & quo fine oportet & aliis circũstãtiis ad alterius correctionẽ & cautelã nocumti: tũc bonũ ẽ si uõ desit ꝯditiões debite p q̃s trahiť ad bonũ. tũc reuelare malũ ꝓximi

malũ ē:maxīe ītētōe detrahēdi ul cũ tenet̃ celare sicut ē ĩ eo qđ fuit detectũ p ɔfessionē sacramtalē ul qđ ē tectũ p secreti obligatioēʒ nisi forti⁹ uĩculũ supueniat. In oĩbꝫ aũt his cautela maxĩa ē adhibēda ne reueleť malũ cui ñ ē reuelādũ ul q̃ ōdie ul q̃ mō nō ē reuelādũ & ita de aliis. Pōt. n. error ul libido de facili admisceri. Et p hec pōt patere q ex unaq̃q pte obiectũ ē. Reuelare. n. malũ alteri⁹ rōne detrahēdi ul ex leuitate siue ĩpetu cũ ē occltādũ malũ ē. Et ẽʒ h ĩtelligit̃ illđ ecc. i 7. denudare amici misteria ē despatio aĩe ĩfelicis. Itē puer. Qui ãbulat fraudulēter reuelat archana q ãt fidelis ē:celat amici cōmissũ. Reuelare tñ ē ĩ casu bonũ sicut cũ suat̃ ordo correctiōis caritatiue de q̃ mat. 18. si peccauerit ĩter frater tuus & cetera. Vel cũ interuenit pceptũ supioris in his que ptinēt ad suũ officiũ cũ aũt fit denudatio ei cui debꝫ fieĩ ad cautelã nocumti qđ pōt accidere: ut si qs machineť mortē alicui⁹ ul uirginis đfloratōeʒ: uñ dicit̃ ĩ decret. Qui pōt detbare pũsos & ñ facit nihil aliud ē q̃ fauere impietati eoꝝ. Nec caret scrupulo societat occulte qui manifesto facinori desinit obuiare. Et Augu. Qui desinit obuiare cũ possit cōsētit. Itē leuitici. 5. Si peccaueĩt aĩa & audieĩt uocē iurãt testisq fueĩt q aut ipe uidit aut cōscius ē. nisi ĩdicaueĩt portabit iniqtatē suã.

219 ¶ Quero quot mōis fiat detractatio. Rñdit Astē. ĩ sũ. li. 2. ti. 15. q mltiplicit̃: qa qñq fit bis planis qñq bis artificiosis. i. artificiose excogitat siue cãtilenis qñʒ nutibꝫ & signis: qñʒ ẽt ĩ scriptis q dicũt libelli famosi: ut cũ qs scribit cartã ĩ ĩiuriã & ĩfamiã alteri⁹ & piicit occlte ĩ ecclesia ul ĩ platea ul domo inuēta & lecta ali⁹ ĩfameť & talis mōtaliter peccat. Et ꝯ ɔfectores taliũ libelloꝝ necnō & ꝯ ĩueniētes eos & ñ stati đstruētes sed dolose manifestãtes pene grauissĩe sũt ĩstitute tã secũdũ leges q̃ sm canones ut flagellatio & excoĩcatio sm canones. 5. q. 5 Qui ĩ alteri⁹. & c. hi q & si cōstet qs feceĩt pōt accusari & deponi cũ sit graue peccatũ & accusatione dignissimum &

ꝯdẽnatõe.25.di.ſi qs famoſũ.ĩ foro aũt pnĩe tñr ad reſtitutõez dãni dati ſi tñ aliter ſine hui9 ĩfamatione ñ ĩcurriſſet illd dãnũ tenet̃ et̃ ad reſtitutõez fame:ſi forte alius ẽ pp h infamat9 qđ fiet h mõ.ſ.ũ publice dixit ṽbis ul' p cãtilenã ul' p ſe ul' p aliũ ul' et̃ ũ ꝓiecit libellũ famoſũ necnõ & in aliis locis ũ ĩtelligit illũ ꝗ quẽ acta ſũt ĩfamatũ:hoc ẽ occaſiõe ſui dicti ul' facti uel ſigni publice & ſipliciter recognoſcat errorẽ ſuũ & culpã p ſe ſi audet ul' p aliũ ſi nõ audet & ꝓ poſſe remoueat uel ſaltẽ alleuiet ĩfamiã. Tenet̃ et̃ ſecũ ꝯponere de ĩiuria & huĩliter ueniaz poſtulare ĩ ꝓpria pſona ſi audet ul' p aliũ ſi non audet q p ſe poſtulet tacito ſuo noĩe. Probat̃ hoc.14.q.6.ſi rẽ.5.q.1.Quidã. Hec Ray. Si tñ hõ ille qui ĩfamauit ex recognitõe erroris ſui magis ĩfamaret ĩfamatũ ñ dicat ego ĩ tali facto ĩfamauerã talẽ: ſz dicat ſic ego ĩfamauerã talẽ de eo de q̊ ẽ ĩter uos diffamat9 bñ ſcitis ẽ illđ:ſciatis ꝙ ego tãꝙ malicioſ9 & malus h adĩueni & mẽdaciũ ẽ qcqd dixi.nõ dicat dixi falſũ:ſz mẽdaciũ:qa ꝯtra mẽtẽ dicebat ꝓximũ ĩfamãdo & tñ uerũ põt eſſe qđ dicebat. Sz qd ſi de diũſis ĩfamat̃ & a diuerſis:tũc ẽ neceſſe ꝙ ſpecificet̃. Rñdit Hoſti.ꝙ faciat h ad ãbitriũ ĩfamati. ſz ſi grauit̃ ãbitrat̃ ad arbitriũ iudicis deberet ſe purgare.ar.ex̃ de iur.iuran. .c.ueniẽs.&.c.Quita uallis.&.ar.c.2.Hec Hoſti.Nõ ergo ſanũ cõſiliũ ꝓ cõfeſſorib9:ut qñ aliqs ĩfamauit publice aliquẽ pſuadeat ei.ut tacito noĩe ei9 ſi ĩfamat9 ignorat eũ uellit ꝙ ꝯfeſſõ uadat ad ĩfamatũ & ãbitrio ei9 fiat reſtitutio & ce. 220

¶ Quero qd ſi aliqs nõ ĩpoſuit crim̃ ĩ publico:ſz murmurat ĩdiſcrete cũ alio ul' alicubi corã mlt̃t narrat tñ nõ tãꝙ ſibi certũ: ſz ſic ſe audiuiſſe:nunqd tenet̃ reſtituere. Rñdit Sco.ũ s̃.Rara fides ideo qa mlti mlta loquũt̃. Et iõ dicẽs ſe audiſſe nihil ex mõ dicẽdi oſtẽdat aliquã maiorẽ certitudinẽ ꝙ ex coĩ relatõe nõ aufert ex nã act9 de opinione illoꝝ alioꝝ famã iſti.qa & ſi illi firmit̃ ꝯcipiãt illũ de q̊ ẽ ſmo criminoſũ eẽ leues ſũt qa q cito credit leuis ĩ corde Ecc.19. Verũtñ qa a ſcãdalo puſilloꝝ 221

oꝫ cauere iux̄ illd̄ pau. pe. co. ſi ꝓximū ſcādalizarē n̄ mādu cabo carnes in eternū. Et iō mlti ſūt tales puſilli leues ad credēdū malū: iō piculoſū ē: corā eis talia audita ex relatu eis referre & hoc ſi fiat aīo ledēdi illū de q̊ ē ſmo nō ē facile excuſare ꝙ nō ſit ꝯ caritatē. Et ꝑ cōſequēs mortale peccatū. Si āt faciat corā talibꝫ ex incōſideratōe durū eſt ꝙ exeat genꝰ peccati ueīal: qa līgua in lubrico poſita ē. Et q nō offēdit ꝟbo hic ꝑfectus ē uir. ſm Iacobū. Cōcor. Lādulfus i. q. di. 15. Qui dicit ꝙ q dicit ſe aliqd audiuiſſe de tali nō teneṫ reſtituere niſi ſic dicēdo ille notā īfamie īcurriſſet: qa tūc teneṫ ſe dicere falſū audiuiſſe & ſe minꝰ caute locutū fuiſſe. Cōcor. Aſtē. i ſū. li. 5. ti. 29.

222 Quero an accuſatꝰ negās ueꝝ crim̄ qd̄ nō pōt ī publico ꝓbari peccat mortaliṫ. Rn̄dit Sco. i. q. di. 15. q. q. Videṫ ꝙ ſic qa m̄tiṫ mēdacio ꝑnicioſo reipublice que īpediṫ ab eiꝰ īpunitōe iuſta & nocet accuſāti q īcurīt notā de calūnia. Rn̄deo iuſte ꝙ iuſtū ē exequeris. ut diciṫ d̄ utero. c. 16. Nō ergo debꝫ reſpublica oīa mala punire: ſꝫ que cū h̄ ꝙ ſūt puniēda pōt illa poteſtas iuſte punire. Alia aūt ſūt que corā iudice reipublice n̄ poſſūt ſuffi/ciēter ꝓbari: & iō nō lediṫ reſpublica ſi diuinū iudiciū excedat iudiciū eiꝰ: ut illa reſueṫ iudicio diuino ſr̄ que nō pōt eē iuſtū iudiciū reipublice. qa hō uidꝫ ea q̄ patēt. dn̄s āt intueṫ cor pec/cōrū. 12. Et ī h̄ patet ſolutio ar. de p̄iudicio reipublice. Et cū diciṫ ꝙ ē ꝑnicioſū ꝯ caritatē ꝓximi q eū accuſauit dico ꝙ nō: ſꝫ ipē ē ſibi ꝑnicioſus qa non eo mō ꝓponit q̊ deberet ꝓponere īmo deberet nō ꝓponere & īputet ſibi ſi q̄ īfamia ſeqṫ. qa ipē ē cā. nō āt ē negās. qa defēdit īnocētiā ī publico. ū. ſ. ī publico n̄ ē nocēs nec h̄ndus ꝓ nocēte donec fueīt ꝯuictus. Sꝫ remanꝫ difficultas ſi peccat mētiēdo ꝑ ſe. Duꝝ uideṫ ꝙ qlibꝫ accuſatꝰ ī publico ab uno ſtatī teneaṫ de neceſſitate ſalutꝭ ī publico ꝯfi/teri. Et ſic ſtatī exponere ſe piculo & ī iudicio ſāguinis: ſꝫ ēt̄ h̄ndo occltū n̄ tm̄ ad penā: ſꝫ ad honeſtā & īhoneſtū n̄ appet ꝙ ille honeſte & ſm rectā rōnē debeat ꝯfiteri corā tali iudicio

qa ipe plusq̄ qcūq̄ ali⁹ sig̃laris accusās auffert sibi ipi⁹ famā:
qa cōfitēti ǭ se in iudicio credit̃. Quid ergo? Dāda ē rn̄sio iuri-
starū. nego. narrata ꝑut narrāt̃ & ꝑposita ꝑut ꝑponūt̃ & qdē
sine mēdacio pn̄t dici ĩ ꝑposito. qa ꝑponūt̃ ĩ publico & ut pu-
blica & publice ꝓbāda sic ea negare pōt qs si scit ea nō posse
ꝓbari ĩ publico q̄ si iudex urgeat eū: ut ǭfiteat̃ ꝑpositū uel ut
publice neget rn̄dere pōt q̄ ipe rn̄dit sufficiēt̃ ad accusatōe ʒ:
& sic ē mod⁹ iurispitis rn̄dere nec ab illa rn̄siōe uult declinare
faciet iudex ex accusāte qd iuris ē. Concor. Lādulf⁹ ĩ. q. di. 15.
Sed nūqd si neget ĩtēdēs tn̄ negare. ut ꝑpositū ē. s. ut publicū
sicut facit sacerdos de sibi cōfesso dicēs nihil mali scio istū fe-
cisse. qa loqt̃ ut publico audiuit āt eū ĩ puato. Nūqd iste tenet̃
q sic negauit d̄ ista negatōe penitere. Rn̄dit Sco. ū s̃. q. q. Q2
bonaꝝ mētiū ē et̃ ibi culpā cogſcere ubi culpa n̄ ē. di. 5. ad ei⁹
& ĩtitulat̃ Gre. mlto g̃ magis ū dubitat̃ ā sit clpa & q̄lis clpa
bone mētis ē culpā ag̃scere. Et iō in tali casu tutū ē post talē
negationē penitere ĩdistīcte tāq̄ de tali q̄le ē: utputa sub tali
distīctōe si mōtale ē tāq̄ d̄ mōtali: si ueniale tāq̄ d̄ ueniali.
¶ Vtꝝ satisfaciendū sit detractorib⁹ qb⁹ mōis fieri pōt. cū dicat 223
gre. q̄ uocādi sūt detractores & trāq̄lle admonēdi eisq̄ satisfa-
cere oīb⁹ modis debem⁹ sciētes q̄ de iudeis ueritas dicit. Ne
forte scādalizem⁹ eos. Rn̄dit Alex. de ales in ſo ĩ tractatu de
uitio detractōis. Q2 satisfactō accipit̃ duob⁹ mōis. Vno modo
ē ĩ remediū ꝑprii peccati. Alio mō ē ĩ cautelā aliēi. Quādo ē
ĩ remediū ꝑprii peccati: nō oʒ iustū satisfacere peccatori q de-
trahit. Q n̄ uō ē ĩ cautelā peccati alieni oʒ satisfacere: & exci-
dere cāʒ scādali ſm q̄ scādalū ē dictū ul̃ factū min⁹ rectū pre-
bēs occasionē ruine: si uō nō oīo pōt subtrahi occasio in ipsis
detrahētib⁹ faciēdū ē ſm ǭsiliū euāgelii. dixit. n. dn̄s dicēti sibi
scis q̄ audito h̄ ỽbo scādalizati sūt iudei. Sinite illos ceci sūt
& duces cecoꝝ & cetera.

¶ De restitutōe q̄ unus ꝑ alio tenet̃.

QVero an pr̄ teneaẗ ex cōtractu filii facto cū exneo si est ꝟsū ĩ utilitatē patris. Rn̄dit Io. de pla. ĩsti. ꝙ cū eo. §. sicut āt ꝙ sic q̄ntū ē ꝟsū ĩ utilitatē patris: un̄ si totū ē ꝟsū in utilitatē patris: ĩ solidū teneẗ pater. Si ꝑ parte teneẗ. Et iō qn̄ ꝯuertit ĩ rē necessariā patri pater teneẗ: puta si recipit pecuīaȝ mutuo ꝑ soluēdo creditori paterno uō uł putatiuo. ut. l. 3. §. ĩ rē. ff. đ in rē ꝟso uł ut rē patris uł dn̄i ruētē reparet. Secꝰ si domum exōnauit expēsis uolūtariis qa n̄ diciẗ ꝟsū nisi ex mādato dn̄i fecerĩt: sȝ pater teneẗ dimittere auferri si sine lesiōe domꝰ auferri possit: ut dicta. l. 3. §. sȝ si mutua. Itē tn̄eẗ pater si recipit frumētū ad alimoniā familie patris: uł uestimēta ꝯpauit ꝑ familia patris uł ꝑ se ꝭm cōsuetudinē patris. s. ꝭm modū q̊ pater cōsueuit eū ĩduere: ut dicto. §. in rē aūt. ēt si illđ frumtū ēptuȝ & repositū ĩ horreū patris cōruptū sit ꝙ sufficit ꝙ utiliẗ emit. ut dicta. l. 3. §. idē labeo. uł si filiꝰ mutuā pecuīaȝ accepit ꝑ dotāda filia sua uł sorore q̄tinꝰ minꝰ pro filia uł nepte daturꝰ sit & creditor h aīo mutuauit: ut patris negociū gereret: ut. ff. de ĩ rē ꝟso. l. & aīo. §. fi. cū. l. se. đ hac mā uiđ ꝑ eūdē ĩsti. de actio. §. in ꝑsonā. Quid si filiꝰ uł ꝭuus decepit creditorē asserēdo se uelle ꝟtere ĩ utilitatē patris uł dn̄i nec ꝯūtit. Rn̄dit idē Io. ꝙ nō teneẗ pater uł dn̄s ēt si ꝭuus uł filiꝰ sic accipiens fuerit ꝯsuetꝰ cōūtere: ut. ff. de ĩ rē ꝟso alias ꝙ cū eo. l. ꝙ si ꝭuus. §. sȝ si sic accepit nec caliditas & malitia filii uł ꝭui nocere patri uł dn̄o debꝫ. Quid si mutuaui frumtū pr̄i uł marito ex q̊ nutriuit filios uł uxorē an uxor & filii ĩ subsidiū teneaẗ q̄i ĩ eoꝝ utilitatē ꝟsū sit. Rn̄dit idē ů s̄ ꝙ n̄: sed Bar. tenet ꝯriū ĩ. l. cū is ꝑ illū tex. ff. de cōdi. inde. Quid si mutuaui. io filiofamilias ĩ rē pr̄is cōūtādā & ipē lusit deīde reuicit & ĩ rē patris ꝯūtit: ā in̄ mihi teneaẗ pater de ĩ rē ꝟso. Rn̄dit idē ů s̄ ꝙ nō: ꝑ glo. in. l. minor. 25. annis filiofamilias. ff. de mio. q̄si ex noua acq̄sitiōe nō ex mutuo dicaẗ facta ꝟsio ꝑ q̊ facit lex. Quid ergo. ff. de dona. iẗ uirū & uxorē. Hoc uerū dicit Bar. ĩ dicta. l. minor si ĩ alio ludo

ex interuallo uicit:sec⁹ si icōtinēti i eodē ludo.ar.l.plerią̃.ff. de ritu nup. ¶ Quero an pater teneat̃ p filio cōdēnato i iudicio ex delicto soluere cōdēnationē de sua legitia: Rn̄dit Io.isti.de obli.que ex qi q̃ctu.§.filius q̃ nō.ut ē casus i.l.si cōdēnam⁹.ff. de noxalib⁹ actio. Vide ēt p eūdē insti.p q̃s psonas nobis acq̃rit.§.fili⁹. Sʒ qd si pater cōsētit i decurionatū filii dic q̃ tenet̃ p eo isolidū de idēnitate reipublice & ipsi⁹ pr̄is heredes: scā tn̄ pus excusatōe de ipo filio pricipali dbitore.l.i.d̄ dcurioib⁹ li.io. Et dicūt̃ decuriones s̄m Io.i.cōsiliarii q habēt dliberare cū porib⁹ cui⁹cūq̃ ciuitatib⁹.l.i.ff.de decret ab ordie faciēdis.

¶ Quid si filius nō uertit i utilitatē pr̄is sʒ hab⁹ peculiū ipe fili⁹. nūqd pat̃ tenet̃ d̄ peculio. Rn̄det idē isti. Quod cū eo.§. ptea q̃ sic: deducto tn̄ pus qd̄ patri dbet̃.l.sʒ si dāni.§.peculiū.ff.d̄ peculi. Et h̄ itelligit̃ de pfectitio. Similit̃ tenet̃ pat̃ ex maleficio filii de peculio qn̄ peculiū ē locupletatū p ipʒ maleficiū puta p furtū factū a filio.l.lʒ.§.ex cā furtiua.ff.de cōdi.fur.

¶ Quid de mercatorib⁹ & aliis artificib⁹ q pponūt istitores suis apotecis an ex eo⁊ cōtractib⁹ teneat̃. Rn̄det idē ū s̄.§ istitoria. q̃ sic si cōtractus noie dn̄i facti sūt & maxie qn̄ i eorū utilitatē ē vsū.ut.l.qcūq̃.§.i.&.2.ff.de istito. &.l.ʒ.eo.ti.un̄ si scribat in.li.q̃ apud m̄sā sui dn̄i Titi⁹ hab⁹ cētū i deposito tenet̃ dn̄s. 225

¶ Quero an dn̄s & pater teneat̃ ex cōtractu gesto p s̄uū & filiū eo⁊ iussu. Rn̄det idē ū s̄.§.i.& fi.q̃ sic:ut.l.i.ff.q̃ iussu.nā pat̃ & dn̄s uidēt̃ cōtrahere cū p aliū cōtrahūt. ut i reg̃la iuris.q p aliū facit & cōtrahētes sib̄it̃ uidētur cōtrahere cū pponēte qn̄ contrahūt cū pposito.ut.l.si istitorē.ff.si certū peta.idē i exercitōe nauis idē qn̄ ūsū ē in utilitatē aliq̃⁊ isto⁊.l.i.in prin.ff.de in rē ūso. 226

¶ Quid de fideiussore an pncipal̃ teneat̃ ei ad restitutōeʒ ei⁹ qd̄ p eo soluit Rn̄det Io. de platea q̃ sic insti.de fideiusso.§.si q̃s aut p illum tex. Sed nūqd fideiussor pōt soluere spōte & non expectāe q̃ fiat sibi mādatū. Rn̄det idē ū s̄ q̃ sic: put dicit glo. 227

in dicto §. si qs autē. Nā tenet agnoscere bonā fidē. l. idēq͂ §. fideiussores. ff. mādati. Sȝ qd si iudex ꝑ iiuriā aliquē ꝯdēnauit ā possit agere mandati. Rn̄det idē ꝙ nō. si nō appellauit. l. si ꝑ ea in fine. C. mādati. Quero an fideiussor possit repetere usu ras a debitore quas ꝓ eo soluit. Rn̄det Io. an. in. q. mercuriali in regula dānum ꝙ qs sua culpa sentit libro .6. ꝓ cuius intelli gētia dn̄s Lau. ponit plures cōclusiones extractas ex Io. an. ¶ Prima cōclusio non repetit a debitore fideiussor usuras quas soluit creditori: nec aliud indebite solutū si obligationem fide iussoris debitor ignorauit. l. si qs. ff. de nego. gesto. ¶ Secunda non repetit fideiussor a debitore sciēte: & cōtradicēte usuras suo solutas creditori: nec etiā sortē uel qcqd aliud utilit̄ īpensū . ff. māda. si ꝓ te: & . l. si remuerādi. § si pass⁹. C. de. nego. gest. . l. fi. Plus est enī cōtradicere ꝙ̄ nō cōsentire: ut ī. c. Sicut tuis de symo. & ī. c. Petrus de homi. fatuus. n. fuit ī gerēdo negocia debitoris eo īuito. ¶ Tertia cōclusio nō repetit a debitore sciēte & patiēte: sȝ nō mādāte obligatioēȝ fideiussor uſ'as uł ī d̄bitū solutas uł solutū creditori. qa sibi īputet ī hoc. qa se obtulit ad soluēdū īdebitū. ar. c. Bōa fides d̄ deposito & . ff. ea. l. i. Repetet tn̄ sortē & debitū qd̄ soluit. C. mādati. l. fideiussor. & . ff. māda. . l. si remunerādi. § si passus. Quarta cōclusio nō repetit a d̄bi tore sciēte & patiēte & mādāte ipm obligari tm̄ ꝑ sortē fide iussor soluēs uſ'as tū qa fines mādati excessit. ut. ff. mandati. l. diligēter tū qa ad illas obligat⁹ nō erat. ut. ff. de fideiussorib⁹ . l. fideiussor. & . C. eadē. l. & fideiussor. Quīta ꝯclusio n̄ repetit fideiussor uſ'as a debitore sciēte & mādāte ipm ī omnē cāȝ uł sīpliciter obligari siue fideiubere generalit̄: qa ī generali mā dato n̄ īcludit̄ ꝙ se obliget ad īdebitū. s. ad uſ'as de q̊ ēt ī spali uerisimilit̄ n̄ mādasset. ff. de cōdi. īde. l. si ꝓcure. & . c. fi. d̄ officio uica. li. 6. & . c. ī generali de re. iu. li. 6. ¶ Sexta ꝯclusio nō repetit a debitore sciēte & mādāte ꝓ uſ'is fideiuberi ipse fideiussor soluēs uſ'as si nō iurauit creditori uł īterfuisset debitoris pp

pignora data uł aliā cāʒ & h̄ ī foro iudiciali:ſʒ ī foro ɔſcīetie ſ̄ʒ
theologos tenet̄ debitor fideiuſſorē ſ̄uare idēnē. Septia ɔclu
ſio ꝙ repetit fideiuſſor uſ̄as a debitore ſciēte & mādāte ipm
ꝓ uſ̄is ſub noīe ſōtis īclufis:ut ē moris obligari ſiue fideiube/
re qn̄ iuſte credere potuit illas eſſe de ſōte.puta qa mutuabat
creditor.io.duc.& dixit in īſtrumēto de.20.ꝑ qbꝫ fideiuſſor ſe
obligauit qn̄ iuſte credere potuit illos eē de ſorte.ex d̄ pſūp.
.c.qa uerifimilit̄.ff.de ꝓba.l.cū īdebito.Et ſic ītelligit . Io.an.
decretalē ſecūdā de fideiuſſoribꝫ. Octaua ɔcluſio ꝙ fideiuſſor
repetit uſ̄as ſolutas a debitore ſciēte & mādāte noīatī ꝓ uſ̄is
fideiuberi ſi iurauit illas ſoluere. Et hec ē coīs opinio.qa rōne
iuramēti n̄ pōt fideiuſſor recipe ɔ̄ creditorē uſ̄as petētē:ut ī.c.
debitores de iur.iuran.lʒ qdā dicāt:h̄ uerū ſi nō potuit petere
obſolutionē a iuramēto ꝑ decretalē.i.de iure iurā. Et ita ſētit
Hoſti.in ſū.de fideiuſſo. ff.ad qd fideiuſſor & Specu.in ti.de
fideiuſ. §.i.ꝟ.Sʒ qd de fideiuſſore. Alii dixerūt ꝙ neutro caſu
a debitore repetit licet tn̄ a creditore cui ſoluit.ſed primā ap/
ꝓbat Io.an.reſpondens ad ſecundam ꝙ licet fideiuſſō teneat̄
excipere nō tn̄ ē iure expreſſū ꝙ teneat̄ agere.Item fideiuſſō
pōt omittere exceptionē īboneſtā ex pſona ſua.ff.madati.l.
idē.§.generalit̄. Et bn̄ facit.ut.ff.e.l. Quit⁹ muti⁹ alias īcipit
ſub uſ̄is. Vbi dicit̄ ꝙ bn̄ facit fideiuſſor pcēs pudori ſuo ſoluē/
do uſ̄as q̄s ꝓmiſit lʒ in ſtipulatōe n̄ uenerit & illas repetit. Si
ergo pōt omittere exceptioēʒ mł̄to magis actioēʒ ſi talis ex/
ceptio grauaret opinioēʒ ſuā poſſet.n.a uulgaribꝫ de fidei fāc/
tione notari de iure.iurā.c.tua ꝙ ſibi n̄ expedit:ut alias cū ipe
indiguerit inueniāt creditores. Habꝫ ergo fideiuſſor opinionē
ſoluēdi uł abſolutionē petendi a iuramēto. Ad tertiā opinionē
Rn̄dʒ ſimilit̄ ꝙ habꝫ opinionē licite repetēdi a debitore ex q̊
licite ſoluit forte.n.execrat̄ litē cū creditore ꝙ ē cōmdabile de
ꝟbo ſigni.c.2.li.6.ff.de alie.iudi.l.Itē ſi. Et ſic bn̄. Concor. Io.

an.l. Quit⁹ muti⁹ que uidebat̃ obstare. Preterea nihil p̃cipuū haberet fideiussō q̃ sic culpa soluit ad illū q̃ fuit ĩ culpa. Nona cōclusio repetit a debitore sciēte & mādāte noīati pro usuris fideiuberi ip̄e fideiussor us̃as creditori solutas & si nō iurauit creditori illas soluere: sꝫ ip̄e fideiussori debitor idēnitatē iurauit: uł ēt si dictā indēnitatē nō iurauit dūmō alias pp pignora data uł aliā cāꝫ debitori fueĩt expediēs us̃as solui. ut. ff. mādati .l. si qs ꝑ eo. & sic legit Hosti. decretalē ꝑuenit de fideiussoribꝫ. Decima cōclusio ꝙ oĩ casu q̊ pōt a debitore fideiussor usuras repetere debꝫ ĩtelligi si ñ ĩterueĩt fraus ꝑsone ad ꝑsonā. s. ꝑsone se cōstituētis fideiussorē: ut facit qñꝫ unus us̃arius ut alter lucret̃: ut notat̃ de ꝑui. c. q̄nto. & ĩ. c. significāte de pigno. ꝑ Io. an. Vndecima cōclusio ꝙ oĩ casu q̊ fideiussor a debitore usuras repetere neq̄t illas repetet a creditore cui soluit. ff. mādati. l. si fideiussor. §. ĩ oībꝫ s̃m Io. an.

228 ¶ Quid de illo q̃ eximit uł corporaliter subtrahit uł arripit uł alio mō fugere facit debitorē detētū tāꝑ debito fisci q̄ꝑ ꝑuati. Rñdet Io. de pla. in. l. q̊tiēs de exac. tributo. l. io. ꝙ tenet̃ illud totū q̄d ille debebat fisco uł ꝑuato: ut dicit tex. ĩ dicta. l. q̊tiēs.

229 ¶ Quid de occultāte officialē tēpore scīdicatus uł ei⁹ officialis. Rñdet idē ū s̃ ꝙ tenet̃ ĩ q̄druplū s̃m Bal. l. 3. & Bar. C. d̄ assesso.

230 ¶ Quero utrū uxor teneat̃ si marit⁹ male admĩstret officiū publicū. Dic ꝙ ñ. tex. ē ĩ libro uxorē. C. de decurio. li. io. nā regła ē. ꝙ uxor nō teneat̃ ꝑ marito. l. ob maritoꝝ. C. ne uxor ꝑ marito & e9ūso marit⁹ ñ tenet̃ ꝑ uxore nisi qñ nutrix s̃o nupsit nō reddita rōne nec ꝑuiso pupillo de tutore. l. 2. C. ĩ q̃ . causis pignus tu. cōtrahit̃.

231 ¶ Quid de uxore q̄ fecit furtū añ matrĩoniū uł ēt post ꝑ se uel cū uiro. Et qd si uir sol⁹ furat⁹ ē aliquid & uxor participauit ꝯsētiēdo uł comedēdo uolūtarie uł inuite. nūqd licebit uxori de rebꝫ cōmunibꝫ sibi & uiro satisfacere eo ĩuito damnificato.

Rñdet Monal. in sum. in tractatu restitutionũ ĩ ꝟbo restitutio furti faciẽda ẽ ꝙ ũ de cõsuetudĩe regionis uir & uxor ꝯmuĩcãt sibi debita & credita ex ꝯ̃ctu uł maleficio si res furtiua quaꝫ mulier subripuit añ mr̃ioniũ uł post mr̃ioniũ sola uł cũ uiro uł q̃a uir solꝰ subripuit añ mr̃ioniũ uł post & stat adhuc ĩ eoꝝ potestate dicẽdũ ꝙ põt illã rẽ restituere uõ dño eiꝰ ꝯ̃dicente marito. Si aũt ꝯsũpta ẽ uł si uir solꝰ furatꝰ ẽ & si mulier participauit cõsẽtiẽdo uł comedẽdo spõtanea uł ĩuita põt uxor si uir ñ ꝯ̃dicat negociũ mariti gerẽdo & se ipaꝫ liberãdo estĩationẽ rei cõsũpte restituere uõ dño latẽter de ꝯmuĩbꝫ bonis si aliter nõ põt nec erit furtũ: q̃a nõ ẽ fraudulẽta contractio nec aĩo lucrifaciẽdi: ꝓhibẽte ãt uiro nõ ẽ faciẽda huiꝰ restitutõ ł̃ꝫ q̊sdã cũ ipa nõ habeat rerũ administrationẽ de rebꝫ ꝯmunibꝫ: sed maritꝰ: si tñ ĩ hoc casu faceret restitutionẽ de rebꝫ ꝯmuĩbꝫ bona fide latẽť nõ ẽ dicẽdũ ꝙ eẽt ei pnĩa ĩiũgẽda q̃ ĩ ꝓ mõtali aut ꝙ peccaret mortaliť. iq. q. 6. c. fi.

¶ Quero an notarii cõficiẽtes ĩstrumẽta usaria teneãť ad restitutõeꝫ. Rñdet Alex. de alexã. ꝙ cartarii q̃ solũ stãt ꝓ illis q̃ uolũt recipe mutuũ ab usario nõ tenẽť: q̃ uõ ꝓ arte & lucro usurarii tenẽť. Si tñ sic sũt coopati ad h̃ ꝙ absꝫ eoꝝ coopatõe illa usaria p̄statio nõ esset facta: ĩter p̄cipuos ãt coopatores cẽsẽdi sũt prĩcipes q̃ ĩ fauorẽ usarioꝝ cogũt reddi usuras aut ex q̊rũ indebito fauore potẽtius usas exercẽt. Notarii uõ q̃ sciẽť faciũt cartas debito usarũ ac si sit debitũ legitimũ & absꝫ usa tenẽť reddere usã acceptã. q̃a eoꝝ ĩstrumẽtũ ẽ efficaciť coopatiuuꝫ ad h̃: ut usario soluať usa. Si uõ ĩ nota uł ĩ instrumẽto fcõ ẽ exp̄ssa m̃tio de usa tũc ñ teneť. q̃a tũc nõ coopať nisi ũ eẽt ꝯsuetudo p̱ talia ĩstrumẽta cogere debitores ad soluẽdas usuras usariis. Cõcor. Giral. obdonẽsis. Vide archi. ĩ. c. si q̃s obligatꝰ. iq. q. 4. & ĩ. c. sicut nõ suo. 66. di. Et Io. de ligna. ĩ. c. fr̃ eo de usis. 232

¶ Quid si filia doteť ĩ fraudẽ creditoꝝ. Rñdet Io. de pla ĩsti. de actio. §. Rursꝰ ꝙ talis dos reuocať a creditoribꝫ & gener tñeť 233

eis ad restitutõez. ff. Que ĩ frau. creditorũ. l. fi. § .i. C. eo. l. 2.

234 ¶ Quid de uiro q accepit filiã raptoris uł usarii in uxorẽ uide s̃ .§.6.

235 ¶ Quid de sepeliẽtibꝰ usarios uide ĩ ꝟbo exco. &. §.

236 ¶ Quid de ministris usariorũ. Rñdz Girar. obdonẽsis ꝙ si absq̃ oĩ ĩductõe tradũt eoꝝ pecuniã ad usã nec postmodũ coactiue exigũt eã nõ tenẽť ẽm q̃sdã restituere nisi solũ illa q̃ sibi de usis retinuissẽt. Illi uõ q p iudicia & litigia coactiua eas exigũt tenẽť. qa isti efficacit' coopanť & ṗmi sũt solũ q ĩ uasa ĩmedia ita ꝙ absz ipis ille use fierent & darẽť. Quidã tñ distĩguunt d̃ ministris qa qdã sũt ad utilitatẽ officii usarii destinati ita ꝙ apud eos residet q ĩ prĩcipalis auctoritas dñi sui & istos dicũt teneri. Quidã uõ sũt ad solũ actualẽ & maũalẽ tributionẽ mã-cipati. ita ꝙ ipi nõ taxãt p̄tiũ usarũ nec cũ eis cõtrabit' pactũ de usa q̃uis ipis p̄sẽtibꝰ & pecuniã tradẽtibꝰ fiat. Et tales non tenẽť restituere pp cãz p̄dictã lz mortalit' peccẽt uide in ꝟbo usura.

237 ¶ Quid de ꝑcuratõe tutore & curatore. Rñdet Hosti. ĩ sũ. ĩ. ti. de usuris. §. fi. ĩ fine. & Goffre. eo. ti. §. itẽ qd si qs. & archi. in. c. sicut nõ suo. & An. de butrio ĩ. c. Michael. ex̃ de usis. Et ita dicit Lau. d̃ pinu. ĩ practica suari. Et dicũt oẽs p̄dicti doctores ꝙ solũ tenenť ĩ subsidiũ ad restitutionẽ usurarũ q̃s extorserũt .i. qñ prĩcipalis nõ ẽ soluẽdo alias nõ. Inno. uero ĩ dicto. c. Michaeli distĩcte tenet ꝙ tenẽť. Monal. uõ dicit ꝙ tenẽť qñ prĩcipalis nõ ẽ soluẽdo uł nõ uult soluere uide ĩfra usã.

¶ De restitutõe edificãtiũ ĩ solo suo cũ dãno uicini.

238 QVid de his q edificãt ĩ solo suo cũ dãno uicini puta qa p̄cidit uenas putei uicini que trãsiũt p domũ edificãť uł alterius tollit edificiũ uł obfuscat luminibꝰ uicini domũ. Rñdet glo. in regła iuris. li. 6. locupletari nõ debꝫ aliqs cũ alteriꝰ iniuria uł iactura: dici solet cũ facio aliqd ĩ meo ex q̊ alii noceo aut ĩmitto puta trabẽ ĩ alienũ parietẽ: & tũc nõ lz: ut. ff. si sui. uẽdice. l.

ſi teſtatrix.&.l.alti⁹.C.de ſuitu.ů dicit̃.In pariete uero tuo ſi feneſtrã ui uł clã feciſſe cõuĩcat̃ qs ſũptibꝫ ſuis opus tollere & ĩtegruȝ parietẽ reſtituere cõpellit̃ : & loqt̃ de eo q feneſtram facit ĩ pariete uicini.ut.l.ĩ patres.C.de ſerui.ruſti.p̃dio:dicit̃ ꝙ pmittit̃ qs aquã ducere ꝺ flumĩe publico ita ꝺmũ ſi ſĩe alteri⁹ ĩiuria illꝺ fiat.&.ff.de ſui.ur.p̃dio.l.ſi fiſtulam aut non ĩmitto nec op⁹ facio ĩ alienũ:ſȝ ĩ meo.& tũc aut id dolo facio:ut noceã alteri:& tũc ꝓhibeor.ff.de aq̃ plu.ar.l.i.aut nõ facio dolo.ſed ſolũ eo ꝓpoſito ut mihi ꝓſit:lȝ p illꝺ alťi noceã & nõ ꝓhibeõ. ut.ff.de aqua plu.ar.l.i.§.idẽqꝫ ů dicit̃.Deniqꝫ Marcell⁹ ait cũ eo q ĩ fũdo ſuo fodiẽs uicini fõtẽ auertit nihil poſſe agi ſi nõ aĩo nocẽdi uicĩo:ſȝ ſuũ agrũ meliorẽ faciẽdi id facit.Nã qs põt eleuare edificiũ ſuũ uſqꝫ ad celũ.Vñ ĩ dicta.l.alti⁹ dicit̃.Alti⁹ qdẽ tollere edificia ſi dom⁹ ſuitutẽ nõ debeat dom⁹ ei⁹ minime ꝓhibet̃.Cõcor.ẽt glo.ĩ.c.cũ eccleſia uulterana de electõe ĩ ꝟbo ĩiuriaꝝ.& ĩ.c.Niſi ſp̃alis ꝺ auctoritate & uſu palii q̃ dicit ꝙ qs põt uti iure ſuo ẽt ſi alteri noceat dũmõ nõ faciat aĩo nocẽdi.ſȝ qñ aliqs ſibi nõ ꝓdeſt & alťi nocet nõ debȝ qs audiri.l.ĩ fũdo.ff.de re.uẽdica.uide s̃.§.134.

De reſtitutõe edificãtiũ ĩ alieno ſolo de ſua materia & aliis multis caſibus.

QVid ſi aliquis edificat ĩ alieno ſolo de ſua mã an dñs terre teneat̃ ad reſtitutionẽ edificii:uł edificat ĩ ſuo de aliena maťia an teneat̃ ad reſtitutioẽȝ maťie.Rñdet idẽ Io.de pla.ĩſti.de reꝝ diui.§.cũ ĩ ſuo p tex.& glo.ibi ꝙ aut qs edificat ĩ ſuo ſolo de aliena mã & habȝ locũ qꝺ dicit̃ ĩ dicto.§.cũ ĩ ſuo:qa efficitur dominus edificii cum edificium cedat ſolo non autẽ efficitur dñs materie.ſ.tignoꝝ & lapidũ:ĩmo remanet dñs q p̊ erat:ſȝ lȝ remaneat dñs ñ tñ põt uẽdicare maťiã:puta tignũ.i.ſuã trabẽ poſitã ĩ edificio.Etiã ſi edificãs uellet tignũ eximere & ſibi reſtituere:& hec ẽ rõ.ſ.ne edificiũ deformet̃ ruina:ut dicto.§. cũ ĩ ſuo.&.l.2.C.de edi.priua.&.l.p̃ſes ꝓuĩcie ĩ ſcriptꝯ ĩſpectis

239

.ff. d̄ officio p̄sidis.sȝ edificās tn̄eť ei ad estiatioēȝ tigni.ut.ff.d̄ tigno ĩiũcto.l.i. sed si fecit sciēť & mala fide teneť furti:non tñ teneť eximere sȝ estimatioēȝ p̄stare q̄tū dn̄s tigni iuraueĩt ul̄ si uellit dn̄s expectare donec edificiū ruat poterit postea suā mat̄iaȝ uēdicare si ei⁹ estĩatione ñ fueĩt cōsecut⁹. Et sumiť hic tignū p oĩ materia ex q̄ fit edificiū.ut ꝯprehendit trabes domus & uinee ex qb⁹ fiūt pergulata & tegule dom⁹.l.i.ff.de tigno ĩiūcto. Aut qs edificat ĩ alieno solo de sua mā & hab⁹ locū. §.ex diuerso.ĩsti.d̄ reꝝ diui.qa dom⁹ ēt edificiū efficiť ei⁹ cui⁹ ē solū sicut ĩ p̄cedēti casu:sed dn̄iuȝ mat̄ie p̄dit edificās.& ideo dirupto edificio nō p̄ōt māȝ uēdificare:sȝ si edificās ē in possessione edificii & dn̄s soli petit solum & edificiū si edificās fuit cōtinue male fidei nullā h̄ēt exceptiōeȝ nec remediū ad aliqd̄ sibi retinēdū.qa ē ĩ culpa sciēť edificādo ĩ solo alieno iō donare uideť. Si aūt fuit cōtinue bone fidei sibi cōsuliť ope retētionis p exceptōnē doli.ut nō teneať restituere edificium nisi dn̄s soluat sibi p̄tiū mat̄ie & mercedē magistroꝝ. Si āt fuit a p̄ricipio bone fidei & tp̄r edificii male fidei:tūc eligiť quedā media uia.ut dicit glo.ĩ dicto.§.ex diuerso.s.ꝙ possit tollere edificiū sine dispendio dn̄i soli:ut.l.Iulian⁹ scribit si in alienā .ff.de rei uē. Aut qs edificat de aliena mā ĩ alieno solo & hab⁹ locū.l.2.de rei uē.& similiť dn̄s soli efficiť dn̄s edificii.sȝ non materie.iō dirupto edificio mā ei⁹ reūtiť ad p̄orē dm̄ siue bona fide siue mala edificiū fueĩt cōstructū.ut dicta.l.2. Sȝ ĩterĩ p̄ōt agere ꝯ dn̄m soli ad ĩstar tigni ĩiūcti & ēt ꝯ edificātem.i. materiā alienā subripiētē mala fide & uno soluēte alter liberať sicut ĩ tigno diciť.ĩsti.de re.diui.§.cū.ĩ suo.

240 Quid si qs plātet plātā ĩ alieno solo. Rn̄det idē ū s̄.§.si tici⁹ ꝙ siue qs plātet alienā plātā ĩ suo siue suā ĩ aliena plāta efficiť dn̄i postq̄ egit radices nō ante:& iō nō teneť ad restitutōnē arboris. Itē ãbor mea que ē ĩ cāpo meo ul̄ ĩ ꝯfinio cāpi mei si agit radicē ĩ fūdo tuo efficiť tua. Et si coĩt ĩ tuo & meo efficiť

cōis quia ārbor ītelligitꝰ esse illiꝰ in cuiꝰ fūdo egit radices. Et sic mutatōe radicū de uno fūdo ī alteꝝ mutatꝰ ī et dñiū ārboris: ut dicto. §. si titiꝰ et. ff. e. l. adō. §. fi. Et h si ārbor uiuit et alitꝰ ex radicibꝫ nouiter porrectis ī cāpo tuo. Si āt uiuit & alatꝰ pro maiori parte ex pmis radicibꝫ mei cāpi: tūc remanet mea cū a meo cāpo traxit originē: lꝫ postea aliqs radices egeīt ī campo tuo. l. Si plures. §. fi. ff. arboꝝ furti cesarū & ī glo. ī dicto. §. si titiꝰ. An ꝑpria auctoritate possū incidere radices qs tua ārbor egit ī cāpo meo uł īcidere ꝑpria auctoritate ārborē tuam que pendet super domū meā. Dic ꝙ cū auctoritate iudicis possum: alias nō. ut dicta. l. si plures. §. penultīo nisi p̊ ē denūciē ut tol las & ē cōsiliū ut de hac denūciatōe fiat publicū īstrumētū & te negligēte remouere possū & ꝑpria auctoritate īcidere ñ solū ꝙ sr̄ excurrit domū meā: sed ēt a stirpe & mecū ligna pōtare nemine ꝓhibēte. l. i. §. si arbor. ff. de ārboribꝫ cedēdis. Et sitꝰ edificatū ī alieno ꝙ pēdet s̄ meū nullo iure ꝑuitutꝭ nō possum tollere ꝑpria auctoritate. l. quēadmodū. §. si ꝓtectum. ff. ad. l. acqleā. & l. cōclaue. ff. d̄ dāno īfecto nisi p̄cedēte dcā d̄nūtiatōe: ut dicto. §. si ārbor. Quid aūt si sūt uł due ārbores unite ī eodē stipite an appellabitꝰ una arbor uł plures. Rñdꝫ idē ū s̄. Dic si iūctura & ꝯiūctio apparet sr̄ terrā cēsetꝰ una. alias cēsētꝰ plures. l. si gemīa. ff. arboꝝ furti cesaꝝ: & iō tūc puniatꝰ de dāno dato in duplici ārbore. ex̄ forma. l. uł statuti.

Quid si seminaui ī agro tuo frumtū meū. Rñdet idē īsti. de re. diui. §. q̄ rōne ꝙ siue bona fide siue mala efficitꝰ tuū. nā semē cedit solo postq̄ coluit: sꝫ si seminaui bona fide ope retētiōis si sū ī possessione possū mihi ꝯsulere: ut ñ ꝑmittam te tollere nisi soluas p̄tiū & īpēsas: ut dicto. §. q̄ rōne & non solū sata ꝑ aliū cedūt solo: sꝫ ēt semina & plāte que ex se nascūtꝰ diuina tn̄ natꝰa coopāte cedūt solo: ut notat glo. ff. e. l. q̄ rōne. §. fi. Quid āt si qs semīat alienū semē ī alieno solo uł plātat alienā plātā ī alieno solo qbꝫ casibꝫ ēt sem̄ & plāta cedūt solo ꝯ quē agam 241

an ꝯ plãtatẽ & ſeminatẽ an ꝯ dñm ſoli. Dicit glo. ĩ dicto. §. q̃ rõe ꝙ ꝯ dñm ſoli unde ỽſus. Quicqd plãtat̃ ſerit̃ edificat̃. Oẽ ſolo cedit radices ſi tñ egit.

242 Quid ſi ſcripſi ĩ aliena carta uł pĩxi in aliena tabula. Rñdet idẽ inſti. de reꝝ di. §. lr̃e: ꝙ q̃litas ſẽp cedit ſubſtãtie cũ ſine ea eſſe nõ poſſit: unde ſcriptura ſẽp cedit carte & pictura tabule & ſic liqdũ cedit arido tã ĩ pictura q̃ ĩ carta. ff. de rei uẽ. l. ĩ rẽ. § ſꝫ & id q uł ĩ ſcripta & eã pificat picture & dicto. § littere uer. ſꝫ neceſſe. & uer. ĩ oĩbꝫ. Fallit aũt ĩ uno caſu. ſ. quãdo q̃litas ẽ p̃cioſiõ q̃ ipa ſubſtãtia: qa tũc p p̃ualẽtiã q̃litas trahit ad ſe ſubſtãtiã. qa tũc pł ẽ ĩ manus ope q̃ materia. l. mulieris. §. pe. ff. de ỽbo ſigni. & ideo ubicũq; ſcriptura ẽ p̃tioſior q̃ carta. tũc carta cedit ſcripture. & iõ cũ hodie ſcriptura coĩter ſit p̃tioſior carta debet cedere ſcripture: ut tenuit glo. ff. e. l. q̃ rõne. § . littere lꝫ tenuerit oppoſitũ ĩſti. de re. diui. §. littere. Similit̃ ubicũq; pictura ẽ p̃tioſior tabula trahit ad ſe tabulã pp p̃ualẽtiã: ſecꝰ ſi nõ ẽ p̃tioſior qa ſi ſit quedã pictura rudis & ĩformis iõ notãter tex. ĩ dicto. § . littere facit m̃tioẽꝫ de nobiliſſia pictura & de uili tabula: ſꝫ remota hac p̃ualẽtia. qa ſcripta uł pictura ſit paris uł minoris p̃tii cũ carta & tabula tũc ſẽp cedit carte & tabule ueluti ſue ſubſtantie. & ꝙ dixi de p̃ualẽtia intellige de p̃ualẽtia coĩ nõ ſĩgulari. qa talẽ ſĩgularitatẽ nõ cõſiderauit legiſlator puta ꝙ qs faciat ſibi ſcribere lr̃is aureis qđ coĩter nõ fit. unde lꝫ tũc ſcriptura p̃ualeat & ſit p̃tioſior carta. tñ qa ẽ ſĩgularis nihilominꝰ cedit carte. ut dicto. §. lr̃e ĩ pncipio. Itẽ attẽde ꝙ aliud ẽ in pictura rei ĩmobilis puta muri: qa tũc pictura lꝫ ſit p̃tioſior ſẽp cedit muro: ut tenet glo. ĩ dicto. §. littere. ille ergo q ſcripſit ĩ carta aliena ſciẽt̃ & mala fide nullo iure põt ſibi cõſulere ꝑ eſtĩatõe & ſolutiõe ſcriptẽ nec p actionẽ ſi ñ poſſidet nec p exceptõeꝫ ſi poſſidet cũ donaſſe uideat̃. inſti. de re. diui §. c̃te. ỽ. ſciẽti. ſꝫ q ſcripſit ĩ carta aliena ignorãter & bona fide putãs cartã eſſe ſuã ſi poſſidet cartam

scriptã põt se tueri exceptõe ꝯ dñm carte eã petẽtẽ denegãdo ei restituere donec sibi soluat ꝑtiũ scripture: sꝫ si scriptor nõ possidet cartam scriptã: sed dñs carte põt agere ꝯ dñm carte actiõe facta: ut dicit glo. ĩ ꝟbo bona fides. Et sic cõcludit ꝙ si ille q scripsit bona fide ĩ aliena carta credẽs esse suã siue possideat siue ñ possideat tenet dñs certe ei satisfacere ꝓ scriptura. Sꝫ qd si bona fide scripsisti uł pĩxisti multũ ĩformit̃ & uituperose in mea carta pulchra uł tabula: & ego nolo scripturã uł picturã turpissimã: sꝫ estĩationẽ cartaꝝ uł tabule: an tenearis soluere. glo. in. l. nõ solũ. ff. de rei uẽdi. dicit ꝙ nõ: si fuit bone fidei possessor. ꝑ. l. si qd possessor. § . sicut ãt. ff. de petitõe hereditatꝭ ũ dicit̃ ꝙ qs nõ debꝫ culpari đ admĩstratõe rei quã tenet ut suã bona fide. Et sic nõ debꝫ teneri nisi ĩꝙtũ ẽ locupletior sicut possessor hereditatꝭ & cõuẽtꝰ ꝯditõe ĩdebiti. l. ĩ sũ. § . pe. ff. de cõditõe ĩdebiti.

Quid si qs ex aliena materia uł sua & ex aliena fecit matiatũ puta ex alienis assidibꝫ fecit capsã. Rñdet idẽ ĩsti. đ re. diui. § . cũ ex aliena ꝙ mã cedit matiato qñ tale matiatũ ñ ẽ reducibile ad ꝑmã materiã & sic faciẽs materiatũ efficit̃ dñs materie nec tenet̃ ad restitutionem eiꝰ: sꝫ si ẽ reducibile tũc matiatũ cedit matie. qa mã tũc nõ dicit̃ q̊damodo assumere nouã formã siue speꝫ ex q̊ de facili ẽ reducibił ad ꝑmã materiã. Ad h tñ ut mã cedat spei siue matiato ut sic faciẽs matiatũ efficiat̃ dñs matie tria sũt necessaria que ponũt̃ ĩ glo. in dicto. § . cũ ĩ aliena. s. ꝙ faciẽs speꝫ ex aliena mã faciat bona fide & suo noĩe & ꝙ non sit reducibił ad ꝑmã materiã: qñ ãt sũt duo faciẽtes materiatũ unus bona fide aliꝰ mala uł si ĩ diũsis materiis uł ĩ una partĩ ẽ hita bona fides partĩ mala. dic ꝙ in ea re & ꝓ ea parte ĩ qua ꝯcurrũt ꝑdicta tria efficit̃ faciẽtis matiatũ ĩ alia re & ĩ alia ꝑte efficit̃ dñi matie. Itẽ ñ solũ post factã speꝫ & matiatũ specificãs efficit̃ dñs. sꝫ ẽt efficit̃ si spes ẽ ĩ fieri dũmõ rudis materie nom̃ exierat: ut dicit glo. ĩ dicto. § . cũ ex aliena &. ff. e. l. adeo. 243

.§.cũ qs: Itẽ nota ex dicto. §.cũ ex aliena: ibi fructũ ad spicas reduci iũcta glo. ĩ ƀbo spicas ꝙ frumẽtũ cedit specificãti & sic triturans bladũ alienũ bona fide putãs suũ efficit̃ dñs grani. & sic ẜm glo. corrigit̃. ff. e. l. adeo. §. cũ qs ĩ fi. ũ dicit̃ ꝙ excutiens frumẽtũ de spicis ñ adicit nouã speciẽ seu formã sꝫ q̃ erat latẽs detegit. Item nota ꝙ licet faciẽs materiatum de aliena efficitur dominus materie. tñ qa non ẽ equũ aliquẽ locupletari cũ aliena mã tenet̃ ad estĩatioẽꝫ materie: ut dicit glo. ĩ dicto .§. cũ ex aliena ĩ ƀbo spicas. Itẽ nota ꝙ appellatõe materie nõ cõtinet̃ materiatũ qd̃ ad sui mãꝫ nõ põt reduci: ut hic & l. quesitũ. §. illd̃ fortasse. ff. de lega. ꝫ. & sic uidet̃ ꝙ si statutũ ꝓhibet portare frumẽtũ extra districtũ sub certa pena ꝙ portans farinã nõ ĩcidit ĩ penã cũ farina nõ sit reducibil᷑ ad ꝓmã mãꝫ: sed cõtrariũ determĩat Bar. ĩ dicto. §. illd̃ fortasse. qa appellatõe frumẽti cõtinet̃ farina donec sit deducta ad effectũ finaleꝫ ad quẽ ẽ ĩuẽta. i. doẽc fiat panis. ar. l. sicut lana. ff. d̃ lega. ꝫ. ꝯriũ tñ tenet gaudinꝰ ĩ. c. de rebus uetitis & albri. de rosate & ꝑte statutorum c. 5.

244 ¶ Quid si qs bona fide ĩtexuit & suit uestimẽto suo manicã uel gyronẽ de aliena purpura. Rñdet idẽ ĩsti. de re. diui. §. si tamẽ alienã ꝙ efficit̃ dñs illiꝰ purpure lꝫ teneat̃ ad estĩationẽ ut s̃ .§. ꝓxĩo: qa accessoriũ seqt̃ natã sui prĩcipal᷑. ut ĩ. c. accessoriũ de regulis iuris li. 6. nec curat̃ an accessoriũ sit maioris ualoris q̃ prĩcipale. nã sepe amittit̃ prĩcipale ꝑꝑ ꝓtiositatẽ accessorii .l. 2. ĩ ẽptõe. ff. de cõtrahẽda ẽp. Et ƀ ꝙ nobiliꝰ accedat uiliori & ẽ ueꝝ qñ ponit̃ loco accessorii. Si aũt uiliꝰ apponeret̃ loco accessorii nobilioris: ut uestimẽtũ grossũ cã cõ𝔰uãdi purpuram: tũc uestimẽtũ accedit purpure si ãt neutrũ apponit̃ gr̃a alteriꝰ tũc neutrũ alteri accedit: ut dicit glo. ĩ dicto. §. si tñ alienã. Itẽ nota ꝙ lꝫ dñs purpure ĩtexte alieno uestimẽto amiseĩt dñiũ: tñ si dolose & furtiue fuit sibi subtracta ul᷑ ablata põt agere de cõditõe furtiua ꝯ surripientẽ. ut dicto. §. si tñ alienã maxĩe si

talis surripiens erat sartor q fecit uestimētū:ut dicit glo.que allegaī coiūcta textui qd qn totꝰ pānus nō ē poitꝰ i uestimto psumiī subtractꝰ a sartore ꝙ notaī ꝯ sartores.qa est psūptio contra eos.

¶Quid si qs cōfūdat unā materiā ꝓpriā cū mā alteriꝰ.Rn̄dꝫ idē isti.de re.diui.§.si duoꝝ ꝙ cōfusiōe queriī dn̄iuꝫ & ꝯmixtiōe: & iō si uolūtate tua ꝯfudero & cōmiscuero meū uinū cū tuo uł cōflauero meū āgētū cū tuo uł meū mel cū tuo uino ut fiat mulsū & sic ē spes tertia per se:uł meū argētū cū tuo auro ut fiat electrū:uł ēt si pdicta sit ꝯfusa & ꝯflata casu fortuito siue uolūtate dn̄orū i oibꝫ casibꝫ istis cōfusa & cōflata efficiūī coīa: & si ꝯfusa & cōflata siue sit eiꝰdē maīie siue diuerse & siue cōfūdāī uolūtate dn̄orū siue casualiter efficiūī coīa nisi seperari possit.ut dicit glo.Secꝰ aūt si alter dn̄orū uł exn̄eus sie uolūtate alterius dn̄i cōfūdat uł cōflet rē suā cū aliena bona fide faciēdo tertiā speꝫ.qa tūc nō ē coīs:sꝫ efficiī ꝓpria specificātꝭ ut dicit glo. 245

¶De restitutōe fructuū.

Quid de fructibꝫ pceptꝭ.Rn̄dꝫ idē isti.đ re.di.§.si qs āt a nō dn̄o ꝙ bone fidei possessor facit fructus idustriales suos.iō eos ꝯsūptos restituere nō teneī.Secꝰ i male fidei possessore.& iō cōclude una cū glo.i.l.ex diūso.ff.de rei uēdi.ꝙ nullꝰ possessō facit fructus naturales suos.l.fructꝰ.ff.de u.ſ.iō eos extantes dn̄s uēdicat a q̊cūꝗ:sed de cōsūptꝭ nō teneī possessor bone fidei nisi iq̄tū ē factꝰ locupletior.qa tūc teneī ex eqtate legis si & me & titiū.ff.si certū petaī.sꝫ fructꝰ idustriales q exigūt industriā & ministeriū hoīs:ut segetes lac lana & similia bone fidei possessor cum ti.& sine titulo facit suos & eos lucraī ꝓꝓ idustriā & culīā:ut nō possit ab eo aduocari.ſ.postꝗ sūt ꝯsūpti nec ad eoꝝ pretiū teneī:ut dicto.§.si qs aūt a nō dn̄o.&.l. bone fidei.ff.eo.&.l.certū.C.de rei uēdi.sꝫ si n̄ sūt cōsūpti & extāt teneī restituere.ut isti de officio iudicis.§.illoꝝ.sꝫ male 246

fidei possessor si nō h̄t titulū teneṫ & de ꝯsūptis & đ extātib⁹ .l.pe.C.de cōdi.ex.l.& de ꝑcipiēdis.ut dicto.§.illoꝝ. sꝫ si h̄t titulū similiṫ teneṫ de cōsūptis & extātib⁹.sed excusaṫ a ꝑci/piēdis ꝑp titulū nisi ī q̄tuor casib⁹ notatis ī glo.ī dicto.§. Si qs aūt a nō dn̄o ī qb⁹ teneṫ de ꝑcipiēdis et̄ si h̄t titulū.Puta si qs cōpulit aliquē ꝑ metū sibi uēdere.Itē si qs emit ī fraudem creditoꝝ.Itē ī eo q sciēter emit ꝯ ꝓhibitionē legis uł statuti. Itē & quarto ī eo q sciēter emit a fisco nō solemniter.l.i.C.de fide īstrum̄toꝝ li.io.ff.đ rei.uēdi.l.sꝫ & ꝑtus.&.C.eo.l.si fūdū. Cōcor.Monal.ī sū.ī ṽbo fructuū dicēs.Fructuū alii īdustriales ut frumētū uinū oleū & similia:alii naturales.ut poma fic⁹ & silŭa.Fruct⁹ naturales nō facit suos possessor et̄ bone fidei.Vn̄ teneṫ reddere uniūsos postq̄ īcepit h̄re ꝯsciētiā rei aliene.ff. de usis.l.us⁹.Itē fructus dicūṫ ꝗsupsūt deductis expēsis q̄ fiūt gr̄a fructuū querēdoꝝ colligēdoꝝ & ꝯsuādoꝝ & hab⁹ locū tā ī bone fidei q̄ in male fidei possessoribus & et̄ ꝑdonib⁹.ff.de petitōe hereditat.l. Si aliqd.§.fruct⁹.&.l.plā.ī fine.et.C.de fructu et.li.expē.l.i.ī fine.Nam null⁹ cas⁹ ītueīre pōt q h̄ gn̄s deductōis īpediat .ff.familie hercis.l.fūd⁹.ff.solu.matri.l.fruc t⁹.Itē fruct⁹ ītelligūṫ đduct necessariis īpēsis.ff.đ opi.ꝑuoꝝ.l. .i.fructus et.ar.i2.q.2.nobis cū hac distīctōe teneṫ bone fidei possessor.Necnō et ōis uiolētus teneṫ reddere oēs q ꝓbāṫ ad eū ꝑuenisse.C.đ rei uēdi.l.si fūd⁹.Si uō fueīt uiolēt⁹ possessō tūc teneṫ restituere ꝑceptos et eos q ꝑcipi potuissent ꝑueros possessores.ex̄ de resti.spo.grauis.et.c.ꝯquerēte et de officio delegati.c.cū cā.i2.q.2.nō.liceat.

247 Quid de asportātib⁹ fructus de cāpo alteri⁹ aīo lucrādi.Rn̄dꝫ idē Io.de pla.īsti.de obli.que ex delic.nas.§.furtoꝝ q̄ potest accusari de furto ꝑ illū tex.et h̄ qn̄ fructus sūt maturi.Si āt sūt īmaturi tūc teneṫ de dāno dato actiōe legis acquilee.l.si ꝑuus ꝑuū.§.si oliuā.ff.ad.l.acql.et.l.nauta.§.ī quecūꝫ.ff.nauta cau. .l.si fur descripseīt.ff.de usufruc. Nā dānū distīguiṫ a furto:qa

furtū ē amotio rei.Sꝫ dānū ē rei destructio ſm Bal.ī dicto.·§·.
ſi oliuam.

¶Quid de inuaſore rei alteriꝰ īmobilis.Rn̄dꝫ Io.de pla.īſti.6. 248
bonoꝝ raptoꝝ.·§·.qa tenet̄.ꝙ tenet̄ eā reſtituere cū fructibꝫ.l.
fi.C.ūde ui.& h̄ ſi doloſe occupauit:ſi aūt ſine dolo tenet̄ eam
reſtituere ſine fructibꝫ.l.īuaſor.C.un̄ ui.

¶De reſtitutōe alienatōis ī fraudē creditoꝝ facte.

QVid ſi fiat alienatio ī fraudē creditoꝝ puta ꝙ debitō donat 249
ut creditores ꝑuēt̄ ſibi debito.Rn̄det Io.de pla.īſti.de acti.·§.
rurſꝰ ꝙ talis donatio reuocat̄ & ꝑ cōſequēs accipiēs tenet̄ ad
reſtitutionē.l.ſi aūt.·§.ſimili modo.&.l.ait p̄tor ſo rn̄ſo.ff.que
ī fraudē creditoꝝ.

¶De reſtitutōe alienatōis facte ꝑ metū.

QVid de illo ꝗ metu ꝯpulit aliquē ad alienādū.Rn̄dꝫ idē īſti. 250
de actōe.·§·.Itē actio de eo ꝗ metꝰ cā.ꝙ tenet̄ ad reſtitutōneꝫ
rei cū oī cōmoditate ꝑcepta.ut.l.metū.·§·.fi.C.ꝙ metꝰ cā:&
.l.metꝰ.ff.ex qbꝫ cāis maio . Et reqrit̄ ꝙ fueīt metꝰ ꝗ poſſit
cadere ī cōſtātē uirū.ſ.timor mōtis & cruciatꝰ corꝑis uł ſimul
ꝙ totū reſidet ī iudicis ābitrio.ut.l.2.ī fi.cū quicꝫ legibꝫ ſeqn̄-
tibꝫ.ff.ꝙ metꝰ cā.& ē glo.magr̄a.& ōdinaria.ut ī.c.cū dilectꝰ.
extra ꝙ metꝰ cā Mine ergo nō ē ſufficiēs metꝰ niſi tribꝫ con-
currētibꝫ.ſ.ꝙ ꝑſona ſit potens ad minas exequēdū.Itē ꝙ miās
cōſueuerit exequi.Itē ꝙ mine cōtineāt atrocitatē facti.de hoc
ē glo.i4.q.4.c.i.Sꝫ qd d̄ metu reuerētiali.puta ſi uxor aliquē
obligationē uł alienationē cōtrahat de mādato uiri uł clericꝰ
de mādato ep̄i.Idē rn̄det ꝙ inſtituit̄ ꝙ geſtū ē tali metu reue-
rētiali officio iudicis.ut glo.notabilis ī.l.i.·§·.que honorāde.ff.
q̄rū reꝝ actio n̄ dat̄:& idē ſi ſubditꝰ nō alias alienaturꝰ alienet
rogatu dn̄i.Rogamē ſuperioris p̄ceptū ē:ut dicit glo.ī uerbo
exortamur ī cle.i.de teſti.& notat Inno.in.c.petitio de iure
iurando.

¶De reſtitutōe faciēda ei ꝗ utilit̄ geſſit negociū meū.

251 QVid si sic mādato meo soluisti creditori meo & me liberasti soluēdo noīe meo. Rñdet idē īsti. de actiōe. § . actionē ꝙ cogō hr̄e ratū & obligor t̄ actōe negocioꝝ gestoꝝ ad restitutionē pecuīe quā ꝓ me soluisti: sec⁹ si nō utilit̄ soluisti: ut qa mea īt/erat: ut nō solueres. l. cū pecuniā. ff. de nego. ges.

252 Quid si tutor more ciuitatis mittat exenia noīe pupilli ma/gistro & suis cōiūctis. Rñdet idē ubi s̈ ꝙ pupill⁹ tenet̄ tutori actōe negocioꝝ gestoꝝ. l. cū pl̄es. § . tutor. ff. de admīstratōe tu. nā talia exeīa ex q̊ sūt cōsueta dicūt̄ q̈si debita: ut dicit glo. ī. l. i § . sꝫ nō nullos. ff. de tutelis & rōi distātia.

253 Quid si tui cōtēplatōe sine mādato tuo redimo ab hostib⁹ ul̄ latronib⁹ filiū tuū ul̄ aliā rē tuā necessariā quā redimere tene/baris: Rñdet idē ů s̈ ꝙ mihi teneris actiōe negocioꝝ gestorū: īmo ī hoc casu possūt uiri expendere dotē ꝓ redimēdis ꝑsonis necessariis uxoris. l. sꝫ si iō. ff. solu. matri. nā si pat̄ filiū captiuū ul̄ ꝯꝰso ul̄ ali⁹ successur⁹ redimere negligat ꝓuat̄ successiōe. ut ī auctētica si captiui. C. đ ep̄is & clericis. De hac mā. s. nego cioꝝ gestoꝝ uide s̈. § . 176. & 177.

De restitutōe expēsaꝝ ī iudicio factaꝝ.

254 QVid đ his q temere & ꝓterue litigāt. Dic ꝙ tenēt ad dāna & īteresse tā litis ꝙ̄ uiatici. l. ꝓperādū. § . sin aūt alterutra. & l. sācim⁹. C. de iudiciis & īsti. de pena temere litigātiū. § . h̄ aūt oīa & ꝑ Io. an. ī. c. statutū. § . īsup đ rescrip. li. 6. & ī. c. finē litib⁹ de dolo & ꝯtumacia. & ꝑ glo. 2. q. i. c. ī ꝓmis ī ỽbo īmoderatas expēsas dñs Io. de pla. ī dicto. § . hec āt oīa dicit ꝙ ex sex cāis litigās tenet̄ ad expēsas litis. Primo rōe temeritatꝭ. l. eū quem temere. ff. de iudi: ut si feci citari ticiū ī genere cū plures essēt & cōparuit ille quē nolebā dicta. l. eū quem temere. Itē si feci quē citari corā iudice īcōpetēti nō adhibita ꝓma diligētia ui/dēdi an eēt cōpetēs. & idē si loco & tp̄r īcōpetēti ul̄ si uocaui eū ī ius q uocari nō debuit. l. i. & ꝑ totū. ff. de ī ius uocan. Itē si actor post ꝯpitioēꝫ rei nō hab⁹ libellū paratū: sꝫ petit dilatōeꝫ

ad pcedēdū ꝑm cinū ī.l.i.C.de dilatio.Itē si qs post aperturā testiū uidit se nō hr̄e ius & tn̄ psecutus ē litē ꝑm Bar.ī.l.si qs īficiatus.ff.depositi.&.l.pperādū.§.sin aūt alterutra.C.de iudiciis.& sic patet ꝙ temere uocare ī ius dicit̄ q nullā iustā cāz erroris habuit ī sic uocādo:ut dicta.l.eū quē temere ī glo.si āt habuit istā cāz errōis tūc absoluit̄ ab expēsis.l.i.§.pe.ꝺ sepa.&.l.q solidū.§.eē delega.ꝑo. In p̄dictis ergo casib9 & ī aliis ū qs temere litigauit siue sit actor siue sit re9.nisi doceat ꝺ iusta cā erroris uł ignorātie pbabilis cōdēnat̄ aduersario ī expēsis itineris & lit:ut dicta.l.eū quem temere & ceteris dānis.l.sancim9.C.de iudi.&.l.nō ignorat.C.de fructib9 & litis expēsis.Itē ī expēsis cibarioꝝ si adūsari9 cōsueuit se pascere ex āte sua a qua oportuit mō uacare.l.si hereditas.§.i.ff.ad exhibē. Et mł'to magis tenet̄ qs ad oīa ista si ñ temere:sꝫ p calūniā litigasset:ut dicta.l.nō ignorat.Secūdo tenet̄ ratiōe ꝯtumacie ad expēsas ñ solū lit:sꝫ ceteroꝝ dānoꝝ.l.sācim9.C.de iudiciis. Et h̄ hab9 locū siue cōtumax fueīt:qa nunꝙ uenit:uł uenit & recessit uł rñdere noluit & hoc siue fuerit actor siue re9.Nam post cōmissā ꝯtumaciā nō audit̄ nisi refectis expēsis ꝺ q̄ uide glo.ī dicto.c.finē litib9 de dolo & ꝯtumacia.& p Inno.c.sepe ꝯtigit ꝺ appel.Tertio rōe retardati pcessus:ut si actor īpetrauit rescriptū post litē ꝯtestatā cā ptelādi iudiciū corā lōgīquo iudice corā q̄ nō pbauit distulit uł cōtumacit̄ se absentauit.nā cōdēnat̄ ī expēsis lit itineris & ceteris dānis.ut dicta.l.ñ ignorat:& idē si qs opposuit exceptiōes friuolas pp q̄s diu fuit ptractū iudiciū et tādē succubuit.ut dicto.c.finē litib9.et idem si appellauit ad aliq̄ īlocutoria p quā appellatōeꝫ negociū p̄ncipale pductū fuit ex terminos īfra q̄s debebat terminari.l.ītra utile.ff.de mino.et.c.cū appellatōib9 friuolis de appellatōe.li.6.uł cū qs ex cōtradictioīb9 et subterfugis et dilatōib9 maiorib9 debito dat adūsario īpedit9 ē reprobare executionē suā infra terminū.l.si cū ipe de excusatōe tutoꝝ.Quarto ratiōe

emēdatōis uł mutatōis libelli. Cōdēnať.n.mutās uł emēdans ī expēsis Insti. de actio. §.si min⁹.nā teneť reficere expēsas ꝑcuratoꝝ & aduocatoꝝ q̄s fecit reus q̄s ñ fecisset si ñ petisset pł debito. Quīto rōe renunciatōis litis:ut si renūciat liti:ut.l. postq̄.C.pactis.&.l.destitisse.ff.de iudiciis.qa cōsciētia male lit mote crediť renūtiare.ut ī.c.p tuas ī fi.de symonia. Sexto rōe uictorie. Nā hec ē regula ꝙ uict⁹ uictori ꝯdēnať ī expēsis. ut dicta.l.ꝓperādū.&.l.oēs ī fi.C.de epis.& cle.ī auctētica de iudiciis.§.oꝫ collati.6.&ī.c.calūniā ꝗ peīs nisi ex iusta cā igno rātie puta ꝙ successit ī ius alteri⁹.l.q ī alteri⁹.ff.de regulis iu. uł ex iusta cā litigādi.l.q solidū. §.ēt.ff.dele. 2.& ideo q obti nuit sñiaꝫ ī cā prīcipali hab; iustā cāꝫ ꝓseq̄uēdi ī cā appellatōis. & īdeo lꝫ succūbat ī ea nō cōdēnať ī expēsis:ut notat glo.in l. generaliť. §.sin aūt nō rite.C.ꝗ reb; credit. Et adde ꝙ iudex teneť cōdēnare ꝑtē ad dictas expēsas si sūt petite nisi iusta cā subsit.alias teneť resarcire de suo:ut dicto. §.si āt altutrā. Si āt nō sūt petite:pōt ꝯdēnare si uult.sꝫ non errať.

De restitutōe recipientium a ꝑsonis alienare nō ualētibus.

255 Quid de his q recipiūt ab his q alienare nō pñt & quib; ē īterdicta bonoꝝ suoꝝ admīstratio.utputa a pupillo sie aucto ritate tutoris. Rñdet idē ꝙ teneť ad restitutionē.ut īsti.q alie. lꝫ uł nō. §.nūc admonendi.C.ōcor.Sco.i.q.di.is.dicēs ꝙ dñs alicui⁹ rei ñ ꝓhibit⁹ a lege.uł supiore a cuius uolūtate ꝗpēdet ī dādo pōt dare rē suā alteri uolēti recipe. Hoc ꝓbať.qa ex q̊ p actū uolūtat fuit dñs p uolūtatē pōt cessare eē dñs:et ñ ꝓhib; aliq̄ cā superior istū desinere & istū īcipe eē dñm.igiť p dona tionē istā fit uere & iuste dñs. Ex hoc patet qd reqriť ad iustā donationē.qa liberalis trāslatiōis donatio ex parte donāt uo lūtas recipiendi ex pte ei⁹ cui fit donatio & libertas ex parte āboꝝ hui⁹ dādi & hui⁹ recipiēdi & ꝙ nulla supiore lege ꝓhi beāť iste uł ille nec p actū alteri⁹ a q̊ depēdeat ī ista trāslatōe.

Et pp defectũ pmi nõ põt qs dare pecuniã fratri minori.qa ipe nõ uult esse dñs pp defectũ fi nõ põt monac⁹ sie licẽtia abbatis nec fili⁹familias sine uolũtate patris:nec ẽt cleric⁹ & ĩ aliq̃ casu sie uolũtate saltẽ ꝯ uolũtatẽ dñi pape.ut habet.ex de cẽsi.c.Romañ.ad cui⁹.c.obſuationẽ penã posuit Grego.non⁹ qđ.c.ẽ ĩ.6.l.ꝙ uisitãtes a uisitatis nõ recipiãt munuscula & si recipiũt tenẽt duplũ restituere:alias nõ absoluãt a maledictione quã ĩcurrũt ipo facto.ut dicit Iulian⁹ q̃rtus ĩ suis ꝯstitutõib⁹. Huic correspõdet ĩ trãslatõe us⁹ liberalis accõmodatio & hẽt similes leges ad h̃ ꝙ sit iusta:qa reqrit ĩ cõmodãte liberã uolũtatẽ ĩ recipiẽte ꝙ uelit recipe cõmodatã ad usũ & ꝙ ñ sit aliq̃ uolũtas legis uł pncipis obsistẽs illi accõmodatõi.

¶ De restitutõe utẽtiũ re aliena ꝯ uolũtatẽ dñi.

Restituere tenet qs qñ ꝯmisit furtũ ĩ usu rei lꝫ nõ in ipa ad estiatõnẽ illi⁹ usus:aliter nõ esset purgatũ furtũ.14.q.6.si res. & qnq̃gesĩa di.q saccũ.ff.đ furtis.l.q iumẽta.& iõ furtũ ꝯmittit creditor q pignore sibi obligato utit uł alteri ꝯmodat:ut ĩsti. de obli.q̃ ex qĩ deli.nas.§.pena.&.l.q uias.§.si ego.ff.đ fur. Similit cõmodatari⁹ utẽs re ad aliũ usũ q̃ fuerit sibi ꝯmodata. ut dicto.§.pena &.§.placuit:uł si cõmodet rẽ alteri sie ꝯsẽsu dñi:& idẽ đ fulone & sarciãtore.ut.l.fulo.&.sarcinator.ff.đ fur. Et gñralit ubicũꝫ ẽ facta ꝯctio rei aliene uł us⁹ ꝯ uolũtatẽ dñi cõmittit furtũ:ut.ff.de fur.l.fi.& tenet ad resti.us⁹ & ĩtesse. Et ideo si accõmodaui t̃ equũ usꝫ mantuã & iuisti mediolanũ pp qđ interĩ ñ potui expedire mihi necessaria & ex h̃ dãnũ ĩcurri teneris ad restitutionẽ eiusdẽ dãni. Et h̃ ĩtellige nisi putauerit ꝑmissuꝝ ꝙ nõ ꝑsumit. Est ergo ꝯsulẽdũ ĩ foro ꝯsciẽtie:ut notificet ꝯmodãti sibi rẽ & si qdẽ retificet & attẽte ꝯtẽtet ꝙ alit us⁹ fuerit bene qdẽ nõ tenet ad restitutionẽ. Si ũo nõ ratificat restituat. Hec Monal.ĩ sũ.ĩ ūbo furtũ cõmittit.& Io.de pla.in dicto.§.pena.et.§.placuit.

¶ De restitutõe faciẽtiũ fraudẽ legi.

257 QVando fraus fit legi uł canōi necessaria ē restitutio ꝙ q̄tuo᷒ mōis cōtigit ₰m monal. Primo de ꝑsona ad ꝑsonā ut si uxo᷒ uelit donare marito & ecōu̾so cū nō possit cōstāte maťmoīo. ex̄ de dona.īter uiꝝ & uxo.c.ul.ubi glo. & si poīt aliā ꝑsonam cui doāt ñ ualet donatio pp fraudē .ff.de dona.īť uiꝝ & uxorē .l.hac rōe. §.nō tātū. Secūdo fit fraus de re ad rē ut cū ꝓhibitū sit ne filiofamilias pecuīa mutueť. & ipe aliā rē recipit fraus fit puta si d̄disti sibi frum̄tū uł similia que uēderet & pecuniā haberet.ff.ad mace.l.iussu.§.mutui.&.l.3.§.i. Et sił'iť ī usura: ut si do aliquā rē ut uēdas & pecuniā mutuo hēas.14.q.3.pleriq̄ꝫ. Itē fit de cōtractu ad ꝯctū.ut si uxor que nō pōt donare uiro ut dictū ē uēdit ei ut sub simulato cōtractu donet nō ualet.ff. de dona.īť uiꝝ & uxorē.l.si spōsus.§.circa.Itē q̄rto fit d̄ ꝯctu ad ꝯctū puta si mulier que ꝓ alio fideiubere ñ pōt ꝑncipaleꝫ se faciat debitricē qd̄ ñ ualet:qa fit ī fraudē.ff.ad uelleia.l.q̄uis .§.si cū essē. Et sic patet ꝙ q facit aliquid ī fraudē legis cōtra ipaꝫ legē facere uideť.ff.de legib᷒.l.ꝯ legē. &.l.se.

De restitutōe dānificātꝭ aliū in seruo uł debitore uł animali.

258 QVero qd de occidēte alienū ꝯuū uł q̄drupedē. Dic ꝙ teneť ad emēdationē dāni.ut īsti.ad legē acqleā ī ꝑn.qd̄ ueꝝ ītelligit Io.de pla.nisi canis fuisset mōdēs:qa lꝫ trāseūti se defēdere a cane:quīmo teneť dn̄s de dāno si canē ligatū nō retinet.l.i.§. sed caīs.&.l.2.ff.si q̄dru.pau.feci.dica.&.l.q̄ uulgo.ff.d̄ edilicio edicto. Itē nota ₰m eūdē ꝙ occidēs aīal alteri᷒ nō solū teneť ad dānū rei ꝑempte:sꝫ ad oē aliud qd̄ ei᷒ occasiōe secutū ē tā ī ꝑdēdo q̄ ī ñ acq̄rēdo:ut īsti.ad legē acqleā.§.illd̄. Nō ex ūbis Oīs.n.utilitas que pp rē ꝑēptā ꝑcipiebať & in aliis reb᷒:& sic alie res pp mōtē illi᷒ deteriorate sūt habeť rō.l.inde ueracius .§.ī sū.&.l.ꝓ īde.§.i.ff.ad legē acqleā.et iō si un᷒ ex bobus q bene ibat ad aratrū ē occis᷒ rōe dāni et ītereste eo ꝙ ali᷒ ñ ibat eq̄ bñ ad aratꝝ cū illo nouiť ēpto:ut dicta.l.ꝓ iñ.§.i.

¶ Quid si qs cōpellit aīal alteri⁹ precipitari. Dic q̄ tenet̃ lʒ suis manib⁹ nō p̄cipitet. qa q cāʒ dāni dat dānū dedisse uidet̃. et de hoc ē cas⁹ īsti. ad legē acqleā. §. fi. ibi p̄cipitaret̃. 259

¶ Quid si ex mīsericordia dissolui s̃uū uł debitorē alteri⁹ ligatū q aufugit. Rñdet q̄ tenet̃ dānū emēdare. ut dicit text⁹. īsti. ad legē acqleā. §. fi. in fine. qa nō lʒ facere elymosinā de alieno: sʒ poti⁹ ē spes furti de alieno largiri. l. si pignora. ff. de fur. Sʒ dissoluēs ligatū dolose ut fugiat & nō soluat tenet̃ furti: qa facit aīo lucrādi alteri debitori qđ sufficit: ut īsti. de obli. ex đlic. §. intđū. Vñ notat̃ ī fi. tex. dicti. §. fi. q̄ licet dño s̃uū suū īcarcerare auctoritate ꝓpria & ligatū tenere si suspect⁹ ē đ fuga. ut. l. i. C. de emēda. s̃uoꝝ. nō āt lʒ sine cā ꝗ eū nimis seuire: ut insti. de his q sūt sui uł alieni iuris. §. si hoc tēpore. Et sil̃iter pōt pater filiū deuiū carcerare mancipare. ut. l. 3. C. de patria potestate: hoc idē. 260

¶ De restitutōe īmiscēt̃ ꝛ̄pitudinē ī uino alieno.

QVid đ illo q īposuit ꝛ̄pitudiēʒ uł herbā aliquā uł fel uł acetū uł aliqd aliud īmiscuit ī uino uł oleo meo ꝑꝑ qđ ei⁹ nālis bōitas īmutat̃. Dic q̄ tenet̃ ad emēdationē dāni: ut dicit tex. īsti. ad. l. acql. §. s̃m caput. uer. deniq̄. 261

¶ De restitutōe dānificāt̃ aliquē ꝓiciēdo uł effundendo aliquid de domo.

QVid si ex domo tua ī q̄ hītas ꝓiectū uł effusū ē aliqd qđ destruxit uestimēta mea. Rñdet Spe. ī ti. de īiu. §. seq̃ uer. Quid si de domo. q̄ mihi tñris. Itē si tenebas appēsū aliqd ex domū uñ ił fit qđ nocuit teneris ad dānū. īsti. de obliga. que ex q̄ re male nascūt̃. §. Itē is ex cui⁹ cenaculo. &. l. ex maleficiis. §. is quoq̄ ex cui⁹. ff. de actio. & obli. & ħ siue deiectū siue effusum dānificauerit ī p̄sona uł reb⁹ uł uestib⁹. Nō tñ s̃m Io. de platea tenet̃ dñs dom⁹ q eā locauit. ut. l. i. §. hoc ī factū. ff. de his qui đieceriī uł effu. sed tenet̃ ille q ibi hītat cū sua familia siue sit dom⁹ sua ꝓpria siue cōducta siue grat̃ ꝯcessa dicto. §. is. & nō 262

solũ ipe tenet si ipe deiciat ul effundat: sʒ et tenet de deiecto ul effuso a sua familia ul ab uxore liberis & suis. ut dicto. §. Itē is. ẜ. qa plerũqꝫ & isti. p q̄s psonas nobis acqrit ī pncipio ũ plene tractat de hac mã. dic qꝫ si dãnũ datũ ē ī psona traseũtis appendēs ul effũdēs tenet ad īpēsas ī curatōe factas & ad salaria medicorum. & ad opas qbꝫ les9 caruit & caritur9 ē facta estĩatōe q̄tũ uiuere potuit.

De restitõe dãni dati ab ãbore ul a flumīe.

263 Quid si ãbor mea pendet sr̃ domũ tuã ul cũ radicibꝫ dãnificat Rñdet Specu. ũ s̃. ẜ. si uõ qꝫ teneris eã īcidere an q posset eaꝫ incidere ppria auctoritate uide s̃. §. 238.

264 Quid si p aluuionē fluminis terra mei agri adiciat agro tuo an tenearis mihi ad restitutionē. Rñdet Io. de pla. qꝫ nõ: secus si apparēt adiciat terra & ãbores: qa remanerēt mea nisi postq̄ terra sit unita & arbores radicibꝫ apprehēse. ut isti. de rerũ diui. §. pterea qꝫ p aluuionē. Illd̄ ergo terre mee īũdatio & pturbatio fluminis latēter applicuit agro tuo p aluuionē. i. p increm̄tũ ado latēs: ut discerni ñ possit efficit tuũ: sʒ si nõ latēter sʒ apparēter īũdatio fluminis asportauit partem agri mei & ãboris & adiecit agro tuo nõ acqrit t̃. sʒ remãet mihi ut pmo erat & illã possũ uēdicare & tu teneris mihi restituere dũ tñ ē caueã de dãno pterito & futuro & oĩa adiecta tollã ita qꝫ non tollã utilia & īutilia dimittã. ut. l. ħ ãpli9. §. alphinus. ff. d̄ dãno infecto & ħ teneris mihi restituere donec terra nõ sit unita cũ tua & ãbores radices ñ egerĩt de q̄ stat iudicio rusticoꝝ tãq̄ pitoꝝ ī ãte sua: ut dicit glo. ī dicto. §. pterea ī ẜbo lõgiora.

De restitutõe dãnificatium rem publicam ī pecunia uel annona.

265 Quid de exactoribꝫ tributoꝝ & collectaꝝ q aliqd retinēt de eo qd̄ exigũt. Dic qꝫ tenēt ad duplũ. tex. ē ī. l. missi opinatores. C. de exacto. tri. li. io. & ibi p Io. de pla.

266 Quid de eo q pecuniã sibi datã p aliq̄ admĩstratõe publica

exercēda ul' aliq̄ ope publico faciēdo ñ expēdit ī dcā admīstra
tōe ul' ope:ſȝ totū uel partē ſibi retinet. Rñdet Io. de pla. īsti.
de publi. iudi. §. fi. q̄ teneť ad reſtitutōeȝ & puniť ultra reſti
tutionē ī tertia parte pl' p dictā. l. iuliā de reſiduis: ut dicto. §.
fi. & l. 2. & q̄rta. § . ſȝ & q. ff. ad legē iuliā peculat⁹. & l. ſacrile
gii capite § eū quoq̄. e. ti. Itē ī illo q recipit pecuniā ſibi datā
ut ꝯduceret ul' emeret aliquā rē p republica. Idē ī illo q recipit
pecuniā publicā ſuo piculo traiiciēdā quā ī ſuos uſ⁹ ꝯuertit. l.
ſacrilegii. § . is aūt. ff. eodē.

Quid de his q q̄uis mō faciūt: ut ānona cariō uēdať. puta īpe 267
diēdo ul' īpediri faciēdo uel detinēdo naues ul' nautas annonā
ꝯducētes. Dic q̄ teneť ad reſtitutionē. ut ponāt eā ī bono foro
ac ſi ille naues ueniſſēt & grauiť puniūť. ſ. pena. 20. aureoꝝ. l. 2.
ī fi. ff. ad. l. iuliā de annona. & corporaliter ēt ex̄ ōdinē. l. ānonā
. ff. de ex̄ or. cri. Itē ī illo q fecit cāpionē & munitionē bladoꝝ:
ut emēdo oēȝ q̄titatē bladoꝝ q̄ īueniri poſſit: & ꝯuādo tp̄ri
bus min⁹ fructuoſis cari⁹ pōſſit uēdi. l. annonā. & ī glo. ff. d̄ ex̄
or. cri. A ruſticis aūt blada ad ciuitatē cōducētib⁹ bn̄ lȝ emere
ī groſſo ñ ad hūc finē: ſȝ ne ipi ſtātes diu ad uēdēdū ad minutū
ſubducāť ab opib⁹ ruſticalib⁹. l. 2. ff. de nūdinis. Et ñ ſolū ē phi
bita cōuētio īter aliq̄s facta de emēdo oē granū: ut poſtea ſe
quētib⁹ tp̄rib⁹ carius uēdať. ut dicta. l. 2. ī pri. ad. l. iuliā d̄ ānona.
ſed ēt phibita ē cōuētio faciētiū monopoliū. i. cōuētionē de
q̄buſcūȝ ſp̄eb⁹ ul' matieb⁹ ptinētib⁹ ad uictū ul' quēcūq̄ uſū p
ipos ſolos uēdēdis ī dānū & cariſtiā reipublice. caſ⁹ ē ī. l. unica
. C. de monopoliis. Et q̄faciētes debēt oīb⁹ denudati bonis in
perpetuū mitti ī exiliū ut ibi. Qui ergo dedit aras ī ēptioneȝ
oīuȝ aromatū ciuitatꝭ ut ipe ſol⁹ poſtea cari⁹ uēdat cū p̄ſciueīt
naues cōducētes fore ſubmerſas diciť facere monopoliū ī ciui
tate & īcidit ī dictā penā. ut dicta. l. unica & pōt ꝯpelli a p̄fecto
ul' ab alio officiali ad quē ſpectat. l. i. § cura cari⁹. ff. d̄ officio p̄
fecti. ur. ul' ēt ab epo illi⁹ loci. l. fi. § Itē epi. ff. d̄ mune. & bono.

cogi uēdere. ut dicto. §. cura carī⁹ & ibi glo. iusto ꝑcio statuēdo ſm uarietatē tp̄ꝝ & sterilitatē reꝝ. l. fi. ad. l. iuliā de ānona. & l. ꝑcia reꝝ. ff. ad. l. falsidiā. Et si est tp̄s necessitat̄ & caristie cogit̄ qs ēt mīn⁹ iusto ꝑcio uēdere. l. 2. §. cū ī eadē. uer. & oīꝫ. ff. ad. l. rodia. d̄ iactu. & ibi notat̄. Itē postq̄ꝫ exposuit frumētū uł aliā rē uenalē ī foro pōt cōpelli ut aliaꝫ āpli⁹ domū reportare non possit quousqꝫ uēdat. l. nemo. la. ſa. ℭ. de iud. & dicto. §. itē episcopi. Itē ꝓ fertilitate ī cōi habēda & caristia euitāda potest statui qꝫ quilibꝫ mercator teneat̄ ire uł mittere ad alias ptes ad emēdū granū & ī cōi uēdēdū & qlibꝫ potest cōpelli ad h̄ mutuāe pecuīaꝫ. l. unica. ℭ. ut ne. li. in emp. spe. fe. excu. li. 10. & ibi glo. Itē potest statui ne qs ultra īdigētiā suaꝫ emat ne aliis res cariores uł īcōmoditatē h̄ndi reddat. l. i. ℭ. de episcopali audiētia. Hec Io. de platea insti. de publicis iudiciis. §. sunt preterea.

¶ De restitutiōe abducētiū filios aut uxorē alt̄i⁹.

268 QVid de his q subtrahūt filios patribꝫ. Rn̄dꝫ Io. d̄ pla. insti. de obli. q̄ ex delicto nas. §. ītdū. qꝫ furti tenēt̄: ut ibi dicit tex. & pater pōt eū uēdicare ad silitudinē rei ī q̄ habꝫ dn̄iuꝫ uerū. qa pater ī filio habꝫ qᵒ dn̄ium. l. i. §. ꝑ hāc. ff. de rei uē. & pōt uēdicare & ꝑ ꝯsequēs ille tenet̄ restituere opas qbꝫ pat̄ caruit isto tp̄r: ut tenet glo. ff. d̄ furtis. l. eū q. §. si fili⁹. nā fili⁹ tn̄et̄ opari patri uł ei ī cui⁹ potestate ē: ut dicit glo. ī dicto. §. si fili⁹. sicut uxor tenet̄ opari uiro. l. sicut de ope. libe. Matri aūt n̄ tenet̄ fili⁹ operari: qa nō habꝫ eū ī potestate. & iō mat̄ n̄ agit furti ſm glo. ī dicto. §. īterdū. & ff. de furt̄. l. matri. Sꝫ qd si filius nescit aliqd operari. Rn̄det idē qꝫ tenet̄ ad ſuitia coīa que qlibꝫ sciret ſm estīatōeꝫ iudiciꝫ. ar. l. si qs a liberis. ff. de liberis agnoscēdis īmo habꝫ locū pena que est capitał cū qs abducit filiū alteri⁹ cā ꝑuādi patrē: ut. ff. ad. l. flauiā de plagiariis. l. i. & Insti. de publi. iudi. §. ē īter publica. & dr̄ plagiari⁹ ſm dn̄m Io. ī dicto. §. ē īter publica. qn̄ qs orbat patrē sciēter & dolose

filio et eũ adducit ad remotas partes:ut.C.eo.l.fi.q̃ĩ ĩferens magnã plagã et dolorẽ patri sic orbato ꝓprio filio.

¶ Quid de abducẽtibꝫ uxorẽ alteriꝰ. Rñdet idẽ ĩsti.de publicis iu. §.ẽ ĩter publica ꝙ debꝫ puniri.l.flauia de plagiariis.ut dcõ .§.ẽ ĩter publica.et ecõũso qñ uir mulieris abducit et uir põt petere operas uxoris si erat lucrosa uł si non erat alia coĩa ut s̃ ꝓxĩo.§.dictũ est.ĩ filio. 269

¶ De restitutõe raptoꝶ uirginũ uiduaꝶ & sãctimonialiũ.

¶ Quid de raptoribꝫ uirginũ. Dic ꝙ nõ possũt absolui nisi eas parẽtibꝫ restituãt.36.q.1.c.pe.& ultra h̃ puniri debẽt ẜꝫ leges capitis ãputatõe.& h̃ siue sit uirgo siue uidua siue monialis:ut ĩsti.de publicis iudi.§.si ãt ꝑ uĩ raptꝰ.& ĩ.l.unica.C.de raptu uirginũ.quĩmo ĩ moniali nedũ puniẽ raptꝰ:sꝫ ẽ ẽt attẽtatio.l. si qs nõ dicã rapere.C.de epis.& cle.secꝰ si fueĩt meretrix.ut dicit glo.ĩ dicta.l.unica. Nã raptꝰ meretricis nõ puniẽ hac pena.ut.l.uerum .ff.de furt̃. Quia coitus cuꝫ meretrice remanet ĩpuĩtꝰ.l.si uxor.§.sꝫ ĩ ea.ff.đ adulte.nisi sit nupta:ut lege.ꝗm que adulteriũ.C.de adultiis:uł dimittit a uiro aĩo meretricãdi .l.si mulier.C.de adulteriis.& h̃ pena nõ habꝫ locũ ĩ rapiente uxorẽ suã cũ deẽ ei ĩterdictũ đ uxore exhibẽda.l.fi.C.de libe. exi.nisi añ carnalẽ copulã religionẽ ĩtrauerit qđ põt:ut ĩ.c.ex publico de cõuersi.cõiuga.ꝗuis nõ possit post carnalẽ copulã uiro ĩuito.ut ĩ.c.cũ cã de rapto:tñ habꝫ locũ hec pena ĩ rapiẽte spõsã suã de iure ciuili.ut dicta.l.unica .uer.cõnumerauimꝰ lꝫ de iure canonico secꝰ ĩ spõsa uolẽte:qa ñ diciẽ raptor q habuit mulieris assẽsũ.ut dicto.c.cũ cã ĩ pri.secꝰ si ñ habuit.qa raptꝰ ẽ illicitꝰ coitꝰ a corrũpendo dictus. Vñ q rapta potiẽ strupro fruiẽ:ut dicit tex.27.q.2.c.raptꝰ:nec põt mulier rapta de iure ciuili nubere raptori suo.alias ꝓuaẽ bonis raptoris sibi a lege applicitis ut ĩ.c.cũ ẜui de here.li.6.& ĩ auctẽtica de mulieribꝫ rapt̃ colla.nona:nec possũt parẽtes eiꝰ cõsẽtire:alias incurrũt penã deportatõis si cõsẽtiũt:ut dcã.l.uĩca & ĩ auctẽtica đ rap. 270

muli. §. illo. De iure aūt canonico qđ ꝑualet in hoc casu rapta hñ pōt nubere raptori suo: ut dicto. c. cum cā & c. accedēs de rapto: & cōpellit eā dotare. 36. q. 2. c. tria. Hec Io. đ pla. insti. de publicis iudi. §. si aūt. Quid aūt si qs ꝑ uiolētiā capit uirginē quā ꝓsternit in terrā quā carnaliter cognoscat an punieť đ raptu. Rñdet idē ū s ꝙ nō. sed de strupro qa rapere ē cū mulier ꝑ uī rapiť & de loco ad locū duciť: ut dicta. l. unica de raptoribꝫ. Alex. uō de ales ī ƒo ī tractatu huiꝰ uitii dicit ſm qđ dř in canone. 36. q. 2. c. si aūt ex ꝯdictione raptꝰ. ñ ē ꝑsona raptoris cōueniēs ūꝙ huiusmoī copulari rapte anꝙ uitiū rapīe aboleať: sꝫ cū illa patrie potāti fuerit īstituta & raptor sue rapine pnīaꝫ egerit & uolūtas parētum ī unū cōuenire nō ꝓhibeť ad īuicē copulari.

De mlťiplici restitutōe fiēda reipublice.

271 Quid de furātibꝫ & ī usꝰ ꝓprios cōutētibꝫ pecuniā. Rñdꝫ idē ū s ꝙ ultra restitutōeꝫ debēt puniri pena capitali: ut īsti. đ pu. iudi. §. l. iulia peculatꝰ. Iteꝫ q miscet ferꝝ uľ similē rē auro uľ āgento publico. l. i. ī. fi. ff. ad. l. iuliā peculatꝰ uľ cōmētariꝰ publicꝰ q partē monete publice signat ꝑ se & sibi retinet: ut. l. sacrilegii. §. q cū. ff. eodē. Officiales ergo publici tenētes sigillū florenoꝝ & īmiscētes sigillo florenos ñ bonos & sic ledētes rēpublicā īcidūt in peculatū. ar. dicta. l. i. ff. ad. l. iuliā pe. Itē qui dānificat rēpublicā delēdo uľ aliter maculādo libꝝ uľ scriptaꝫ publicā ꝯtinētē mēsurā agroꝝ uľ uiaꝝ publicaꝝ. ut. l. q tabulā. ff. ad. l. iuliā peculatꝰ. facit. l. si qs ad qd. ff. đ iure. dic. om. iudi. Itē q dānificat simulādo se creditorē fisci & recipiēdo pecuniā ꝙtūcūꝫ ꝑuatā a debitore fisci. l. sacrilegii. §. eo. ff. ad. l. iuliam peculatꝰ.

De restitutōe uēdētiū officia & dignitates.

272 Quid de uēdentibꝫ officia publica & dignitates. Dic ꝙ tenēť ad restitutōeꝫ pecuniaꝝ lꝫ ñ illis q dederūt: sꝫ paupibꝫ & taliť emētes debēt grauiť puniri edicto legis iulie de ābitu uel. l. i.

.ff.ad.l.iuliã ãbit⁹ & ĩsti.đ pu.iudi. §. sũt ꝑterea: ₰m dñm Io.ibi uide s̃. §.i54.

¶De restitutõe ĩiuriarum.

QVid de ĩferẽte alteri iniuriã. Dic ₰m Astẽ.li.ti.iç.ꝙ tenet̃ 273
ei ciuiliter.i.pecunialiter satisfacere ãbitrio iudicis & et̃ põt
crĩaliter puniri.ut ĩsti.de iniuriis. §.ĩ fũ.Et ideo dicit Sco.&
Lan.ꝙ si qs infert ĩiuriã mutilãdo aliquẽ ꝑ desolatõe ꝑpetua
tenet̃ ei tpralit̃ satisfacere:ut s̃ §.13.& Ric.dicit ꝙ si qs abstra-
xit ꝑsonã utilẽ religioni tenet̃ religioni ad ãbitriũ boni uiri.
Similit̃ de faciẽte libellũ famosũ ₰m Ray.addit.Monal.ĩ fũ.in
ỽbo ĩiuriaꝝ actio.ꝙ lʒ cordis rãcorẽ qlibꝫ remittere teneat̃:tñ
ĩiuriã ꝑpriã sine satisfactione remittere nõ tenet̃ de peni.di.
.5.c.fi.ex̃ de male.c.i.ũ dicit ƀ glo.Itẽ ₰m eũdẽ qñʒ qs patit̃
iniuriã ĩ se ipõ qñʒ ĩ filio quẽ habꝫ ĩ potestate.ut ĩsti.de ĩiuriis
. §.patit̃.Similit̃ epus ĩ clericis abbas ĩ monacis dñs ĩ ₰uo.uñ
isti tales ĩiuriã sibi factam remittere non possunt quãtum ad
pecuniariam estĩatõeʒ ₰m eoꝝ superiores.ff.đ pactis.l. ꝑsonã
&.ff.de ĩiuriis.l.i. §.usqꝫ & ar.ex̃ de sen.exco.c.tua nos & ibi
glo.Insti.de ĩiuriis. §.₰uus ãt.Itẽ patit̃ qs ĩiuriã ĩ uxore que si
sit filiafamilias ĩ tribꝫ ꝑsonis cõpetit actio iniuriarũ.s.mulieri
iniuriã passe.patri & uiro.nec actio una ꝑ aliã cõsumit̃. Sed si
ĩiuria fiat uiro actio nõ dat̃ uxori.qa uxores a uiris đfẽdi đbẽt
.ñ uiri ab uxoribꝫ.ff.de ĩiuriis.l.i. §.2.Itẽ ĩiuriaꝝ actio dat̃ spõ
so si ĩiuria fiat spõse.ff.đ ĩiuriis.Itẽ apud labeonẽ. §.spõsũ.Itẽ
dat̃ actio heredi ꝑꝑ ĩiuriã cadaueri defũcti irrogatã cui heres
extitit ul̃ si famã defũcti fueĩt lacessita.ff.de ĩiuriis.l.i. §.per
semetipos:& nõ solũ dat̃ actio ꝯ faciẽtẽ:sʒ ꝯ eũ q ꝑcurauit.ut
ali⁹ faceret ĩsti.de ĩiuriis. §.nõ solũ &.ff.eodẽ.l.nõ solũ. §.si
mandata.

¶De cõmunicatõe fratrũ facienda post mortem patris.

QVid de eo qđ donat̃ filio ĩ uita patris an teneat̃ cõmuĩcare 274
fratribꝫ post mortẽ patris.Rñdet Io.de pla.insti.ꝑ q̃s ꝑsonas

nobis acqrit̃ ĩ prin. ꝙ si donat̃ filio beneficio uł occasione uel cõtẽplatiõe pr̃is tãꝗ ex cã ꝓxĩa & ĩmediata: tũc cẽset̃ pecłiũ ꝓfectitiũ & tũc h̃ tenet̃ cõmuĩcare fr̃ibꝫ post mõtẽ pr̃is. secus si pr̃ cã remota & mediata ut si habui notitiã cũ uno dño contẽplatiõe tñ pr̃is mei q dñs qa sibi ꝑuiui diligit me pł'ꝙ pr̃em meũ ideo mihi donauit: certe h̃ erit pecłiũ aduẽtitiũ. hãc distĩctiõeꝫ facit tex. in. l. sociũ q in eo ĩ fi. ff. ꝓ socio. Quid si det̃ aliqd uni fratꝝ pp negociatiõeꝫ cõmunẽ cũ aliis fr̃ibus. Rñdet debꝫ illud diuidere cũ eis. Si uõ det̃ ei pp aliqđ ꝑuitiũ speciale quo sibi meruit aliqd dari nõ diuidet cũ aliis. ĩsti. ꝑ quas ꝑsonas no. acqui. § ꝑo. & § ꝑterea h̃ hẽtur ĩ sum. Asten. li. t̃tio ti. i2. ar. 5. Quid de ãbasiatoribꝫ an sibi donata teneãt̃ restituere cõmuĩtati que eos misit ĩ ãbasiariã. Rñdet Bar ĩ dicta. l. sociũ q̃ i eo ꝙ nõ. Quid de donatiõe facta spõse a cõsãguineis uiri an cẽseat̃ facta cõtẽplatiõe uiri ut soluto matri. restitui debat heredibꝫ uiri. Rñdet ideꝫ Io. de platea ubi s̃ ꝙ sic: sec⁹ in facta a cõsãguineis uxoris. Concor. Bar. uł Bal. in. l. sed si plures. §. ĩ arrogato. ff. đ uulga. & pupil. substi. Quid de dote quã lucrat̃ fili⁹ ex forma statutoꝝ an dicat̃ de peculio aduetitio ut sic nõ ueĩat fr̃ibꝫ cõferendũ. Rñdet idẽ Io. ꝙ sic. Quid đ lucro qđ acqrit querit fili⁹ mercãdo cũ pecunia pr̃is an ꝑs que attribuit̃ ꝑsone dicet̃ aduẽtitiũ: ut nõ teneat̃ post mõtẽ pr̃is cõmuĩcãe cũ fr̃ibꝫ. Rñdet idẽ ũ s̃ ꝙ dicet̃ aduẽtitiũ: & ideo medietas lucri cũ un⁹ poĩt rẽ alt̃ ĩdustriã lucꝝ debꝫ eẽ cõmune. l. i. C. pro socio. & . l. si nõ fuerit. ff. eodẽ. Si fili⁹ ex cẽtũ habitꝭ a pr̃e lucrat⁹ fuit alia cẽtũ debꝫ ꝑmo de cẽtũ lucratꝭ hr̃e qnquagĩta & de aliis qnquagĩta & de cẽtũ ꝓ sorte debꝫ diuidere eqnalit̃ cũ fratre qñ equalit̃ sũt heredes pr̃is & sic illa qnquagĩta que lucrat⁹ ẽ cũ industria ꝓpe ꝑsone sũt sua ꝓpa nec tenet̃ diuidere cũ patre uel fratre.

De restitutione heredũ

279 RẼstituere tenet̃ quilibꝫ heres siue sit fili⁹ siue extneus siue sit

heres raptoris siue alteri9 ꝫm iura canonica oīa debita d'fūcti siue fuerīt ex cōtractu.ut ē ēptio uēditio locatio cōductio mutuū & similia:ul' q̄si ex cōtractu ut tutela negocioꝝ gestio. Similiter siue fuerit ex maleficio:ut furtū rapīa & similia:ul' q̄ .s.cū iudex p īperitiā iudicat:ul' cū de domo alicui9 aliqd est eiectū ul' effusū qd̄ nocuit trāseūti p uiā siue puenerit res illa p q̄ debitū fuit cōtractū ad heredes siue nō:siue lis fueīt 9testata cū defūcto siue nō.16.q.6.si epm.ex de pig.c.ex p̄sētiū. & de solutio.c.i.& de usis.c.tua nos.d̄ rap.c.ī lr̄is.& de sepul. .c.ultio.de sen.exco.c.a nobis ī fi.ar.ff.de cōdic.fur.l.si p fure .§.si cōdictio & hoc ꝫm Lan.eodē ti.& Io.& alios q̄plures. Itē qn̄ hereditas nō sufficit ad debita psoluēda uidet̄ q̄ si heres nō facit īuētariū nihilominus tenet̄ ad oīa.si uero fecit nō tenet̄ nisi q̄tū hereditas sufficit.C.de iure de li.sācim9. Sꝫ tn̄ in iudicio aīe nō tenet̄ heres ꝫm q̄sdā nisi q̄tū hereditas sufficit. Distictio tn̄ ē īter debita & legata siue relicta.quia debita tenet̄ psoluere absq̄ detractiōe legitīe. De legatꝫ aūt pōt d̄tra here suā legitimā si tot sūt q̄ illis solutꝫ legitima n̄ remaneret sibi.nā in legitima pater nō pōt grauare filiū suū p legata ul' fidei 9missa.qa legitima debet̄ ei iure nat̄e grauat̄ tn̄ excludit̄ a toto cōmodo hereditatis si non sufficit hereditas ad debita psoluēda.similit̄ ī legatꝫ ad pias cās nō deducit̄ falcidia.C.ad.l. falci. Similiter & ī auctētica de ecclesia titu.§.si aūt.& ex̄ de testa.c.cū esses ī glo. Hec Monal.ī sū.in ꝟbo restituere tenet̄ qlib9 heres. Quero qd sit īuētariū. Rn̄det idē ū s̄ q̄ est scripta quā deb9 heres ꝫꝫ leges īcohare īfra.30.dies a morte testatoris uel postq̄ scit se eē heredē īstitutū & deb9 ibi scribere oēs res defūcti sub testib9 & deb9 illā scripturā pficere īfra.40.dies ul' īfra annū si res sūt remote & tūc nō tenebit̄ creditorib9 ultra id qd̄ īuētū fueīt ī hereditate.alias si nō fecerit īuētariū tenebit̄ īsolidum.

¶ De ordine restituēdi.

276 QVid si creditores & legatarii simul ueniant. Rñdet idē ū s̄ ꝙ p̄ ē creditorib; satisfaciēdū: sed si uenerīt sepatī liberabitur heres soluēdo ꝑ ordinē cuilib; uenienti siue creditori siue legatario dū tñ nihil faciat ī dolo uł fraude. Creditores.n.sūt qb; testator aliqd dare tenebať ex quocūq; cōtractu uel maleficio. Legatarii uō sūt qb; ex mera liberalitate aliqd reliqt ī testamēto. Veꝝtñ si legatarii p̄ueīant creditores & accipiāt uł posteriores creditores uł si p̄ores & posteriores uł potiores in iure p̄ueniūt creditores postmodū uenientes nō debēt īqetare heredē nec illos q cōpauerunt res ab eo quaꝝ p̄tia inlegata uł fidei cōmissa uł alios creditores p̄cesserūt nisi remanserit de hereditate. Vñ posset eis adhuc satisfacere: s; hēnt taq̄ potiores ī iure ius.saluū ꝯ legatarios q p̄ acceperūt. Similiter & añriores creditores habēt ius saluū ꝯ posteriores q p̄ acceperūt. ar.C.de iure.delibe.l.scim⁹.

277 Sȝ qd de expēsis factis ab herede. Rñdet idē ū s̄ ꝙ licet obligatio testatōis trāseat ad heredē. pōt tñ heres añ oīa d̄ducere oēs expēsas necessarias quas fecit in funere siue ī īuētario uel testamēti cōfectiōe uł simili. & breuiter sicut qñ debita totam hereditatē exauserūt debēt eē īmunis a lucro ita a grauamīe. C.de iure deli.l.scim⁹.§.& si p̄fectū.

Pro quota p̄te heres teneať.

278 QVid si sūt pł'es heredes. Rñdȝ idē ū s̄ ꝙ qlib; teneť ꝑ p̄te hereditaťt. C.de here.ac.l.i.&.2.excipiūť tñ qnq; casus. Primo si aliqd̄ īdiuiduū ē ī obligatōe tūc.n.qlib; teneť in solidū: ut si testator ꝓmisit se aliqd̄ opus facturū uł ꝓmisit ꝑ se & heredē suū nō fieri q̄minus ꝑ fūdū suū cui ire agere liceat hic qlibet heredū erit ī solidū obligat⁹. ar.ff.d̄ ꝟboꝝ obli.l.ī executorib; .§.2. Secūdo si res que debet restitui ī solidū ab uno possideať. C.d̄ here.actio.l.2.&.ff.cōmo.l.s; mihi.§.heres. Tertio alimētis legaťt que ꝑ uolūtate defūcti uł iudicis ab uno ī solidū uł a plurib; ꝓ partib; designaťt petunť.ff.de alimēťt legaťt.l.3.

Quarto si testatō ab uno hered legaueīt creditori hereditario cōpēsādi aīo: tunc etiam heres ille usq ad q̄titatē legati onus illi⁹ debiti sustinebit. ff. de lega. l. fa. cū ab uno. Quīto in expēsis funeris uxoris que ñ tm̄ astrīgit heredes ꝓ hereditariis portionib⁹: sꝫ etiā ꝓ portiōe que ad eū uirū puenit pro dote sue uxoris: puta ad eū puenerūt. C. tñ & ī hereditate sūt ducēda: & ip̄e uir teneť ꝓ ť tia & heredes ꝓ duab ptib. ff. de reli. l. quotiēs. & l. ueluti.

Quero pone ꝙ aliqs pr̄familias d̄cedet q habꝫ tres mārchas auri quarū una ē furtiua & dimittit eas trib filiis cuilibet unā non det̄minās que sit furtiua: sꝫ generalit̄ dicens unā illaꝝ esse furtiuā: an qlib eoꝝ teneať restituere marchā an omnes simul ita ꝙ nullus p se & uideť ꝙ ultimo modo. qa nullus obligať ad soluēdū totū debitū pr̄is sꝫ ad ptē teneť tm̄. qa tm̄ ī pte hereditatis succedit. Rñdet Alex. de ales ī. q. ī tractatu restitutionū. ꝙ qlib eorū teneť tm̄ restituere tertiā ptē: & nō ualet hoc ar. qlib p se dubitat an habeat marchā furtiuā. ergo qlib cōmittit se discrimī si ñ restituit totā mārchā: qa lꝫ qlib dubitat an habeat mārchā furtiuā: ñ tñ cōmittit se discrimini si totam ñ restituit: qa restitutō debet fieri ab oīb trib. uñ qlib illoꝝ peccat nisi pōtionē suā restituat nisi aliqs illoꝝ totā restituat 279

Quero pone ꝙ uni cōstat ꝙ duo nolūt restituere aliquid ex marcha illa teneť ne ť tius totā illā restituere? Rñdet idē ubi s̄ sine p̄iudicio ꝙ nō. Nō. n. tenebať qlib illoꝝ ad restitutōeꝫ in solidū. sed unusqsq ad portionē suā sicut receperūt portioneꝫ ī bonis patris. Si. n. oīa bona patris essēt ad unū d̄uoluta estio ꝙ teneretur. 280

Restitutio tertio cui deb fieri restitutio.

Quero cui deb fieri restitutio. Rñdet Sco. in. q. di. i5. ꝙ dānificato si tñ sit possibile: possibile īq̄ ut si nouit eū & si hꝫ eū p̄sētē uł hr̄e pōt: ut sibi mittať sine maiori īcōmodo q̄ sit illd̄ qd̄ mittendū ē eēt utile ei & intelligo de illo uł de ip̄o uł de

aliqbꝫ ei⁹ propiq̄s si mortuus ē:uł si absēs ē.qa p̄sumit̄ lege nat̄e.qa iste magis uellet restitutōeꝫ fieri ꝓpiquis suis. Et iō ī duobꝫ casibꝫ nec illi nec suis debꝫ fieri restitutio.utpote si ne scit̄ cui uł eo mortuo nesciūt̄ ꝓpiq̄.Secūdo si maiores sūptus fierēt ī mittēdo q̄ ualeat res restituēda & in istis casibꝫ debet pauperibꝫ erogari uice illi⁹.qa cui non pōt tp̄ralit̄ subueniri alias reddi debꝫ spiritualit̄ qđ maxīe fit reddēdo pauperibꝫ ꝓ illo:si ergo agat ī remot̄ & maior fieret sūptus ī mittēdo q̄ sit illđ qđ restituēdū ē nō ē maior sūpt⁹ ponēdus ī missiōe q̄ ualeat illđ qđ mittit̄.sed expectāda ē presentia p̄sone si qñq̄ credat̄ hr̄i nec nunti⁹ īteruenia tuł tradēdū ē parētibꝫ q si nō adsit:tradēdū ē pauperibꝫ.uniūsalit̄.n.dādo elymosinā paupi ꝓ aliq̄ dat̄ illi bonū spirituale & ī hoc fit illi restitutio possibił qñ nō pōt sibi reddi bonū tp̄rale. Cōcor.Ric.ī.q.di.i5.ar.5. .q.4. Si uō nō fieret maior sūptus debꝫ mitti expēsis usarii uł raptoris.ar.ff.de operis liber.l.ope.n.5ꝫ Monal. Monald⁹ in sū.dicit q̄ restitutio sēp ē regulariter fienda spoliat̄ uł eoꝝ heredibꝫ si pñt īueniri tertia.q.i.fere p totū.& h̄ qñ spoliatus fecit testamētū.si aūt mādauit ī testam̄to distribui p executo-res qcq̄d ad ip̄m spectabat de mobilibꝫ & debitis tūc fiēda ē executoribꝫ ei⁹ restitutio ꝓ rata & liberis ei⁹ ꝓ rata & uxori ꝓ rata si ip̄a & liberi debeāt hr̄e aliquā partē ī rebꝫ testatoris aut de iure aut ex dispositōe testatoris. Si aūt cōtēpsit facere testamētū tūc debꝫ fieri restitutio heredi ab ītestato.

2 Quid de illo q pluribꝫ tenet̄ & uult partē soluere cū totū ñ possit nūq̄d pōt gratificare uni soluēdo ei īsolidū an tenetur sigulis soluere ꝓ rata & si tenet̄ ex cōtractu & maleficio nūq̄d ꝑus soluēdū ī hac cā q̄ in illa.Itē nūq̄d añrioribꝫ creditoribus ꝑus ē soluēdū q̄ posterioribꝫ:& hñtibꝫ pignora uł ypotecas ꝑusq̄ hñtibꝫ p̄sonales actiones.Itē īter ypotecarios creditores q̄s cui p̄ferēd⁹ sit.Rñdet idem Monal.q̄ si creditor uigilauit exigēdo debitū ī iudicio uł ex̄ pōt ei debitor soluere debitū

anteq̃ bona debitoris auctoritate iudicis īcipiāt possideri:qa postea mea paria fcā sūt oīuȝ creditorū q ñ hñt pignora uel ipotecas uł ñ sūt puilegiate psone. Itē si debitō uult uni creditori gratificare deb ilłd oīb coīcare & ab eis licētiā obtīere. Similit̃ si unus creditor denūtiaueīt alii ne accipiat a debitore ī fraudē uidet̃ ille uersari si accipiat:ū aūt nō uigilauit creditor exigēdo debitū ñ uidet̃ q debitor teneat̃ ei gratificare iure tñ poli. & si nō iure fori excusaret̃. ut dicūt qdā debitor si pietate motus gratificaret pl'imū īdigēti creditori. ū ē dicēdū q aliqd puilegiū pł habeāt illi qb tenet̃ ex maleficio uł qī q̃ illi qb tenet̃ ex ɔ̄ctu uł qī.

Quero q sūt potiores inter creditores: Rñdet idē ū s̃ q cetis 3 parib inter creditores potiores sūt illi q acceperūt pignora his q habēt psonales actiones tm̄. potiores īq̃ : ut soluatur eis q̄tū ualet pignus. Inter ipotecarios aūt & creditores q por est ī tpr potior ē in iure nisi ī qbusdā casib spalib q solēt notari .C. q potior ī pigno. hēat̃. Inter eos aūt q hēnt actioēs psonał tm̄ estiant̃ puilegiati nō ex tpre: sed ex cā: ex cā uidelicȝ qa fiscus & mulier ī dote p̄ferēdi sūt ceteris puilegiū nō habētib: similit̃ ex cā. qa actio tutele & actio depositi & similia puilegiate sūt ne pus soluat̃ q debet̃ q̃ q debet̃ ex aliis actioīb ñ puilegiat. ū aūt sūt paria puilegia: aut psonaꝝ aut actionū eq̄liter cōcurrūt ī satisfactionē faciēdā nisi de aliq̄ illoꝝ pbet̃ q sit alteri p̄feredū s̃m legē. que āt dicta sūt notari solēt. C. de bonis auctoritate iudicis possidēt. Itē cū restitutio est pluribꝫ faciēda p̊ deb fieri mulieri. qa mulier p̄fert̃ oīb creditorib psonales hñtib actiones uł tacitas ipotecas. nā fisc⁹ hab puilegiū cū muliere: ut habet̃. C. de puilegiis fisci q̄uis fiscus nō p̄ferat̃ creditorib expressas hñtib ipotecas. ff. q potio. ī pig. habean. l. si pignus. & h̄ habes ex̄ de pigno. c. ex lr̄is ī glo.

Quero cui sit faciēda restitutio rei furtiue. Rñdet Monal. ī sū. 4 q faciēda ē ei cui res subrepta est si eam habeat ex cā hōesta

ut ĩ pignore cõmodato uł simile. ff. de furtis. l. is cui⁹: si uero ille cui res subrepta ẽ fur erat nõ ei: sʒ uero dño ẽ restituẽda: tñ cuicuiq̈ illoꝝ restituat liberat⁹ ẽ: qñ uõ dño restituit eam mediante pñiario uł alia pſona religiosa caute fiat. suppresso nõie furis ita ꝙ nesciat.

¶ Restitutio quarto qñ debꝫ fieri restitutio.

RE stitutio quarto. s. qñ debeat. Quero qñ debeat fieri restitutio. Rñdʒ Sco. ĩ. 4. di. 15. ꝙ nõ lʒ aliq̃ tpre tenere alienũ dño ĩuito. i. nolẽte & ẜm rectã rõnẽ nolle uł uelle debẽte & p cõsequẽs statĩ regularit̃ restitutio faciẽda ẽ sicut statĩ cessãdũ est ab actu cuiuslibꝫ peccati mortalis nõ tm̃ ĩteri⁹: sed exteri⁹ uel ñ tm̃ exti⁹: sʒ ĩtius. Sʒ ĩ casibꝫ qñʒ lʒ differre restitutõeʒ extiorẽ posita iam tñ ĩteriori. s. uolũtate restituẽdi cũ occurrerit circũstãtie opportune. Illi aũt cas⁹ uniũsalit̃ cõtinẽt̃ sub hac maxima. s. Nõ lʒ detinere rẽ alienã qñ ille debꝫ uelle rõnabiliter eã detineri: sʒ ĩ qbusdã casibꝫ debꝫ qs uelle rẽ suã ab alio d̃tĩeri de facto poĩta iã uolũtate restituẽdi eã adueniẽtibꝫ circũstãtiis oppõtuĩs. Deberet. n. qlibꝫ uelle sibi restitutioẽʒ ñ fieri tũc qñ ẽ ĩ p̃iudiciũ coĩtatꝭ uł ei⁹ cui dʒ fieri restitutio. qa dʒ diligere bonũ suũ & bonũ cõe & ita dilatioẽʒ illi⁹ restitutõis boni utił ut saluet̃ maius bonũ: & siłiter qñ esset ĩfamia restituẽtꝭ statĩ qa debꝫ potius uelle famã proximi ꝙ illđ modicũ cõmodũ de acceleratõe restitutõis: cõsimilit̃ debꝫ magis uelle: ut uitet̃ maius ĩcõmodũ ꝓximi restituẽtis ꝙ modicũ ĩcõmodum suuʒ uel nullũ ĩ illa breui dilatõe restitutõis. Ex his seq̃t̃ ꝙ qñ restitutio esset dãnosa reipublice uł ei cui faciẽda ẽ: uł diffamatoria restituẽtꝭ uł notabiliter dãnosa nõ tenet̃ ad statĩ restituendũ: sed sufficit ꝙ statĩ ex affectu restituat cessantibꝫ ĩcõueniẽtibꝫ hinc iñ. Et si obiciat̃ restituere ẽ act⁹ p̃cepti negatiui. s. de nõ tenẽdo alienũ. Ad obẜuationẽ aũt p̃cepti negatiui tenet̃ qlibꝫ sẽp & ꝓ sẽp. Rñdeo ꝙ tenere alienũ ĩiuste. i. ĩuito dño ẽ semp ꝓhibitũ: & iõ sẽp & ꝓ sẽp oʒ nõ tenere isto mõ. Sʒ qñ aliqs

hab9 uolūtatem restituēdi ꝓ tp̄r opportuno:& tūc tenet dn̄o uolente & si non actu licito:tn̄ actu debito.qa dn̄s debet uelle ꝙ ille qui habet suum teneat illud quousq; possit reddere opportune:ꝙ si dicas dn̄s ē inuitus qa non uult p ꝗtūcūq; tēpus teneri suuз.Rn̄deo dn̄o male & īordinate uolēte statī habere suuз & p cōsequēs īordīate nolēte ꝓximuз tenere illđ tenēs n̄ tenet īiuste.qa et̄ depositū de cuius restitutōe ē lex strictissia pōt licite teneri dn̄o īuito uolēte īordīata.Et ad istā particulā qn̄.s.debeat fieri restitutio pn̄t reduci multi alii cas9 a p̄dict̄.

Vnus spalis qn̄.n.ablatio fuit occulta nō teneť ablator ꝓdere se nec p cōsequēs p se ıpm restituere:ſз p aliaз psonā secretā & fidelē & expedit ꝙ p cōfessorē.qa sibi ē crim̄ detectū in cōfessione & de cuius fidelitate ꝙ restituat fidei sue cōmissū sat̄ deb9 credi.Pōt igiť hec differri redditio q̊usq; uolūtas talis p̄sone & opportunitas habeať.Ali9 cas9 qn̄ qs ē īpotēs ad reddēdū:talis.n.ꝓ tūc nō teneť.teneť.n.postea cū ueuerit ad pinguiorē fortunā.sicut ꝓbať.ex̄ de solu.c.oldard9 & ibi glo.que dicit ꝙ illa actio nō aspirat p īopiā debitoris:ſз sopiť.Vn̄ illđ īanis ē actio quā excludit īopia đbitoris:ſз ius agēdi manet sicut obligatio in debitore lз sit sopita.Cōcor. Landul.ī.q.di..i§.q enumerat quīq; cas9 ī qb9 qs nō teneť statim restituere.

Prim9 qn̄ ē ī p̄iudiciū coītat̄.Secūd9 qn̄ ē ī p̄iudiciū recipiēt̄: puta si daret gladiū furioso q̊ uellet se īterficere.Terti9 qn̄ ē īfamia restituēt̄:puta qn̄ ē fur occult9.nā deb9 captare tp̄us q̊ sic īfamia restituat.Quart9 ē īopia ī restituēte.qa īanis ē actō quā excludit īopıa đbitōis:ſз tn̄ nō extīguiť ſз sopiť.qa teneť si p̄uenerit ad pīguiorez fortunā.Quītus qn̄ qs ē in extrema necessitate.nā nō teneť.qa tūc oīa sūt coīa cū distīctiōe tamē posita īfra.restitutio.8.§.4.Alex.uō de ales in.4.in tractatu restitutionū.Querit utrū aliq̊ casu restitutio recipıat dispēsatione dilatōis tp̄ris:& Rn̄det ꝙ sic:utpote qn̄ nō soluēdo est uł quādo nō īueniť dn̄s reı furtiue uł heres ei9.Nā tūc p ꝯsiliū

p̄lati potest fur uł raptor reſuare rez furtiuā penes se donec īueīat dn̄m ueꜩ:& si non potest īueīri deb; reddi ecclesie & ec-cłia siue p̄lat⁹ pōt furi uł raptori si ualde īdigēs ē dare qa in ħ casu efficit̄ res illa eccłie & tūc eccłia pōt dare cui uoluerit. & ꝓbat̄ p.l.que hēt̄ numeri quīto.uir siue mulier cū fecerint ex oīb; peccatis que solēt hoīb; accidere & p negligētiā trās-gressi fuerint mādatū domini atq; deliquerint peccatum suū confitebūtur & reddent ipsum caput quintāq; partem desup̄ ei in quem peccauerunt:si autē non fuerit qui recipiat dabūt domino eruntq; sacerdot̄:si uero īuenitur dominus non licet raptori differre restitutionem & sine licentia dn̄i impetrata sine fraude. Multi enim impetrant cum fraude dicentes se nō posse reddere cum possint & si non possint impetrare tenēt̄ statim restituere ex integro. Hostien.uero in sūma ti.de pe-nitentiis. §.quibus.uer.sed que forma . querit quid si fur uel raptor non potest statim restituere.& Respondet q̄ potest cum uoluntate illius cui debet satisfieri paulatim singulis mē-sibus uel annis uel aliis temporibus emendare q̄d poteīt uel componat uel conueniat amicabiliter cum ipso leso siue spo-liato eidē de suis redditib; moderate ita q̄ sibi uita remaneat q̊usq; plenarie satisfactū fueīt.

2 ¶ Quid si immineat tale periculum:ut is qui tenetur restituere non potest induci ad restitutionem statim faciendam:nec is cui debet fieri restitutio ad dilationem aliquā concedendam. Rn̄det idem ubi supra puto q̄ discretus sacerdos potest suam conscientiā formare ex eo q̄ intendat gerere utiliter negociū creditoris.nam si uidet q̄ aliter non potest recuperare ī per-petuum uł non ita cito uel non ita commode potest pater recepto iuramēto & alia sufficienti cautione si habere potest dilationem concedere:& sub hac condictione si hec adimple-uerit infra diem statutum absoluere peccatorem:ut si creditō q̄d ei debetur recuperet & peccator non recedat a presbitero

desperatus.

¶ Restitutio qnto q̃tum ad modum.

REstitutio qnto q̃tum ad modum restituendi: ut debitor apud deum & homines satisfaciat. Quero utrum sufficiat usurario uel raptori in foro conscientie remissio sibi facta in foro cõsciẽtie ab his quibus debetur sine reali & actuali restitutõe. Respondet Landul. ꝙ triplex fuit circa hoc opinio. una aliquoꝝ theologorum dicentium ꝙ non sufficit remissio facta in foro conscientie nisi res actualiter offeratur a debitore creditori & tunc si retradatur & donetur a creditore: debitor sit liberatꝰ. Et hoc ut appareat liberalis remissio ex parte creditoris & liberalis satisfactio ex parte debitoris. Secunda opinio tenet mediam uiam & est Io.an. super glo. in dicta regula peccatũ qui dicit ꝙ aut gerit in mentem usurarius restituere si ille a q̊ extorsit usuras nolit remittere. & tunc si remittit liberatus ẽ. aut non gerit hec ĩ mente: & tunc licet remittat non est liberatus. Vide que scripsit in adictionibus a Specu. in ti. de usuris ad fi. Vnde dicit Monal. in sum. Sunt aliqui usurarii q nitũtur decipere deum qui numerata usura & accepta tunc exponunt eam danti credẽtes ꝙ nõ recipiat: quia si crederẽt ꝙ retineret non presentarent: at ille uerecundia uel timore ductus nihil uł parum recipit residuum donans eis: & isti tales dicunt se satisfecisse qđ non est. Item de his qui concordant recipiẽdo usuras opportet ergo ut postmodũ de nouo satisfaciant ostendendo liberã uoluntatẽ. Itẽ Alex. de ales ubi supra restitutio. §.

Tertia opinio fuit glo. in regula. iuris peccatuꝫ li. 6. que dicit uerum est ꝙ non remittitur peccatum nisi restituatur ablatuꝫ nisi liberaliter remittatur a creditore debitori: qa sufficit qualitercunqꝫ satisfaciat. ut. ff. quibus mo. insti. uł ipo. sol. l. Item liberatur. Vnde Federicus in ope suo. c. 18. & . 22. ubi hũc passũ disputauit firmat indistincte opinionem dicte glo. sic dicenꝰ ꝙ si is cui debet restitui pecunia usuraria uł male ablata non

coactus non deceptus uel circunuentus & omni dolo caliditate ui & metu cessantibus etiam precibus uel seruitorū exhibitiōe inductus pecuniam sibi debitam non ablatū nec restitutione paratam usurario dimittat liberatus ē usurarius: non tamen a peccato qd incurrit exercēdo usuras nisi de illo peccato pniaȝ agat. & concludit finaliter q si usurario pseueranti in crimine & non disposito ad aliquam restitutionem: & is qui deb usuras recipe remittat illas motu pprio uel ad preces usurarii liberat9 ē ipse usurarius a restitutione rei non dico a peccato qd ꝯxit faciendo usuras. nam in re mala ablata obligat qs pene eterne per peccatum mortale qd contraxit auferendo rem a pximo illicite & obligatur eidem secundum restitutionem ipsius rei sicut enim duos offendit. s. deum & proximum sic duobus satisfacere tenetur. ut extra de usuris. c. cum tenet. & de homi. c. sicut dignum. &. §. eos. Hanc opinionem uidetur et formare Hostien. in summa de usuris. § que pena. uer. quid si fenerator. & uer. dicēdū est ergo ad hoc de pigno. ac. l. si rem. § . omnes. Idem Archi. de usuris. c. 2. li. 6. ubi super uerbo satisfactū dicit satisfactum accipimus quomodocunq uoluntati creditori satisfaciat. Item Lappus in. c. in ciuitate eo. ti. Et pbat hanc opinioneȝ fe. primo in maioribus crimībus sicut ī furto uel rapīa re furtiua uel rapta remanēte apud furē uel raptorē d uolūtate domini purgatur uitium furti seu rapine sine aliqua restitutōe . l. si fur. ff. de usucapi. ff. de preca. l. certe. §. Iulian9. ergo & in usura que est minus q sit minus pbatur ex genere peñ. Item de male ablat sufficit dignaȝ facere satisfactioēȝ. c. 2. de rapto. & de usuris quāto. &. c. 2. eo. ti. li. 6. de sepul. c. fi. sed satisfactū intelligitur quomodocunq desiderium creditoris adīpleatur etiam si pecunia non soluatur. ut. ff. qui satis. eo. l. i. de pigno. actiōe. l. si rem. §. satisfactum aut accipimus. si enim creditor remittit actionem sibi competentem ex quo hoc spōte fecit sibi satisfactum intelligit. Item qa pōt donare post restitutōeȝ

creditor qđ est plus.ut notatur de rescrip.c.statutū.li.6.Ergo multo magis ante restitutionem remittere.Item quidam sūt speciales casus in quibus obligatis ad restitutionē nō sufficit remissio:ut in.c.statutum đ rescriptis.li.6.& in.c.exigit decē eo.li.Ergo in aliis sufficit remissio.ut patet de cle.non re.c.i. &.c.peccatum de regulis iu.Sed dices dato ꝙ ꝓxīo satisfeceīt per remissionez sibi factam quomodo potest deo satisfacere si corde īdurato in mente gerit non satisfacere proximo nisi sibi remittat:sed per exemplū uidebis huius argumenti solutionem.Pone ꝙ creditor male gratibus tuis te inuitum & renitentem cōpulit ad usurarum restitutionē auctoritate iudicis. deīde uero usuras illas tibi donat nōne poteris satisfacere deo absqꝫ alia restitutōe illasqꝫ tenere ut tuas.certe sic & tamē ꝗtū fuit in te non restituisti.cur ergo non idem:si est tibi facta remissio qui non eras restituere paratus:& ideo proinde est ac si fuisset satisfactū ex quo sponte remisit taciti quidem & expressi equa est conditio nec refert ꝙ ex equipollentibus fiat ex quo enim ad duo tenebaris.s.in satisfaciendo deo per contritionem & ad restitutionē proximo & ultima ꝑ remissionē sit sibi sublata remanet sola penitentia scilicet penitentia de peccato.quia usuras fecit:& quia nō intendebat restituere nisi fuisset sibi facta remissio.Monal.in summa in uerbo restitutio furti facienda ē tenet hāc opinionē dicēs.

¶Pone ꝙ aliquis quondam usurarius offert libere totā pecuniā 2
creditori ostendens plenariam uoluntatem cum non habeat: quia si crederet ꝙ aliquid acciperet non offerret:creditor aūt nihil penitus uult accipere.sed liberaliter dimittit totum iste plenarie satisfecit proximo:sed non deo.& ideo postmodum sufficit sola cōtritio & satisfaciat deo.Vnde consulendū ē non contritis : ut adminus hanc liberam satisfactionem proximo faciant.Cōcordat Asten.nam ꝭm Hosti.ītelligiť eē satisfactū creditori ex quo remisit ei ex corde qualitercunqꝫ fueīt dictū

dūmodo fuerit talis q remittere possit. Asten. uero ī sum. li. tertio ti.ii. Querit quid si fenerator ptem pecunie fenebris ei a quo habuit uel heredi eius restituat & de eius uoluntate ptem retineat. Rndet dicunt quidam eum non liberatuz nisi offerat totuz. secundū uero Goff. & Hosti. si hoc ex pacto fiat liberatus non est. ar. extra de symonia. c. ueniēs. Si uero ptem liberaliter & si sine pacto offerat & soluat & de residuo miseri/cordiam petat & creditor liberaliter remittat liberatus est debitor: sed ultra ex certis cōiecturis animi sui motuz formabit. Si enim debitor sit pauper & usurarius diues & potens non ē presumendum q creditor ex corde remittat: sed hoc facit ut saltem illud modicum habeat & nō totum pdat. Si autem sit diues & potens qui solet tantumdem de suo tradere presumi potest q hoc faciat ex corde. Ad hoc enim q restituens sm quosdam restituat ad salutem. duo debet ostēdere ei cui tenet scilicet uelle & posse. & admin9 uelle si non habet posse & ita siue totum siue parum siue nihil recipiat creditor absolutus ē debitor. nam aliquis est qui habet posse & non uelle qui dicit creditori si uolueris concordari mecum ego concōdabor tecū hoc tibi satisfaciam si uolueīt ad uoluntatē meam non ad tuā. quia credit q si totum uellet recipere nihil daret: ūde creditō uult potius hr̄e aliqd q nihil. Talis enī satisfactio non ē salu/tifera: quia non satisfacit alteri: sed sibi. Item alius ondit uelle & non posse dicens libent tibi restituerē omnia: sed n̄ habeo. unde nec ista est salutifera si potest restituere: quia creditor audiens impotentiam uellit uel nolit oportet q absoluat eum quia inanis est actio quā excludat inopia debitoris.

3 ¶Quero utrum remissio ex quo semel facta est per creditorez possit per penitētiam eius reuocari si eum penitet remisisse. Rndz Hosti. q non.

4 ¶Quero quot sūt modi satisfaciēdi. Rndet Hostiē. ubi supra q quiq. quorum Primus cum pecunia libere offert sine malitia

& fictione & hic est pfectus. Secundus cum non hab3 pecuniā3 sed offert pignora sufficiētia. Tertius cum non habet pecuniā3 nec pignora sufficientia facit tamen instrumētū: ut postea tā ipse q̄ ipsius heredes possint ad solutionem compelli quando ueneīt ad pinguiorem fortunam. Quartus ē cum mediante sacerdote uł religiosa persona fit libera & uoluntaria cōcōdia: ista tamen media persona semper debet ostendere creditori libe҄ uelle & posse debitoris: ita q̄ nulla sit coactio creditoris directa uł indirecta. Quintus est cum de omni modo consēsu & uoluntate creditoris ponit aliquam possessionem in manu alicuius uiri honesti ex cuius fructib9 processu tēporis omnia debita persoluantur. & postea possessio redeat ad heredes uł ita remaneat ī perpetuum si debitor uoluerit pro maleablati incertis. Et sciendum q̄ licet ſm quosdam hoc fiat de licentia episcopi uł sacerdotis discreti si tamen fiat abs3 libera uoluntate creditoris non sufficit ad salutem quando sciuntur certe psone quibus restitutio facienda est. Cōcor. Monal. in sum. in uerbo restitutio facienda est ei.

Restitutio sexto qd sit restituēdum.

R_Estitutio sexto scilicet quid restituendum sit. Quero quid sit restituendum. Rñdet Sco. in. q. di. i5. q̄ non solū tenetur ad restituendum rem ablatam ad usum rei. sed etiam interesse & fructum perceptum de re si sit res ex se fructifera non aute3 fructum qui prouenit ex industria utentis illa re: ex hoc seqt̄ q̄ lucrum acquisitum ex pecunia fenebri non tenet̄ fenerator reddere. alioquin ille qui pciperet posset iuste eē usurarius: qa recipere de sua propria pecunia fructum prouenientem ex industria alterius est facere usuram: & forte ē qd̄ magis inducit homines ad usuram. quia de usura lucrantes non autem tenēt restituere lucrum. immo suum ē qd̄ p ei9 industriam ē acqsitū alienum autē restituendum ē. Ricar. in quarto. di. i5. ar. 5. q. 6. dicit ad istam questionem. Dicunt aliqui q̄ tales non tenent̄

restituere lucrum predictum lucrum tamen de re furtiua : uel rapta restituere tenentur. quia usurarius dominus ē rei quam lucratus ē p usuram: fur autem non est dominus rei furate nec raptor rapine. Sed contra quicunq; est dominus alicuius rei est dominus eius aliquo iure non iniuria: sed rei acquisite per usuram usurarius non est dominns aliquo iure. quia nec iure emptionis nec iure liberalis donationis nec iure locationis. Certum est enim q in locatione transfertur dōiuz rei locate nec iure pmutationis & sic de aliis: nec iure mutui. quia accipere plus pro mutuo non est ius : sed iniuria : sed usurarius ergo iure diuino nec iure canonico ē dominus rei quā acquisiuit per usuram. Ideo dicunt alii q usurarius nō solum tenetur ad restituendum usuram. sed etiam qdcunq; lucratus est iusta mercatione de re per usuram prius acquisita prius tamen deductis laborib; & expensis. Fur autem uł raptor de lucro iusta mercatiōe acquisito non debet inde deducere nec labores nec expensas: quia mitius agendum est cum usurario q̄ cum fure uł raptore. Sed contra hec ē ratio. quia pro sterili nullus deb; exigere fructum: sed pecunia de se est res sterilis nulluz enim parere fructum nisi per laborem & sollicitudinem utētꝭ. ergo lucrum de pecunia quis exigere non debet uidetur mihi ergo dicendum ad questionem q regulariter quedam sunt que habent usumfructum: cuiusmodi sunt res quarum usus nō est earum consumptio seu destructio & si quis talem rem extorsit per usuram non solum tenet̃ ad restituendum ipsam: sed etiā fructus perceptos deductis laboribus & expensis. quia tales fructus sunt fructus rerum quarum alius dominus est. Quedā autem sunt res que non habent usumfructum principaliter cuiusmodi est pecunia. lucrum enim de pecunia puenien s non ē fruct9 eius: sed humane industrie: & laboris & ideo qa homo dominus est sui laboris & īdustrie lucrum qd iusta mercatiōe acquisiuit de pecunia extorta per usuram restituere ñ tenet̃

quia tamen pecuniā alterius pretēr ei9 absolutam uoluntatez detinuit si ille cui facienda est restitutio ex hoc aliqd damnū incurrit alius sibi tenet cum restitutione usure ad restitutōez damni. Monal.uero in summa in uerbo restituend9 ē spolia. dicit ꝙ in uerbo restitutionis non tantum res ablate ueniunt: sed etiam damna & fructus percepti a uiolēto possessore & q percipi potuissent si rem possedisset. Similiter restitui debet omnis commoditas & utilitas quā habiturus fuisset eiectus a die eiectionis sue.ff.de uia ui armata.§.ex die.&.§.non solū de uerbo.signi.l.pretor cum.3.q.1.per totū.extra d restitutōe spolia.grauis:ubi de in glo.expensas quas fecit repetere non potest.ut insti.de reꝝ diuisiōe.§.ex diūso.

Vtrum debeat iniungi in foro conscientie ꝙ quis soluat penā: 2
puta si quis defraudauit pedagium super quo statuta ē pena cōporalis uł pecuniaria per legē uel canonem. Rñdet Monal. in summa in uerbo restituend9 ꝙ non: quia huiusmodi pena etiam banna non sunt ex iure diuino: sed humano. Vnde tunc demum quis tenetur ad ea cum persona fuit condemnata: qa non ligant conscientiam: sed bursam. Cōcor.glo.12.q.2.c.fraternitas uide s restí.2.§.156.

Quero quid tenetur restituere fur. Respondet idem ꝙ licet 3
res furtiua pereat casu fortuito tenetur tamen ad restitutionē fur cum sit in mora restituendi nec liberatur: rem deteriorez restituendo. sed debet eam restituere cum omnibus fructibus perceptis & pcipiendis: nec pōt deducere expēsas ēt si meliorauit rem pascendo fōte equum & furtiuū porcum uł simile. sec9 autem si domum agrum & similia rapuisset & p artificiū expēsas fecisset quoniā illas deducere posset. Sz ꝑz leges. alia omnia damna & lucra pcepta & percipienda restituere tenet fur.uł raptor & secundum illud tempus debet res estimari & restitui in quo plurimi ualoris fuit.ex de restitutione spolia. grauis.ff.de condic.fur.l.in re furtiua.&.ff.de rei uen.l.nauis.

.§.generaliter. Item si fur obtulit rem dño tempore congruo & loco. non tenetur tũc ex casu fortuito: qa iã purgauit morã. ut dicta. l. i re furtiua.

q ¶ Quid de emente eam. Respondet idem ꝙ qui emit ignoranſ & bona fide & publice poteĩt petere pretium a uenditore. i2. .q. 2. uulterane. & talis potest retinere expensas quas fecit existens bone fidei possessor circa huiusmodi rem conseruãdam & meliorandam & non tenetur de fructibus perceptis & cõsumptis durante bona fide. Si autem extarent adhuc teneret ad restitutionem eorum ex quo incepit habere malam fidem. extra de resti. in ĩtegrum. c. requisiuit. & de rebus eccl. nõ alie. .c. ad nostram. ff. d acqui. rerum do. l. bone fidei emptor. & .C. de rei uen. l. certum. Item si durante bona fide emptoris res perit uł eam alienauit ĩ utroqꝫ casu excusatur propter bonaꝫ fidem. ar. ff. de fur. l. per quas. § .ul. & .ar. a contrario sensu ex. de alie. iudi. mu. causa facta. c. i. & .2. Item male fidei possessor tenetur ad uerum precium cum circunstantiis supradictis in perdita uel alienata quãtũcunqꝫ publice emat in publico foro .nec precium a uõ domino petere potest postꝙ̃ deprehẽdeĩt rem esse ipsius. C. de furtis in ciuilem nec poterit se defẽdere ratiõe alicuius statuti super hoc editi cum sit tale statutũ ꝯtra deum. 8. di. que contra. 32. q. 7. flagitia: sed bone fidei possessõ tenetur restituere rem sibi si habet: si autem non habet de lucro teneẽ in tm̃ ĩ quãtum fact⁹ ẽ locupletior. ff. de pe. here. l. si possessor. §. restituere. & .l. si & rẽ. & .l. utrũ.

¶ Restitutio septĩo ũ faciẽda sit restitutio.

i RESTITUTIO septimo ubi facienda sit restitutio. Quero ubi facienda sit restitutio uide supra restitutio tertio. §. i. & ĩ usura .i2. Et adde secundum. Monal. in uerbo restituendus ꝙ restituenda sunt omnia in eodẽ loco. Unde sunt reuocata si ad alia

loca fuerunt translata. 3. q. i. reintegranda & hoc sumptibus raptoris uel uioleti. ff. de rei uen. l. si reo.

¶ Restitutio octauo qn̄ debitor nō ē soluēdo.

REstitutio octauo quando debitor non ē soluendo. Quid si debitor nō ē soluēdo uide s̄ restitutio. q. 1

¶ Quero an quando debitor non potest soluere teneat̄ petere ueniam uel dilationem a creditore. Respondet Monal. in sum. in uerbo restituere tenetur in casu. §. Item nunquid tenet̄ ꝙ quando quis damnificatus est ab aliquo indebite & scit qui dā nificatus est: tenetur dānificans ueniam petere per se ipsum si potest uel per alium si non potest aut si non audet per se. Dz tamen talis media persona subticere nomen & circunstantias persone pro qua ītercedit si per expressionem periculum uel damnum timeatur. Qui enim offendit aliquem cum eo ipso offenso habeat aliqd̄ aduersus eum debet offensus ire & recō ciliari fratri suo secundum qd̄ habetur in euangelio d̄bet inꝙ ire per se uel per alium. ut dictum est. Si autem qui dānificat⁹ est nescit credēdum ꝙ licet tutius sit petere ueniam: ut dictū est quando non potest satisfacere. tamen non tenet̄: quia non est in mora in hoc casu quo ad iudicium diuinum cū dānificatus nescit & dānificans sit impotens. Si autem satisfacere pōt semper est in mora donec satisfecerit aut dilationē impetra ueīt. Hoc etiam obseruandum est ubi aliquis debitor ē alicui⁹ ex contractu uel quasi contractu. Hoc etiam obseruadum est in regularibus qui recolunt se esse debitores alicui ex eo ꝙ fe cerūt in hoc seculo. 2

¶ Quid si immineat tale periculum ꝙ is qui tenetur restituere non pōt induci statim ad restitutionem faciendam nec is cui dz fieri restitutio ad dilationē aliquā concedendam uide supra restitutio. q. §. ultīo. 3

q ¶ Quid si fur uł raptor sit in extrema necessitate ita q̄ nō hab3 unde uiuat ipse uł eius familia. Respondet Alex. de ales ī q̄rto in tractatu restitutionum q̄ si fur sit in extrema necessitate & uxor & liberi ipse potest de re quā tunc tenetur restituere retinere quātum sufficiat uni refectioni & residuū totū tenet̄ restituere. Si enim facit q̄ debet nō derelīquet eum domin9: sed prouidebit ei. Vnde psalmus. 36. Non uidi iustū d̄relictum nec semen eius querens panem. & Math. 6. Respicite uolatilia celi que non serunt neq̄ metunt neq̄ congregant in orrea & pater uester celestis pascit ea: non ne uos magis pluris estis illis. & q̄ ita sit rn̄deri potest per illud Math. 19. Vende omnia que habes & da pauperibus. si enim licitum est omnia sua alie nare a se: ita q̄ postmodum remaneat alienās pauper & nihil habens. multo fortius iustum est omnem rem furtiuā abicere a te restituendo ita q̄ restituens remaneat pauper & nihil ha bēs. Non obstat de utero. 23. ubi dicitur. Ingressus uineā p̄ximi tui comede uuas quātum placuerit: foras autem non afferas tecum. quia respondet idem Alex. q̄ uue quas comedebat sue erant. scilicet comedentis non domini. quia dominus celestis qui ē dominus dominorum trāstulerat dominium ī comedēte uł soluitur q̄ non est simile de restitutione & de illa lege. quia illa lex iudicialis & modo non manet: restitutio uero pure mo ralis est & semper manet. Item non obstat Isa. 58. omnes de bitores repetitis. ubi dicit Hiero. qui repetit non habentem domino facit uiolētiam quia respondet idem Alexan. q̄ talis raptor uł fur non est iudicandus ex toto non habens cū m̄łta habeat que reddere possit salua uita sua. Monal. uō ī tractatu restitutionum in uerbo restituere tenetur indistincte dicit. Itē si huiusmodi persone restituentes rem uł estimationem rei adeo pauperes remanent forte cum filiis & familia q̄ nō hn̄t aliquid unde uiuāt si potest sciri persona cuius fuerit res ostē dant propositum restituendi & etiam necessitatē sua3 & p̄n̄t

petere dilationem uel etiam remiſſionem ſiue quietationem parata tamen ſine ſimulatione & fraude reſtituere ſi creditor non uult ſibi remittere. & aliter non poſſunt conſulere anime ſue: tunc ſi ſpoliatus notificata tamen ſibi prius quãtitate reſtitutiõis ĩtuitu dei & elemoſine remittat eis totum uł partẽ liberantur. alioquin debent facere poſſe ſuum. iq..q.6 .Si res. Debent ei reſtituere uſq; ad uẽditionem hereditatis & omniũ bonorum etiam ſi oporteat ipſos & familiam ſuã uendicare. Sco. uero in.q.di.i5.querit. Quid ſi reſtitutio eſt damnoſa rei publice: puta quia fiendo Petro ẽ damnoſa Paulo reſtituenti qui Paulus eſt magis neceſſarius ꝙ̃ Petrus: & Reſpondet ꝙ ſi illd̃ iniuſte detẽtum eſt a Paulo: non eſt ei neceſſariũ: ſipł̃r ſʒ tantum ad ſeruandum ſtatum ſuum ſolẽnem . Dico ꝙ non lʒ alteri ſtatum ſuum ſolemnem tenere de bonis alienis nec tãtũ ualet reipublice ſtatus iſtius ſolemnis quem tenet nõ reſtituendo: quãtũ ualeret fidelitas ei⁹ & iuſtitia cois. Aut detinẽs ẽ in extrema neceſſitate & ille cuius eſt res non: ſed habet aliq̃ extra extremam neceſſitatem: & tunc dico ꝙ iſta res fit ipſi⁹ detinentis iure poli. quo in extreme neceſſitatis articulo ad ꝓuidendum ſuſtentationi nature uia omnibus in extrema neceſſitate poſitis conceſſa eſt. extra de uerbo. ſigni. in. c. exiit. li. .6. Si autem uterq; eſt in extrema neceſſitate ſi ad illã prius peruenit dominus ꝙ̃ retinens debet ſibi reddi duplici iure. Tum quia prius erat dominus . Tum etiam quia in illa neceſſitate iam facta eſt ſua. Si autem ꝑuenit ad iſtam neceſſitateʒ detinens iam facta eſt ſua. & ideo domino poſtea deueniẽti ad iſtã neceſſitatem non debet reddi. qa ceſſauit dominiũ eius in re iſta & facta ẽ alterius iure poli. Si autem ſimul ãbo d̃ueniãt debet reddi dño: quia ille nũꝙ̃ decidit a dominio. Et ſi arguas ꝙ quilibet debet ſe plus diligere ꝙ̃ ꝓximum & per conſequẽs magis uitam ſuaʒ corporalem ꝙ̃ proximi: & ideo poteſt iſtud ſĩpliciter ſibi neceſſarium magis retinere ſibi ꝙ̃ proxĩo dare.

Respondeo magis debet diligere uitam suam ordinate ut est diligibilis ad uitam eternam & ita magis conseruationem iustam uite sue q̄ conseruationem uite proximi. Sic enim latro magis debet sustinere suspendiū q̄ occidere suspēdētē: ut euadat. & est ratio. quia dilectio uite corporalis iniuste custodite non est dilectio ordinata: quia nō est ad dilectionē dei nec anime. Istius aūt detinentis in casu ultimo custoditio uite de re aliena est iniusta & cum hoc etiā est homicida: qa iniuste occidit alium. quia subtrahit sibi necessarium qđ sibi debetur. Sed nunquid si deueniat detentor in pmo & secūdo casu post extremā necessitatem ad pīguiorem fortunā tenet̄ restituere. Respōdet idem ubi supra q̄ res talis sīpliciter necessaria non potest esse nisi aliquid pertinens ad uictum. & tunc ɔsumeret̄ & iuste qa ille consumens fit dominus: tenetur tamen postea deueniens ad pinguiorem fortunam reddere equiualēs: qa obligatio ad equalens uidetur habuisse ortū ab illa pma occupatione rei aliene que fuit īiusta ante extremam necessitatem & illa obligatio p extremā necessitatem n̄ fuit extīcta s₃ sopita. Sed si nūq̄ an̄ extremā necessitatē occupasset: tūc sīpl̕r iuste accepisset rem suam & illā nūq̄ teneret̄ restituere. Cōcō. Ric. ī. q. di. i5. ar. 5. q. 5. uide īfra ur̄a.

5 Quero quot sunt modi restituēdi qb₉ cōsuli pōt debitori: ut non habeat causā labēdi ī desperatōē₃. uide s̄ restitutio. 5.

6 Vtrum qn̄ debitor nō est soluendo sacerdos possit dare dilationem restituendi ul̕ qetare aliquid absq̄ cōsēsu spoliatoru₃. Rn̄det Monal. q̄ non.

7 Quid de illis q si uellent dimittere supfluas expēsas possent rapta restituere. Item qd de illis q resignant oīa bona sua in manu pn̄arii pmittētis q̄ cum dānificatis tm̄ faciet q̄ hēbūt se pro pagatis & satisfactis: putant enī q̄ p modica quātitate quietabūt eos cum dānificati putent se totū amisisse. Quid et̄ de illis q nō resignarēt ī manu pn̄iarii nisi crederēt q̄ pn̄iari⁹

eis restitueret totū uł partē qn̄ nescitur cui faciēda ē restitutō nūqd tales sunt ī statu saluandoꝝ. Rn̄det Monal. ī sum. ū supra ꝙ nō. Opportet. n. ꝙ bona fide sine fraude faciat raptō qcqd potest ita ꝙ aut dānificatis satisfaciat si nouit eos aut paupibꝫ eroget si non nouit. alioqn n̄ ē absoluēdꝰ si ꝯstiterit pn̄iario de eiꝰ īpnīa uł praua ītētōe. Nō ē tn̄ necesse ꝙ fiat h̄ resignatio ī manu pnīarii dū tn̄ alias sit paratꝰ ad ābitriū eiꝰ satisfacere uł altius boni uiri.

Quid agere dꝫ peītēs qn̄ n̄ ē soluēdo. Rn̄dꝫ idē ꝙ agere debꝫ pnīaꝫ cum dolore & ꝓponat restituere ꝙ̄ cito poteīt bono mō. iq. q. 6. si res. C. de cessi. bo. l. 1. Si āt potest: sed non ualet absq̄ magno detrimēto & piculo familie sue & suo. tūc studeat pnīarius rectificare uolūtatē eiꝰ ad restituēdū & dicat ei ꝙ petat dilationē a spoliatꝭ uł de ꝯsēsu eoꝝ assignet eis amicabiliṫ c̄tā partē d̄ redditibꝫ suis de q̄ sibi satisfaciat successiue & de h̄ bonam eis faciet cautionē. Si uero oēs sibi denegent dilatōeꝫ & postulent ꝙ ipe cedat bonis: tūc credendū ē ꝙ ipe tenetur absq̄ dilatōe satisfacere uł cedere boīs. qa fur & raptor sēper sūt in mora: & iō sēp augent peccatū: ut. ff. de cōdic. fur. l. in re furtiua. & . ar. ex. de symo. c. cū ecclesia. 8

Quid si discrepāt inṫ se spoliati in danda dilatōe. qa alii uolūt dare qnquenalē: alii uō nolūt sꝫ petūt cessiōeꝫ. Rn̄dꝫ idē ū s̄ ꝙ maiori parti stādū ē: & ītellige maiorē partē ū maius & fōtiꝰ ē d̄bitū. Vn̄ si uni debitori teneaṫ in pł ꝙ̄ reliqs aliis oībꝫ qui forte sūt. io. uł płes stabiṫ uolūtati soliꝰ de dilatōe qnquenali dāda uł cessiōe petēda. Si uō par sit d̄ebitū hic īde stadū est maiori numero creditoꝝ. sꝫ si oīa sit paria eligēda ē clemētior snīa. s. q̄ dat dilationē ₰m distictionē legis. s. c. qbꝫ cessio. pos. Hoc āt ītellige ū petētes cessionē uł sibi satisfieri stati n̄ pn̄t induci ad dadā dilationē. tūc. n. satisfaciendū ē eis ī foro pnīe ꝑ parte substātie que eos ꝯtīgit p̄ſtī si ege t ita ꝙ nō possit concedere absq̄ periculo suo & familie. ſ. di. c. baptizasti. 9

Similiter tenet debitor restituere creditori quãtũ restituere pōt hita rõe ne egeat.qa nõ ẽ fraudad9 alimẽt qttidianis. §.d solu.l.qb.& ex de solu.c.pe.ũ de hoc in glo.

1 Restitutio nono.s.qtũ ad ordinẽ cui pus fienda sit. Quero qñ plures ꝯcurrũt debitores qb deb fieri pus restitutio uide s restitutio.2.§.276.& restitutio.3.§.2.& ĩ xbo usa.13.

Restitutio.10.qb deb fieri restitutio ĩcertoꝝ.

1 Restitutio.10.s.ĩcertoꝝ.Quero cui deb fieri restitutio ĩcertoꝝ.Rñdz Monal.ĩ sũ.ꝙ qñ sciri pñt psone spoliatoꝝ: faciẽda ẽ eis restitutio.3.q.i.reintegrãda.s3 ũ nõ pñt sciri dz penitens sĩpliciter & absq pacto & cõditõe & abs3 fraud & simulatione totũ qd hab reassignare ĩ manu epi ul penitẽtiarii discreti.Et nõ est faciẽda huiusmodi reassignatio de necessitate . qa suffi/cit ꝙ ad ꝯsiliũ epi ul pñiarii discreti disponat de reb illis.& tũc epus ul pñiarius si uiderit eum pauperẽ & egenũ det sibi partem uel et totu3 si fueĩt necesse.Potest et ei dare dilatõe3 si uideĩt expedire ne alias ipe cũ uxore & filiis fame peat. In q casu.s.extreme necessitatis licet indignus sit tñ pponend9 est sanctis & iustis personis non eque egentibus. Alias si eqlit indigeant debent preponi meliores ubi melius possit geri negocium spoliatoꝝ quo ad utilitatem aĩe cui psunt ista ĩcer/ta pauperibus erogata:& postea si qd residuũ fueĩt ultra ptẽ remissionis facta3 isti pauperibus aliis distribuat:& iste faciat quicqd boni poterit orãdo & alia bona faciendo pro his qrũ res fuit & si uenerit ad pinguiorem fortunã eroget in us9 pau peru3 qd poterit p animabus illoꝝ.ar.12.q.2.gloria episcopi. &.c.auꝝ hab.Qui uero noluerit satisfacere iuxta formã pre/dictam non est absoluẽdus.Hec Monal.

ET SIC FINIS.

S VSVRA. Quid ē primo. s. ī cōtractu mutui. Quero qd sit. Rńdit Monald⁹ ī sū. ī uerbo Vsura qꝫ ē lucꝝ ex mutuo pacto debitū uel exactū: ñ enī usura cōmittiť ubi gratis recipiť uel offerť. ar. iq. q. .3. usura. Et. 18. di. de eulogiis nulla eī oblatio suscipiēti culpe maculā īgerit que nō ex abiētis petitiōe ꝓcessit .i. q. 2. Sicut. Itē usura ē qcqd sorti accidit ex ītētiōe corrupta a parte creditoris q nō mutuasset prīcipaliter nisi ꝑpter spē lucri. iq. q. 3. Pleriqꝫ &. c. Itē cā. Sola. n. spe uel expectatiōe cōmittiť usura qñ mutuať prīcipaliter ꝑpter lucrū: in q̊ casu teneť creditor totū restituere quacūqꝫ ītētiōe dederit ei debitor siue ex dilectiōe exorta ꝑpter mutuū siue ꝑpter aliud. ex̄ de usuris. c. cōsuluit ū de hoc ī glo. Quod ītelligis uerū esse qñ cā mutuādi prīcipaliter poiť ī spe uel expectatiōe lucri siue emolumēti: alioquī si ob caritatē & dilectiōnē prīcipaliter mutuat secūdario tñ aliqd expectat retributiōis ñ uideť usura. 77. di. In singulis &. 59. di. Si officia secularia &. 61. di. Quid ꝓderit. Quia cū qs liberaliter mutuat: scire debet debitorē sibi eē naturaliter ad ātidota obligatū. ff. de pe. here. l. Sed & si § cōsuluit & extra de testa. c. Cū ī officiis & iō de retributiōe sperare pōt. i. q. 2. ꝙ pio. ex̄ de symoīa. c. tua. Quādo uero sola spe cōmittiť usura ut qdā dicūt nō ē op⁹ restituere ꝭm gof. sed sufficit sola pnīa sicut ī symoīa m̄tali. ex̄ de symoīa. c. mādato. Vbi aūt debitor ex sola dilectiōe dat creditori nō pōt repetere illud: similiter si nō sit corrupta ītētio creditoris sed debitoris tm̄ q ꝑpter mutuū dat aliqd ultra sortē ñ teneť creditor restituere ꝭm q̊sdā ꝙdiu ꝓbabiliter credit ꝙ ex sola dilectiōe gratis seruiať ei. Sed si credit uel ꝓbabiliter dubitat ꝙ ꝑpter mutuū receptū uel ulteri⁹ retinēdū seruiať ei a debitore: restituere illud teneť: qa uoluntas acqrendi aliqd ex ui mutui ꝑpter sortē: usurā inducit ꝭm illud. Date mutuū nihil inde sperātes. Vtꝝ aūt sola spes faciat usurā: & Vtꝝ usurarius intentionari⁹

teneat ad restitutionē uide ī §.5.& §.19.& §.12.

2 Quero ī qb⁹ reb⁹ cōmittit usura. Rñdit idē ubi s:ꝙ ꝓprie in cōtractu mutui. Mutuū aūt cōtrahit ī his reb⁹ que cōsistunt in nuō pōdere uel mēsura.i.ī his que numerāt:ut moneta que ꝓprie numerat: Pōdere ut ere argēto & auro que pōderāt. Mensura ut frumētū uinū oleū & similia īsti.qb; moīs ꝯhit ob.circa pri.14..q.3. Vsura.i.q.4. Nullus.

3 Quero an sit mutuū si qs dederit decē ulnas pāni ꝓ aliis decē reddēdis ad certū tps: cū talia uideāt cōsistere ī m̄sura. Rñdit. Monal.ī sūma.ꝙ poti⁹ ē cōtract⁹ ꝑmutatiōis ꝙ̄ mutui. Et nomē mensure hic restringit ad modios & lagenas & alia uasoꝝ generā qb⁹ mēsurari solēt liqda & grana. Pōt tñ huiusmōi cōtractus in fraudē fieri usurarū.

4 Quero an usura excuset ex pacto conuentionali ptiū cū ꝯctus ex cōuētiōe legē accipiāt; nā qs licite accipit qd̄ uoluntarie sibi dat.18.di.de eulogiis.i.q.2.placuit de symoīa dilect⁹:sʒ ī usura nedū uolūtarie īmo etiā qñqȝ rogatus a dāte accipit usurarius. Rñdeo dic quedā sūt que de sui nata sunt illicita:& ī his ꝑdicta ꝓcedūt: & sūt quedā que d̄ sui nata nō sūt illicita rōe pacti uel cōtractus ut ī usuris unde ꝯhētes ñ possūt facere licite qd̄ d̄ sui natura ē illicitū.ar.de foro cōpe.Si diligēti.de sen.exco.Contingit uide infra §.8.

5 Vtꝝ sola spes faciat usurariū Rñdit Alex.de ales ī.3. ī expositiōe euāgelicoꝝ ꝑceptoꝝ ī expositiōe illius Math.5. Volēti a te mutuare da illi:& Luce.6.Mutuū date nihil iñ sperātes ꝙ cū diuerse sit sciētie diuersas hñt questiōes uel cōsiderationes & a diuersis sciētib; rō diuersimode cōsiderat.Hic ē ꝙ ꝯm hūanas leges uolūtas sola ñ facit usarios: qa lex hūana manū cohibet ñ aīuʒ:ꝯm uero legē dīnā que aīuʒ cohibet sola uoluntas facit usariū.Pōt tñ mutuās sperare illud ad qd̄ tenet accipiēs qa in cōsimili casu necessitatis tenet sibi dare mutuū & tenet siliter etiā si ñ dedissʒ prius. Vñ pōt illud mutuās spare ab accipiēte

nō tñ ex ui mutui ſ3 ex caritate accipiētis mutuū. Mutua enī
bñficia accēdūt caritatē & qa etiā ex ꝑcepto dei debet īdigēti
mutuū dare. Vñ cōcedēdū ē ꝙ mutuās pōt ab eo q recipit in
ſimili caſu ſꝑare mutuū qa ad hoc teneť ali⁹. Tñ ſi hac ītētiōe
tradit ſibi mutuū ñ ē meritoriū qa ñ ponit deus finē. Vñ diciť
Luce. 6. Mutuū date nihil īñ ſperātes ſuple ab hoīe ſed a deo.
Nota uerbū. Nihil ſiue ſit pecuīa ſiue ſit aliud. Vñ Hiero. ſnp
Ezechi. c. 6. Et hēť in glo. ſup exo. c. i8. Putāt qdā uſ͛as tm̄ eſſe
in pecuīa ꝙ ꝓuidēs dīna ſcripta oīs rei aufert ſupabūdātiā ut
nō pl⁹ accipias ꝙ̄ dediſti. Quidā. n. ſolēt ꝓ pecunia fenerata
munuſcula diuerſi generis accipere & ñ ītelligūt ſcripturā: uſu/
rā ſupabūdātiā appellare qcqd illud ē: ſi abſqꝫ eo quod dederīt
pl⁹ acceꝑint. Itē Ambro⁹ plerīqꝫ refugientes ꝑcepta legis cū
dederīt pecuniā negotiatōibus ñ in pecuīa uſ͛as exigūt: ſed de
mercib⁹ eoꝝ aliqua uſ͛aꝝ emolumēta ꝑcipiūt. Iō audiāt qđ lex
dīc. Neqꝫ inqt eſcaꝝ uſ͛aꝝ accipies neqꝫ omniū reꝝ. Et capiť
ex illo teſtu de utero. 33. Nō fruges nec aliquā aliā rē. Itē ſub/
diť rō. Eſca uſura ē: & ueſtis uſ͛a ē: & qđcūqꝫ ſorti accidit uſ͛a ē:
qđ uelis nomē īponas uide infra §. i2. & . i3. Vtꝝ aūt ſit licitū
mutuare ut des aliqd pauꝑibus uide infra §. 23. & . 24.
Vtꝝ uſurarius ītētionarius teneať ad reſtitutionē uide infra §. 6
. i9. uerſiculo uſura. io.
Quero quare uſ͛a ſit peccatū. Rñdit Alex. de ales. qa facit cō/ 7
tra naturā rei & finē īuētiōis. Pecuīe: pecuīa. n. ut diciť. i. poli.
Inuēta ē ut fiat cōmutatio īter uēdentē & ementē ꝑꝑ neceſſa/
ria uite & ñ ut pecuīa augeat pecuniā ſicut facit uſ͛arius. Itē qa
facit ꝯ naturā ꝯctus mutui qa dꝫ eſſe gratuitus. Itē qa poſſideť
ſine titulo: nā eius dominiū ñ trāſferť. Nā dominiū tribus uiis
trāſferť. Aut ꝑ naturā: ut ī ſucceſſiōibns qñ. ſ. res deuoluiť a pa/
tre ī filios qđ ñ ē ī uſ͛a: aut dono mere liberalitatis ut ī donati/
one qđ ñ ē ī uſ͛a qñ intētio ꝑcedit uel pactū īterponiť uel ex/
actio ſubſeqť. Aut fit trāſlatio eqtate iuris ſicut ī uēditioībus:

& pmutatiōibus ꝙ ñ ē ī uſ̄a. Itē qa res mutuata ſtatī ſit illius cui mutuať: & eius ſtat piculo. Et iō ualde iniquū ē ꝙ ex re aliena que alterius piculo ſtat uelit lucꝝ. Vide infra · §· pximo & infra. Vſura. 2. §. i.

8 Quero quare recipe aliqd ultra ſortē ī mutuo ſit uſ̄a recipere aūt p re locata nō. Rñdꝫ Ric. ī. 4. di. 15. ar. 5. q. 5. ꝙ rō ē qa mutuū ē de illis rebꝰ quaꝝ pricipalis uſꝰ ñ pōt cōcedi ſine re ipa eo ꝙ ille uſꝰ ē eaꝝ cōſūptio ut pꝫ ī eſibilibꝰ & potabilibꝰ uel diſtractio ut pꝫ ī pecuīa que ad hoc īuēta ē pricipaliter ut expēdať ī ēptiōe aliaꝝ rerū. Et pp hoc cū tales res aliis cōcedanť traſſerť in illos dominiū. Vñ mutuare ē de meo tuū facere. Cū ergo cōcedere pricipalē uſū taliū reꝝ ſit cōcedere ipas res ille q ultra recōpēſationē rei exigit aliqd p uſura exigit p eadē recōpēſatione bis: aut recōpēſatiōeꝫ p eo qd ñ ē: qd ē ꝯ eqtatē iuris naťalis. Locatio aūt ē de rebꝰ quaꝝ uſus cōcedi pōt ſine re: qa eaꝝ uſus ñ ē eaꝝ cōſūptio. Vñ pōt dominiū domus uēdi retēto uſu & cōcedi uſus retēto dominio. Et iō cui reſtituiť domus locata ſi ultra hoc exigit ptiū p uſu ñ recipit p eadē re recōpēſationē bis: neq recōpēſationē p eo qd ñ ē. Sꝫ dices uſ̄arius ñ diciť cōtrectare rē alienā īuito dño. Dñs. n. uult bene ut uſ̄arius hēat leuiſſimā uſurā & multū gaudꝫ qñ īuenit q ei dat ad leuiſſinā uſurā ergo uideť ꝙ accipe uſurā ñ ſit furtū nec peccatū. Rñdꝫ Alex. de ales ū s̄. ꝙ duplex ē uolūtas. ſ. uolūtas abſoluta & uolūtas cōpata. De uolūtate abſoluta ñ uult dñs hꝰmoī pecuīe ꝙ uſ̄arius hēat eā ex q̇. ſ. uſ̄arius ñ uult mutuū dare gratis: ergo cōtrectat rē alienā īuito dño: & hoc dño īuito uidelicꝫ p uolūtatē abſolutā ñ cōpatā uide ſupra ·§. 4.

9 Querit Alex. de ales. quare cū uſ̄arius ſit fur iudex ſecularis patiť uſ̄arios uiuere & nō patiť alios fures & raptores uiuere. Cū. n. uſ̄arii publici maīfeſte ſit mali uideť iudex facere ꝯ pceptū. Maliſicos ñ patieris uiuere. Rñdet ipe Alex. de ales ū s̄. ꝙ iudex ſecularis rē. pu. gerit ꝙtū ad tpralia. Vñ ꝙuis uſurariꝰ ſit

fur:tñ qa fur ē domesticus & ñ p uiolētiā furaẗ qa etiā ex furto illius ꝓuenit aliqua utilitas rei publice q̄tū ad tpralia:pp hoc pmittit uiuere usrarios cū tñ alios fures puniat.

Querit etiam quare iudex ecclesiasticus plus ītromittit se de pēa usrarioꝝ q̄ alioꝝ fuꝝ. Rñdet idē ū s̄ ꝙ iudex ecclesiastic⁹ q subtili⁹ īspicit q̄ secularis pseqẗ usrarios pp dānū spūale qd̄ ex usra accidit. Et qa usrarii de ībonore & cōtēptu dei hoc ē de peccato suo fecerūt sibi officiū & modū uiuēdi. 10

Sʒ nūqd pmissū erat iudeis dare ad usurā alienigeīs de utero. .23. Non fenerabis fratri tuo sʒ alieno. Rñdet Alex. de ales in .3. ī expositiōe. 6. Mādati decalogi ꝙ dare ad usurā ſm se & ī se malū ē & ꝓhibitū. Permissū aūt fuit illis sīc dare libellū repudii ad duritiā cordis sui. Peccabāt tñ mōtaliter fēnerādo alieno:sʒ pmittebaẗ eis duplici decā.s. ne facerēt prius.s. ne fenerarēẗ fratribus suis. Et qa duri erāt:& paulatī trabendi ad pfectionē. Ex q̄ trabiẗ āgumētū ꝙ si nō possumus obtinere ab usrariis ut totū reddāt debem⁹ facere ut ptē saltē reddāt. ii

Vtꝝ mutuās possit naturalē obligationē qua ei debitō teneẗ ad antidota deducere ī ciuilē.i.ī pactū. Rñdʒ Hosti. ꝙ ñ & tenet glo. 14.q.3.c.i.ī glo.2. & p Gof. ī sūma eo.ti. §. fi. uer. qd si tibi & Ray. ī sūma eo.ti. & glo. ī Cle. uīca eo.ti. & ibi Steph. Et est rō ſm Gof. qa deducere in pactū sapit spem lucri. Itē Archi. assignat aliā rōneʒ qnare añ pactū ñ ē debitū specialiẗ Et iō cū deduciẗ ī pactū nasciẗ obligatio & ita pl⁹ pmittiẗ q̄ sit mutuatū & sic ē usra. Nō obstat. c. Significatū de p̄ben. ubi diciẗ ꝙ data fuit p̄bēda uni sacerdoti p canonicos cū hoc pacto ut singula die debeat celebrare missā de beata uirgīe. Et diciẗ ibi ꝙ ñ ē symoīa. Rñdet Archi. ꝙ illud onus erat ex naẗa rei. Et iō cū deduciẗ ī pactū ñ ē nisi declarare illud qd̄ pri⁹ īerat rei. Cōcor. Monal. ī sūma. Et iō ſm eos ñ pōt deduci ī pactū ꝙ debitō teneaẗ remutuare creditori in casu necessitatis. Nec de hoc spē prīcipalē habere alias ē usra. Vide īfra §. ꝓxīo. i2

13 Vt℞ mutuās possit recipe ultra sortē seruitiū facti uel ℣bi:puta ꝙ mibi remutuet uel ꝑ me patrocinet̃ uel ĩtcedat roget uel ĩstruat ut aliqd mibi scribat glo. Rñdet'ꝙ nõ .14.q.3.c.i. Itē Archi.Gof.ĩ sum.eo.ti.§ qd si tibi. Et Ray.ĩ sũma eo.ti.Et Hosti.ĩ sũ eo.ti.§.fi.i.℣su.Quod si tibi:& iõ cal.c.fi.extra de usuris ũ sic ꝓbat. Quotiẽscũq̃ aliqd pcipit̃ plusq̃ dat̃ ẽ us̃a qcqd illd̃ sit.14.q.3.c.i.Ibi uel q̊lib3 aliud:&.c.2.Vbi dicit̃.Oĩs rei supabũdãtiã:&.c.3.Ibi qcqd sorti accidit.Itẽ sicut ĩ symoĩa ꝓbibitio muneris ĩcludit ñ solũ mun⁹ a manu s3 a lĩgua & obseqo.i.q.i.Sũt uero nõnulli ĩ Cle.& si questiões .ex̃ de symonia ita & ĩ us̃a.Vide s̃ §.5.Sed nõ ꝙ due sũt glo. ĩ iure ciuili que uidẽt̃ sibi ɔ̃rie ĩ hac materia.Vna ẽ.ff.Si certũ petat̃.l.Rogasti §. Si tibi que sentit ꝙ us̃a cõmittat̃:& iõ ñ põt agi ex tali pacto.Alia que sentit opposit̃ũ ẽ ĩ.l. Sed & si qs §.fi.ff. Si qs te.S3 Bar.ĩ.l. Rogasti reducit eas ad concordiã dicens . Quotiẽscũq̃ iuxta cõtractũ mutui apponit̃ ꝓmissio facti ꝑ q̊ aliqd adest creditori ẽ us̃a & ꝓcedit glo.ĩ.l.Rogasti puta mutuo ticio centũ cum pacto ut uadat ꝑ me Romã uel scribat ꝑ me librũ.Sed quotiens aliquod factũ ꝑ q̊ nihil adest mutuãti s3 ẽ sibi cautũ ut qa ꝓ q̃titate mutuata ꝓ̃sit uenire ad iudiciũ & suscipere p̃ceptũ iudicis sub certa pena:nõ ẽ us̃a :& ita loq̃t̃ alia glo.Et sic ĩtelligũtur nõta ĩ.l.Cũ allegas.C.de usur.

14 Vt℞ mutuãs pecuniã rustico ut laboret possessiõe3 ei⁹:sit cẽsẽdus us̃ari⁹.Rñdet lan.f3 magistrũ Gre.de arimino:ꝙ non Si nihiloĩn⁹ de fructu illa℞ possessionũ dicto rustico satisfit uel alias aliũde iustũ p̃tiũ tribuit opa℞ sua℞.s.ip̃i rustico:nõ obstat ꝙ dñs intẽdit sibi opas p̃stari p colonos rõe mutui:& coloni eadem rõne ipsas exibent alias non exibituri:& sic pp mutuũ dñs lucrũ pcipit & colon⁹ pdit:qa hoc nõ ẽ ue℞ nã l3 sic mutuãtibus exibeãt ope a colonis:ille tñ ope nõ cedunt lucro dñi cũ illas iusto p̃tio emat.Sed si qd de iusto p̃tio oparũ dñs detraberet pp mutuum:aut si preter opas iusto pretio

ẽptas aliquas alias a rustico exigeret: tũc eẽt usura. Et ꝓbat idẽ Magister Grego. ꝑ unũ simile. Põe ꝙ dñs cõducat colonũ ad certũ tẽps ꝓ certo ꝑtio & ꝑtiũ tradat añꝙ colon⁹ icipiat opa ĩ: postõdũ uõ nolẽte colono opa ĩ nisi dñs mutuet ei certã sũmã pecuniaꝝ & dñs mutuat ut opeẽ & alias nõ mutuaret nã talis dñs ñ ẽ usuari⁹: & tñ mutuat colono ut opeẽ: alias ñ mutuatur⁹ & opaẽ colon⁹ accepto mutuo aliẽ nõ opatur⁹: ꝙuis ẽt siñ hoc ad opãdũ eẽt obligat⁹ nã suũ dũtaxat dñs recipit: hoc ẽ opas sibi debitas: & nihil ex tali mutuo lucraẽ: & sic nec usuari⁹ est cẽsẽdus nec aliter peccat: quĩimo si peccatũ in aliqua ꝑte cõmittiẽ ex hoc peccat colon⁹ q debitas opas dño retrahit & illũ ĩ ꝓbe grauat ut mutuet. Et cõfirmaẽ ẽt hoc alia rõe. quia si dñs diceretẽ ĩ hoc cõĩttere usurã. Ergo cũ ad restitutõez teneretẽ colon⁹ reciperet duplũ iusti ꝑtii & dñs ĩ duplo ꝙ sit iustum ꝑtiũ emeret opas ei⁹. Preterea sequereẽ & aliud ꝙ nõ liceret alicui ĩiuste detinẽti suã possessiõez mutuare aliquã quãtitatẽ pecuĩe & illã possessiõez ĩ pign⁹ recipere nõ cõputãdo fructus ĩ sõtẽ: qd̃ tñ falsũ ẽ ut ĩ. c. i. de usu. Preterea poẽ ꝙ occupasti rẽ meã uel ꝑ potẽtiã tuã uĩ mihi facis ĩ rebus meis uel nõ restituis rẽ tibi mutuatã uel comodatã uel locatã nec uis restituere nisi mutuẽ tibi mille. Quo facto restituis: nũquid dicar usuari⁹ uel nũqd peccẽ? Absit. Nihil. n. lucrõ sz ꝑdo. s. lucrũ qd̃ cũ illis mille fecisset. Redĩo. n. uexatõez meã & meuz recupo qd̃ liz ut ĩ. c. dilectus. i. de symoĩa. Sz nũqd peccat ĩ caũ ꝑmisso dñs cũ mutuat colono ut operas ꝑ eñ mutuo debitas & ꝓ quibus a dño ꝑtiũ recepat si habeat ĩtẽtionẽ recipe illas opas ĩ recõpensatõez mutui. Rñdet idẽ Magister ꝙ si ꝑdictã ĩtẽtionẽ haberet: praua foret. Debet ergo mutuare cũ ĩtẽtiõe recõpẽsatõis iusti ꝑtii: qd̃ pri⁹ soluerat rustico nõ hñdo respectũ ad mutuũ Sz ꝙ hoc facit qa lz redimere uexatõez suã quã ĩiuste rustic⁹ facit. Itẽ fatẽdo dictũ magrĩ opõtet ut dicam⁹ hoc uerꝫ ꝙ peccat qñ: hac intẽtõe primarie ductus pecuniam rustico

mutuat:secus si secũdario.

15 Sed q̃ hoc arguiẽ:nã lȝ tm̃ ĩtẽdat recipe dñs opas a colono dũtaxat ĩ recõpẽsatõeȝ iusti p̃tii qd̃ ꝓ illis dederat rustico nihilominꝰ pure aliqd recipit ꝓ mutuo:qa pp mutuũ colonus ei ꝓ iusto p̃tio suas opas uẽdit quas nullatenꝰ uẽdidissȝ. Rñdet dñs Lan.ꝙ ex isto cõtractu uẽditõis s̃m se nullũ ẽ lucruȝ ipi dño:qa nulla pecuĩa uel p̃tio estimaĩ põt ꝙ sit aliud a p̃tio ipsiꝰ rei uẽdite:alioquĩ sequereẽ ꝙ ũ nullũ ĩtcederet mutuũ:uẽdẽs posset exigere a rustico p̃tiũ ꝓ uẽditõe & aliud p̃tiũ pro opibus uẽditis:& sic uẽderet uẽditõeȝ uno p̃tio rẽ uẽditã alio p̃tio & pari rõe posset exigere p̃tiũ de uẽditõe uẽditĩtõis sic ĩfinitũ qd̃ nullus sane mẽtis diceret.

16 Quid si cũ uellẽ emere usq̧ ad certũ tp̃s terrã ualẽtẽ singulis ãnis.x.libras ĩ redditu & fecisti me cessare a tali ẽptõe & tibi mutuare illã pecuĩaȝ qua uolebã emere illã terrã:& ego dico tibi ꝙ cõtẽtõ mutuare cũ hoc pacto ꝙ tenearis mihi dare sĩgulo anno tãtũ q̃tũ esset fructus illiꝰ possessioĩs si emissẽ an sit us͛a.Rñdet Monal.ꝙ nõ dũmõ priõ contractus ẽptõis fuisset licitus si fecissẽ:alias secus.

17 Quero pone habeã pecuniã & uolebaȝ ire ad nundinas &ibi merces emere uel ad aliũ locũ deferre uel ꝑuare certo tẽpore ut lucrarer:tu ĩdiges illa pecuĩa:recipis illã mutuo offerens te paratũ illã restituere cum lucro sperato in termino & loco an sit us͛a.Dicit Inno.ĩ.c.fi.ex̃ de us͛is ꝙ putat hũc cõtractũ us͛ariũ nec scit qualiẽ possit excusari.Ray.ĩ sum.ĩ ti.de us͛is.℣. Itẽ aliqs ĩ fine.& Hosti.ĩ.c.salubriẽ de us͛is & ĩ sũ .de peni.§. qbꝰ.℣.Quid si paratꝰ dicit ꝙ talis ẽ mihi obligatus quo ad ĩtesse lucri qd̃ facturꝰ erã uerisimiliẽ ex pecuĩa dũmõ nil fiat ĩ fraudẽ us͛aꝝ & dũmõ nõ cõsueuerĩ pecuniã dare ad us͛am Io.an.ĩ dicto.c.fi.approbat dictũ Inno.dicẽs ꝙ illud qd̃ diciẽ de ĩtesse:habet locũ post morã debitoris :& ꝙ ex hoc cõtractu parareẽ uia ad fenꝰ nã staret us͛ariꝰ paratus cũ cappello &

calcaribus dicẽs se ad nũdinas uelle ire. Concor. Io. cal. ĩ dicto
.c. fi. Io. de ligna tenet cũ Hosti. dũmõ nõ fiat ĩ fraudẽ. Monal.
ĩ sũ. tenꝫ ꝙ ñ sit usᷓa si recipio cũ lucro spato: qa illud recipiẽ
rõe ĩteresse. Vide pe. de ãca ĩ. c. i. de usᷓis li. 6.
Quid si carissimũ ẽ frumtũ & data nũc certa pecuĩa fit pactũ 18
ꝙ certo tẽpõe reddaẽ ei tãtũ frumtũ q̃tũ potit habere tũc ꝑ
illa pecuĩa. Rñdit Archi. poĩt Vgolinũ. 14. q. 4. Si qs ꝙ nõ est
usᷓa q̃uis plus ĩ q̃titate sit frumtũ: Et ẽ rõ qa iste ĩtelligiẽ ei uẽ-
dere frumentñ nũc: & mutuare ei pecuniã gratis quã sibi uult
reddi ĩ frumẽto tpre solutiõis: fateẽ tñ ꝙ possꝫ ĩterueĩre pactũ
ꝓm prauã ĩtẽtionẽ mutuãtis: & sic ꝓm Laur. ut qa modiũ nũc
ualꝫ .5. solidos postea ualebit duos: & hoc fiẽ daẽ ut plꝰ accipiat.
Quid si mutuo tibi frumẽtũ ãtiquũ ad renouãdũ. i. ut tu nouũ 19
mihi restituas. Rñdit Gof. ĩ snm. eo. ti. ad fi. ℣. Si qs. ꝙ si iõ fa-
cit ut meliꝰ recipiat usᷓa cõmittiẽ. Si aũt iõ ut suũ nõ peat uel
forte gratiã recipiẽti faciat. Secꝰ idẽ Ray: & Hosti. in sum. de
usuris §. Sꝫ an aliq̃ ℣. Quid si qs: alii tenẽt ꝯriũ ꝙ etiã primo
casu ñ cõmittiẽ usᷓa Io. de ligna. ĩ. c. ĩ ciuitate. ex̃ de usᷓis dũmõ
ñ eẽnt circũstãtie uerisiles ut si eẽt putrefactũ nil ualẽs: q̃ casu
sic ꝯhẽs obligareẽ restitutioni. Vide Archi. 14. q. 4. Nullꝰ. Idẽ
Monal. ĩ sum. q addit hoc ueꝝ dũmõ ñ aufferãt ꝓxĩo libertatẽ
soluẽdi ueterẽ ãnonã: sicut mutuo accepit si ĩterĩ uult se libeãe 20
Quid si qs accepit pecuniã ad usᷓas & pꝰea eãdeꝫ mutuauit aĩ-
co suo ut restituat sortẽ & dictã usurã exiñ currẽteꝫ usurario.
Rñdet Monal. ĩ sum. ꝙ teneẽ ad restitutionẽ eidẽ aĩco suo qa
ipe prĩcipal fuit ĩ hac usᷓa. Si aũt eẽt tm̃ mediator & fideiussor
ita ꝙ obligatio eẽt de aĩco ad usᷓariũ facta tũc ñ tenereẽ Archi.
.14. q. 3. c. Vᷓa. tenet ꝯriũ. s. ꝙ ñ teneaẽ ad restitutionẽ: nã ex
tali mutuo nihil pcipit creditor. ergo ñ potest dici usᷓariꝰ. 14.
.q. 3. pleriq;. Itẽ si soluissꝫ ꝓ utilitate socii iã possꝫ ab illo repe
tere sortẽ & usᷓas. ex̃ de fideius. c. Proueĩt: & c. Cõsti. ergo mito
fortius poterit retinere: & se per exceptioneꝫ tueri. Preterea

effectiue ꝓpriũ ẽ ac si illi⁹ noĩe & ꝓ illo sub usuris a tali creditoꝛe mutuũ recepisset & ipe cui mõ eo pacto pecuniã tradidit ratũ habuisset Io.cal.post opiões doctoꝝ recitatas dĩc.ꝙ si tunc oĩo intẽdebat satisfacere usurario de illa pecuĩa quã socio mutuauit & ñ ẽ usura nec peccat:qa hic ñ fit stipulatio usuraꝝ: sed ut dãnũ euitet & aliqd noui sibi accrescat ad hec.14.q.4. Si qs oblit⁹ timorẽ ibi aliqua ĩcremẽta:&.c.Quoniã ibi questũ.& ꝙ ibi nõt Nec.n.cũ dãno suo tenebat̃ socio subueĩre.12.q.5.Si nõ ꝫ solũ enĩ dãnũ euitat qđ erat euitatur⁹.unde nihil sibi germinat tal̃ pecuĩa & ĩ eo deficiũt rões diffinitionis usure.Pro hoc facit qđ nõt Inno.ĩ.c.i.de usuris ubi dĩc Quod si teneris mihi ad cẽtũ ad diẽ & qa ñ soluisti recepi ab alio sub usuris restituere teneris. Adiecit etiã ꝙ notat Guil.de eo q mutuauit coĩtati cũ pacto ꝙ durãte debito ñ teneret̃ ad collectas:nã tal̃ ñ ẽ usurari⁹ qa lucrũ nõ capit ꝫ dãnũ euitet.ut notat̃ ĩ Spe.de usuris ꝟsu.Sꝫ põe ꝟbũ Immo plus uidet̃ teneri ĩ illo casu qa ibi euitat dãnũ a q̊ alit̃ ñ poterat se tueri & uolebat:hic poterat & nolebat & fecisset si ñ mutuasset socio.Si igit̃ ille nõ tenet̃ q maiorẽ uidet̃ habere utilitatẽ mlto min⁹ ille de q̊ querit̃ ĩ questiõe q peit⁹ nullã hꝫ Credit tñ Io.cal.ꝙ si collecte ĩponẽde essẽt certe is de q̊ loqt̃ Guil.nõ excusaret̃. Sed si dubitat̃ an durãte debito sit aliqua collecta ĩponenda hꝫ locũ dictũ Speculato.& hoc tãgit Io.an. in.c.Cõsuluit.Vbi uero ñ intẽdebat satisfacere usurario cessant ꝑdicte rões. Et iõ si tũc a socio cui mutuat usuras ꝑcipit tenet̃ ad restitutionẽ.Idem tenet Petrus de ancha. in.c.i. de usuris. Vide infra §.49.

21 Vtꝝ inimicis qb⁹ põt iustũ bellũ inferri liceat dare ad usurã. Rñdꝫ Alex.de ales ũ s̃.ꝙ qdã dicũt ꝙ in nullo casu usurã esse exigẽdã.Et qđ dicit Ambro⁹ ab illo exigere usurã cui nocere iuste desideras ĩtelligit̃ nõ de usura ꝓprie sꝫ de minima pẽsiõe & tributo ab ĩfidelibꝰ exigẽdo ut tali onere ꝑgrauati cõuertãt̃. Alii uero illud dictũ intelligũt ad litterã: qđ ex q̊ iustũ bellũ

mouet ex edicto pricipis ab hostib licite usura exigit dũ tñ ñ fiat uitio cupiditatis sȝ zelo caritatis:ut scilicet macerēt ufis q nō possunt domari armis. Nã cũ eos possumus occidere:& oĩa bona eoꝝ possumus nostra facere iure belli. Et hec uidet esse intẽtio Ambro. Vnde stati seqt ab eo usurã exige cui iure ĩferũt arma. Huic legitime ĩferũt usure quẽ bello uĩcere ñ potes Ab hoc usurã exige quẽ ñ sit crimẽ occidere. Tamẽ ꝓprie loquẽdo ĩ hoc sẽsu nomẽ ufe trahit a ꝓpria significatiõe: qa ñ ẽ usurpatio rei aliene. Cõcor. Hosti. ĩ sum. de ufis §· an aliquo ·§·.8. Vide de hoc infra ·§·.43.

Quid de his q uolũt dare dilationẽ debitori ueniẽte tpre solutiõis nisi ꝓ pecuĩa cũ debitor sit astrict⁹ iuramto soluere ĩ tali ẗmino. Rñdet Monal. ĩ sũ. ꝙ ufa ẽ:& tenet ad restitutionẽ. ex de ufis. c. Cõsuluit. uide infra. Vfa. io. ·§·.23. 22

Vtꝝ licitũ sit mutuare cũ hoc ut des aliqd pauperib uel patri meo ĩdigẽti. Rñdet Alex. de ales ũ s̃ ꝙ nõ. qa sicut ñ licȝ mihi ex ui mutui trãsferri dñiuȝ rei aliene ĩ me ita nec ĩ aliũ. Addit Hosti. in sum. ĩ ti. de ufis §· an aliq̊ ĩ prĩ. ꝙ etiã ꝓ redimda aĩa captiui ñ põt exerceri ufa. ex de ufis. c. Quia. & .c. Quoniã. & .c. Sup eo. Nõ. n. ꝑtextu pietatis ẽ ĩpietas cõmittẽda. i. q. i. nõ ẽ putãda de cõuer. in fide. c. i. 33. q. 5. Si dicat. 14. q. 5. c. 2. & c. Ne quis uide supra ·§·.5. 23

Quero pone ꝙ qs mutuat Titio pecuniã ut uadat ad molẽdinũ uel furnũ suũ ul ut ĩtret scholas suas alias nõ mutuaturus an ẽ ufa. Rñdet Io. cal. in. c. nauigãti . ꝙ si ex hoc recepit cõmodũ uel utilitatẽ que pñt pecuĩa estimari ẽ ufari⁹ & tenet ad restitutionẽ & ñ ĩtelligo de mercede quã accipit ꝓ labore quã etiã acciperet alt: sed de utilitate quã hȝ alias puta qa ex hoc molẽdinũ uel furnũ ul schole sue habebũt maiorẽ cõcursũ ꝑsonaꝝ & efficit doctor maioris fame. Ista. n. bñ possũt pecuĩa estĩari uȝ tm̃ quãtũ reputat uel reputare dȝ illud commodũ uel honorẽ ꝓpt hoc ꝙ Titi⁹ iuit ad molẽdinũ suũ uel ĩtrauit scholas suas 24

que ñ fecisset si pecuniã ñ mutuasset Monal.dic.ꝙ si debitores ꝑpt̃ hoc nõ sũt dãnificati nõ tenẽt creditores ad restituendũ eis aliqd nisi quateꝰ estimare dꝫ libertas molẽdi ũ uolebãt pẽ/satis etiã circũstãtiis de maioꝛ̃ & minori rõe molendinoꝝ & facultate molẽdi & qualitate.

25 Sꝫ quero cui sit restitõ ĩ p̃dcõ cãu: Illi.n.q huiꝰmõi facit s̃uitiũ nõ qa sibi nihil adest & nihil prestitit dño molendini nisi mercedẽ quã alteri p̃stitisset ẽt sine mutuo. Credo ergo ĩ hoc cãu ꝙ restitõ sit paupibꝰ faciẽda q sẽp succedũt qñ nõ cõstat cui sit restituẽdũ.ex̃ de us̃is.c. Cũ tu.& ꝙ nõt̃ ex̃ de symonia. De hoc satis cõcõ.Io.an.ĩ regula peccatum non dimittitur de re iuris li.6.

26 Sꝫ qd si molẽdinariꝰ donat mihi pecuniã ut uadam potiꝰ ad molẽdinũ suũ ꝙ̃ uicinoꝝ:& tñ si alio iuissẽ tãtũ laborẽ hũissẽ & tãtũ de pẽsiõe soluissẽ.nũqd cõmitto us̃ã dicit Io.an.ꝙ nõ ĩ mercur.sup regula peccatũ cũ us̃a mat̃ialit̃ generet̃ de ip̃o mutuo:hic aũt nullũ mutuũ ĩtuenit.

27 Vtꝝ ĩ aliqbꝰ casibꝰ liceat recipe ultra sortẽ uel exigere us̃as. Rñdet Alex. de alexã .ĩ suo tractatu de us̃is:ꝙ cũ us̃a sit de se malũ:qa ẽ quedã excrescẽtia accedẽs sõti ĩ mutuo uitiosa & ꝯ legẽ dei & ꝯ legẽ gratuiti.ideo tali excrescẽtia nũꝙ̃ põt exigi ip̃a remanẽte sub rõe illiciti & mali:qa ip̃a remanẽte sub rõe mali nõ cadit ĩ ea disp̃ẽsatõ:sicut ꝓbat̃ ex̃ de us̃is.c.sup eo.℣. ubi dicit̃ ꝙ cũ us̃a ꝓhibeat̃ utriusꝗ testĩ pagina nõ cadit ĩ ea disp̃ẽsatõ sicut nec ĩ mẽdatõ:sꝫ tñ aliqua circũstantia posset tollere rõeꝫ uitii ab ista excrescentia:ita ꝙ excrescẽtia licite posset fieri mutuãti:tũc liceret exigere tales excrescẽtias ul/tra sõtẽ:sic aũt ẽ ĩ qbusdã caibꝰ.

28 Primꝰ ẽ qñ ecclesia accipit ĩ pignere a uassallo suo feudũ qd̃ tenꝫ ab eadẽ. Tũc.n. ecc̃lia nõ tenet̃ cõputare ĩ sorteꝫ fructus. ex̃ de us̃is.c. cõquestus. Vbi dicit̃ ꝙ moãsteriũ detinẽs terraꝫ ti. pigneris dꝫ cõputare fructus ĩ sõtẽ & recepta sorte debet

reddi terra debitori:& hoc nisi terra sit de feudo monasterii Tūc.n.sicut glo.dicit fructus nō cōputat̃ ĩ sort̃e. Interĩ tñ non dz recipe ꝓuitiū a uassallo. Nec tūc ē ibi usura. Quasi dicat glo. iō iste casus ē licit⁹ qa tollit̃ uitiū usure:qa eccetia rōe feudi nō dicit̃ accipere alienū:Accipet aūt si ĩterĩ uassallus teneret̃ ad ꝓuitiū. Rō ergo feudi tollit rōez uitii. Et iō ponit excrescētiā sub rōe liciti. Hoc idē hēt̃.ex de feu.c.i.ubi det̃minat̃ ꝙ ĩ tali cāu fruct⁹ nō cōputat̃ ĩ sortē ita tñ ꝙ uassall⁹ nō tenet̃ iterĩ ad ꝓuitiū. Concō. Monal. Sz utꝝ hoc solū hēat locū ĩ feudo ecctie. Rñdet. Hosti.ꝓz qđ dicit idē Alex.ꝙ nō ĩueĩt ĩ alio feu.exp̄s/sū uidet̃ tñ ꝙ possz ꝓbaĩ ꝙ hēat locū ĩ aliis:qa aut ē licitū aut illicitū. Si licitū.ergo ĩ layco qa ubi ē eadē rō & idē ius. Si aūt illicitū mlto min⁹ dz cōcedi clerico ꝙ̄ layco:qa lz usura respec tu laycoꝝ sit mala:respectu tñ clericoꝝ ē execrāda. Idez glo. & An.de bu.& Io.de ligna. Rō aūt quare abolet̃ hoc uitiū in hoc cāu ē:qa uassallus nō ē dñs ꝙ̄uis hēat utilē actōez uel ꝓm alios nō ē magis dñs. Presuĩt̃ et̃ uelle dare fructus:qa ad anti/dota ē natalit̃ obligat⁹. Cōcō. Ric.ĩ.q.di.i⁹.ar.ul.q.⁹. Cōcor. Monal.& Hosti. Itē qđ đ ēphiteota usufructuario & colono an idē sit qđ ĩ uassallo. Rñdet idez Hosti.ĩ sū.de usuris.§.An ailqno ꝙ non.

Secūdus caūs ē ubi possessio eccetie ē assignata clerico ĩ bñ/ficiū. Tūc.n.pōt clericus fructus hui⁹ bñficii ꝑcipe ultra sortē ex de usuris.c.i.ū mādat̃ ꝙ fruct⁹ cōputet̃ ĩ sortē qñ possessio ē obligata loco pigneris nisi fōte bñficiū ecctie fuerit qđ re/dimēdū ē. Hoc mō đ maū layci q tenz eā ĩiuste & uiolēt̃. Cōcō. Alex.de ales ĩ tractatu euāgelicoꝝ p̄ceptoꝝ ĩ tertō.& Monal. Ric. ubi s̃ dicit generalit̃ ꝙ cū qs mutuat illis q uiolēter uel fraudulēt̃ rē suā detinēt mutuās restituere non tenet̃ illud qđ accepit ultra mutuū qa sic nō accipit alienuz sed ad se trahit qđ suū ē ꝑ dictū.c.i.ĩ tex.& ĩ glo. 29

Tertius caūs ē ex de usuris. Salubrit̃ ubi dicit̃. Sane geneꝝ ad 30

fructus possessionū que sibi a socero ꝓ numerata dote pigneri obligatarum cōputādos ī sorte nec credim⁹ cōpellendū. Assignat aūt cām qa frequēť dotis fructus non sufficiunt ad onera matriōnii supportāda. Est ergo intelligēdū hoc eē licitum qn̄ maritus pōtat onera mrīmonii: aliť nō. Cōcor. Ric. ū s. Aliam cām assignat Hosti. ut. s. dos salua remaneat mulieri: aliter eīm cōtīgeret eā cōsumi & lederet res publica.

31 Sz an heredes mariti habeāt hoc priuilegiū ꝙ diu relictā alere tenēť: nec tenēť dotē restituere usq ad annum post mortē mariti: ut. c. de rei uxorie actus. l. i. Rn̄det Io. an. & Io. de ligna. ꝙ nō. Nā ē diuersa. Ratio ī marito & heredib⁹ qa heredes statim possūt reddere pignus obligatū ꝓ dote: secus ī marito ī. c. tua ẜo de iure iuran. Et qa soluto matrimoīo desinit esse dos. De restitututiōe dotis. s. qualiter & quādo fieri deb3 uide restō. 2. § 58.

32 Queriť an si gener possessiōem sibi obligatā cū iure qđ ibi hz cōcedit alti recepta ab eo sūma pecuīe que ꝓmissa fuerat ei ꝓ dote: nūqd ille alius recipiēs talē possessionē potit lucri facere fructns pceptos usq dū soluta fuerit pecuīa pdicta sicut potat gener. Ad hoc rn̄det Rodol. ꝙ si gener aīo donādi trasfert ius totū qđ habet ī pignere ī talē nō pp cōtractū pecuīe quā accepit ab eo: sz pp amicitiā & affinitatē uel qa aliter sibi cōiūctus ē & ille numerat sibi pecuīam pp grām & dilectōem: & nō pp fructus lucri faciēdos: tūc nō ē usa: qa nō ē ibi uera rō mutui. Aboleť uero uitiū use qa gener cōcessit sibi ius qđ hz ī possessiōe: & p cōsequēs donat sibi fructus quos ipe pōt pcipere. Sz si tn̄ deductū sit ī pactū ꝙ gener teneať numeranti reddere pecuniā si ille uoluerit recipe: tunc ē usa si numerās pecuniā uellet lucri facere fructus & pp hoc mutuauit. Cōcō. Bal. C. de usis sup Rubrica & Monal. frater minō ī sum.

33 Sed pone casū. s. ut ponam⁹ solutū matrimonium & heredes mariti obligēt mulieri aliquā possessionē ꝓ dote sua: qa non

habēt ūde soluāt:nūqd fructus cōputabūt ī sortem. dico ꝭm Hosti.ꝙ sic:nō eiꝫ ē eadē rō ī primo ꝙ ī ꝭo:& iō nō idē ius. Concō Hosti.ī sum.de uꝭis. §·.An aliquo ꝟ.6.& Inno.& Io. an.ī.c. Salubrit.ex de uꝭis.

Sed pone ꝙ gener nō recepit pignus sꝫ cautōeꝫ de nuērata dote certo terīno & interī recepit ex pacto certos denarios ꝑ libra:nūqd ē uꝭa:uidet ꝙ nō:qa qua rōe nō debꝫ cōputare fructus pigneris ī sōtē:ut dicto.c.Salubrit eadē rōe nec istos nūmos.Contrariū tenet. Io. an.& ad dictū.c.Salubrit. Rñdit ꝙ loqt de fructu pigneris q suppoīt diuino iudicio & ad rōnē tex.dicit respōderi p.c. ꝑ urās de dona.īter ui.& uxo. Et ibi glo.Concō.ibi.Io.de ligna.nā possessiones sūt apte nate ꝓducere fructū nō pecuniā:lꝫ Pau.de liaza. ꝯriū tenuerit. 34

Quartꝰ caūs ē rōe ītesse.Et hoc pluribꝫ modis.Primo ut cū fideiussō ꝑ defectu debitoris cōpulsus ē creditori soluere capitale & uꝭā.Tūc .n. fideiussor pōt recipe utrūqꝫ:qa ꝭuari debꝫ īdemnis.ex de fideiusso.c .cōstitutus.Concor. Ric .Monal.& Alex.de ales. Vide.12.pulchras cōclusiōes dñi Laurētii supra restō.2. §.2.qñ mutuās īcurrit dānū ex hoc ꝙ ille q accepit mutuū ñ reddit ī t͛mīo assignato.ex de fideiusso.c.ꝑuenit.Dꝫ .n.mutuās ꝭuari īdēnis. Abolet aūt hic uitiū uꝭe: qa uꝭa iō ē uitiū qa rōe mutui sperat lucrū.Hic aūt nō accipit excresētia nisi rōe dāni uitādi & nō lucri hñdi.Concō.Ric. 35

Quintꝰ caūs ē qñ sine omī pacto dat aliqd ultra sortē gratis rōe libertatis donatōis.Caueat aūt sibi recipiēs de praua ītētione:qa si qs ꝓꝑ hoc prīcipalit mutuat alit non mutuaturus īducēdus ē ī foro pnīali ad restitutōeꝫ.ex ꝺ uꝭis.c. Consuluit &.c.ī Ciuitate. Abolet aūt hic uitiū uꝭe:qa uꝭa iō uitiū est:qa cōrūpit libertatē & gratuitū qꝺ debꝫ eē ī mutuo.Gratuitum aūt nō destruit gratuitū sꝫ magis auget ubi supra.Vnde dicit idē Alex.ī.2.c. istiꝰ tractatꝰ ꝙ si nullo pacto īteruenīēte ab initio nec exactione ex primo facto hīta debitor aliqd gratis 36

offerat credito illud sine aliq peccato pot recipe: dumo mala intetioe ab initio caruerit: nullā eni maculā oblatio suscipienti ingerit que ñ ex abietis pactione pcessit. i. q. 2. Sicut epm. Si tñ creditor intetioe recipiedi iduct9 pricipalir aliqd mutuauit alias ñ mutuatur9 lz i foro iudiciali ñ possit ceseri usari9 dicto .c. i ciuitate: tñ i foro pniali induced9 e ut restituat. Ric. uero tenet. q lz peccet tñ restituere no tenet. ex. c. Cosuluit. Vide supra §. i. &. 5.

37 Sext9 casus e rone more ut si debes mihi centu ad certu tmi/nu & noluisti psoluere i tmio & io oportuit me recipe pecuiaz sub usris teneris mihi soluere illas usras si psolui: & si no solui liberare me ab obligatioe: sz ille casus ñ debet numerari cotra quartu qa hic e iresse sicut dicebat ibi: nec hic petit aliqd sicut usra sz sicut iresse nec causa lucri sz ca dani uitadi. Cocor. Alex. de ales u s. Cocor. Monal. s. qñ pp morā creditor icurrit danu no aut si lucru no acqsiuit ut i cotractib9 bone fidei. s. l. Sociu. ff. p socio. ff. de actio. empti. l. Si sterilis §. cu p ueditore. 17. q. 4. Si quis.

38 Septi9 cas9 e cu petit usra canoica. i. pea a canoe ipoita que pot exigi ultra forte. 20. q. 2. i legib9. Sz qd si pea e couetionalis i q/ctu mutui appoita ut debitor metu pene peat. Rñdet Ric. u s. q exiges tale penā ñ tenet ad restitutione si no fuit apposita in fraude usraz sed intetioe artādi accipiente ad obseruatione fidelitatis pmisse: qa ut dicit. ff. de re. iu. l. quod a quodā pene noie exactu e eide restituere nemo cogit. Quod uez itelligit Monal. dumo semp sit intetio recta. s. ut creditor no ea inteti/one mutuet q credat: ul sperz q tal recipies mutuu icidz i pe/nā. ar. 33. di. qq. ex de arbi. c. Dilecti. Si aut ille q tale penā ap/posuit cosueuit esse usari9 psumit q in fraude usraz apposuit. ff. de actio. epti. l. putas §. i. Vbi aut sine fraude apposita est pena pot exigi pea illa tota. qa publice utilitatis interest pacta seruari: & creditores debitoib9 no fraudari. Ite psuptio e q sit

ūra si p singulos mēses uel ānos paciscat penā cōmitti:& ē ꝯ
quosdā mercatores q apponūt pactū de pena soluēda ad sin/
gulas nūdinas sibi succedētes.C.de ūris aūc. Adbuc In foro
aūt cōsciētie stādū ē sue cōfessioni.
Octauꝰ casus ponit ex de ūris.c.Cōquestꝰ ī glo. ut cū uendo 39
tibi p̄diū & trado & pcipis fructus nec soluis mibi p̄tiū ad ter
minū potero ūras petere lapso t̄mio cū fructus rei uēdite facis
tuos:& nibil mibi soluisti. Reducit aūt bic casus ad quartū s̄m
glo.qa ē de ītesse:qa nō accipit aliqd sicut ūra:sꝫ sicut ītesse. Et
qn̄ dicit ꝙ ē qcqd accipit uel accidit sorti boc ītelligendū ē in
mutuo:ūl et̄ qn̄ aliqd excogitat in fraudē ūraꝝ ut qn̄ ex pacto
aliqd exigit ūl qn̄ fit cā lucri n̄ cā uitādi dānū.Si aūt pcise fiat
pp uitādū dānū n̄ ē ūra. Cōcor.Hosti.in sum.ti.de ūris. §.an
aliq̄ ℣.7.dicēs. Dic isto casu cōpetere actionē ex cōtractu uel
officiū iudicis nō ad ūras:sꝫ ad ītesse. qd̄ ueriꝰ ē ut.ff.de dolo.
.l.elegāt. §.Nō solū.&.C.de actio.empti libro.i.
Nonꝰ casus ē quē poīt eadē glo.ī dicto.c.cōquestꝰ:ut si uēdo 40
tibi rē tali pacto ut qn̄cunqꝫ soluero tibi p̄tiū qd̄ mibi das res
ad me reuertet.In caū isto oēs lucrāt fructꝰ si iustū sit p̄tiū uel
alit si modicū ē p̄tiū p̄sumit ī fraudē ūraꝝ.Abolet autem in
isto casu uitium propter uenditionem reductam ad equitatem
iuris naturalis siue propter equitatem p̄uatā inter ementeꝫ &
uēdentē que nō seruat qn̄ modicū ē p̄tiū respectu rei uēdite .
Idē Hosti.in ti.de ūris℣.9.§.an aliq̄.Idē Monal.in sum.q dīc
ꝙ si p̄diū uēdidi tali cōditiōe ut quādocūqꝫ ego ūl beres meꝰ
p̄tium soluā rebabeā p̄diū ego uel beres meꝰ ūl qn̄cūqꝫ a sep/
tēnio usqꝫ ad nouēniū ꝙ n̄ ē ūra: & emptor facit fructus suos
lꝫ uēditor iuxta uēditiōis formā recuparet p̄diū.Et ītelligo nisi
ī fraudē ūraꝝ sit talis uēditio facta.Quod p̄sumit ex bis cōiectu
ris.s. ex eo ꝙ modicū ē p̄tiū respectu ualoris rei. Itē ex eo ꝙ
aliqd psoluit ultra sūmā receptā:puta fuit uēditū p̄diū ꝑ cētū
& ī pacto ē ꝙ cū uult rebabere reddāt cētū uigīti. Itē quando

ẽptõ cõsueuit exercere uſ'as.ex̃ de ẽpti. & uendi.c. Ad noſtrã & de pigno.c. Illo uos. Vide infra uſuraꝫ .§..ii.

qi Decim⁹ caſus ẽ rõne dubii.ex̃ de uſ'is.c.Nauigãti:ſicut enĩ ibi dicit̃. Si qs dat.io.ſolidos ut alio tẽpore puta in autũno totidẽ ſibi grani uini olei uł alioꝝ mẽſure reddãt̃:que lꝫ tũc pl⁹ ualeant:tamẽ qa utꝝ pl⁹ uel min⁹ ſolutiõis tẽpore ualiture fuerit .i.uerisił'r dubitat̃ nõ debet ex hoc uſ'ari⁹ reputari. Dicit aũt uerisił'r dubitat̃ qa ſi certũ eſſet ꝙ ſolutiõis tẽpore pl⁹ ualerẽt uſ'ari⁹ eſſet cẽſendus. Si qs enĩ daret.io.ſolidos ĩ autũno quãdo parui ꝑtii erat bladũ uinũ & oleũ ut ĩ paſcate totidẽ ſibi bladi uini & olei mẽſure reddant̃ qñ huiuſmõi merces ꝯm cõmunẽ curſũ cõſueuerũt eſſe cariores uſ'a eſſet:qa nõ uerisił'r dubitat̃ ĩmo ꝓbabilit' credit̃ ꝙ pl⁹ ualebũt m̃ſure tẽpore ſolutionis ꝙ̃ ualeãt tẽpore cõtract⁹. Cõcor. Alex.de ales ũ s̃. Abolet̃ aũt in hoc caſu uitiũ uſure pp dubiũ. rõne enĩ dubii excuſare põt & facere eqtatẽ iuſtitie lꝫ pl⁹ accipiat̃ ꝙ̃ det̃ eo ꝙ rõ hui⁹ dubii poĩt eſtimationẽ ĩ reb) ex ip̃a nat̃a reꝝ que ĩ tali ſpecie pñt pl⁹ uł min⁹ ualere. Vñ cã tẽporis aliqd pl⁹ ñ accipit̃ ſed ꝓpt̃ naturã rei que plus ualet uno tẽpore ꝙ̃ alio & aliqñ min⁹. Cõcor. Monal. Sicut etiã uidet̃ excuſare rõ ꝑiculi que reꝝ pẽſare põt ſupabũdãtiã. Res.n.ex̃ ꝑiculũ exiſtẽs pl⁹ ualꝫ ꝙ̃ res eiuſdẽ ſpeciei exiſtẽs ĩ ꝑiculo:& ſic hec recõpẽſatio reducit̃ ad naturã rei que pp ꝑiculũ eſtimat̃ pl⁹ uel minus ualere:& ſic ꝑiculũ & dubiũ uitiũ tollit uſ'e. Vbi aũt ꝑiculũ nõ tollit hoc uitiũ de ſui nat̃a ñ excuſat uſ'ã ſicut ĩ ꝑiculo qd ẽ ĩ mutuis: de q̊ ex̃ de uſ'is .c.Nauigãti ubi dicit̃.ꝙ ſi qs alicui nauigãti pecuniã cõmiſerit pp ſpẽ alicui⁹ lucri ñ excuſat̃ a uitio uſ'e:& ſi pp hoc ꝑiculũ ꝓprie ſortis accepit ſup ſe. Si ẽt aliqs mutuauerit alicui cẽtũ libras ad.io.ãnos ita ꝙ ſi infra.io. ãnos mortuus fuerit alt' ip̃oꝝ q debitũ accepit liberat⁹ ſit a mutuo & debito. Si uero ſupuixerĩt ãbo dabit q mutuũ accepit ducẽtas libras ei qui mutuũ dedit tale ꝑiculũ nõ excuſat:qa nõ reducit cõtractũ ad eqtatẽ

iustitie. Periculū ēt nō excusat ubi cā tēpoīs plus accipit: sʒ ubi nō ē cā tēporis supabūdātia accipit tūc rō dubii uel piculi excusare pōt qñ. s. īcidit dubiū ex natura rei. Excusat aūt hoc dubiū ī duobꝫ casibꝫ. Vnꝰ ē p āticipationē tēporis. s. qñ qs minus dat ꝙ ualeāt res tēpore cōtractꝰ. Tñ dubitat utꝝ plus uel minꝰ ualeāt tēpore solutiōis: de q̄ iā dictū ē s̄. Secūdꝰ casus est pp dilationē tēporis. Rōne. n. huiꝰ dubii excusat q p ānū granū uinū oleū uł alias merces uēdit ut āpliꝰ ꝙ tūc ualeāt ī certo tmino ꝓ eisdē pcipiat. Si tñ eo tēpore cōtractꝰ ñ fuerat uēditurꝰ alias ñ excusat: qa si tūc fuerat uēditurꝰ ꝓ minori ptio ex certa sciētia plꝰ recipit ī alio tmino usa ē. De hoc habes ex̄ de usis. c. Nauigāti ī tex. & ī glo. Hoc ēt mō ītelligatis qđ dictū ē ex̄ de usis. c. ī ciuitate tua. Vide infra §. 47.

Vndecimꝰ casus ē qñ dat pecuīa ad pōpā. s. sigilata in sacculo ut ostēdat se diuitē. Abolet aūt hoc uitiū use: qa ibi ñ ē mutuū sed locatio. In locatiōe aūt lʒ aliqd accipe ꝓ re locata. unde licʒ: qa talis pecuīa locat & eodē nuō reddi debet a cōductore locāti. ff. cōmoda. l. cōtra. & nota. 14. q. 3. & ī. c. cōquestꝰ de usis. Et Hosti. ī sum. de usis § an aliquo. ℣. 10. 42

Duodecimꝰ casus habet. 14. q. 4. ubi dicit p Ambro. Ab illo exige usā cui nocere merito desideras. Cui iure īferunt arma huic legitime īferūt use. Quē bello uīcere ñ potes: ab hoc usā exige que nescit crimē occidere. Si aūt ī tali casu abolet uitiū use: hoc iō ē: qa solꝰ deꝰ ē uerꝰ dñs oīm reꝝ & bona dāt hoībꝫ ad colēdū unū deū. Vbi ergo ñ ē cultꝰ dei sicut inimicis dei & fidei legitime pñt use exigi: qa hoc ñ fit ī spe lucri sʒ zelo fidei & caritatis ut inimici fidei debilitēt: & ēt qa bona nō sunt eoꝝ q īpugnāt fidē sed iure debēt aliis. Ex hoc decreto dixerūt aliq. ꝙ ab hostibꝫ licite possumꝰ accipe usas: nā & oīa eoꝝ possumus licite accipe & auferre. ut habet. 23. q. 7. c. i. & . 2. Et qbuscūqꝫ īsidiis possumꝰ nocere eis. 23. q. 2. c. dñs. Ex hoc dixerūt aliq ꝙ christianꝰ pōt accipe a iudeis & saracenis usas sic 43

a ceteris hostib⁹ xp̄iane fidei. Alii ĩtelligũt decretũ ñ de oĩbus infidelib⁹ sȝ solũ de inimicis rei pu. qb⁹ licitũ ẽ & apte nocere & p insidias. A ceteris aũt q sũt pati seruire ñ lȝ accipe. Vñ .24.q.8.c. dispar dicit̃. Dispar ẽ cã iudeoꝝ & saracenoꝝ. In illos eteñ iuste pugnãt̃ q xp̄ianos ꝑsequũt̃ & de urbib⁹ cõpellũt hi aũt ubiq̃ seruire pati sũt. Quedã aũt glo. sup dicto decreto dĩc ꝙ ꝟbũ Ambro. dȝ intelligi negatiue. s. ab illo exigere usᷓ cui nocere merito desideras. Quasi dicat nulli debes desiderare nocere. Ergo a nullo debes exigere usᷓs. Et ꝯm hũc intellectũ a nullo licet exigere siue pagano siue Iudeo. Vide supra .§.21.

44 ¶ Quid si mutuaui tibi. io. corbes frumẽti usq̃ ad pascha qñ ualȝ corbes. 20. solidos: & postea ĩ pascha qñ ẽ tp̄s solutiõis ualȝ .40. solidos an ẽ usᷓ. Si. io. corbes frum̃ti recipiã. Rũdȝ Io. cal. in. c. Nauigãti ꝙ Hugoli. notat. 24. q. 3. Si qs cleric⁹ ꝙ non & Archi. & Io. de ligna. c. In ciuitate. Pro q̊ bñ facit lex que dĩc ꝙ restitui debet res eiusdẽ bonitatis ĩ qualitate. s. ĩtrĩsica: ff. Si certũ petat̃. l. Cũ qd. sed ñ ẽ necesse ꝙ sit eiusdẽ estimationis ĩmo si actũ fuerit q̊ tẽpore redderet̃ illi⁹ tẽporis habebit̃ rõ q̊ ad estimationẽ alias habebit̃ rõ tẽporis quo fuerit petita. ff. Si certũ peta. l. uinũ. Si igit̃ mutuãs tenet̃ recipe uiliorẽ: si facta ẽ uilior q̊ ad estimationẽ ergo ñ peccabit recipiẽdo p̄ciosiorẽ si facta ẽ p̄ciosior. Dicit aũt Hugoli. ꝙ ĩtẽtio isti⁹ possȝ esse praua & tũc peccaret. Quidã aũt distiguũt aut ẽ uerisimile ꝙ ipsa res mutuata ñ erit p̄ciosior tẽpore solutiõis aut de hoc ꝓbabilit̃ dubitat̃: & tũc nullũ ẽ uitiũ ut dicto. c. Nauigãti: aut ẽ uerisimile ꝙ erit p̄ciosiõ: & tũc aut creditor ñ erat seruatur⁹ rẽ mutuatã: sed ĩterĩ cõsũptur⁹ & tũc ẽ usᷓ: aut erat seruatur⁹ & tũc aut creditor aufert debitori libertatẽ se liberãdi: & tũc esset ẽt usᷓ. In his. n. casibus se exonerare uoluit & debitorẽ onerare. Aut talẽ libertatẽ ñ aufert debitori & tũc ñ ẽ usᷓ: Immo possȝ mereri si bona ĩtẽtiõe reqreret debitorẽ ante t̃minũ ut soluat

ne oneret. Sed si hēret corruptā ītētionē qa dic sibi ꝙ pōt usqꝫ ad ṫminū retinere ut se a dāno ñ releuet lꝫ nō auferat facultatē se liberādi: & tūc si ñ sit uſ̄a peccat tñ. Hec distīctio ē ualde eq̄ in iudicio aīe. ¶ cōcor. Pe. de ācha. ī. c. i. de uſ̄is li. 6.

¶ Quero de hoc casu Cōe Ianue p uarios casus cōtīgētes īdiget frequēṫ pecuīa: & qa nō ē mos hui⁹ coītatis īponere talias sed mutua: statuit ꝙ sup hoīes Ianuēses īponaṫ mutuū certe q̄ntitatis usqꝫ ad modū: & q̄ntitatē ei⁹ ꝓ quo ī coī expediūt & sic īposito hoc mutuo qlꝫ ſ̄m modū sui dispēdii cogiṫ ad mutuādū siue ad soluēdū. ¶ Coītas aūt uolēs releuare ciues suos dat ex introitib⁹ coīs cuilibet mutuāti ad rōnē de. 6. uṫ. 8. uel. io. ꝓ cētenario. utꝝ taṫ excrescētia ultra mutuū datū possit accipi siñ uitio uſ̄e. Rñdet Alex. de ales ī suo tractatu ꝙ nō. qa rōne mutui ñ lꝫ accipe excrescētiā aliquā. Luc. 6. c. Mutuū date & ceṫa. Itē qa uſ̄a est qcqd solutioni mutuare rei accedit ipi⁹ rei usus gratia. Vel uſ̄a ē qcqd sorti accidit ī mutuo. Rōne ergo mutui ñ lꝫ recipe lucrū. Nō obstat ut qdā dicūt ꝙ tale mutuū nō sit uolūtariū sed uiolētū iō accipiēs excuseṫ. qnia rñdet Alex. de ales ꝙ lꝫ ī tali mutuo ñ sit uolūtariū absolutū: tñ ē uoluntariū mixtū. Volūtariū aūt mixtū ē uolūtariū: ꝓpṫea lꝫ fuerit a ꝑncipio uiolētū tñ ī pṫib⁹ ciuib⁹ ex spe lucri a coītate ꝓmissi supra ꝓuētib⁹ ciuitatis fuit uolūtariū: ꝓpterea lꝫ cogāṫ mutuare tñ ñ cogūṫ accipe lucꝝ rōne rei mutuate. Vitiū aūt uſ̄e ñ ē ex hoc ꝙ qs mutuat: sꝫ ex hoc qđ qs accipit ultra sortē. Itē ñ obstat ꝙ coītas pōt ciues suos releuare ī hoc ꝙ grauat eos dū cogit mutuare: qa rñdet Alex. de ales qa releuatio pōt fieri dupliciṫ. Vno mō p modū gratie: puta qa coītas aliqd donat gratis mutuāti qđ lꝫ. Alio mō qa coītas ex post facto uṫ ante factū obligat se ad dādū tm̄ mutuāti & hoc ñ lꝫ. Et spaliṫ qa ex tali obligatione mutuū incipit fieri uolūtariū & fieri in spe lucri. Nec iteꝝ obstat si dicas ꝙ hoc pōt accipere rōne ītesse qa mutuās fuisset lucrat⁹ de pecuīa mutuata: qa rñdet Alex. de ales

ꝙ tale īteſſe ē ab euētu qa ſicut potuit lucrari ita & ꝑdere:& iō rōne talis īteſſe nil pōt accipe. Itē ñ obſtat ꝙ ex talibꝫ mutuis gubernat̄ ciuitas & cōſeqt̄ inde magnā utilitatē rōne cuiꝰ gra/tificare pōt ciues ſuos dādo eis aliquā excreſcētiā ſup redditus coītatis:qa rñdet Alex.p.c.ſup eo.ex̄ de uſ̄is ū dicit̄. Q̄ non ē faciēda uſ̄a ꝓ redimēda uita captiui qa ꝑtextu boni nō debꝫ fieri malū. Vſ̄a ē malū qd̄ ꝓhibet̄ utroqꝫ teſtamēto. Vñ ſicut nō lꝫ mētiri ꝓ uita alteriꝰ ita nō lꝫ uſurā facere. Vide ſupra §. .23.Pe. de ācha.ī.c. uſ̄aꝝ uoraginē de uſ̄is li.6.poſt multa que loquūt̄ ibi de materia uſ̄aꝝ dicit: & ꝑdicta faciunt ad queſtio/nē que pluries uenetiis occurrit in dubiū: ibi enī cū guerre & alia onera occurrerīt ī coī cogūt̄ ciues mutuare in cōi:& cuilibꝫ mutuāti rñdet cōe tm̄ ꝓ cētenario:ſortē uero receptā nūqꝫ reſti tuit. Et iſta ī uulgari ibi appellāt̄ īpreſtita. Iſtū ergo ānuū red ditū multi emūt & ſepe reuocat̄ ī dubiū an iſtud emere ſit uſ̄a Ex ꝑdictis patet.ꝙ ñ & ſic tenui ī dicto.c.ī ciuitate. Tū qa nō plꝰ ꝑcipit̄ ꝙ̄ de ēptiōe uniꝰ poſſeſſiōis ſimilr̄ eſtimatiōis:tū qa ꝑtiū ꝓ eis creſcit & decreſcit:nā qñqꝫ ualēt.30.ul̄.50. nūc aūt .60.ducatos cētenariū. Subiacēt et̄ ꝑiculo qa poſſet cōe eis in totū tollere & ſepe eis onera īpoīt ſicut poſſeſſiōibꝫ ita ꝙ fere ī oībꝫ cōueniūt cū rebꝫ īmobilibꝫ:it̄ qs de iure cōputat̄.ut ī Cle. exiui de padyſo § cūqꝫ de ꝟbo.ſigni. Repio tñ it̄ cōſilia Fede/rici cōſilio ducēteſimo nonageſimo ſ̄o:quēdā theologū diſpu/taſſe latiſſime iſtā queſtionē & cōcluſiue tenuiſſe ꝙ q̄ ad ipos ciues coacte mutuātes coī ñ ſit uſ̄a cēſenda:ſi quid ꝓ illa ſorte coacte mutuata aliqd recipit mutuās. Ab ipis aūt emere talē redditū ānuū ē uſ̄a cuiꝰ rōnes & motiua ñ refero:qa de iure iu dicio meo efficacit̄ ñ cōcludunt. Nec tollūt rōnes ꝯ̄rias. An.de bu.ī dicto.c. ī ciuitate de uſ̄is tenet cū Pe. de ācha. rōnibꝫ ſu/pradictis. Quidā general̄ ordīs heremitaꝝ multis rōibꝫ ꝓbat ꝙ ñ ſit uſ̄a ī iſtis cōtractibꝫ:tñ ñ ſint liciti: & ſpalit̄ hoībꝫ diui/tibꝫ. In.c.generali fratꝝ minoꝝ Ianue celebrato fert̄ deīmiatū

ꝙ coacti soluere licite pcipe poterāt Lā. de florētia q fecit latū tractatū format. 7. dubia. Prio utꝝ recta cōsciētia coītas possit talia grauamina īdicere & ad eoꝝ solutionē cōpellere cū pdi- cto īcremēto: & cōcludit ꝙ sic: nā coītas potest īducere collectā ꝓ necessitate sibi īcūbēte. l. oēs. 2. ff. de opibꝫ publicis. l. i. §. ꝙ si nemo. ff. Qꝫ cuiusqꝫ uniuer. no. ff. de pigno. ac. l. fi. §. fi. īmo cōpellere pōt ciues ad eoꝝ possessiōes uēdēdas ꝑtio uili- ori & ad deputādū eoꝝ nemora & molēdina usui publico: acce pta tñ ꝯpetēti mercede. l. uēditor §. Si cōstat. ff. coīa pdiorū. Facit de rei uēdica. l. Itē si ꝟberatū. l. Rescripto §. fi. de mu. & bono. Itē faciunt ea que scripsit Inno. de sen. exco. c. graue & spe. de sētē. §. seqt̄. ꝟ. Quid si uniuersas: & Bar. ī. l. 4. §. actor de re iudi. Secūdo utꝝ soluētes talia onera licite possint aliqua recipe īcremēta. Rñdꝫqꝫ magister Gre. ordīs heremitaꝝ ꝙ nō: īmo ad restitutionē tenēt̄. Idē tenuit Lappꝰ de castı. ī repetiti one dicti. c. ī ciuitate: & plures alii magistri. Magister aūt Frā. de neapoli tenuit ꝯriū ī suo tractatu mōtis. s. ꝙ possūt aliquid recipe tales coacte mutuātes talı coītati rōne sui īteresse ultra sortē. Idē tenuit magister āglicꝰ ordinis pdicatoꝝ & plures iu- ris ꝓfessores hoc cū sigillo cōsuluerūt postꝙ̄ recitauit istos: di- ctus Lā. ponit suas opīones dicēs. Credo tales mutuātes nedū si coacte: sed si uolūtarie mutuāt dūmō ex caritate ñ ex spe lu- crı pmaria sed bñ ꝯ̄aria īmunes esse a peccato & uſ̄aꝝ uitio & nulli fore restitutiōı obnoxios. Tertio utꝝ ꝑ donationē seu lı- berationē uł remissionē quā facit ciuitas de tali lucro istis sic mutuātibꝫ ꝑ statutū sup hoc factū liberēt̄ a restitutiōe & a pec cato & cōcludit ꝙ sic. Quāto an tales mutuātes licite uēdāt ius qđ habēt ī dicto mōte uigore tał crediti & recitat dictū magi strū Gre. tenētē ꝙ si tm̄ q̄ntū mutuauerūt pceperūt cōputādo illud lucrū illicitū ñ possūt: qa iā ē exinanita sors. Sed si ñ pce- perūt adhuc sortē tūc possūt uēdere q̄ntū supē uł si nihil pce- perūt: uł si aliqd ñ pp mutuū sed alias licite tūc totū uendere

possūt. Idē dic Lapp⁹. Sed Lan. dicit idē se sentire: sꝫ differen
tiā esse dicit qd ītelligat licite pceptū: nā licite dic istos pl⁹ iu
ris habere ī ipo mōte ꝙ isti sentiāt: nā multa isti dicūt illicita
que ipse licita sentit esse. Quīto utꝝ licite alii ab ipis emant
Rn̄det magister Gre. ꝙ n̄. Sed Lapp⁹: & dict⁹ Lan. tenēt ꝙ sic
eo casu q̄ lꝫ ipsis mutuātib⁹ recipere a coītate & alteri uēdere
eodē casu lꝫ ēptori emere. Sexto utꝝ tales ēptores licite pci
piāt illa īcremēta que isti mutuātes pcipiebāt. Rn̄dꝫ Laur. ꝙ oī
casu q̄ primo loco mutuās aliqd a coītate licite recipit illud idē
licite uēdit & illud licite emit & licite pcipit ab emēte siue sit
sors siue sit accessio siue lucrū & quocunꝗ noīe nuncupet: &
hoc sane ītelligo circūscripta fraude & mente deprauata. Et
egregi⁹ utriusꝗ iuris doctor Pe. de ācha. disputauit hāc que
stionē ī pstito uenetiaꝝ & tenuit ciues soluētes coacte licite re
cipere illa quīꝗ ꝓ cētenario: & similit emptores talis crediti
hec ille.

46 Quero pōe ꝙ ē cōsuetudo ꝙ rectores uēdūt de pecuīa ciuita
tis alicui ꝓ se & suis heredib⁹ dādo. 5. florenos uel. io. ānuatī ꝓ
ꝓuētu siue lucro quā pecuniā cōuertit ciuitas ī utilitatē suā: est
ne usra? Io. de ligna. ī. c. fi. de usris. dicit ꝙ cū pecuīa sit mēsura
aliaꝝ reꝝ. ff. de fide. l. Si ita tal cōtract⁹ n̄ erit licit⁹: peccātꝗ
rectores n̄ tn̄ singulares nisi cōsequat bursale cōmodū. Posset
tn̄ ſm eū defēdi talis cōtract⁹ ubi ciuitas cōstitueret cēsū. 5. ul
. io. florenoꝝ qui cōcerneret bona ciuitatis non quātitatis nisi
fieret in fraudem.

47 Quid si qs mutuat nauigāti ul eūti ad nūdinas certā pecunie
q̄ntitatē receptur⁹ aliqd ultra sortē ꝓ eo qd̄ suscepit ī se pi
culū pecuīe uel merciū. i. si pecuniā ul merces saluas portaue
rit. Rn̄dꝫ Monal. ī sum. ꝙ usra ē: ut ī. c. nauigāti. Et ē rō qa de na
tura mutui ē ꝙ sit gratuitū. unde susceptio piculi n̄ facit ꝙ nō
possit esse gratuitū & sic mutet naturā suā. ſm glo. Vn̄ lꝫ sors
pimat: tn̄ n̄ pōt aliqd recipe. Nō obstat ꝙ in aliis cōtractibus.

puta locatiõe aliqd recipit qa locator põt recipe mercedẽ qa piculũ rei locate remanet apud eũ:qa ẜm Gof.aliud ẽ ĩ locatione ĩ q̃ ñ trãſfert dominiũ rei locate in cõductorẽ & aliud ẽ in mutuo: ĩ q̊ trãſfert dominiũ ĩ debitorẽ. Vbi ergo pecuĩa nauigãti ſic dat cõtrahit nauticũ fenus. Et ſic ĩtitulat rubrica ĩ.C.& .ff.Nautico fenore. Concor.Hoſti.& Alex. de alexan. Vide ſupra.·§·.41.

Queõ qd de illo q mutuauit pecuniã receptur⁹ ad tminũ alteri⁹ generis monetã ut aur uel argentũ. Ad hoc rñdet Hoſti. ſequẽs Gof. ẜm qd̃ dic Alex. q si hoc iõ facit ut ĩ eſtimatione lucret uſari⁹ ẽ. Vel dicẽdũ q ille q mutuauit pecuniã receptu/rus pecuniã alteri⁹ generis ad certũ tminũ peccat ſi rõne tmini dati uult habere pecuniã quã pbabilit credit pl⁹ ualiturã in tmino q̃ ſit pecunia quã dedit. Spat.n. excreſcẽtiã pp tẽporis dilationẽ. Idẽ Monal. ĩ ſum. dicẽs q ſi qs mutuauit ĩ acona mille libras ut uenetiis reddãt ſibi centũ aurei & ſcit uel credit cẽtũ aureos ibi pl⁹ ualere recipit tñ ĩ ſe piculũ q uſa ẽ: ſi in fraudem hoc facit. 48

Pone q debitor uſurarii mutuauit ſocio pecuniam eo pacto ut reſtituat uſario ſortẽ & uſas deinde currẽtes: an tal mutuãs ſit uſari⁹. Rñdet Io.cal. ĩ.c. Nauigãti. ex de uſis q ſi mutuãs tũc oĩo ĩtẽdebat ſatiſfacere uſario de illa pecuĩa quã ſocio mutuauit nõ ẽ uſari⁹: qa querit dãnũ euitare ñ captare lucrũ.13.q.4. Si qs oblit⁹ ibi aliq̃ ĩcremẽta. Et.c. Quoniã ibi ad queſtionẽ. Nec.n. cũ ſuo dãno tenebat ſocio ſubueĩre.23.q.5. Si nõ lз.ff. de pſcrip. ṽ.l.q ſeruãdar. Solũ ergo dãnũ euitat: unde pecuĩa nihil ſibi germinat: & iõ ĩ eo deficiũt rõnes phibitionis uſure. Itẽ cũ uſari⁹ cui talis ſoluit uſas teneat reſtituere ſatis uidetur ĩcõueniẽs q iſte ẽẽt teneret q fecit ſolũ ut pdeſſet: ubi uero nõ intẽdebat tũc ſatiſfacere uſario: ceſſãt tũc pdicte rõnes: unde tũc peccat. Et ſi a ſocio uſas recepit ad illã reſtitutionẽ tenet Vide ſupra.·§.20. 49

90 Quid de illo q mutuauit pecuniã coĩtati hoc pacto ꝙ durante debito ñ teneret ad collectas. Rñdʒ Specu. ĩ ti. de usuris. ℣. Sed põe ꝙ tal nõ ẽ usuari9 qa lucꝝ ñ capit sʒ dãnũ euitat Io. uero cal. dicit ꝙ si collecte ĩponẽde essent ex certo ꝙ illud de q̊ loqt Speculatõ ñ excusaret si uero dubitat an durãte debito aliq̃ sit ĩponẽda uel nõ: tũc uerꝝ ẽ dictũ ei9 p.c. Nauigãti qa rõe dubii excusat. Vide s.· §·.20.

91 Quero põe ꝙ ĩiurias ĩtuli Petro q̃obrẽ mihi inimicat: pp qd me opʒ subire expẽsas floꝝ.io. ĩ mẽse ĩ famulis quos mecũ tenere opʒ ãmatos: uñ ĩpi Petro egẽti mutuo cẽtũ cũ pacto ut mihi remittat ĩiuriã ul ẽt sine pacto: sed hac spe duct9 pmarie cui9 gratia ul beniuolẽtia uel uenia ab eo accepta cessat expẽse pdicte ñ aũt ex aliq̃ caritate quã habeã ad illũ: nũqd sũ usuari9 ul saltẽ peccator. Rñdʒ Laur. de rodulfis uidet ꝙ ñ qa licitũ ẽ cuilibʒ suã uexationẽ redimere. ex de symonia. c. dilectus. Nõ obstat si dicas ꝙ dedit causã delicto: ergo ñ põt redimere uexationẽ ar. de eta. & q̃li. c. i. qa. Et si peccauerit ille ĩiuriãdo & iste peccat ĩ uẽdicãdo. Preterea hic nihil lucri pcipitur siue paciscit ul spat sʒ solũ dãnũ qd me subire facis pp timorẽ uindicte euitat ar. eoꝝ que notat glo. i4. q. 4. Quoniã multi: que dicit ꝙ usure possunt peti ut damnũ euitet.

92 Quid si mihi debes. io. que ñ possũ recupare & mutuo tibi alia .io. tali pacto ut optĩe satisdes ꝙ ĩfra certũ tẽp9 soluas mihi .20. an sit usura. Rñdet Hosti. ꝙ nõ qa nihil mihi accrescit.

i SVRA Secũdo circa aĩalia. Quero q̃re locãdo equũ lʒ accipe & ñ mutuãdo pecuniã. Rñdʒ Alex. de ales ĩ tertio in tractatu pceptoꝝ decalogi ĩ expositiõe. 6. pcepti ꝙ eo modo q̊ lʒ cõcedere equũ p lucro si sic posset cõcedi pecuĩa ñ esset usura si cõcedẽs aliqd recipet pt sortẽ. In locatiõe uero nõ transfert dñiuʒ ei9 qd locat. Preterea ñ deteriorat p usũ & q̃ntũ ẽ de se nullã parit utilitatẽ utẽti sic facit dom9 & equus que sũt locata

ꝓprie. In mutuo uero pecuñe trāsfert̃ dn̄iū3. uñ mutuū dicit̃ q̄/
si de meo tuū: & iō piculū rei mutuate ptinet ad eū q mutuat.
Cōtra ius natale ē ꝙ aliqs pcipiat emolumētū de usu rei que nō
ē sua: iō igit̃ usᷓa ē peccatū & ītelligit̃ ꝓhibitū hoc pceptū. s. n̄
furtū facies. Itē nō ſm Gre. triplicē differētiā it̃ mutuū & loca
tū. Pria qa ī mutuo ē piculū ī accipiēte ī locato ī eo q dat. Se/
cūda ē qa mutuū ꝓprie nō deteriorat̃ p usū: utputa pecuīa s3
locatū sicut dom⁹ uł equus. Tertia differētia ē qa mutuū q̄ntū
ē d se nullā parit utilitatē utēti: locatū uero parit ut ager equus
uł dom⁹. Sed an liceat aliqd recipe ꝓ usu rei que n̄ deteriorat̃
Rn̄det Ric. ꝙ sic: puta ꝓ usu ciphy argētei.

Quero qn̄ cōmittūt̃ aīalia nutriēda: puta oues & boues & por 2
ci: an possit intueīre fraus usuraria. Rn̄det Alex. de ales in suo
tractatu ꝙ sic duob⁹ modis. Vno mō qn̄ huiusmoī lucrū quod
ꝓuenit ex tali ꝓmissiōe siue cōmissiōe ortū h3 ex mutuo: ut si
qs diues mutuet alicui paupi cētū libras: ut ex eis emat boues uł
oues uel porcos nutriēdos ad lucrū illi⁹ qui mutuat & illius cui
mutuat̃ tale lucꝝ ē uitiosū qa ortū h3 ex mutuo. Alio mō pōt
esse uitiū ex tali occasiōe qn̄ excludit̃ piculū pncipalis cōmissi
a cōmittēte siue qn̄ cōmittēs taxat sibi lucꝝ ī tāta ꝓportione
ꝙ n̄ recōpēsat̃ labor & solicitudo nutriētis ſm rectā estimati/
onē. Si qs enī cōmittit centū oues nutriendas ad lucꝝ ita tn̄ ꝙ
centū oues semp sint salue: qcqd cōtīgat uitiū usᷓe cōmittere
pōt ex nō eq̄ recōpēsatiōe laboris & solicitudīs illi⁹ cui cōmit
tit̃. Tūc ergo possūt fieri tales cōmissiōes qn̄ mutuū & ꝯmissū
nō pmiscēt̃ ī talib⁹: sed dn̄iū3 retinet̃ cū piculo ꝙ coīt̃ accidere
pōt sine culpa illius cui cōmittit̃: uel ēt̃ qn̄ dn̄iū3 rei cōmisse
coīcat̃ ei q suscipit aīalia nutriēda ad lucꝝ uł ēt̃ qn̄ piculū coī/
cat̃ utriq3: & qn̄ ſm rectā estimationē sic taxat̃ lucrū qd recō/
pensari pōt solicitudo & labor & sumptus illius cui cōmittunt̃
talia animalia.

Quid de illis q emūt boues uel oues a paupib⁹ quos forte non 3

habẽt. Rñdet Monal. ĩ sum. ꝙ ubi emit qs a paupe uł a diuite huiusmoĩ aĩalia que scit uł credit ipm ñ habere & q̃si iã tradi-
disset eos locat eidẽ ꝓ certa ãnua pẽsiõe usᷓa ẽ uel adminus ꝓ-
sumẽdũ ẽ in fraudẽ usuraꝝ fieri. Idẽ dicendũ ẽ de illis q scient
emũt fruct⁹ terraꝝ ab illis q ñ habẽt eas terras: si aũt sine frau
de & bona fide fiat ẽptio ñ ẽ dicendũ emptorẽ peccare q̃diu
durat bona fides

¶ Quero pone ꝙ do alicui pecora cũ pacto ꝙ pcipiã oẽs fruct⁹
pecoꝝ q̃usq; cõsequar totũ meũ capitale & postea sint pecora
coĩa. Io. de ligna. ĩ. c. fi. de usᷓis tenet ꝙ iste cõtract⁹ ñ sit licit⁹
cũ prĩo ueli capitale certũ & lucrũ qđ ẽ cõtra naturã cõtract⁹.
Itẽ qa saltẽ pmaria ĩtẽtiõe ẽ ꝯ. c. Cõsuluit de usᷓis. Cõtrariũ tꝫ
Specu. ĩ ti. de loca. § . iã dicẽdũ ĩ fine. Et ibi Io. an. ĩ aditionib⁹
dic ꝙ iste cõtract⁹ ꝓcedit & eo ti. 2. § . 2. ẟ. Sꝫ ecce locaui tibi
ꝑdiũ. Itẽ qa pecora remanẽt ĩ dñio meo & meo tantũ piculo
peũt: ergo ñ ẽ saluũ capitale. Nec miꝝ si maius emolumẽtũ pci
pio: qa mai⁹ piculũ subeo: & iõ rõne dubii uideor excusari p. c.
in ciuitate de usᷓis. Nõ obstat ꝙ qñ ĩ pecuĩa mutuata capita-
le ẽ saluũ qđ ẽ usᷓa: qa pecuĩa ñ deterioratᷓ sicut pecora. Itẽ qa
pecora senescũt ñ pecuĩa: nã has rõnes poĩt ĩ siᷓi Hosti. ĩ sum.
eo. ti. § . an aliq̃ ẟ. Sed nũq̃d ꝓ traiectitia. Idẽ tenet Laur. qui
dicit: bñ tñ fateor ꝙ cõtract⁹ iste esset illicit⁹. Si ĩ oĩ casu qñ-
cũq; pirẽt pecora lucro hĩto uł nõ hĩto uellẽ capitale saluum.
Bal. ĩ. l. i. C. ꝓ socio dĩc: hoc facit ad questionẽ q̃ttidianã socci
de ouiũ ꝙ fetus lana lac & huiusmoĩ sint coĩa: & ñ oues ĩ socie-
tatẽ date. Est tñ uerũ ꝙ lꝫ capita pncipalia sint mortua durat
societas ĩ fetib⁹ ut notatᷓ ĩ. l. si id. qđ. ff. eo. & . ff. de pigno. l. gre
ge. ĩ prĩ. Et qđ dico ꝙ oues ĩ societate date ñ sũt coẽs: ĩtellige
hoc mõ uidelꝫ ꝙ capitale meũ ñ ẽ cõe sed meliorametũ & de-
terioramtũ ẽ cõe: uerbi gratia dedi agnos ĩ soccidã: nã q̃ntũ tũc
ualebãt agni tãq; capitale meũ ante oĩa detrahã illud qđ accre
scit: utputa agni q̃s dedi facti sũt castrones uł porcelli põci ꝙ

si tractu tēporis casu ē deteriorata estimatio facta itᷓ nos ꝓ me
dietate deteriorationis piculū ptinet ad me & ꝓ alia ad te: nam
hec ē uera societas naturalꝭ que naturā tāq̄ itrisecā q̊dāmō oībꝫ
ꝯtractibꝫ iest: qa nihil ē aliud nisi quedā dispositio quā lex neq̄
cōsuetudo statuit sup cōtractū ut. ff. de pactis. l. Si unꝰ. §. pa-
ctis ꝟ. ꝙ ēt ī spe. Monal. in sum. dic. Illud ualde iniquū ē cū qs
certa capita ouiū tradit estimata certo p̄tio & sub eo pacto cō
trahit sotietatē ꝙ totā sortē recipiat de ꝓuētibꝫ āte q̄ aliꝰ ali-
qd de ꝓuētibꝫ pcipiat uel si paciscat̄ ꝙ de fetibꝫ reparēt̄ capita
casu mortua āte q̄ aliꝰ de ꝓuētibꝫ aliqd pcipiat: hoc eī ē trade-
re oues īmortales & generalitᷓ ueꝝ ē ꝙ ū ꝓbabilitᷓ dubitat̄ utꝝ
istiꝰ uel illiꝰ deterior sit cōditio ex forma cōditiōis siue pacti
adhibiti ī cōtrahēda societate n̄ ē peccatū. Vbi aūt ad arbitriū
boni uiri grauat̄ cōditio alteriꝰ peccatū ē ex pte grauantis: si
sciēt̄ hoc faciat & tenet̄ ad restitutionē. Nō pōt tn̄ dari genera-
litᷓ doctrina sup huiusmoī traditionibꝫ ouiū pp uarietatē tradi-
tionū & dolos q sub talibꝫ cōditionibꝫ cogitant̄ a qbusdā enor
mit: q̄uis n̄ ultra medietatē iusti p̄tii ī q̊ casu n̄ solū eccłia sed
ēt ꝑuatꝰ tenet̄ ad restitutionē & si nō iure fori saltē iure poli:
& maxīe si simplicē decipit. ex̄ de ēpti. & uēdi. c. cū dilecti. Si
tn̄ ulꝭ nollet restituere aliqd talitᷓ decepto n̄ esset ei pp hoc ab-
solutio denegāda cū iura ciuilia sustineant ꝙ se inuicē cōtrahē-
tes decipiāt dū tn̄ sine dolo uel fraude fiat illud. Itē fiat estima
tio deceptiōis huiꝰ n̄ secūdū tēpꝰ p̄sens ī quo forte res multū
meliorata ē p̄sertī si ꝑ industriā ēptoris ē meliorata: sed secū-
dū tps ī q̊ uēditio facta. ex̄ de ēpti. & uedi. c. cū causa. Similitᷓ n̄
tenet̄ fructꝰ q̊s pcipit medio tp̄r cōputare ī p̄tio qa excusat̄
pp bonā fidē & iustū titulū & laborē & sīpia. ex̄ de re. eccłie n̄
alie. Ad nostrā: &. c. Reqsiuit de resti. ī integrū.

Quid de illis q tradūt boues ad mediationē ꝓ certis sextariis 5
bladi eo pacto ꝙ si moriāt̄ ulꝭ deteriorēt̄ cōductor subeat medi
etatē piculi: si aūt meliorēt̄ habeat medietatē cōmodi. Rn̄det

Monal.ĩ ſum.ꝙ re uera locare boues uł equos uel ad diẽ uł ad ꝧminũ dũ tñ cõductor ñ grauet̃ ĩmoderate de mercede licitũ ẽ pactũ aut de coĩcando dãno & cõmodo rei locate iniquũ eſt ex parte locatoris ubi probabiliter dubitetur: utrum locatoris uel conductoris melioretur conditio uel ubi credatur ꝙ conductoris ſit deterior. In propoſito tñ in ſupdicto cõtractu uidet̃ cõductoris deterior cõditio: qꝛ uix aut nũq̃ põt habere tm̃ cõmodũ de melioratiõe bouũ q̃ntũ habere põt dãnũ de morte ſi cõtĩgat. Si tñ locator timẽs ne ꝯductor grauaret boues: & ſic timẽs de piculo mortis ex tali ĩmoderato grauamĩe ſubſequẽt̃ apponit huiuſmoĩ pactũ firmit̃ ꝓponẽs ꝙ ſi boues ſiue culpa cõductoris perirẽt nihil exigeret ab eodẽ ſed faceret ut ruſticꝰ timẽs ne ĩmoderate grauaret boues ñ ẽ dicẽdũ ꝙ peccaret niſi pp ſcãdalũ eoꝝ q ignorarẽt eiꝰ intẽtionẽ. Illud tñ ueꝝ ẽ ꝙ cõductor rei põt ĩ ſe ſuſcipe piculũ rei cõducte & caſus fortuitus q̃ntũ ẽ de natura cõtractꝰ. Sed ĩ ꝓpoĩto caſu ñ tm̃ ẽ locatio & cõductio: ſed ſocietas ĩ piculo & melioratiõe & deterioratione bouũ. Itẽ de p̄dictis circũſtãtiis ĩ iuditio aĩe ſtat̃ cõfeſſioni eius ĩ pnĩa ĩ q̃ diligẽt̃ examinet̃ ut dictũ ẽ. Vide ĩfra §.8.

6 Sed qd de ouibꝫ & aĩalibꝫ que tradũt̃ ad ĩcremẽtũ. Rñdet̃ ſecũdũ eũdẽ ꝙ ĩ hac traditiõe põt ĩterueĩre cõtractꝰ ſocietatis tm̃ uł locatiõis uel cõductionis tm̃: pñt et̃ cõcurrere cõtractꝰ mutui & ſocietatis: p̄mo cõtractꝰ ſocietatis tm̃: ut qñ qs hꝫ.20.capita ouiũ & facit ſocietatẽ cũ alio habẽte totidẽ & coĩcant adĩuicẽ ip̄as oues & piculũ & emolumẽtũ & expẽſas circa cuſtodiã & paſtũ eaꝝ: ĩ q̊ caſu ſi cõueniãt ĩt̃ ſe ꝙ de fetibꝫ reparẽt̃ capita mortua uł de uelleribꝫ & pellibꝫ emãt̃ alia ad augendũ gregẽ aut ſi faciũt aliud pactũ licitũ & honeſtũ ñ peccãt: dũ tñ ſeruet̃ eq̃litas ĩt̃ eos ita ꝙ huiuſmoĩ pacto nõ uideat̃ eſſe deterior uel melior cõditio uniꝰ q̃ alteriꝰ. Itẽ põt eſſe locatio & conductio ut ſi qs habeat.20.capita & tradat ea alicui cuſtodiẽda & paſcẽda ſub certa mercede pecuĩe uel pticipatiõe ꝓuẽtũ gregis ĩ q̊

casu si dñs retinet piculũ sibi illoꝝ capitũ nec alias ĩ pactis & cõuẽtiõibꝰ grauet cõductorẽ licitꝰ ẽ cõtractꝰ. Itẽ pñt ꝯcurrere ꝯtractꝰ mutui & societatis: ut cũ qs habẽs. 20. capita tradit esti mata alicui: puta ꝓ. 20. solidis ita ꝙ teneat̃ ei reddere medie tatẽ sortis. s. io. solidos qcqd cõtĩgat postmodũ de ouibꝰ: & tũc ꝓinde ẽ: ac si creditor dedisset ei mutuo. io. solidos ex qbꝰ cõ patis. io. capitibꝰ cõtraxisset societatem cũ creditore habente alia. io. capita ita ꝙ sit coĩa & ipi socio sit ĩ piculo & ꝓuẽtibꝰ: ĩ q̊ casu si cõtẽplatiõe mutui grauaret creditor debitorẽ ĩ ꝯtractu societatis usᷓa ẽ. Et ĩ hoc casu ꝓcedẽdũ ẽ sicut dictũ ẽ in primo casu de cõtracta societate.

Quero põe ꝙ dedi asinã meã ĩ soccidã ĩ quĩquẽniũ & ẽ de cõ suetudĩe ꝙ ĩ fine quĩquẽnii diuidat̃ asina & fetꝰ uel pecudes & fructꝰ eaꝝ: interĩ asina parit naturalit̃ nũqd rusticꝰ mihi tene bit̃ ad aliqd? dĩc Bal. ĩ dicta. l. i. C. ꝓ socio. ꝙ ñ: qa esset eodẽ mõ paritura penes me ẽt̃ si sit estimata tradita. qa ĩ cõtractibꝰ nõ ordinatis ad dñiuȝ trasferẽdũ estimatio ñ facit ẽpti. ut. ff. eo. l. cũ duobꝰ § dãna. ff. loca. l. 3. Et hoc ꝑ regulã traditã. ff. de ꝯhẽ. ẽpti. l. cũ manifesta § nemo. Sed qd si pariit casu fortuito cui resisti ñ potuit. Textꝰ dĩc ĩ dicto § dãna. ꝙ piculũ ẽ cõe: uñ si asina erat estimata. io. rusticꝰ tenebit̃ mihi reficere. ꝯ. nã si ni hil reficeret totũ meũ dãnũ foret qđ ẽ cõtra illũ textũ q dĩc ꝙ dãnũ ẽ cõe. Et sic alit̃ iudicamꝰ de casu fortuito: & alit̃ de casu naturali. Sed si ĩteruẽĩt culpa rustici tenet̃ emẽdare totã q̃nti tatẽ qa ãte tp̃s societatis diuidẽde tota asina mea ẽ. lȝ estimata fuerit tradita ut p̃dixi. Et fac. C. de pactis. l. si pascẽda. Si uero postꝙ̃ asinã debuit equalit̃ partiri interuenit culpa rustici tũc non tenetur mihi nisi ad dimidiã partẽ pretii quia non dãni ficauit me in plus. 7

Quero pone ꝙ dedi boues cuidã cũ pacto ꝙ dare debeat. 20. 8
staria bladi ĩ ãno. Rñdet Io. de ligna. ĩ. c. fi. ex̃ de usᷓis aut locat̃ opa bouũ: & licitꝰ ẽ cõtractꝰ qa boues deteriorãt̃. Sed si uolo

boues recupare ꝑtio q̄ facio estimari cū trado nec uolo piculū deteriorationis subire q̄uis bñ ueli subire iudiciū dñi.s.morte natale & tūc cōtract⁹ esset illicit⁹. Vide s̄ §.5.& isra § pxio. Itē fm Monal.ī sum.ī bobus hoc mō posset licite cōtrahi societas. Talis ꝯcessit tali rustico ad laborandū ad q̄rtā ptē lucri & dāni duos boues ꝑtio.20.librarū suscipiēs ī se dict⁹ rusticus tres ptes piculi:dñs ꝟo q̄rtā ptē q̄cūq₃ casu fōtuito dicti boues pierit et dño iudicio. Et ꝓ q̄rta pte laborerii dictorū bouū ꝓmisit rustic⁹ deferre ad domū suā.io.corbes frumēti & ꝓmisit dñs se esse cōtētū de dicta q̄ntitate et si pl⁹ posset habere: & si cōtigerit ꝙ dict⁹ rustic⁹ ñ posset dare dictā q̄rtā ptē ꝓ eo ꝙ rustico ñ remanerēt tres corbes frumēti ꝓ trib⁹ ptib⁹ laborerii bouū illi⁹ āni deductis laborib⁹ & expēsis circa boues & opas ꝑdicti laborerii pp sterilitatē uel īfirmitatē rustici uł bouis uł alio casu fortuito ñ teneat dict⁹ rustic⁹: s₃ tñ teneat ꝓ rata & si nihil lucret ī nihilū teneat.s₃ teneat dñs sibi reddere estimatione opū & laboris rustici ꝑdicti & laborerii ꝓ quarta pte si rustic⁹ pdidisset opas suas & ꝑdicta teneat ꝓbare dict⁹ rusticus p duos bonos & legales uicinos suos q iurēt de credulitate & ipe idē rusticus iuret ꝙ ita sit rei ueritas.

i VSVRA Tertio ī ēptionib⁹. Vtrū licet emere reddit⁹ ꝑdiales ad uitā sine uitio usure. Rñdet Alex.de ales ī suo tractatu ꝙ tał cōtract⁹ ē licit⁹ & fieri pōt:dū tñ seruet eq̄litas it uēdentē & emētē. Oportet.n.ꝙ it eos seruet eq̄litas iuris naturał ita ꝙ ꝑtiū datū ab emēte ꝓportiōet rei uēdite. Aliter si corrūperet eq̄litas illa esset cōtract⁹ illicit⁹:& iō q̄n ibi ē excessus cōrūpēs istā ꝓportionē siue ex pte emētis siue uēdentis cōtract⁹ resciēdi pōt sicut illicit⁹:puta si ꝑtiū notabilit excedit rē: uł res excedit ꝑtiū:dico aūt notabilit qa excessus paru⁹ ꝑtii ultra rē:uel res ultra ꝑtiū ñ uitiat cōtractū s₃ excessus clar⁹ & notabilis. & iō statuerūt iura ꝙ si qs decept⁹ ē ultra medietatē iusti pretii

pōt recedere a ꝯtractu uł agere ad supplemētū ꝑtii.ex de ēpti. & uēdi..c.Cū causa:sup qđ dicit glo.ꝙ dimidia ps iusti ꝑtii dꝫ sic ītelligi.Ecce res ualꝫ.10.tu uēdidisti eā ꝑ.4.pꝫ ꝙ tu es deceptꝰ ī.6.Sed.6.sūt plꝰ dimidia que ē quīqꝫ:& sic es deceptus ultra dimidiā iusti ꝑtii.Pōt ēt esse deceptio ex pte ēptoris ita ꝙ ipe ē deceptꝰ.Pone.n.ꝙ res ualeat.10.& ēptor soluit.16.deceptꝰ ē ī.6.que sūt plus dimidia que ē.5.& iō pōt agere ad ꝑtiū restituēdū qđ plꝰ dederat uł ī toto recedere a cōtractu qa deceptꝰ ē ultra dimidiā iusti ꝑtii.Nō sic aūt si esset deceptꝰ in .5.qa sūt dimidiū:& ñ ultra dimidiū: licet aūt iura taxauerint istū excessū qñ ē ultra dimidiā iusti ꝑtii ut alias ñ possit agere ad supplemētū uł recedere a ꝯtractu:tñ ī foro ꝯsciētie uitiat cōtractꝰ:& sic ē deceptio ultra dimidiā iusti ꝑtii:qa ī dimidia pōt esse notabilis excessus & clarꝰ corrūpēs eqtatē iuris naturalis Sic ergo ĩt uēdētē & emētē pōt esse licitꝰ cōtractꝰ si seruatur eq̄litas.Talis aūt eq̄litas pōt seruari qñ redditꝰ emūt ad uitā. Hoc aūt ē qñ ꝑtiū ē tāte q̄titatis ꝙ pēsatis etate emētis & sanitate eiusdē & ꝑiculis circa fructꝰ possessionū & laboribus & solicitudinibꝫ ñ apparet qs habeat meliorē ptē notabilit utrū emēs uł uendēs.Si aūt talis eq̄litas corrūpat:certū ē ꝙ tał cōtractꝰ ñ pōt fieri nec ē licitꝰ.Preterea certū est ꝙ cū qs ē dñs alicuiꝰ rei dñs est & usus eiusdē rei.Itē dñs uerꝰ alicuiꝰ rei pōt eā simplicit trāsferre.Pōt ēt trāsferre usufructuū retēta sibi ꝓprietate rei ut ī locatis. Videt ēt posse ꝓbari ex uero dñio qa sicut dñs rei pōt eā trāsferre simplicit dādo uł uēdēdo uł retinēdo ꝓprietatē rei & trāsferēdo usū ita pōt dare uel uēdere q̊ ad determinatū tp̄s:& sic pñt uēdi redditus ad uitā. Preterea sicut habet ex̄ de usu̾is.c.Nauigāti rōne dubii excusat huiusmoī cōtractꝰ.Si qs pānū uinū oleū uł alias merces uēdit ut ām̄pliuś q̄ ualeāt ī certo termīo recipiat ꝑ eisdē: si tñ tp̄r cōtractꝰ ñ fuerat eas uēditurꝰ.Rōne.n.dubii ille q plꝰ accipit q̄ dedit excusat ī tali cōtractu ut dictū ē supra.Sed ī emptiōe & uenditione

reddit⁹ ad uitã dubiũ ẽ utꝝ uẽdẽs pl⁹ ꝙ accipiat qa emẽs põt cito moriẽt ñ pcepta sorte:& utꝝ emẽs pl⁹ accipiat ul̃ det qa põt multũ supueire & cito mori:sed rõne dubii uideť excusari Videť ergo ꝙ pp iustã excusationẽ & pp piculũ ãnexũ ipi ꝯtra ctui ex natura ei⁹ ex pte utriusꝙ.s. uẽdẽtis & emẽtis & ẽt pp rõnes ueri dñii & liberã uolũtatẽ cõtrahẽtiũ ꝙ cõtract⁹ de natura sit licit⁹.Dico aũt de natura sui qa ex pte ꝯhẽtiũ põt esse uitiũ ĩ cõtractu pp corruptã ĩtẽtionẽ ei⁹:puta si aliqs diues sibi ad sufficientiã ñ pp uite necessitatẽ sed pp auaritiã ut ditior fiat tales reddit⁹ emit:hoc enĩ ẽ turpe lucrũ ex pte ꝯhẽtis.Cõcor.Ray.Idẽ tenet Hosti.s.ꝙ iste cõtract⁹ sit licit⁹ ĩ ti.de usꝰis.§.An aliq̃.Idẽ Io.an.ĩ additiõib⁹ ad Spe.sup rubri.de usꝰis:& Archi.ĩ.c.Quicũqꝫ.i4.q.4.& Cy.ĩ.l.Si pať.C. de ĩoffi.testa.& Inno.& Vicẽ.ĩ.c.In ciuitate:& Ric.Vide s̃ ẽptio.§.Ad argumẽta ĩ ꝯriũ uide pulchras respõsiones.

2 Quo aũt iure uẽdẽs aliqd ad uitã: puta possessionẽ põt illud retinere quãdo emẽs post uẽditionẽ paꝝ supuixit uide eũdẽ.

3 Sed qd de his q emũt aliq̃s reddit⁹ ad uitã uenditoris seruatis debitis circũstãtiis ex etate & sanitate ẽptoris. Rñdet Monal. ꝙ secure fieri põt.qa nõ cadit ibi desideriũ mortis alicuius sed ubi emitur ad uitã emptoris nõ est tutũ ne uenditor desideret mortẽ emptoris

4 Vtꝝ lꝫ emere reddit⁹ p̃diales hereditarie.Rñdꝫ Alex.de ales ů s̃ ꝺm aliq̃s ꝙ talis cõtract⁹ põt fieri licit⁹ si serueť equalitas iuris naťalis qđ qdẽ fit qñ tãta eq̃litas seruať ĩ cõtractu ꝙ non liqdo apparꝫ qs ꝯhẽtiũ habeat meliorẽ ptẽ.Si aũt liqdo appareat ꝙ p̃tiũ ẽ nimis paruũ respectu rei ẽpte tũc est corruptio eqtatis ex pte emẽtis & teneť emẽs ad supplemẽtũ iusti pretii. Et si esset p̃tiũ ita paruũ ꝙ esset min⁹ medietate iusti pretii posset uẽdẽs ĩ foro iudiciali recedere a contractu. Si aũt terra que uẽdiť ẽ ita parui ualoris & p̃tiũ ita magnũ ꝙ notabiliť excedit rẽ ẽptã ul̃ uenditã tũc corrũpiť eqtas ex pte uendẽtis &

tenet̃ uẽdẽs ĩ foro cõſciẽtie reſtituere qđ accepit ultra iuſtũ p̃/
tiũ. Et ſi exceſſus eẽt ultra dimidiã iuſti p̃tii poſſet emẽs rece/
dere a cõtractu. Cõcor. Ric. Nõ obſtat illud Leui. 25. qñ uẽdis
qdpiã ciui tuo uł emis ab eo ne contriſtes fratrẽ tuũ ſed iuxta
numeꝝ ãnoꝝ iubilei emas ab eo & iuxta ſupportatiões frugum
uẽdet tibi q̃nto plꝰ anni remãſerĩt poſt iubileũ creſcet tp̃s: &
q̃nto minꝰ tẽporis numeraueris tãto minꝰ ẽptio cõſtabit: qa
rñdet idẽ ꝙ ibi fuit aliqd litterale & aliquid morale: ꝙ aũt ibi
fuit litterale ñ obligat ſicut nec iubileꝰ. Licet. n. moralia legis
obligẽt: ñ tñ obligãt iudicialia nec cerimonialia quantũ aũt ꝙ
fuit ſpũale ĩ illa lege apparet ex glo. ꝙ magis ꝓhibet̃ auaritia
diuitũ q̃ forma cõtractꝰ. Vñ glo. dicit. ꝙ neceſſitatibꝫ ꝓxĩoꝝ ẽ
ſubueniẽdũ nec ẽ negotiãdũ de neceſſitatibꝫ paupũ ĩmo magis
diuites debẽt ĩdigẽtibꝫ ſubueĩre cõmodãdo & cõmodata paula
tim de fructibꝫ recipe. Vbi pꝫ ꝙ uẽditio a paupe facta fit ꝓpt̃
defectũ: & ẽptio tenet locũ mutuatiõis: & iõ ẽ minꝰ iuſta ꝓpt̃
neceſſitatẽ uẽdẽtis & malitiã emẽtis. & iõ illud qđ plꝰ accipit̃
ñ hꝫ iuſtũ titulũ poſſeſſiõis. Vbi ẽ aduertẽdũ ꝙ qñ quis emit
poſſeſſiones ad tp̃s uł ſĩpliciť cã lucri qđ expetit̃ tm̃ ex natura
tẽporis & ñ ex natura rei poſſeſſe uitiũ ẽ ĩ cõtractu & tale lu/
crũ dicit̃ turpe ĩ iure. Si uero huiuſmoĩ poſſeſſio emat̃ cã lucri
& talis ẽptio fuerit minꝰ iuſta pp neceſſitatẽ uẽdẽtis cui ex ca
ritate ſubueĩre debuit ĩ tali cõtractu ẽ uitiũ uł̃e ñ p ſe ſꝫ p eq/
pollẽtiã: qa lucꝝ qđ ꝓueĩt ex tali cõtractu militat ꝯ caritatẽ. Si
uero poſſeſſionẽ emat nõ cã lucri prĩo & p ſe ſed ad neceſſita/
tẽ & utilitatẽ uite dũmõ ſaluet̃ ĩ ẽptione eqtas ſi plꝰ accreſcat
ꝓceſſu tẽporis q̃ det̃ illud fit emẽtis qa illud accipit tanq̃ ſuũ
pp naturã cõtractꝰ & nõ rõne tẽporis niſi ualde p accidẽs. Itẽ ñ
obſtat ꝙ ĩ ẽptiõe hereditaria fructuũ ſemp ſit ĩeq̃litas iuſtitie
& notabilis exceſſus ſupra ſortẽ: qa rñdet idẽ qđ nec ius nat̃ale
nec ius poſitiuũ dictat ꝙ ille q emit rẽ hereditarie teneat̃ tm̃
dare ꝓ ea q̃ntitate ꝓbabile eſt ꝙ ip̃e debeat ꝑcipe ꝑ totã uitã

suã & filii & nepotes & tota posteritas sua. qa ꝭm hoc res que emit̃ hereditarie ñ posset cadere sub iusta estimatione: sed qñ taxat̃ iustũ p̄tiũ sufficit ꝙ habeat̃ respect⁹ ad illũ q emit & posteritatẽ usq; ad certũ gradũ: puta forte usq; ad filiũ uł nepotẽ: nõ aũt oȝ ꝙ habeat̃ respectus ad oẽs qui pñt succedere usq; ad oẽ tp̄s qa sic nõ posset estimari res que uẽdit̃.

¶ Nũqd possũt uẽdi reddit⁹ ꝑcipiẽdi uł ius ꝑcipiẽdoꝝ reddituũ p̄tio miori eo ꝙ stati emẽs soluit ꝙ̄ esset p̄tiũ si solutio singuł ãnis differet̃: puta an liceat emere redditus molẽdinoꝝ usq; ad .io. ãnos dando min⁹ p̄tiũ qa stati soluit̃ ꝙ̄ daret̃ si solutio singulis ãnis expectet̃. Rñdet Alex. ũ s̃. ꝙ casus ẽ licit⁹. Primo. n. ẽ supponẽdũ ꝙ futuri fruct⁹ emi pñt siue iura ꝑcipiẽdoꝝ fructuũ sicut iura molẽdinoꝝ uł pedagioꝝ. Secũdo suppoĩt̃ ꝙ iustũ p̄tiũ debuit esse ꝓp̄otionatũ rei uẽdite. Iustitia aũt p̄tii attẽdi dȝ a tẽpore cõtract⁹ ut tm̃ det̃ q̄ntũ ualet res tp̄r cõtract⁹ ñ tm̃ q̄ntũ ualitura ẽ toto tp̄r cõsequẽti qa res nõ dȝ estimari nisi ꝭm ꝙ ualet tp̄r cõtract⁹. Vñ Hosti. li. ¶. ti. de uŕis qñ agit de casib⁊ q uidẽt̃ esse uŕarii & ñ sũt. dĩc ĩ. i2. casu. Quãdo uẽdo fruct⁹ ad tp̄s ñ tenet̃ mihi ẽptor resarcire si pl⁹ ꝑcipit de fructib⁊ ꝙ̄ sit sors & hoc rõne incertitudĩs. ꝭm ergo eũ taxare dȝ p̄tiũ habẽdo respectũ ad ualorẽ rei tp̄r cõtract⁹. Tertio põt ex hoc cõcludi esse licitũ qa licet pl⁹ ꝑcipiat emẽs tp̄r cõsequẽti ꝙ̄ dederit. tamẽ illud qd̄ ꝑcipit ẽ de sorte ꝑꝑ uerã uẽditionẽ factã iure ꝑcipiẽdoꝝ fructuũ cũ iustitia p̄tii attẽdat̃ tp̄r cõtract⁹ q̊ tẽpore ñ magis ualet ꝙ̄ uẽdit̃. Vitiũ. n. & uŕa ẽ qñ dat̃ min⁹ p̄tiũ ꝙ̄ ualeat res tp̄r ꝯtract⁹ a q̊ tp̄r iustũ p̄tiũ iudicãdũ ẽ. Nõ aũt uitiũ ẽ si dat̃ min⁹ p̄tiũ ꝙ̄ daret̃ ĩ futuro. Nõ obstat ꝙ sicut se hȝ uẽditor ad ẽptorẽ: ita ecõuerso ẽptor ad uẽditorẽ si plus accipiat rõne ꝓlõgate solutiõis uŕari⁹ ẽ cẽsend⁹. Sȝ sic ẽ ĩ ꝓposito qa min⁹ dat qa ãticipat̃ p̄tiũ qa rñdet ꝙ argum̃tũ ñ cogit qa licet maioritas p̄tii ĩ uẽdẽte ꝑꝑ dilationẽ & minoritas ĩ emẽte ꝑꝑ ãticipationẽ faciat uŕariũ tñ ñ sic ĩ ꝓposito. Prĩo qa

nõ debes iudicare min⁹ ꝑtiũ qđ ꝓportionatũ & iustũ rei que uẽdiť licet forte sit min⁹ respectu futuri. Secũdo qa illud de ã-ticipatiõe tẽporis locũ h₃ qñ res que uẽdiť nõ statĩ tradiť sed ꝑtiũ statim dať & ꝑtiũ expectať. In ꝓposito aũt statĩ dať res que uẽdiť licet usus expecteť. Vñ ĩ ẽptione & uẽditiõe ĩterue-niret duplex expectatio ut ĩfra. §. ꝓximo.

Vtrũ gratia expectatiõis rei uẽdite liceat pl⁹ accipere a uẽdi-tore uł min⁹ dare ab ẽptore Rñdet Alex. ũ supra ꝙ ĩ ẽptiõe & uẽditiõe ĩueĩre põt dũ expectatio ꝑmo ut expecteť res uẽ dita: & qa expectať iõ min⁹ dať ut si qs dat. io. ꝓ mina frumẽti que ualet. i2. receptur⁹ minã ĩ alio tẽpore: talis expectatio si ẽ ex pacto uſa ẽ. uide infra. § .i6. Alia ẽ expectatio ñ rei sed us⁹ eiusdẽ: puta qa res ẽ talis naťe ꝙ emẽs ñ põt statĩ ea uti. Põt. n. cõtĩgere ꝙ res que uẽdiť statĩ tradiť s₃ tñ ipa res ñ h₃ statĩ usũ suũ. Et iõ si emẽs min⁹ dat qa ñ põt statĩ uti re sua pp expecta tionẽ us⁹ ñ peccat: qa res statĩ tradiť & tñ uẽdiť q̃ntũ ual₃ tp̄r ꝯtract⁹ licet deť min⁹ ꝑtiũ ꝓ ea pp usũ successiuũ eiusdẽ sicut ĩ redditib⁹ molẽdinoꝝ ũ ꝑceptio reddituũ ẽ successiua uł qa ex-pectať usus eiusdẽ ut si qs ꝓ pelle uaria que statĩ tradiť minus dat circa pẽtecostẽ circa festũ scĩ Michaeł ꝙuis enĩ res tradať utroqꝫ tẽpore tñ licet uno tẽpore dare min⁹ ꝑtiũ ꝙ̃ alio tp̄r ñ pp rẽ expectatã sed pp usum. 6

Quid de his q ĩ agro seminato emũt fruct⁹ ꝑcipiẽdos illo ãno an ẽ uſa. Rñdet Monal. ĩ sum. ꝙ nõ ex forma cõtract⁹. Põt tñ fieri ĩ fraudẽ usuraꝝ: ut si tãt⁹ ẽ ager & talis ꝙ uerisimile sit ꝙ inde colligẽdi ualeãt in autũno pl⁹ ꝙ̃ ẽptor dederit: uerbi gra tia dedit. io. solidos & uerisile ẽ ꝙ ualebãt. 2o. & maxĩe si ꝑsona ẽ que tales ꝯtract⁹ cõsueuit exercere. Vñ restitutio ĩ foro pnĩe ĩiũgẽda ẽ ei. Si aũt ꝓbabiliť dubiteť ntꝝ fruct⁹ illi pl⁹ uł mi-nus debeãt ualere ꝙ̃ debitor dedit ñ ẽ uſa. Eodẽ mõ iudicãdũ ẽ de creditore q possessionẽ alienã recepit ꝓ certa pecuĩe q̃nti tate ita ꝙ usqꝫ ad certos ãnos: puta quadriẽniũ uel quĩquenniũ 7

faciat fruct⁹ suos iure ẽptiõis licet enĩ talis ↄtract⁹ ñ sit usͣri⁹ põt tñ fieri ĩ fraudẽ usͣꝝ & recurrẽdũ ẽ ĩ foro iudiciali ad supradictas ꝑsũptiões. In foro aũt pnĩali stabiť ei⁹ cõfessioni tñ ꝑsũmẽdũ ẽ ꝙ talẽ cõditionẽ & ĩdicẽda ẽ restitutio ĩ cõfessione Si fructus illi⁹ terre uerisiliť credebãť pl⁹ longe ualere ꝙ̃ ille dederit si aliqs iust⁹ ẽptor ĩueĩreť. Bal. ꝯo ĩ Rubrica. C. de usͣis dicit de his q emũt frumtũ ĩ herba aut ꝑsens numeratio est cã dãni ipi⁹ uẽditoris & tũc ẽ usͣa: aut sola cõuẽtio ẽ cã dãni quia de ꝑsẽti ñ soluiť ꝑtiũ & cõtract⁹ ẽ licit⁹: aut neutꝝ ẽ cã dãni qa frumẽtũ qđ ẽ ĩ herba ñ pl⁹ ualꝫ tp̃r cõtract⁹ & siliť cõtractus nõ ẽ usͣri⁹. ut. ff. de ↄhẽ. ẽpti. l. fistulas. § frumta & . l. debitor § uerisile de uerbo obli. l. Interstipulãtẽ. §. Sacramenta.

8 Quid si qs tibi debeat soluere cẽtũ ducatos post tres ãnos ita ꝙ ãtea ñ tenebať & ad ꝑsẽs soluit cũ pacto ꝙ retineat sibi. i⁹. ducatos ꝑꝑ ĩtercurrẽs tp̃s triũ ãnoꝝ q̃ꝝ terminũ ꝑueĩt: an uendẽdo istud tp̃s sit usͣa. Rñdeo ẜm Gerardũ obdonẽ. ꝙ nõ: & ꝙ põt sibi retinere istos. i⁹. ducatos qa ꝑueĩt tẽp⁹ solutiõis. Nam istud tp̃s ẽ sui iuris ꝑꝑ qđ põt uẽdere ualorẽ illius. facit ad hoc . l. Si cõstãte. §. Quotiẽs. ff. Solu. matri. qđ nõ ẽ ĩtelligẽdũ de mutuo gratis dato. Si. n. tp̃s illud nihil ualeret ñ ãpli⁹ esset teneri ad mox soluẽdũ ꝙ̃ teneri ad soluẽdũ usqꝫ ad post tres annos & ñ ante. Si aũt obiicias ꝙ q̃ rõne pecuĩa mutuata nihil ultra se ualoris uẽdibiľ hꝫ eãdẽ rõnẽ nec pecuĩa ad tres ãnos soluẽda & iõ uẽdere tẽp⁹ ei⁹. i⁹. florenis uideť usͣa. Dicẽdũ ꝙ hic ñ uẽdiť pecuĩa sed solutiõis ipi⁹ tp̃s qđ utiqꝫ ẽ uẽdẽtis & ecõuerso. Tẽp⁹ pecuĩe mutuate ñ ẽ ꝑstitoris pecuĩe sꝫ receptoris . s. usqꝫ ad terminũ sibi ꝑfixũ ꝓpterea sibi uẽdi ñ põt siñ uitio usͣe. Si uero is qui tibi post tres annos teneť soluere mutuaret tibi octuagĩta ducatos tũc ĩdubitãť usͣa foret eo ꝙ uẽderet tibi tp̃s pecuĩe mutuate. Quãuis. n. pecuĩa ñ ualeat pl⁹ seipa tñ ex utẽtis ĩdustria & facultate aliquẽ ualorẽ acqrit seu acqrere põt Propterea ille usus seu facultas utẽdi põt ab eo cui⁹ ille usus ẽ

legitime uēdi. Si iteꝝ fo obstes ꝙ cū habēs centū florenos fa/
cultatē habeat utēdi eis uł possedēdi eos nō solū ꝓ tribus ānis
ueꝝ etiā ꝓ toto tēpore futuro. ergo bñ eque poterit uēdere fa/
cultatē hāc futuri tēporis mutuādo sicut pfat⁹ debitor facit q
nō tenet eos soluere āte tres ānos. Ad hoc dicēdū ꝙ hic & ibi
nō ē eadē rō nā habēs pecuniā ñ pōt ea īq̄ntū rōnē ptii habꝫ
seu nūmismatis uti nisi mutuādo uł pro re altera cōmutādo:
utrobiqꝫ aūt currit tps futuꝝ ñ ꝓ eo q pecuniā tradit sed ꝓ eo
cui mutuat uł ī emēdo cōmutat seu aptiat ultra simplicē uim
ptii sui: sed debitor pfatus nihil mutuat dum soluit. 89. ducatos
sed poti⁹ debitū suū soluit: & de hoc ꝙ ante tps debitū soluit
uł aliqd ptiū recipit qd qdē mutui ptiū dici ñ pōt cū nihil mu
tuet: sꝫ solū dici pōt ptiū āteriorationis ipi⁹ solutiōis qa āterio/
ratio hoc ptio estimabił ē iō licite pōt uēdi. Frā. de may. ī. q.
di. dīc. Quero pōe ꝙ aliqs dabit alicui post ānū aliqd & rogat
ꝙ soluat sibi statī & dicit ꝙ sit liber ꝓ dimidio debiti. Rñdet
ꝙ ē usura qa mora tēporis hoc facit hoc negotiū illicitū: unde uł
debet sibi totū soluere uł nihil diminuere pueīendo tps & hec
erit gratia uł expectare tps & tūc erit iustitia: alias si diminuit
& pueīt tps solutionis tenet de residuo restituere.
Quid si emi ab habēte Possessiōes censū. io. corbiū frumēti ꝓ 9
ptio q̄ habēt possessiōes ex qbꝫ haberēt uerisilit dicte. io. cor/
bes adiecto ꝙ de oībꝫ boīs suis īdifferēt soluere teneat. Dubiū
facit ꝙ emo fruct⁹ certi pdii & sic potius uidet obligatio psō/
nalis iuxta notata p Inno. c. In ciuitate. Itē hic ñ emit certū ius
reale. Rñdet Io. de ligna. ī. c. fi. de usuris ꝙ si cēsus cōstituit ī bo/
nis & ad bona fiat relatio ñ ē cēsend⁹ cōtractus usuari⁹ cū hec
merces hoc ptiū & alia iura realia licitū sit emere. ff. de here.
uel ac. uē. & maxīe ꝓcedūt cū legitimū ē ptiū & ad obiectū cē/
sus relatū. Caueat tñ ꝯhēs ab intētiōe deprauata cui⁹ sol⁹ de⁹
ē cognitor. ex de usuris. c. Cū tu ī fi. Sed dīc Laur. Nescit uidere
q̄mō ī casu ꝓposito cēsus ille cōstituat ī boīs & dato ꝙ oīa sua

bona obliget ñ tñ negat quĩ possit cõstituere ĩ bonis suis & illũ uẽdere nec ullã facio differẽtiã siue cõstituat ĩ pecuĩa siue in rebus:puta grano uino.i4.q.3.Plerique:& qd notat Inno.ĩ.c.In ciuitate:& ita credo Io.de ligna.cõsẽsisse. Ad pdicta facit questio illi⁹ q uẽdit fruct⁹ dom⁹ p cẽtũ ãnis.de q̃ Bar.ĩ.l.2.§.Institutio.ff.dele.2.q dĩc. q aut uẽdit fruct⁹ cõstituẽdo ius in re ipi emẽti:& tũc ẽ alienatio rei.l.fi.C.de re.eccl.nõ alie. Aut ñ cõstituẽdo sz obligãdo se actiõe psonali ad dãdos fruct⁹ & tũc nõ ẽ alienatio.l.fi.de gbẽ. ẽpti.&.l.liberto ĩ pn.ff.de adi.lega. & q̃lit ppẽdat. An cõstituat ius ĩ re ul ñ notat.ff. de usufructu .l.Si ita.

io Quid de his q emũt ab eccliis ul monasteriis certas possessiones tenẽdas toto tpr uite sue ita ut post eo⁊ mõtẽ ad ecclias redeãt.Rñdz Hosti.ĩ sum.eo.ti.§.Sed an aliq̃ &.Quid de his q Ray.& Gof. iudicauerũt hũc cõtractũ usariũ eo q homiẽs sperãt uiuere & sic sperãt se ãpli⁹ pcepturos de puẽtib possessionũ q̃ sit pecuĩa quã dederũt & sola spe gbit usa. Si tñ qs unã possessionẽ dat & recipiat aliã equalentẽ licit⁹ ẽ cõtract⁹ certe salua pace eo⁊:nã ita hoĩes spare pñt luc⁊ ĩ hoc ultĩo cõtractu sicut ĩ prĩo:& adeo licit⁹ ẽ cõtract⁹ pm⁹.s. ẽptionis & uẽditiõis sicut & ultimi.s.pcarii nisi ĩ fraudẽ fiat: nã uterque approbat a iure.Ipimet et scripserũt q ñ hz locũ usa nisi ĩ mutuo & ego addidi regularit ut appositionẽ multo⁊ casuũ euitarẽ : iõ dic q iste cõtract⁹ sicut & ille de q̃ dicit supra. Quid de his q oues rõne ĩcertitudĩs excusant.C.eo.l.2.& de pac.l.i.&.l.i. .ff.de cõdic.& demõ. Si tñ ponas p cõstãti q malã intẽtionẽ habeãt & q eos remordeat cõsciã ñ excuso purgẽt enĩ cõsciaz supra de pscriptiõib.c.fi. ex de usis.c.In ciuitate.Sed ego de illis nõ sum.hec Hosti.

ii Videam⁹ circa usarũ fraudes.Pone q qs petit a me mutuum offerens p securitate mutui ipotecã suo⁊ bono⁊ ego aũt illi dico nolo mutuare: sz parat⁹ sũ emere p eodẽ ptio & usque ad

certũ tẽp⁹ reddere ꝓ eodẽ uſari⁹ ꝑſumor maxĩe ſi modicũ ꝑ tiũ ĩteruẽit ſecũdum Hoſti ĩ.c. Ad noſtrã de ẽpti.& uen.p illũ tex.&.l.Quãuis.§.Si cum eſſet.ff.aduel.Ex hoc uidet̃ ſentire Hoſti.ꝙ ex ſolo pacto de re uẽdẽdo cõtract⁹ ꝑſumat̃ uſarius. Hugo ut refert Archi.iq.q.3.pleriq; ſẽtit cõtrariũ ĩ eo qd̃ dĩc & ſi talis facit talẽ cõtractũ ĩ fraudẽ uſarũ peccat mõtalit̃ nec a peccato uſe defẽdit̃ licet ñ poſſʒ ab eccl̃ia cõdẽnari.Si aũt ñ facit ĩ fraudẽ nõ peccat qa talis cõtract⁹ ẽ licit⁹ & tal̃ ẽptio & uẽditio licita.C.de pactis ĩt̃ ẽp.& uẽ.l.Si fũdũ.& de ĩ diẽ adiec. .l.Quotiẽs hec ille.Si ergo ñ põt ex ſolo pacto ab eccl̃ia cõ/ dẽnari ergo ñ ĩſurgit ex ſolo pacto ꝑſumptio ꝙ ſit cõtractus uſari⁹:qa tũc poſſʒ ab eccl̃ia cõdẽnari ut dicto.c.Ad noſtrã & .c.Illo uos de pigno.hoc ẽt uidet̃ ibi ſẽtire Archi. q poſt ỽba Hugo.dĩc.ꝙ ſi ĩteruẽiat ꝑdictũ pactũ de retrahẽdo & defect⁹ ſit ĩ ꝑtio iuſto ſm.c.Ad noſtrã:tũc iudicabit̃ uſari⁹.Itẽ exꝑſſe ibi dĩc Inno.Idẽ Hoſti.ĩ ſum.ĩ ti.de ẽp.& uẽ. §.fi.ỽ. Illud aũt notat̃.Vbi dĩc ꝙ quãdoq; trãſit̃ de cõtractu ad cõtractũ ĩ frau/ dẽ legis:ut qñ accedo ad uſariũ & uolẽs recipere mutuũ ipe ñ cõſẽtit qa timet de uſis ſʒ dĩc ꝙ emet ſi uoluero. Si hoc dicũt teſtes qui fuerunt mecum ꝙ talia uerba habuimus & uendi/ tio fit longe circa iuſtum pretium:uel prope iuſtum pretium & conſtat ꝙ emptor uſurarius eſt & ꝙ ego ſi facere poſſem nullatenus etam rem uenditur⁹ non ualet cõtract⁹ ut ĩ.c. Ad noſtrã de cõtrahẽ.ẽp.Io.an.ĩ dicto.c. Ad noſtrã dicebat. Ex. periẽtia docuit ꝙ uſarii dimiſſis cõtractib⁹ mutui ĩchoauerũt facere cõtract⁹ ẽptionũ cõdictionaliũ.ſ.cũ pacto de reddendo rẽ poſtea ne forma cõtract⁹ ex ui illi⁹ pacti iudicaret illũ uſa/ riũ ceperũt bina ĩſtrumẽta facere:ꝓmũ ẽptiõis. ſm ꝓmiſſionis de re uẽdẽdo:hodie uero oʒ debitorẽ ĩdigentẽ pecuĩa cõfidere uſario ſicut ſacriſte faciẽdo ſibi pur ĩſtrumẽtũ uẽditiõis:uñ ui/ det̃ ſentire ꝙ ſolũ hoc pactũ ſufficiat:ſed eo.c.ſup glo.ſẽtit cõ/ trariũ:& idẽ ĩ.c.Illo uos.ſ.ꝙ tria cõcurrere debeãt.ſ. emptorẽ

usariũ ñ ĩteruenisse iustũ p̃tiũ & pactũ de reuẽdẽdo: & idẽ dñs Laur. de pinu. dĩc ita seruari ĩ practica. s. q̃ illa tria reqrũt. Vide s̃ usa p̃mo §. 40. & infra §. 25.

12 Sed qd si fiat pactũ de reuẽdẽdo ĩfra. 10. ãnos: ita tñ q̃ ĩ quinquẽniũ instrumentũ uenditionis nequaq̃ facere teneat̃. Rñdet Hosti. & Io. an. in dicto. c. Ad nostram in nouella q̃ eo ipso fraus detegitur.

13 Quero qd si qs uẽdit ius p̃cipiẽdoꝝ reddituũ qd̃ tp̃r cõtractus ualet cẽtũ & qa expectat solutionẽ fiẽdã certis termĩs uult habere centũ & .20. nũqd ẽ casus licitus. Rñdet idẽ Alex. ũ s̃ uidet̃ dicẽdũ q̃ ñ qa cũ statĩ tradat̃ res que uẽdit̃ & ẽptoris stet p̃iculo & statĩ alteri uẽdere põt eã & qa expectas solutionẽ fieri uis habere pl⁹ pp dilationẽ tẽporis: uidet̃ ĩdirecte cõmitti usa & q̃si qs ĩdirecte mutuet p̃tiũ iustũ rei uẽdite. s. libras cẽtũ ut ex illis habeat. 20. libras ultra sortẽ: hec usa ĩdirecte uidet̃ cõmitti & esse ĩ oĩ re uẽdita ad tp̃s. Si. n. res ĩ p̃senti ualet. 10. & qs uẽdat eã. 12. pp expectãdã solutionẽ uidet̃ ĩdirecte mutuare. 10. ut recipiat ultra sortẽ libras duas: hũc tñ casũ dĩc. ex̃ de usis. c. In ciuitate tua. ex forma sua ñ esse usariũ: nihilominus tñ uẽditores peccatũ ñ ĩcurrũt ubi dubiũ sit merces ipsas pl⁹ uel min⁹ ualere tp̃r solutiõis. forte aũt dixit ex forma sua non esse usariũ qa ẽ usa ĩdirecta: ut enĩ dictũ ẽ supra indirecta usa incidit̃ p̃t cõtractũ mutui. Vide ĩfra. §. p̃ximo: & §. 16.

14 Quero an aliq̃ casu liceat uẽdere ad credẽtiã. Rñdet Alex. de alexã. ũ s̃. q̃ uẽdere ad credẽtiã põt fieri triplicit̃. Vno mõ credẽtia p̃tii soluẽdi ĩ tp̃r futuro põt incidere ĩ cõtractu p gratiã & liberalitatẽ uẽditoris. s. qñ res uẽdit̃ s̃m iustã estimationẽ p tp̃r ẽptiõis & cõmutatiõis ip̃i⁹ rei & ip̃e uẽditor expectat solutionẽ libere pp gratiã quã hꝫ ad ẽptorẽ talis credentia nullũ hꝫ uitiũ use qa nulla excrescẽtia ẽ pp credẽtiã cũ res uẽdat̃ q̃ntũ ualet s̃m iustã estimationẽ: que estimatio fit p tp̃r ꝯtract⁹. Secũdo mõ põt ĩcidere ex credẽtia ñ pp gratiã uẽditionis sed

ex natura cõtract⁹ qa res ñ estimat̃ ẜm ualorẽ q̊ uł quẽ ualet
qñ tradit̃ sed q̊ ualitura ẽ uł sperat̃ ualere tp̃r solutionis uerbi
gratia. Si aliq̃ res uẽdat̃ ĩ aliq̃ tp̃r ĩ q̊ ñ hꝫ tantã utilitatẽ & ne/
cessitatẽ hũana uita ꝙ habitura ẽ ĩ futuro tp̃r & uẽdens ñ eã
uẽditur⁹ ẽ eo tp̃r q̊ minus ualet sed alio tp̃r q̊ spat̃ maioris ua/
loris. Hoc casu posito uẽdere ad credẽtiã licitũ ẽ ex natura cõ/
tract⁹ ut ꝓbat̃ ꝑ dictũ.c. Nauigãti: ubi dicit ꝙ iste excusat̃ qui
merces uẽdit pl⁹ ꝙ tũc ualeãt ĩ certo termĩo ꝑceptur⁹ soluti/
onẽ: & hoc si alias ñ fuerat uẽditur⁹. Vide ĩfra·§.19. Tertio mõ
põt fieri credẽtia ĩ cõtractu ꝑ accidẽs.s.ex natã tẽporis qñ qs
.s.pl⁹ uẽdit ꝙ ualeãt res tp̃r uẽditiõis uel ꝙ ualiture sint ꝓba/
bilit̃ tp̃r solutiõis alit̃ eas uẽditur⁹. Et hoc mõ cõtract⁹ ẽ uitio/
sus. Dixerũt tñ qdã ꝙ licet ꝯtract⁹ sit uitios⁹ de se tñ excusari
põt ex parte uẽditoris. Si.n.uẽditor rẽ suã ñ intẽdit uẽdere ca/
rius ꝑꝑ tp̃s sed ꝑꝑ dãnũ qđ uidet̃ sibi ĩminere ex dilatione re/
cuperãde solutionis seu ꝑꝑ uexationẽ suã redimendã quã ꝓba/
bilit̃ timet futurã sibi ĩ repetitiõe debiti sui uł ꝑꝑ malitiã cre/
ditoris & ĩpotẽtiã debitoris tũc excusat̃ contract⁹ a uitio: quia
eqtas estimationis ĩ huiusmõi cõtractib⁹ ꝑ recõpẽsationẽ dãni
qđ ꝓbabilit̃ timet̃ seruat̃: & rectitudo hui⁹ ĩtẽtiõis tũc apparꝫ
qñ uẽditor poti⁹ optaret ñ uẽdere talib⁹ ꝙ uẽdere ad credẽtiã
& qñ libẽti⁹ daret aliis ꝓ minori p̃tio ꝙ istis ad credentiã ꝓ
maiori. Sic ergo excusat̃ cõtract⁹ ẜm istos. Et si excusatio ue/
ra ẽ excusat̃ ꝑꝑ ĩtesse qa ñ fit p̃ncipalit̃ ꝑꝑ lucꝝ sꝫ ꝑꝑ dãnũ ui/
tãdũ. Licet aũt sic excuset̃ uidet̃ mihi casus esse dubi⁹. Vno enĩ
mõ uẽdẽs sic ñ põt excusari qñ.s.ꝑꝑ credẽtiã pl⁹ uẽdit ꝙ ua
leat res simplicit̃ uł ꝙ ualitura sit uerisilit̃ tp̃r solutiõis uł ẽt si
uerisilit̃ tm̃ sit ualitura tp̃r solutiõis qñ uẽdit: tñ uẽdẽs alias res
suas ñ uẽderet nisi pl⁹ reciperet ꝑꝑ credẽtiã & expectationẽ.
Vide supra·§.ꝓximo. Quid aũt iuris qñ ãticipat̃ solutio p̃tii
uł expectat̃ usus rei uẽdite. Vide s̃·§.26.
Vtꝝ liceat emere reddit⁹ pecuñarios hereditarie uł ad uitam. 15

Rñdet Alex. de alexã. ũ s̃ ꝙ licet fuerit opĩo magistroꝝ ꝙ nõ: tñ põt dici cõtrariũ ꝙ sit licitũ. Cõtract⁹. n. uitiat̃ multis modis. Vno mõ ex pte rei que uẽdit̃ uł emit̃: puta qa res ñ ẽ uendibilis ut hõ liber ñ põt uẽdi. Itẽ spũalia. Itẽ res aliena. Et hoc mõ ſm opiõnẽ eoꝝ uitiat̃ iste cõtract⁹ qa pecuĩa ñ ẽ uẽdibilis & ĩ tm̃ uitiat̃ ꝙ declinat a cõtractu ẽptionis & sortit̃ cõtractũ mutui: ex q̃ ñ lꝫ ſpare lucꝝ. Sed tñ rñderi põt ad hoc ꝙ ĩ reb⁹ nostris tria habem⁹ bona. s. mobilia & ĩmobilia & ius ĩ utriſq̃. Et sicut distiguit̃ mobile & ĩmobile & ius ĩ utriſq̃ ita ipm̃ ius uẽdi põt: ñ ergo uẽdit̃ ipa pecuĩa: sꝫ ius ꝑcipiẽdi reddit⁹ pecuniales. Q̃uis aũt pecuĩa ñ uẽdat̃ tñ trãsit cũ iure uendito. Videmus. n. ꝙ aliqd qđ uẽdi nõ põt uł emi: & tñ trãsit cũ aliq̃ alio qđ emit̃ uł uẽdit̃ de iure sicut ius patronat⁹ uẽdi uel emi non põt qa ẽ ãnexũ spũali: & tñ trãsit cũ uẽditiõe uille uel fũdi que uẽdi pñt de iure: ita ĩ ꝓposito uẽdit̃ ius q̃ uẽdito trãsit pecuĩa. Ius. n. ꝑcipiẽdi talẽ q̃ntitatẽ pecuĩe sup bõis suis uẽditis q̃libꝫ ãno siue hereditarie siue ad uitã emẽtis ñ ẽ pecuĩa. Sed distinguit̃ unũ ab alio. Veꝝ ẽ qa alia rõne nõ põt uẽdi pecuĩa Ius patronat⁹. Pecuĩa. n. ñ põt uẽdi qa ẽ mediũ ĩ uẽditiõe. Ius aũt patronat⁹ qa ãnexũ ẽ spũali. Secũdo mõ põt eſſe uitiũ ĩ ꝯtractu ex pte p̄tii: & tale uitiũ excludit̃ ab isto cõtractu qñ ꝓpõtionat̃ p̄tiũ iuri qđ uẽdit̃. Regulare. n. ẽ ꝙ cõtract⁹ ẽptiõis & uẽditionis illicit⁹ ẽ cũ ĩ eo ñ seruat̃ eqtas iuris nãlis. Cũ aũt tał eqtas seruat̃ ita ꝙ ñ ẽ nõbił exceſſus p̄tii sup re uẽdita: nec eq̃ cõtractus ẽ licit⁹: nõ ergo negat̃ quĩ talis contract⁹ poſſit uitiari ex pte p̄tii sed tñ sicut põt uitiari ita põt rectificari. Tertio modo põt ĩcurrere uitiũ ĩ cõtractu ex pte pacti appositi. Hoc aũt qñ appositio pacti repugnat rei sup qua trãsigit̃ ita ꝙ ipa res nõ patit̃ apponi pactũ. Et hoc mõ uitiũ ẽ ĩ symoĩa. Alio mõ qñ pactũ repugnat cõtractui: puta qñ cõtract⁹ ẽ gratuit⁹. Et tale uitiũ facit uſrã. Vſra ẽ enĩ ex hoc ꝙ aliqd exigit̃ ex pacto noĩe rei mutuate. Tale aũt uitiũ ñ ẽ ĩ cõtractu p̄dicto cũ ibi sit uera

uēditio & ñ mutuū. Quarto mō pōt esse uitiū ī ꝯtractu ex pte ꝯhētis sicut cū qs fingit se emere qđ ī pign⁹ recipit & tūc nō excusat a uitio usͤe nisi cōputet fruct⁹ ī sortē. argumēto ex̄ de pigno. Illo uos. Et hoc mō posset aliqd dicere ꝙ hic ē uitiū: qa tatūdē ē sic cōtrahere sicut mutuare cētū ꝓ. io. q̊libet āno: ita ꝙ sic ꝯhēs mutuat īdirecte & figēs ēptionē facit mutuū. Pōt dici ꝙ argumētū ñ cogit qa ī tali cōtractu ñ ē mutuū directū nec īdirectū. Vbi. n. ē mutuū mutuat⁹ obligat mutuāti ī ptio. In tali aūt cōtractu ptiū trāsit & ius pcipiendoꝝ reddituū stat piculo & lucro ēptoris. Possꝫ tñ ī cōtractu īcidere uitiū ex pte cōtrahētis pp cupiditatē & auaritiā ꝯhētis. Sed hoc accidit cō-tractui. Inno. Hosti. & Io. an. tenēt ꝙ sit licitū emere redditus pecuīarios in. c. In ciuitate de usuris. Alii ēt ſm ꝙ refert idem Alex. ꝓbant hūc cōtractū esse licitū qa licite posset qs emere pdiū ꝓ centū libris: & pdiū ēptū posset hereditarie dare alicui ꝓ se & suis heredib⁹ hoc pacto ꝙ recipiens pdiū obligat ꝓ se & suis heredib⁹ dare q̊libet āno solidos centū dāti pdiū & sic ī ēptione & uēditione pdii talis hꝫ ꝓ centū libris solidos centū q̊libet āno. Nihil aūt differt ī hoc cōtractu cōtract⁹ ergo uidet licit⁹. Fateor tñ ꝙ ñ ita honest⁹ & decēs sicut ꝯtract⁹ q̄ emūt redditus pdiales.

Querit de hoc casu pone ꝙ coītas Ianuēsis olī q̊sdā reddit⁹ q̊s recipiebat de sale & de pane q fiebat uenalis uēdiderūt certis psonis usqꝫ ad certū tps ꝓ certi ptii solutiōe ita ꝙ illa illud tps tenebit coītas ptiū salis augumētare & nihilomin⁹ ꝙ sal esset ad sufficiētiā uenale dederūt pdicti ēptores minus pretiū q̄ si coītas solutionē fiēdā expectasset certis termīs. Post hoc autē p ānū uel āpli⁹ magistrat⁹ pdicte coītatis: & uēditores uolue-rūt pdictos reddit⁹ recuperare. Cōtradicētib⁹ aūt pmo ēpto-rib⁹ tādē ipi cōcesserūt & diffinitū ē ꝙ pdicti reddit⁹ dimitte-rēt coītati & de pdictis redditib⁹ pdicti ēptores habuerūt ānu atī certe pecunie q̄ntitatē ita tñ ꝙ coītas posset eos reducere

qñ uellet ad statũ pristinũ pcipiẽdoꝝ reddituũ: querit̃ utꝝ cõ-
tract⁹ sit licit⁹. Rñdet idẽ Alex. ꝙ cõtract⁹ cõtinet duos cas⁹.
Prim⁹ ẽ uẽditio ꝑmoꝝ reddituũ salis uel panis uenalis. Secũ-
dus cõtinet recuperationẽ eorũdẽ reddituũ ꝓ certa pecuĩe q̃n
titate. Prim⁹ ergo cõtract⁹ uidet̃ esse licit⁹ si concurrat eq̃tas
iuris nãlis: puta ꝙ ꝑtiũ sit eq̃tũ rei uẽdite. Rõ aũt q̃re ñ peccat
cõtract⁹ ex pte rei tradite ẽ qa res ẽ uẽdibilis. Vt. n. ostẽsũ ẽ s̃
ius pcipiẽdoꝝ fructuũ põt uẽdi reddit⁹ ẽt̃ futuri siue fruct⁹ uẽ
di pñt sicut hereditas que obueĩre dꝫ & iactus retis & similia.
Nec peccat ex pte ꝑtii qa suppoĩt̃ ꝙ ꝑtiũ sit ꝓpõtionatũ rei
que tradit̃ ut seruet̃ eq̃tas ĩt̃ emẽtẽ & uẽdentẽ nec põt ĩfici cõ-
tract⁹: ex hoc ꝙ minus ꝑtiũ dat̃ q̃ꝙ daret̃ si solutio fieret certis
termĩs qa ut ostẽsũ ẽ ꝑtiũ debꝫ dari ꝓ re ita tñ ꝙ estimet̃ res
q̃ntũ ualet tp̃r cõtract⁹. Nec peccat cõtract⁹ ex hoc ꝙ cõtigit
aliq̃d accipere ultra sortẽ qa sors ĩ uẽditiõe locũ ñ hꝫ. Vẽditor
. n. de nullo ꝑtio tenet̃ ẽptori licet teneat̃ sibi de obiectiõe: &
iõ nõ põt dici ꝙ ẽptor recipiat aliq̃d ultra sortẽ ĩmo iste q̃ sic
emit ñ ẽ cert⁹ de aliq̃ sorte cũ sors traseat. Posset aũt breuit̃ ꝓ
hac ↄclusiõe fõmari tal̃ rõ. Nullũ uitiũ possꝫ esse ĩ hoc cõtra-
ctu nisi uitiũ us̃e: sed ĩ hoc cõtractu ñ ẽ us̃a ergo. Minor patet
qa us̃a ñ accidit nisi ĩ mutuo directo ul̃ ĩdirecto. 14. q. 3. Si fe-
neraueris alii. i. si mutuũ dederis: & ẽ dictũ Aug. sup psal. 37.
Vbi Aug. ꝓ eodẽ accipit fenerari & mutuũ dare ꝓ excrescẽtia
ultra capitale mutuũ. Dicit̃ aũt mutuũ directũ ut cũ mutuo ti-
bi cẽtũ ut ĩ capite ãni recipiã cẽtũ. 20. Mutuũ aũt ĩdirectũ ẽ cũ
aliq̃s merces suas cari⁹ uẽdit qa solutionẽ p aliq̃d certũ tp̃s ex-
pectat. Si. n. aliq̃s merces que ualẽt. 𝔣. dat ꝓ. 6. qa expectat so-
lutionẽ p q̃tuor mẽses ĩdirecte usq̃ ad q̃tuor mẽses mutuat. 𝔣.
ꝓ. 6. & ĩdirecte accipit lucꝝ. 20. soldoꝝ q̃d accidit sorti. Eodẽ
mõ ẽ ĩ ãticipatiõe tp̃ris: qa si q̃s dat stati soldos. 8. ꝓ mina gra
ni dãda usq̃ ad tres menses: q̃ tp̃r credit̃ ꝓbabilit̃ ꝙ ualebit. 12.
Iste indirecte mutuat. 8. ꝓ. 4. usq̃ ad tres menses. In casu autẽ

ꝓposito ñ ē mutuū directū nec īdirectū q̄ ubicūq̄ īteruenit mutuū mutuat⁹ tenet̄ mutuāti ī ꝑtio q̄ ꝑtiū ñ trāsit. Hic aūt ē uera uēditio:nec uēditor tenet̄ ēptori de aliq̄ ꝑtio:īmo si sal ñ uēdat̄ & panis ñ esset uenalis coītas ī nullo teneret̄ ēptorib⁹ q̄ res ēpta stat piculo ēptoris:ñ ergo hic ē usr̄a. Secūda ēt ps uidet̄ licite posse fieri q̄ illud ñ ē mutuū & licet ibi ñ sit uenditio & ēptio:tñ ē ibi iusta ꝑmutatio q̄ isti ꝑmutāt ius ꝑcipiēdoꝝ reddituū cētū ꝓ.8.recipiēdis ānuatī ꝓ loco salis & talis ꝑmutatio uidet̄ iusta.Nō obstat q̄ coītas pōt eos reducere ad statū pristinū & ꝑ cōsequēs eoꝝ iura sunt ītegra & sic qcquid accipiūt sit usr̄a:q̄ rñdet idē Alex. q̄ si cōtract⁹ iste fuisset ꝑ talē modū q̄ ēptores reddituū sicut emerāt spōtanee ita spōtanee coītati redderēt uł reuēderēt ī ꝑpetuū & coītas se obligaret ī ꝑpetuū dare.8 ꝓ centū. Nō uidet̄ q̄ sit peccatū ī ꝯtractu dūmō seruet̄ eq̄tas iuris nālis ī tali ēptione & uēditione & hoc q̄ hic ñ h₃ locū sors uł mutuū directe uł indirecte & seruat̄ eq̄tas dū emēs & uēdēs cōueniūt de ꝑtio ꝯpetēti. Alio mō pōt fieri cōtract⁹ ita q̄ īcidat ī cōtractū ꝑmutatiōis q̄ dicit̄ cōtract⁹ īnoīatus. Et hoc q̄ ēptores cōcesserūt q̄ dicta coītas fecit ꝑdictos reddit⁹ & hoc q̄ntū ē ex ꝑte eoꝝ ē ꝑpetuū eo q̄ ñ habet aliq̄d ius repetēdi.Predicta aūt coītas dat ꝑdictis ēptorib⁹ ꝓ q̄libet loco salis distictis locis tali mō q̄ centū libre faciūt unū locū octo librarū.Et talis cōtract⁹ uidet̄ licit⁹ nō obstāte.ar.q̄ talis cōtract⁹ ꝑmutatiōis ꝑpetu⁹ ē ex ꝑte iꝑorū ēptorū q̄ ñ pñt reddit⁹ ꝑdictos repetere.

Sed nūq̄d si fieret ꝑ talē modū.s. q̄ dicti ēptores tali mō cōuenirēt cū coītate.s.q̄ ꝑciperēt.8.ꝓ q̄lib₃ octauo loco sał usq̄ ad certū tp̄s:īterī aūt ꝑciperēt dicti ēptores dictos reddit⁹:nūq̄d ē licit⁹ cōtractus.Rñdet idē q̄ talis casus ē dubius q̄ uidet̄ ꝑcipi illud lucrū.s.8.ꝓ cētū ꝑꝑ dilationē tp̄ris.s. quia emptores differunt ꝑcipere iura sua usq̄ ad certū tēpus ꝑcepturi illa finito hoc tēpore. i7

18 Quid si ēptores emissēt certo ṗtio:puta ꝑ cētū supra loca sal' certū ius ꝑcipiēdi dictā q̄ntitatē pecuīe:puta.8.ꝑ centū ī ꝑpetuū q̄ntū ē ex ꝑte ipoꝝ ēptoꝝ:sꝫ tñ ī ꝑtāte ē coītatis reddere ēptoribꝫ ṗtiū & recuperare rē suā nūq̄d hoc pōt licite fieri. Et uideť aliq̄bꝫ ꝙ ñ:qa sors hic uideť habere locū ut sit ī ꝑtāte uēditoīs reddere sōtē. Si aūt ī cāu ꝑposito fit m̄tio de sōte oē lucrū q̄d accedit sorti ē uſa. Preterea uideť esse īdirecte mutuū ut q̄s mutuat cētū ꝑ.8.ānuatī maxīe cū sors reddi possit & lucrū sit certū nec possit saluari rōne īcertitudīs sicut saluať cōtractus q̄ñ emūť reddit⁹ pedagioꝝ uł molēdinoꝝ rōne īcertitudīs:ex hoc ꝙ plures uł pauciores pn̄t ire ad molēdinum uel plures uł pauciores trāseūt q̄ soluūt pedagia & q̊ ēt mō saluať cōtract⁹ supradict⁹ q̄ñ.s.emiť redditus salis ꝭm ꝙ plures uel pauciores ueniūt ad emedū sal. Sustinēdo tñ casū. Ad ṗmū argum̄tū p̄ꝫ rn̄sio ꝙ licet ñ sit cōtract⁹ licitus ex ꝑte uēditoris:tñ ē ꝑpetu⁹ ex ꝑte ēptoris & q̊ ad eū nulla sit mētio de sorte uel sorte trāseūte ius ꝑcipiēdi reddit⁹ est suū:& iō lucꝝ q̄d accidit totū ē de sorte. Nec teneť emēs tale lucꝝ cōputare in sortē:teneť tñ si ibi esset rō mutui. Cōfirmať hoc ṗmo ꝑ illud q̄d dictū ē supra de fūdo q̄ uēdi pōt tali cōditiōe ꝙ usq̄ ad certū tp̄s uēdēs pōt recuperare fūdū dato ṗtio licet ēptor ñ possit recuperare ṗtiū ī q̊ casu dictū ē ꝙ ñ ē uſa:licet hoc possit fieri ī fraudē uſarū ut dictū ē. Ad ꝭm pōt dici ꝙ licet ñ sit īcertitudo ex ꝑte ꝑcipiēdi fruct⁹ q̄si ēptor possit pl⁹ & min⁹ ꝑcipere:tamē incertitudo ē ex hoc ꝙ si dicti reddit⁹ suꝑ q̄bꝫ accipiť certa q̄ntitas pecuīe perirēt deficerēt ēptori:nec āpli⁹ sibi coītas teneret:qa q̊ ad ēptorē ṗtiū trāsit & res ē ēpta stat ṗiculo suo. Licꝫ aūt cōtractus possit sic excusari :fateor tamē ꝙ nō est ita honestus sicut quādo ē incertitudo ṗmo mō.s.ex hoc ꝙ pōt plus & minus percipi.

19 Quid si rē:puta frumētū ñ erā ueuditur⁹ & rogasti me ut tibi uēderē:an possū petere illud q̄d ualebit tp̄r q̊ ītēdebā uēdere.

Rñdet Ric.ubi ſupra ꝙ ſic qa rõne uериſĩlis dubii ꝯtract⁹ hui⁹/
mõi excuſat.ex de uſfis.c.Nauigãti.Ille.n. rõne hui⁹ dubii ex/
cuſat q merces ſuas uẽdit ĩ certo termĩo ãpli⁹ recipiat ꝓ eiſdẽ
ꝙ ualeãt tp̃r cõtract⁹:ſi tñ eas tp̃r cõtract⁹ ñ fuerat uẽditurus
eo.c.§.ultĩo.Si aũt aliis rẽ tp̃r cõtract⁹ fuerat uẽditur⁹ ꝓ mi/
nori p̃tio ex certa ſciẽtia pl⁹ recipiat alio termĩo uſfari⁹ ẽ cẽ/
ſend⁹. Et ſic põt ĩtelligi ẜm eũ illud qđ dicit.ex de uſfis.c. In
ciuitate.Sed qd ſi decetero hoc ꝓponãt uſfarii ut faciãt frau/
dẽ legi.Itẽ qd ſi dẽt.10.ſoldos tp̃r meſſiũ ꝓ.10.ſextariis ĩ paſ/
cate ſoluẽdis:nũqd ꝓbabilit̃ dubitari põt ꝙ min⁹ ualet bladũ
in paſcate ꝙ ĩ meſſib⁹: iõ meli⁹ & tuti⁹ faciẽt ſi a talib⁹ cõtra/
ctib⁹ deſiſtãt ut ĩfra.c.In ciuitate.Dubitari põt enĩ utꝝ pl⁹ uel
min⁹ ualeat qa đ futuris cõtĩgentib⁹ ñ dat determĩata ueritas.
ut dicit pħus p̃mo periermenias. Porro ñ põt dubitari ꝓbabilit̃
.ſ.ẜm ſolitũ curſũ regionis q cõſiderãdus ẽ.l. Cũ de Lamonis
.§.Aſinã.ff.de frau.inſtructo:&.l.i.de flu.ƀ.Hoſti.ĩ ſum.in ti.
de uſfis.§.An aliq̃ ỽ.Quid ergo.Vide s̃.§.14. 20
Quid ſi uẽdit ꝓ p̃tio q̃ ĩ inſtãti currit:ſed ſi plus ualet uſqꝫ ad
paſca uult ꝙ illud pl⁹ ſibi det:ſi uero min⁹ ualet ñ uult ꝙ p̃tiũ
minuat.Rñdet Hoſti.ubi ſupra ꝙ ꝓculdubio ipſũ uſfariũ iudi/
cõ cũ ĩ pacto claudicet ar.C.de ſolu.l.pe.ff.de dã.infec.l.Qui
bona.§.Si qs:&.ff.ꝓ ſocio.l.Si ñ fuerit.§.Ariſco. 21
Quid ſi habẽs merces uolebat eas portare ad aliũ locũ ũ ueri/
ſimilit̃ erãt cariores & ĩueĩt ĩ loco ubi erat q ſibi dat tm̃ q̃ntũ
habere potuiſſꝫ ĩ loco ad quẽ illas ĩtẽdebat ĩferre nũqd ẽ uſfa.
Dicit Inno.ꝙ ñ dũmõ cõputatis piculo & labore ñ accipit ul/
tra illud qđ ĩ loco ubi erat uẽditur⁹ fuiſſet acceptur⁹ qa q̃ iure
põt cari⁹ uẽdere ꝑꝑ dubiũ tp̃ris eodẽ iure põt uẽdere ꝑꝑ du/
biũ loci.Idẽ Ray.Sed Hoſti.dicit ꝙ ƀ ñ ẽ bonũ ſimile cũ qa ñ
ẽ uеriſĩle ꝙ aliqs talẽ ẽptionẽ faceret niſi multũ egeret: & ſic
ꝑ hãc opinionẽ daret uia figmẽtis cõ.c.Tuas.ex de uſfis.Tum
qa laboris & expẽſaꝝ ẽ habenda rõ ſupra de uoto.c.Magne.

Io.Cal.ĩ dicto.c.Nauigãti ɔcordat has opiões dicẽs q̃ si ẽptõ statĩ soluat p̃tiũ ẽ uera opĩo Inno. qa tũc ñ p̃sumit̃ hoc ꝑmittere uł emere necessitate coact⁹ sec⁹ si differat̃ solutio. Et sic ꝓcedit opĩo Hosti. Sed ĩ foro cõsciẽtie ĩ q̊ credit̃ cõfitẽti nõ ẽ necessaria istas p̃sumere fraudes qa a cõfitẽte exq̃rẽda negotii ueritas. Ray. tenꝫ cũ Inno. ĩ sum. de usis. §. Itẽ aliqs. Vide Pe. de ãca.c.i.de usis ĩ.6.

22 Quero põe uẽdit qs fruct⁹ p̃dii ad tẽp⁹: puta.io.ãnoꝝ ꝓ mille cũ fruct⁹ illi⁹ p̃dii coĩt̃ ualeãt ãnuatĩ cẽtũ quĩq̃gita ẽ ne licitus talis cõtract⁹ ex pte ẽptoris: refert Io.an.ĩ addictionibꝫ ad Specu. sup rubrica de usis: hãc questionẽ formatã ĩ q̊dã monasterio & ꝓ ẽptore facit q̃ illa mille submittit fortuito casui.

23 Quero pone q̃ Petr⁹ hꝫ cẽtũ libras ĩ bãcho alicui⁹ recipiẽdas usq̃ ad q̃tuõ mẽses: utꝝ alicui liceat emere eas ꝓ.80. dicũt multi q̃ sic. Sed Alex. de alexã. ubi s̃. dicit q̃ ñ: qa emẽs pl⁹ & minus dat secũdũ q̃ plus & minus expectatur pecuĩa exoluenda & s̃m q̃ plus & minus retinet p̃tiũ uendens: ita q̃ lucꝝ illud uidet̃ ꝓueĩre pp dilationẽ tp̃ris & maioritas p̃tii pp ãticipationẽ solutiõis q̃ ñ licet. Cauẽd⁹ ẽ ergo iste cõtract⁹ ex eo q̃ uidet̃ fieri ĩ fraudẽ usarũ: & uidet̃ esse indirectũ mutuũ ut q̃si qs mutuet ĩ p̃senti.80. ꝓ.20. recipiẽdis ultra sortẽ usq̃ ad q̃tuor mẽses. Quod si res uł pecuĩa que dꝫ haberi esset ĩ piculo uel ĩ manu alicui⁹ a q̊ ñ posset extorqueri sine magnis sũptibꝫ & laboribꝫ tũc haberet locũ q̃d liceret min⁹ dare & plus accipere qa res ĩ piculo ceteris paribꝫ min⁹ ualet q̃ illa que ẽ ex̃ piculũ Nõ obstat q̃ licet emere ius exigẽdi rẽ ꝓ minori p̃tio que expectat̃. Sed ĩ ꝓposito ñ sic ẽ qa pecuĩa que ẽ ĩ bãcho ñ ẽ ĩ ꝓbabili piculo cui⁹ signũ ẽ quia hoĩes q uẽdũt suas merces recipiunt solutiones fiẽdas ĩ bãcho certo terĩo quã solutionẽ ñ reciperẽt si esset ꝓbabile piculũ.

24 Quero de tali casu aliqs portauit sal Ianue & uẽdidit ip̃m coĩtati ꝓ p̃tio certo ꝑcipiẽdo qñ alii q ante portauerũt sal q̃ ipse

& eidē coītati uēdiderūt fuerit satisfactū Tal' aūt uēdēs nolēs tāto tp̄r expectare solutionē fiēdā uēdidit iura sua que h3 sup coītatē mīori p̄tio q̄ debeat recipere. Rn̄det Alex.ū s̄.q̄ aliq dicūt q̄ licet alii dicūt casū istū nō differre a p̄ori ī forma & iō sicut nō l3 accipere pl9 ī p̄mo ita nec ī isto: & maxīe si rōe tē/poris maioris ul' mīoris pl9 ul' min9 dat̄ siue emit̄ maiori uel mīori p̄tio.sec9 esset si pecuīa eēt ī piculo ul' si n̄ sine magnis dispēsationib9 & sūptib9 posset recuperari.
Quero pōe q̄ qs emit terrā ab aliq̄ multo mīori p̄tio q̄ ualeat 25
restituitur9 eā p̄ eodē p̄tio īfra certū tp̄s siue qn̄cūq3 uoluerit uēditor.Rn̄det Alex.de alexā.q̄ pōt fieri in fraudē usuraꝝ: & maxīe qn̄ p̄tiū uix accedit ad dimidiā iusti p̄tii.Probāt̄ hec ex̄ de ēpti.& uē.c.Ad nostrā ubi casus poīt̄.Habet̄ de hoc ī textu & glo.Iste ēt casus poīt̄ ex̄ de ul'is.c.Cōquest9 ī glo.magna ū ponūt̄ casus qb9 pōt accipi excrescētia ultra sortē int̄ q̄s ponit̄ hic.Si uēdo tibi fūdū iusto p̄tio ea.l.ut qn̄cūq3 soluā tibi pretiū qd̄ mihi das fūdus ad me reuertat̄.In isto casu lucrat̄ oēs fruct9 alit si modicū esset p̄tiū p̄sumit̄ cōtract9 factus ī fraudē ul'aꝝ & maxīe si ēptor ɔsueuit exercere ul'as.Concedit ergo glo.q̄ cōtract9 poterit esse licitus qn̄.s.iustū ē p̄tiū & pōt fieri ī fraudē ul'aꝝ qn̄.s.p̄tiū n̄ ē p̄portionatū:& qn̄ ēptor cōsueuit exercere ul'as.ex̄ de pigno.Illo uos.Ponūt̄ ergo tres casus qb9 p̄sū/mit̄ talis cōtract9 fieri ī fraudē ul'aꝝ.Prim9 ex eo q̄ modicū ē p̄tiū respectu ualoris rei.Secūd9 ex eo q̄ aliqd p̄soluit̄ ultra sū/mā receptā:puta fuit res uēdita p̄tii cētū & ī pacto q̄ cū resci/dit̄ uēditio soluāt̄ cētū & uigīti.Tertio qn̄ ēptor cōsueuit exer/cere ul'as.Probāt̄ hec p̄ dictū.c.Ad nostram.&.c.Illo uos.Vi/de supra.§.ii.
Queō de hoc casu Petr9 existēs Ianue emit a Martino turonē/ 26
ses recipiēdos ī frācia in talib9 nundinis. Rn̄det Idē Alex.q̄ si emēs plus ul' min9 dat pp dilationē tp̄ris:ul' qa pl9 uel minus dimittit uēdēti ul' p̄mittēti dare turonēses ī frācia uerbi gratia

Si usq ad nūdinas sūt tres mēses min9 dabit emēs p libra turonē. q̄ si essēt tm̄ duo mēses cōtract9 ñ uidet̄ licit9: & maxīe si pecuīa recipiēda ī termīo pbabilit̄ credit̄ pl9 ualitura: ul̄ si sic emēs coīt̄ lucrat̄. Hoc. n. posito uidet̄ esse indirectū mutuū: ut qs det minus pbabiliter recepturus plus in termino secus si esset dubiū. Ratione enī dubii pbabilis uel coīt̄ accidētis forte posset excusari.

27 Quid si uēdo tibi bladū ul̄ rē meā ut tradas mihi tm̄ q̄ntū ualebit ī tp̄r q̊ cari9 erit hoc āno an sit usura. Rn̄det Mo. in sum. q̄ sic: qa sperat aliqd futuri tp̄ris ultra sortē. Et hoc exp̄mit forma cōtract9 qa regula ē magistral̄. Vbicūq; uēdēs de sorte ītēdit accipere pl9 q̄ sit sors & h̄ exp̄mit forma cōtract9 usura est ibi. Et si dicat̄ ibi nō est mutuū ergo nec usura. Rn̄detur q̄ est usura indirecte.

28 Quid si qs uēdat alteri bladū p. 20. soluēdis ī messe q̄ ē tm̄. 15. in p̄fixo termīo s̄m boni uiri estimationē ualituꝝ & postea ueniat caristia & dictus ēptor illud bladū uēdat p. 25. nūqd p̄m9 uenditor aliqd ēptori restituere tenet̄. Videt̄ q̄ nō. qa ēptor in nullo ē dānificatus īmo lucrat9. In cōtrariū facit qa ille cōtractus fuit usari9 ergo tenet̄ aliqd restituere. Rn̄det Hosti. ī sū. li. 3. ti. 40. q̄ uēditor ille tenet̄ restituere ēptori illud qd̄ supuēdit ultra estimationē boni uiri qa licet ēptor dānificat9 ñ sit: h̄ fuit pp euētū rei q ñ excusat ab usura: dānificat9 tñ fuit qa multoplus emit q̄ ī termīo ualebat s̄m estimationē boni uiri.

29 Quid si tp̄r q̊ mēsurādū ē granū p q̊ tibi nūc centū dedi: puta do tibi p̄tiū tp̄r messiū & mēsure debēt̄ ī pasca qñ granū pl9 ualebit. Rn̄det Hosti. ī sum. de usris. §. An aliq̊ ꝟ. q. Et ponit Io. an. & alii ī. c. fi. īfra eo. & sentit ibidē aperte glo. q̄ usarius erit. qa s̄m cōmunē & solitū cursū fere oīuꝫ regionū q cōsiderād9 ē. l. 1. de flu. solet esse cari9 tp̄r pasce q̄ tp̄r messiū. Et si dicat̄ q̄ qñq; cōtīgit cōtrariū. Rn̄det Hosti. q̄ de his que raro cōtingūt nō ē facta lex. ff. de le. l. Nā ad ea.

SVRA. Quarto ĩ cõtractu societatis. Quero de h casu Aliqs ciuis Ianuẽsis cõmittit pecuniã bone fidei alteri⁹ ut inde lucret & iuste & habet inde ptẽ ĩ lucro: ut lucr̄ liceat. Rñdet Alex. de alexã. ĩ suo tractatu. ꝙ cõmissio pecuĩe põt fieri duobꝫ modis. Vno mõ qa fit trãslatio pecuĩe sue rei cõmisse ĩ toto uł in pte ĩ dñiuꝫ illi⁹ cui cõmittit & ꝓ pecuĩa sic cõmissa ñ lꝫ aliqd spare sicut ñ licet spare ꝓ re alteri⁹. Sed licet spare alicui lucr̄ ex re sua. Secũdo mõ fit cõmissio pecuĩe uł alteri⁹ rei ita ꝙ ñ trãsferẽ dñiuꝫ: sed remanet tota res cõmissa ĩ dñio cõmittentis Et h mõ cõmittẽs põt spare lucr̄ sicut de re sua qa tũc est cõmissa pecuĩa uł res alia: sicut cũ cõmittiẽ aliqd seruo uł mĩstro q negotiaẽ de rebꝫ dñi ad utilitatẽ eiusdẽ: & pcõsequẽs qđ excrescit sorti sicut rei ꝓprie iusto titulo possideẽ. Nec ẽ simile de mutuo & cõmodato. qa ĩ mutuo pecuĩa stat ĩ piculo illius q accipit: ñ sic ĩ pecuĩa cõmodata que stat ĩ piculo cõmodãtis: & iõ licite põt spari lucr̄ ex pecuĩa. Oportet aũt ꝙ pecuĩa tota sit cõmodata qa si ptĩ esset cõmodata & ptĩ mutuata possꝫ ibi esse uitiũ usᷣe. Si. n. aliqs cõmittit alicui cẽtũ ita ꝙ medietatẽ ei mutuet & aliã medietatẽ suo retineat dñio. Ita ꝙ ille cui cõmittiẽ debeat de illis negotiari ad lucr̄: dico ꝙ huiusmõi lucrũ habet uitiũ usure: quia speraẽ non solũ ex re cõmissa sed ẽt mutuata & ideo ex mutui adiectione generaẽ uitiũ ĩ toto ꝯtractu. 1

Quero quõ ĩ cõmissiõe talis pecuĩe cõmittaẽ usᷣa. Rñdet Ric. in. 4. di. 15. ar. 5. q. 5. ꝙ h cõtigit q̃druplr̄. Primo mõ qñ capitale & lucr̄ poĩẽ sub certitudĩe. Secũdo qñ capitale poĩẽ sub certitudĩe & lucr̄ sub fortuna. Tertio qñ lucrũ poniẽ sub certitudĩe & capitale sub fortuna. Quarto qñ utrũq; poĩẽ sub dubio. Prim⁹ tribꝫ moĩs accipiẽs ultra sortẽ teneẽ ad restitutionẽ qa cõtract⁹ sunt usᷣarii siue directe siue indirecte siue ĩplicite siue explicite. Et qa de tertio mõ nõ ẽ ita clarũ sicut de pmo & scdo pbo qđ dictũ ẽ p auctoritatẽ. ex̃ de usᷣis. c. Nauigãti uł eũti ad nũdinas certã mutuãs pecuĩe q̃ntitatẽ ꝓ eo ꝙ suscipit in se 2

piculũ receptur⁹ aliqd ultra sortẽ usari⁹ ẽ cẽsend⁹: qa nisi fu/
erit culpa uł negligẽtia illi⁹ qui accipit raro accidit ꝙ pecunia
quã mutuo accipit pereat. Vñ ille q ĩ casu isto dat mutuo pecu
niã hꝫ ĩ fauorẽ suũ illud qđ accidit sepe. Nec hꝫ contra se illud
qđ accidit raro. Nec obstat illud qđ dr̃ .C. de Nau. feno. l. i. s.
talẽ cõtractũ ab obseruatione coĩuꝫ usarꝝ liberũ esse: qa &si ñ
sit coĩs usa: tñ usa ẽ. Vñ glo. sup illud ũbũ. Coĩuꝫ usarũ dicit.
Sed ñ cẽtesimarũ. Quãto mõ accipiẽs ultra sortẽ aliqd restitu
ere ñ tenet: qa rõne uerisiłis dubii cõtract⁹ huiusmõi excusať.
ex̃ de usis. c. Nauigãti. §. Ille quoq̃.
3 Quero quot moĩs uariať cõtract⁹ societatꝫ. Rñdet idẽ Alex. ꝙ
triplr̃. Aliqñ. n. un⁹ poĩt tm̃ pecuniã & alť opã corporalẽ. Ali/
qñ un⁹ ponit pecuniã & operã & alius pecuniã uł opã tm̃. Ali/
qñ aũt ãbo ponũt ĩ societatẽ pecuniã & operã uel pecuniã tm̃
& ĩ oĩbꝫ seruãda ẽ eqtas: ne aliqd fiat ĩ fraudẽ usarũ.
4 Quero põe ꝙ aliqs poĩt ĩ societate opã tm̃ ali⁹ poĩt libras. 30.
ad tertiã ptẽ lucri & dãni h̃ ẽ ad lucrũ & dãnũ. io. librarũ. 20. re
manẽtibꝫ semp saluis: hoc casu posito nisi ille q opã poĩt mer/
cedẽ recipiat ꝓ labore quẽ sustinet pro cõmercio. io. librarũ
q̃rũ lucrũ & dãnũ spectat ad illũ q pecuniã dedit usari⁹ ẽ q pe
cuniã dedit. nã. 20. libras mutuauit mercatori ꝓ ꝯmercio. io. li/
brarꝫ tm̃: ptinẽtiũ ad lucꝫ & ad dãnũ illi⁹ q pecuĩaꝫ dedit cũ sit
receptur⁹. io. libras que ñ stãt piculo suo & comerciũ circa. io.
libras. Deberẽt. n. 20. li. stare piculo suo sic & illi⁹ q opã gerit.
Et eẽ debẽt stare lucro illi⁹ q opã poĩt: qa q hꝫ onus ꝯueniẽs ẽ
ut habeat emolumẽtũ. Et iõ si ille q operã gerit nihil habꝫ pro
mercede laboris exhibiti ĩ lucro qđ accidit illi q pecuniã dedit
usa cõmittiť: qa h̃ casu posito ille q pecuniã dedit nihil dꝫ ha/
bere ꝓ. 20. libris ad siłitudinẽ mutuãtis q rõne mutui nil põt
habere ultra sortẽ. Quãdo. n. ꝯbiť societas ita ꝙ un⁹ poĩt pecu
niã & ali⁹ opã licit⁹ ẽ cõtract⁹ dũ tñ serueť eqtas socialis. Hoc
aũt ñ ẽ ĩ ꝓposito qa si mercator recipiẽs pecuniã & ponẽs opã

postq̄ emit merces pdat eas pdit.20.libras & opā corporalē.
Collator autē pecuīe ñ pdit nisi.io.libras:& ñ opā corporalē.
Casus ergo nō ē licit⁹ sed ī fraudē usuraꝝ factus.
Quid de his q mutuāt pecuniā ad negotiādū hoc pacto ꝙ ca/ 5
pitale sit saluū.i. si perit pereat mercatori & si qđ lucꝝ īterue
niat illud diuidat̃.Rñdꝫ Bal.ī.l.i.Pro socio.ꝙ iste ɔtract⁹ sapit
usurariā prauitatē:& iō qcqd capiūt de lucro minuit sōtē & tenet̃
ad restitutionē.Nō.n.ē ista societas neq̄ ex fōma ɔ̄ct⁹ neq̄ ex
nā.Ex forma ñ:qa ē cōtract⁹ mutui.Ex nā ñ:qa ē ɔ̄ naturā so/
cietat̃.s.ꝙ un⁹ habeat caput saluū & ali⁹ fractū:ut.ff.e.l.Muti⁹
Et iō illud qđ legit̃ nō nōt̃ ex̃ de dona.int̃ ui.& uxo.c.Per ue/
stras dꝫ ītelligi qñ pecuīa dat̃ ad pare lucꝝ & dānū qa tūc cō/
tract⁹ ē licitus.
Quero qñ un⁹ ponit pecuniā tm̄ & alt̃ opā ex qb; ptib; isti in/ 6
telligāt̃ socii tā ī lucro q̄ ī dāno.Rñdet Bal.ī dicta.l.i.c.Pro so
cio.ꝙ ex ptib; eq̄lib; nisi aliud actū.Et ē ratio qa societas habꝫ
instar fraternitat̃:uñ sicut it̃ fratres debet seruari eq̄litas sic it̃
socios.ff.Pro socio.l.Si nō fuerit.
Quero pōe ꝙ ī diuisiōe societatis post lōga tp̄ra & multos la/ 7
bores & sudores p̄cedētes ñ īueīt̃ nisi solū capitale saluū:an to/
tū ip̄m capitale debeat habere ille q ip̄m posuit an uero debe
at eq̄lit̃ diuidi.dicit glo.ꝙ dꝫ eq̄lit̃ diuidi nisi aliud actū sit. Et
mouet̃ tali rōne.Nā tale capitale uidet̃ a p̄ncipio coīcatū sicut
dicimus ī societate oīuꝫ bonoꝝ ꝙ unusq̄sq̄ uidet̃ coīcasse alte/
ri qđ erat ꝓpū.& sic de ꝓprio trāsiuit ī cōe.ut.ff.l.2. Preterea
ille q posuit opā ītelligit̃ posuisse p̄tiū ope qđ p̄tiū lex assimi/
lat & coequat pecuīe posite ex altera pte: unde pinde ē si un⁹
poīt.io.alt̃ opā ac si uterq̄ poneret.io.& qlibet ferret.5. ergo
ita ī ꝓposito.Preterea si ille q ponit opā pdit opā: ergo & ille
q ponit pecuniā:alias sequeret̃ absurdū ꝙ un⁹ pecuniā totā p/
deret alt̃ nihil.Videt̃ casus.l.nostre.ī uer.cōferēte. Nā cōferre
ꝓprie ē idē ꝙ coīcare:ut īfra de colla.l.Illā:&.l.Illud. Et hanc

ptẽ tenet glo. de iure. De cõsuetudĩe aũt dicit: ꝙ capitale debeat esse saluũ: & si ita ẽ cõsuetũ ĩtelligiť etiã h tacite actũ. qa consuetudo tacitũ pactũ ĩducere uideť. C. Loca. l. Licet. Quid ergo dicem⁹ ñ uideť ualere ista cõsuetudo nec pactũ: quia ꝑ tale pactũ traheret̃ ɔ̃ct⁹ ad nãȝ fenoris: nã sic ibi ẽ piculũ debitoꝛis qa nihilomin⁹ creditoꝛ accipit usuras ita hic eẽt receptoꝛis piculũ. Dico ꝑditiõis opaꝝ & nihilomin⁹ si ope aliqd fructificasset̃ lucꝝ esset cõe. Sȝ rñdeo ꝙ ñ ẽ ueꝝ ꝙ trahať ad naturã fenoris: ut dicã ĩ sequẽti questione: & nõ. ff. Pro socio. l. Cũ duob⁹. §. Itẽ ex facto. Tu dic ſm Ia. de arena. ꝙ nõ solũ de cõsuetudĩe sȝ etiã de iure ẽ ꝙ capitale sit saluũ. Quare. n. soci⁹ me⁹ deberet habere pecuniã meã. Et si tu dicas qa poĩt operã. Rñdeo ꝙ ꝓtiũ ope ĩtelligiť correspõdere ĩterusurio pecuĩe ñ ipi sorti. Vñ si un⁹ ponit cõmoditatẽ ope: certe & alť poĩt cõmoditatẽ pecunie ñ aũt ꝓprietatẽ. Finge. n. ꝙ un⁹ ponit ĩ societate. 10. milia alť opã tñ certe hic nulla põt esse ꝓportio. Nisi de cõmodo ope ad cõmodũ pecuĩe ñ ad ipaȝ totalẽ sortẽ. Preterea illud ẽ exꝑssuȝ qñ ĩ societate poniť ex una pte: puta poĩť pec⁹ ex alia opa pastoris: qa sola cõmoda & dãna ĩ obuẽtionib⁹ sũt coĩa nõ aũt ipm pecus: ut dicto. §. Si coeũda: ut dicam⁹ ꝙ ĩ dubio ĩtelligiť poti⁹ positus usus rei ꝙ̃ res Bal. ubi supra.

8 Quero põe ꝙ ipm capitale ẽ ꝑditũ uł diminutũ aduersa fortuna: nũqd ille q poĩt opã teneať aliqd ɔferre ei q posuit pecuniã. exẽplũ ĩ diminutione. Ponamus ꝙ ego posui in societate. 20. & sint ꝑdita. 10. utꝝ debebis mihi reficere. 5. & uideť ꝙ sic qa dãnũ debet esse cõe. ut dicit. l. Si ñ fuerit: uñ si totũ ãnuũ eẽt meũ essȝ cõtra naturã societatis. Cõtrariũ determinat glo. s. ꝙ ille q poĩt operã solũ nũꝗ̃ uideť se obligasse ad dãnũ sortis. Sufficit. n. dãnũ amissaꝝ opaꝝ. Et h ꝓbať qa correlatiuorũ ẽ eadẽ nã. Vñ sicut de capitali nihil lucrať ponẽs operã ita de capitali nihil dãnificabiť. Si aũt lucrareť ita & dãnificari debereť: qa de cõtrariis eedẽ dať regule: ut. C. de furtis. l. Maĩfestissimi. §. Sȝ

cū ī ſ̃a ī tex. ibi. Vbi ē piculū ibi & lucrū. Sed Petr⁹ dicit aut pecuīa ē ſtatim perdita: & tūc ſit damnū cōe: aut poſt opas p̄ſtitas & tūc ſufficit dānū oparū. Hāc opinionē dīc Cy. eſſe eq̄orē. Ia de are. dīc īdiſtīcte ꝙ dānū ē cōe: ut. ff. e. l. Cū duob9. §. Quidā ſagariā: & l. Id qđ. §. Idē celſus. Tu dic ꝙ q̄ten⁹ eſt cōe lucꝝ eaten⁹ ē cōe dānū & nō alit̃ ut p̄dixi: & iō p̄mā opinionē tene. Si ē contracta ſocietas ad ptē dāni & lucri tūc tene tertiā opinionē. Nec pōt cōqueri q pdidit opā manualē: nā & ali⁹ pdidit īteruſuriū pecuīe ſue. Sed ſi n̄ apparet qualit̃ ſit cōtracta ſocietas ītelligit̃ cōtracta ſ̃m cōſuetudinē regionis illi⁹ & inter mercatores ſecundū cōſuetudinē mercatorū. ut ī auctentica de fideiuſſ. §. fi. & de edilitio edicto. l. Q̄ꝛ ſi uelit. §. Qui aſſidua & infra de fideiuſſ. §. fi. hec Bal.

Quero pōe ꝙ ī ſocietate uterq; poīt mixtī pecuniā & opā: ſed un⁹ maiorē pecuniā q̄ alt̃: nūqd ptes lucri erūt eq̄les eq̄litate ꝓpōtiōis. i. q̄titatꝭ ṽbi grā. Vn⁹ poīt duas ptes alt̃ tertiā: nā ī lucro & dāno qlibet dꝫ habere ptē correſpōdentē ei qđ poſuit ī ſocietate ſi de h̃ nihil aliud ē exp̄ſſū quaſi de hoc tacite īt̃ eos actū eſſe ītelligat̃ ut q pl⁹ oneris & piculi ſuſtinet pl⁹ emolumēti ſpectet: ut. ff. de regulis iuris. l. Secūdū naturā. Et ita ītelligit̃ dicta. l. Si nō fuerit ī p̄ncipio. Quod ē nōbile & ueꝝ niſi opa & īduſtria uni⁹ ualde excederet opā & īduſtriā alteri⁹: puta ſi ſol⁹ nauiget ſi ſol⁹ pegrinet̃ ſi picula p ſe ſubeat ſolus ſi ſolus ſtat fix⁹ ad appotecā & ſi ̃ia. ut dicta. l. Si nō fuerit. §. i. Vnde ad arbitriū iudicis recurrēdū ē ac ſi hoc eſſet exp̄ſſe actū ut. ff. p ſocio. l. Si ſocietatē mecū. 9

Queō exēpla de dānis. Rn̄deo q̊ddā ē dānū ītrīſecū ut qa merces ī ſocietate poſite pierūt: ul̃ pecuīa a latroīb9 ē ablata & de iſtis dictū ē ſupra. Quedā ſūt dāna extrīſeca ut qa ſocii cōtraxerūt multa debita adeo q de corpore ſocietatis n̄ poſſēt ſolui Et tūc īdiſtīcte dico ꝙ dānū taliū ē cōe ut ſi un⁹ totū ſoluit recupat ab alio p rata. Et ſi un⁹ ē ī carcere & facit ibi ſūptus de 10

cōi debēt solui:ut dicto .§.Quidā sagariā.

ii Queō an dās pecuniā mercatori ut de lucro ptē habeat cōmit tit usrā.Rñdet Io.cal.i.c.Nauigāti.ex de usris.io.glo. notat.23. .q.4. Plericp q si piculū spectet ad accipiētē nō ē licitū: sed si ɔtrahūt societatē ut piculū spectet ad utrūqꝫ bñ ē licitū:nā unꝰ poīt pecuniā alr supplet laborē.ff. Pro socio.l.5..§..1. Hoc intellige cū mercatio ē licita ulꝰ secꝰ:ad h supra de dona.inr ui.& uxo.c.Per uestras p quā decretalē.Hosti.ī sum. huiꝰ tituli. §.. An aliq̄ ꝟ.qd si piculū:ubi plene tractat de hoc uoluit defēdere q sit et dānū īsolidū suscipit in se recipiēs talis societas est licita insti.Pro socio .§..De illa & sequēti.Et qa ī aliis contractibꝫ ualet pactū appositū pt naturā cōtractꝰ ut dānū spectet ad suscipientē ut ī cōmodato & sirꝰibꝫ.Vñ dicūt qdā q talis societas pcedit ex ui pacti qa cōtractꝰ ex cōuētione legē accipiunt ī regula iuris cōtractꝰ li.6.Azo:& Acursiꝰ tenēt cōtrariū in.l.Si ñ fuerit.ff.Pro socio qa ñ ē uera talis societas cū sit ɔtra eiꝰ naturā.Societas.n.ē quedā fraternitas.ff. Pro socio.l. uerū .1.rñdeo q̄re seqt q tale pactū ñ sit pt naturā cōtractꝰ sed cōtra eiꝰ nāꝫ.unde ñ ualet.ex de pcario.c.ultio.ff.e.l. Cū pcario Vñ finalir dic Hosti.q si pecuīa piret casu fortuito ī foro cōsci ētie cōsulēdū ē ei q dedit q remittat.uerūtñ bñ pōt cōtrahi societas q ad unū ptineāt due ptes lucri & ad aliū tertia: si is qui plꝰ debet habere plꝰ cōtulit societati ulꝰ pecuīe ulꝰ opis ut dicta.l.Si nō fuerit:& ī dicto.§. De illa alias secus rōne pdicta . Quod aūt dr īnsti.Pro socio.§. adeo qd pōt cōueniri q qs lucri ptē ferat & de dāno ñ teneat ñ ē ītelligēdū de capitali:sꝫ de dāno ī lucro mercimonii qa ppe lucꝝ dr oī dāno deducto : & iō pōt coiri societas ut eiꝰ lucri qd reliquū ī societate sit oī dāno deducto altera ps que supē ferat.s.ab utraqꝫ pte & eiꝰ dāni q similir relinqt ps capiat.s.ab utraqꝫ pte.ff.Pro socio.l.quitꝰ mutiꝰ.Et iō si solū de dāno fuit expssū q esset cōe h intelligit repetitū & ī lucro & ecōtra.Insti. p socio.§.Illud.Vt ergo sit

uera societas dicebat Gof. q dāna & lucra debēt esse coīa p de-
cretalē. Per uestras: nec pbat̃ cōtrariū.
Queō pōe q pactū ē īt̃ duos q un⁹ poīt mille alt̃ opā & de his 12
mille paꝝ restat casu fortuito: uñ opari⁹ ñ uult ponere opā ul̃
rē suā que magna ē cū re socii que parua ē. qd iuris? Rñdꝫ Bal.
ī dicta. l. i. C. p socio q talis fouet eqtatē. ut. ff. de admīstratio-
nib⁹ tu. l. ita aūt ī pncipio.
Quero pōe q duo sūt socii oīuꝫ bonoꝝ: puta fili⁹ legitimus & 13
spuri⁹ mō pr̃ instituit heredē filiū legitimū. querit̃ utrū aliqd
acqrat̃ spurio. Rñdet Bal. ubi supra q sic ñ rōne relicti sed soci
etatis. Text⁹ ē nōbilis. ff. de liber. legata. l. Si is q duos. Et ista
ē cautela qñ pr̃ uult aliqd de suis bonis ad spuriū pueīre q fa-
ciat eos īuicē sociari.
Quero pōe q plures sūt socii oīuꝫ bonoꝝ un⁹ istoꝝ ex usaria 14
prauitate quesiuit multa & coīcauit socio seu fratri: nūqd epus
poterit ꝯpellere istū fratrē eūdē q sociū ad restitutionē usaꝝ
dic q sic. ut. ff. e. l. q eni. hec Bal.
Quero pōe q ego & tu cōtraxim⁹ societatē duraturā quīquē- 15
nio h pacto q ego ponā mille & tu opā: uel q ego ponā mer-
ces ualētes mille & tu opā: deinde casu fortuito āte quīquēniū
pierūt: nūqd ego cogar iterato ponere. glo. in dicta. l. i. C. Pro
socio dicit q nō: quia finita ē societas. Itē quia uidet̃ actū solū
de ponendo semel non pluries ut. ff. e. l. Socius pro filia § nec
si possessor.
Quero nūqd ille q debet ponere opā: puta nauigādo ul̃ circū- 16
circa negotiādo debeat ponere istā opā suis sūptib⁹ & expēsis
an uero expēsis societat̃. Et uidet̃ q suis sicut dicim⁹ ī colono
. s. q semē & oīa tenet̃ ponere de suo: ut ex̃ de decimis. c. Tua
& tñ colon⁹ partiari⁹ soci⁹ ē: ut. ff. locati. l. Si merces §. Vis
maior licet ī textu sit ibi dictio q̃si: uñ ñ ē oīo soci⁹. Rñdꝫ Bal.
dic q qñ pficiscit̃ cā societat̃ dꝫ habere expēsas de corpore so
cietatis. Quod ītelligas exceptis his q̃s fecisset domi ar. ff. de

peti.heredita.l. Sed & si l. §. Quod aũt. Itẽ q̃re ñ dr̃ lucꝝ nisi deductis expẽsis: ut infra de coll.l. Illud: &. ff. ꝑ socio.l. muti⁹. & ita tenet Ia. de arena. & Cy.

17 Quero an aliq̃ casu possit qs pecuniã suã dare & inde licite recipe lucꝝ. Rñdet Monal. ĩ sum. ꝙ sic ĩ trib⁹ casib⁹. Prĩo qñ dat̃ pecuĩa ꝑ modũ societatis. Secũdo qñ dat̃ alicui ꝑ aliq̃ arte. ut infra ciuitatẽ honeste negotiet̃. Tertio qñ dat̃ ut in aliqua certa arte qs laboret ĩtra ciuitatẽ cũ denariis sibi datis. Si uis ergo usurã uitare dãdo tuos denarios potes ita dare ꝟbi grã: dñs. An. ãnumerauit & tradidit dño Bar. centũ libras noĩe societatis ĩt̃ eos cõtracte tali pacto ꝙ dñs Bar. ponat opã suã laborando & negotiãdo & lucrãdo ĩ tali arte ĩ ciuitate Bononie cũ dicta pecunia fidelit̃ & solicite & diligẽt̃ usq̃ ad unũ ãnũ & ĩ fine anni infra septẽ dies dñs Bar. deducat de societate expẽsas & sũpt⁹ & estimatiões opũ que ĩ ea bona fide fecerit & sĩt̃ dicto. An. restituit capitale suũ. s. c. libras deĩde illud q̃d superit lucri medietatẽ uł tertiã ptẽ ei dabit & aliã ptẽ sibi retineat. Si aũt fuerit ibi dãnũ siñ oĩ negligẽtia uł culpa uł dolo ꝓdicti Bar. tũc uterq̃ sustineat de dãno. s. dñs An. ꝓ tãta pecuĩa quã posuit in ciuitate seu societate: & dñs Bar. ꝓ rata sũptuũ & opaꝝ ab eo ꝓstitaꝝ. Si uero dãnũ cõtigerit dolo & culpa seu negligentia ipi⁹ Bar. teneat̃ dict⁹ Bar. restituere dicto An. dictas centũ libras ĩtegre cũ oĩ dãno & ĩteresse suo & teneat̃ dict⁹ Bar. reddere rõneȝ negotiatiõis sue & ꝓbare dãnũ si qd fuerit secũdũ iudiciũ & allegationẽ triũ legaliũ uirorũ q sint noti & aĩci utriusq̃ ptis & experti & piti ĩ tali negotiatiõe siue arte que omĩa ꝓmittit dict⁹ Bar. dicto dño An. attẽdere & obseruare sub pena dupli dicte q̃ntitatis pecuĩe & obligatiõe bonorũ suorũ que cõstituit se ei⁹ noĩe possidere q̃ pena soluta uel ñ & cetera. Itẽ dñs An. fecit cõstituit & ordinauit dñm. c. pñteȝ & mãdatum suscipiẽte suũ ꝓcuratorẽ specialẽ ad negotia sua gerẽda & admĩstrãda ĩ q̃dã q̃ntitate pecuĩe uideł cẽtũ librarũ bononiẽsiũ

q̄s eidē dn̄o Bar. corā testib9 infrascriptis numerauit & tradi-
dit ut deductis denariis ī ciuitate Bononiēsi & ī tali arte bone-
ste negotieť & lucreť fidelit̄ & solicite & fideliter hinc ad unū
annū. Et cōpleto āno stati infra. 8. dies deductis expēsis & esti
matione opa℞ sua℞ q̄s bona fide fecerit occasione p̄dicta℞. su-
pfluū uero totū qđ habuerit uł ad eū puenerit ex dicta pecuīa
& negotiatione restituat dicto An. retēta tn̄ sibi p remunera-
tione suscepti officii tertia pte lucri qđ sibi supfuerit ultra ex-
pēsas & opas suas & ultra capitale ipi An. & debeat reddere
rōne℥ gestionis & pcuratiōis & pbare dānū si qđ ibi fuisse di-
xerit secūdū iudiciū & approbationē triū legaliū uirorū aīcorū
utriusq̄ q sint expti & piti ī tali negotiatiōe que oīa & singula
supdicta. G. suscepit & pmisit p stipulationē ipi An. exeq &
attēdere & obseruare & ī nullo ꝯuenire sub pena dupli dicte
q̄ntitatis & sub obligatiōe suo℞ bono℞ que constituit se illius
noīe possidere & pena soluta uł nō. Itē dn̄s Pe. cōmisit nume-
rauit & tradidit Io. C. libras Bonoñ. ad laborādū ī tali arte ī ci-
uitate Bonoñ. hinc ad septē mēses uł q̄ntū pl9 eas tenuerit de
cōi cōcordia ad q̄rtā ptē lucri q Io. pmisit dn̄o Pe. laborare cū
dictis denariis & lucrari bōa fide & oē℥ diligētiā & solicitudi-
nē & custodiā adhibere & ī fine t̄mī restituere ei dictā pecuīe
q̄ntitatē cū q̄rta pte lucri saluo q̄ n̄ teneať de casu fortuito: dū
tn̄ illud pbauerit infra septē dies post q̄ acciderit & nulla eius
culpa uł dolus aut ī curia casus pcessit. Et si dixerit pditā esse
factā in dictis denariis teneať ońdere p bonos & legales uiros
hui9 artis q nō habeāt partē ibi.

SVRA Quīto. §. ī cōtractu locatiōīs. Quero q̄mō cōmittať i
in hoc contractu usura. Rn̄det Alex. de alexā. Si locator estimat
ualorē rei locate & si pdať q̄litcūq̄ tūc locator uult rē suā recu
pare hoc fit ī fraudē usurū qa estimata intercedit loco pecuīe
nec ē uera locatio: qa locatō tradit rē suā suo piculo p q̄ merces

ei cõſtituit̃. Dicit̃ aũt locator q̄ re ſua pmittit aliquẽ uti mercede cõuenta. Vnde ſi pmitto te uti domo mea mercede cõuẽta ego dicor locator & tu cõductor. ex̃ de loca. & cõduc. c. i. & c. Propt̃. Aliquãdo tñ locatio dicit̃ firma. ex̃ de loca. & conduc. c. Veſtra nobis.

2 Nota ꝙ locatio fit ĩ ppetuũ & ad tẽpus: & ſi moriat̃ conductor infra certũ tẽpus: ſuccedit ei heres ſecus ſi ĩ uſufructu q̄ pſonalis ẽ & morit̃ cũ pſona.

3 Eſt alius cõtract⁹ medius int̃ locationẽ & uẽditionẽ. ſ. ẽphitioticus de q̊ ex̃ de loca. & cõduc. c. Potuit emphiteota: ubi dicit glo. Emphiteoſis ẽ medi⁹ int̃ locationẽ & uẽditionẽ. In h̄ aũt accidit ad uẽditionẽ q̄a qñ talis cõtract⁹ celebrat̃: aliqd dat̃ ſic in uẽditiõe dat̃ p̄tiũ. Sed tñ drñt q̄a p uẽditionẽ trãſfert̃ dñiuꝫ ſecus ĩ ẽphiteoſi: & iõ magis uidet̃ accedere ad naturã locatiõis q̄a ſicut locator retinet ſibi dñiuꝫ & ſingulis ãnis aliqd recipit: ita & hic q̄a ẽphiteoſis ĩ ſingul̉ ãnis canonẽ cõfirmat. Emphiteoſis ẽ nom̃ grecũ magis ꝙ̃ latinũ & ẽ idẽ ꝙ melioratio ĩ latĩo Et h̄ q̄a antiqt⁹ ſterilia tm̃ p hũc cõtractũ cõcedebãt̃ ſꝫ poſtea pmiſſum ẽ fieri de fertilibꝫ & fructuoſis.

4 Quid de nautico fenore. Vide Gof. & Monal. in ſum.

5 Quero an cõductor teneat̃ de caſu fortuito. Rñdet Hoſti. ĩ ſũ. ĩti. de loca. ꝙ ñ. ff. locati. l. Si merces. §. Vis maior & . l. uideamus. §. Si hec: & . l. Si q̄s fũdũ ĩ prĩ. § . i. & . l. Marcus § . Domũ & . l. Vltĩa. ſed bñ tenet̃ de dolo & lata culpa & leui. ut inſti. de loca. §. fi. quinĩmo dĩc Hoſti. ſm̃ Azo. ꝙ ſi q̄s mercedẽ accipiat p cuſtodia tenet̃ et̃ de leuiſſima culpa. inſti. de cõtrahen. emp. §. ꝙ ſi fugerit: & ex̃ de depoſito ĩ. c. bõa fides. §. de culpa. Culpa aũt cõductoris ſeuitie ãnumerat̃ ut ſi magiſter ſcolari oculũ effoderit ſeuerius cũ calce pcutiẽdo q̄a lenis caſtigatio tm̃ ei pmiſſa ẽ: ut. ff. loca. l. Itẽ querit̃. §. Itẽ iul. ff. ad. l. acquil. ſꝫ & ſi quecũqꝫ. §. ultĩo: & ex̃ de homi. c. Ad audiẽtiã. Itẽ ĩputat̃ ei ſi paliũ meũ dederit alteri p errorẽ: quia non tollerat̃ error

in facto ꝓprio. Itē si uestimēta polliēda acceperit & mures ro serīt de culpa teneť. ut dicta. l. Itē querit §. Si fullo: & §. Itē si paliū & ad uellera. l. quēq̄. Itē si uitulos pascēdos uł aliqd sarti endū uel polliēdū uł gemmā sculpendā uł īcludendā conduxit tenetur excepto si uitio materie frangatur nam tunc non te- netur nisi per speciale pactum. ff. loca. l. Si quis fundum. Et. l. si quis uitulos. &. l. Item queritur §. Si gemma. Item si carru carie siue aurige nimium contendendo dum ceteros transire nō pmittit currū euertit & seruū uł bouē occiderit teneť ex lo cato. Debuit. n. tēperare cursū & uolūtatē suā. ff. loca. l. Itē que- rit. Primo rn̄deo. Itē si cū posset resistere exercitui uł dn̄o nū- tiare neutrū fecit nec aufugit teneť de dāno ab exercitu dato dicta. l. Itē querit §. exercitu. Itē si me inuito ponat rē meā in alia naui q̄ ī ea quā deduxerā. dicta. l. Itē querit §. i. Itē tenetur cōductō rē restituere īpleto tp̄r cōductiōis alias teneť ad īteresse . ff. loca. l. uideamꝰ. §. Qui uinū

Quero an locator teneať remittere mercedē rei locate cōdu- ctori. Rn̄det Hosti. ubi supra. q̄ sic pmo pp sterilitatē cōtingē- tē nisi possit cū ubertate p̄cedētis āni uł subsequētis recōpēsa- ri: ut ex̄ de loca. c. pp sterilitatē &. C. e. ti. l. Licet: &. ff. e. ti. l. ex cōducto. §. Si uis. Dicit aūt sterilitas qn̄ n̄ colligit semē cōdu- ctor: ut dicto. §. Si uis. Vel dic sterilitatē ſm uulgi opinionē ut si dicāt hoīes coīť esse bonū tp̄s uł malū ar. ff. de fun. īstruc. . l. Cū delamonis §. Asinā. & ex̄ de spōsa. c. Ex litteris. Secun- do fit remissio si fūdꝰ terremotu uel casmate ita piit ut nusq̄ sit. Tertio ut si p īcursū hostiū fructꝰ amissus ē: secus si exerci- tus trāsiēs p lasciuiā aliqd abstulit qd̄ referas ad modicū dānū . ff. loca. l. ex cōducto. § . i. & penul. Quarto qn̄ pp casū fortui- tū cōductor īpediť frui. ut dicta. l. Ex cōducto §. Itē cū qdā: & . l. Qui insulā §. Edilis. Vel pp necessariā refectionē domus. Dixit tn̄ Azo q̄ si casu fortuito cōtīgat ubertas augumtať pē- sio sicut diminuiť qn̄ sterilitas cōtingit: secus si diligētia colōi 6

ut.C.de fū.rei priua.l.2.&. C. De omni agro de ser.l.ul.li.ii. & de alluuio & palu.l.ul.

7 Quero ī quot casib9 īqlinus pōt expelli de domo p ipsū cōducta. Rñdꝫ Hosti.ubi s ꝙ pōt expelli. Primo si dñs pbet domū sibi necessariā ut si necessitas īmineat que ñ īminebat tēpore cōtract9. Et hoc casu ē remittēda pensio p rata tēporis.ex de loca.c.post sterilitatē.§.uerꝫ.&.C.e.l.q. Secūdo expelli pōt qñ dom9 indiget refectione que ñ īminebat tpr cōtract9 quo ēt casu fit mercedis remissio. Tertio qñ inqlinus ibi male vsat qꝛ tenet porcos ī solario uł si opa rustica suo tpr ñ exerceret ne ītēpestiua cultura fūdū deteriorē reddat. Itē si ppt inimicitias culpa coloni ortas damnū det tenet: ut.ff.solu.ma.l.in his. Primo rñso. Itē si teneat ī domo cōducta publicas meretrices uł alios publicos peccatores ar.ī aūt de leno. § sancimus coll. .2.& de sta.mo.c.fi. §.i.&.q.9.di.§. Sed illud:&.l.Nō aliter de usu.& habi.& ibi p glo. Quarto pōt expelli cū conduxit ad.9. annos fundū & stetit p bieniū ꝙ nō soluit mercedē.

i SVRA. Sexto qntū ad cōtractū pignoris. Vtꝫ tenēs aliquā rē pignoratā tenet eā restituere cū fructib9 si sibi soluit capitale p q res fuit pignorata. Rñdet Ric.ī quarto di.19.ar.9.q.9.ꝙ sic. Si aūt de fructib9 sortē recipit tenet pign9 restituere sine solutione alia excepto h qd sibi debet p laborib9 & expensis. ex de uŝis.c.i.& se.cōcor.Monal.

2 Quero pōe ꝙ qs pignorat equū p mutuo & soluit cibaria ei9 & ille cui pignorat9 ē utit equo & eqtat ad negotia sua uł dat ad uectură an est usura. Rñdꝫ Monal.in sum.ꝙ sic. Itē de ueste & sił ib9 utit qs ad utilitatē suā & alteri9 dānū.

3 Sed qd si qs habet equū ociosū quē locare non uelit & pignorat eū alicui a q mutuū accepit hac cōditione ut pascat equū & eqtet: tñ sine grauamīe & piculo eq an sit uŝa. Rñdet idē Mo. ꝙ ñ: lꝫ aliqd accipiat ultra sortē: qꝛ ñ grauat pximū īmo iuuat

eũ pascẽdo. Vñ ĩ huiusmõi casib9 cõsiderãdũ est utꝝ pᵗ mutuũ pares sint utilitates hic inde. Et si pares ĩueniant̃ circũscripto mutuo ñ ẽ usͣa ut ĩ pdicto casu. Idẽ de eo q pignorat domũ mutuãti q̃ ĩutilis ẽ sibi qa nõ uult eã locare & mutuãs domũ custodit a ruina ne destruat̃.

SVRA Septimo ĩ cõtractu pmutationis siue ĩ arte nũmulariorꝝ. Vtꝝ ars cãpsoria sit licita. Rñdꝫ Alex. de ales ĩ suo tractatu de usͣis: hec ars necessaria ẽ ad utilitatẽ pegrinãtiũ & aliorũ q circueũt diuersas regiones & ad cõmutationes reꝝ sine qb9 nõ ẽ uita hũana. Rerũ. n. cõmutatio necessaria ẽ que cõmode nõ põt fieri sine nũmismate. Nõ. n. ĩ diuersa loca & remota portari possũt res cõmode ad pmutationẽ faciẽdã. Et iõ necessariũ fuit nũmisma & ars cãpsoria pp diuersitatẽ nũmismatũ. Hec aũt cõmutatio artis cãpsorie nõ hꝫ rõnẽ mutui qa ñ sperat̃ lucrũ pp dilationẽ tporis nec iterũ cãpsori reddit̃ sors eadẽ specie ulͥ numero qa dat monetã uni9 generis & recipit alteri9: puta dat turonẽses & recipit bonoios & ecõũso. Nec põt dici ẽptio ulͥ uẽditio ppriе: qa ẽptio & uẽditio ppe cõsistit in rebus appciabilib9 q̃rũ ptia mẽsurãt̃ & determinant̃ nũmismate. Hoc aũt genus fit ĩ sola cõmutatione nũmismatũ diuersorꝝ geneꝝ: & iõ ñ ẽ ẽptio & uẽditio: sed simplr̃ põt dici pmutatio Permutatio. n. dr̃ uno mõ generalit̃ qñ aliqd dat̃ loco alterius & sic cõphẽdit omnẽ cõmutationẽ. Secũdo mõ dr̃ qñ res det̃mĩata ad utilitatẽ uite dat̃ p alia re determĩata. Et hoc mõ determinat̃ de pmutatiõe ĩ iure canonico ut qñ pmutat̃ pbenda cũ pbẽda. Vel aliqd siͤe. Tertio mõ dr̃ pmutatio magis determinate ut nũmismatũ pmutatio. Et hoc mõ ars campsoria dr̃ pmutatio. Nõ obstat ꝙ iste ĩdebit9 usus sit pecuĩe quia ꝺm qd ait phus pmo poli. nũmisma ĩuẽtũ ẽ cã trãsmutatiõis: ut puta p nũmismate habeãt̃ res necessarie ad uitã. In cãbio aũt fit ut pecuĩa p pecuĩa habeat̃: qa rñdet Alex. qa cõmutatio taliũ reꝝ

cōmode haberi nō pōt pp diuersitatē nūmismatū: iō hec pmu
tatio cōcedit̄. Itē ī arte cāpsoria ñ ꝓprie cōmutat̄ nūmisma ꝓ
nūmismate: sed pmutat̄ usus ꝓpri⁹ nūmismatis ꝓ utroq; ge-
nere. Cōcordat Frā. de maronis ī. q. dicēs ꝙ sicut ars mercatio-
nū facta legitime ē nālis: & sicut mercatores sūt ualde utiles qa
aliq̄ habēt ī una regione que ñ ī alia: ita pecuīe ꝯmutatores seu
cāpsores qa una moneta currit ī una regione & nō ī alia. unde
ꝓ suo labore aliqd possunt lucrari licite.

2 Quare cāpsor pōt recipere lucꝝ pmutādo uerbi grā sterlīgus
ī anglia ualet. q. turonēses & ñ plus. Pone ꝙ cāpsor ꝓ cōmuta
tione sterlingorū uł ecōuerso ad turonēses aliqd accipiat: an li
ceat cū ñ laborat plusꝙ̄ usari⁹. Rñdet idē Alex. ꝙ nūmisma hꝫ
duplicē recōpēsationē. Vnā ex nā rei siue pōdere & materia &
aliā ex determīatiōe legis positiue: ex q̊ accidit ꝙ frequēt aliqd
nūmismatis gen⁹ ī aliq̊ loco ñ tm̄ ualet q̄ntū ualorē dedit illis
positio. Et iō qñ cāpsor aliqd gen⁹ nūmismatis accipit ñ ſm
determīationē & positionē legis: sed ſm estimationē pōderis
& materie: & aliud gen⁹ dat ſm estimationē & positionē legis
& fit iā recōpēsatio & eq̄litas īt̄ datū & receptū cōparādo ualo-
rē nūmismatis dati qd ualet ſm estimationē legis ad ualorē nū
mismatis accepti qd ualet tm̄ ſm naturā rei ad pōd⁹ seruat̄ ibi
iustitia silr̄is illi q̄ ē in ēptionib⁹ & uēditionib⁹. qa recōpensatio
fit hic p maiorē & āpliorē utilitatē dati apud accipientē a cam
psore ꝙ̄ recepti ab eo.

3 Quero pōe casū ꝙ qs dat marchā argēti ꝓ alia marcha argēti
soluēda & recipiēda certo termīo utrū iste cōmittat usrā. Rndꝫ
Alex. ubi supra pōt dici ꝙ aut uerisilr̄ sciť ꝙ marcha sit pl⁹ ua
litura tēpore solutionis aut uerisilr̄ dubitat̄. Si. n. uerisimile ē
ꝙ sit pl⁹ ualitura tēpore solutiōis: puta si qs dat marchā argēti
ꝓ alia marcha recipiēda tali tp̄r qñ magis reqrit̄ illa pecuīa &
p cōsequēs ē maioris ualoris: multū p̄sumit̄ cōtra sic mutuātē
ꝙ querat lucrū rōne tp̄ris. Distiguūt tñ qdā ꝙ si creditor non

erat seruatur⁹ eā usq; ad illud tps sed īteri erat illā cōsūpturus usa ē.qa ꝑ mīori ꝑtio recipit maius rōne tpris & lucrat̄ de eo ītermīo certo qđ nō erat seruatur⁹ usq; ad illū terminū.Si aūt erat seruatur⁹ ut sic seruādo usq; ad ꝑdictū terminū lucraretur distīgue:qa si aufert creditor ēptori uł debitori libertatē libe/rādi se a debito ꝑsumit̄ cōtra creditorē de usa:q̄ iō crediderit pecuniā ut debitorē oneraret piculo & se exoneraret.Si aūt ñ aufert libertatē a debitore sed cōcedit ei q̄ soluat qñcūq; uolu erit īfra terminū ñ peccat talis creditor qa ñ uidet̄ spare lucrū pp terminū:sed magis uidet̄ hoc fecisse ad releuādū iopiā debi toris.Si aūt uerisimił̄ dubitat̄ utꝝ pl⁹ uł min⁹ ualeat tp̄r soluti onis tūc posset excusari cōtract⁹ rōne dubii. Idē aūt iudiciū ē qñ species ꝑ specie.puta granū ꝑ grano.uinū ꝑ uino.oleū ꝑ oleo ad certā mēsurā dat̄.Cōcordat Monal.ī sum.

Queō pōe q̄ aliqs habēs pecuniā specialē quā timet tp̄r futo minorādā suo ꝑtio ꝫm statuta legis positiue uł dñi terre:& iō pp huiusmōi timorē nō uult dare pecuniā mutuo nisi reddat̄ si/bi ī eq̄li ꝑtio ī q̊ ē tp̄r mutui.uerbi grā aliqs hꝫ sterlīgos q nūc ualēt.q.turonēses & timet ne ꝑ auctoritatē dñi ī futuro tēpore minuāt̄ ī ꝑtio & sint tm̄ ualituri tres parisiēses pp quā causā fa/cto mutuo & diminuto ꝑtio cōsequēti tp̄r ñ uult recipere tot sterlīgos numero quot dedit tp̄r mutui:sed ꝫm ꝑtiū turonēsiū cui⁹ erāt tp̄r mutui.Querit̄ ergo utꝝ h̄ liceat. Rñdꝫ idē Alex. q̄ uidet̄ multis q̄ nō aliis aūt q̄ sic.qa aliud ē ī mutuo spare lu/crū aliud ē uitare dānū. Primū nō pōt fieri sine īiuria dei qa h̄ ꝓhibuit nec sine iniuria ꝓximi cui gratis debuit fieri mutuū. Qui aūt uitat dānū deo iniuriā nō facit cū hoc nulla lege ꝓhi/beat̄ nec ꝓximo fit iniuria qa nō ledit ꝓximū.qa uitat damnū suū:ī ꝓposito aūt mutuans magis querit uitare dānū suū q̄ ha/bere lucrū.Debitor aūt minus nihil accipit tp̄r mutuatiōis q̄ reddere teneat̄.Nec erat uerisimiłe pecuniā esse min⁹ ualiturā q̄ ualebat tp̄r mutui.qa uillificatio hui⁹ pecuie non accidit rōne

dilatiõis tẽporis:sed ex uolũtate legis latoris.

5 Quero põe q̧ deposui pecuniã apud cãpsorẽ sine aliq̊ pacto q cãpsor cũ dicta pecuĩa multũ fuit lucratus & soluit mihi pecuniã.ponam⁹.io. ꝓ cẽtenario mõ querit̃ utꝝ ista sit usura:Dicũt qdã q̧ aut deposui sub spe ipi⁹ remunerationis & tũc ẽ usura:secus si simplr̃.Et ĩ hoc stat̃ dicto meo qa ẽ questio de cõscia.Tu dic q̧ aut deposui ĩ specie & tũc qa ipe illicite usus ẽ pecuĩa deposita oẽ lucꝝ inde ꝓueniẽs debet mihi restituere:qa locupletior ex re mea factus ẽ.ar.ff.de nego.ge.l.q sine usuris. Aut usus est licite qa deposuerã ad numeꝝ & tũc si aio liberali & sciẽs se ñ teneri soluit:potero retinere id cũ bõa cõscia qa ẽ mera donatio. Aut soluit credẽs se teneri ex q̃dã eqtate que sepe mouet creditores mercatores ad remunerãdũ & idẽ qd s̃ ẽ. Aut credebat se teneri ex iure necessitatis cũ ñ teneret̃:& tũc dico q̧ licite recipio si nõ habui a pricipio animũ fenerãdi alias sec⁹.Nã obligatio ãtidotaris iustã parit retẽtionẽ p errorẽ soluti.ut.ff. de fideiuss.l.Si testator. §.i. Nisi esset error facti:ut quia putabat p suũ ꝓcuratorẽ esse pmissum cum non esset.tunc enim nec de iure iudiciali nec de cõscientiali retinere possum. Hec Bal.in.l.i.C.Pro socio.

6 Quero põe recipit qs pecuniã ultra mare uehẽdã & ibi reddẽdã certo pretio cõstituto an sit usura. Rñdet dñs Lau.q.29. ſm Inno.ĩ.c.fi.de usuris q̧ ñ: siue ĩ se recipiat piculũ siue nõ. Est.n. locatio opaꝝ siue custodie.ut.ff.loca.l.In naue saruphelli. Idẽ Hosti.tenet q allegat.ff.nau.cau.sta.l.Et ita fatet̃:tñ Inno.q̧ ũ nõ acciperet p̃tiũ tm̃ ut portet sed negotiatori mutuo dat ut ĩ illa negotiet̃ tũc ẽ usura:qa pecuie null⁹ ẽ usus uel utilitas si retineat̃ ĩ archa nec deteriorat̃ utẽdo .88.di.eiiciẽs. Vide ibidẽ p Io.an.& p Hosti.ĩ sum.de usuris. §. An aliquo uer. sed nũqd:& in glo in dicto.c.fi.

7 Quero cãpsor cãbiẽdo ul̃ pmutãdo recipit unũ denariũ ꝓ floreno & in distãti loco facit pecuniã numerari & ego hic do an

sit usura. Rñdet dñs Lau. uidet ꝙ sic: qa querit fructũ de pecunia que nõ parit. In cõtrariũ facit qa nõ ẽ mutuũ sed mutuatũ ad instar uẽditionis. Itẽ q ĩ loco distãti pecuniã numerari facit sus/cipit ĩ se piculũ. Hãc questionẽ format Io. de ligna. ĩ. c. fi. de usu ris: & ibi post multa dicit ꝙ ñ uidet bñ excusabilis nisi attẽto ĩteresse: qa attẽto subiecto pecuĩa ĩuẽdibilis: qa nulla rerũ esti/matio. ff. de fideiuss. l. Si ita nisi pp cursũ monete. Cõcludit fi/nalit ꝙ ubi pl⁹ recipit ñ ẽ bñ tut⁹ ĩ cõsciã. Hic aduertẽdũ si ue rũ foret huiusmõi cãbia ñ esse licita multi dãnarent. Et iõ ego puto licita esse dũ tñ debito mõ celebrẽt. Et dico ꝙ hic nõ in/terueĩt mutuũ: unde usura ñ põt dici nec ĩterueĩt aliqd qđ cõtra cõsciã edificet: uñ dico ꝙ ĩ pmo casu si tibi cambio florenũ & dãdo tibi florenũ aureũ recipis monetã ul' ecõtra: & in utroqꝫ casu uolo unũ denariũ ueri ualoris iã nõ illud uolo qa tibi uẽdã pecuniã que ẽ ĩuẽdibilis. Et firmauit Archi. iq. q. i. Nec ad pe cuniã respectũ habeo: sed ad ĩteresse meũ rõne laboris oparũ pẽsionũ fictorũ que sub eo huiusmõi artẽ exercẽdo iã nõ teneõ ĩcassũ laborare ĩ utilitatẽ aliorũ. Nã laboris itineris & expẽsarũ hñda ẽ rõ. ex de uoto. c. Magne. Bñ faciũt notata p Io. an. post Hosti. ĩ. c. Conquest⁹ ut p eũ in sum. de usuris. §. An aliquo ꝟ. .i3. Et ista uidet etiã fuisse intentio ipsius Io. de ligna. licet sa/tis confuse loquat.

Quid de cãpsore q accipit aliqd ut pecuniã quã sibi hic soluo faciat eã alibi ĩ loco distãti numerari. Rñdet idẽ ubi s̃ dicebat Io. de ligna. hoc casu cursus monete opat excessus ĩ ualorẽ ſm locorũ diuersitatẽ. Pl⁹. n. ualet florenus florẽtie q̃ alibi & plus ducat⁹ romanus rome q̃ alibi & sic de singulis. Est etenĩ alia rõ. s. piculi. Nõ ergo uẽdit pecuĩa que ẽ inuẽdibilis sed tm̃ hic soluit q̃ntũ ibi numerat. Nã tm̃ ualet un⁹ floren⁹ cũ uno dena/rio hic q̃ntũ ibi sine denario. Hoc ẽt opat monetarũ diuersitas quõcũqꝫ. Tm̃. n. ualẽt uenetiis cẽtũ ducati q̃ntũ florẽtie cẽtũ. 6. floreni aliqñ pl⁹ aliqñ minus. Nõ ergo pl⁹ soluit sed tantũdẽ. 8

Itē si aliqd pl⁹ ualeat illud pl⁹ cōputabit̃ rōne piculi & ut sub-
ueniat̃ salariis mīstroꝝ & pensionū & ut nō frustra opas ponat
& sudorē ī alioꝝ utilitatē.

Quid sit restituendū .c.8.

1 SVRA Octauo q̄ntū ad restitutionē.s.qd restituendū sit.
Vtꝝ qs teneat̃ ad restitutōeꝫ usuraꝝ. Rn̄det Alex.de alexā.ī suo
tractatu adūtēdū .ꝙ eoꝝ q̄ acqrūt̃ cū pctō quedā sūt ī qbꝫ n̄ trās
fert̃ dn̄iuꝫ:& quedā sūt ī qbꝫ trāsfert̃. In pmo casu necessaria est
restitutio:qa peccatū nō remittit̃ nisi restituat̃ ablatū.iq.q.s.
Et ē uerbū beati Augustini ad macedo. Si res aliena pp quā ē
peccatū reddi possit & n̄ reddit̃:pnīa n̄ agit̃ sed simulat̃. Si aūt
ueracit̃ agit̃ n̄ remittit̃ peccatū nisi restituat̃ ablatū. Talia sunt
que acqrunt̃ p furtū.ex̄ de furtis. Si qs:&.c.litteris:& que acq-
runt̃ p usurā.ex̄ de usuris.c. Tua nos:&.c.Cōsuluit. Et que acqrunt̃
p rapinā.ex̄ de rapto.c.i.&.c. In litteris. Et que acqrūt̃ p symo
niā.ex̄ de symo.c. Veniēs ad uos. In s̄o aūt casu.s.qn̄ transfert̃
dn̄iuꝫ n̄ ē necessaria restitutio oīuꝫ. Inducedi sūt tamē hoīes q
sic accipiunt ut inde faciāt bonas & largas elēmosinas. Et talia sunt
que acqrūt̃ p illicitas negociationes qn̄ negociatio ē illicita ex
pte psone:puta cū cleric⁹ uel monac⁹ negociat̃ q negociari n̄
debēt:uel qn̄ ē illicita ex pte modi ut cū qs negotiat̃ cū piuriis
& mēdaciis:secus si negociatio esset illicita ex pte cōtract⁹:ut-
puta ꝙ uēditio fit ī fraudē usurarū:qa tūc ē īdirectū mutuū & te
net̃ qs ad restitutionē.

2 Vtrū qs teneat̃ restituere rē eādē numero. Rn̄det idē Alex.ubi
supra ꝙ alit̃ ē ī furto & ī rapina ꝙ̄ ī usura. Nā aliq̄ mō ē uolunta-
riū ī usura:licet sit uolūtariū mixtū. In rapina aūt & furto ē sim-
plicit̃ īuolūtariū pp qd̄ equ⁹ furat⁹ iure poli.semp ē restituen
dus:idē nuō ī cuiuscūqꝫ man⁹ transierit:nō sic aūt ē d̄ equo ac-
cepto p usurā sed sufficit ꝙ fiat restitutio ptii. Duplex aūt ē rō.
Prima qa illud qd̄ accipit̃ ultra sortē ī usura n̄ ē simplr̄ uiolentū

nec p uim factã dño rei: nec ẽ omnino ĩuolũtariũ. Quod aũt ac
cipit ĩ rapina & furto accipit p uiolẽtiã & cõtra uoluntatẽ dñi.
Secũda rõ ẽ qa usa ẽ ĩ ɔtractu mutui. In mutuo aũt ñ ẽ necesse
q̄ q accipit mutuo reddat mutuãti idẽ numero: sed sufficit q̄
reddat eq̃le ĩ p̃tio. Et eodẽ mõ uidet esse dicẽdũ ĩ excrescentia
que accidit rõne mutui: qa nõ ẽ necesse q̄ restituẽs lucrũ resti-
tuat idẽ nuõ: sꝫ sufficit q̄ reddat equalẽs ĩ p̃tio. Cõcor. Hosti. ĩ
sum. li. 3. ti. 4.
Vtꝝ sufficit q̄ qs restituat nõ plusq̄ accepit cũ dicat exo. 22. 3
Si qs furatꝰ fuerit bouẽ aut ouẽ aut occiderit aut uẽdiderit p
uno. 5. uł. 4. oues p una. Itẽ Luc. 19. dixit Zacheus. Si quẽ frau
daui reddo q̃druplũ. Rñdet idẽ Alex. ubi supra q̄ sufficit q̄ qs
restituat tm̃ q̃ntũ accepit: qa sic restituendo reducit qđ iniuste
actũ ẽ ad eq̃litatẽ. Leges aũt p̃dicte nõ obligãt post xp̄i aduẽ-
tũ: qa cerimonialia & iudicialia ñ obligãt post xp̄i aduẽtũ: licet
possit statui a iudice p bono cõi. Et iõ dicit q̄ alit ẽ ĩ usa q̃ in
furto & rapina. Vsa. n. dicit actionẽ uiolẽtã nec qcqd factũ est
iniuriã pximi. Et iõ solũ uidet dicere quãdã ĩeq̃litatẽ ex pte rei
accepte que nõ põt accipi rõne mutui cũ debeat esse gratuitũ
pp qđ ad eq̃litatẽ faciendã sufficit q̄ fiat restitutio rei ita q̄ tm̃
restituat q̃ntũ accepit. Rapina aũt & furtũ magis dicũt uiolẽ-
tiã que rep̄mẽda ẽ p penã. & iõ si a iudice condẽnat raptor uel
fur tenet plꝰ restituere q̃ accepit. Nõ sic ẽ anteq̃ sit cõdẽnatꝰ
Illud ergo plꝰ ad qđ iste tenet ẽ qd p modũ pene ĩfligẽde ra-
ptori uł furi: & ñ qa qs illud reddere teneat quia raptor uł fur
teneret qđ falsum est.
Vtꝝ hõ teneat restituere ea que legitima mercatione lucratꝰ 4
ẽ de bonis que ip̄e & eiꝰ p̃r acq̃sierat p usã. Rñdet Alex. ubi s̃
post duas op̄ones priꝰ recitatas q̃s ñ tenet ẽt Ric. Alii distin-
guũt tã ĩ rapina q̃ ĩ furto dicẽtes q̄ reꝝ quedã sũt q̃ꝝ usꝰ earũ
nõ ẽ cõsũptio sicut res que habẽt usũfructũ de se sicut ager ui-
nea uł domus: & ĩ talibꝫ restituẽde sũt nedũ res sꝫ ẽt pueñtus.

In hoc tñ differt usari⁹ a raptore ₰m q̄sdã qa usari⁹ põt dedu cere expẽsas & forte opas suas moderatas:nõ sic aũt fur uł la-tro ut mitius agat̃ ĩ hoc cũ usario q̄ cũ fure & raptore: qa fur & latro ñ deducũt expẽsas nec opas suas:licet alii hoc ĩtelligãt in foro iudiciali. In foro aũt cõscie dñt et̃ furẽ & latronẽ posse deducere:qa iniquũ ẽ aliquẽ locupletari cũ dãno alteri⁹:postq̄ ei plene de dãno ẽ satisfactũ. Quedã aũt sũt alie res que ñ hñt usũfructũ sicut pecuĩa:& ĩ talib⁊ ñ tenet̃ qs restituere ꝓuentũ ꝓueniẽtẽ ex tali re:cui⁹ rõ ẽ qa talis res ex nã sua ñ h₃ ꝓuẽtũ sed ꝓuẽtus ẽ ex ĩdustria uł solertia hũana pp qđ lucꝝ ꝓueni-ens ex tali industria fit illi⁹ q lucrat̃:& hoc si iuste negociat̃ uł iuste emat aliquid:unde si aliquis ex pecuĩa usaria negociatus ẽ & lucrat⁹ & inde emit p̄diũ & fruct⁹ pcipit nec lucꝝ nec hu iusmõi fruct⁹ tenet̃ restituere:& hoc qa totũ lucꝝ ẽ ex ĩdustria opãtis:& idẽ dicẽdũ de lucro qđ habet̃ ex pecuĩa furtiua uł ra-pta p negociationẽ aut p ẽptionẽ p̄dii & fructuũ ei⁹. Sec⁹ aũt ẽ ĩ re que h₃ usũfructũ:uñ si qs usari⁹ p usã extorsisset agꝝ uł uineã nõ solũ tenet̃ restituere rẽ:sed et̃ fruct⁹ pceptos ex tali-bus reb⁊:& multomagis ad hoc tenet̃ fur uł raptor & hoc quia sũt fruct⁹ reꝝ q̄rũ ali⁹ ẽ dñs. Fruct⁹ aũt pecuie nõ ẽ ex nat̃a rei:sed ex industria & labore. Licet aũt usari⁹ nõ fit uer⁹ dñs pecuĩe quã accepit p usã:tñ est dñs laboris. Non obstat. ex͂ de usis. c. Cũ tu maĩfestos ĩ fine ubi dr̃ q̄ possessiões ẽpte de usis uẽdi debẽt & ĩparũ p̄tia his a qb⁊ sũt extorte use eadẽ rõne qc-qd de usaria pecuĩa emit̃ restitui debet:qa rñdet Alex. notabi lit qa decretalis dicit q̄ possessiones uẽdant̃ & nõ restituãt̃ q̄si dicat q̄ bona usarii oĩa sũt obligata illis a qb⁊ use sũt extorte & iõ si usari⁹ ẽ nõ soluẽdo oportet tales possessiones uendi ut fiat restitutio non aũt o₃ ipas possessiones restitui qa forte ua lẽt pl⁹ q̄ reqreret restitutio. Cõcor. Ric. ĩ. q. di. i5. arti. ul. q. 6. & Tho. & Rodonẽsis. & Astẽsis li. 3. ti. 4o. cõcor. et̃ Hosti. dicẽs q̄ usari⁹ tenet̃ ad restituẽdũ usas & ĩteresse debitoris ĩ q̊ qdẽ

dãnũ & lucrũ suũ ẽ cõputandũ ꝑ tex.ff. de eo qđ cer.lo.l.3.§.
penul.ĩ fi.& nõ placet ei ĩterp̃tatio quã Ray. ꝓ usurario facit cõ
sulẽs ꝙ usurarius postꝙ̃ satisfecerit de usuris petat a debitore ue-
niã ad cautelã qa forte teneť ei ãpliꝰ aliqd ei restituere ꝓ inť-
esse aliq̃ & dãno. Nõ uult.n.Hosti.ꝙ debitor ultra suũ ĩteresse
possit lucꝝ petere:qa hoc esset suũ repetere cũ usuris. Idẽ ẽt di-
cẽdũ sm Rodo.de lucro habito de re furtiua uel rapta ꝑ nego
ciationẽ uel cõparationẽ redditus uel predii factã de re huius-
modi furtiua uel rapta.
Sed qd fiat si tales possessiones deueniãt ad alteriꝰ manꝰ.Rñ 5
det Alex.unaa cũ glo.ĩ dicto.c.Cũ tu.ex̃ de usuris.ꝙ si predicte
possessiones ꝑueniãt ad manꝰ alteriꝰ ex cã lucratiua & usurarius
nõ ẽ soluẽdo uẽdi debẽt & restitui eaꝝ p̃tia & hoc ad quẽcũqꝫ
deueniãt res de pecuĩa usuraria ẽpta secus si emisset rẽ uł ex alia
causa onerosa adeptus esset ab usurario bona fide nõ credens
forte eũ usurariũ uel credens rem illã non esse emptã de pecu-
nia usuraria uel credens ip̃m usurariũ aliter habere unde pos-
sit reddere usuras.
Vtꝝ usurarius teneať ad dãnũ qđ incurrit ille a q̃ usuras extorsit. 6
Rñdet Ric.ĩdistincte.ꝙ sic ubi s̃. Alex.uero de ales dicit. ꝙ qs
dãnificať duobꝫ mõis.Vno mõ cũ sibi auferť id quod actu habꝫ
& tale dãnũ semp ẽ restituẽdũ:ut si qs dãnificaret aliquẽ dirru-
ens domũ eiꝰ teneť restituere tm̃ q̃ntũ ualet domus eiꝰ. Secũ-
do mõ qs dãnificat aliquẽ nõ ꝙ auferat sibi qđ habet sꝫ qa ĩpe
dit eũ ne habeat qđ erat ĩ uia habẽdi.Et talis sic danificãs non
teneť ad restitutionẽ ex equo.qa minꝰ ẽ habere ĩpotẽtiã & eẽ
in uia ad habẽdũ ꝙ̃ habere ĩ actu. Dãnificãs aũt ĩ mĩori nõ te-
neť restituere plꝰ qa sic restitutũ ñ ẽ simplũ sed multiplicatũ:
& iõ qa dãnificat hoĩeꝫ ĩ agro seminato:puta effodiẽdo semĩa
nõ teneť restituere totũ p̃tiũ seu ualorẽ messis future:qa nõdũ
fuit habita nisi ĩ potẽtia.Eodẽ mõ si qs detinet pecuniã credi-
toris ultra terminũ p̄fixũ nõ teneť restituere totũ lucrũ quod

posset fieri de illa pecuīa qa tale lucrū causale ē qa forte merca
tor inde pdet. Alio mō dicūt sic alii. q̄ ī restitutiōe faciēda duo
sūt attēdēda .s. ualor rei que ablata ē uł equalēs. Secūdo cōside
rādū ē dānū qđ illatū ē ī iniuriā passo. Et de hoc notādū ē q̄ h̄
dānū aliqn̄ illatū ē. pmo & p se & directe & tūc īferēs dānū te-
neť restituere. Verbi grā: si aliqs pass⁹ dānū p pecuīa sibi abla
ta ī h̄ q̄ uolebat emere sibi necessaria ad uitā siue soluere ēpta
uel debita: & iō ī expoliatiōe talis pecuīe īcurrit dānū: puta qa
eū oportuit uēdere possessiōes sibi utiles uł recipere pecuniā
mutuo & forte ad usurā: ī tali casu teneť qs restituere dānū. Alio
mō īferť dānū tm̄ p accidēs: ut puta qa qs n̄ cōsecutus ē lucrū
qđ intēdebat ex pecuīa: & tale dānū non teneť restituere quia
pecuīa de nā sua n̄ habet partū. Sec⁹ tn̄ ē ſm istos in reb⁹ que
ex sui nā & ſm morā tēporis augeri possunt & decrescere ſm
q̄ sūt aīalia qa talia de se habent partū: & iō spoliator teneť re
stituere ptiū ipaꝝ reꝝ qđ ualiture erāt tp̄r q̄ restitutio fit. Hoc
tn̄ ē dubiū utꝝ spoliator ad hoc teneať qa res nōdū habita erat
sed habēda. Secūdū hoc ergo supposito casu q̄ fur furat⁹ ē pul
lū equū uel uitulū quē uer⁹ dn̄s cōseruatur⁹ erat usq; ad annos
pfecti ualoris. fur statī uēdidit & liberauit se a furto fur aūt nō
solū ad ualorē pulli uel uituli: sed ēt ad ualorē eius qđ ualiturus
erat tp̄r restitutiōis teneretť. Hoc tn̄ dubiū ē tū qa tał ualor ē ī
potentia tū quia animalia interim mori possunt. Cōcor. Astē-
sis in sum. li. 3. ti. 4.

v SVRA Nono q̄ntū ad restitutionē. s. cui sit faciēda. Quero
cui fieri debet restitutio. Rn̄det Alex. q̄ regularit̄ illi a q̄ acce-
pta ē usura. Fallit ī aliqb⁹ casib⁹. Primo si res que restituiť n̄ ē ad
utilitatē ei⁹ cui restituiť sed poti⁹ ad nocumtū: & iō n̄ ē reddē-
dus gladi⁹ deposit⁹ furioso. sed magis ē tenēd⁹ usq; ad cōgruū
tēp⁹ q̄ posset reddi. Secūdo si ille cui reddi debet ē mortu⁹ qa
tūc debet restitui heredi uł ī casu executorib⁹. Tertio si ille cui

debet ẽ ignot⁹: tũc enĩ debet hõ restituere ſm ꝙ põt. ſ. dando ecclĩas paupib⁹ ꝓ salute illi⁹. Quãdo. n. ignorãt expoliati uel nõ inueniũt tũc cũ cõsilio & auctoritate ecclĩe distribuant in pias causas: puta ĩ alimoniis paupũ uł redẽptionẽ captiuoꝝ & hoc ĩ uilla uel dyocesi ubi rapina facta ẽ si cõmode fieri põt. Q si ñ põt: puta qa uilla ẽ nimis remota uł ex alia cã: sufficit ꝙ fiat alibi addit Hosti. ꝙ ubi ignorat cui dꝫ fieri restitutio ẽ paupib⁹ erogãdũ uł ẽt illi q tenet restituere ꝓ ecclĩa si egeat reliquẽdũ. Hoc dicit ĩ sum. ĩ ti. de penitẽ. §. quib⁹ uer. Sed que forma ser uãda ẽ. Quarto si ille cui debet fieri restitutio ẽ nimis distans. Tũc. n. si ñ põt fieri nisi maiorib⁹ expẽsis ꝙ̃ sit res que dꝫ restitui põt dare ĩ pias causas uel si ñ põt fieri cõmode res dꝫ transmitti illi cui⁹ ẽ uł admin⁹ reseruari ĩ aliq̃ tuto loco donec dño assignet. Quĩto pp turpitudinẽ dãtis: ubi ꝑmo notãdũ ẽ. ꝙ aliqs duplr̃ dat illicite. Primo mõ qa ipa datio ẽ illicita sicut pꝫ ĩ symonia. Et tali casu posito q dedit amisit qđ dedit: & iõ non debet sibi fieri restitutio. Accipiẽs aũt turpit accipit: & iõ non põt sibi retinere datũ sed magis debet cõuerti ĩ pios us⁹. Alio mõ dat illicite ñ qa datio sit illicita sed qa dat pp rẽ illicitã sic cũ qs dat meretrici pp fornicationẽ: tũc. n. mulier põt retinere: sed dãs repetere nõ põt. Põt & alit distĩgui ĩ casu ꝓposito qa pecuĩa aliqñ male accipit & sine culpa illi⁹ a q̊ accipit sicut patet ĩ rapina furto & usura: & tũc põt restitui illi cui⁹ fuit qa ñ amisit dñiuꝫ suũ. iq. q. ſ. Nõ sane ĩ fine ubi dr̃. Qui uero cõtra ius societatis hũane furtis rapinis calũniis & oppressionib⁹ ĩuasionib⁹ aliq̃ abstulerit reddẽda poti⁹ ꝙ̃ donãda cẽsem⁹ Zachei publicani exẽplo q. ſ. dixit. Si aliquẽ defraudaui reddo quadruplũ. Aliqñ tñ aliqđ accipit sine culpa accipiẽtis ñ tñ sine culpa dantis: ut puta qa mala ĩtẽtione dat & tñ accipiẽs bona fide accipit: & tũc si illud qđ datũ fuit ĩ ꝑtãte dãtis fuit retinere põt. Si aũt nõ retinere ñ põt: ut puta qa dedit alienũ & debet reddere illi cui⁹ ẽ. De hoc iq. q. ſ. & ẽ uerbũ Augustini de uerbis

dñi q dicit. Nolite facere e℞ias de fenore & u℞is. Itē idē Augu⁹ in q̃dā omelia. Quid possem dicere. Multi sūt xp̄iani diuites auari cupidi: nō habeo peccatū si eis abstulero suū: & paupibus dedero. Aliq̃n ē peccatū ex p̄te utriusq₃ ut ī symonia & tunc obseruādū q̄d dictū ē. Astensis dicit ꝙ si sciat̄ a q̊ extorta ē re/stituēda ē ei si sit p̄sēs. ex̄ eo. c. Cū tu. §. Sup his si uero sit ab/sens restituat̄ ei⁹ heredi uł ꝓcuratori si sit. Si uero nec ip̄e nec heres ei⁹ nec ꝓcurator sit p̄sēs & u℞ari⁹ nouit ubi ille habitat debet ei mittere aliq̊ mō si pōt fieri fidelir̄ & secure. Hoc. n. sēp faciēdū ē q̄n cōmode fieri pōt. Et ℞m Ber. mitti debet sūptibꝰ ip̄i⁹ debitoris absētis ar. ff̄ de op. li. l. Ope. Si tn̄ expēse nimis excederēt sūmā illi⁹ u℞e tūc debet paupibꝰ erogari. secunda. q. .6. anterior. ex̄ de iudeis cū sit. ex̄ e. Cū tu ī glo. Hosti. uero di stīguit ꝙ si u℞ari⁹ q ē male fidei possessor alio se trāstulit q̃ꝫ ŭ usuras exercuit tūc ꝓpriis sūptibꝰ mittere tenet̄. Si uero is a quo u℞as extorsit uł heres ei⁹ alio se trāstulit tūc locū hꝫ ꝙ alii dn̄t. Et ꝓbat̄ ℞. ff. de rei uē. l. Si res. & l. Si ŭo: & ī oībꝰ ℞m Ro. pēsāde sūt circūstātie. s. q̄ntitas rei debite remotio loci expēse que fierēt ī mittēdo & pauptas & diuitie ei⁹ cui restitutio fieri debet qa nullo mō debet ꝑ re tā modica ꝓximū suū grauare. unde n̄ oportet ꝙ tūc mittat & ī talibꝰ recurrēdū ē ad arbitriū boni uiri hoc Rodo. Ceteꝝ si de ei⁹ aduētu ꝓxīo speret̄ tunc pecuīa deponet̄ & cōsignabit̄. C. de usu. cap. l. acceptā ℞m Go. Itē si res esset magni ualoris & n̄ posset cōmode mitti ei cui⁹ ē deberet ī aliq̊ tuto loco deponi & cōsignari ℞m Tho. Si uero u℞ari⁹ nesciret nec speraret ꝙ defacili scire posset ubi ille ha/bitaret nō tenet̄ uagari ut īueīat eū ar. ff. de op. li. l. Quod nisi .§. l. ex̄. e. Cū tu ī glo. Vel si sciret tn̄ eā cōmode mittere non posset debet eā paupibꝰ erogare. 2. q. 6. anteriorū. Et meli⁹. ex̄ .e. Cū tu ℞m Ray. & Bar. ibidē: & idē ītelligēdū si scire n̄ possꝫ a q̊ eā acceperit. Et q̄d dictū ē de eo a q̊ extorte sūt u℞e. idē ī/telligēdū ē p̄oīa de ei⁹ herede si ille n̄ sit sup̄stes. Monal. dicit.

ꝙ q̄n nescit̄ pſona cui reſtitutio fiēda ē uł ſi ſcit̄ tn̄ ē abſēs ī re-
motis ptib⁹ nec ſperat̄ ꝙ de facili poſſet ſciri debꝫ pauperib⁹
erogari cū auctoritate eccłie. Si aūt ſcit̄ mittat ei ſi aliquo mō
pōt fidelit̄ fieri & ſecure: alioquī cū auctoritate eccłie paupib⁹
det̄. ar. ex̄ de uſ͛is. c. Cū tu ubi de hoc: &. 2. q. 6. anterioꝝ. Sꝫ q̄n
ſcit̄ pſona uł ſciri pōt ſemp faciēda ē ei reſtitutio cū cōmode
fieri pōt. Pēſande ſunt tn̄ circūſtantie. ſ. q̄ntitas rei debite &
remotio loci & expenſe que fierent ꝑ mittendo. Et ſi ē diues
ille cui fienda eſt reſtitutio ita ꝙ nullo modo deberet ꝑ re tā
modica ꝓximus grauari: & tūc nō oportet ꝙ mittat̄ & ī talib⁹
recurrendū ē ad arbitriū boni uiri.
Quero pōe caſū ꝙ p̄latus eccłie iniuſte ſubtraxit querit̄ ergo: cui debeat reſtituere. Rn̄det idē Alex. uidet̄ ꝙ eccłie: qa ab ea 2
ſubtraxit. In oppoſitū facit: qa cū p̄lat⁹ ſit cōſeruator rerum
eccłie deueīet id qđ reſtituit̄ ad reſtituētis manus. Dicēdū eſt
bn̄ ꝙ p̄lat⁹ duob⁹ moīs pōt aliqđ ab eccłia ſurripe. Vno mō ſi
ſurripit rē alteri & nō ſibi deputatā. ut puta qa ſubtraxit rē ca-
pituli. Et tūc res reſtituēda ē ei cui⁹ ē. Secūdo mō quia rē ſue
eccłie deputatā trāſfert ī dn̄iū alteri⁹: puta cōſanguinei uł aī-
ci. Et tūc talis res debet reſtitui eccłie. ut cōuertat̄ in utilitatē
ei⁹: ut cuſtodiat̄ uſqꝫ ad ſucceſſoris aduentū.
Quero pōe ꝙ xp̄ian⁹ recipit uſ͛as a iudeo cui reſtituet. Rn̄dꝫ 3
Aſtēſis ubi ſupra: liberabit̄ eidē reſtituēdo. Cōuenīēti⁹ ē tamē
ſ͛m Ray. & Hoſti. ꝙ ip̄e noīe illi⁹ iudei cū auctoritate eccłie il-
lis xp̄ianis ſatiſfaciat a qb⁹ ille iude⁹ uſ͛as exegerat uł qb⁹ alias
obligat⁹ erat. ff. de negociis ge. l. ſoluēdo. &. l. cū pecunia uel
apđ edē ſacrā uł aliū locū tutū tn̄ auctoītate eccłie noīe illi⁹ iu
dei pecuniā deponat ut cū ille iude⁹ reſtituerit: eidē reſtituat̄.
Et idē ītelligēdū ē ſ͛m Ray. q̄n reſtitutio debet fieri uſ͛aꝝ rece
ptaꝝ a xp̄iano uſ͛ario. Quod aūt dictū ē. ſ. ꝙ ip̄e noīe illius &
cetera. ſ͛m Rodo. ē ueꝝ q̄n factū ē occultū & nō generaret̄ ſcā-
dalū talit̄ ſoluētis uel piculū: alias ſufficit ꝙ reſtituat̄ illi a q̄ ſūt

accepte. Cōcor. Monal.

4 Pone casū ꝙ culpa ē ex pte accipiētis & dantis sed tñ ē sine iniuria alicui⁹: ut cū iudex dicit iudiciū iustū & testis ue℞ testimoniū & aliqd dat̄ qd̄ nō debet dari: qa sicut Aug⁹ ad macedoniū nō iō iudex debet uēdere iustū iudiciū aut testis uerū testimoniū qa uēdit aduocat⁹ iustū patrociniū: & iurispit⁹ uerū ꝯsiliū. Illi. n. int̄ utrāqꝫ ptē ad examen adhibent̄. Isti ex una pte consistunt. Hoc casu posito pōt ne accipiēs retinere pecuniā. Et uidet̄ ꝙ nō. qa rōne sui delicti uidet̄ amisisse ius acqrēdi dñium nec ēt restituēda ē danti q q̄ntū ī se fuit abdicauit eā a se. Pro hac sentētia uidet̄ Aug⁹. q dicit de dāte ꝙ ille solꝫ male sibi ablatā pecuniā repetere q iustū iudiciū emit qd̄ uenale esse ñ debuit. Et ibidē dr̄ ꝙ tales facilius ea que hoc mō acqsierūt tāq̄ sua paupib⁹ largiūt̄ q̄ eis a qb⁹ accepta sūt tāq̄ aliena restituāt. Sic ergo ſm hoc q pecuniā accepit ut iudicaret bñ aut ñ iudicaret cū ex officio suo teneat̄ gratis & bñ iudicare pecuniā retinere nō pōt: qa turpit̄ accepit & crimē cōcussiōis cōmisit. Est aūt crimē cōcussiōis cū qs ī officio cōstitut⁹ aliqd p metū extorquet a subditis: aut qñ nō uult facere id ad qd̄ tenet̄ nisi pecūnia data. Aut ē aliqs officialis aut miles q ultra cōstituta sibi stipēdia extorquet. cōtra illud Estote cōtēti stipendiis uestris Vel crimē cōcussionis ē ī accusatore qui desistit pp pecuniā ab accusatione. Posset ēt dici ī hoc casu ꝙ sic dās pecuniā: aut dat bona intētiōe ut. s. sibi ius & eqtatē seruet: & tūc possꝫ sibi reddi. Aut eo aīo dat ut animū iudicis sibi īclinet uel corrūpat: & tūc dari debet paupib⁹ uel illi in cui⁹ iniuriā data est si ē īiuste iudicatū. Hec Alex. de alexā.

5 Sed quid si pecunia data sit symoniace ī iniuriā eccłie: nā uidet̄ ꝙ sit dāda eccłie ī cui⁹ iniuriā data ē. ex̄ de symo. c. Ad h. Aut ubi mādat̄ restitui pecunia accepta symoniace. Hoc ēt pbat̄ ex̄. e. c. Audiuimus. In ꝯtrariū facit. c. Veniēs. ex̄ de symo. ubi mādat̄ ꝙ tał pecuīa restituat̄ illi q dedit. Distīguūt aūt qdā

dicētes ꝙ ſi totū capitulū aliqd dedit ñ debet ei reſtitui. Si aūt un⁹ duo uł tres uel extrane⁹ deliqt dāda ē eccłie: qa ñ dꝫ deli- ctū pſōe ī dānū eccłie redūdare. Et ī ꝑ caū loqt̃. c. Veniēs. Alio aūt caſu alia. c. Vel dicēdū ē meli⁹ ꝙ. c. Veniēs loqt̃ de pecunia data ꝑ ingreſſu monaſterii que mādat̃ reddi dāti ſi debet īgre di ī aliud monaſteriū ne ſit oneroſus monaſterio. Si tñ tał uel let ī ſeculo remanere ñ eſſet ſibi reddēda. Hec Alex. de alexā.

SVRA Decio. ſ. qs teneat̃ ad reſtitutionē. Quero an tabel- liones q ſcient̄ cōficiūt inſtrumēta ſup uſ̄is teneāt ad reſtitutio- nē. Hoſti. ī ſum. ī ti. de uſ̄is §. An aliq̄ uer. qd de notariis nihil dicit de reſtitutione ſed dicit ꝙ piuri ſunt. qa qñ creant̃ iurant ꝙ hec ñ faciēt. ergo de cetero nec teſtificari poterūt nec publi ca cōficere īſtrumēta. Periurus. n. teſtificari nō pōt qñcūqꝫ pe nitentiā egerit. ex̄ de teſti. c. Ex pte: & c. fi. Ex hoc ēt ſūt infa- mes qbus ſunt actus legitimi interdicti. extra de teſti. c. Licet ex quadam primo reſponſo ad fi. Hec Hoſti. Vide ſupra reſti tutio quinto. 1

Quid de ꝑlatis ſigillātibꝫ & ſubſcribētibꝫ ſe ī īſtrumētis uſ̄ariis Hoſti. ī ſum. de uſ̄is §. An aliq̄ uer. fi. & Gof. ī ſum. e. ti. in fi. Dicūt ꝙ pticipes ſūt crimīs uſ̄aꝝ & ſi nō cōmodi: nā ſubſcri- ptio ī multis iuris articulis cōſēſū & approbationē inducit. ex̄ de re iudi. c. Cū int̄ uos. C. Si cer. peta. l. mutue. c. De admini. Tuto. l. Si nō ſubſcripſiſti. Sed fateor ſi qs inſtrumēto nō lici- to ſe ſubſcribat & eius tenorē ignoret ñ approbat nec cōſētit . C. plus ualere qđ agit̃. l. ultīa. Sigilla ēt ꝑlatoꝝ faciūt īſtrumēta autentica. ex̄ de fide inſtru. c. ſcripta. Per hoc igit̃ laici creden tes cōtract⁹ huiuſmōi ꝑ eccleſiā approbāi ſecuri⁹ peccāt: & iō de talibꝫ dici poteſt laque⁹ iuuenū omnes uos: ut. 2. q. 5. Paul⁹ idē Monal. 2

Quid de his q tp̄r meſſiū & uīdemiaꝝ emūt uili⁹ frumenta & uina ut uēdāt carius. Rñdꝫ Goſ. ubi ſ̄. ꝙ ñ tenēt̄ ad reſtitutionē 3

sed ē turpe lucrū. Nec tenet aliqbus ad restitutionē: sed ī iudicio aīe tanq̄ male acqsita que ex hoc acqsierūt debēt paupibus erogare. Ad qd nō puto illū teneri q nō hac intētiōe emit sed ut domui sue puideat & tādē ex aliq cā partē uēdidit & carius: nā qcqd agāt hoīes intētio iudicat oēs. Itē dicit Monal. ī sum. s. q qui tpr messis uel uīdimie emūt ānonā ex cupiditate uel uinū uilius ut postea carius uēdāt peccāt mortalit siue sint clerici siue laici. Et ē turpe lucrū. Secus tñ si aliqs pp necessitatē: ut. s. de illa ānona uel uino uiuat & postea nō īdiget sicut credebat. Hic pōt licite uēdere put uēdit coīt in foro cōi: licet uēdat carius q̄ emerit. 14. q. 4. Quicūq: &. c. canonū. Idē dicendū ē de illo qui emit ānonā uel uinū cā negociādi dū tñ nō ex cupiditate h faciat. sed ex lucro moderato sibi puideat maxīe cū nescit aliā artē nec alias habet unde sustētet. Similit pōt emere qs annonā si timet caristia ī ciuitate: qa uidz uictualia extrahi de terra dūmō nō emat ut carius uēdat sed ne egēs fame peat exēplo Ioseph. geñ. 41. Qui frumēta cōgregauit nō ut carius uēderet sz ut populū a fame liberaret q tamē postea uēdidit sm cōe forū & tales si sic emerēt mererēt. Alit aūt emētes pter q̄ ī pdictis casibus continet tenent tanq̄ turpe lucrū paupibus erogare nō tamē de necessitate

q Similit nefandi sunt mercatores qui ea intētione emunt aureos ul alias monetas ul res uenales & pcipue uictualia ut de talibus caristiā īducant.

q Quero pone q usarius emat equū ul pdiū de pecuīa usaria & donat rē illā alteri & postea efficit nō soluēdo utrū ille q soluit usas possit cū effectu petere rē ēptā de usis ab ipo possessore cui donata ē: & utrū ille ī foro penitētie restituere teneat. Rñdet Monal. ī sum. q licet ptiū ex re furtiua redactū nō sit furtū. ff. de furtis. l. qui uas. §. ul. & uitia psonalia nō trāseāt ī successores. ex de fili. psbi. . c. ex trāsmissa. Tñ iste pōt petere & iste restituere tenet. ex de usis. c. cū ī tua. Sic. n. credit hic res loco

ptii sic ecõuerso ptiũ loco rei succedit .ff.de peti.here.l. Si rẽ & ptiũ Tenet ergo ille ad quẽ pueĩt res ẽpta de pecuĩa usaria restituere si habuit rẽ illã ẽptã ex cã lucratiua. Sec9 tñ si emis set uel ex alia cã nõ lucratiua adept9 esset bona fide ab usario nõ credẽs eũ forte usariũ. Aut credẽs rẽ illã nõ esse emptã de pecuĩa usaria aut ip3 usariũ habere alias unde posset reddere usas. Cõcor. Gof. & Hosti.ĩ sum.de usis.§.fi. Cõcor.et Spe. in ti.de usis.uer.pone usari9.

Quid si talis possessio pueĩat ad illũ q usã soluerat ex cã lucratiua nũqd extinguit ei9 actio quã prius habebat cõtra illũ tertiũ possessorẽ. Rñdet Hosti.ĩ sum.§.fi.q sic. Tñ sm Gof.usarius uel ei9 heres mĩme liberat.ff.de vbo.oblig.l.Int stipulãtẽ ·§·.Si rẽ.&.ff.de solu.l.Quotiẽs. 6

Quid de heredib9 usarii. Rñdet Hosti.ĩ ti.de usis.§.que pẽa. v.hac pena q nõ tenẽt restituere:nisi qten9 uires hereditates patiũt de appella.c.qua fronte:& de rapto.c. in litteris. 7

Quid si alter heredũ factus est nõ soluendo nũquid ali9 tenet in solidũ. Rñdet idẽ supra q in solidum tenet inquãtũ ad ipm de hereditate puenit:nã & res hereditaria obligata uidetur de usis.c.cũ tu.§.fi. 8

Quid de illis dñis q multa recipiũt a iudeis cũ sciãt eos nihil habere nisi de usis & q bona que possidẽt ad restitutionẽ nõ sufficerẽt. Rñdet idẽ ubi s sm Rodo.q tenenẽt ad restitutionẽ. pceptoꝝ si ex cã lucratiua pcepũt. Pñt tñ ab eis accipe qd sibi debẽt sicut & alii creditores. 9

Quid de genero raptoris uel usurarii nũqd põt accipere dotẽ de bonis eius cũ qcqd habet nõ sufficiat ad reddẽdũ qd habet de usa. Rñdet Astẽsis ĩ sum.li.3.ti.q.sm Rodo.licet dos nõ pueĩat ex cã lucratiua sed accipiat pp onera mrimonii supportãda si tñ talis ueritatẽ sciẽs aut crassa ignorãtia ductus 9traxit cũ filia:talis nõ debuit dotẽ recipere de reb9 huiusmõi de eqtate canonica licet de subtilitate iuris ciuilis alit forte poss3 dici. 10

Si aũt fuit ductus ignorãtia ꝓbabili: puta qa credebat soceꝝ ñ esse usariũ uel alias soluẽdo esse: põt recipere dotẽ licet postea intelligat ueritatẽ. Cõcor. Monal. Alex. de alexã. cõtrariũ tenꝫ Vide supra. Restitutio. 2. § . 63.

ii Quid de creditore nũqd põt recipe qd sibi debeť a tali usario uel raptore cuiꝰ. s. oĩa bona que habet nõ sufficerẽt ad restituendũ sua male ablata. Rñdet Astẽsis ubi supra ẜm Rodo. distiguẽdũ: qa si creditor credidit talẽ pecuniã ut ex ea ꝯmodũ suũ faceret & ex ea lucrãdo forte se liberaret tũc põt recipe debitũ suũ de rebꝫ talibꝫ. Nec ẽ simile de genero q̃ntũ ad dotẽ quia socer dãdo dotẽ genero paupior efficiť nisi q̃tenꝰ ab onere filie releuať: sed debitor nõ fit paupior recipiẽdo rẽ uel rei uendite ꝑtiũ. Si aũt tradiderit mala fide pecuniã: puta ludendi ad aleas uel daturo meretrici uel histrioni uł aliť bona dilapidãti nõ debet huiusmõi ꝑtiũ recipere de bonis ꝑdictis. Similiť nec q ex cã lucratiua agit. Oẽs aũt alii qbꝫ debeť ex cõtractu uł q̃i ex maleficio uel q̃i recipere possũt ex huiusmõi rebꝫ ꝙ sibi debeť dũ tñ nõ rẽ furtiuã uł raptã uł usariã ĩ ipa specie recipiãt: maxĩe ẜm illos q dicũt ꝙ ĩ usa dñiuꝫ nõ trãsferť sꝫ ẽt ẜm eos q dicũt ꝙ trãsferť: credo ꝙ ipa res usaria ĩ speciẽ ĩ solidũ recipi nõ debet qa debitor q dedit eã ꝓ usa ꝯdicere põt si extat. Nec eo inuito creditor aliam pro ea ei soluere posset. Cõcor. Monal. in suma.

12 Quid de seruiẽtibꝫ usarioꝝ q seruiũt eis defenerãdi officio. s. ꝓ eis pecuniã ad usã numerado: & usã accipiẽdo eoꝝ mãdato: & tñ nihil ad eos ꝑueĩt. Rñdet Astẽsis ĩ sum. ubi s̃ ẜm Rodo. ñ teneť ꝑsertĩ iidẽ usarii ꝑ se uel ꝑ alios mĩstros huiusmõi exercerẽt usas: licet nõ ꝑ istos. Cõcor. Alex. Aliq uero ut Monal. distĩguũt si dat pecuniã dñi sui ad usã de generali mãdato dñi sui dicẽtis ꝙ mutuet pecuniã cui uult ad usã sub noĩe ipiꝰ dñi & tũc seruiẽs teneť ad restitutionẽ si dñs nõ restituat: qa ẽ ĩ h̃ sicut ꝑncipalis & ĩ optione eiꝰ ẽ mutuare & nõ mutuare. Aut

hoc facit de speciali mādato dn̄i sic mādātis sibi. Mutua de pecuīa ad usurā. io. libras noīe meo: & tūc licet peccet hoc faciēdo ad restitutionē: tn̄ nō tenet. Vide ī ℞. Restitutio. §. 2.
Quid de eo q cū uellē mutuare pecuniā gratis īduxit me ꝙ nō darē eā nisi sub usuris. Rn̄det Astēsis ubi supra ꝙ tenet ad restitutionē. qa īpediuit īdebite utilitatē ꝓximi ꝓcurādo ne mutuū gratis sibi daret. 13
Quid de eo q consuluit alicui ut feneret. 14
Quid de eo q dat aīco uel cōsanguiēo pecuniā grat ut feneret 15
Quid de eo q cōtrahit societatē cū alio ad fenus exercendum. 16
Quid ēt de eo q mutuat usurario pecuniā ad pticipationē lucri 17
usuraꝶ. Rn̄det Astē. ubi supra. ꝙ tales q īducūt aliquos ad fenerādū tenet in solidū si alit nō erāt feneraturi. Si aūt alias erant feneraturi nō tenet nisi īqntū ad eos ꝑuenit. Secūdū uero Ro. in neutro casu tenet nisi q̄ntū ad eos ꝑuenit: & ē melior conditio taliū ī hoc casu q̄ ī furto uel rapina ubi p̄stāt auctoritatem ad restitutionē. Tenent ēt si nihil ad eos ꝑuenit. Et hoc iō qa rapina & furtū cōtra uolūtatē dn̄i fiūt q patit dānū: sed usura d̄ uolūtate dn̄i ꝑuenit ad creditorē: nec inueīt ꝙ iura dēt actionē debitori cōtra huiusmōi inductores ad repetēdū usuras ab eis q̄s debitores soluāt talit īductis ꝑ alios uel si ad īducētes nihil ꝑuenit inde. Cōcor. Monal.
Quid de eo q pecuniā deponit apud usurarios. Rn̄det idē ubi s̄ ꝙ si qs cōmitteret pecuniā suā usurario nō habēti unde alias usuras exerceret hac intētiōe ut inde copiosius ꝑ usurā acqreret ei materiā peccādi daret: unde & ipe culpe pticeps esset. Si uero usurario alit habēti: unde usuras exerceat aliqs pecuniā suā cōmittat ut tutiꝰ seruet non peccat: sed utit ad bonū homine peccatore. Hec Tho. 18
Vtꝝ usurariꝰ ītētionarius q habuit ītētionē aliqd habēdi & p̄ncipalit pp hoc mutuauit alias nō mutuaturꝰ nō tn̄ deduxit ī pactū tenet ad restitutionē. Rn̄det Astē. ubi supra. ꝙ nō est opꝰ 19

restitutione ad purgationẽ delicti:sed sola pñia sufficit sibi sic in symoĩa mẽtali.ex̃ de symo.c.fi.ẜm Gof.& Ric.ĩ.q.Sed cõtrariũ sentit Hosti:& Rodo.p.c.Cõsuluit.ex̃.e.& Luce.6.Mutuũ date nihil inde sperãtes:iõ ẜm eos teneť ad restitutionẽ in foro pñie de oĩ eo qđ accepit ultra sortẽ q̃cũq; ĩtẽtiõe debitor ei dederit:siue pp dilationẽ exortã pp mutuũ ei datũ uł pp illđ recipiẽdũ ad ꝓlixiorẽ terminũ.Quãdo ĩñ creditor dat creditori pp solã dilectionẽ nõ põt repetere nec retẽtionẽ sibi consulere si forte penes se habeat aliqd de bonis creditoris.Cõcor. Monal.ĩ sum.Hoc ẽt tenet Petrꝰ đ ãcharano ĩ.c.usuraꝝ uoraginẽ de usis li.6.& dñs Lau.d• rodulfis ĩ suo tractatu de usis.Et hoc dicit tutiꝰ ĩmo uerissimũ ẜm Inno.& Hosti.ꝙ semp teneť ex q̊ illa ĩtẽtiõe ꝑncipaliť ductꝰ ẽ:& ẽt placuit Ray.ĩ sum huiꝰ ti.ẟ.sed nũqd:& Archi.ĩ.c.i.iq.q.3.Et hoc quo ad iudiciũ aĩe Et ita ẽt cõfirmat Io.an.ĩ.c.Cõsuluit de usis.Sed ĩpe Io.an.in mercuri.sup regula peccatũ nõ remittiť refert.ꝙ qdã theologꝰ hãc questionẽ disputãs distĩguebat qñ corrupta intẽtio mutuãtis innotuit debitori qa uideť tũc q̊ddã pactũ implicitũ qđ habet uim expliciti.Est.n.ẜm eũ duplex usa.Vna mẽtalis nõ obligãs ad restitutionẽ ex eo qđ fit sine oĩ exactione uł pacto implicito uł explicito. Alia uero ẽ obligãs ad restitutionẽ ex eo qđ fit cũ exactione ex pacto implicito uel explicito.Si ergo fiat cũ implicito ẽ usa mẽtalis:si cũ explicito ẽ uocalis.Ex q̃ inferť ꝙ ĩ casu ĩ quo nõ innotuit debitori corrupta intentio mutuãtis dato ꝙ ea intẽtiõe ꝑncipaliť ductꝰ sit nõ obligať ad restitutionẽ ẜm dictũ theologũ q adducit tales rõnes. Primo qa cũ formale sit exactio ĩ usa ex pacto obligante uł aliqd aliud eqpollens:ergo seqť ꝙ ubi ñ ẽ talis exactio nec aliud eqpollẽs ibi nõ ẽ usa ad restitutionẽ obligãs:q̃uis bñ sit usa mẽtalis ad penitẽtiã peccati obligãs.Et hoc cõfirmať qa aliť dicẽdo ñ saluareť descriptio use qua dr̃:ꝙ usa ẽ lucꝝ ex mutuo pacto đbitũ uel exactũ. Secũdo qa sicut ĩ furto dicimꝰ ꝙ si aliqs grat

& liberalit᷑ ĩ dono recipit:recipit q̄d furari itẽdebat ꝗuis sit fur mẽte nõ tñ ope:ita ꝙ ad restitutionẽ teneat᷑: sic & in ꝓposito usurari⁹ cẽset᷑ fur cõuẽtionalis:Si ergo intẽdit furari usurã accipiendo & tñ ñ ꝑuenit ad op⁹ pactionis uel exactionis: sed liberalit᷑ accipit dr̃ usura mẽtalis nõ obligãs ad restitutionẽ. Tertio facit.c.fi.de symo.ubi dicit᷑.Symoĩac⁹ mẽtalis q habuit aĩum ꝑncipalit᷑ ad aliqd accipiẽdũ nõ tenet᷑ ad restitutionẽ ei⁹ quod gratis accepit:sed sufficit sola pnĩa de peccato.Sed Io.an.rñdꝫ ad ꝑmũ: distiguẽdo de ꝑmaria uel secũdaria intẽtiõe mutuãtis .s.ut ꝑmaria eqpolleat pacto:nã ẽ pactũ ĩplicitũ Luce.6. Mutuũ date & cetera nõ secũdaria. Ad secũdã rñdet Io.an. ꝙ int᷑ casũ illũ furti & casũ nostꝝ ẽ maxĩa dissimilitudo:quoniã licet donatarius ĩ casu furti habuerit itẽtionẽ corruptã ad furãdũ nõ tñ donatio causat᷑ ab ei⁹ facto:nec ẽ ãnexa illi itẽtioni cõrupte cui⁹ cõtrariũ ẽ ĩ mutuo:q̄d cũ ex bono charitatis deberet fieri gratis fiebat ꝑncipalit᷑ spe lucri cui⁹ spei uitiose seqt᷑ effectus cõsequẽdo lucꝝ.Ad tertiã rñdet dñs Anto.de butrio.ꝙ rõ diuersitatis q̃re usurari⁹ mẽtalis obligat᷑ ad restitutionẽ ĩ foro penitẽtiali:& symoniac⁹ mẽtalis ẽ ꝯm doc.qa usura utroqꝫ testamẽto ẽ ꝓhibita:nec dispẽsationẽ pape recipit de usuris.c. Sup eo. Symoĩa uero ẽ ꝓhibita a iure positiuo & in eo ẽ symoniacũ qa ꝓhibitũ sicut ẽ acqrere bñficiũ symoniace ubi papa põt dispẽsare. Vnde dicũt doc.ꝙ ĩ ꝓhibitis qa symoĩaca.Idẽ dicẽdũ qd ĩ usura mẽtali.s.ut symoĩac⁹ mẽtalis teneat᷑ ad restitutionẽ quia ꝓhibita.Ideo dicit Gof.ĩ sum.e.ti.in ꝑncipio.ꝙ quedã illicite tenent᷑ ꝯm ius diuinũ & hũanũ:& ĩ his si nõ cõstat: obligat᷑ ad restitutionẽ ĩ foro pnĩali.Si uero cõstat obligat᷑ ĩ foro eccł'iastico.Et sic loqt᷑ de detinẽtib⁹ usurã qa ibi tenet᷑ alienũ qd ẽ oĩ iure ꝓhibitũ. Quedã sũt que tenent᷑ iuste ꝯm ius diuinũ & iniuste ꝯm ius hũanũ.Et tũc cõsiderãd⁹ ẽ mod⁹ ꝓhibẽdi iuris:qnia si ius ꝓhibeat mentẽ cõscito de mẽte illa punit᷑ sicut ẽ ĩ symoĩa ꝓhibita a iure positiuo qa actualis uẽditio ẽ ꝓhibita non solũ

mētalis qa hoc agere ē uetitū licet restituere nō cōpellat̄ obli/
gat̄ ad satisfactionē peccati. Et h̄ ē qd̄ uult dicere tex. in dicto
.c.fi. Et si dicat̄ ulteri⁹ q̄re usa pl⁹ ꝓhibet̄ iure dīno q̄ symoīa
ī bn̄ficio dicēdū qa ī usa alienū rapit̄. ī symoīa alienū emit̄. Et
ꝑ hoc patet q̄re magis mēs punit̄ ī usa q̄ ī symoīa: qa use ꝓ/
hibitio habuit ortū a iure diuino: symoīe aūt: a iure hūano. Vi/
de alias rōnes alioꝝ doc. ibi ꝑ dn̄uꝫ An. Monal. dicit: qa ī symo/
nia ē turpitudo ex ꝑte dātis & accipiētꝭ. Sꝫ ī usa n̄ ē turpitudo
ex ꝑte dātis usas: & iō ex iure dīno & nāli eq̄tate facienda ē ei
restitutio. Nec posset ī hoc casu papa dispēsare: sed ex solo iu/
re hūano pecuīa symoniace accepta uel recepta restituēda ē n̄
illi q dedit turpit̄ sꝫ eccl̄ie. Vn̄ nec Elyse⁹ p̄cepit Gezi restitu
ere qd̄ accepit Anaamā: & papa qd̄ uult pōt ī hoc casu statue/
re. Posset ēt̄ dispēsare q̄ nō solū in mentali symoīa sed ēt̄ in
illa que pacto esset expressa q̄ retineri posset: quod esset sy/
moniace acceptū.

20 Quero an mutuās secūdario sub spe aliq̄d habēdi peccet & an
teneat̄ ad restitutionē. dicit q̄ nō: ar. 61. di. Quid ꝓderit. 98. di.
Si officia. i. q. i. Quaꝑꝑ: īmo naturalit̄ ē obligat⁹ ad ātidota. ut
in. c. Cū in officiis de testa. Et tenet glo. in. c. Consuluit de
usuris. Gof. & Hostiē. in sum. huius ti. post prin. de quo per
Io. an. in. c. Consuluit: & in mercu. super secunda regula & Mo/
nal. in sum.

21 Vtꝝ creditor cui ex charitate mutuāti debitō aliq̄d ultra sortē
cōtulit nō uolūtarie sed coacte: puta dubitās ne īdisceret⁹ repu/
tet̄ ī tm̄ q̄ aliū uel hūc de cetero n̄ īueīat mutuātē ul̄ alia sib̄i
cā teneat̄ ad restitutionē. R̄ndet dn̄s Lau. q̄ licet sit tuti⁹ resti
tuere tn̄ puto q̄ si recipit pure credēs donatū liberalit̄ & n̄ ut
usā uel ut coacte donatū nō tenet̄ ad restitutionē: lꝫ postea sci/
at nō liberalit̄ datū esse. Ex q̊. n. tp̄r donatiōis habuit bonā fi/
dē recipit licite: licet donās tali coactione duct⁹ dederit & cre/
ditor n̄ habuit intētionē tacitā uel exp̄ssā. Nā sēp mihi placuit

opinio glo.ī.c.Vigilāti:& .c.fi.ex̄ de uſ̄is.ſ.ꝙ mala fides ſupue
niens p̄ſcriptioni cōplete nō facit quē obnoxiū reſtitutioni.
Quod.n.dr̄ ꝙ poſſeſſor male fidei nullo tp̄r ñ p̄ſcribit:ħ ueꝝ
ē dū ē ī curſu p̄ſcribēdi:qa tūc reqrit̄ bōa fides:ſec⁹ qñ iā p̄ſcri
ſit:nā lex pōt de meo facere tuū iuxta notata p Inno. in.c.Cō
queſt⁹ ī glo.ī dicto.c.Vigilāti quā opinionē circa p̄ſcriptionē
ſeqt̄ Io.Goff.Vicē.& Hoſti.q Hoſti.dicit.ꝙ ſi ſua cōſciētia re
manet leſa debʒ ſatiſfacere cōſciētie:licet ſit poti⁹ ſcrupuloſa
ꝙ̄ theologa:ex q̄ timet ubi ñ ē timēdū.de ſymoīa.c.Et ſi qtiēs
de q̄ ī ſum.eius ī.c.de p̄ſcrip.reꝝ īmobi.§.que exigūt. Hunc
paſſū plene examinat.Io.an.ī mercu.poſita ſup regula.Poſſe/
ſſor male fidei in ultīo articulo niſi talis credulitas eſſet craſſa
uel ſupina:qđ bon⁹ uir habet arbitrari.Cōtra tñ p̄dictā deter/
miatione tenet magr̄ Greg⁹ de arimino.Itē nota ꝙ ſi creditor
anteꝙ̄ debitor donaſſet ſciuiſſet ei⁹ ītētionē qa coacte dediſſʒ
nō poſſet recipe ſana cōſciētia.puta ſi ſciret ꝙ debitor donaret
creditori timore ne repetat capitale de p̄ſenti nō ſine magno
forſan īcōmodo debitoris iuxta ea qne notāt̄.ff.de cōditione ī/
debiti.l.Si nō ſortē:§.Si qs falſo ī glo. Et facit qđ notat̄ ī.c.
Debitore.ex̄ de regulis iuris.Vel ſi ſoluat ne reputet̄ idiſcret⁹
& alia uice nō reperiat mutuātē ī ſuis neceſſitatib⁹.ar. eoꝝ que
no.io.q.2.ħ ius ī glo.& Io.an.ſup regula.Dānū ī.3.ar.p̄me ptꝭ
& ī ſolutiōe.q.ī quāto mēbro ī ꝟ.Et dico cū Gof.Nō tñ debʒ
creditor leuiter iudicare debitorē coacte donare ne ī pnitiem
ruat.l.penul.ī p̄n.ad tercul.đ uerboꝝ ſigni.l.3.fi.Nec debem⁹
eū iudicare cōpulſū tāꝙ̄ nolētē reputari idiſcretū.Monal.dicit
ꝙ ſi debitor creditorē uolētē recipe pecuniā ſuā p̄ueīt muneri/
bus gratis rogās ut det dillationē pp dilectionē uel pp deū &
creditor recipiēs munera gratis reſpectu p̄teriti tēporis ñ fu/
turi ꝙ̄uis poſtea det īdigēti beniuolā dillationē quā alias nō da
ret ut ſi uidiſſʒ eū īgratū dat:dico p̄ncipalit̄ pp amicitiā uel pp
deū. ſecūdario uero pp gratitudine debitoris & hoc facit rōne

p̄teriti tēporis non futuri nō ē uſ͞ra:dūmō gratis recipiat̃ & oſ-
ferat̃ ſ͞m quoſdā.
Quid ſi ñ ſit corrupta intētio creditoris debitor tñ pp mutuū
22 acceptū uel ulteri⁹ retinēdū dat ei aliq̄d:nūq̄d creditor tenet̃
reſtituere illud.Rñdet Aſtē.ubi ſ͞.nō tenet̃ de bona fide cōſū-
ptis nec et̃ de extātib⁹ q̄diu ꝓbabilit̃ credidit:ꝙ ex dilectione
ſola ei dederit.Si aūt credat uel ꝓbabilit̃ dubitet ꝙ pp illā cāȝ
ei ſeruierit reſtituere tenet̃. Quādo aūt debitor nō gratis dat
uel gratis creditor nō mutuat debitor ſi alias habeat de bonis
creditoris & p retētionē ſibi cōſulat de uſ͞a quā dedit ñ ē cogē-
d⁹ ad reſtitutionē ī foro penitētiali.Cōcor.Monal.ī ſum.
23 Quid de illis q aduenīēte ſolutionis tp̄r ſiue termīo nolūt da-
re dillationē debitori q iuramēto aſtrict⁹ ē ſoluere niſi data ei
pecuīa uel alio eq̄pollēti.Rñdet Aſten.ubi ſupra ꝙ tenent̃ ad
reſtitutionē.ex.e.c.Cōſuluit ſ͞m Ray.Si tñ debitor creditorē
uolētē recipe uel exigere pecuniā ſuā debitor p̄ueīat munerib⁹
gratis rogās eū ut det ſibi dillationē pp amicitiā uel pp deū &
gratis recipiat creditor illa munera rōne p̄teriti tēporis nō fu-
turi:licet poſtea det īdigēti ut beniuolo & dilecto:ꝙ alias non
daret ſi eū īgratū uideret.Det dico p̄ncipalit̃ pp aīcitiā uel pp
deū:ſecūdario uero ꝓpt̃ gratitudinē debitoris.& hoc facit rōne
p̄teriti tēporis nō futuri nō eſt uſ͞a. Vnde ille non tenetur ad
reſtitutionē eoꝝ que ſic accipit ſecundū quoſdam.Vide ſupra
uſura.1.§.22.
24 Nūq̄d clerici uſ͞as q̄s habēt uł habuerūt de reb⁹ eccłie reſtitu
ere poſſūt.Rñdet Aſtē.ī ſum.ubi ſ͞.ꝙ nō:qa res ille ſunt pau-
pū niſi q̄ten⁹ de pecuīa uſ͞aria uel q̄libet alia ſua expēdiſſet in
utilitatē eccłie ſed reſtituere debēt de reb⁹ ſuis patrimonialib⁹
Rodo.uero credit ꝙ ſi h̄ ñ pn̄t de bonis ſuis facere de fructib⁹
eccłie quos ꝑcipiūt licite poſſunt ſe liberare
25 Quid de h̄ caū q̄dā ꝯſuluit alicui ꝙ feneraret̃:& dedit alicui pe
cuniā grat̃ ut feneraret̃:nūq̄d iſti tenēt̃ ī ſolidū ad reſtitutionē

Rñdet Alex. de alexã. i suo tractatu põt dici ꝫm quosdã ꝙ q̃ i-
ducũt aliquos ad fenerãdũ q̃ alias nõ essẽt feneraturi tenẽt i so-
lidũ. Si aũt alias essent feneraturi nõ tenẽt nisi inq̃ntũ ad eos
ꝑuenit. Alii aũt dicũt rõnabilit̃ moti: ꝙ ĩ neutro casu tenẽt: ni
si ĩq̃ntũ ad eos ꝑuenit: nec ĩ aliis duobꝰ casibꝰ. s. cũ qs cõtrahit
societatẽ cũ aliq̃ ad fenus exercẽdũ: uel cũ qs dat pecuniã usu-
rio ad ꝑticipationẽ lucri. Mouẽt aũt isti ad hoc dicẽdũ ꝑꝑ diffe
rẽtiã que ẽ int̃ rapinã & furtũ ex una ꝑte & usuram ex alia pe-
nes uolũtariũ & nõ uolũtariũ: ex qua differẽtia orit̃ ꝙ ĩ his ca-
sibꝰ melior ẽ cõditio usurarii q̃ latronis furis uel raptoris. Nã in
rapina & furto tenet̃ restituere qui ꝑstat auctoritatẽ ẽt si nihil
ad eũ ꝑuenerit. Et hoc qa furtũ & rapina ẽ cõtra uolũtatẽ dñi:
nõ sic aũt ẽ ĩ usura ubi ẽ uolũtariũ mixtũ. Vñ in rapina & furto
iura dãt actionẽ spoliatis cõtra illos quoꝝ ope uł cõsilio uł miste
rio furta & rapine fiũt: licet ad eos nihil ꝑuenerit: non autẽ sic
est ĩ usura qa nõ datur actio cõtra tales inductores cum ad eos
nihil peruenerit.

Vtꝝ uxor teneat̃ ad restitutõnẽ ꝓ uiro defũcto q̃ fuit usurariꝰ 26
Rñdet idẽ Alex. ꝙ uxor tenẽt ad restitutionẽ ꝓ uiro defũcto
inq̃ntũ ad eã ꝑuenerit de bonis eiusdẽ uel ĩq̃ntũ usa ẽ de boĩs
eiusdẽ: ꝙ si nihil ad eã de talibꝰ bonis deuoluit̃ uł si ĩ domo ma
riti hꝫ fructꝰ sufficientes ꝓ suis necessitatibꝰ & ꝓ oĩbꝰ q̃ expe-
dit: tũc ĩ nullo tenet̃.

Vtꝝ uiro uiuẽte ipo ignorãte uxor possit restituere. Rñdꝫ idẽ 27
Alex. ꝙ uxor cũ nõ sit dña reꝝ nõ debet se intromittere ď re-
stitutione ignorãte uiro uel cõtradicẽte. Dixerũt tñ qdã: ꝙ lꝫ
uxor nõ sit dña reꝝ. tñ qa ẽ data ĩ adiutoriũ uiro cui salutẽ ꝓ-
curare tenet̃: & ideo sicut de bonis ꝓpriis uiri põt facere etiã
ignorante uiro & nõ ꝓhibente: qa sicut agit cãꝫ uiri eodẽ mõ
põt facere restitutionẽ: & si sciẽte & nõ cõtradicẽte hoc faciat
securiꝰ ẽ. Secꝰ aũt ẽ si sciat & ꝯtradicat: tũc enĩ mulier tenet̃
obedire ĩ omittẽdo tale bonũ ad qď non tenet̃ de necessitate.

Cõcor. Astẽ.ĩ sum.li.3.ti.4.Et ꝓm eũ mulier nõ teneť restitu/ere ꝓ furto uiri nisi q̃ntũ ad eã pueĩt de boĩs ei⁹ uł ĩq̃ntũ bo/nis eius usa fuit. Si uero ad eã nihil de talibꝫ bonis pueĩt uł ẽt in domo eius de dote sua uel ẽt aliũde expẽsas sufficiẽť habuit in nullo teneť q̃a nihil inde habuit q̃d ñ recõpẽsauerit.

28 Vtꝝ uxor & familia teneãť ad restitutionẽ eorũ que cedũt in usũ uite eorũ.Rñdet idẽ Alex.ꝙ pcipi aliq̃d de bonis usurarii uel raptoris ẽ duobꝫ modis. Aut.n.pcipiť ignorãť aut sciẽť. Si ignorãť excusãť.Si sciẽť excusari põt pp recõpensationẽ ut di/ctũ ẽ.Excusari ẽt põt ꝑ necessitate corporali q̃ñ.s.aliud reme diũ cõmode ĩueniri ñ põt sicut accidit paupibꝫ mẽdicãtibꝫ.Per hoc excusari pñt filii & filie ĩ domo pentũ q necessitate cogẽ/te aliť uiuere nõ possũt & eodẽ mõ uxor . Aliq̃ñ fit excusatio pp recõpẽsationẽ fiẽdã:ut si q̃s accipit necessitate cogẽte spe/rãs se recõpẽsaturũ ĩ futurũ.Et hoc excusari põt uxor & fami/lia dũ .s. ꝑponũt se recõpẽsaturos q̃a sperãt habere facultates ad hoc.& hic ẽ un⁹ mod⁹ dicẽdi.Cõsueuit tñ dici coĩť ꝙ si ux/or & familia nõ sperãt de correctiõe uſ̃arii & uideãt eũ nõ sol/uẽdo si sũt ibi aliq̃ bona de iusto.i. iuste acq̃sita:de illis si sepa ta sũt debẽt expẽdere.Et idẽ est si sũt ibi aliq̃ de iusto: sed ita mixta ꝙ discerni ñ possũt.Et hoc ĩtelligẽdũ q̃ñ uir ẽ ĩ soluẽdo. Si aũt nihil ẽ ibi de iusto uel uir nõ ẽ ĩ soluẽdo:q̃a oĩa bona il/lius nõ sufficiũt ad restitutionẽ uel satisfactionẽ: tũc nihil acci/piãt de bonis illi⁹ sed magis querãt sibi uictũ aliunde. Addit Astẽ.ĩ sum.li.3.ti.ii.ꝙ uxori uſ̃arii cui⁹ dos ẽ de uſ̃a & uir ni/hil habet q̃ꝫ de uſ̃a: succurriť ut uiuere possit de his que sunt ĩ domo uiri si ip̃a laborat ĩ domo siue uẽdẽdo siue suẽdo siue ẽt bona ne peãt custodiẽdo:q̃a ĩ hoc agit creditorũ utilitatẽ. Si ũo uir habeat plura ĩcerta:tũc auctoritate ep̃i q debet paupibꝫ ꝓui dere licite põt de eis uiuere.ar.di.72.§.Generaliter:&.c.Ep̃s: cauere tñ aliť teneť.

29 Quid de recipiẽtibꝫ ab eis munera elẽias & oblatiões.Rñdꝫ idẽ

Alex.ꝙ recipiētes elͣias ab uſ͛ariis.aut ſciūt ꝙ ſūt uſ͛arii aut n̄.
Si nō ſciūt nō peccāt recipiēdo nec tenēt̄ ad reſtitutionē.Si ue/
ro hoc ſciūt & faciūt neceſſitate cōpellēte n̄ peccāt:neceſſitate
uero ceſſante peccat qs accipiēdo ab uſ͛ariis notoriis pp ſcādalū
Et qa ipo iure ſūt excoīcati:iō acceptū ē reſtituēdū.Si uero uſu
rarii nō ſūt notorii pōt aliqd accipi ab eis ſi credat̄ ꝙ aliqd ha/
bēt p̄ter uſ͛as.Secꝰ ē ſi nihil habēt.Tūc.n.acceptū debet reſti
tui.Sed cui reſtituet clericꝰ oblationē quā a tali recepit.Rn̄dꝫ
Hoſti.ī ſum.ti.de uſ͛is ·§·.Qua pena ꝟ.Sed cui ſ͛m Allanū.ꝙ
epiſcopo loci.Sed ſecundū Guliel.reſtituat̄ ei q obtulit in op/
probrium ſui.ar.de homi.Sicut dignū.·§·.Eos de uſuris.Cum
tu.·§·.Super his.
Quid de uxore uſurarii q qcqd habet ē de uſ͛a & hoc dicat ei 30
cōſciētia.Vide ſ͛ ꝑplexitas.·§·.i.&·§·.ii.
Quid de tutore & curatore q dāt pecuniā pupilli uł adulti ad 31
uſ͛ā.Rn̄dꝫ Monal.ī ſum.ꝙ tenēt̄ ad reſtitutionē ꝓ eo ꝙ p̄ſtant
auctoritatē talibꝫ cōtractibꝫ & illi q̊ꝝ tutellā uł curā gerūt p ſe
nō eſſent talia facturi.
Quid de ſeruiētibꝫ & mercenariis uſ͛arioꝝ & de emētibꝫ & uē/ 32
dētibꝫ ab eis.Rn̄det idē Alex.ubi ſ͛.ꝙ qs pōt fieri ꝑticeps uſ͛a
rii recipiēdo aliqd ab eo pp aliquā recōpēſationē factā uel fiē/
dā.Et iō ſeruiētes uſ͛arioꝝ & mercenarii poſſūt recipe merce/
dē ſuā ſi ſeruiūt eis ī licitis & honeſtis:nec tenēt̄ ad reſtitutio/
nē:& hoc qa utilitas quā cōſequūt̄ ipi uſ͛arii ex ope huiuſmodi
ſeruiētiū cōpēſat̄ cū mercede quā dāt ſeruiētibꝫ illis: & maxīe
qa pp mercedē datā n̄ pn̄t dici paupiores cū loco mercedis ha/
beāt cōmodū opaꝝ.Secꝰ aūt ſi ſeruirēt ī illicitis & īhoneſtis:
tūc enī nō pn̄t recipere mercedē.Idē iudicādū eſt de cultoribꝫ
p̄dioꝝ uſ͛ariorū & aliis mercenariis eorūdē.Cōcor.Aſtē.in ſū.
li.2.ti.ii.Et Monal.ī ſum.Propt̄ eādē recōpenſationē excuſat̄
creditor uel ēptor uł uēditor q recipit ab uſ͛ario qd ſibi debet̄
qa ex hoc nō fit uſ͛ariꝰ paupior:dū.ſ.dādo p̄tiū recipit rē. Et

iō cōsueuit dici ꝙ illi qb9 debet̃ aliqd ex cōtractu uł q̄ı ex ma/
leficio uel q̄i pn̄t recipere qđ sibi debet̃ ex huiusmōi reb9. dū
tn̄ rē furtiuā uel raptā uel usurariā ī suā speciē nō recipiāt. Hoc
aūt ueꜝ ē maxīe si dn̄iu3 rei ī usura nō trāsferat̃:sm ēt illos q di/
cunt contrariū credendum est ꝙ non debet recipi ī solutionē
res usuraria in specie qa pōt eā debitor q dedit educere a cre/
ditore.si extat.

33 Vtrū fautores uel retinētes usurarios ī terra sua teneant̃ ad resti/
tutionē.Rn̄det idē Alex.ꝙ tales nihil tenēt̃ restituere si nihil
ad eos ꝑuenit de bonis usurarii:licet alit̃ peccet cōtra deū dando
fauorē talib9:nec ē sil̃e de auctorib9 mali q sūt cā ꝑ se mali eius/
dē. Et de istis q sūt magis cā ꝑ accidēs mali.puta ꝙ tale malū
conseruet̃ ī prīa uel libere fiat.

34 Quid de illo q mutuauit noīe alieno ad usurā:utꝝ teneat̃ restitu
ere.Rn̄det idē Alex.ꝙ sicut ꝓhibet̃ qs accipere usuras noīe suo
ita noīe alieno.Vn̄.q.6.di.sic dr̃:& ē ūbū Leonis pape.Sicut n̄
suo ita nec alieno noīe qs clericorū exercere fen9 attēptet.In/
decēs.n.ē crimē suū ꝯmodis īpēdere alieīs. Et qa null9 d3 ex/
ercere usuras noīe alieno:iō si tutor uel curator exercet tales usu
ras noīe alieno tenet̃ ad restitutionē:& specialit̃ si ille cuius no/
mīe hoc fit nō ē soluēdo:qa agētes & cōsētiētes pari pena pu/
niūt̃.Quidā tn̄ dn̄t:ꝙ ēt ille cui9 noīe fit ē soluēdo ꝙ tutor te/
net̃.Verū ē ꝙ si ille cui9 noīe sūt accepte usure soluerit liberat̃
qui accepit. Sed ꝓmū dictū ē rōnabili9. Licet aūt sic dicat̃ de
tutore & curatore: ꝙ tenēt̃ qa ꝓstāt auctoritatē talib9 cōtracti/
bus & illi q̄rū curā gerūt alias nō essent hoc facturi:tn̄ hoc dici
nō potest de illis qui gerūt ministeriū nudū sicut sunt seruien/
tes usurariorū qui numerāt pecuniā ꝓ dominis suis ad usurā &
eā recipiunt ad opus & usum eorū.Tales enī nō uident̃ teneri
cū iidē usurarii alias ꝑ se ipsos uel ꝑ alios ministros essent hoc
facturi.Vide infra.

35 Quid de tutore & curatore.Vide infra.§.ꝓximo.

Quid de illo qui gerit negociũ alienũ & sine mãdato ei⁹ fenerať ad op⁹ illi⁹ cui⁹ negociũ gerit an teneať ad restitutionẽ. Rñdet idẽ Alex. ꝙ sic: qa talis fuit actor & mĩster contractus usarii. Cõcor. Astẽ. in sum. ĩ li. 3. ti. 40. 36

Quid de illo q bona ĩtẽtione rogat usariũ ad instantiã paupis: ut illi mutuet: Vtrũ peccet. Rñdet Ric. ĩ. 4. di. 15. ar. 5. q. 5. ꝙ nõ: qa q̃uis sciat ꝙ usari⁹ accipiat usurã: hoc tñ nõ intẽdit iste: qa potius uellet ꝙ mutuaret sine usa. 37

Quid d ciuitatibꝫ uel collegiis dãtibꝫ pecuniã ad usas: nũqd oẽs & singuli sũt usarii & teneнť ad restitutionẽ. Rñdet Astẽ. li. 3. ti. 40. ẽm Ray. ꝙ sic. s. oẽs illi q̊ꝝ auctoritate & cõsẽsu fit. argumẽto. ex̃ de usis. c. Cõquest⁹. 7. q. i. sicut uir. 24. q. 3. Si heres Et ẽm Hosti. ẽt oẽs illi qbꝫ placet ĩ mẽte: & ratũ habẽt & consentiũt: & ꝓhibere pñt & nõ faciũt. ex̃ de sen. exco. q̃nte. Hec Hosti ĩ sum. de peni. § . fi. ꝟ. Quid de ciuibꝫ. Cõcor. Io. de lig. p. l. municipes. De cõdi. & demõ. Sec⁹ ĩ ꝓhibere nõ ualentibꝫ per notata in. c. Super eo. de rap. nisi & ipsi participarent cõmodũ. Idem Archi. 42. di. c. 2. Et Io. an. ĩ. c. Cõquest⁹ de usis. 38

Sed nũqd singuli de collegio uel ciuitate tenẽť restituere ĩsolidũ qd̃ habuit collegiũ ex usis. Rñdet idẽ ũ supra secũdũ Rodo. Licet illi quoꝝ auctoritate & cõsensu talia fiũt sint usarii. ut dĩc Ray. nõ tñ teneнť ad restitutionẽ nisi q̃ntũ ad eos pueĩt de usa uel q̃ntũ releuati sunt ab expẽsis q̃s de suo fecissẽt ĩ sustinẽdis oneribꝫ coĩtatꝭ nisi forte pstiterĩt auctoritatẽ cõpellẽdo aut pcipiẽdo coĩtati taliť fenerari que aliť ĥ factura ñ esset: ĩ q̊ casu insolidũ teneнť. Cõcor. Monal. ĩ sum. 39

Quid de regibꝫ & aliis dñis qui cogunt debitores dare usuras. Rñdꝫ idẽ ubi supra ꝙ teneнť ad restitutionẽ ẽt si nihil ad eos puenerit. Secundũ uero Alex. de alexã. dñi qui usariis fauent uel eos ĩ terris suis retinẽt nihil restituere tenẽť si nihil ad eos de bonis eoꝝ puenerit: licet alias peccẽt ut s̈. § . 33. 40

i SVRA Vndecimo.ſ. qñ debꝫ fieri reſtitutio. Quero qñ dꝫ fieri reſtitutio uſurarum. Rñdet Alex. de alexã. ĩ ſuo tractatu de uſuris. ꝙ ſtatĩ qa nõ remittit̃ peccatũ & cetera. Tenet̃ aũt hõ eſſe in tali ſtatu ut remittat̃ ſibi peccatũ. Preterea illa & eadẽ iniuria q̃ recipit qs alienũ uel illud retinet: ſed ad ſemꝑ tenet̃ alienũ nõ recipere ergo ad ſemꝑ tenet̃ illud nõ retinere. Preterea licet ꝑcepta affirmatiua nõ obligẽt ad ſemꝑ: tñ ad hoc obligãt ꝑcepta negatiua. Licet aũt ꝑceptũ de reſtitutione faciẽda ſm formã uideat̃ affirmatiuũ: tñ ſm ueritatẽ ĩplicat negatiuũ ꝑceptũ quo ꝓhibet̃ aliqs detinere alienũ. Detinere.n. alienũ peccatũ ẽ. Et iõ ſicut qs ſemꝑ tenet̃ deſerere peccatũ: ita tenet̃ ſẽꝑ reddere alienũ. In aliqbꝫ tñ caſibꝫ nõ tenet̃ qs ſtatĩ reſtituere. Prim⁹ qñ reſtituẽdũ eſſet cõtra bonũ ꝓximi. Et iõ non tenet̃ qs gladiũ reſtituere furioſo. Debet tñ habẽs gladiũ habere animũ ut ſit paratus ad reſtituẽdũ. De hoc uide ĩ piſana ꝑiurium. Ali⁹ caſus ẽ ſi hoc fiat de uolũtate illius cui dꝫ fieri reſtitutio. Tali.n. cõſentiẽte nõ tenet̃ ſtatĩ reſtituere: qa ꝑinde ẽ ac ſi accõmodarꝫ. Hoc aũt ĩtelligẽdũ ſi libere & ſine timore cõſentit. Ali⁹ caſus ẽ qñ debẽs reſtituere expectat opportunitatẽ reſtituẽdi cũ maiori pace & honeſtate ꝙ ſi ſtatĩ reſtitueret: licet de ſe ſit ſtatĩ parat⁹ reſtituere: puta ſi ille cui fienda eſt reſtitutio ignorat debitũ & ñ ſine ſcãdalo aut aliq̃ dehoneſtate poſſit fieri talis reſtitutio. Ali⁹ caſus ẽ ſi poſſibilitas ñ adeſſet: tũc.n. ñ tenet̃. i4.q.6. Et ẽ uerbũ Auguſtini ad Macedoniũ. Si res aliena ꝑꝑ quã peccatũ ẽ poſſet reddi & nõ reddit̃ pnĩa nõ agit̃ ſed ſimulat̃. Bñ aũt dicit̃ poſſit reddi qa ſi no põt nõ tenet̃. ex de uſuris.c. Cũ manifeſtos: ubi dr̃ ꝙ uſurarii ſũt cogẽdi ad reſtituẽdũ dũ habeãt ĩ facultatibꝫ unde poſſint reſtituere. Bñ aũt dicit in facultatibꝫ: ut ibidẽ dicit glo. qa licꝫ uſurari⁹ amiſerit uſuras nihilomin⁹ tñ tenet̃ ꝑꝑ morã. Si aũt nihil habet liberat̃. Si aũt hꝫ ſemꝑ ẽ ĩ mora & maxĩe ĩ furto ubi tenet̃ res aliena ĩuito dño & detinẽdo ſẽꝑ auget peccatũ. Ideo dicit Aug⁹ ad macedoniũ

Nolẽtes reddere qđ nouim⁹ male abstulisse & unde reddat̃ habere cognouim⁹ increpem⁹ obsecrem⁹ & detestemur q̊sdam clã q̊sdã palã sicut diuersitas p̲sonaꝝ diuersã uidet̃ posse accipere medicinã. Q2 stati ẽt qs teneat̃ restituere satis habet̃. ex̃ de symo. Matheus: ubi dr̃ cuidã. Multũ tibi cõsulis si admĩstrationẽ celerit̃ ac spõte dimittas glo. celeriter. i. ĩcõtinẽti quia q̃nto ampli⁹ cõtrectat rẽ tãto graui⁹ peccat: sicut fur q semp̲ ẽ ĩ mora. Vnde. ex̃ de symo. Cũ ĩ eccl̃ie corpore dicit̃ ꝙ tãto grauiora sũt crimĩa q̃nto diuti⁹ ĩfelicẽ animã detinent alligatã in oĩbꝫ supradictis. Cõcor. Astẽ. ĩ sum. li. 3. ti.

Quero pone ꝙ aliqs nõ põt restituere sine grãdi dispẽdio bonoꝝ suoꝝ forte qa nõ inueĩt q uelit bona sua emere uel qa ille cui restitutio fiẽda ẽ nimis distat & nõ põt ire ad eũ sine grandi dãno nec habet q uelit pecuniã ad eũ deferre. Rñdet idem Alex. In p̄mo casu dici põt tali ꝙ petat licẽtiã deferẽdi & obtineat ut satisfaciat illi cui debꝫ rõne ĩteresse: & dãni qđ ĩcurrere põt ex dillatione data: aut tm̃ donet ei ex rebꝫ suis q̃ntũ res uel pecuĩa ablata ualet. In secũdo aũt casu qñ ille cui facienda ẽ restitutio ẽ absens dici põt ꝙ si modicũ ẽ illud qđ restitui debet nec mitti põt illud modicũ sine magno dãno illi⁹ q debꝫ restituere & modico emolum̃to alterius: põt restituẽs sibi formare cõsciẽtiã ꝙ nõ placeret illi cui tenet̃ ꝙ sustineret magnũ dispẽdiũ ubi ipse haberet modicũ emolumẽtũ. Et iõ expectare põt donec ĩueĩat nũtiũ q deferat restitutionẽ uel ꝙ ille ueĩat ad p̲tes ꝓpĩquas. Interĩ aũt põt deponi đpositũ illđ qđ debet restitui apud locũ religiosũ. Si tñ oporteat raptorẽ ul̃ furẽ pati aliquas expẽsas nõ pp̲ hoc debet differre restitutionẽ. Vñ ex̃ de rapto. c. i. Dicit̃ de illis q de loco ad locũ eũtes rapinas faciunt ꝙ excoĩcãdi sũt a p̄latis illi⁹ loci ubi rapinã fecerunt & significãda ẽ eoꝝ excoĩcatio ep̄o ꝓprio qui ip̄os ñ recipiat añꝙ illuc redeãt ubi rapinã fecerunt & omnia plene emẽdent. Concor. Astẽ. in sum. ubi supra. 2

3 Quero pone q̄ ille q debet restituere ē multū indigēs & q̄i in extrema necessitate. Rn̄det idē Alex. qa aut ille cui teneť resti tuere eq̄liť indiget: sicut & ille q debet restituere: aut nō multū indiget. In p̄mo casu uideť q̄ stati debet restituere: qa null9 dz facere pfectū suū de re aliena cū dāno illi9 cui9 ē ipō iuito. In secūdo aūt casu si ille q debet restituere tm̄ indiget q̄ si sciret ille q debet recipe ĩdigētiā eius & necessitatē non deberet s̄m rōnē rectā & charitatē fraternā sibi claudere uiscera pietati sed eadē charitate sibi subueĩre uel remittere ĩ toto uel ĩ p̄te. Et in tali casu pōt differri restitutio ita tñ q̄ parat9 sit & p̄mpt9 re stituere qñ mutabiť eius cōditio. Hec aūt dillatio fiat de cōsesu iudicis eccl̄iastici. Si aūt ille q restituere debet nō tm̄ ĩdiget q̄ si ille q debet recipere sciret ĩdigentiā & necessitatē eius ñ te/ nereť ex fraterna dilectiōe dare sibi dillationē p̄ toto uel p̄ p̄ te teneť stati restituere. Cōcor. Astē. ubi supra. Ric. uero in. 4. di. 15. ar. ultīo. q. 5. dicit. q̄ si ille q dānū ĩtulit habet aliqd ultra necessitatē sustentationis nature q̄uis sit sibi necessariū ad ui/ ctū s̄m decentiā sue p̄sone restituere teneť. Nō. n. licitū est de alieno uiuere cū seculari honore. Si aūt non habet ñ necessaria ad sustētationē nature tūc distĩguēdū ē: qa aut ille q dānū pass9 ē ñ indiget ad sustētationē nať e eo q̄ ē ablatū: & tūc ille q ab/ stulit restituere nō teneť: qa ex iure nature licit9 ē unicuiq̄ us9 possessionis necessarie ad sustētationē nature. Extrema. n. ne/ cessitas oīa facit coīa. ff. ad. l. Rodiā deiactu. li. 2. in tex. & glo. Aut ĩdiget ad sustētationē nature eo q̄ ablatū ē. Et tūc subdi/ stĩguo qa ut pri9 ĩdiget illa re ad sustentationē sue nať e q̄ fuit necessaria ad sustētationē nature illi9 q abstulit. Aut eodē tp̄r uterq̄ factus ē ĩdigēs illa re ad sustētationē sue nať e. Aut ille q abstulit pri9 fcūs ē ĩdigēs illa re ad sustētationē nať e sue q̄ ille a q̄ ablata ē. Primo & secūdo pōt dici sine p̄iudicio q̄ ille qui abstulit rē illā teneť restituere illi a quo abstulit quia nūq̄ facta fuit res illus q eā abstulit: sed semp remāsit isti9 de iure. Postq̄

enī sū ī statu ī quo res mea ē mihi necessaria ad sustētationē na
ture nō pōt fieri alteri⁹ me cōtradicēte. Si tertio mō: tunc ille
q abstulit nō tenet restituere qa ab illo tpr q̊ facta ē necessaria
ad sustētationē nature cū tūc illi a q̊ ablata ē nō esset necessaria
acqsitū fuit ius in illa re illi q abstulit: & iō ꝗuis damnū passus
postea uenit ad statū ī q̊ res que fuit sibi ablata esset sibi neces
saria ad sustētationē nature nō pp hoc habet min⁹ ius ī illa re
ꝙ ille q abstulit nisi ille q eā abstulit deueīsset ad statū ī q̊ āpli⁹
nō esset sibi necessaria ad sustētationē nature.
Vtꝝ sufficiat usᵃrio q debet restituere ī piculo mortis existēti 4
cōdere testamētū sup restitutiōe male ablatoꝝ. Rndꝫ idē Alex.
ꝙ nō cui⁹ rō ē: qa testamētū ē uolūtatis nostre iuxta sentētiā de
eo qđ post mortē suā fieri uoluit. Testās. n. uult hoc fieri post
mortē ubi nō ē locus penitētie: sine q̄ nō absoluit usᵃri⁹: & oꝫ
ꝙ ī uita uelit hoc restitui alias nō remittit peccatū. Preterea
iustitia dei reqrit ut ille satisfaciat q peccauit: & iō sicut usᵃri⁹
peccauit ita ipse idē tenet satisfacere. Nō aūt hoc facit sed relī
qt ī testamēto ꝙ p aliū fiat. Si ergo uult satisfacere ita ꝙ ei re-
mittat peccatū si habet pecuīam uñ possit restitutio fieri pri⁹
exponat eā p fidelē nunciū suū restitutōni anq̄ꝫ moriat: & fa-
ciat ꝓclamari ꝙ oēs ueniāt recepti plenā satisfactionē a qbus
habita ē usᵃa. Seruet autē ī absolutione taliū qđ dr ex de usᵃis
.c. quāq̄ꝫ. ubi dicit ꝙ usᵃriis sepulta deneget donec plene sati-
sfactū fuerit illᵉ qbꝫ faciēda ē satisfactio si p̄sto sit ipi aut alii q
possūt acqrere uel eis absētibꝫ loci ordīario aut ei⁹ uicē gerē-
ti siue rectori parochie ī q̄ testatō habitat. ex de usᵃis. c. quāq̄ꝫ
li. 6. Cōcor. Astē. ī sum. li. 3. ti. ii. Quero que sit forma testa-
mēti usᵃrii. uide Asten. ubi supra.
Quid si is q usᵃas exercuit usᵉ extōsit ad īopiā deuenerit. Res- 5
pōdet. Asten. ī sum. li. 3. ti. 4. ꝙ licet usurari⁹ ītelligat sēp esse
ī mora. ut. C. de furtis. l. subtracte. tñ si pauptas eū excuset &
bonis cedat ē excusatus & absoluēdus. tñ tenet satisfacere si

ad pinguiorē fortunā deuenerit.i. habita rōne ne egeat sup q̄ p̄stabit idoneā cautionē. ex.e.c. Cū tu.§. penul. & de solu.c. Iordan⁹. Et potest cedere añ litē ĩ presentia uel ēt ĩ absentia p nunciū uel epistolā. ff. de cessi. bono. l. penul. & fi. Et hoc uerū ĩ iudicio cōtētioso.

6 Sed nūq̄d idē ē ĩ foro pnĩali. Goff. dicit q̄ nō: ĩmo diceť ei q̄ totū restituat. q̄a nō remittiť peccatū nisi restituať ablatū. ex. .e.c. Cū tu. 14. q. 6. Si res. Abl tū dico siue p furtū siue p rapinā siue p usā. 14. q. 5. Si q̄d inuenisti. Et hoc uideť uelle Ber. ĩ.c. Cū tu ĩ glo. Sed ĩ cōtrariū arguens Hosti. dicit. q̄ amittit priuilegiū ex iusta cā sibi datū. Nā si tp̄r famis lic3 alienū sine peccato accipere multo forti⁹ retinere. Hec Hosti. Aliq̄ aūt uolūt q̄ si ñ pōt talis satisfacere petere teneť dilationē uel remissionē sibi fieri cā ebie ab illis q̄b⁹ teneť restituere. Et sic erit ĩ statu salutis aliť nō. 14. q. 6. Si res. Sed h̄ nimis duꝝ uideť. Vñ credo q̄ ad salutē ei sufficiat q̄ si ad pinguiorē fortunā uenerit restituere firmiť in corde pponat.

7 Quid si q̄s det usario modiū bladi p usa q̄ mō ualet. 10. solidos & post ānū idē modi⁹ ualet. 20. solidos: nūq̄d usari⁹ teneť restituere modiū bladi illi q̄ dedit ĩ ualore ĩ q̄ nūc ē uel in quo fuit q̄ñ dedit. Rñdet Astē. ĩ sum. li. 3. ti. ii. q̄ hoc erit ĩ optione recipiētis q̄a cū usari⁹ usq3 mō nō restituit & mora reddendi p̄iudicare debeat sibi: restitutio ſm optionē recipiētꝭ fieri deb3

i SVRA Duodecĩo. s. q̄ntū ad locū ubi debet fieri restitutio Quero ubi debeat fieri restitutio male ablatoꝝ. Rñd3 Hosti. ĩ ti. de peni. §. quib⁹ &. sed que forma seruāda est q̄ si sūt male ablata ĩcerta debēt erogari ĩ pias causas & maxime ĩ alimoniā paupū & redēptionē captiuorū ar. de pig. c. i. 10. q. 2. hoc ius. Et pcipue ĩ uilla: uel si uilla nesciť ĩ dyocesi ŭ talia sūt 9missa. Cōcor. Monal. ĩ sum ĩ tractatu restitutionū dicēs. q̄ q̄ñ ignoraň spoliati distribuāť paupib⁹ uł ĩ pias causas. Et hoc ĩ uilla ŭ facta

ē ſpoliatio ſi cōmode fieri pōt:alias ſi multū remota ſit uel ex alia iuſta cā ſufficit ꝙ hoc alibi fiat. Similit̃ ſi uilla neſcit̃ ſaltē fi/ at ī illa dyoceſi ū rapina facta ē. Cōcor. Alex. de alexā. ut s̃ uſ̃a.

SVRA Tredecīo q̄ntū ad ordinē reſtituēdi & modū. Vtrū reſtitutio uſ̃arū debeat fieri publice uł ṗuate. Rn̄det Alex. de alexā. ī ſuo tractatu de uſ̃is. ꝙ uſ̃ario notorio de neceſſitate ſalu tis opus ē facere reſtitutionē publice ꝑꝑ īfamiā & ſcādalū q̄d ē inde ut ſicut peccauit ī ſcādalū ꝓximoꝝ & malū exēplū:ita ſa/ tiſfaciat publice:alias nō deberēt ſibi dari ſacramēta eccł̃ie & eccł̃iaſtica ſepultura. 1

Vtrū pri⁹ ſit fiēda reſtitutio male ablatorū q̄ꝫ ſolutio debitorū uel legatoꝝ. Rn̄det idē Alex. ꝙ prius reſtituēda ſūt male abla ta q̄ꝫ ſoluēda legata:cui⁹ rō ē qa donatio legatorū ē ex deuoti/ one legatoris: & iō ſuperogationis fuit in eo reddere aut male ablata ē ſ̃m uecesſitatē iuſtitie prius aūt illa ſūt reddenda:que ſūt ſ̃m neceſſitatē iuſtitie q̄ꝫ illa dāda que ſūt ſuperogatiōis. Cō cor. Aſtē. ī ſum li. 3. ti. 4. 2

Vtrū prius reſtituēda ſūt male ablata q̄ꝫ debita ſoluēda. Rn̄det idē Alex. ꝙ male ablata:& ē rō qa eorū ſolutio tollit iniuriā fa ctā deo & ꝓximo & maxime ī furto & rapina. In ſolutione aūt debitorū nō tollit̃ iniuria ſed ſaluat̃ iuſticia. Et iō uidet̃ hoc p⁹ faciēdū illo. Et ſi fiat contrariū ī pl̃ib; uidet̃ hoc eſſe ꝙ debita ſūt clara & maīfeſta:reſtituētes aūt nō ſic:ſed īq̄rēde ſūt. Ce/ teris aūt parib; clarū p̄cedit īcertū. Debita ſūt determīata:pu ta quia debeo tibi. io. Non ſic aūt que debēt reſtitui. Concor. Aſtē. in ſum. ubi s̃. 3

Vtrū fiēda ē prius reſtitutio uni q̄ꝫ alteri. Rn̄dꝫ idē Alex. ꝙ ſic ī caſu:puta qn̄ reſtitutio uni⁹ ē determīata & clara: alteri⁹ aūt nō. Et ſic uidet̃ ꝙ ceteris parib; prius ſit faciēda iſti q̄ꝫ illi. Itē ſi reſtitutio amborū ſit eque clara tn̄ un⁹ ē paup & alt̃ diues ui det̃ ꝙ ceteris parib; ꝙ prius poſſit fieri paupi q̄ꝫ diuiti:tū quia 4

magis indiget:tũ q̃a cũ maiori iniuria tenet̃ res paupis ꝙ diui/
tis. Itẽ si uterq; ẽ eq̃lis cõditionis ĩ pauptate & ĩ diuitiis tñ uni
facta ẽ pri⁹ iniuria ꝙ alteri:uidet̃ ꝙ illi pri⁹ fienda ẽ restitutio
cui pri⁹ facta ẽ iniuria. Cõcor. Astẽ. ĩ sum. ů s̃.

¶ Quid si hereditas nõ sufficiat ad satisfaciẽdũ oĩbꝫ. nũqd satisfa
ciet ꝓmo ueniẽtibꝫ. Rñdet Astẽ. ů s̃. ẜm Guil. ĩ. c. Quãquã. ex̃
. c. li. 6. ꝙ nõ:ĩmo satisfaciat eis & aliis ꝑ rata. ex̃ de testa. c. Re
latũ:&. ff. de pac. l. Si plures. Io. an. dicit:ꝙ satis uidet̃ ĩ hoc caũ
tẽpus cõsiderãdũ ut q primo soluit qd̃ suum ẽ integre recipi/
at & sic de singulis de regulis iu. c. Qui prior. Sʒ primũ dictũ
magis placet mihi Astensi.

ij SVRA Decĩoq̃rto. s. q̃ntũ ad penã usurioꝝ. Quero de pẽa
usurioꝝ. Rñdet Alex. de alexã. ꝙ ꝓma pena usuriorũ ẽ q̃a cõ/
pellũt̃ ad restitutionẽ a iure & a iudice. A iure qdẽ q̃a maĩfesti
usurarii triplici pena cohibẽt̃ de q̃. ex̃ de usuris. c. Quia in omibus
dicit̃. Prima ẽ q̃a nõ recipiũt̃ ad cõmunionẽ altaris. Secũda q̃a
si ĩ hoc peccato decesserit debẽt carere eccl̃iastica sepultura.
Tertia q̃a eorũ oblationes accipi nõ debẽt:& q recipit redde/
re tenet̃. Cui aũt debeant restitui recitat glo. ibidẽ duas opi.
Quidã. n. dixerũt ꝙ tenet̃ restituere ip̃i ep̃o loci. Alii & meli⁹
ꝙ illi q dedit & ip̃e postmodũ restituat illi a q̊ accepit ar. ex̃ de
usuris. c. Cũ tu maĩfestos. Et de homi. c. Sicut dignũ. Sic ergo
usurarii sũt excoĩcati ip̃o iure quo ad hec tria. Cõtumaces aũt &
q iuri nõ obediũt põt iudex cõpellere de restituẽdũ usuras si ne/
cesse fuerit p maiorẽ excoĩcationẽ. ex̃ de usuris. c. Nõ solũ. Itẽ ex̃
de usuris. c. Preterea mãdat̃ ĩterdictis usurarũ ꝑcipiẽdarũ ꝙ si cl̃i/
ci hoc cõtẽpserĩt ab officio & bñficio suspẽdi debẽt. Si aũt lai/
ci possũt usq; ad dignã satisfactionẽ uĩculo excoĩcatiõis astrĩgi
pri⁹ ĩflicta illis pena illi⁹ cõstitutiõis q̃a fere ĩ oĩbꝫ. Cõpellunt̃
ẽt alio mõ:q̃a si usurari⁹ repetit ab illo usuras repellit̃ ꝑ excepti/
onẽ donec ip̃e restituat usuras q̃s ab illo accepit. ex̃ de usuris. c. q̃a

fructu

frustra. In foro aūt pn̄iali cōpellēdi sūt usurarii qa absolui n̄ possūt nec debēt nisi restituāt aut dilationē petāt ab illis qb' tenēt: aut si paupes siue īpotētes sint pponāt & pmittāt suo cōfessori restituere si uenerīt ad pinguiorē fortunā: unde Aug'. nō remittit peccatū & cetera.

Quid si certū est & notoriū aliquē fenebrē pecuniā exigisse & cōstat q debitores q soluerūt nō remittūt sed repetere nō audēt pp potētiā exactorū. Rn̄det Goff. q aliq denūtiāte uel ēt nullo ecclia ex officio suo pcedet & ad restitutionē cōpellet. ex de usuris. c. In dyocesi. 2

An & quō liceat accipe ad usurā. c. i.

V SVRA Decīoqnto. s. qntū ad recipiētē. An licitū sit recipere ad usurā. Rn̄det Ric. ī. 4. di. 15. ar. 5. q. 5. q sic ī casu necessitatis nec peccat: ar. ad R. 13. q. i. qd culpat. Nec intelligo hic de extrema necessitate: sed qn̄ hō notabilit dānificaret uel nōbilē penuriā pateret si nō accipiat ad usurā. Itē Monal. ī sum. dicit q licet sit peccatū pt necessitatē recipe ad usurā: tn̄ in necessitate licitū ē. Sed p qnta necessitate licitū sit & p qnta nō: hoc non determīat ars ul scīētia s3 unctio charitatis que de oīb' docet & est certior oī arte. Idē dic Boñ. ī. 3. di. 28. ī expositiōe illi' pcepti. Nō furtū facies dicēs q si qs dat ul soluit usuras pt necessitatē n̄ ē īmunis a clpa. cū uo ex necessitate soluit n̄ peccat qa licitū ē unicuiq redimere iuris sui actionē. Vn̄ sic ille q dat uestes suas latroni anq pmittat se īterfici n̄ dicit currere siue pticipare cū latrōe: sic q soluit usurā ī necessitate n̄ dr currere cū fure. Quātā aūt necessitatē qs debeat expectare: hoc n̄ ē intētiōis & rōnis determīate p eo q sm diuersas cōditiōes psonaꝝ diuerse necessitates debēt pēsari. Idē Alex. de ales ī. 4. ī tractatu restitutionū dicēs q peccat mōtalit q accipit pecuniā ad usurā cū det occasionē peccati mortalis usurario nisi ī necessitate. Tūc. n. non dat occasionē s3 redimit ius suū. Vsurari'. n. tenet gratis 9modare pecuniā suā īdigēti. Luce. 6. mutuū date nihil inde sperātes. amē. i

INCIPIVNT EXCOMVNICATIONES MAIORES

Excoīcatio pmo ꝯ eccłiasticas psonas.

i QVERO q sit casus maioris excoīcatiōis cōtra pso/nas eccłiasticas. Rn̄deo pmo cōtra monarchā toti⁹ eccłie.i.papā. Quicūq3 gerit se p papa nō electus a duab9 ptib9 cardinaliū cū oīb9 sibi cōsentiētib9.ex̄ de elec.c.licet ɓm Ric.ī.q. Vide infra.excoīcatio.2.§.i.

2 EPiscop⁹ grec⁹ nō obediēs epo latino p quē fuit deputa t⁹.ex̄ de off.or.c.qm̄ ɓm Astē.ī sum.li.7.ti.2.Notādū ꝙ in dicto.c.qm̄ dr̄ ꝙ si ī una ciuitate sit plures populi diuersa4 lingua4 ꝙ eps pōt cōstituere unū pōtificē catholicū sibi uica/riū q eis ɓm ritū eo4 dīna celebret officia & eccłiastica mini/stret sacramēta instruendo eos ϑbo parit̄ & exēplo q p oīa dʒ obedire pōtifici eū cōstituēti suū uicariū.alias īcidit ī excoīca/tionē.glo.exēplificat ī grecis & latinis q sub una fide habēt di uersos rit⁹ ñ tñ si sit fidei ꝯrii rit⁹. Vide īfra excoīcatio.2.§.2.

3 Decani Archidyaconi Prepositi Cātores Plebani & alii qcūq3 clerici psonat⁹.i.dignitatē eccłiasticā hn̄tes aut ēt qcūq3 p̄sbi/teri audiūt leges uł phisicā nisi īfra duos m̄ses destiterīt.ex̄ ne cle.uł mo.c.sup specula.ɓm Ric.Vide īfra excoīcatio.2.§.3.

4 Clerici q maīfestis usⁱariis alienigenis ad fen⁹ exercēdū domū locāt uł alio titulo cōcedunt.ex̄ de usu..c.usᵃra4 uoraginē li.6. Maiores uero p̄lati q eos cōducūt uł habitare pmittūt in terris suis uel domos locāt sūt suspēsi. Si ϑo collegiū uel uniuersitas clericorū īcurrūt īterdictū si talē sētētiā p mēsem sustinuerīt. Si uero sūt laici debēt p eccłiasticā cēsurā cōpelli:ñ aūt intelli/gas hāc cōstitutionē generalit̄ de uniūsitate uł collegio laico/rū ꝙ sint īterdicti & ꝙ si sint singulares psone laico4 ꝙ sit ex/coīcati pp piculū īterdicti ɓm Io.an. alias tota italia esset īter/dicta:licet Ric.ī.q..di.18.ar.ii.q.9.generaliter ītelligit de utraq3

uniūſitate.ſ.tā laicoꝝ q̄ꝑ clericorū. Vide infra excoīcatio.2.·§·.
Clerici & qcūq̧ alii q ī cimiteriis ſepeliūt corpora defunctorū 5
tpr īterdicti ī caſibꝫ nō cōceſſis a iure uꝉ q excoīcatos publice
aut noīatī īterdictos uel uſ'arios maīfeſtos ſciēt ſepeliūt a qua
excoīcatione nō debēt abſolui niſi prius ad arbitriū dyoceſani
ſatiſfecerint eis quibꝫ ꝓmiſſa fuerit iniuria irrogata nō ob ſtā
te aliquo priuilegio.extra de ſepul.c.eos in cle. Vide infra ex
comunicatio.2.·§·.5.
Clerici & religioſi & moniales ī ſacris ſciēt cōtrahentes matri 6
moniū ſunt ipo facto excoīcati:ut ī.c.eos de cōſan. & affini.in
cle.tñ ī clerico ī ſacris & religioſo & monacha cōtrahētibꝫ nō
pōt cadere ignorantia ſ'm glo. ſ3 intelligit' in alis caſibꝫ. Vide
infra excoīcatio.2.·§·.6.
Clercꝰ habēs officiū uicecomitis uel ꝑpoſiti ſecularis ſi admo 7
nitus legitime nō reſpuerit.ex̄ ne cle.uꝉ mo.c.clericis ī tex.&
ī glo.& ſ'm Aſtē.li.7.ti.2.ꝟ.73. Vide īfra excoīcatio.2.·§·.7.
Clerici ſeculares & religioſi q inducūt ad uouēdū uꝉ iurādū uꝉ 8
ꝓmittēdū ut ſepulturas apud eccꝉias ſuas eligāt uel electā non
mutēt:ut ī cle.c.cupiētes de penis. Vide īfra de īpugnatoribus
ſepulture ꝟ.3. Vide īfra excoīcatio.2.·§ .21.
Clerici q hereticos credētes receptores defēſores uꝉ fautores 9
eoꝝ ſciēt traderēt eccꝉiaſtice ſepulture.ex̄ de here.c.qcūq̧:li.6.
Vide excoīcatio.2.·§·.22.&.28. Vide īfra.·§·.7.ꝟ.4.
Sacerdotes abſoluētes ab excoīcatōnibꝫ p ꝓceſſū Eugenii q̄rti 10
ꝓmulgatis q cōtinet.10.excoīcationes. Primo excoīcat oēs he
reticos q̊cūq̧ noīe cēſeāt'. Secūdo illos hereticos q uioclefiſte
uocāt & oēs eis adherētes fautores ſeu receptores uꝉ defēſores
eorū. Itē oēs q dāt eis arma equos plūbū lignamīa ſal oleū ui
nū & oīa uictualia & oīa quecūq̧ ad uſū hominū ꝑtinentia aut
alia quecunq̧ ꝑſidia publice uel occulte ꝑ ſe uel ꝑ aliū. Tertio
falſarios bullarū apoſtolicarū uel ſupplicationū. Quarto illos
q equos arma ferrū lignamīa & alia ꝓhibita deferūt ſaracenis.

Quīto īpediētes ne uictualia deferant̄ ad curiā romanā. Sexto inuadētes eūtes & redeūtes ad sedē apostolicā. Septīo oēs illos q ī terris suis noua pedagia īponūt. Octauo oēs q offendūt in psona aut bonis eos q habēt aliquā causā ī curia uł eoꝝ ꝓcuratores. Nono oēs ledētes romipetas eūtes uel redeūtes gr̄a deuotionis romā. Decimo oēs īuadētes hostiliter terras eccł'ie uł detinētes p se uel p aliū. Et ī fine dicit: De qb9 sentētiis nullus p aliū q̄ p romanū pōtificē nisi dūtaxat mortis articulo cōstitut9 possit absolui nec ēt tūc nisi de stādo sancte eccł'ie mādatis satisfactione uel sufficiēti cautiōe pstatis. Illos aūt cuiuscūqꝫ fuerīt pemināetie dignitatis ordinis cōditiōis aut stat9 & si pōtificali aut alia q̄uis dignitate pdictos q cōtra tenorē pn̄tiū tali bus absolutionis bn̄ficiū īpēdere de facto psūpserīt excoīcationis & anathematis sentētia īnodamus eisqꝫ pdicationis lectionis admīstratiōis sacramētoꝝ & audiēdi cōfessiones officia īterdicim9. Itē dicit qꝑ null9 pōt ignorātiā ptēdere uel excusationē allegare cū nō sit uerissimile q̄ ad ipos remanere īcognitū uel occultū qd̄ tā patēt oīb9 publicat̄.

ii Clerici q ꝓcurant usurpare custodiā uacātiū eccł'iaꝝ ī qb9 sūt instituti: ut īfra. §. q. x. 5.

Contra religiosos.

1 Rimo religiosi q exeūt claustꝝ suū ad audiēdū phisicā uł leges nisi īfra duos mēses redierīt ne cle. & mo. c. Nō magnope. & c. Sup specula. Itē religiosi religionis approbate tacite uel expsse ꝓfessi q uadūt ad queuis studia sine licētia sui plati data cū cōsilio maioris ptis cōuēt9 ī. c. ut piculosa. ex̄ ne cle. uł mo. li. 6. Vide īfra exco. 2. § . 8.

2 Itē religiosi ꝓfessi q temere ucūqꝫ habitū sue religionis dimiserint ī scholis uel alibi dicto. c. ut piculosa. Itē doctores q eos docēt. Vide infra exco. 2. § . 9.

3 Religiosi religionū mēdicātiū abolitaꝝ deinceps aliquē ad suū ordinē recipiētes uł locū seu domū de nouo acqrētes uel loca

cceteraq; bona acqsita absq; licētia pape alienātes ī.c.religionū diuersitates de reli.do.li.6.ſm Ric.ī.q.& Astē ī sum.li.6.ti.2. ℣.53. Ab hoc aūt statuto excipiunt ī dicto.c.Religionū quatuor ordiues pdicatorū minorū carmelitarū & heremitarū. Vide infra exco.2.§.10.

Religiosi mēdicātes religionū approbataꝝ q domos ad habitādū uł loca de nouo reciperent sine licentia sedis apostolice uel recepta mutarēt seu alienarent ī cle..c. Cupiētes de penis Vide infra exco.2.§.11. 4

Religiosi qui dicūt aliqua uerba ī pdicatione uel alibi ut retrahant audiētes a solutione decimaꝝ in dicto.c.Cupiētes. Vide exco.2.§.12. 5

Religiosi q cōfitētib' sibi nō faciūt cōsciētiā de decimis soluēdis & pdicatores q nō pdicāt cū fuerīt reqsiti sūt suspēsi a pdictis officiis donec si cōmode possunt eis cōsciētiā faciāt. Et si interī pdicāt sūt excoīcati dicto.c.Cupiētes & specialit' tenēt pdicare in pma doīca qdragesime & qrta & ultīa & ī festo ascēsionis dñi & pēte.& natiuitatis dñi & beati Io.baptiste & assūptionis & natiuitatis beate Marie cū fuerint requisiti. Vide infra exco.2.§.13. 6

Religiosi q decīas eccłiis debitas sibi appropriāt & usurpāt siue q nō pmittūt solui eccłiis decimas de aīalib' familiarum & pastorū suorū uel aliorū īmiscētiū ipa aīalia gregib' eorū uł de aīalib' que ī fraudib' eccłiarū emūt & ēpta tradūt uēditoribus uł aliis tenēda seu q nō pmittūt uel phibent solui decimas eccłiis de terris qs tradūt aliis colēdas nisi reqsiti destiterīt īfra mēsem aut si de his que usurpauerūt cōtra pmissa nō satisfecerint dānificatis eccłiis īfra duos mēses sūt suspēsi ab admīstrationib' & bñficiis suis:q; si ñ habēt admīstrationem & bñficia ipo facto excoīcationē incurrūt in cle.Religiosi de decimis.c. Reli. Vide exco.2.§.14. 7

Itē īuētores nouarū religionū uel capientes habitū iparū sine 8

speciali licētia sedis apostolice ī extrauagāti. Io.22. que incipit sancta romana eccl'ia. Vide īfra exco.2. §.16.

9 Religiosi tā exēpti q̄ nō exēpti q uiderīt uel sciuerīt cathedralē ul' matricē.i.baptismalē loci eccl'iā seruare īterdictū qdcūq̧ positū auctoritate sedis apostolice ul' ordinarioꝝ debēt & ipi seruare.alioqn nō seruātes īcurrūt excoīcationē ip̄o facto. Idē ēt īterdicto & cessatioīb⁹ a dīnis p statuta ꝓuīcialiū ꝯciliorꝝ ul' ip̄orꝝ auctoritate factis. Idē ī generalib⁹ cessationib⁹ a dīnis ciuitatū terrarū uel aliorū locorū q̊s aliqn̄ ex cōsuetudīe ul' alit canonica collegia ul' ꝯuēt⁹ seculariū eccl'iaꝝ aut regulariū sibi uēdicāt & qn̄ ut p̄mittit̄ cathedralis uel matrix eccl'ia obs'uat eas nō obstantib⁹ qbuscūq̧ appellatiouib⁹ ad sedē appostolicā & aliis obiectionibus quibuscūq̧ in cle.i.de sen.exco. Vide infra exco.2. §.15.

10 Fratres mīores q tp̄r īterdicti recipiūt ad dīna fratres ul' sorores de tertio ordīe q cōtinētes uocāt̄. ex̄ de sē.exco.c.Cū ex eo in cle.& ē papalis sed dat̄ licētia ordinariis uel episcopis ut satisfactione p̄missa eos auctoritate apostolica absoluant. Vide infra exco.2. §.16.

11 Monachi & canonici regulares admīstrationē aliquā nō h̄ntes ad curias p̄ncipū sine speciali licētia suorū p̄latorū ire n̄ debēt & si ut suis p̄latis aut monasterio danū aliqd̄ īferāt ad dictas curias se trāsferāt sunt excoīcati:ut ī cle.ne in agro de statu mo. Vide īfra exco.2. §.17.

12 Monachi īfra septa monasteriorū suorū tenētes arma sine licētia suorū abbatū dicto.c.ne ī agro. Vide īfra exco.2. §.18.

13 Mulieres qne begine uocant̄ & religiosi q eas fouēt ī illo statu Begīe erāt que assumētes certū habitū nulli ꝓmittētes obedientiā nec renūtiātes ꝓpriis nec regulā habētes qbusdā religiosis adherebāt & disputabāt de fide catholica d̄ trinitate d̄ sacramētis & multas hereses habebāt ī.c.i.de reli.do.tn̄ ut dicit glo. nō loqt̄ de illis de tertio ordīe beati frācisci cū habeant regulā

approbatã a Nicolao papa.3.
Religiosi qcũq; q absq; licẽtia ꝓprii sacerdotis solẽnizarẽt matrimoĩa.i.solemnit᷑ bñdicerent aut ministrarẽt sacramenta eucharistie uel extreme unctionis ut in cle.religi.de ꝓuile. Vide infra exco.2.§.19. 14

Religiosi qui excomunicatos a canone absoluunt preterq̃ a casibus a iure expressis uel per priuilegia a sede apostolica eisdem cõcessis uel q absoluũt a sentẽtiis ꝑ statuta ꝓuĩcialia aut synodalia ꝓmulgatis uel q absoluerẽt a pena & culpa.ut dicto .c.Religiosi.Itẽ q absoluerẽt a ꝓcessu Eugenii q̃rti de q̊ dictũ ẽ supra de clericis secularib9.Vide exco.2.§.20. 15

Religiosi ĩducẽtes aliquẽ ad uouẽdũ iurãdũ uel ꝓmittẽdum de eligẽdo apud eos sepulturã uel iã electã ulteri9 nõ mutẽt.ĩ cle. cupiẽtes de penis.Vide ĩfra exco.2.§.21. 16

Religiosi q tp̃r ĩterdicti sepelirẽt corpora ĩ cimiteriis aut sepelirẽt publice excoĩcatos usarios manifestos aut noĩatĩ interdictos. ut dictum est supra de clericis secularib9.Vid infra excoĩcatio.2.§.25. 17

Religiosi cõtrahẽtes m̃rimoniũ ut dictũ ẽ supra de clericis secularib9 & ĩtelligit᷑ ꝯm glo.de ꝓfessis ꝓfessione tacita uel exp̃ssa ĩ una de regulis approbatis.ex̃ de cõsan.& affi.c. eos:ul᷑ de uoto.c.i.li.6.Vide ĩfra exco.2.§.6. 18

Religiosi q tradũt hereticos eccl᷑iastice sepulture ut dictũ ẽ supra de clericis secularib9 19

Religiosi m̃dicãtes ꝓfessi q trãseũt ad aliquẽ ordinẽ monachalẽ excepto cartusiẽsi & recipiẽtes tales sciẽt᷑ ẽ papalis:excepto in articulo mortis.Similit᷑ ĩcurrũt si trãseunt ad ordinẽ canonicorũ regulariũ ꝑ cõstitutionẽ Martini qnti cõstãtie factã. 20

Religiosi q ꝓcurarẽt usurpari ꝑ aliquẽ patronatũ custodiã seu titulũ aduocationis uel defẽsionis alicui9 uacãtis eccl᷑ie ĩ quib9 residẽt uel monasterii uel pioꝝ locorũ uel bona ĩpoꝝ locorum uacãtiũ uel collectã que fit rõne legis uel ĩꝑatoris seu tributum 21

regi debitũ. ex̃ de electione generali li. 6. Vide ĩfra. §. 4. X. 5.

22 Abbas uł prior ẽt causa correctionis monachum uel clericum uerberaĩ faciẽs p laicũ ẽ excoĩcat⁹ tã pcipiẽs q̃ uerberãs si aliť sit corrigibilis. ex̃. de sen. exco. uniuersitatĩ & appellatione laici cõphendiť cõuersus ꝯm Archi. & Anto. de butrio dicto. c. uniuersitatis. 45. di. ĩ prĩ.

Contra ĩpugnatores fidei. §. 3.

1 Vicũq3 incidit ĩ heresim iã dãnatã uł nouã adinueĩt. 24. q. i. c. i. & . 2. & . 3. Itẽ qcũq3 de sacramẽtis ecc̃łie uł articulis fidei aliť sentit uł docet q̃ sancta romana eccłia p̃dicat & obseruat de hereticis. c. ad abolẽdã. Itẽ qcũq3 p romanã eccłia3 uel p ep̃os cũ cõsilio clericorũ uel p ip̃os clericos uacãte sede cũ cõsilio si opõtuerit uicinoꝝ episcopoꝝ tãq̃ heretici sũt dãnati & sũt excoĩcati ut notať dicto. c. ad abolendã. Et generaliť oẽs heretici q̊cũq3 noĩe cẽseanť de hereticis. c. excoĩcam⁹. Itẽ oẽs credẽtes receptores defẽsores & fautores eoꝝ. ut ĩ dicto. c. excoĩcamus. §. credẽtes: & . c. nouerit de sẽ. exco. & ẽ facta papalis p pcessũ ãnualẽ curie & specialiť Eugenii q̃rti. Itẽ qcũq3 p̃sumpserit p̃dictos eccłiastice sepulture tradere. Vide ĩfra. §. contra ĩpugnatores sepulture: & exco. 2. §. 22.

2 Quicũq3 rector secularis uel qcũq3 officialis eius cognosceret d̃ crimĩe heresis cũ ad seculares nõ ptineat aut captos liberaret uel episcopoꝝ uł ĩq̃sitorũ officiũ ĩpediret. ex̃ de here. c. ut ĩquisitionis li. 6. Vide exco. 2. § . 23.

3 Inq̃sitores hereticoꝝ q odio gratia uel amore cõtra cõscientiã omiserĩt cõtra quẽpiã pcedere uł ip̃a3 heresĩ alicui ĩponerent quod ĩpediat officiũ suũ. ut in. c. multorũ in fi. de here. in cle. Vide exco. 2. §. 24.

4 Inq̃sitores hereticorũ q p̃textu officii inq̃sitionis quouis mõ illicito extorquẽt pecuniã uł sciẽť bona eccłiarũ ob delicta clericorũ ẽt si fisco eccłie applicarẽt nec possũt absolui nisi ĩ mõtis articulo donec illis quibus extorserint plene satisfaciant de

pecunia nullis priuilegiis pactis aut remissionib⁹ super hoc ua
lituris. extra de here. c. Nolentes in cle. Vide infra excomuni-
catio. 2. §. 25.

Qui p assasinos quēcq̄ xp̄ianū īterfecerit iubet uel mādauerit 5
ēt si mors nō fuerit secuta uel assasinos defēderit uel occultaue
rit. ex de homi. c. p hūani. li. 6. Assasini fuerūt qdā īfideles qui
ex qbusdā errorib⁹ de facili nitebāt xp̄ianos occidere ſm Ric. ī
. q. Vide exco. 2. §. 26.

Omnes & singuli cunscūq̄ stat⁹ grad⁹ p̄eminētie aut ɔditiōis 6
exiſtāt ēt si pōtificali regali aut q̄uis eccl'iastica uel mundana
fulgeant dignitate q pfidis hereticis & uioclefistis arma equos
plūbū ligāmīa sal oleū uinū uictualia & oīa quecūq̄ ad usū ho-
minū ptinētia aut queuis alia p̄sidia publice uel occulte submi
nistrāt ac p se ul' p subditos afferri faciūt uel pmittūt cū quib⁹
ipi uioclefiste xp̄i fideles & catholicos quōlibet īpugnare seu
offendere possent: necnō oēs & singulos eorūdē hereticorū &
uioclefistarū adherētes fautores defensores & receptores cuius
cūq̄ stat⁹ nobilitatis excellētie ul' cōditiōis exiſtāt ēt si pōtifi
cali regali regīali aut quauis eccl'iastica ul' seculari sit p̄diti di-
gitate ac cōsentiētes & p̄stātes eisdē ī pmissis quōcūq̄ uel qua-
litercūq̄ auxiliū cōsiliū uel fauorem sunt excomunicati per p-
cessū Eugenii q̄rti.

Portātes ferrū arma lignamīa necessaria ad īpugnādū xp̄ianos 7
Itē uēdētes eis galeas uel naues & q ī piraticis saracenorū naui
bus gubernationē exercēt aut machinis aut qbuslib3 aliis īpē-
dūt cōsiliū auxiliū & fauorē ī dispēdiū terre sancte nec possunt
absolui nisi totū lucrū ex tā dānato mercimonio fecerūt & tā-
tūdē de suo ī subsidiū terre sancte trāsmiserīt ul' alia pena puni
anť si fuerīt non soluēdo. ex de iudeis ita quorundā: &. c. ad libe
rādā & ē papalis p pcessū curie & specialiť Eugenii q̄rti q ad-
dit eq̄s & alia phibita qb⁹ xp̄ianos īpugnāt & p extrauagātem
Nicolai q̄rti que īcipit. Olim qui statuit & innouauit q̄ nullus

arma equos ferrũ lignamĩa uictualia & alia quecũq; mercimo-
nia ĩ alexãdriã uel alia loca saracenoꝝ terre egipti deferre uel
mittere audeat seu de suis portub⁹ ut eis deferãt extrahere uel
extrahi pmittere aut eis cõsiliũ auxiliũ uel fauorẽ pstare aliter
sunt excoĩcati ipo facto nec possũt absolui nisi tm̃ de bonis ꝓ-
priis ĩ terre sancte subsidiũ cõuertẽdũ exoluerĩt q̃ntũ ad ptes
pdictas detulerĩt uel miserĩt aut deferri uel de ipoꝝ portubus
deferẽdũ eis extrahi pmiserĩt.& siliť statuit de terris soldano
subiectꝭ.Que extrauagãs lꝫ fuerit reuocata p ꝓhemiũ sexti.tñ
post sextũ ĩfra ãnũ papa Bonifacius ĩnouauit ĩ q̃dã extrauagãti
que incipit. Cõtra illos.Post hec Clemẽs qntus ẽt ĩnouauit &
pape absolutionẽ pt̃q; ĩ articulo mortis reseruauit ĩ extrauagã
ti que incipit.Multa.Vide excoĩcatio.2.·§.28.
8 Ordinati ad ordines p scismaticos uł accipiẽtes ab eis eccłiasti
cas dignitates uł bñficia.Itẽ alienationes facte ab eis uel medi
ãtib⁹ laicis sũt ĩanes & ad eccłias sine onere reuerti debẽt & q̃-
facientes sũt excoĩcati.ex̃ de scismaticis.c.i. Et generaliť oẽs
scismatici & specialiť sequentes dãnatũ scisma Petri de luna &
successoꝝ ei⁹ & fautoꝝ sũt excoĩcati excoĩcatione papali p ꝓ-
cessũ ãnualẽ curie. Vide exco.2.·§.27.

Cõtra ĩpugnatores eccłie & mĩstrorũ ei⁹.·§.4.

i ¶ Vi dicit romanã eccłiaꝫ nõ esse caput oĩuꝫ eccłiarũ nec ei tã
q̃ capiti obediẽdũ.19.di.c.Nulli fas & ẜm glo.talis ẽ hereticus
& excoĩcat⁹ excoĩcatione papali per ꝓcessum curie: ut supra
·§.·3.ꝟ.i.
2 Qui ĩcẽdit uel frãgit eccłiaꝫ uel locũ religiosũ uel que ĩ eis sũt
añ denũtiationẽ ab epo post denũtiationẽ a solo papa. ex̃ de
sen.ex.c.cõquesti:&.c.tua nos.Vide excoĩcatio.2.·§.29.
3 Incẽdarii aliarũ rerũ q̃ eccłiarũ si excomunicẽť uel denũtienť
excomunicati a solo papa absoluunť dicto.c.tua nos.Vide ĩfra
exco.2.·§.29.
4 Oẽs q fecerĩt statuta cõtra libertatẽ eccłie & cõsuetudines &

q iā facta fecerit obseruari & q ea de libris nō aboleuerit. Item scriptores eorū ptātes cōsules & rectores & cōsiliarii locorū ubi huiusmōi statuta edita fuerit. Itē q ſm ea iudicare psūpserit uel in publicā formā redegerint publicata. ex de sen. ex. c. nouerit. c. grauē. Vide exco. 2. §. 30.

Quicūq de nouo usurpāt custodiā uacātiū ecclīarū uel monasteriorū uel aliorū piorū locorū: puta hospitaliū & occupāt bona ipsorū & clerici & alie psone eorūdē locorū q fieri hoc pcurāt. ex de elec. c. generali li. 6. Vide īfra exco. 2. §. 31. 5

Omnes mutilātes uulnerātes & īterficiētes seu detinētes & capiētes seu depdātes romipetas & peregrinos romā cā deuotionis & peregrinatiōis accedētes & ī ea morātes & recedētes ab ipa & ī his dātes auxiliū cōsiliū & fauorē eorūq bona ɔfiscam9 ut ī pcessu ānuali curie & specialit Eugenii qrti ī quo nedū statuit de romipetis specialit sꝫ generalit ēt. Vñ dicit. Itē excoīcamus & anathematizam9 oēs illos q ad sedē apostolicā uenientes & recedentes ab eadē: necnō illos q iurisdictionē ordinariā uel delegatā aliquā ñ habētes ī eadē curia manētes temeritate ppria capiūt spoliāt & detinēt aut ex pposito deliberato uerberare mutilare uel īterficere psumunt & qui talia fieri faciunt seu mādant. 6

Falsificātes litteras dñi pape uel falsis litteris sciēt utētib9. ex de falsis. c. ad falsariorū. & c. dura & ē papalis p pcessum curie ānualē & specialit Eugenii qrti ubi dicit. Itē excoīcam9 & anathematizamus oēs falsarios bullarū seu litterarū apostolicarū & supplicationū gratiā seu iustitiā cōtinētiū p sūmū pōtificem uel uicecācellariū seu gerētes uices aut officiū uicecācellarii sancte romane ecclīe de mādato eiusdē sūmi pontificis signatarū aut sub noīe eiusdē sūmi pōtificis seu uicecācellarii aut gerētis officiū pdictū signātes supplicatiōes easdē & nedū falsificātes: sed apponētes manū ad corrigēdū ēt unā litterā uel unū pūctū in litteris papalib9 exceptis his qb9 hoc cōmissū ſm Hostiē. p 7

sentētiā latā ī curia. Vide īfra exco. 2. §. 32.

8 Papa añ coronationē potest exercere suū officiū & q hac occasione īpugnaret litteras ei⁹ excoīcatus ē ꝑ extrauagātē Bñdicti. ii. que incipit Quia nōnulli.

9 Insecutores cardinaliū & eorū ꝑticipes. ex̄ de penis. c. feli. li. 6. Vide īfra exco. 2. §. 33.

10 Rectores terrarū & eorū officiales q nō fecerīt obseruari ea q̄ statuunt cōtra īsecutores cardinaliū ut dicto. c. feli. Vide infra exco. 2. §. 34.

11 Insecutores eṗorū q eos temere uel iniuriose ꝑcusserīt aut ceperīt aut bānierīt uel hoc mādauerīt fieri aut facto ab illis rata habuerīt uel socii fuerīt faciētis aut cōsiliū ī his dederīt aut fauorē seu sciēt̄ īsecutores defensauerīt ī cle. Si qs suadēte de penis. Vide exco. 2. §. 35.

12 Rectores locorū īponētes clericis aut ecclesiis exactiones aliq̄s uel grauamīa absq; licētia pape si admoniti nō destiterīt sunt excoīcati una cū fautorib⁹ suis nec absolui possūt nisi admoniti satisfecerīt: & durat excoīcatio ēt post tēpus regimīs ēt ī successores officii ītm̄ q; si heredes ipoꝝ seu successores officii nisi satisfecerīt infra mēsem īcurrūt p̄dictā excoīcationē. ex̄ de īmu. eccl̄ie. c. Nō minus. c. Adūsus: & ī cle. e. ti. c. Quoniā. Vide exco. 2. §. 36.

13 Cōpellentes p̄latos seu capitula seu alias eccl̄iasticas ꝑsonas ad submittēdū laicis uel alienādū bōa īmobilia seu iura eccl̄iaꝝ & simılit̄ laici q usurpāt sibi illicite huiusmōi nisi moniti destiterīt. ex̄ de reb⁹ eccl̄ie ñ alie. hoc cōsultissimo li. 6. & in cle. c. Multorū de penis. Vide exco. 2. §. 37.

14 Quicūq; ab eccl̄iis uel eccl̄iasticis ꝑsonis per se uel ꝑ aliū suo nomine ul̄ alieno ꝓ ꝑsonis uel rebus quas non causa negociationis deferunt uel deferri faciunt uel trāsmittūt exigūt aliqd̄ datium uel guidatium. extra de censi. c. Quāq; li. 6. Vide exco. 2. §. 38.

Dñi tēporales q subditis īterdicūt ne ꝑlatis seu ꝑsonis eccľia/ 15
sticis qcqd uēdāt uľ emāt ab eis uľ ipis bladū molāt nec coquāt
panē uľ alia huiusmōi obsequia exibere ꝑsumāt eo ipo sūt ex/
coīcati de īmu.eccle.c.eos.li.6.
Iniiciens manus uiolētas ī clericū uel religiosū uľ cōuersū ē ex/ 16
coīcatꝰ excoīcatione papali.17.q.4.Si qs suadēte:& ex de sē.
exco.nō dubiū.& hoc si ininria ē enormis.Idē de ꝑcussione no
uiciorū.c. religiosus.e.ti.li.6. Itē qcūqȝ eū detinet in custodia
publica uel ꝓuata ēt absqȝ alia corporis lesione uel ītrudit ī ui/
cula de sen.exco.nuper.
Impediētes seu īuadētes uictualia seu alia ad usū romane curie 17
necessaria adducētes uel ne ad curiā ipaȝ adducanť uľ deferanť
īpedientes seu ꝑturbātes & q talia faciūt uľ defendūt cuiuscūqȝ
fuerit ordinis ꝑeminētie & statꝰ ēt si pōtificali regali reginali
uľ alia q̄uis eccľiastica uľ mūdana ꝑfulgeāt dignitate p ꝓcessū
curie ānualē & specialiť Eugenii q̄rti.
Oēs illi q ꝑ se uel ꝑaliū seu alios directe uľ īdirecte sub q̄cūqȝ 18
titulo uel colore occupāt detinēt uel hostiliť discurrūt seu īua/
dūt aut occupare detinere uel discurrere hostiliť ꝑsumūt in to/
tū uel ī partē aut q occupabūt detinebūt & hostiliť discurrent
seu īuadent aut occupare detinere uel discurrere hostiliť ꝑsu/
mēt almam urbē.Regna scicilie Triuarie īsulas Sardinie Cor/
sice terrā citra farrū Patrimoniū beati Petri ī tuscia.Ducatum
spoletanū Comitatū Veneusini Sabinie Marchie Anchonita/
ne Masse trebarie Romandiole Campanie atqȝ Maritime ꝓuī
cias & terras specialis cōmissionis & Arnolfoꝝ ciuitatesqȝ no/
stras Ferariensem Beneuētanam Bononiensem Perusinā Aui/
nionēsem Arriminēsem ciuitatē Castelle Turdetinā & alias ci
uitates terras & loca uel iura ad ipaȝ spectātia & adherētes fau
tores & defēsores eorū seu ī his dātes eisdē auxiliū cōsiliū & fa
uorē nō obstātibꝰ qbuscūqȝ ꝓuilegiis īdulgētiis ac litteris apo/
stolicis generalibꝰ uel specialibꝰ eis uel eorū alicui uel aliquibꝰ

qbuſcũq̃ cuiuſcũq̃ ordinis cõditionis dignitatis & p̄eminẽtie fuerit eccl'iaſtice uel tẽporalis a p̄dicta ſede ſub quauis forma uel tenore cõceſſis q̃ excoĩcari uel anathematizari nõ poſſi/nt p litteras apoſtolicas nõ faciẽtes plenam & expreſſã ac de ũbo ad uerbũ d̃ ĩdulto hui⁹modi ac ordinib⁹ locis nominib⁹ ꝓpriis cognominib⁹ ac dignitatib⁹ eoꝝ mẽtionẽ: necnon cõ/ſuetudib⁹ & obſeruãtiis ſcriptis & ñ ſcriptꝭ ac aliis ꝯ̃riis qbuſ/cunq̃ cõtra huiuſmodi noſtros ꝓceſſus ac ſentẽtias quomin⁹ ĩcludant̃ ĩ eis ſe iuuare ualeãt & tueri & q̄ quo ad hos ꝓceſſ⁹ tollimus & omnino reuocam⁹ ex ꝓceſſu curie ãuali & ſpecialit̃ Eugenii quarti

19 Omnes illos qui per ſe uel per alium ſeu alias quaſcunq̃ perſo nas eccl'iaſticas uel ſeculares ad romanã curiã ſuper eaꝝ cauſis & negociis recurrẽtes illaq̃ ĩ eadẽ curia ꝓſequẽtes aut ꝓcura/tores negociorũ geſtores aduocatos uel ꝓmotores ipꝫorũ ul' ẽt auditores ſeu iudices ſup dictꝭ cauſis ſeu negociis deputatos oc caſione cauſarũ ſeu negociorũ huiuſmõi uerberãt mutilãt occi/dũt aut bonis ſpoliãt cuiuſcũq̃ p̄eminetĩe dignitatis ſeu ſtatus fuerit ẽt ſi põtificali regali reginali uel q̃uis alia p̄fulgeãt digĩ/tate p ꝓceſſũ curie & ſpecialit̃ Eugenii q̃rti.

20 Faciẽtes pactũ uel ꝓmiſſionẽ uel recipiẽtes ex pacto uel ꝓmiſ ſione occulta ul' manifeſta aliqd ẽt parũ ꝓ aliq̃ iuſtitia uel gr̃a ꝓ ſe uel alio in cauſis iudiciis ſeu alias ꝓ litteris obtinendis ab apoſtolica ſede & ẽ papalis p extrauagãtẽ Bonifacii octaui. Itẽ q ſciẽt̃ utũt̃ talib⁹ gratiis uel litteris ſic obtẽtis ubi ſupra.

21 Eũtes ad terrã ſanctã ẽt cã deuotionis ſeu uoti ſine licẽtia ſedis apoſtolice ut ĩ libro penitẽtiarie ſũmi penitẽtiarii poſſunt ẽt abſolui a ſũmo penitẽtiario.

22 Recipiẽtes ĩ curia romana litteras pape ab alio q̃ a uicecãcella rio uel a papa uel a bullatorib⁹. ex̃ de crimĩe falſi. c. dura. Si ſũt laici ſunt excoĩcati & eorũ nũtii. Si clerici officii & bñficii ſuſ/pẽſione dãnent̃ & ẽ papalis: ut patet ĩ regiſtro cancellarie.

Quicūq; ꝑ eo ꝙ in reges ꝑncipes barones nobiles balinos uel mīstros eorū aut q̊scūq; alios excoīcationis suspēsionis siue intdicti sētētia fuerit ꝓmulgata licētiā alicui dederit occidendi capiēdi seu alit̃ ī ꝑsonis seu bonis suis uel suorū grauādi eos q tales sētētias ꝓtulerūt siue q̃rū sūt occasione ꝓlate uel dederit licētiā grauādi tales sētētias obseruātes seu talit̃ excoīcatis coīcare nolētes nisi licētiā ipa᷑ re integra reuocauerint uel si ad bonorū captionē occasione ipi⁹ licētie sit ꝓcessū nisi ipa bona īfra octo die᷑ spatiū restituta fuerit aut satisfactio ꝑ ipis bonis fiat eo ipo īcurrūt excoīcationē. Itē q ausi fuerit dicta licentia uti. Qui aūt in dicta sentētia ꝑmanserint duorū mensiū spatio ex tūc nō possunt nisi ꝑ sedē apostolicā absolui. c. qcūq; de sē. exco. li. 6. 23

Cōcedētes repssalias cōtra eccl̃iasticas ꝑsonas generalit̃ ul̃ specialit̃. ex̃ de iniuria & dāno da. c. & si pignoratores li. 6. Vide infra exco. 2. § . 39. 24

Quicūq; īpedit officiū delegati uel cuiuscūq; iudicis eccl̃iastici uel īpetratoris litterarū dn̄i pape sup causis uel questioib⁹ que de iure uel de ātiq̄ cosuetudīe ad forū eccl̃iasticū spectāt cōpellūt desistere ab huiusmōi ꝓsecutione uel de questionib⁹ huiusmōi ī foro seculari litigare capiēdo iudices īpetratos uel īpetrātes uel sub iudicib⁹ īpetratis litigare uolētes uel eorū ꝓpiquos uel res eorū uel eccl̃iarū uel aliis qbuscūq; modis cōpellentes uel ꝓcurātes ꝑ se ul̃ ꝑ alios q̊minus corā iudicib⁹ delegatis uel ordinariis possint dicti cōquerētes libere de causis ꝑdictis iustitiā obtinere uel q ī talib⁹ dederit auxiliū cōsiliū uel fauorem excoīcati sunt ipo facto a qua nō possūt absolui nisi tam iudici cui⁹ cognitio fuerit īpedita nel iurisdictio usurpata ꝙ pti que pturbata fuerit ī ꝓsecutione sui iuris de iniuria dānis expensis & īteresse pri⁹ īntegre satisfaciāt. ex̃ de īmu. eccle. c. q̄niā li. 6. Vide infra exco. 2. § 40. 25

Dn̄i tēporales cōpellētes clericos reassignare sua beneficia eos 26

capiẽdo uel detinẽdo ne citati ad ſedẽ apoſtolicã accedant aut ipi clerici q ꝓcurarẽt detineri ne occaſionẽ habeãt cõparendi .c. multorũ de penis ĩ cle. Vide ĩfra exco.2.§.41.

Cõtra ĩpugnatores religionũ.§.5.

1 Coſantes ĩ ſcriptis declarationẽ Nicolai tertii ſup regulam fratrũ minorũ alit̃ ꝙ ipe determinauit. Inſup doctores ſiue lectores dũ docẽt ĩ publico ex certa ſciẽtia ĩtellectũ declaratiõis ꝑdicte deprauãtes faciẽteſq; cõmentũ ſcripturas ſeu libellũ niſi q̃ntũ gramaticalit̃ ſenſus uerbi poſſit ĩtelligi ac ex certa ſciẽtia & deliberatione determinãtes ĩ ſcholis ſeu ꝑdicãtes contra regulã & ſtatũ fratrũ minoꝝ uel ĩ eadẽ declaratiõe poſitorũ ſeu cõtra aliqua uel aliqđ ꝑdictorũ nõ obſtãtibꝫ qbuſcũq; ꝓuilegiis qualitercũq; cõceſſis & quibuſcũq; ſũt excoĩcati ipſo facto & a ſolo papa poſſunt abſolui.c.exiit qui ſeminat de uerborum ſigni.li.6.

2 Ingrediẽtes monaſteria monialiũ ordinis ꝑdicatorũ ex̃ caſus neceſſarios q declarãt̃ ĩ cõſtitutioĩbꝫ earũ ut ad dãdũ ſacramẽta infirmis ad medẽdũ eis ad reparãdũ edificia & huiuſmõi nõ habita licẽtia a papa uel a magiſtro ordĩs ſũt excoĩcati & abſolutio reſeruat̃ pape uel magiſtro ordĩs uel illi cui ab aliq̊ ꝑdictorũ fuerit cõmiſſũ ut patet ĩ bulla ordinis.

3 Ingrediẽtes monaſteria monialiũ ſancte clare ſine licẽtia pape extra caſus cõceſſos ĩ cõſtitutionibꝫ ſuis. Excipit̃ cã multũ grauis infirmitatis & fleubotomator cũ neceſſe fuerit q non abſq; duobꝫ sociis de familia monaſterii ĩtroducat̃ nec ab inuicẽ ĩtra monaſteriũ ſepent̃: necnõ & alii quos occaſione ĩcendii uel ruine uel alteriꝰ ꝑiculi uel diſpẽdii ſeu ꝓ tuẽdis a uiolẽtia q̊rũlibꝫ monaſterio uel ꝑſonis aut ꝓ q̊libet ope exercẽdo qđ cõmode ex̃ monaſteriũ fieri nõ põt neceſſitas exigerit introire. Qui oẽs ſuo miniſterio expedito uel ĩminẽti neceſſitati ſatiſfacto ꝑ ipſos ſine mora exeant. Nulli tñ ꝑſone extranee intra clauſurã monaſterii liceat comedere uel dormire. Item datur licentia

generali cardinali ꝓtectori ordinis uisitatori & epo gr̃a cõse-
crationis eccl̃ie uel altaris. Et hec exco. facta ẽ p Gregoriũ no-
nũ. nõ tñ sibi reseruauit absolutionẽ: & iõ uidet̃ episcopalis per
regulã. c. nuper de sen. ex. Sed est hodie facta papalis p Euge-
niũ q̃rtũ & publicata ẽ ĩ. c. geneãli Ianue celebrato. 1440.

Quicũq; iniecerit man⁹ uiolẽtas ĩ religiosũ religionis appro- 4
bate uel cõuersũ ul' nouiciũ. ex̃ de sen. ex. c. nõ dubiũ: & . c. reli-
giosus li. 6. Itẽ mandans uel ratũ habens suo noĩe factũ. Vide
ĩfra. exco. 2. §. 42.

Impedientes ĩ officio suo uisitatores monialiũ uel canonicarũ 5
si moniti nõ destiterint de statu. mo. c. attẽdentes in cle. Vide
infra exco. 2. §. 43.

Doctores seu magistri q sciẽt illos religiosos qui dimiserũt ha 6
bitũ docent leges uel phisicã. ex̃ ne. cle. ul'. mo. c. ut piculosa.
Vide infra exco. 2. §. 44.

Cõtra ĩpugnatores sacramẽtoꝝ & ꝑmo baptismi. §. 6.

5 Rec⁹ rebaptizãs baptizatũ a latĩo & lauãs altare tãq̃ macu 1
latũ in quo latinus celebrauit de baptismo. c. ultimo ſm Astẽ.
in sum li. 7. ti. 2.

Matrimonii.

c Ontrahẽtes mr̃imonia scient̃ ĩ gradib⁹ cõsanguinitatis uel 2
affinitatis ꝓhibitis in cle. eos de consan. & affi. Vide infra ex-
coĩcatio 2. §. 45.

Penitentie

e Xtorquẽtes p uĩ uel metũ absolutionẽ ab excoĩcatione uel 3
reuocationẽ ei⁹ aut suspẽsionis uel ĩterdicti nõ ualet absolutio
& nouã ĩcurrit excoĩcationẽ. ex̃ de his que ui metus ue cã fiunt
. c. absolutionis li. 6. Vide infra exco. 2. §. 46.

Eucaristie

c Ompellentes celebrari ĩ loco interdicto uel ad audiendum 4
aduocãtes excoĩcatos uel ĩterdictos uel ꝓhibentes ne moniti
exeãt ĩ cle. c. grauis de sen. exco. Vide infra exco. 2. §. 47.

Contra ĩpugnatores sepulture. §. 7.

1 Quicũq; corp9 alicui9 defũcti inciderit uel decoxerit ꝑ os/sibus trãsferẽdis ĩ extrauagãti Bonifacii que incipit. Detestãda.

2 Quicũq; ĩ cimiteriis sepeliũt corpora tp̄r ĩterdicti aut publi/ce excõmuĩcatos aut noĩnatĩ ĩterdicttos aut usarios maĩfestos ut supra. §. 1. ꝟ. 5. & . §. 2. ꝟ. 17. Vide ĩfra exco. 2. §. 5

3 Clerici & religiosi qui ĩducũt ad uouẽdũ et ꝑmittẽdũ uł iurãdũ aliquẽ de eligẽdo apud eos sepulturã ut supra. §. 1. ꝟ. 8. & . §. 2. ꝟ. 16. Vide ĩfra exco. 2. §. 21.

4 Quicũq; hereticos credẽtes uł receptores dfẽsores uł fautores eoꝝ sciẽter tradiderit ecc̄łiastice sepulture. ex̄ de here. qcũq;. li. 6. ut s̄. §. 1. ꝟ. 9. et. §. 2. ꝟ. 19. q autẽ dicãt credẽtes recepto/res defẽsores et fautores. Vide exco. 2. §. 22.

Contra ĩpugnatores electorũ & malos electores. §. 8.

1 Grauãtes p se uel p alios electores uel aĩcos eorũ eo q nolue/rit eligere illos ꝑ qb9 erãt rogati uel ĩducti. ex̄ de elec. c. sciãt cũcti li. 6. Vide infra excoĩcatio. 2. §. 49.

2 Quicũq; loqt̃ secrete uel mittit scripturã uel nũtiũ alicui cardi/nali qñ sunt reclusi occasione electionis pape. ex̄ de elec. c. ubi piculũ. Vide infra exco. 2. §. 50.

3 Dñi rectores & officiales q ĩminẽte dicta electione nõ seruant ipaꝫ cõstitutionẽ dicti. c. ubi piculũ. Vide infra exco. 2. §. 51

4 Qui uocãt̃ ad dirigẽdas moniales ĩ electionib9 nisi abstineant ab his p que posset ĩ eas discordia oriri uel nutriri de elec. idẽ/nitalibus li. 6. Vide ĩfra exco. 2. §. 52.

5 Eligẽtes uel nominantes ĩpatorẽ regẽ Marchionẽ p̄ncipẽ ducẽ comitẽ uel baronẽ uł alteri9 p̄eminentie dignitatis p̄tãtis uel excellẽtie uel q elegerit fratrẽ uel filiũ uł nepotẽ ipsoꝝ ĩppe/tuũ uł ad tp̄s ĩ senatorẽ uel rectorẽ urbis rome q̃cũq; noĩe uo/cet̃ ipsa rectoria. Itẽ eligẽtes quẽuis aliũ p̄t p̄dictos ad ipi9 ci/uitatis regimẽ ultra ãnũ. Itẽ ipi electi si cõsenserit. Itẽ eis obe/diẽtes. Itẽ dãtes eisdẽ electis uel electorib9 auxiliũ consiliũ uel

fauorē ipo facto sūt excoīcati excoīcatione papali nisi supdi/
cta facta fuerīt de speciali licētia ipi⁹ sedis apostolice licentia
litteris exprimenda de elec. fundamenta. li. 6. Vide infra exco.
.2. §. 53.

Cōtra īpugnatores grē sps sancti. § 9.

o Mnis symoniac⁹ siue ꝑ ordinib⁹ siue ꝑ bnficiis uel officiis i
aut prelaturis eccl̄iasticis uel ꝑ ingressu religionis uel ꝑ aliis
spiritualib⁹ & ē papalis p extrauagantē Martini qnti quā Eu/
geni⁹ q̄rtus cōfirmauit.

Faciētes pactū uel ꝓmissionē ꝑ aliq̄ grā uel litteris obtinēdis 2
ab apostolica sede. ut s̃ §. 4. ꝟ. 20.

Quidā casus speciales. §. 10.

m Agister uel scolaris tractās cū aliq̄ ciue Bonoñ. de ꝯductione i
hospitii nō reqsitis īqlinis nisi tps cōductionis sit elapsū de lo
ca. c. ex rescripto. Vide īfra exco. 2. § 54.

Quando papa aliquē noīatim excoīcauit sol⁹ papa absoluit & 2
ēt solus absoluit oēs ei pticipātes ī crimīe pp qd̄ excoīcat⁹ ē de
sen. ex. c. significauit. Alii intelligūt dictū. c. quādo ēt sciēt pti/
cipat ei ī diuinis. Vide infra exco. 2. § 55.

Quādo qs pticipat excoīcato nō solū a papa sed ēt a quocūq; 3
in crimine ꝓpter quod excoīcatus est dando ei auxiliū consi/
lium & fauorem de sen exco. c. si cōcubiñ. & c. nup. Vide infra
exco. 2. § 56.

Qui ꝓcurauit ꝙ cōseruatores ꝑuilegiorum dati se ītromittant & 4
cū effectu sequeť de his q nō licet eis: nā nisi de maīfestis iniu/
riis se ītromittere possūt & nō possūt absolui nisi ei quē fatiga
uerūt īdebite ꝑmo de expēsis ītegre satisfaciāt de officio dele.
c. fi. & c. statuim⁹ li. 6. Vide infra exco. 2. § 57.

Qui fingit aliquē casū pp quē aliquis iudex uadat ul' mittat ad 5
aliquā mulierē ꝑ testimonio. c. mulieres de iudiciis li. 6. Vide ī
fra exco. 2. § 58.

Quādo q absolut⁹ fuit ī mortis articulo uel alio īpedimento si 6

adueĩente sanitate uł alio ĩpedimẽto cessante se nõ repsentat ei a quo absoluẽd9 erat si tale impedimentũ nõ fuisset reincidit in eadẽ sententiã. de sen. exco. c. eos li. 6. Vide infra excomunicatio. 2. § . 59.

7 Quãdo qs absoluit a sede apostolica uel a legatis & iniũgit ei ꝙ se repsentet ordinariis uł aliis susceptur9 penitẽtiã & passis iniuriã seu eis qb9 obligatus ẽ satisfaciat: si hoc nõ facit cõmode cũ possit reincidit ĩ eandẽ. dicto. c. eos.

8 Rectores ciuitatũ & alii officiales & cõsiliarii q statuta faciunt & scribũt p que qs cõpellat soluere usuras uel solutas nõ repetere & q sm ea iudicãt & q habẽt sup hoc ptãtez: nisi ipa statuta deleuerit infra spatium triũ mensiũ aut si presumpserit dicta statuta obseruare de usuris. c. ex graui in cle. Vide infra exco. . 2. § . 60.

9 Oẽs pirate & latrũculi marini & receptores eo℞ p pcessũ curie annualem.

10 Omnes qui in terris suis noua pedagia ĩponunt per pcessum curie annualem.

11 Excoĩcatus a legato pape post annũ a solo papa potest absolui de offi. dele. querẽti.

12 Qui lata sẽtẽtia cõtra ipm q ĩ curia bñficiũ ante ptrienniũ ñ possederat sequestrationẽ fructuũ ei9 ĩpedit in cle. unica de sequestratione possessionis & fructuũ.

DECLARATIO EXCOMVNICATIONVM

Excoĩcatio secũdo de eo q gerit se p papa ñ electus a duab9 ptib9 cardialiũ. § . i.

1 Q Vantũ ad declarationẽ excoĩcationũ suprapositarũ ĩ ꝟ. exco. pmo. Circa hãc excoĩcationẽ pmã. s. de eo q gerit p papa nõ electus a duab9 ptib9 cardinaliũ. Quero qd si cardiales unanimit dẽt ptãtez nominãdi papã duob9 uł trib9 & ipi nominatũ ab illis recipiũt. Rñdet Astẽ. ĩ sũ. li. 7. ti. 2. sm Hosti. ꝙ electio ualet: unde dicit Anto. de butrio. Nota ꝙ due parte.

collegii sũt necessarie ꝙ ē ue𝔯. nisi maior cõcordia interuenerit qa si cardĩales ordĩarẽt ĩt̃ se ꝙ electus a maiori parte sit elect⁹ tũc uidebit̃ electus ab oĩbꝫ q eligeret̃ a maiori pte sicut electus per cõpromissarium uidebit̃ electus a toto capitulo. extra de elec.c.Quia ꝓpter.

Quid si cõsentiũt ĩ illũ q gessit se ꝓ papa cũ nõ esset a duabus ptibꝫ elect⁹. Rñdet idẽ ubi s̃ ꝯm Hosti. ꝙ nõ ualet: qa nõ pñt cõsentire ĩ excoĩcatũ ĩmo oẽs ei cõsentiẽtes uel adherẽtes sũt excoĩcati nisi forte eũ penituisset & absolut⁹ fuisset p illos cardinales q ei nõ adheserãt. Itẽ nota ꝙ non oportet papã eligi a duabꝫ ptibꝫ oĩuꝫ cardinaliũ sed p̃sentiũ tm̃: nisi aliq cardinales absentes essent ĩ loco uicino: unde cõmode possent uocari. Sed uidet̃ ꝙ ĩ electione pape admittat̃ impator & ei⁹ nũtii. 63.di. § ue𝔯. Rñdet Anto. de bu. ꝙ illud ꝓcedebat olĩ: hodie soli cardinales admittũt̃. & si de oĩbꝫ cardinalibꝫ nõ essent nisi duo ĩ loco ubi debet fieri electio aliis legitimo tp̃r expectatis ip̃i duo eligerẽt. ex̃ de elec. c. i. & unus põt eligere aliũ ita ꝙ si unus illorũ eligat alterũ ualet: & alter elect⁹ tacere debet. Si un⁹ tm̃ supest adhuc ille solus eligeret de iure patro. c. p nostras: licet aliq dicãt ꝙ ius eligẽdi nõ cadat ĩ uno oĩbꝫ uero deficiẽtibꝫ clerus romanus eligere debet. 23. di. c. 2. & . 79. di. c. i. & . c. si qs pecunia. Alii dicũt ꝙ cõciliũ generale. 65. di. c. 2. & . 3. & cõuocat̃ p clerũ & populũ romanũ. 65. di. c. si forte. dicit Hosti. ꝙ lꝫ h̃ ꝯm uideat̃ iustius p̃mũ ẽ leui⁹ & cõmodius pp piculũ more infra. c. ne ꝓ defectu. 2

Quero an papa possit eligere sibi successorem. Rñdet Anto. de butrio. ꝙ non ut notatur. § . his omnibus. 8. q. i. facit. c. nulla de preben. 3

Sed quid si duo uel unus uolũt cõpromittere an alii cogũt̃. Rñdet Anto. de butrio. ꝙ nõ. ar. l. salbinus. ff. cõmuni diuidundo: ĩmo uno cõtradicẽte nõ põt fieri cõpromissũ: sed bene potest statui ꝙ uno uel duobꝫ ꝯdicẽtibꝫ elect⁹ a maiori pte sit elect⁹. 4

5 Quero dr̃ hic ꝙ elect⁹ a minori pte duarū si gerit se ꝓ electo patiat̃ has penas & uitat aliquas si respuerit. Quero an uitet penā excōmunicatiōis .Rn̄det dominus. Anto.ꝙ nō sed penā datan & abiron .i.penam eterne damnatiōis sm Inno.

6 Quero ā ī numerū duaꝝ ptiū cōputet̃ electus.Rn̄dꝫ dn̄s. Anto.q̄ndo eliget̃ qs ad eccl̄iā ī qua nō habet uocē ē planū ꝙ nō cōputabit̃ uox ei⁹ aut eligit̃ in illa ī q̄ habet uocē.& tūc si eligeret̃ p formā scrutinii n̄ ꝯputat̃ uox & si p uiā ꝯpromissi sic. ratio ē qa in scrutinio reqrit̃ uox certo & determinato tp̄re & elect⁹ cōsentit demū post scrutiniū .ideo ei⁹ uox n̄ auget. Sꝫ si in formā cōpromissi non reqrit̃ detminatio temporis ideo uox subsequēs auget .Et sm hoc uox electi deberet cōputari in numero cardinaliū qa n̄ exigit̃ ad augm̄tādū ī certo & determiato tp̄r.

7 Sꝫ ā cadiales possit tollere talē cōstitutionē.Rn̄dꝫ glo.ꝙ sic & dicunt doctores ꝙ possūt cādinales inter se ōdinare ꝙ electio ualeat q̄ ē facta a maiori pāte cū ceseat̃ ab omib⁹ elect⁹. ut ī.c. ꝓpter.quod intellige ut notat̃ de elec.si cui.li.6.in glosa notabili..

8 Quid si papa sit heretic⁹.Rn̄dꝫ An.debutrio ꝙ admittit̃ exceptio cōtra suā electionē p glo.40.di.Si papa.Et sufficiant duo testes si negat̃ esse papa p heresim in qua erat tēpore electionis.c. Si quis pecuniā. 79. di. Idem si est mulier quia non est capax ordinis.

9 Quid si sit symoniacus. Rn̄det dn̄s Anto.ꝙ nō repellet̃ ꝓpt̃ hoc dicto.c.Si qs pecuniā.possūt tn̄ eligētes accusari de symonia cōmissa ī electione pape.

10 Quid si sit bigamus.Rn̄det dn̄s Anto.ꝙ hec exceptio opponi ei non potest.

11 Sed an uxor poterit repetere electū ī papā.glo. ponit ī dicto .c.Si qs pe.dn̄s An.dic. ꝙ si nō ē dubiū de mr̄imonio pōt repeti nisi reducat̃ uxor ad cōtinētiā.unde erit tūc papa & habe-

bit uxorē nec hoc erit cōtra substātiā papat⁹: qa Petr⁹ habuit uxorē unde poterit reddere debitū uxori & ēt esse papa. ut dic glo. dicto. c. Si qs pecuniā.

Quid de infante dicit ꝙ non pōt esse nisi a spiritu sancto esset facta electio qa nō ē capax ordinis. i2

Quid de laico. Rn̄det dn̄s Anto. ꝙ eligi pōt: ut patet de beato Ambrosio. i3

Quid si papa non sit canonice electus. Rn̄det dn̄s Anto. ꝙ si ē occultū de hoc non iudicat ecclesia de symonia. c. Sicut. Excusat tamē ꝓbabilis ignorātia licet nō crassa. extra de sen. exco. c. apostolice. i4

Quero de intonizato per seditionē p̄sumptionē uel aliud ingeniū. Rn̄det dn̄s Anto. ꝙ ē excoīcatus. 89. di. c. i. & . 2. i5

De episcopo greco deputato p episcopum latinum. § . 2.

Circa hāc excoīcationē. s. de ep̄o greco deputato p ep̄m latinū. Nota ꝙ qn̄ ciuitas habet populū diuerse lingue nō pp hoc habebit plures episcopos: sed ep̄s ei⁹ ꝓuidebit uiros idoneos q officia celebrēt & sacramēta mīstrēt poterit ēt statuere ep̄s illi⁹ loci aliū ep̄m sibi uicariū q illis p̄sit tāꝙ uicari⁹ & episcopalia cōferat q p oīa dꝫ obedire pōtifici eū cōstituēti suū uicariū: alias ip̄o facto incidit excoīcationē glo. sup. c. quoniā de of. ordi. exēplificat in episcopo latino q si habebit subditos grecos habebit uicariū episcopū grecū ut sic ꝓuideat circa pōtificalia illis exhibenda. i

Glo. sup uerbo ꝑcussum querit an sit excoīcatus ip̄o iure dicit ꝙ sic & sic est canon late sentētie. i7. q. 4. Si quis suadente de elec. c. Cum in cūctis. & sic notat dn̄s Anto. ꝙ p hec uerba noueris te excoīcatū ē ꝓmulgata excoīcationis sentētia. 2

Item nota ratione loci potest unus episcopus p̄esse alteri licet sit par in dignitate. 3

Quero an de iure possit un⁹ ep̄s aliū sibi uicarium cōstituere 4

Rñdet glo. ꝙ nõ. ſed hic pmittit̃ diſpẽſatiue pp neceſſitatẽ. 7. .q.i.c.nõ aũt de renũ.c.ad ſupplicationẽ.

5 Quero an talis uicarius habebit iuriſdictionem ordinariam uel delegatam. Dicit gloſa ꝙ habebit ordinariã, quia uicari⁹ habet ordinariã.

De clericis pſonatũ habentibus qui audiũt phiſicã uł leges. §.3.

i Circa hãc excoĩcationẽ. ſ. de clericis pſõatus habẽtib⁹ q audiũt phiſicã uel leges niſi infra duos mẽſes deſtiterint. Quero qd ſit pſonatus. Dic.i. eccłiaſtica dignitas ut Primiceri⁹ qui p̃/eſſe dyacono. ex̃ de of. primi.c.i. Theſaurarius de cõceſ. pbẽde .c. Cũ noſtris. Cancellari⁹ ex̃ ut eccłiaſtica bñficia.c.i. Precẽtor & ſuccẽtor. ex̃ de exceſſi p̃la.c.4. Cuſtos ex̃ de of. cuſto.c. .i. Sacriſta de of. ſacri.c. Archip̃ſbiter de of. archi.c.i.2. &.3. Idẽ intellige ĩ aliis pſonatus habẽtib⁹ q ſc̃m diuerſas cõſuetudines eccłiaꝝ in eis habent̃.

2 Sed qd de his q habẽt bñficia qbus ẽ cura aĩaꝝ annexa. ut puta habẽt eccłias parochiales. Rñdet Aſtẽ. & Inno. glo.c. Statutũ ne cle. uel mo li.6. ꝙ hec ꝓhibitio nõ extẽdit̃ ad illos rõne huiuſmõi eccłiarũ niſi ſint plebanie ſub ſe capellas habẽtes ĩ qb⁹ clerici ĩſtituti nõ poſſũt inde ſine cã rõnabili ãmoueri dicto.c. Statutũ. Si uero tales ſũt p̃ſbiteri extẽdit̃ ad eos nõ rõne eccleſie ſed rõne p̃ſbiteratus qa ibi dicit̃: necnon & p̃ſbiteros: & hoc uult glo. dicto.c. ſtatutũ in ✠. rõne. Idẽ eſſet dicẽdũ ſi haberent diſpẽſatiue uł alio mõ pſonatũ ĩ ilł eccłiis: tũc enĩ tenerẽt̃ rõe pſoãt⁹. Sꝫ qd ſi plebania habet unicã capellã. Rñdet glo. ꝙ ĩcidit in excoĩcationẽ.

3 Quero quõ intelligit̃ iſtud niſi infra duorum mẽſiũ ſpatiũ. Itẽ qd ſi legit audit uel ſtudet ĩ domo. Itẽ qd ſi cã honorandi amicũ audit. Vide infra. §.8.

4 Sed quero cũ leges utiles ſint clericis pp regimẽ tẽporaliũ & cũ eccłia eis utat̃ ĩ defectu canonũ: ut in.c.i. de oper. no. nuntia.

&.io.di.c.Si ĩ adiutoriũ.Male.n.sine legib9 canonista simplex iudicabit de questionib9 sup cõtractib9 testamẽtis & aliis infinitis materiis de qb9 ĩ iure canonico modicũ siue nihil habeẽt quõ faciẽt pdicti.Rñd3 Petr9 de ancha.ĩ dicto.c.statutũ ꝭm Hosti. ꝙ illas leges sine quibus canones intelligere non potest poterit in camera studere uel dicit ꝙ poterit ĩterrogare & ab aliis informari.

De locantib9 domos suas usurariis publicis alienigenis. § .4.

c Irca hãc excoĩcationẽ ꝺ locãtib9 domos usrariis publicis alienigenis.Nõ ꝭm Io.an.Inno.& Petrũ de ancha.ꝙ hec cõstitutio facta fuit pp Florẽtinos Senẽses Pistorieñ Lucanos & Astẽses q circũdãt diuersas ꝓuĩcias ad exercẽdũ usras ĩmoderatas & qa p multos prelatos & principes recipiebant̃:ideo hic ꝓhibet & prouidet. i

Item nota ꝙ ad hoc ut habeat locũ hec cõstitutio requirit̃ ꝙ ñ sit inde oriundus:& ideo sit aliter ciuis uel incola non tamẽ oriundus incurrit̃ hec pena si fiat cõtra hanc cõstitutionẽ ꝭm glo. in uerbo alienigenas. 2

Quero q dicat̃ usrarii maĩfesti.Rñdet glo.ꝙ illi de quib9 ẽ notoriũ de iure:ut quia cõfessi uel cõdẽnati ul' ẽ notoriũ de facto ut qa habẽt operis euidẽtiã que nulla põt trigiuersatione celari & qa tenẽt altare suũ paratũ. 3

Quero qs dicat̃ oriũdus in ciuitate .Rñdet glo. ꝙ ille q nascit̃ in ciuitate ul' uico:puta ĩ comitatu.ff.ad municipia.l.q ex uico. uel ẽt si pater eius inde originẽ duxit.C.eo.l.assumpto.§.filii9.&.C.de municipi.& origĩali.l.1.&.l.filios li.io.Que aũt differẽtia sit int̃ ciuẽ municipẽ aduenã & incolã nota.ff.ad municipia.l.1.&.C.de ĩcolis.l.ciues li.io. 4

Quid si talis sit oriũd9 ĩ una ciuitate & tñ ĩ alia ciuitate eiusdẽ dñi pmittit̃ habitare.Rñd3 Io an.ĩ nouella ꝙ ẽ loc9 huic pene. Itẽ nota ꝭm Petrũ de an. inq̃ntũ textus loquitur de unitate & 5

collegio:nã cleric⁹ pisanus ĩtelligiť de unitate eccľiastica non seculari. Guil.& Archi. intelligunt de utraq; ut sic generaliter dictũ generaliť ĩtelligať de priuile. quia circa Io. an. in nouella dicit .ꝙ ille ĩtellectus est nimiũ rigorosus. & ĩcluderet totũ õbẽ istud intdictũ ideo priõ intellect⁹ sibi magis placet. Pe. dic ego credo ꝙ ĩtellect⁹ Guil.& Archi sit uerior.& assignat plures rõnes

6 Quero q̃ndo currat tẽp⁹ triũ m̃siũ. Rñdet glo. ꝙ a tp̃re publicatioĩs regulariť ligat cõstitutio de postu .c.i.ĩterdũ augetur interdũ diminuiť ut hic.

7 Sed qd si unus simpliciť denũciat dño. Rñd; glo. ꝙ pp simplicẽ uni⁹ denũciationẽ nõ debet dñs terre eorũ illũ q dicit esse uŕari⁹ expellere s; tũc debet inqrere & si illũ uerũ esse reppęrit expellere: ꝓuideat autẽ in his cõsciẽtie sue simile supra de here. c. ultimo.

8 Quid si locauit uŕario quẽ tñ uŕariũ ignorabat uel nõ locauit ad exercẽdũ fenus. Rñdet glo. ꝙ ꝓbabilis ignorãtia eũ excusat .ff. loca. l. si qs ignorãs de sen. ex. c. si uero:&. c. ĩaudiẽtia. In dubio tñ p̃sumiť cõducere uŕas exercẽdas si cõsueuit uŕas exercere. ff. de accusato. l. si cui: qa semel malus semp̱ p̃sumiť malus. s. in eodẽ genere mali & ex quo peruenit sibi ad notitiã teneť eum expellere. extra de loca. c. Propť quia peruerse conuersať in ea. ut ibi.

9 Quero qa hic diciť ꝙ nẽo uŕariis ad fen⁹ exercẽdũ domos locet uł alio titulo cõcedat quõ intelligiť. Rñdet glo. puta pignoris cõmodati depositi p̃carii & huiusmõi:& idẽ si siñ titulo ibi illũ sineret esse. q. 5. di. recedite: sed si uendat donat uł ꝑmittat nõ uideť habere locũ hec cõstitutio p uerbũ cõcedat ꝙ solũ us⁹ ei⁹ cõcessionẽ nõ dñii trãslationẽ denotare uideť. Sed Guil. dixit idẽ si maĩfeste apparet ꝙ ad exercẽdũ fenus uult accipere. qa p̃sumiť cẽt ĩ fraudẽ agi. supra de pigno. illa de ẽpti.& uendi. ad nostrã: nã uerbũ concedo ẽ generale & accipiť ẜm naturam

contractus cui addicit̃.

Queõ dicit̃ hic ꝙ ſi pmittẽtes habitare uſarios maĩfeſtos ĩ terris ſuis uł locãtes domos ſuſtinuerĩt penã excoĩcationis uł ſuſpẽſionis p mẽſem aĩo ĩdurato ꝙ q̃diu tales uſarii ibi morãtur terre iporũ eccłiaſtico ſubiacẽt interdicto: nũqd ergo recedentibus uł expulſis uſariis erũt ĩterdicti. Rñdet glo. ꝙ non & ſic nõ erit neceſſaria relaxatio qa illis recedẽtibꝫ uel expulſis ĩtelligit̃ relaxatum. 10

De his qui tempore interdicti ſepeliũt corpora ĩ cimiteriis. §. 5.

Irca hanc excoĩcationẽ. ſ. de his q tẽpore interdicti ſepeliũt corpora ĩ cimiteriis. Nota ꝙ intelligit̃ generalit̃ de q̃cũq; q h faceret ſiue maſculꝰ ſiue femĩa ſine clericꝰ ſiue laicꝰ ſiue religioſus cuiuſcũq; pfeſſionis ſm glo. 1

Itẽ nota ꝙ hic intelligit̃ qñ ſepeliunt̃ ĩ cimiteriis p epm ſolẽnit̃ bñdictis. Si ergo ſepelirẽt ĩ cãpis uel locis puatis nõ ẽ locꝰ huic pene ẽt ſi locus ille eſſet uicinus & cõtiguus eccłie uel cimiterio qa ex quo ad uſum cimiterii p epm nõ ẽ bñdictꝰ ſm. c. nemo de cõſe. di. i. nõ erit locꝰ huic pene niſi ſepelirẽt ĩ eccłia uł clauſtro deputatis ad ſepulturã qa tũc & ſi nõ eſſent bñdicta p epm eſſet locus huic pene ſm Stephanũ. 2

Quero q̃re corpora ſepeliunt̃ ĩ cimiteriis. glo. aſſignat tres rõnes. Prima qñ eorũ pximi eũtes ad illa loca & aſpiciũt inuitãt̃ ad orãdũ p eis. i3. q. 2. cũ grauia. Secũda qa ſpecialit̃ adiuuant̃ patrociniis & orõnibꝫ illorũ ſanctorũ ĩ quorũ honorẽ dedicata eſt eccleſia illa: ut ea. q. c. Non eſtimemus. Tertia ratio quia ibi minus a ſpiritibꝫ ĩmũdis uexant̃: unde in cimiteriis dicit̃ eſſe reqes defunctorũ. i2. q. 2. aurũ. 3

Sed põe ꝙ religioſi ãpliauerũt cimiteriũ & ĩ illa ãpliatione ſepelierũt an ſit locus pene. Rñdet Landul. ꝙ nõ ſi nõ ẽ p epm ſolẽniter bñdictus. 4

Quid ſi ſepeliant corpora clericorũ q ſeruauerũt interdictum 5

in cimiteriis. Rñdȝ glo. ꝙ nõ ĩcidũt excoĩcationẽ qa eis cõcedit̃ sepultura cũ silẽtio & absqȝ cãpanarũ pulsatione de pe. & re. c. ꝙ in te. & hoc uult dicere text⁹ ĩ casibus nõ cõcessis a iure.

6 Sed nũqd tẽpore interdicti liceat sepelire in q̃tuor festiuitati bus. s. natiuitatis dñi paschatis pẽtecostes & assũptionis beate uirginis ĩ qbꝫ ẽ licitũ alta uoce celebrare dĩna pulsatis cãpanis & apertis ianuis & ĩterdictis amissis admissis. Rñdet glo. nõ lȝ in istis festiuitatibꝫ sepelire corpora ĩ cimiteriis tp̃r interdicti. Concor. Paul⁹ & Gengelinus.

7 Itẽ nota ꝙ istud qđ dicit̃ hic ꝙ sepeliẽs excoĩcatos publice ĩci dit ĩ hãc penã intelligit̃ ẞm glo. de his q sepeliunt excoĩcatos maiori excoĩcatione siue a iure siue ab hoĩe: nõ aũt de mĩori lȝ ꝑticipãs cũ mortuo excoĩcato ꝑticipatione fauorabili. s. lauãdo sepeliẽdo ĩcidit ĩ minorẽ excoĩcationẽ ẞm glo. de sepul. sacris. Cõcor. Ric. in. 4. di. 18. ar. 7. q. 3. Idẽ dicit Paul⁹ ẽt si nõ sit pub lice excoĩcat⁹. Idẽ Ala. ꝑhi. & Ber. ĩ. c. ad hec de ꝑuil̃. qa excoĩ catio durat ẽt post mortẽ de sen. exco. a nobis. Nã licet nõ sit coĩo actualis ex ꝑte mortui ẽ tñ ex ꝑte uiuẽtꝭ qđ sufficit de cle. exco. c. nõ illud. qa alias sequeret̃ ꝙ coĩcãs excoĩcato dormiẽti uel furioso uel nõ respõdenti nõ esset excoĩcat⁹. & ita cessat rõ Hosti. qui tenebat ꝙ ꝑticipãs mortuo nõ esset excoĩcat⁹ mĩo ri excoĩcatione: qa dicebat ꝙ nõ ẽ coĩo cũ mortuo. Itẽ nota ẞm Gengelli. Landul. & Paulũ & Io. an. ꝙ intelligit̃ siue sint inter dicti generalit̃ uel specialit̃ uel a canone ul̃ ab hoĩe.

8 Itẽ nota ẞm Landul. ꝙ qñ qs tp̃r interdicti sepelit excoĩcatos uel ĩterdictos ẽ necessaria cimiterii recõciliatio ut notat̃ de cõ secra. eccle. cõsuluisti de priui. c. ad hoc & de sacra. ñ itera. c. 2.

9 Quero quis dicat̃ publice excoĩcatus ut habeat locũ hec pena. Rñdet glo. ꝙ dicit̃ publice excoĩcat⁹ ab hoĩe qñ fit corã tot ꝙ uerisimilit̃ nõ põt ꝑtẽdi ignorãtia uel dicit̃ publice excoĩcatus a iure qñ casus ẽ quo sit eis ĩputãdũ si ignorabãt ꝙ publice sci ebat̃. secus si nõ esset publice excoĩcatus ita ꝙ scire potuit: puta

qa fuit excommuīcat⁹ corā duob; uł ťbus licet iudice sedente in bancho

Itē nota q̄ si eēt occulte excōmuīcat⁹ & sepeliēs sciret nō est loc⁹ huic pene l; īcidret mīorē excoīcatōnē ꝑm glo. ut p̄dixi. Cōcor. Mathe⁹. Itē nota ꝑm glo. q̄ p hāc cōstitutionē ñ tolliť pena decretalis episcopoꝝ d̄ p̄uile. li. 6. ubi diciť. q̄ si cōtrafecerīt ītdiciť īgressus eccłie istis tales sepeliētib; 10

Quero qs dicať ułarius maīfestus. Rñdet Hosti. q̄ uno modo diciť maīfestus p euidētiā facti: puta qa tenet m̄sā paratā ad ułas. Alio mō si d̄ hoc sit ī iure cōfessus uł cōuict⁹: sed sola fama nō sufficit ut maīfestus dicať. Addit Mathe⁹ ꝑm q̄ refert Io. de ligna. q̄ ēt dicūť maīfesti q̄ndo ex libris eoꝝ cōuinci possunt. ut ī cle. i. de ułis. & facit. 4⁹. di. q sicera. ff. d̄ edē. l. 1. §. editionis. & notať. 24. q. 2. c. sane. Itē diciť maīfest⁹ si corā sacerdote & testib; publice se fateť ułariū: & ułas restitui mādet fōte libros rationū tradēs ꝑm Guil. hūc casū nōt glo. ī. c. quāq̄ d̄ usu. li. 6. Itē dicit idē Mathe⁹ q̄ sacerdos q hab; ī parochia sua ułarios maīfestos debet esse caut⁹ ne īcidat ī hāc penā ut seruet hāc fōmā. Deb; eīm ułarius satisfacere d̄ ułis p̄ceptis prout patiūť facultates ei⁹ si pōt illis a qb; extōsit. Si eīm nō pōt d; cauere idonee eis si p̄sētes sūt d̄ satisfaciēdo ītegre. Si non sūt p̄sētes debet cauere p̄soīs p quas ipsi creditoīb; acq̄rať uel si tales nō repiunť d̄bet cauere ōdinario uł ei⁹ uicario uł rectori parochie in q̄ habitat p̄ñtib; aliq̄b; parochiaīs fidedignis uel d̄bet cauere notaro d̄ mādato ōdinarii. Et nō d̄bet credere dicēti d̄ q̄ntitate certa s; diligēť d; īdagare ut ī. c. quāq̄ d̄ ułis li. 6. que d̄cretalis nō est cōrecta p istā. 11

Quero qd si ī ułario maīfesto appareāt signa cōtritiōis & iubet satisfieri d̄ ułis. & post mōtē p̄stať cautio ab heredib; de restituēdo ā poterit sepeliri. Rñdet glo. & Io. d̄ lignano q̄ cautio ualet & sepeliri possit licet nō ut recōualescat testamētum: & hoc dico qñ apparēt signa cōtritionis & iubet satisfieri. alias 12

secus quia non sufficeret cautio heredũ cũ decesserit in pecca-
to. Idẽ Paulus.
13 Quid si sepeliẽs ignorabat istũ quẽ sepeliuit esse excoĩcatũ uł
usariũ uel interdictũ. Rñdet glo. ꝙ talis sepeliẽs nõ ẽ excoĩca-
tus: qa hec cõstitutio reqrit sciẽtiã. Cõcor. de sen exco. c. signifi
cauit. & c. cũ desideres. & de here. c. 2. li. 6. Et iõ dicit text⁹ sci-
ent. Itẽ dĩc ꝓprie temeritatis audacia. Nã ubi ẽ ignorãtia teme
ritas dici nõ põt ẜm Gengellinũ.
14 Quero an portãtes ad sepulcrũ q tñ nõ sepeliũt sint excoĩca-
ti. Itẽ qd de comitãtib⁊ funus. Itẽ qd de fabricãtib⁊ & fodiẽtib⁊
uel aperiẽtib⁊ sepulcrũ. Itẽ quid de p̄latis clericis uel ministris
eccłiaꝝ ĩ quarũ cimiteriis sepeliũt q illud nõ ꝓhibẽt sed pati-
unt. Itẽ qd de clericis uel laicis q portãt cereos cruces & siłia.
glo. arguit ad ptes & nõ determĩat. Lapp⁹ & Stephan⁹ tenẽt
ꝙ isti sũt excoĩcati. Addit Paul⁹. ꝙ nedũ actualiť ponẽtes cõp⁹
sub terra sed ẽt dicẽtes officium supra funus forte ĩcurrũt hanc
penã: ĩmo fortius incurrũt qa plus cõtẽnũt. Addit ẽt idẽ intel-
ligo de sepeliẽtib⁊ de facto absentib⁊ clericis: idẽ de sepeliri fa-
ciẽtib⁊ uel mãdantib⁊ de sen. ex. c. mulieres. Tñ littera uideť se-
peliẽtes ĩ cimiterio punire & sic forte dicẽtes officia q ñ sunt
sepeliẽtes nõ incidũt cũ ĩ penis sit mitior ĩterp̄tatio faciẽda: ut
. l. interp̄tatione: & . l. p̄sens. ff. de penis.
15 Quero q dicãť noĩatĩ interdicti. Rñdet Landul. ꝙ illi q ĩ sentẽ
tia noĩanť specialiť uel exp̄sse. ut notat Inno. de p̄ben. illa. & sic
talis exp̄ssa noĩatio intelligiť de illis quorũ culpa uel dolo lata
ẽ sentẽtia interdicti & ẽt quorũ auxilio cõsilio & fauore de sẽ.
exco. alma li. 6. Itẽ intelligit Paul⁹ de ĩterdictis a diuinis & sa-
cramentorũ ꝑceptione: alias si essent interdicti ab aliquo tẽpo
rali dicit ꝙ nõ ꝓcederet.
16 Quid si qs sepeliat publice excoĩcatũ & noĩatim interdictũ &
usariũ maĩfestũ tp̄r interdicti. Rñdet Paul⁹ ꝙ talis ẽ ligat⁹ q̃-
druplici excoĩcatione: ad hoc facit de sen. ex. c. cũ ꝓ cã. & addit

glo.ꝙ de oībꝫ debet satisfacere & ab oībꝫ absolui

Quero an sepulti debeāt exhumari. Rñdet glo. ꝙ sic si eorum corpora uel ossa discerni possunt. s. ī tribꝫ ultimis casibꝫ ex. de sepulturis. c. sacris. Sed in pmo casu qñ corpora tpr interdicti sepeliūt nō exhumāt si fuerit penitēs tpr interdicti q sepultus ē & post īterdictū: sed durāte interdicto dꝫ exhumari. Cōcor. Inno. Hosti. Io. de lignano. & Ric. ī. q. di. i8. ar. 7. q. 3. i7

Quero cui debet fieri hec satisfactio. Rñdet glo. quo ad excoīcatos & interdictos debet fieri his q̊ꝝ fauore sūt late sentētie: sed quo ad usurarios illis quibꝫ debet fieri restitutio si qua enī uiolentia fuisset illata clericis uel ministris ecclesie illis ēt fieret satisfactio. i8

Quero an hec pena excoīcationis habeat locū in sepeliētibus eos in aliis casibꝫ in quibꝫ denegat sepultura qui notant supra eo. ti. c. ex parte. & de sta. mo. c. i. & c. cū āmouit. Rñdet glo. ꝙ nō. Et cōcor. Stephanus. i9

Quero an excoīcatis mīori excoīcatione negāda sit ecclīastica sepultura. Vide Ric. in. q. di. i8. ar. 7. q. 3. 20

De clericis in sacris & religiosis cōtrahentibus matrimoniū. §. 6.

Irca hāc excoīcationē. s. de clericis ī sacris & de religiosis ꝯhentibꝫ matrimoniuū querit glo. qd si coacte cōtrahāt an incidāt ī hāc penā. Rñdet ꝙ si de absoluta coactione loq̄mur: puta qa actuali uiolentia cogit īponere annulū manu & tunc ē certū ꝙ tūc nō īcurrit hec pena. ex ꝙ ui metus ue. cā. c. sacris. Si autē loq̄mur de coactione cōditionalit: puta qa tirānus dicit clerico uł religioso nisi cōtrahas matrimoniū cū moniali faciā tibi abscidi manū uel mori & tūc si facit incidit ī excoīcationē: licꝫ sit metus q cadat ī cōstantē uirū dicto. c. sacris: & hoc q̄ntū ad coactionē: sed p aliū respectū nō incidit qa ubi ē metꝰ deficit cōsensus & sic nō ē matrimoniū & sic nō dicet cōtraxisse matrimoniū ꝓut reqrit hec littera ut incidat ī hāc penā. Itē deficit i

rõ littere qa fuit ĩposita hec pena & facta hec cõstitutio ꝓpter publice honestatis iustitiã: unde hic nulla ĩhonestas ĩsurgit cũ coacte sit. facit de sen. ex. significauit.

2 Quid si cõtrahat sed nõ cõsumit. Rñdet glo. ꝙ incidit excoĩcationẽ qa hec cõstitutio punit cõtractũ matrimonii & nõ coitũ uel incestũ. Idẽ Paul9.

3 Queõ qd si cõtraxit solũ spõsalia ꝑ uerba de futuro. Rñdʒ glo. & Paul9. ꝙ nõ ligat̃ nisi cõsumauerit ꝑ copulã: qa tũc trãsit in matrimoniũ: ut ĩ. c. ueniens de spon. & c. is qui.

4 Quero q̃ntũ ad religiosos an intelligat de religiosis ꝓfessis tacite uel expꝰsse unã de religionib9 approbatis. Rñdet glo. ꝙ sic ut in. c. i. de uoto li. 6. Sed an tacita ꝓfessio obliget illi religiõi Rñdet glo. ꝙ non. sed religioni in genere. extra de regula. c. ñ solũ: & c. sequẽti li. 6.

5 Queõ qs dicat̃ ꝓfess9 tacit9. Rñdʒ glo. c. i. de uoto li. 6. cũ maiõ. 14. annis spõte & sciẽs recipiens habitũ ꝓfessorũ ubi ẽ distinctus de regularib9 li. 6. c. i. & c. cõstitutionẽ uel cũ habitũ indistĩctũ ferret ꝑ ãnũ eo. ti. c. ex pte. Addit Inno. c. consulti. ex̃ de regu. dicẽs ꝙ si qñ intrauit ꝓtestatus ẽ ꝙ uult mutare uitam & habitũ & si de his cõstiterit hic habitus solẽnit̃ susceptus dirimit matrimoniũ iã cõtractũ. Hec. n. ꝓtestatio siue intentio cũ susceptione habitus ꝓbationis habet̃ ꝑ tacita ꝓfessiõe. Et hic notandũ ꝙ habitus ꝓbationis solẽnizat ꝓpositũ. Et dic Landul. ĩ clemẽ. i. de cõsan. & affi. ꝙ isti q obligãt̃ religioni in genere si cõtrahũt matrimoniũ sunt excoĩcati de regula. c. cõstitutionẽ li. 6. cũ iã ꝑfecte matrimoniũ spirituale cõtraxerit. 27. q. i. c. i. & 2.

6 Quid si qnis contraxit cum moniali ignorãs eam monialem. Respondet glo. ꝙ ipsa incurrit excõmunicationẽ & non contrahens cum ea.

7 Quid de his q cõtrahũt ꝯ istã ꝓhibitionẽ an poterunt absolui per epm. Landul. tenet ꝙ sic nisi pendente excoĩcatione

ĩmiscuerit se diuinis:qa tũc a solo papa absolui pñt de re iudi.
.c.cũ eterni.uel nisi ad bigamiã trãsierit.c.nuper de bigamis.
Vtrũ papa possit dispẽsare ut existẽs ĩ sacris contrahat.Rñdet 8
Landul.ꝙ sic.qa cõtinẽtia ãnexa ordini & solẽnitas uoti pẽdet
a cõstitutione eccłie ergo p papã tolli põt.ex̃ de ele.c.signifi/
casti.&.c.ĩnotuit:licet aliq nõ cõsentiãt de religiosis ꝙ cum eis
possit papa dispẽsare qb⁹ substãtialiť inest cõtinẽtia sine q̃ nõ
sunt religiosi de sta.mo.cum ad monasteriũ.sed contra eos fa/
cit.c.ꝙ uotum.ubi diciť solemnitatẽ uoti ex sola constitutione
ecclesie inuentã esse.

De clerico q habet officiũ uicecomitis
uel prepositi secularis.§.7.

c Irca hãc excoĩcationẽ.s.de clerico q habet officiũ uicecomi i
tis uel p̄positi secularis.Nota ẜm Anto.de butrio.ꝙ ĩ sacris cõ
stitut⁹ ñ põt habere officiũ aliqđ tẽporale.
Quero de cõstitutis ĩ mĩorib⁹ an possit talia exercere.Dicit ꝙ 2
nõ:sed maius ĩminet piculũ existẽtib⁹ ĩ sacris.

Contra religiosos.

s . Ed nunquid possit officium annexum dignitati sue habe/ 3
re seculare.Dic ꝙ sic dummodo per se non exerceat sed alte
ri committat.
Quero an sit canon late sẽtẽtie.Rñdet glo.ꝙ sic.Et addit An. 4
de bu.ꝙ ubi canon loqť p uerba futuri tẽporis & nõ dirigit ser
monẽ ad iudicẽ sed ad ꝑsonã delinquẽtẽ ẽ late sentẽtie.

De religiosis exeũtib⁹ claustrũ ut audiãt
leges uel phisicam.§.8.

c Irca hãc excoĩcationẽ.s.de religiosis q exeũt claustrũ ut ua/
dãt ad audiendũ leges uel phisicã.
Quero q̃re sit facta hec ꝓhibitio cũ sciẽtia canonica nõ possit i
bñ sciri sine legali:& mãdať oĩb⁹ ĩ ꝓhemio ut sciãt & adiscant
hãc sciẽtiã:nã multe sũt materie que uix aut nullo mõ sciri pñt
sine legib⁹.ergo nõ debuit ꝓhiberi sciri leges. Rñdet Hostiẽ.

ꝙ sine ꝑncipali studio & auditu legū ꝑ libros legales sufficiens sciētia pōt haberi de ipis ꝑ ea que ī libris canonicis apponūť & qui dubitat querat. Nā hoc ñ ꝓhibeť. s. de dubiis certiorari dummodo principaliť ibi nō studeat. Ad hec. 27. di. § . fi. 28. di. c. fi.

2 Quero an habeat locū pena huius capituli si nō exeūt claustrū nec uisitāt scholas sed ī claustro studeāt uel audiant uel legant audiētibꝫ. Dicit Inno. ꝙ liganť. Idē An. de bu. ī eo. c. ñ magno. & ē ueꝝ ꝯm Hosti. quo ad uerba: secus quo ad mentē. Cōsulit tñ illū ī hoc dubio se putari ligatū. ar. eorū que notanť de cle. exco. minis illud. Nā licet exitus claustri fuerit cā īpulsiua constitutionis cā tñ finalis fuit qa ille sciētie religioni nō couen iūt. Et qs dicať ꝓprie legere & quid īportet hoc uerbum. Vide Io. an. ī regula iuris. Cū quid li. 6.

3 Quid si uadit ad audiēdū cā honorādi aīcū suū ī ꝑncipio studii. Rñdet Hosti. ꝙ ꝯm uerba excoīcatꝰ ē: puta tñ ꝙ papa rñderet talē nō ligari ex mēte. ff. ad exi. l. penultīa: qa uerba cū affectu debent intelligi maxime in penalibus. ff. ꝙ quisq̄ iure. l. i. §. hoc aūt. Idē Io. an. dicit ꝙ nō est ita amara interp̄tatio faciēda . l. fi. ff. ad exibē.

4 Quid si doctor īcepit habere paucos scolares & religiosꝰ uult eū cōtinue honorare. Dicit glo. ꝙ ñ admittit talē honorē: īmo ēt si tm̄ legeret semel ī ebdomoda religiosus audiēs esset ligatus ut oīs fraus excludať.

5 Quero an ꝑsona ecc̄liastica aliqbꝫ sociis possit ꝑuatim legere uel audire leges ī claustro. Rñdet dñs An. ꝙ nō & si facit non euadet sentētiā excoīcationis: qa nō uerbis sed rebꝫ lex īponiť de ele. cōmissa li. 6. nā lectionis auditus & ꝑncipaliť studiū ꝓhibeť de hoc in re. iu. cū qd una uia ꝓhibeť de re. iu. li. 6. Idē tenet ibi Io. an. in mercurialibus licet contrariū teneat Inno. ꝑꝑ uerbum exeuntes: & Pe. de ancha. qui dicit ꝙ est licitum in camera studere.

Quero qa dicit nisi infra duos mēses destiterit qn̄ incipit cur/sus duorū mensiū.glo.dicit ꝙ a tēpore sciētie cōstitutionis siue publicationis. Vicē.dicit numerādus ab exitu monasterii. Idē Inno.Pe.& Abbas q̃ ad religiosos:q̃ autē ad clericos seculares currūt ab īceptiōe auditus.i.qn̄ incipiūt audire. 6

Quid si post exitū mutato ꝓposito uadit ad theologiā.Rn̄det An.ꝙ nō ꝓdest nisi prius huic cōstitutioni satisfaciat redeūdo ad claustrū nisi abbas significaret ei ꝙ iret ad theologiā:qa tūc reuersus cēsetur ī claustro licet uerba hoc nō sonēt: 7

Quid si plebani & similes destiterit infra duos menses postea iterato īceperūt.Rn̄det An.ꝙ ligant. 8

Quid si tm̄ tēpus fluxit de duob9 mēsib9 ita ꝙ nō possint īfra duos mēses redire ad claustrū.Rn̄det Anto.ꝙ pp̄ hoc nō sunt excoīcati nisi post terminū ad hoc de elec.cōmissa li.6. 9

Itē nota ꝙ monachi nō possunt studere ī sciētia hūana nec ob/stat ꝙ lex hūana sit ps diuine de eta.& q̄li.c.penul. & ꝙ leges ab oīb9 sciri debēt & oēs astringāt.C.de legi.lege leges:quia istud loq̄t de laicis clericos autē nō astrīgit de cōsti.c.que ī ec/clia᷒.&.c.eccłia: licet clerici eis possunt uti cū ꝓ eis faciūt di. .io.c.Si in adiutoriū. io

Quero an hec pena habeat locū siue sit ꝓfessus tacite uł exp̄s se dicit ꝙ sic. ii

Itē nota ꝙ isti cōtrafaciētes sunt priuati spe ꝓmotionis ad di/gnitates non ad ordines ſm glo.c.sup specula.cū quibus solus papa dispēsat. i2

Quero qa religiosi ꝓhibenť ire ad queuis studia sine licētia sui p̄lati cū cōsensu maioris partis cōuentus. i3

Quid si uelit ire ad studium sacre theologie an habeat locum hec pena uel si studere uelit in scientia canonica.Rn̄det Petr9 de an. ꝙ sic. i4

Quid si p̄latus religioso studioso & docili nolit dare licētiā stu dēdi:arguit Io.an.ī nouella ꝙ ep̄s dare poterit nam contēptor i4

sciẽtie ẽ mẽbrũ diaboli.38.di.c. ultimo . Et dicit ꝙ hoc placet Archi.licet alique rõnes urgeãt ĩ cõtrariũ de qbus in nouella. Itẽ nota ꝑm glo.ꝙ obtẽta licẽtia ꝑlati intelligũť cõcessa omĩa sine qbus cõmode studere non posset.Exquo infert si accipit pecuĩam mutuo pro sua necessitate obligatur monasteriũ qđ intelligit uerũ Archi.nisi actũ fuissꝫ ꝙ aliũde sibi quereret forte a cõsanguineo uł aĩco.

15 Quero de quo ꝑlato intelligiť.Rñdꝫ Io.an.ĩ nouella ꝙ Archi. intelligit de abbate.

16 Sed qd si ipse abbas uult accedere ad studia nũqd poterit sine licẽtia alicuiꝰ absqꝫ metu excoĩcationis huiꝰ Archi. dicit ꝑm ꝙ refert Pe.ꝙ licet male faciat ire sine conuentus sui licentia: tñ si uadit nõ incurrit istã penã:sed alias puniri põt.

17 Quid si uadit ad studendum sine licentia prelati sed non dimittit habitum uel econuerso . Respondet glo. ꝙ utroqꝫ casu excoĩcatus est.

De religiosis qui temere habitũ sue religionis dimiserint. §.9.

Irca hãc excoĩcatiõnẽ.s.de religiosis q temere ubicũqꝫ habitum sue religionis dimiserint.Nota ꝙ ꝑm glo.ꝙ speciale ẽ in religioso apostata:qa alias apostata nõ ẽ excoĩcatꝰ sed excoĩcãdꝰ ꝑm ꝙ notat Io.& Ber.23.si qs ex cłicis:& đ uita & hone. cleri.si qs ex clericis:& de apo.c.3.

1 Quid si portet habitũ sed absconsum: puta qa coopit habitũ religionis habitu clericorũ seculariũ.Rñdet glo.ĩ cle.c.quoniã de uita & hone.cle.ꝙ ẽ apostata & ꝑ cõseques excoĩcatus. Idẽ Landul.Nota quẽlibet religiosũ obligatũ ad habitũ deferẽdũ extrinsecꝰ & super oẽs alias uestes deferẽdũ si uelit euitare penã capituli ut ꝑiculosa ne cle.uel mo.li.6.nisi cã rõabilis subsit. Idẽ dicit Paulꝰ ĩ dicto.c.quoniã in cle. dicẽs.Nũqd sufficit põtare habitũ sub cappa uł tabaro apparet ꝙ nõ ꝑ hũc textum. ĩmo talis ẽ apostata & incidit penã capituli ut ꝑiculosa ne cle.

uel mo.li.6.& ita fuit determinatū Bononie.Idē tenet frācisc⁹
de maronis ꝙ portās habitū uellatū sit excoīcatus.
Quero hic dicit̄ ut ꝑiculosa euagādi materia subtrahat̄ districti 2
us inhibemus ut ne de cetero aliqs quācūq; religionē tacite uł
expsse ꝓfessus ī scholis uel alibi temere habitū sue religionis
dimittat.Querit glo.q̄re dicit̄ temere. Rn̄det quia ex cā licet
habitū trāsformare:utputa timoris de ui.& ho.cle.c.pe.& ideo
textus ī cle.c.quoniā de uita & ho.cle.dicit. Religiosi quilibet
quos oportet ꝑ decētiā habitus extrīseci ītrinsecā morū hone
statē ostēdere si ꝑterq; ex cā rōnabili publice uestē ferāt huius
mōi subaudi uirgatā uel partitā ꝑ annū reddāt̄ ībabiles ad qd̄
cūq; bn̄ficiū eccłiasticū obtinēdū.ubi dicit Gengelinus ꝙ que
sit rōnabilis cā arbitrio boni uiri iudicabit̄.Itē dicit ꝙ nō dicit̄
qs assūpsisse qd̄ statī ē dimissurus:unde si sacerdos uel religio
sus has uestes in momēto assumeret statī eas dimissurus nō di
ceret eas assūpsisse.ff.de diuortiis.l.diuortiū.Itē assumere ītel
ligit̄ cū qs cū affectu assumit.ff.d̄ uerboꝝ signi.l.nomē filioꝝ:
ergo uidet̄ a cōtrario ꝙ n̄ dicit̄ qs dimittere habitū quē ex rō
nabili cā dimisit statim reassūptur⁹.Nā uerba sūt ītelligēda cū
effectu.unde dicit̄ ī dicto.c.quoniā ī cle.ꝙ qcūq; cleric⁹ uirgata
uel partita ueste utet̄ nisi rōnabilis cā subsit si bn̄ficiatus exti
terit ꝑ sex mēses a ꝑticipatione fructuū bn̄ficioꝝ que obtinet
sit ipo facto suspēsus. unde dicit Gengelinus Quid si deferat
nō cōtinue nec cā usus ꝓprii sed ob festū socii q militat uł do
ctorat̄ uel uxorat̄ an īcurrat hanc penā.Rn̄det nō:qa talia raro
ocurrūt & iura coaptant̄ his que sepe fiūt.ff.de legi.l.ex his cū
le.se.&.l.ea que raro.ff.de re.iu.Itē ea que cā festi & ioco fiunt
obligationē nō inducūt.ff.de acti.& obli.l.obligationū.§.uer
borū.i̇f.q.i.illud de sen.exco.c.i.& idē de his que fiūt cā hono
ris momētanei.ut notat̄ supra ne cle.uel mo.c.sup specu. unde
religiosus cā hōrādi amicū audiēs leges uel phisicā in ꝑncipio
studii nō ē excoīcatus.Vide supra.§.ꝓximo.Itē q aliqd facit

cā ueritatis excusat a pena īfamie quā alias īcideret.ff.de his q̄ notāt īfamia.li.2.§.fi.nec tal peccare dicit ut nōt Inno.d̄ ui. & ho.cle.c.cum decorē: & facit iste textus ubi dicit nisi causa rōnabilis:& hec ē arbitraria. Itē ī simili dicit Inno. dicto.c.cū decorē. q licet theatrales ludos faciētes tanq̄ īfames nō sunt pmouēdi.tn̄ dicit q si hoc facerēt ad cōsolationē alicui9 īfirmi ul alia iusta causa non peccarēt.

3 S3 nūqd ī lectulo deb3 deferre habitū.Rn̄det Pe.de an.q canon sentit q sic.20.q.i.c.fi.dum dicit sēp Io.an.dicit q non putat de mēte q monachus ī cella sua dimittēs habitum suū uel dum balneum ītrat ī occulto uel iacēs sine habitu ligetur hac cōstitutione:sed tunc qn̄ exhibet se cōspectibus hoīnum sine habitu in habitu laicali ul secularis clerici sine iusta causa tūc ligat:alias pauci reperirēt non ligati:p hoc facit phemiū siue ratio de qua ī prīcipio huius capituli ut piculosa facultas euagādi subtrahat:que ratio cessat ī casibus supradictis: & rō restrigit dictū.l.cū pr̄.§.dulcissimis delega.ꝑo nec ūbū poītū in canone ē ita amare sumēdū ut nō fiat intermissio naturalis de cōse.di.5.si tibi.&.l.ātiqtas.C.de testa.&.ff.de solu.l.matri. p doc.dn̄s dominic9 de sancto Geminiano dicto.c.ut piculosa addit ad rōnē Io.an.q dicit q hic cessat rō decretalis que intēdit eoꝝ uacationib9 puidere allegat cle.2.de uita & ho.cle.que īponit penā si publice uestē phibitā ferāt ut ibi patet in.§.dignitatē.ergo occulta mutatio licet non sit licita nō tamen tali pena puniat.

De fratribus cassate religionis.§.io.

c Irca hāc excoīcationē de fratrib9 cassate religionis q de nouo aliquē reciperēt.Nota q hoc.c.&.c.fi.supra eodē ti.Cōmunit ad hoc allegat q cā religionis nō licet 9gregationē facere. & hic glo.dicit q nō licet absq licētia pncipis nouū ordinē ul collegiū cōstituere.C.de colle.illi.l.i.&.3.& Anto. de bu.c.fi. de exces.pla.dicit q ista ē regula q oīa collegia sūt reprobata

nisi appareat pmissa.ut.l.collegia.§.in sūma.ff.de colle.illi.Et
iō oēs secte ul' collegatiōes sūt ꝓhibite ī ciuitatib9 que nō fiūt
sup his que habēt simul tractare.puta societas sartoꝝ textorū
& similiū.Et iō dicit Guil.ſm ꝙ recitat Pe.in hoc.c. ꝙ repro-
bati sūt illi q uulgo uocāt apostoli nec tn̄ uolebāt ſm apostolū
uictū manibus querere.io.q.3.cauēdū:decē.c.cū apostolus. Itē
dicit hic Io.an.ꝙ papa Io.reuocauit q̄ntum de facto ꝓcesserat
eos q dicunt fraticelli uel fratres de paupe uita siue pizocholi
siue begini in extrauagāti que incipit sancta romana.Sed istud
uidet cōtra dictū Inno.ī dicto.c.fi.de exces.p̄latoꝝ.ubi dicit ꝙ
causa pietatis & religiōis licet cōuenire:ut.l.i.ff.de colle.illi:h
ē facere collegiū. Sed solutio ar.patet ex uerbis eius q subdit
dūmodo nihil mali faciāt occasione collegii:& hec collegia licȝ
bonū nomē habeāt tamē qa male opant fit illicitū collegiū:&
iō destruēdū.ad hoc facit.l.ultia eodē titulo.&.l.greca ibi poi-
ta q̄i dicat Inno.qa nouitates regulariter sunt suspecte:ut.c.cū
cōsuetudīs.ex de cōsue.& iō papa hic statuit ꝙ n̄ ꝓpria aucto-
ritate fiāt:sed cū sola pape auctoritate fieri possint.

De religiosis mēdicātib9 q recipiūt
domos uel loca de nouo.§.ii.

c Irca hāc excoīcationē de religiosis mendicātib9 q domos ad
habitādū uel loca de nouo reciperēt.

Quero quō intelligit istud de nouo.Rn̄det Pau.ꝙ intelligit re 1
spectu pricipii qd̄ nūq̄ fuit.7.q.i.nō aūt.8.q.i.nec nouū.ā uer-
borū significationib9 qd p nouale.q̄nq̄ dicit nouū qd̄ fuit & po
stea desiit esse & iterū renouat.18.q.2.de monachis.& sic nō
intelligit hic:nā si domus antiqua corruat & sup eodē solo re-
edificat nō ē locus pene huic sed solū cū locū de nouo querunt:
secus si locus ille desiisset esse suus & ipsū quererēt nouo titu-
lo:tūc locus ē huic cōstitutioni.c.cū inter de renūtia.

Quero qa textus de quo fit mētio in hac cle.cupiētes q ē poi- 2
tus ī.c.unico de excessibus p̄latorū.li.6.dicit sine licentia sedis

apostolice. An ergo sufficiet licētia legati de latere. Rñdet Pe. de an. in dicto. c. unico. ꝙ Io. an. tenet ꝙ ñ: qa aliud ē sedes apostolica aliud legatus ipius. ad hoc de filiis p̄sbi. c. fi. de sē. exco. ea noscit. & c. ꝙ de his. de sentētiis exco. li. 6. c. eos. & in cle. c. p litteras de p̄ben. Nō. n. licet legato facere cōtra iura. Nō. n. quod facit legatus dicit facere sedes apostolica de preben. hi qui li. 6. secundū ea que notat Speculator ĩ titulo de le. § . nūc tractemus in pricipio.

De religiosis q dicūt aliq uerba ut retrahāt audiētes a solutione decimaꝝ. § . 12.

Irca hāc excoīcationē de religiosis q dicūt aliq uerba ut retrahāt audiētes a solutione decimarū.

1 Dicit Pau. ꝙ duo reqrunt ut hec pena uēdicet sibi locū. Primū ꝙ talia pferant ut retrahāt audiētes a solutione decimarū. Secundū ꝙ pferāt obligatis ad decimas soluēdas: secus si pferant alia intentione uel nō obligatis.

2 Itē nota ꝙ hāc penā ĩcidūt si hec uerba dicūt in sermōib9 suis . i. ĩ p̄dicationib9 uel alibi idest puatis locutionib9

3 Itē nota dū dicit religiosos ꝙ hec pena nō habet locū ĩ clericis secularib9 uel laicis q cōtrafacerēt:

De religiosis qui cōfitētib9 sibi nō faciūt cōscientiā de decimis. § . 13.

Irca hāc excoīcationē. s. de religiosis q cōfitētib9 sibi nō faciūt cōscientiā de decimis.

1 Querit Lādul. an si inueniant aliq retētores decimarū sit absoluēdi. Rñdet ꝙ nō ex q̊ sunt cōtinue ĩ mortali peccato ex retētione decimarū. de deci. c. phibem9. cū sciāt peccatū nō esse remissibile nisi restituat ablatū.

2 Itē nota ꝙ p̄dicatores q nō faciūt cōscientiā de decimis sibi cōfitētib9 uel q negligūt p̄dicare qñ fuerit reqsiti nō ĩcurrūt excoīcationē ipo facto: sed suspēsionē ab officio p̄dicatiōis & cōfessionis donec cōfitētib9 ipsis si hoc ipsū sibi dicendi cōmode

facultatē habuerīt cōſcientiā fecerīt ſed ſi ī p̄dicta ſuſpenſione p̄ſūpſerīt predicare ipſo facto ſententiā excoīcationis īcurrūt.
Quero qa dicit̄ ꝙ tenēt̄ facere cōſciā qn̄ populo p̄dicabūt an 3
ergo teneāt̄ qn̄ clericis p̄dicāt. Rn̄d3 glo. & Pau. ꝙ n̄ de ſe. exco. ſi ſn̄ia. li. 6. Itē nō ſm̄ Gengeli. ꝙ hic n̄ fit mētio de feſto natiuitatis dn̄i pp celebrationē triū miſſarū que celebrāt̄ illa die pp qd̄ nō ē forte cōmoditas p̄dicādi: ſed ſolum de feſto natiuitatis beate uirginis. Item non fit mentio de feſto paſce propter cōmunionem.
Quero quia hic dicit̄ cū fuerint reqſiti an teneant̄ ſi nō fuerīt 4
reqſiti. Rn̄det glo. ꝙ nō.
Sed qd ſi reqrunt̄ in aliis tēporib' p̄terq̄ in iſtis. Videt̄ ꝙ non 5
teneant̄ predicare: quia hic ſolum dicit textus qn̄ predicant in iſtis ſolemnitatibus.
Itē nota textū ſtudeāt informare. Nā ſm̄ Gengelinū nō ſuffi- 6
cit ꝙ p̄dicādo dicāt. Soluatis decimas: ſed tenēt̄ informare q̄lit̄ ad eas ſoluēdas ex debito aſtrīgant̄.
Itē nota q ſūt iſti a qb' poſſūt reqri qa tex. dicit. Ab eccl'iarū 7
rectorib' uicariis aut loca eorūdē tenētib'.

De religioſis qui decimas eccleſiis debitas uſurpant. §. iq.

c Irca hanc excoīcationē. ſ. de religioſis qui decimas eccleſiis debitas uſurpant.
Nota ſm̄ glo. & Aſtē. in ſum. 7. li. ti. 2. ꝶ. 88. ꝙ in hoc qd̄ dicit 1
tex. Religioſi. patet ꝙ nō habēt locū hꝫ pene ī ſecularibus clericis uel laicis qui delinquūt in iſtis.
Itē ī hoc ꝙ dicit Quicūq̄ cōp̄hendit ēt̄ feminas religioſas & 2
ēt̄ religioſū ad ſecularē eccl'iā tranſlatū.
Itē ī hoc ꝙ dicit eccl'iis debitas patet ꝙ ſi decime deberēt̄ nō 3
eccl'iis ſed p̄uatis pſonis p p̄uilegiū uel ātiquū feudū & religioſi p̄hiberēt ſolui uel alit̄ faceret cōtra iſtā cōſtitutionē nō incideret has penas. Itē dicit textus non p̄mittunt facto intelligit̄

uel ꝓhibent uerbo.

4 Querit glo. qa textus dicit ꝙ tales religiosi cõtrafacientes sũt suspẽsi ab officiis. an ĩtelligat̃ de dĩnis officiis an de aliis: puta si erat sacrista eł̃iari⁹ camerari⁹ clauiculari⁹ & sił̃es. glo. arguit ad ptes & ñ deť̃minat. Pau. dic ĩtellige de dĩnis. Itẽ dic Steph. & facit littera ĩfra ũ ñ repetit qbus officiis cũ oẽs religiosi nõ teneãt̃ ad diuina officia sed solũ ꝓfessi & clerici. 16. q. i. Nemo. & c. se. & c. si monachus uel põt intelligi de officiis tẽporalib⁹ que habẽt aliquãdo religiosi: ut sunt ꝓcurationes & castaldiona tus. i. q. 3. saluator de solu. c. 2. & hec secũda expositio ẽ benigni or. Intelligi eẽt posset qñ ĩ eadẽ ꝑsona cõcurrunt officia dĩna & alia. Alias si dĩna tm̃ officia cõcurrũt tũc ilł̃ sit suspẽsus ut uitet̃ maior pena. s. excoĩcationis q̃ nulla ẽ maior ĩ eccł̃ia. 24. q. i. c. nõ auferamus. i. q. 4. corripiant̃.

De religiosis qui nõ seruãt interdictũ qñ matrix ecclesia seruat. § . 15.

c Irca hãc excoĩcationẽ. s. de religiosis q ñ seruãt ĩterdictũ qñ matrix ecclesia seruat.

i Aduertẽdũ ſm glo. ꝙ nõ ligãt̃ clerici seculares hac cõstitutiõe . s. ut incidant excoĩcationẽ si non seruãt interdictũ qñ matrix ecclesia seruat.

2 Quero an intelligat̃ de interdicto a iure puta canõ ponit ĩter/dictũ ciuitati que insecuta fuerit episcopum. ut ĩ cle. in. § . ciui tas de penis.

3 Pone ꝙ matrix ecclesia uult istud interdictũ obseruare & ob/seruat: an religiosi non obseruãtes sint excoĩcati. Rñdet glo. in uerbo sedis apostolice ꝙ sic.

4 Quero que dicatur matrix ecclesia. Respondet glosa in uerbo matricẽ. i. maiorẽ uel baptismalẽ que dicit̃ matrix qa sicut mr̃ generat sic illa generat ꝑ baptismũ: & qa interdicũt̃ qñq; lo/ca nõ hñtia intra se ecclesiã cathedralẽ habẽt tñ matricẽ iõ ex/ꝑmunt hoc: & dico hoc locũ habere eẽt cum illa matrix ecclesia

religiosis nō obseruātibꝫ subest q̄ntū ad p̄sentationē collatiōis uel q̄a sit ipsorū uicaria cū hic generalit̄ loquat̄.

Quero quō intelligit̄ matrix eccl'ia obseruare interdictū. An intelligit̄ quādo solus ep̄us uel p̄latus seruat. an q̄n solū capitulū: an q̄n utrūq; mixtū. Itē q̄d si uacat eccl'ia cathedralis & ps capituli seruat & pars nō seruat: & forte partes sunt equales. i. tot sunt obseruātes quot sunt nō obseruātes. R̄ndet glo. q̄ ī oībus his casibus ecclesia sumit̄ ꝓ materiali eccl'ia. s. pro ipsius ecclesie pietibus & q̄ ex quo quottidie in ecclesia celebrat̄ ianuis apertis siue per prelatum siue per capitulum totum uel partem per alios clericos ecclesie non sit locus huic pene. Cōcor. Stepha. ⁵

Quero an quo ad interdictū ꝓuīcie dicet̄ eccl'ia metropolitana matrix ita q̄ illa seruāte interdictū religiosi totius ꝓuincie nō obseruātes ligati hac pena sint: de sciētibꝫ loq̄r. R̄ndet glo. q̄ non per hanc litteram que dicit cathedralem uel matricem loci. Constat tamen q̄ Metropoli: puta Rauenas non est iuris uel cathedralis ciuitatis Bononie: ligabuntur ergo religiosi Rauenetis diocesis tantū. 6

Quero quid si sit īterdicta uilla uel castrū nō habēs certam ecclesiā cathedralē inclusā uel matricē q̄ esse posset: puta q̄a matrix eccl'ia ē ī alia nō interdicta uel q̄a plures sunt eccl'ie ī uilla uel in castro: & nulla ē prīcipalior quia quelibet baptizat suos parochianos & forte ex illis ecclesiis alique seruāt īterdicta alique nō. R̄ndet glo. puto q̄ tūc nō sit locus huic constitutioni. Deficit enī mens & uerba sicut nec locum haberet quando in loco singulariter interdicto nulla esset ecclesia nisi illa religiosoꝝ non seruantiū. 7

Quero qualiter religiosi intelligant̄ scire matricē ecclesiā seruari interdictū. R̄ndet glo. quādo uiderint uel alio corporis sēsu pceperīt: puta audierīt alias ꝓbabilit̄ ignorātes talē obseruātiā non ligant̄ hac pena. 8

9 Quero qd si ĩ terdictũ sit nullũ pp appellationẽ illorũ cõtra q̃s latũ fuerit & tñ matrix eccł'ia seruat. Rñdet glo. ꝙ nihilominꝰ religiosi nõ obseruãtes incurrũt excoĩcationẽ.

10 Sed quid si matrix ecclesia nõ seruat ubi est seruãdũ nũqd religiosi seruare tenent̃. Rñdet Paulus ꝙ sic. nam nõ excusant̃ licꝫ matrix non seruet.

11 Sed qd si episcopus mandat seruari interdictũ & capitulũ mãdat cõtrariũ. Rñdet Gẽgelinus. ꝙ potiꝰ ẽ obediẽdũ episcopo. ut ĩ. c. i. de postu. p̃la. Itẽ dicit de interdicto qđ mãdat̃ seruari p epm: licet p ecclesiã cathedralẽ nõ seruet̃: qa nõ qđ fit sed qđ fieri debet attẽdit̃ de elec. c. cũ causam.

12 Itẽ nota ẜm Landul. ꝙ religiosi non seruãtes interdictum sunt excõicati. Clerici uõ secł'ares & ẽt religiosi sunt suspẽsi. ut ĩ. c. tãta de exces. p̃la. Item ẽ interdictꝰ ingressus eccł'ie de puile. c. episcoporũ li. 6. Itẽ sunt excoĩcati sepeliẽtes interdictos in cle. eos de sepul. Item ẽ irregularis & ineligibilis actiue & passiue supra eo. ti. is qui. li. 6.

De fratribus minoribus recipientibꝫ ad diuina fratres de tertio ordine. §. 16.

C Irca hãc excoĩcationẽ. s. de fratribꝫ mĩoribꝫ recipiẽtibꝫ ad diuina fratres & sorores de tertio ordine.

1 Querit glo. an si alii religiosi uel clerici seculares eos recipiãt incidant excoĩcationem. Rñdet ꝙ non nam specialiter excoĩcant̃ fratres minores ẜm Landul. quia specialit̃ eis afficiebant̃ utpote sui ordinis.

2 Item nota ꝙ hec excomunicatio habet locum non obstantibꝫ quibuscunqꝫ priuilegiis tam ipsorum fratrum minorũ q̃ illoꝝ de tertio ordine

3 Quero an si fratres minores recipiãt ad diuina ĩ aliis ecclesiis & nõ suis ĩcidant excoĩcationẽ. Rñdet glo. ꝙ nõ. Posset tamẽ habere locũ alia pena cõmunis. c. i. e. ti. qa ñ seruaret ĩterdictũ qñ matrix ecclesia seruat: sꝫ si matrix ecclesia ñ seruat ĩterdictũ

si ipsi fratres minores reciperent eos ad diuina in aliis ecclesiis nō incurrūt excoīcationē ꝫm Ste. fatet tñ ꝙ si eos reciperent ad diuina contra uoluntatē rectorū assumendo sibi hāc auctoritatē ꝙ inciderent.

Itē nota ꝫm Pau. ꝙ isti de tertio ordine gaudēt ꝓuilegio ꝙ tēpore interdicti possunt interesse diuinis quo ad alias ecclesias dūmodo non fratrū minorū: & sic dicit Landul. & Gengelinus ꝙ gaudēt ꝓuilegio clericali. & hoc dicit Gengeli. credo uerū & sic cōsului in una questione perusina. 4

De monachis & canonicis regularibꝫ qui transferunt se ad curias ꝓncipū. §. 17.

c Irca hāc excoīcationē. s. de monachis & canonicis regularibꝫ q trāsferūt se ad curias ꝓncipū.

Nota ꝫm glo. & Asten. in sum. ꝙ textꝰ dicit nō habentes administrationem. ergo si habent administrationem ire possunt causa administrationis. 1

Itē nota ꝙ ad excoīcationē hāc cōtrahendā duo sūt necessaria . s. ꝙ ītrauerit curiā & ꝙ aīo dānificādi monasteriū uł ꝑlatuꝫ. licētiā autē habere uł nō habere nō ē pōderādū qa ēt si ītrarēt curiā de licētia ꝑlati aīo dānificandi monasteriū uł ꝑlatum essēt ligati. Ex solo igit̃ exitu claustri ob hāc causā nō ligat̃ ex quo nō intrauit curiā: Landul. tamē dicit ꝙ si intrat curiā: licet nō aīo malo peccat mortalit̃ faciendo contra ꝓhibitionē licet non sit excoīcatus. 2

Quid si ītrauit curiā ob hāc cāꝫ. i. aīo dānificādi ꝑlatū uł monasteriū: tñ ñ ītulit dānū siue qa ñ potuit siue qa penituit. Rñdet glo. ꝙ excoīcatus est. 3

De monachis qui sine licentia abbatū infra monasteria tenēt arma. §. 18.

c Irca hāc excoīcationē. s. de monachis q sine licentia abbatū infra septa monasteriorū suorū tenēt arma.

Nota ꝙ hic nō extēdit̃ ad canonicos regulares: quia hic de eis 1

non repetit̃ s̃m glosam.

2 Quero quid si teneat arma extra septa monasterii. Rñdet glo. ꝙ non sunt excoĩcati.

3 Quero qd intelligit̃ noĩe armoꝝ. Rñdet glo. ꝙ intelligũt̃ tam arma ad defendẽdũ ꝙ ad offendendũ ut tela & similia. insti. de interdictis. §. armorũ. & insti. de pu. iu. §. Itẽ lex cornelia. ff. de uer. signi. l. armorũ. Cõcor. Pau. Landul. & Gengel. q addit potest tñ de his ĩtelligi que cõi usu loquẽdi arma appellant̃ ut stet̃ usui loquẽdi. ff. de fun. instruc. l. cũ de lamoniis. §. asinã. ff. de uerbo. signi. l. ut alfenus. & l. aniculus.

4 Quid si tenet̃ arma nõ ad offensã sed ad aliũ usũ ut lapides ad edificandum cultellos ad usum coquine uel mense. Respondet Paulus ꝙ non est locus huic pene. Si autẽ haberet̃ aceruum lapidum ad fenestrã super põtam ad ĩpugnandũ uenientes tunc accedit iste textus.

5 Nũqd clerici portãtes peccant mortalit̃. Rñdet Mathe⁹ ꝙ sic. alias nõ possunt excoĩcari. ii. q. 3. nemo & ibi notat̃.

De religiosis ministrantibus sacramenta eucharistie extreme unctiõis absq; licẽtia proprii sacerdotis. §. 19.

c Irca hanc excõmunicationẽ de religiosis mĩstrãtibus sacramenta eucharistie extreme unctionis absq; licentia proprii sacerdotis.

1 Quero an credat religiosus parochiano uolẽti recipere eucharistiã si dicat se habere licẽtiã a ꝓpo sacerdote. Rñdet glo. ꝙ sic qa p̃sumẽdus ẽ esse memor ꝓp̃rie salutis. i. q. 7. §. sancim⁹ de homicidio significasti. Cõcor. Pau. Landul. & Ste.

2 Queõ qd de secularib⁹ mercenariis & sit̃ib⁹. Rñdet glo. ꝙ sufficit licẽtia p̃sbiterorũ ĩ quorũ parochiis habitãt.

3 Quero an sufficiat licẽtia parochialis q nõdũ ẽ p̃sbiter. Rñdet glo. ꝙ sic si ẽ legitime etatis ut infra annũ possit ordinari sacerdos: & ita faciat se ordinari infra annum a die quo est sibi cura

cōmissa:alit ipso facto ē ꝑuatus bn̄ficio.ut ī.c.licet de elec.li.6. nisi eccl'ia parochialis sit collegiata:qa in isto casu nō ē ꝑuatus sed nisi admonitus faciat se infra dictū terminū ordinari debꝫ ꝑuari. extra de elec.c.cū in cūctis.§.cū inferiora.&.c.institutū de elec.li.6.tn̄ episcopi & superiores possunt cū aliqb⁹ dispensare rōne studii ut nō teneant̄ se facere ꝓmoūeri ad sacerdotiū nisi post septēniū dū tn̄ ifra annū faciāt se ꝓmoueri ad subdyaconatū & post septimū annum ceptum infra annm recipiant dyaconatū & presbiteratū aliter sunt ꝑuati ipso iure de elec.c. cū ex eo.li.6.

Quero an sufficiat licētia uicarii qui gerit curā ordinariā illius ecclesie parochialis & ē cōstitut⁹ ab epo.Rn̄det glo.ꝙ sic: Ex quo infert̄ ꝙ si n̄ hꝫ curā ordinariā sed ē sibi cura ecclesie paruo tp̄r recōmissa ꝙ nō pōt dare hāc licētiā nisi in speciali hoc sibi sit cōmissum. 4

Quero an sufficiat licētia dyocesani.Rn̄det glo ꝙ sic.de pe. & re.c.2.li.6.qa episcopus ē parochialis p̄sbiter omniū subiectorū sue dyocesi & specialit̄ qn̄ uacat eccl'ia parochialis.ꝯsulit tn̄ glo.ꝙ a parochiali p̄sbitero recipiat̄ licētia qa tuti⁹ ē nō recedere a uerbis.c.ad audiētiā de decimis. 5

Quid si parochianus dicat do tibi licētiā ut recipias a q̄uis sacerdote siue religioso. An reqrat̄ special' specificatio ꝙ possis recipere a tali fratre minorū uel p̄dicatorū. 6

Itē qd si parochian⁹ dicat religioso do tibi licētiā ut des eucharistiā & extremā unctionē meis subditis an requirat̄ specialis specificatio parochianorū qb⁹ hec sūt p̄bēda.Rn̄det glo.ꝙ nō ex quo de sacramēto fit specificatio. 7

Quero an religiosi cōferētes sacramēta baptismi īcidāt excoīcationē.Rn̄det glo.ꝙ non 8

Itē ſm Landul.ꝙ sacerdos parochialis curatus q̄ntūcūqꝫ simplex ex quo cōmissa ē sibi cura pōt ī adiutoriū ipsi⁹ cure sibi assumere sociū ad tēp⁹ quēcūqꝫ religiosū ul' aliū sine cuiuscūqꝫ sup̄ioris 9

licētia:puta ī q̄dragesima qui ipsū iuuet ī sacramētis cōferēdis uł in officio p̄dicādi dūmodo cōstet sibi de ipsius sufficientia. ut notat Inno.in.c.tua de clerico pegrino.&.c.excoīcamus.§. qa uō de hereticis. nā ex quo tales sūt ordinati rite ita possūt illa facere sicut curati nec deficit eis nisi materia.s. populus:si ergo curatus paret sibi materiā exercere poterit.16.q.i.ecce.

De religiosis q absoluūt excoīcatos a canone.§.20.

c Irca hāc excoīcationē de religiosis q absoluūt excoīcatos a canone

i Quero an si religiosi absoluūt a sententia lata ab hoīe incidāt ī excoīcationē.Rn̄det glo.ꝙ nō ex quo nō exp̄ssit. Idē Lādul. & Pau.dicūt ꝙ si absoluūt a sentētia lata ab hoīe uel p delegationē pape uel p litteras alioꝝ inferiorū p̄latorū nō incidūt in excoīcationē quia si de hoc intellexisset expressisset.ut in.c.ad audientiā de decimis:Item quia hec constitutio ē penalis.ut in .c.statutū de elec.li.6.

2 Quero qa textus dicit p̄terꝙ a casibus in iure expressis q sint casus a iure exp̄ssi ī qbus religiosi sine metu excoīcationis possūt absoluere.Rn̄deo qn̄ regulāis regularē pcutit qa tūc ad curiā mitti nō debet sed eū pōt absoluere p̄latus.ut ī.c.mona.de sen.ex.uel ī articulo mortis q̊ casu qlibet simplex sacerdos absoluit & alii similes.ut ī.c.cū eorū eo.ti.

3 Quid si religiosi habēt ex puilegio ut possint absoluere a casibus excoīcationū in iure positarū.Rn̄det glo. ꝙ tūc si absoluunt non incidunt excōmunicationē & hoc ē qd̄ dicit text⁹ uł puilegiis sedis apostolice cōcessis eisdē.s.fratrib⁹.

4 Quero que sit iste sentētie a qbus si religiosi absoluūt īcidūt excoīcationē.Rn̄det glo.ī uerbo a sentētiis .ꝙ intelligit ab oīb⁹ sentētiis siue sint sentētie excoīcationis siue suspēsionis siue īterdicti p statuta synodalia uel puīcialia pmulgate.

5 Sed nūqd p̄lati collegiatarū ecclesiarū cū capellis suis possint

facere statuta sine cõsensu episcopi uel capituli cathedralium. Rñdet Stepha. ꝙ non. ut in. c. cũ cõsuetudinis de cõsuetudie. & in. c. nouit de iudici. & de his que fiũt a ꝓlatis sine consensu capituli. c. nouit. Et notat Inno. de cõsti. cum omnes. Episcopus autem cũ cõsensu capituli põt de cõsti. c. ut aĩaꝝ li. 6. de maio. & obe. c. 2. 18. di. in ꝑn. de cõse. di. 3. c. i.

Quero qd si absoluãt sociũ uel religiosũ a ꝓdictis: puta ab excoĩcatione canonis. Rñdet glo. sup uerbo. quẽcꝙ. ꝙ tales absoluẽtes incidunt excoĩcationẽ. 6

Sed an absoluti incidãt tãcꝙ ꝑticipãtes in crimĩe. glo. Io. an. remittit se ad notata in. c. cõtingit de sen. exco. 7

Quero pone ꝙ frater minor absoluit ꝑcussorẽ clerici uł ĩterfectorẽ non a sentẽtia excoĩcationis sed a peccato: nũqd ĩcurrat hãc penã. Rñdet Landul. Videť ꝙ nõ. quia aliud ẽ absoluere a peccato homicidii aliud ab excoĩcatione. Nã aliquãdo remãnẽs ĩ mortali ꝑꝑ qd ẽ excoĩcat⁹ absoluiť ab excoĩcatiõne durãte peccato de testibus. c. ueniẽs. Item excoĩcatus & irregularis põt absolui ab excoĩcatione remanẽte irregularitate de sẽ. ex. cũ illorũ. Itẽ qa si textus iste uoluisset dixisset. ut in. c. ad audiẽtiã de decimis. Dicit ergo ꝙ si talis sciẽter admittit excoĩcatũ ante absolutionẽ ad sacramẽtũ penitẽtie: tũc & si nõ incurrant hãc excoĩcationẽ directe incidũt tñ minorẽ ꝑticipando cũ excoĩcato & cõferẽdo eccłiastica sacramẽta & sic ꝑticipãdo in diuinis. ex̃ de sen. ex. c. nup. secus si ꝓbabiliť ignorabat factũ uel ius speciale uel cõstitutionẽ synodalẽ uel ꝓuĩcialẽ fulminantẽ excõĩcationis sentẽtiã: tũc enĩ foret excusatus. ut in. c. ad apostolice de cle. exco. mini. & in. c. ut animarũ de consti. li. 6. nisi ignorantia fuerit crassa uł supina: & ibi dicit textus: puta si cõstitutio fuit publice publicata ĩ ciuitate. ut notať ĩ. c. cũ in tua q matri accu. possunt &. 38. di. in prin. 8

Vtrum secularis ꝑcutiens clericum & ingrediẽs religionẽ possit absolui. Vide Ric. in. 4. di. 18. 9

10 Vtrũ sacerdos absoluẽs aliquẽ ab illis peccatis a qbꝰ nõ potest peccet mortalit᷑. Vide Ric. in. 4. di. 28. ar. 2. q. 5.

De clericis secularibus & religiosis inducẽtibꝰ ad uouendũ iurandũ uel ꝓmittendũ de eligẽdo sepulturã apud eos uel iam electã nõ mutando. § .21.

c Irca hanc excõĩcationem de clericis secularibus & religiosis inducentibus ad uouendum iurandum uel promittendum de eligendo apud eos sepulturam uel iam electã nõ mutandã.

1 Aduertẽdũ ꝙ sic dicit᷑ in. c. i. de sepul. li. 6. de quo. c. facit mentionẽ tex. ĩ cle. c. cupiẽtes de penis si cõtrafactũ fuerit talis electio erit irrita: & q sic elegerint nõ possunt sepeliri apud ecclesias sic electas nec possunt eligere alibi: sed oĩo sepeliendi sũt apud ecclesias apud quas fuissent sepeliẽdi si nõ elegissent sepulturã. Alias religiosi & clerici q p̃dictos in suis ecclesiis uel cimiteriis p̃sumpserint sepelire tenent᷑ ad restitutionẽ corporũ si petant᷑ & ẽt tenent᷑ ad restitutionẽ oĩuꝫ que occasione sepulture eorũ ꝓuenerint quomodolibet ad eosdem faciendam integraliter infra. 10. dies quã nisi fecerint. ecclesia apud quã sepulti fuerint & cimiteria eius ex tũc tã diu remaneãt ĩterdicta donec facta fuerit restitutio p̃dictorũ dicto. c. i.

2 Quero qd si nõ ĩducãt ad iurãdũ uouẽdũ uel ꝓmittẽdũ sed ĩducũt ut eligãt. Rñdet Pe. de an. ƒm Io. an. ꝙ nõ ligant᷑ ista cõstitutione nã simplicit᷑ eligẽs põt uariare & penitere qd̃ non põt iurãs uouẽs uel ꝓmittẽs.

3 Quero qd si inducat ad uouẽdũ iurãdũ uel ꝓmittẽdũ de eligẽdo apud nõ suã ecclesiã. s. inducentis. Rñdet idẽ ƒm Io. an. ꝙ nõ ligãt hac cõstitutione. Vide qd̃ notat Hosti. eo. ti. ĩ sũma. § . an licitũ. uer. qd si qs eligat. ubi loquit᷑ de illo q iurauit nõ mutare sepulturã an mutare possit.

4 Quid si qs ꝓprio motu iuraret uel uoueret ĩ tali loco eligere sepulturã. Rñdet Hosti. ꝙ tũc tenet᷑ seruare uotũ uel iuramẽtũ

nisi causa noua supueniat:puta qa factus ē episcopus uel religi/
osus uel locus est dissipatus.ex̄ de reli.do.Inť q̄tuor:licet Pe.de
an.teneat cōtrariū dicto.c.i.de testa.
Item nota ꝙ qui illicite sepeliūt tenenť ad restitutionē corpo/ 5
rū & hoc si petanť.Ad restitutionē aūt aliorū que occasione se/
pulture pceperūt infra decē dies eť si nō petanť.ut dicit glo. ī
uerbo decennium. & ratio est secundum Petrū de ancha. quia
semper qui male accipit est in mora sicut fur.l. ī re furtiua.ff.
de condi.furti.Non ergo debet interpellari sed ultro se offer/
re ut libereť a peccato.
Quero quare ex delicto unius forte minimi de ecclesia pp iu/ 6
ramentū uel pmissionē quā sibi fecit fieri tota ecclesia dānum
patiať ut sit interdicta cū cimiterio.Rn̄det Petrus de ancha.qa
reliqui de ecclesia hanc penā interdicti īcurrūt potius ex sequē
ti eorū delicto nō restituēdo male accepta que ex facto alicui⁹
de collegio hoc inducētis quasi totū collegiū dicať deliquisse si
retinēt rē inuasam ab uno de collegio.Facit qđ notať.c.2.de
ordi.cog. Presumiť enim ille talis eorū conscientia deiquisse
postq̄ retinēt rē sic īuasam.ar.de resti.spo.cū ad sedē:nam ra/
tione cōiunctionis alter alterius facta p̄sumiť scire.ar.l.de tute
la & qđ ibi notať.C.de ī integrū resti.minorū.
Quero dicíť in dicto.c.i. đ sepul. ꝙ si quis fecerit sibi pmitti 7
de eligendo apud illū sepulturā ꝙ tali pmissione non obstante
debet ille sepeliri apud ecclesiam illā apud quā de iure sepeliri
debuisset.Quid ergo si ipsa ē illa cuius clericus sic deliquit faci
endo sibi iurare uouere uel pmittere:puta ē suus parochianus
ubi alias sepeliri debebat.Rn̄det Io.an.ī nouella ꝙ ista questio
ē indubitata:qa ista cōstitutio emanat in fauorē ecclesie cui se/
pultura debeť ergo in ipsius penā retorqueri nō debet.de re.ī
.c.ꝙ ob gratiā.Itē licet peccet auferēdō libertatē eligēdi sepul
turā:tn̄ certat de debito retinēdo.Non ē ergo habenda illa rō
de tali que habeť de illo qui certat de lucro captādo.l.fi.C. de

codici.facit.C.si quis ali.te.ꝓhi.l.fi.&.l.Iulianus cũ.l.sequenti de acqui.re.do.Cõcor.Pe.de an.

8 Quid si illa apud quã debebat sepeliri de iure ẽt erat inťdicta ei⁹ cimiterio.Rñdet Archi.illũ sepeliẽdum ĩ eccľia cathedrali que ẽt si esset interdicta seruabiť ordo.13.q.2.c.ubicũqꝫ.

9 Quero si ista que debebãt restitui huic ecclesie ĩ qua debebat sepeliri si interdicta nõ fuisset postq̃ nõ ibi sed in cathedrali uel alibi sepeliť:utrũ debebunť ista huic ecclesie ad quã funus transferť.Eadem ẽt esset questio de canonica portione debita ecclesie parochiali an ea ꝑdat si deꝓhẽdiť interdicta tẽpore sepulture.Posset ẽt dici in ꝑmo casu ꝙ postq̃ cathedralis uľ alia subrogať loco interdicte debet intelligi subrogata cũ oĩb⁹ q̃litatibus & cũ onere & honore.ff.si quis ex testa.liber esse iuss⁹ fuerit.l.i.§.hec actio.Onus.n.cõmittať in tali casu emolumẽtũ .l.alũne.§.scia.de alimẽto legato.Itẽ posset dici ꝙ si sine delicto esset ecclesia interdicta nõ esset ecclesia ꝓuãda cõmodis cõsuetis.ar.l.administratione.C.delega.Idẽ sentio si non potuit sepeliri apud ecclesiã apud quã elegit sepulturã ꝑꝑ casũ cõtingentẽ ĩ ꝑsona mortui:puta quia decessit in cãpis nec reperitur uel est bãnitus:ꝑꝑ ista enĩ ecclesia nõ ẽ ꝓuãda legatis sibi factis gratia sepulture.ut notať in.c.in nostra de sepul.li.6.Si aũt qs post electã sepulturã & legatũ ecclesie factũ mutasset aĩuꝫ eligẽdo alibi sepulturã uideť legatũ adẽptũ & translatũ ad illam in qua uoluit ultĩo sepeliri.ar.dicto.§.scia.hec Pe de an.

10 Querit idẽ Pe.post Io.an. Quid de uiatorib⁹ decedẽtib⁹ ũ debeãt sepeliri.Io.an.ĩ.c.i.de sepul.ĩ nouella dĩc ꝙ ĩ eccľia cathedrali & recitat opĩonẽ Archi.tenẽtis ꝯriũ.s.ꝙ sepeliať ĩ eccľia ĩ cui⁹ parochia mortuus ẽ.Idẽ Vgo.& Ray.ꝑ.c.ecclesias.23.q.i.&.16.q.i.c.i.exponẽtes ibi patrũ.i.xp̃ianorũ.ii.q.3.ad m̃sam Goff.in sum.eo.ti.uer.qd si ꝑegrinus:dicit ꝙ sepeliať in cathedrali uel in alia ĩ cui⁹ parochia mortuus ẽ ꝑ dictũ.c.ecclesias:& fuit hec questio de facto Senis ĩ ꝑsona cuiusdã militis magĩfici

forensis qui decessit ĩ parochia sancti Xpofori & sepultus fuit in ecclesia cathedrali cuius funera fuerũt magnifica & sũptuosa ualde:ibi tñ nõ erat questio de oĩbus funerabilibꝫ sed de põta parochiali quã petebat ecclia sancti Xpofori.

Quero dicit̃ hic ꝙ ille q iniuste sepeliuit tenet̃ ad restitutionẽ oĩuꝫ illi ecclesie ubi debuit sepeliri:Sed pone ꝙ ille in ecclesia nõ põt sepeliri:quia ciuitas erat interdicta & de facto sepultus fuit apud fratres minores ipsis inuitis.Multa tñ ꝓ oblationibꝫ & ꝓ missis dicẽdis oblata sũt fratribꝫ.Querit̃ an illa ecclesia debeat illa habere uel an parochialis debeat de illis habere q̃rtaꝫ cũ nec apud ipsã potuisset et̃ sepeliri.Federic⁹ de senis consuluit ꝙ ista male ablata & male accepta nõ ueniãt diuidenda.ff. familie hercisciide.l.ceterũ.§.sed & si qui. Ad hoc facit quod notat Inno.in dicto.c.in nostra.ubi ad literã sic dicit̃.Siue ergo is de quo agitur apud hospitalarios nõ de iure sed de facto sepultus ẽ derelictis eisdẽ ńec totũ nec partẽ reddẽt ecclie parochiali sed corpus tm̃ & oblationes oẽs que occasione sepulture facte fuissent.ut extra de sepul.c.ex parte.Nec obstat.c. in nostra.qa debet intelligi quãdo ꝓrsus alibi sepult⁹ de facto debebat apud suã ecclesiã sepeliri:sed ĩ casu nostro nulla sibi irrogat̃ iniuria cũ nõ haberet ius tũc sepeliendi pp interdictũ de pe.& re.ꝙ in te.& de priui.c.cũ & plãtare.§.ꝙ si tẽplarii.Et infert istã rõnẽ ꝙ si ecclesia parochialis ẽ interdicta sed nõ ꝑ rõnẽ ꝙ parochianus alibi sepultus ex electione uel iuramẽto dicto caũ ecclia parochialis nõ habebit q̃rtã:& ita scripsi in dicto.c.ĩ nostra.uersu ultimo querit̃.Et hoc dico ꝙ si apud ecclesiã ubi debuit esse sepultus de iure põt de iure defendi ut sua ecclesia ĩtdicta nihil ꝑcipiat. Sed si alibi ẽ sepult⁹ de facto: tũc si sine interdicto sua ecclesia cõmisit culpã tũc forte idẽ . Si uero culpã nõ cõmisit qa forte pp delictũ dñi fuit ciuitas interdicta tunc et̃ nõ deberet suo iure ꝑuari cũ ꝑ eã nõ staret sed ꝑ casũ occurrentẽ.ar.dicta.l.ab administratione.Itẽ si ĩ sua poterat sepeliri

tūc oīuȝ debet fieri restitutio ꝑ ecclesiā que illicite sepeliūt. ar. hui⁹. c. &. c. in nostra. que enī occasione rei mee ad te ueniūt de bes mihi reddere sicut ipsā rē: qđ dic sicut plene notat Bar. in .l. pretor ait. §. quod de fructibus. ff. de bonis auctoritate iudi cis possidendis.

De quocunq; qui incidit in heresim iam damnatam uel nouā adinuenit & generaliter de quocūq; heretico .§. 22.

c Irca hanc excoīcationē. s. de quocūq; q īcidit in heresim iam damnatam uel nouam adinuenit & generaliter de quocunq; heretico.

1 Quero quis dicat̃ hereticus glo. ordinaria in. c. illi q ꝑegrinos .24. q. 3. enumerat plures modos dicēs. Vno mō dicit̃ hereticus qcūq; ē dubius in fide. ex̃ de here. c. dubius. Secūdo oīs scisma ticus dicit̃ hereticus. 2. q. i. qsquis. Tertio oīs ꝑcisus ab ecclesia ſm ꝙ excoīcatus dicit̃ heretic⁹. 4. q. i. c. i. Quarto modo dicit̃ hereticus qui male interꝑtat̃ sacrā scripturam. 24. q. 3. heresis. Quīto qui nouā opinionē inuenit. 24. q. 3. heretic⁹. Sexto qui uult auferre priuilegiū romane ecclesie que ꝑest oībus. 22. di. omnes. Septimo qui trāsgredit̃ ꝑcepta sedis apostolice ꝑtinaciter. 19. di. nulli fas. Item large quādoq; dicit̃ hereticus oīs q n̄ tenet articulos fidei: & ſm hoc iudei & gentiles sunt heretici .24. q. 3. quia uero: & ſm hoc non oīs hereticus est excoīcatus. Stricte autē sumit̃ hereticus oīs qui remotus ē ab ecclesia quia erat in fide & ſm hoc oīs heretic⁹ ē excoīcatus. ex̃ de here. c. ad abolendā. Est & alia similis glo. in. c. firmissime de hereticis que dic ꝙ sex moīs dr̃ qs hereticus. s. q ꝑuertit sacramẽta ecclesie sicut ē symoniacus. i. q. i. eos qui ꝑ pecuniā. Itē ille qui se sci dit ab unitate ecclesie. 7. q. i. deniq;. Itē qui errat ī expositiōe scripture. 24. q. 3. heresis. Itē omnis excoīcatus. 4. q. 5. ꝙ autē. Itē qui fingit nouā sectā uel cōfictā sequit̃. 24. q. 3. hereticus. Itē qui alit̃ sentit de articulis fidei ꝙ̃ romana eccl̃ia. 24. q. i. hec est

fides. Addit Anto. de bu. in dicto. c. firmissime. q͏̄ pprie dicit hereticus q nō tenet q̄tuor cōcilia. C. de here. l. quicūq̄. & l. fi. . C. de sum. trini. & fide catholica. Itē qui decretalibus epistolis cōtradicit uel eas n̄ recipit. 20. di. de libellis. Itē q coronē catholice ecclesie nō recipit in auc. de puilegiis dotiū post pn. colla. octaua. Adde q͏̄ hereticus esset qui diceret xp̄m non esse uerū hominē. ut in. c. cū xp̄s de hereticis. Itē q diceret ptinacit asserēdo q͏̄ aīa rōnalis seu intellectiua nō sit forma corporis hūani p se & essētialit tāq̄ heretic9 sit cēsend9. ut ī cle. i. de sum. trini. & fide catholica. Itē octo articuli ut heretici dānāt & reprobāt in cle. ad nostrā de hereticis. Primo q͏̄ homo in uita p̄senti tm̄ & talē pfectionis gradū pōt acqrere q͏̄ reddet penit9 īpeccabilis & amplius ī gratia pficere nō ualebit. Nā dicūt q͏̄ si qs sēper pficere posset: posset aliqs pfectior xp̄o inueīri. glo. dicit q͏̄ si hoc intelligūt de dei potētia absoluta catholice dictū ē p eā posse reddi quē īpeccabilē: & hoc puilegiū beate uirgini credat datū esse diuinitus. Dicere aūt hominē hoc posse s̄m legē cōmunē q̄ de9 sanctis dona gratie sue dispēsat hoc ē hereticū. nā s̄m cōmunē legē null9 pōt īpeccabilis fieri nisi p dei beatificā uisionē q̄lit solū post hāc uitā dat beatis. Et put dīc Tho. parte. i. q. 100. ar. 2. Forte mouebāt isti auctoritate Io. in epistola. i. c. 3. ibi. Omnis q natus ē ex deo nō peccat. S; Hieronym9 cōtra Iouimanū plene huic auctoritati rn̄det de pe. di. 2. Si. n. pbans multis auctoritatib; hominē ēt pfectū ī hac uita peccare posse exēplo Dauid Salomonis Iosie Petri. Secūdo q͏̄ ieiunare non oportet hominē nec orare postq̄ gradū pfectionis huiusmōi fuerit assecut9: qa tūc sensualitas ē ita pfecte spiritui & rōni subiecta q͏̄ hō pōt libere corpori cōcedere qcqd plac; Glo. pulchris demōstrationib; pbat hoc esse hereticū. Tertio q͏̄ illi q sunt in p̄dicto gradu pfectionis & spiritu libertatis nō sunt hūane subiecti obediētie nec ad aliq̄ p̄cepta ecclesie obligant: qa ut asserūt ubi spirit9 dn̄i ibi libertas. Quāto q͏̄ homo

pōt ita supnaturalē beatitudinē ſm omnē gradū pfectionis in pſenti uita aſſequi ſicut ī uita eā obtinebit beata. Quīto ꝙ quelibet intellectualis natura ex ſe ipſa naturalit̄ ē beata. ꝙꝙ aīa nō indiget luīe glorie ipſā eleuāte ad deū uidendū & eo beate fruendū. Sexto ꝙ ſe exercere ī actibus uirtutū eſt homīs īpfecti & pfecta aīa licētiat a ſe uirtutes. Septīo ꝙ mulieris oſculū cū ad hoc non īclinet natura ē mortale peccatum: actus uero carnal' cū ad hoc inclinet nat̄a pc̄tm̄ nō ē: maxīe cū tētat̄ exercens. Octauo ꝙ ī eleuatione corporis Ieſu Chriſti: homo non debet aſurgere nec eidem reuerentiam exhibere: aſſerētes ꝙ eſſet īpfectionis eiſdē ſi a puritate & altitudine ſue cōtēplationis tm̄ deſcēderēt ꝙ circa miſteriū ſeu circa ſacramētū eucbariſtie aut circa paſſionē humaītatis xp̄i aliq̄ cogitarēt. Vn̄ papa p̄cipit ꝙ nullus dictos errores teneat & defendat: & p̄cipit inqſitorib9 ut diligent̄ īqrāt & puniāt. Vide gloſas pulchre exponētes & demōſtrātes hos eſſe hereticos errores. Itē ſunt heretici q negare pſumpſerīt ſpiritū ſanctū eternalit̄ ex patre & filio ꝓcedere. Itē q aſſereret ſp̄m ſanctū procedere a patre & filio tāꝗ a duob9 p̄ncipiis & nō tāꝗ ab uno p̄ncipio de ſum. tri. .c. unico li. 6. Itē eſſet heretic9 qui teneret libellū Ioachim abbatis cōtra Petrū lōbardū editū in quo ipſe abbas Ioachī poīt pluralitatē pſonarū in trinitate. pluralitatē dico collectiuā ſicut dicimus plures hoīes efficere populū & ſic diuidit pſonas ſubſtātialit̄ & nō p ꝓprietatē & iō reprobat̄ .i.c. dānamus. ex̄ de ſum. tri. & fide catholica. Itē ē heretic9 q ptinacit̄ affirmat uſuras nō eſſe peccatū. ut ī cle. i. §. ſane de uſ̄is: & ibi p̄cipit̄ ordinariis & inqſitoribus ut contra diffamatos de huiuſmōi errore ꝓcedere nō omittat. Iudei tn̄ ſi hoc ptinaciter aſſererēt: nō poſſunt p inquiſitores puniri ut heretici ſm Pau. tn̄ ſi h̄ dogmatizarent poſſet eccl'ia eos punire: facit ad hoc qd̄ notat Hoſti. de uoto .c. ꝙ ſup. ſicut puniūt̄ in aliis caſib9 in quib9 offendunt fidē. de iudeis. iudei ſecūdo.

Quero an heretici possint reconciliari post mortē si in morte apparuerīt signa cōtritionis. Rn̄det Anto. de bu. in. c. a nobis de sen. ex. ꝙ possūt & debēt. 26. q. 6. c. q recedūt. & c. sequenti de cōse. di. 4. egrotātes de here. excoīcamus. i. § . sane. 2
Quero qs dicat̄ heretic⁹ pp dubiū fidei. Rn̄det glo. in dicto. c. dubius. ex̄ de here. quādo dubitat ī articulis fidei: & hic ē q salvus esse n̄ pōt q cōtradicit alicui āticulo poīto ī symbolo. Credo in unū deū qb⁹ p fidē solā exhibenda ē credulitas qa fides ē de re nō uisa de pe. di. 4. c. ī dona. C. de sum. tri. & fide ca. l. fi. Sed cōtra qa nullus ē qui qn̄ꝗ ex carnis stimulo nō reuocet in dubiū. Rn̄det Anto. de bu. ꝙ quedā ē dubietas que habet ptinaciā animi & deliberationē & placētiā habet & hec īducit heresim circa articulos fidei. Quedā ē habitatio que ꝓcedit non ex cōsciētia & hec ē potius pena ꝙ̄ culpa & debilitas proprie imaginationis ꝙ̄ peccatū nec habet heresim cū frequēt̄ cōtra uoluntatē accidat īmo ille qui se bene firmat in fide & talibus motib⁹ resistit meret̄ sicut ille qui resistit carnis stimulis. 6. di. Sed pēsandū ad hoc. 24. di. dixit. 3
Quero an iudei sint excōmunicati tanꝗ̄ heretici. Respondet Anto. de bu. in. c. ad abolendā ꝙ non: quia quo ad canonicas sāctiones nihil ad nos de his que foris sunt. 2. q. i. multi. extra de diuor. gaudemus. 4
Quero an heretici occulti sint excoīcati. Respondet glo. ꝙ sic de here. in cle. i. 5
Quero qui dicūt̄ credētes hereticoꝝ. Rn̄det Anto. de bu. ꝙ quidā sūt crdētes hereticos esse bonos & istis nō ponit̄ pena hereticorū. Quidā sunt credētes hereticorū erroribus & tales sūt heretici. Pe. aūt de an. in. c. qcūꝗ de here. li. 6. dicit ꝙ credētes dicūt̄ q se dicūt credere eorū errorib⁹. de pe. di. i. pōt. Itē q in orōnib⁹ sequūt̄ eorū ritū & consolationē & cōmunionē ab hereticis recipiūt uel similia que ad eorū ritū ptinēt: & iō tales dicūt̄ credētes qa p̄sumit̄ affectus ad eos esse quorū opa sequūt̄ 6

.l.dolũ.C. de dolo.& pl⁹ ẽ facto q̄ ꝟbo aliqd facere de appel. .c.dilecti.l.certũ.ff.ſi certũ petat̃:& intellige de factis que pti/ nẽt ad ritũ errãtiũ. alias ſecus puta ſi ducatũ ꝑberꝫ heretico uł alimẽta uel ſimilia que nõ ſpectãt ad cultũ fidei. Tales enĩ non credentes ſed receptatores dicerent̃ infra eo.c. accuſatus.·§. ille quoqꝫ:

7 Sed qd de audientibꝫ ſermones & p̄dicationes hereticorũ.Dic q̄ hi nõ poſſunt dici credẽtes ſed grauit̃ ſunt ſuſpecti ita q̄ et̃ purgatio indicẽda ẽ de here.c.excoĩcam⁹.·§·.qui aũt.Similiter qui coĩcant in ducatu cibis ut p̄dixi ſemel aũt in talibus actibꝫ participãdo nõ põt dici qs credẽs uel ſuſpect⁹.i.q.i. cõſtat de p̄ſũptio.c.ex ſtudus.

8 Queõ q dicãt̃ receptatões.Rñdet idẽ Pe.ubi ſupra q̄ illi q ſci ẽter hereticos ſuſcipiũt.ut ĩ.c.felicis de pe. poſt p̄n. Lex autẽ illũ receptatorẽ uocat q receptat & celat ut celat⁹ iudicis man⁹ euadat.l.i.&.z.ff.de recepta.&.ff.de offi.preſi.l.congruit & q̄ notat̃ in.l.quicũqꝫ.C.de ſer.fu.& notat Hoſtiẽ.in ſum.hui⁹ ti. :·§·.que pena.

9 Quero qui dicant̃ defenſores. Rñdet idẽ ubi ſupra q̄ qñqꝫ qs defẽdit errorẽ qñqꝫ errãtes p̄m⁹ dãnabilior ẽ.24.q.3.q aliorũ. Secũdus q defendit p̄ſonã & punit̃.c.quicunqꝫ de here.li.6. & iſta defenſio p̄ſone põt multiplicit̃ cõtingere: puta niribus & potẽtia ne p̄ueniat ad manus iudicis & de iſta defenſione loqt̃ .2i.q.i.p totũ.Itẽ dicũt̃ tales defẽdere p̄ncipes & p̄lati qui ta/ les nõ corrigũt.Nam ĩ eis negligere ẽ fauere.2.q.7.negligere .83.di.error.&.c.ut fame de ſen.exco.

10 Quero q dicãt̃ fautores.Rñdet idẽ ubi ſupra.Diſtĩguẽdũ inter p̄ſonas publicas & p̄uatas.Illi enĩ q habẽt publicã ptãteꝫ ex ſo la cõmiſſione pñt dici fautores qñ.ſ.nõ fugãt ab eccł'ia dãnatũ neqꝫ puniũt.23.q.3.qui põt.& .c.quãte de ſen.ex. ubi de hoc . Priuate uero p̄ſone nõ capiẽdo uel detinẽdo nõ dicunt̃ fauto/ res quia hoc ſpectat ad habẽtes ptãteꝫ.Quantũ aũt ad uerbalẽ

resistētiā q̄libet tenet̄ resistere blasphemantibus supra.c.i. &
.c.qui alios ubi de hoc.

Vtrū qs dicat̄ fauere hereticis uerbis.Rn̄det idem ꝙ sic:si non ii
p iocū nec ex lingue lubrico sed in publico & in cōuenticula di
cūt illos nō esse tales quales dicūt & generalit̄ qn̄ ꝓuocāt uer
bis plebē ad hereticorū amorē & fidē eneruāt fauere dicūt:&
ꝓbat̄.ii.q.3.timēdo.2.q.i.c.fi.Itē defēdēs colorate dicit̄ fauere
.ii.q.3.ita.Secus si p lubricū lingue.ff.de actio.& obli..l.obliga
tionū substātia.Aduocati ēt qui defēdēdo eorū excessus excu
sant fauere dicūt.Et de istis aduocatis uide qd̄ notat Io.an.ī.c.
ꝓposuit de cle.exco.minis.

De dominis tēporalibus qui cognoscūt
de officio inquisitionis.§.23.

Circa hāc excoīcationē.s.de dn̄is tēporalib9 qui cognoscūt de
officio inqsitionis.Aduertēdū ꝙ incurrūt hāc excoīcationē si
ue p̄ncipalit̄ siue incidēt̄ cognoscāt:p̄ncipalit̄ puta qa ista decā
p̄ncipali facit capi hereticū. Incidenter;puta quia fecerat capi
eū alia decā sed incident̄ ēt de hoc inquisiuit . Itē nota ꝙ dātes
eis auxiliū cōsiliū & fauorē sunt excoīcati si scient̄ hoc faciunt:
secus si ignoranter s̄m glo.

De inquisitorib9 qui quouis mō omittūt
ꝓcedere contra hereticos.§.24.

Circa hanc excōmunicationem de inquisitoribus qui odio
gratia uel amore omittūt ꝓcedere cōtra hereticos.

Quero qd si omittant timore uel pp uitādū scādalū.Rn̄d3 glo. i
ꝙ nō ē locus huic pene.

Quero quis dicatur suspectus & per quā suspitionē pōt cōtra 2
quēpiā ꝓcedi.Vide Anto.de bu.ī.c.excoīcamus de here.& Io.
de li.in cle.i. eo.ti.

Quero qa hic dicit̄ ꝙ nō pōt absolui p̄terq̄ p romanū pōtifi 3
cē:qd si uacat sedes apostolica an possit absolui a collegio car
dinaliū.Rn̄det Lap.ꝙ non de elec.ne romani.sed solum papa

uiuente uel ab eo cui commiserit: nam hic intelligitur de persona nō de dignitate. ut scribit Archi. de rescriptis. c. si gratiose libro sexto.

q Quero qa hic dicit̄ ꝙ episcopus cōtrafaciēs incurrit penā suspēsionis ab officio ꝑ trieniū. An pene suspēsionis & excoīcationis ligēt occultos ut īdigeāt dispēsatione & absolutione. Rn̄dz glo. ꝙ sic que semper ad hoc allegatur. Nota ergo ꝙ necessarium est confessoribus scire suspensiones ut possint eos mittere ꝓ dispensatione.

De inquisitoribus qui extorquent pecuniam ratione sui officii. §. 25.

c Irca hāc excoīcationē de inqsitoribꝫ q extorquent pecunias rōne sui officii.

i Quero q̄ntū debēt satisfacere ut absolui possint. Rn̄det glo. ꝙ sufficit restituere q̄ntū extorserūt. Itē nō ꝙ eccl̄ia habet fiscū suū ſ̄m Lan. ut refert Io. de ligna. qui uocat̄ thesauraria seu bursa cui applicāt̄ bona alicuiꝰ p̄lati sicut bona & res imperii dicunt̄ fiscus. Non autem bona ꝓpria imperatoris uel prelati Habet. n. eccl̄ia loculos qui ꝓcesserūt ex loculis quos habuit dn̄s. 12. q. i. exēplū. &. c. habebit. In hoc tn̄ fisco oēs res ecclesie oblationes fideliū appellate sūt eo ꝙ a fidelibꝫ collate sūt āpliantes. 12. q. i. uidētes. Et in tm̄ āpliatus est fiscus ꝙ nulla ꝑsona eccl̄iastica maxīe cōmunē uitā gerēs pōt egēs uł paup inueīri q̄d uerū ē si bn̄ fieret diuisio. Sed p̄lati nostri tēporis male diuidunt sed totum sibi appropriant.

De his qui mandant xp̄ianos occidi per assassinos. §. 26.

c Irca hāc excoīcationē. s. de his q mādant xp̄ianos occidi per assassinos & ce.

i Quero q dicāt̄ assassini. Rn̄det Pe. de an. ꝙ assassini dicūt̄ qui ꝑtio cōducti delicta cōmittūt & isti atrocius de cōsuetudīe puniunt̄ q̄ꝫ si gratis mādato suscepto occiderēt. ut notat Bar. in. l.

nõ solũ.·§·.si mãdato de iniuriis.&.l.Cicero de penis. Idẽ dicit Io.an.in nouella.s. ꝙ assassini dicunt̃ qui per pecuniã homines occidunt & dicuntur a scindo scĩdis quia scindunt animã a cor/pore ẜm Archi.

Quero qd si mãdat occidi iudeos uel paganos.Rñdet Pe. ẜm 2
Io.an.ꝙ nõ ẽ excoĩcatus: & iõ dicit Io.an. se defendisse quẽdã ꝑlatũ contra quẽ fuerat ꝓbatũ ꝙ fecerat occidi homines per assassinos sed cũ illi homines potuissent fuisse nõ xp̃iani non erat sufficiẽs ꝓbatio.

Quero qd si mãdauit qs occidi xp̃ianũ ꝑ assassinos & re ĩtegra 3
anteꝗ̃ mors fuerit secuta reuocauit.Rñdet glo.ꝙ nihilominus ẽ excoĩcatus ex solo mãdato.Itẽ nota ꝙ tales nedũ sũt excoĩca/ti sed depositi a dignitate ordine honore officio & bñficio. ut in dicto.c.ꝓ humani.

De scismaticis & q innitunt̃ eorũ ordi/nationibus & alienationibus.·§·.27.

C Irca hãc excoĩcationẽ.s.de scismaticis & qui ĩnitunt̃ eorũ or/dinationib9 uel alienationib9.Notãdũ ꝙ irrite sũt ordinationes bñficiorũ collationes & eccl'iasticarũ rerũ alienationes a scis/maticis facte:& a dignitate & ordĩe suspẽdit̃ q iurat scisma te/nere.ut in.c.i.de scismaticis.

Sed nũqd ordinatus a scismatico accipiat carecterẽ.Rñdꝫ glo. 1
in dicto.c.i.dicẽs ꝙ sic:dũmodo ĩ forma eccl'ie fuerit ordinatus tñ ẽ suspẽsus & nõ habet executiones nisi dispẽset̃ & dispẽsari põt cũ recipiẽte a scismatico ignorant̃ & debet expelli ab offi/cio nisi ꝓbet ꝑ testes uel ꝑ litteras secũ dispẽsatũ fuisse q tñ ñ põt dispẽsari ab ep̃o scismatico q eũ ordinauit ẽt postꝗ̃ ipse ep̃s ẽ reuersus ad fidei unitatẽ.ut in.c.fraternitatẽ in tex. & in glo.extra de scismaticis.

Quero an suspẽsio ꝓcedat ĩ infinitũ:puta si suspensus ordinat 2
unũ & ille aliũ & ille alterũ an ĩ infinitũ oẽs sint suspẽsi. Rñdꝫ An.de bu.in dicto.c.i.ꝙ quidã tenent ꝙ sic.Sed Inno. habet

hoc ꝑ absurdo. unde dicit ꝙ nõ ē uerũ ꝙ ptãs ordinãdi tollaṫ ĩ infinitũ: qa nõ extẽdiṫ nisi ad ordinatos & noĩatim ꝑcisos q̃si diceret ꝙ nõ trãsit hec pena ad tertiã ꝑsonã sicut ĩ excoĩcato. Dic tñ ꝙ lex cõtradicit qa si ꝑ plures manus ãbulauerit idem erit. ff. de mino. l. in cause. §. fi. & l. sed & ubi: & q̃d dicit canon ꝙ de radice infecta bonus fructus exire non poterit. i. q. i. ferṫ. Hosti. dicit ꝙ durãte ignorãtia sicut ordinatoꝝ ꝑferṫ opĩo ueritati & oĩa ĩ xp̃i fide purganṫ de coha. cleri. & mu. c. uestra. Veritate aũt cõperta necessaria erit dispẽsatio. Et dato ꝙ tot⁹ mũdus sit ĩuolut⁹ & multitudo sit ĩ causa: ꝑstabit saltẽ pape legitimã causã dispensandi. ex̃ de ordi. ab ep̃o. c. i. & 2. & de cle. exco. minis. c. latores.

3 Quero qs dicaṫ ꝓprie scismaticus. Rñdet Anto. de bu. ꝙ qñq̃ hoc uerbũ sumiṫ largissime ut oĩs ĩ peccato mortali cõstitutus. i4. q. 4. apostolice. i. q. i. sacerdotes: & hi sũt a deo sepati ñ aũt a sacramẽtis ecclesie. Large dicũṫ esse scismatici oẽs excoĩcati ex qbus aliqui peccãt aliq nõ: sed sine peccato nõ debet excoĩcatio fieri de resti. spo. litteras de sen. ex. c. inq̃sitioni: tñ sũt ab omni actu fideliũ sepati. Stricte autẽ q cõiurationes faciũt cõtra episcopũ ꝓpriũ & in his nõ habet locũ. c. i. de scisma. non eni sunt suspensi sed suspẽdẽdi ẜm Hosti. & Inno. Adhuc magis stricte possunt dici scismatici q ꝯ episcopũ ꝓpriũ ĩsurgũt & episcopatũ tenẽt & suos cõstituunt sacerdotes faciũt. 7. q. i. scire. 24. q. 3. inter scisma. Quidam sunt scismatici strictissime ꝓut in. c. i. de scismaticis sumiṫ ut qui sunt diuisi ab unitate ecclesie & qui conanṫ sibi episcopos & ꝑ̄sbiteros & cõstitutiones facere. 7. q. i. nouatianus.

4 Sed nũq̃d tales sũt heretici & incurrũt penas hereticorũ. Videṫ ꝙ sic q̃i male sentiãt de illo articulo unã sanctã ecclesiã. Alii tenẽt cõtrariũ ꝙ ꝓprie nõ sũt heretici: & hãc opinionẽ tenet Hosti. dũmodo recognoscãt romanã ecclesiã qa tũc nõ sunt ab unitate diuisi: unde duo licet cõtendãt se põtifices romanos nõ

ꝑpter hoc heretici sūt qa credūt unā ecclesiā:licet qlibet cre-
dat se eius sponsum esse.Sed si qs se papā cōtēderet qa crede-
ret ecclīā duos habere pōtifices esset hereticus qa crederet du
as ecclīas:contra illud unā sanctā ecclesiā catholicā & sic ītelli-
ge Io.7.q.i.non aūt.

Vtrū oēs scismatici sint excoīcati.Rn̄det idē Anto. in dicto.c. 5
.i.ꝙ illi scismatici tm̄ sunt excoīcati qui se cōtra ecclīā romanā
extollūt & ab ipa se sepant qa tales sunt heretici & ꝑ cōsequēs
excoīcati.ut in dicto.c.excoīcamus de here. & ideo greci huc-
usqꝫ fuerūt excoīcati qa fuerūt diuisi ab eo qd̄ ecclīa ꝓ articul
fidei determinauit. Alii aūt sunt excoīcandi scilicet scismatici
large qui nō sunt cōtra articulos fidei nec cōtra uniuersalē ec-
clesiā ita ꝙ sūt suspēsi n̄ excoīcati.ut hic ī fine:sed ꝓcessu curie
oēs sūt excoīcati.

Quero que differentia sit inter scisma & heresim glo.in.c.int 6
heresim.24.q.3.dicit ꝙ ē differentia que est inter dispositio-
nem & habitū:pmo enī dicit̄ scisma.Sed postq̄ ptinaciter ad-
heret sue secte dicit̄ heresis uel aliter ut dicas ꝙ omnis hereti-
cus ē scismatic⁹.sed non conuertit̄ & sic ē illa differentia que ē
inter genus & speciem.

De ferentibus ferrū arma lignaminā ad
impugnandū xp̄ianos necessaria.§.28.

c Irca hāc excoīcationē.s.de ferētib⁹ ferrū arma & ce.

Quero quid si ferrum & alia huiusmodi sint delata non inten- 1
tione ut impugnentur christiani. Respondet Anto.de bu.di-
cto.c.ita quorūdā ꝙ sufficit ꝙ portēt licet nō hac intētione ut
īpugnent̄ xp̄iani sed sufficit ꝙ īpugnari possunt.

Quero an sit alia pena ultra excoīcationē.Rn̄det glo.ꝙ sic qa 2
debēt capite puīri.l.2.C.q̄ res expōtari n̄ debent.Item dicit
in his qui docent naues facere eos cum prius illius rei peritiā
nō haberent.C.de pe.l.fi.

Quero quid contineatur appellatione armorum. Respondet 3

glosa q̄ fustes & lapides: puta si deferrent lapides machinis i/ponendos.

4 Quero qd de his qui exercent gubernationē ī pıraticis nauibꝫ saracenorū ñ cōtra xp̄ianos sed cōtra alios īfideles. Rñdꝫ An. de bu.ī.c.ad liberādū s̄m aliq̄s q̄ sūt excoīcatı: qa docēt eos in piratica arte qua poterūt postea xp̄ianos impugnare licet hoc non placeat Inno.

De fractoribꝫ seu incendiariis. §. 29.

1 C Irca hāc excoīcationē de fractoribus siue incēdiariis. Nota differentiā inter incendiarios ecclesiarū & religiosorū locorū & aliarum rerum secundum Ricar. in. 4. & Asten. in summa li. 7. ti. 2. ar. 18. quia incēsores ecclesiarum & religiosorū locorū & cimiteriorū que infra spaciū p̄uilegiatū cōtinent sunt excoi cati ipso iure: sed ante denūtiationē possūt absolui ab episco/po post denūtiationē uero a solo papa. Incendiarii uero aliarū rerum non sunt excōmunicati ipso iure sed excommunicandi & cū fuerint excōmunicati a solo papa absolui possunt.

2 Quero qui dicant incēdiarii. Rñdet Astē. s̄m Ray. qui incēdūt auctoritate p̄pria ciuitatē uillā domū segetē uel similē rē ma/lo studio siue p̄ uīdicta seu odio. 23. q. ul. c. pessimā. ñ solū autē s̄m Rodo. dicit incēdiari9 qui incēdit sed ēt q facit incendi uel ad hoc scient consiliū uel auxiliū impendit auctoritate p̄pria ut dictū ē & dicit malo studio: quia si casu uel negligentia faci at nō ē incendarius his cōcor. Monal. ī sum.

3 Quid de illo qui habet ius indicendi bellū iustum. Respondet Ray. q̄ incendiarius dici non debet nec ipse nec qui iussu eius incendit.

4 Quid de illo qui incendit p̄priā domū uel segetē. Rñdet Astē. s̄m Goff. q̄ talis licet peccaret abutendo re sua: non tamen in/cideret penam incendarii nisi dolo malo hoc faceret ut uicini bona incenderet.

5 Quero qs dicat effractor ecclesie. Rñdet Astē. s̄m Ro. q̄ ille q

dolo malo aut p iniuriã uiolent pariete foderit aut uitreã fene-
strã aut ferratã ruperit aut hostia aut uectes aut cardines dum
tenent hostia firmata diruperit aut tectũ ecclesie.
Sed nũqd factor occult9 erit excoĩcat9 ipso iure. Rñdʒ Rodo: 6
ꝙ sic in fauorẽ ecclesie. Ex pdictis patet ꝙ si pdones cã frãgẽ-
di ecclesiã uadãt nõ tñ frãgãt. puta qa eã apertã & nullũ resistẽ-
tem inueniũt: quia inde custodes ꝓpter eorũ timorẽ auffuge-
rant non incidunt excoĩcationẽ licet intrent parati ĩferre uim
uolentibus eis resistere.
Quero qd de sacrilegis utrũ sint excoĩcati. Rñdet Asten. ſm 7
Ric. in. 4. di. 18. ar. 12. q. 1. ꝙ ut dicit. 17. q. 4. si quis. Sacrilegiũ
cõmittit aufferẽdo sacrũ de sacro uł sacrũ de ñ sacro uł ñ sacrũ
de sacro: quocũqꝫ aũt istorũ modorũ quis cõmittat sacrilegium
non incurrit excoĩcationẽ maiorẽ ipso iure. nisi faciat hoc cum
uiolatione ecclesie siue incendio. extra de sen. ex. c. cõquesti in
glo. Tales tñ sunt excoĩcãdi si moniti satisfacere contẽpserit.
ut. 17. q. 4. si qs domũ dei. & 12. q. 2. indigne. Videt tñ aliquibꝫ
ꝓbabilit ꝙ ipso iure minorẽ excoĩcationẽ incurrãt. Dicit enĩ
in. c. si qs domũ dei donec in cõuentu legitime monitus satis-
faciat sciat se cõmunione puatũ esse. unde illud. c. ii. q. 3. canoĩ-
ca. in quo uiolatores ecclesiarũ excoĩcant. Loquit de his q eccle
sias uiolant cũ effractione. similit illud. 17. q. 4. oẽs ecclesie. Ibi
excoĩcant oẽs raptores eccłie & alienatores facultatũ ei9: loqt
de raptoribꝫ rerũ ecclesie uim inferendo. s. eã frãgẽdo. Ex pdi-
ctis ergo patet ꝙ illi q ecclesias offendũt uel bona ipsarũ diri-
piũt alit ꝙ ecclesias incẽdendo uel uiolãdo ẽt ope ñ sũt excoĩ-
cati ipso iure: sed tñ sunt excoĩcãdi licet dicant sacrilegi. extra
de foro con. c. cõquestũ. Patet ẽt ex pdictis ꝙ defloras monia-
lẽ bñdictã licet auferat rẽ sacrã. s. uirginitatẽ de muliere sacra
nõ incurrit excoĩcationẽ ipso iure nisi eã opprimat uiolent. Si
tñ episcopus ĩ cõsecrãdo ferat sentẽtiã excoĩcationis in omnes
q cũ talibꝫ se ĩmiscebũt cãnalit post hoc carnalit eã cognoscẽs

excoĩcationẽ incurrit. hec Ric.

8 Quid si aliqs cõmittit ĩ ecc͞lia aliqd enorme: puta accipit corpus xp̄i de altari uel dũ coĩcant tenet ĩ ore pp sortiarias. i. ad faciendũ sortilegiũ uł crisma uel frangit altare uel crucẽ uł siłe. Rñdet Astẽ. ꝭm Ray. ꝙ talis ẽ excoicatus. extra. e. c. conquesti. 17. q. 4. oẽs ecclesie. Sed Astẽ. dicit ꝙ sicut ex p̄dictis patet uidet̃ ꝙ qui accipit talia sine fractione ecclesie siue uiolatione ñ sit ipso iure excoĩcatus ꝭm Ric. di. 18. in. 4. Itẽ nota ꝙ nedum effractor uel incẽdiarius ecclesie uel loci religiosi uel cimiterii ẽ excoĩcatus: sed e͞t totius spacii ꝑuilegiati qui sũt. 30. passus in circuitu ecclesie. 17. q. 4. quisquis. & . c. diffinit. nisi sint capelle que sunt infra ambitũ murorũ quasi in modũ castri fabricate. ut dicto. c. quisqs.

9 Quero dicit̃ hic ꝙ effractor siue ĩcẽdiarins excoĩcatus: si denũciet̃ a quo debet denũciari. Rñdet Ric. ꝙ a quocunqꝫ uł e͞t a simplici sacerdote dum tamen habeat ex cõsuetudine excõmunicandi uel denunciandi uel sint denunciati ab homine uel constitutioue synodali.

10 Quero an alii incẽdiarii nõ eccłiarũ qui apud aliquas ꝓuicias ex consuetudĩe reputantur excõmunicati ut in theotonica an uigore talis cõsuetudinis sint excoĩcati. Hosti. in sum. de incẽdiariis tenet ꝙ sic. Idem Ray. sed Rodo. tenet ꝙ cõsuetudo sine sententia uel constitutione tacita uel exp̄ssa non potest facere aliquẽ excoĩcatũ.

11 Quero an excusat metus uel coactio quecũqꝫ cõditionał: puta cũ p̄cipit alicui si nõ incẽdis hãc ecclesiã occidã te: an iste met⁹ excusat ut nõ incidat excoĩcationẽ. Rñdet Asten. ꝭm Rodo. & Ber. ꝙ nõ. Itẽ dicit ab illo incẽdiario aliarũ rerũ ꝙ uis & metus nõ excusant quĩ possit excoĩcari. Sed bñ isti excusant̃ q̄ntũ ad aleuiationẽ peccati a tanto sed nõ a toto.

De statuentib⁹ cõtra libertatẽ eccłie. §. 30

c Irca hãc excoĩcationẽ de statuẽtib⁹ cõtra libertatẽ ecclesie.

Notat Anto.de bu.ꝙ componentes statuta & scribentes con-
tra libertatem ecclesie licet eis non utantur sunt ipso iure ex-
communicati.

Quero an scriptores cõsiliarii rectores & ceteri sint ipõ iure 1
excoĩcati. Rñdet idẽ ꝙ sic eo ipõ ꝙ ĩterfuerĩt editioni uł scri-
pserĩt: sed illi qui nõ intefuerĩt incurrũt si sunt negligentes in
ipsis delendis & abolendis

Quero quãdo dicanẽ negligentes in delendo uel in non faci- 2
endo obseruari. Rñdet Asten. secundũ Hosti. ꝙ ex quo certifi-
cati sunt: cum obedire negligunt ligantur quod referri potest
ad arbitrium boni uiri. s. quãdo potuerũt scire & qñ impedire
. s. ne seruarenẽ.

Quid si certificaẽ de nocte uel ĩ die festo qñ cõsiliũ generale 3
nõ põt fieri uel certificaẽ dũ ẽ infirmus. Rñdet An.de bu.ꝙ ar-
bitrio boni uiri relinquiẽ.

Quid si cõsiliarius dedit cõtrariũ cõsiliũ ut nõ edereẽ statutum 4
an sit excoĩcatus. Rñdet idẽ ꝟm quosdã ꝙ sic: qa debent potius
dimittere dignitatẽ uel officiũ: nisi destruanẽ statuta si habent
ptãtem destruẽdi. ut in. c. aduersus de ĩmu. ec. secus si nõ habe-
rent qa tũc nõ ipĩ sed statuto cõsentiẽtes illaqueãẽ: ad hoc cle.
ex grãdi. de u꜒is nõ tñ statĩ sunt ligati statuta non delentes sed
arbitrio boni uiri.

Quero an ꝓpter statutũ factum ꝑ aliquos principales de uni- 5
uersitate ligeẽ uniuersitas pena excoĩcationis. Rñdet idem in
. c. grauẽ. ꝙ sic si tota cõsentit uel maior pars uel si hoc factum
ratum habet. uel si monita non emendet uel faciat emendari.
ut supra eo. conuerti.

Quero quid intelligaẽ fieri cõtra libertatẽ ecc꜒ie. Rñdꝫ Astẽ. 6
ꝟm Rodo. ꝙ noĩe ecc꜒ie nõ cõphẽdũẽ laici heremite & reclusi:
nisi se subiicerĩt alicui religioni approbate.

Sed nunqd imperatores & reges liganẽ hac cõstitutione si qd 7
tale fecerint. Rñdet Asten. ꝟm Rodo. ꝙ sic: similiẽ omnes alii

in quacunq; dignitate cõstituti.
8 Quero qualiter debent idonee cauere q; de cetero talia non cõ mittant. Respondet Asten. secundũ Hosti. q; debẽt cauere sub certa pena uel datis sufficientib; fideiussorib; .ar. ex̃ de p̃sum/ ptio.c.litteras.·§·.quo circa.
9 Quero quid si fiat contra particulares consuetudines aliquarũ ecclesiarũ uł pticulares psonas. Rñdet Rodo.ĩ ti.de raptoribus q; nõ credit hãc penã habere locũ.
10 Quero quõ dicat̃ fieri cõtra libertatẽ eccłie. Rñdet Anto.de bu.dicto.c.nouerit q; qñ detrahit̃ puilegio generali eccłie cõ/ cesso sup spiritualibus siue a deo siue a papa siue ab imperato/ re.a deo sicut illud Quodcũq; ligaueris sup terrã & ce. Quod trahit̃ ẽt ad ĩterp̃tationẽ dubiorũ ut dicit̃ in.c.p uenerabilẽ.·§·. nominib;.ex̃ qui filii sint legi.Itẽ puilegiũ a deo cõcessũ de de/ cimis & pmiciis & oblationib; habendis.16.q.i.reuertimini de decimis.c.a nobis.&.c.tua. Itẽ q; eccłia solas res ecclesiasticas admĩstret.16.di.si imperator:& q; ip̃a sola de spiritualibus iu/ dicet.26.di.idẽq;:& alia multa que tã ex ueteri q̃ ex nono te/ stamẽto colligi possunt:q; manus nõ mittat̃ ĩ psonã eccłiasticã .17.q.4.c. si quis suadente diabolo.Itẽ q; in relictis ad pias cãs sufficit testamẽtũ cũ duobus testib9.de testa.c.relatũ.&.c.oẽs. Ab imperatore possunt ẽt puilegia cõcedi:qa ipse cũ uniuersis laicis & clericis p̃esse debet ĩ tẽporalib;:unde quo ad illa tẽpo/ ralia põt puilegia concedere.96. di. tuus:unde qñq; concedit imperator puilegia loco quo ad ĩmunitatẽ:qñq; eccłie uniuer/ sali .i. cõgregationi fideliũ:qñq; rõne ecclesie:qñq; psonis ec/ clesiasticis.C.de episcopis.& cle.l.nemo.C.de his q ad eccłias cõfugiũt.l.in p̃senti ĩ autẽtica.ut eccłia romana colla.2.nõ aũt pcedit ĩ puilegiis aliqbus specialib; uł singularibus ecclesiis uł collegiis uel psonis cõcessis siue a papa siue ab imperatorib; si/ ue ab aliis pncipib; ĩ his que ad eos spectãt:unde cõtraueniẽs ñ incidit in canonẽ istũ:nã qui facit cõtra libertatẽ istius uel illi9

ecclesie non ꝓpterea dicit̃ facere contra libertatē ecclesiasticā ſm Inno.
Itē notat Anto.de bu.in dicto.c.grauē.ꝙ ñ ualet statutū factū p laicos coartās clericos ad castra custodiēda & penā īponens clericis nō custodiētibꝫ.Itē notat Vincē.& Abbas ꝙ statutum factū p laicos ꝙ uadēs de nocte puniat̃ ī tāta q̄ntitate pecunie nō ligat clericos sed debēt p ecclesiā puīri.ex̃ de cōsti.c.ecclia sticā.i7.di.bñ qdē.De īmunitate ecclie ꝑsonarū & reꝝ eccliasticarū.uide ī uerbo īmunitas ī pisan. ii
Vtrū uiolatores nō tm̄ ecclie sed et̃ īmunitatis ecclesie sit ipo iure excoīcati.Rñdet Astē.li.7.ti.2.ꝟ.i8.ꝙ nō ē idē uiolare ecclesiā & īmunitatē ecclesie.qa ecclesiā uiolare ē ipsā frāgere uel incēdere:uiolare uero īmunitatē ecclesie ē facere cōtra libertatē ecclesie.Violans ecclesiā actualit̃ ē excoīcatus ipo iure.uiolās uero immunitatē ecclesie nō ē excoīcatus ipo iure sꝫ post monitionē sufficientē si emēdare cōtēpserit ē excoīcatus.i7.q.4.nullus.&.c. si qs deīceps. uñ extrahens hoīnem de ecclesia ad quā ꝑ refugio fugerat non ē excoīcat⁹ ipo iure cōmuni:ī aliquibus uero casibus uiolator ecclesiastice īmunitatis ē excoīcatus ipo iure ut īponētes īdebitas exactiones clericis . Textus autē in .c.nouerit de sen.ex.loquit̃ de faciētibꝫ statuta contra libertatē ecclie.puta si qs statueret ꝙ fugiens ad ecclesiā quocunqꝫ modo & casu posset inde extrahi talis esset excoīcatus uel qui statuta uel cōsuetudines seruari faceret. Itē si qui statuerent ꝙ clerici tenerent̃ soluere pedagia uel guidagia a qbus sunt īmunes sunt excoīcati uł q facerēt cōtrariā cōsuetudinē obseruari. ut in.c.q̄ꝙ de cen.li.6. Et generaliter qcūqꝫ facerēt statutum cōtra generale ꝑuilegiū cōcessū generalit̃ omni ecclesie uel ꝑsonis ecclesiasticis uł cōsuetudines cōtrarias facerēt obseruari. Concor.Ric.in.4.di.i8.ar.i2.q.2. ubi uide plene de hac excōmunicatione. i2
Quero an clerici uel scholares ad sua cōsilia possint ī ecclesiis i3

cõgregari.Rñdet Pe.de an.in.c. decet de ĩmunitate ecclesie li. .6.sed Guil.ꝙ ecclesiastica & spiritualia negocia possũt ibi tra ctari.unde possunt ibi clerici synodũ facere:& de libertate ec/ clesiarũ & statu clericorũ & reformatione morũ in clero & in populo. Itẽ scholares possunt ibi magistrari & similia facere qa hoc ecclesiasticũ ẽ & ab ecclesiastica ꝑsona magisteriũ reci/ piũt.extra de magni.c.i.Est.n.res sanctissima sciẽtia.ff.de ua/ riis.& ex or.cog.i.l.i.§.ẽ qdẽ.Si aũt scholares uellẽt ibi tẽpo/ ralia tumultuose tractare dictũ.c.decet eis obstat ibi q̃rũlibet uniuersitatũ & societatũ facit de maio.& obe.c.solite ĩ fi. Ad/ dit ẽt Io.an.in nouella ꝙ si laici uellẽt ibi ſpualia tractare: pu/ ta de faciẽdo festũ beate marie uirginis uel aliquã cõfraternita tẽ ĩ honorẽ dei uel alicui⁹ sancti uel de pace ẽt int̃ laicos faciẽ/ da hoc nõ ẽ interdictũ eis.

14 Quero an ordinarii possint dare licentiã laicis cõtra ĩmunitatẽ ecclesie:puta ꝙ fiãt ꝑlamenta cõciones uł causarũ cognitiones & similia.Rñdet Pe.de ancha.Sed Guil.& cle.pisanũ ꝙ non:& allegãt.ff.de trãsac.l.cũ hi.§.si ꝑtor.& de of.ꝓcu.cesaris.l.i.& extra de natis ex li.uen.c.unico.ũde dicit tex.ĩ dicto.c.decet. Ordinarii locorũ hoc faciãt obseruari suadenda suadeant ĩter/ dicta hui⁹ canonis auctoritate cõpescãt.Dicit tñ Guil.hoc uerũ nisi urgẽs & euidẽs cã subesset.Hoc põt intelligi: puta quãdo cursus hostium adesset.

15 Quero que sint uetita in ecclesiis fieri.textus in dicto.c.decet sic dicit.Nullus ĩ locis eisdẽ.i.ecclesiis ĩ quib⁊ in pace ac quiete uota cõuenit celebrari seditionẽ excitet cõclamationẽ moueat impetũ ue cõmittat.Cessent ĩ illis uniuersitatũ & societatũ q̃/ rũlibet cõsilia cõciones & publica ꝑlamenta. Cessent uana & multo fortius feda & ꝓphana colloquia.Cessent cõfabulatiões quelibet sint.Postremo quecũq alia que diuinũ possint turba/ re officiũ aut oculos diuine maiestatis offendere ab ipsis ꝓrs⁹ extranea:ne ubi peccatorũ ẽ uenia postulãda ibi peccãdi detur

occasio aut dep̄hendat̄ peccata cōmitti. Cessent in ecclesiis & eaꝝ cimiteriis negociationes & p̄cipue nūdinarū ac fori cuiuscūq; tumultus. Oīs ī eis secularium iudiciorū strepitus cōqescat. Nulla ībi cā p laicos criminalis maxīe agitet̄. Sint loca eadē a laicorū cognitionibus aliena.

Quero an cōtract⁹ facti ī ecclīa teneāt. Rn̄det glo. in dicto. c. decet. q sic licet nō debeāt fieri & q faciūt peccāt. secus ī ꝓcessibus & sentētiis iudicialib9. i6

Quid si fieret statutū q non possit ecclesiis donari uendi uł relīqui. Rn̄det Pe. de ancha. c. eos īmu. ecclīe. li. 6. q statuētes sūt excoīcati ipso iure. i7

Quid si fiat statutū generale qđ ueniat īcludere clericos: puta Senis q si citatus corā officialibus coīs declinauerit ipsorū iurisdictionē sit ex ꝓtectionē coīs & pōtas ī ciuilib9 & criīnalib9 nō audiat ipsū: clerici corā talib9 officialib9 citati nō audent declinare: qa postea ī eorū iniuriis & offensis ptās eos nō audiret an si contra libertatē ecclesie. Rn̄det Pe. de ancha. q ep̄s pōt si ex hoc uidet clericos de facto dānificari & timidiores fieri cogere secularē potestatē ad declarādū q statutū illud sic generale nō intelligat de clericis uolētib9 declinare. & ita dixi ī. c. si diligēti de foro con. & p Bal. post Iacobū butri ī auctētica statuim⁹. C. de episcopis & clericis. i8

De his qui usurpant sibi custodiam uacantiū ecclesiarum. §. 3i.

c Irca hāc excoīcationē. s. de his qui usurpāt sibi custodiā uacātium ecclesiarum.

Querit glo. qa textus dicit uniuersos. An masculinū concipiat femininū ut intelligat̄ ēt uniuersas. An mulieres que sibi usurparēt sint excoīcate. Rn̄det glosa q sic qa semp masculinū cōcipit femininū quādo a canone ꝓfert̄ de quo hic uide plene p Petrum de ancha. i

Quero qa textus dicit uniuersos & singulos q regalia custodiā 2

siue guardiam aduocationis seu defensionis titulũ in ecclesiis monasteriis siue aliis qbuslibet piis locis de nouo usurpare conantes bona ecclesiarũ monasteriorũ aut locorũ ipsorũ uacantiũ occupare p̄sumũt que dicunt̃ regalia. Rñdet glo.i.collecta que fit regis rõne uel imperatoris uel tributũ qđ debet̃ regi uł iura que ad imperatorẽ ptinere cõsueuerũt:ut portus uectigalia que erãt ecclesiis cõcessa p imperatorẽ uł ab imperatore uł rege:& aliqs de nouo uolebat sibi usurpare uacãte eccłia.i.mortuo rectore. Alia uocabła que sequũt̃ custodiã & guardiã & ce. sũt noĩa iuris patronat⁹: quocũq ergo noĩe cẽseant̃ usurpãtes de nouo tale ius ĩ ecclesiis uel aliis piis locis & bona ipsorũ locorũ uacantiũ excoĩcati sunt ipso iure.

3 Quero q̃re dicit de nouo usurpare & qñ dicat̃ de nouo usurpare. Rñdet glo.& Pe de ancha.q qñ usurpãs oñdit titulũ: puta qa tenet ista titulo patronat⁹:& adhuc p̄scriptio nõ ẽ cõpleta .40.ãnorũ.Si autẽ oñderet titulũ & esset cõpleta p̄scriptio nõ diceret̃ de nouo usurpare.Si uero nullũ habet titulũ dicit̃ de nouo usurpare:nisi tenuisset tãto tẽpore cui⁹ initii memoria non existit. Si uero existeret memoria diceret̃ de nouo usurpare.

4 Quero dicit̃ hic q clerici eccłiarũ & monachi monasteriorũ & psone aliorũ piorũ locorũ:puta hospitaliũ q pcurãt ut bona dictorũ locorũ uacãtiũ occupẽt̃ sũt excoĩcati.Quero quõ dicant̃ hoc pcurare.Rñdet glo.forte occasione discordie int̃ ipsos suscitate.Et dicũt̃ pcurare ope cõsilio & psuasiõe & coopatiõe . ex̃ de homicidio. Sicut dignũ.Itẽ nota s̃m glo.Pe.q clerici cũ uidẽt bona eccłie usurpari debẽt se opponere:qđ intellige cũ effectu q̃ntũ ĩ eis erit inuocãdo brachiũ seculare uel sibi nũciãdo.de homi.Postulasti.&.c.Dilecto.infra de sen.ex.ubi ad defensionẽ talẽ licitã possunt laicos inuocare.ad hoc.l.3.§.cũ igit̃ .ff.de ui.& ui armata.& si in cõflictu alicui⁹ mors interuenerit nõ imputabit̃ sibi sed aduersario.l.Quoniã multa .c.ad.l.Iuliã. de ui.& notat Inno.de resti.spoli.c.Olim.

Itē nota ꝙ ꝓ tēpore quo clerici nō defendūt ecclesiā ab oppſ/ 5
ſione non debēt recipere ꝓuentus ut hic in textu q dicit. Illos
uero clericos q ſe ut deberēt talia faciētibus nō opponunt de
ꝓuentib⁹ eccłiaꝝ ſeu locorū ipſorū ꝓ tēpore quo ꝑmiſſa ſine
debita cōtractione ꝑmiſerīt aliqd ꝑcipere diſtrictius ībibem⁹.
Sed an ſaltē poſſint ꝑcipere uictū & ueſtitū Archi. tenet ꝙ ñ.
qa qui nō laborat nō māducet. ut notať. ff. de dā. infect. l. quis.
Itē nota ſm glo. ꝙ fundās & dotans ecclesiam de diocesani cō/
ſensu poteſt hoc ſtatuere ut fructus ipſius eccleſie cum uacabit
poſſit ſuos facere. 18. q. 3. Eleuterius de iure patronatus. c. prete
rea. &. c. nobis.
Quero qd de illo q iuſto titulo uel antiq̄ conſuetudine debet 6
habere cuſtodiā uacantis eccleſie uel monaſterii uel hoſpitalis
uel alterius pii loci: An uacante eccłia ſibi lucrifaciat fructus.
Rñdet glo. ꝙ nō: ſed fructus cōſeruare debet futuro ſucceſſori.
Qui. n. cuſtodiā habet cuſtodire debet nō cōſumere. Habebūt
tamē ꝙ diu cuſtodie dāt operā moderata cibaria.

De falſificantib⁹ litteras dñi pape. §. 32.

c Irca hāc excoīcationē. ſ. de falſificātib⁹ lr̄as dñi pape: uide qd
dicit̄ ī piſanella ī uerbo excoīcatio tertio. qa eadē ponūt̄ in ſū.
Heſteñ. l. 7. ti. 2. ꝟ. 24.
Quero quid ſi falſitas eſt ita latens ꝙ uideri etiā non poſſit ēt 1
a perito. Reſpondet Aſtē. ubi ſupra ꝙ ſi diligentiā quā potuit
ꝑ ſe uel ꝑ alios fecit nō teneť. alias nō excuſať.
Quero utrū īpetrās litteras a papa tacita ueritate ſuggeſta fal/ 2
ſitate ſit excoīcatus ipſo iure. Rñdet Aſtē. ubi ſupra. ꝙ nō ſiue
hoc faciat impetrās ſciēter uel ignorāter ēt ſi talis ueritas ta/
ceať uel ſi talis falſitas ſuggerať ꝙ ea ueritate maīfeſta uel fal/
ſitate nō ſuggeſta papa litteras illas nō cōceſſiſſet: unde de re/
ſcrip. c. ſup litteris habeť. ꝙ littere ſic īpetrate ꝑ malitiam uel
fraudē īdiſtincte ñ ualēt: ñ tñ dicit̄ ibi ꝙ īpetrans excoīcationē
incurrat. Vide Ric. ī. q. di. 18. ar. 12. q. 3.

3 Quid de illo q litteris utit̃ apostolicis sub alio noĩe ĩpetratis. Rñdet idẽ ubi supra ꝙ licet tã isti ꝙ̃ illi sint digni magna pena & cõfusione: nõ oportuit tñ ius cõdere ꝙ tales ipso iure excoĩcationẽ incurrãt: qa talis fraus a pte aduersa uel a iudice cõtra utẽtes facilit̃ & certitudinalit̃ ꝓbari põt: puta si talis littera sit impetrata sub noĩe Petri clerici uel cruce signati & nõ sit ita: facilit̃ & certitudinalit̃ excipi põt cõtra utẽtẽ talibꝫ litteris ostendendo ꝙ nõ ẽ cleric⁹ uel cruce signatus. Nõ obstat. 25. q. 2. dicenti. ubi dicit̃. Falsarius q litteras impetrat falsa suggestione uel falsis p̃cibꝫ: qa licet talis sit falsarius lato sũpto uocabulo: nõ tñ ẽ ꝓprie falsarius lr̃aꝝ pape: qa ueras litteras impetrat licet falsa suggestione. Vide Ric. ubi supra.

4 Quero qui sunt modi falsificãdi litteras papales. Rñdet tex. ĩ .c. licet de cri. fal. ponit plures modos & species falsitatis. Primus siue pma species falsitatis ẽ ut falsa bulla falsis litteris apponat̃. Secũda ut filũ de uera bulla extrahat̃ ex toto & p aliud filũ missũ falsis litteris ĩserat̃. Tertia ut filũ ab ea parte in qua carta plicat̃ incisum cũ uera bulla falsis litteris ĩmittat̃ sub eadẽ plicatura cũ filo similis canapis restauratũ. Quarta cũ a superiori parte bulle altera pars fili sub plũbo rescindit̃ & p idẽ filum litteris falsis inserta reducit̃ infra plũbũ. Quinta cũ lr̃is bullatis & redditis ĩ eis aliqd p rasurã tenuẽ ĩmittat̃. Sexta ut cum scriptura litterarũ qbus fuerat appoĩta uera bulla cũ aqua & uino uniuersalit̃ abolita seu deleta eadẽ carta cũ calce uel aliis iuxta cõsuetũ modũ siue artificiũ dealbata de nouo rescribit̃. Septĩa cũ carte fuerat appoĩta uera bulla totalit̃ abolite uel abrase alia subtilissima carta eiusdẽ q̃ntitatis scripta cũ tenacissimo glutino cõiũgit̃. Deinde subdit tex. Eos et̃ a crimine falsitatis nõ reputamus ĩmunes q cõtra cõstitutionẽ nostrã sciẽt̃ litteras nõ de nostra uel bullatoris nostri manu recipiũt. Illos quoqꝫ q accedẽtes ad bullã falsas litteras caute ꝓiiciũt ut de uera bulla cũ aliis sigillent̃. Sed he due species falsitatis nõ possũt facile

cōphēdi nisi ī mō dictamīs uł ī fōma scripte uł q̄litate carte falsitas cognoscat̄. In ceteris aūt diligēs īdagator falsitatē poterit ītueri uel ī adiūctione filorū uel ī collatione bulle uel motione uel obtusione: p̄sertī si bulla nō sit eq̄lis sed alicubi magis tumida & alibi magis dep̄ssa.

Quero utrū si īueniēs litterā pape cuius efficacia iā expirauit puta quia fuit data ad tēpus qd̄ iā trāsiit: ludo nō ītētione utēdi litterā aliquā ī ea male formatā reformet uel punctū faciat uel quolibet alio modo aliqd immutet an sit excoīcatus ipso iure. Rn̄det Astē. ubi supra. Dicūt aliq ꝙ nō: quia illa excoīcatio nō intelligit̄ nisi de litteris que possūt utiles esse alit̄: p̄dicta aūt littera quo ad cōmunē hominē inutilis esset. Sed contra licet illa litteta nō mutata sit īutilis tn̄ ꝑ rasurā sic īmutari posset ꝙ utilis appareret ut si ibi scriptura esset post terminū: nā uidet̄ utilis que erat ante īutilis. Cū ergo quecūqꝫ īmutatio siue parua siue magna circa litterā pape que ꝑ mutationē posset apparere utilior q̄ erat uel utilis cū nō esset sit ꝓhibita sub pena excoīcationis late sentētie: uidet̄ ꝙ īmutās aliqd circa litterā de qua ē qnestio sit excoīcat⁹ ipso iure qd̄ cōcedēdū uidet̄. ut extra de cri. fal. c. licet in glo ubi dicit̄. Quicūqꝫ addit uel īmutat rescriptū pape ē excoīcatus uel falsarius īdistīcte. Nō obstat de fide instruc. c. ex litteris. ubi dicit̄ de qbusdā litteris q̄s pars aduersa de falsitate arguebat eo ꝙ ī narratione facti abrase erāt qa per illā rasurā false iudicari nō possunt: quia sicut dicit̄ in glo. dicto . c. licet. Rasura illa facta fuit ꝑ eū qui litteras scripsit & nō ꝑ eū qui illis utebat̄. De litteris aūt que ꝑ nullā rasurā possēt apparere utiles. puta de littera citatoria alit̄ iudicādū esset. qa si tota raderet̄ & de nouo scriberet̄ nō posset apparere utilis. Concor. Ric. in. 4. di. 18. ar. 12. q. 4. Nota ẜm Io. an. circa secūdā speciem falsitatis. s. de isto filo extracto & alio īmisso: ista falsitas fit includēdo bullā ī loco calido ita ꝙ licet nō liquescat tamen intenerascit ita ꝙ filū pōt trahi in tractione. ē tn̄ aliq̄lis tumor

p quē post filū īmissū oportet bullā maleari & hoc ītēdit finis.
Tertiā falsitatē ita exēplificat Hosti. ꝙ incidat uerū filū suppli
catū uere littere & extrahat de lr̄a & immitat false lr̄e ad mo/
dū lr̄e uere plicate & sub plicatura false lr̄e resarcit filū & eius
scisura cū filo similis canapis.

De insecutoribus cardinaliū. §. 33.

c Irca hāc excoīcationē. s. de insecutorib9 cardinaliū.

i Nota multiplices penas ut scias quō rectores ciuitatū qui non faciūt eas obseruari incurrūt excoīcationē. Primo ergo dicitur Si quis deinceps ī hoc sacrilegii genus irrepserit ꝙ sancte ro/mane ecclesie cardinalē hostilit fuerit insecutus uel pcusserit uel receperit uel socius fuerit faciētis aut fieri mādauerit aut factū ratū habuerit: aut cōsiliū dederit uel fauorē aut postea re/ceptauerit uel defensauerit scient eundē sicut reus criminis le/se maiestatis ppetuo sit īfamis hec ē pma pena. Secunda ꝙ sit diffidatus & bānitus. Tertia ꝙ sit intestabilis actiue & passiue .i. nō possit cōdere testamētū nec alicui9 bōa possit habere ex testamto ul ab ītestato. Quarta ꝙ cūcta eius edificia dent ī rui nā & nullo tēpore possint reparari. Quinta ꝙ nullus ei soluat si ē debitor eius nec teneat ī iudicio ei respondere. Sexta ꝙ ei9 bona cōfiscēt. Septima ꝙ si qua feuda locatiōes officiū uel bn̄/ficiū spirituale uel tēporale ab aliqbus ecclesiis obtinet sit eis ipso iure puatus que sic libere ad ecclesias reuertant ꝙ ecclesi/arū rectores ipsis p sua uolūtate disponāt. Octaua ꝙ si habet filios uel nepotes bn̄ficiatos p rectā lineā descēdentes quouis bn̄ficio et si pōtificalē adepti fuerīt dignitatē sint eis ipso iure puati spe pmotionis oīo sublata. Nona ꝙ dicti filii uel nepotes ex uirili sexu descēdentes nō possint ascēdere ad aliquā digni/tatē ecclesiasticā uel mūdanā nec ad alicui9 loci regimē. Decīa ꝙ nō possint esse aduocati notarii iudices nec aliud ministeriū seu officiū publicū possint habere. Vndecima ꝙ nō possūt esse testes in iudicio. Duodecima ꝙ nō possint ascēdere ad ordines

nec ascēdere ad officiū uł bñficiū ecclesiasticū. Tertiadecima ꝙ sic priuatus oībus actib⁹ legitīs oī spe dispēsatioīs adēpta. Quātadecīa ꝙ sic ex īsecutione ꝑdicta sicut ex iiectione ma/nuum uiolenta ipso facto sentētiā excōmunicationis incurrat tā īsecutō ꝙ̄ alii supdicti. Quītadecīa ꝙ ꝙ̄diu ī sua cōtumacia ꝑdurant singulis diebus festiuis & dominicis pulsatis cāpanis & candelis accēsis ꝑ omnes ipsius loci ecclesias ī quo tm̄ faci/nus fuerit attētatū: necnon ciuitatū & dyocisum uicinaꝝ excō muīcati publice nūciēt: nec ab alio ꝙ̄ a romano pōtifice abso/lutionis bñficiū obtinere possint nisi ī articulo mortis. Sex/tadecima cū fuerīt absoluēdi primo & sufficienter & idonee caueant ꝙ īferēde pene parebūt & ꝙ peītētiā pagēt iiungē/dam. Deciaseptīa ꝙ ꝑ omnes illius loci ecclesias principales uicinoꝝ ꝙ̄ locoꝝ diebus dominicis & sollemnibus īcedāt nudi corā populo femoralia tm̄ habentes: ac ferulas ferētes in ma/nibus cū q̄bus ꝑ easdem ecclesias publice fustigentur. Decīa/octaua ꝙ postea debent ire ultra mare acturi penitētiā ꝑ tres annos adminus: nec debeāt īde reuerti sine speciali licētia se/dis apołice: sꝫ postꝙ̄ sic fuerīt absoluti possīt exigere credita a suis debitorib⁹ que postmodū acq̄siuerūt. Decīanona ꝙ si pape uidebiť poterit dictas penas extendere ad colleterales .i. ad fratres nepotes ex fratribus & ꝓnepotes. Tamen si q̄s ī ꝑmissis nudo cōsilio uł simplici fauore fuerit culpabilis de/bet puīri ꝑ iudicem ꝭꝫ ꝙ̄titatē culpe. Nudū cōsiliū uł sīplex fauor ītelligiť illius qui ad maleficiū faciēdū nihil adiicit: & in nouella ponit exēplū Io. an. ī illo q post insecutionē req̄situs ab īsequēte grauauit maleficiū. Vide eū & Pe. de ancha. Item si q̄s familiarē clericū uł religiosū de familia pape uł cādina liū offēderit debet acriter puīri ut pena ꝓpōtioneť delicto. Si q̄s uero cardinalē occiderit uł causam dederit per se uł ꝑ aliū ultra ꝑmissa debet exasperari ita rigore uindicte ꝙ uiuēs desideret & inuocet mortē in auxiliū.

2 Querit glosa sup uerbo sacrilegiis.qd si qs pcuteret cardinalē se defendēdo:an habeāt locū iste pene.Rn̄det ꝙ nō.Item nota ꝙ ille q solū īseqt̄ cardinalē ē excoīcat⁹ & ē spale.nam insequēs aliū clericū n̄ tn̄ pcutiēs excoīcat⁹ n̄ ē ſꝫ Io.an.& Archi.

3 Itē nō ſꝫ Pe.de an.ꝙ multis modis dicit̄ qs hostilit̄ deliquere īsequēdo: qn̄qꝫ percutiēdo & hoc clarū:qn̄qꝫ capiēdo: & hoc ītellige cū effectu ſm Archi.q nō putat ꝙ p īsultū uł obsessionem factaꝫ ad domū sit locus huic pene si non obsidetur ibi ad custodiā sꝫ ad uerecūdiam p ea que notat Inno.ī.c.nup de sen.ex.de aliis delīquendi modis hic exp̄ssis.

4 Querit glo.& Pe.de an.quid si receptator īsequētis cādinalē sit ꝯsāguineus receptati uel affinis.Rn̄det ꝙ nō tenet̄ istis penis quod ītelligit.Io.an.ī nouella ueꝝ.s.ꝙ nō puniūt̄ pari pena sicut extranei.ff.eo.l.2.dic enī ꝙ nō absoluūt̄ nec tā seuere puniūt̄ sicut extranei.

5 Quero dicit textus si qs ratū hūerit īsecutionē cardinalis īcidit ī has penas.Pone ergo ꝙ talis īsecutio non fuit facta eius noīe uel mādato sꝫ noīe alterius:tamē postq̄ fuit facta iste habuit ratū an sit excōmuīcatus.Rn̄det glo.ꝙ nō p regulā iuris que dicit.Ratū qs hēre nō pōt quod eius noīe nō ē gestū.

6 Quero dicit̄ hic ꝙ eius edificia debēt dirui.qd si hēbit domū uel turrī cōem cū alio & ps īferior erat sua & superior socii. Rn̄det Io.an.&.Pe.de an.ꝙ qdā dicūt ꝙ ille socius coget̄ redimere ptē deliquētis & istud p̄ciū erit fisci.Alii dicūt ꝙ ps supior destruet̄ & īferior assignabit̄ socio.sꝫ illa eēt mala diuisio qa remanebit ps īferior absqꝫ tecto & sic īutilis.Alii dicūt ꝙ tota d̄struet̄.ff.de aqua.plu.ar.l.sꝫ īterdū.Io.an.ī.nouella dicit ꝙ supior cōtra īferiorē regressū hēbit.Pe.d̄ an.dicit ꝙ pbabilior mihi uidet̄ opīo ꝙ fiscus redimat ptē socii cū succedat ī bonis istius delinquētis.Nota ꝙ post publicationem bonoꝝ deliquētis debitores nō tenēt̄ ei de debitis respōdere siue soluere sꝫ fisco q uicē heredū obtinet.ut.l.3. C.ad.l.iuliaꝫ de ui.

& hoc ē ue℞ quādo bona sūt ipso iure publicata: quādo uero ꝑ sētentiā uenirēt publicāda ut℞ debitores soluēdo liberēt uide hic Pet℞ de an.

Quero qa hic dicit̄ ꝙ ı̄secutores cardinaliū debēt ꝑ ecclesias uicina℞ ciuitatū diebus doı̄nicis & festiuis publice nūciari excōmuı̄cati que dicūt̄ eē uicine ciuitates. Rn̄det glo. ı̄ uerbo beneficiū. ꝙ iudicis arbitrio ē relinquēdū: ul̄ possumus dicere uicina nō distātia ultra duas dietas ul̄ nō distātia ultra unā ul̄. i. ꝓuı̄ciā & ideo arbitret̄ in hoc bonus iudex 7

Quero dicit̄ hic ꝙ quādo isti absoluent̄ debēt cauere idonee. quero q̊modo ı̄telligat̄ idonee. Rn̄det glo. dando pignora uel fideiussores. s₃ si nō possūt sufficiētē cautionē dare debēt dare iuratoriā cautionē & cauebit sub hypotheca sua℞ re℞. 8

Quero dicit̄ hic ꝙ debēt ire ultra mare acturi penitentiā per tres ānos. Pone ꝙ christiani nihil possideāt ultra mare ubi iste poss₃ uiuere & habitare. Rn̄det glo. ꝙ hec pena tūc esset ı̄ aliā cōmutāda. 9

Quero ēt hic dicit̄ ꝙ qcūq₃ dederit ı̄secutori cādinalis auxiliū & fauorem ı̄cidit ı̄ has penas q̊modo ı̄telligit̄ qs dare auxiliū & fauorē. Rn̄det Petrus de an. ꝙ plures p̄nt esse culpabiles ı̄ delicto uariis modis: nā qn̄q₃ plures ꝑncipalit̄ deliquerūt: qn̄q₃ unus ꝑncipalit̄. Alii accessorie & hoc accessorie multis modis: qn̄q₃ mādādo: qn̄q₃ ratū hn̄do: qn̄q₃ ꝯsulēdo: qn̄q₃ suggerēdo siue animū ı̄flamādo qn̄q₃ assistēdo & hoc multipliclt̄: nā qn̄q₃ assistit ut adiuuet qn̄q₃ nō ut adiuuet. s₃ ne offēdēs ledi possit: qn̄q₃ custodiēdo uestes spolia uictualia passū trāsitū & similia. Singulis ergo casibus q̄lit̄ puı̄at̄ non pōt dari certa regula. qa plus & minus peccat̄ ı̄ talibus. ideo ı̄poı̄t̄ pena exordinaria ut secūdū ꝙ excessus exegerit uı̄dictā ꝓcedat ut ı̄ textu. io

De rectoribus ciuitatū q nō puı̄unt ı̄secutores. cādinaliū ·§· .34.

c Irca hāc excōmuı̄cationē. s. de rectorib⁹ ciuitatum qui non

puniunt ĩsecutores cardinaliũ secundum hanc constitutionẽ: Nota ꝙ hic non est papalis. quia papa sibi non reseruat: ideo dyocesanus potest absoluere per. c. nup de sen. ex. Itẽ nota ꝙ ꝑnceps senator cõsul potestas uł alius dñus siue rector ĩcidũt excõmuĩcationẽ tã ipsi ꝙ̃ officiales eoꝝ si infra mensẽ postꝙ̃ res ad eoꝝ notitiã ꝑuenerit si nõ faciũt puniri ẜm hãc constitutionẽ tales ĩsecutores. Ciuitates uero ꝓt urbẽ romanã que talibus ĩsecutoribus dederĩt auxiliũ ꝯsiliũ uł fauorẽ uł si possũt ĩfra mẽsẽ nõ puñierĩt tales ĩsecutores sũt ꝑuati dignitate põtificali uł alia sup̃ põtificalẽ. i. ãchiepiscopali uł alia & ẽt remanẽt ĩterdicte.

De insecutoribus episcopoꝝ. §. 35.

c Irca hãc excõmuĩcationẽ. s. de ĩsecutoribus epoꝝ.

i Nota ꝓ pñas q ĩiuriose uł temere ꝑcusserit cepit uł bãnierit uł mãdauerit fieri uł facta ab aliis rata hũerit uł soci⁹ fueĩt faciẽtis aut ꝯsiliũ dederit aut fauorẽ seu sciẽt̃ defẽsauerit eũdẽ ẽt ĩ illis casibus ĩ qbus ꝑcutiẽs clericũ nõ eẽt excõicat⁹. nihilo/ oĩnus tales ĩsecutores sũt excõicati & hec prima pena. Secũda pena ẽ. cadit a feudis locationib⁹ officiis & sp̃ualib⁹ bñficiis siue tp̃ralibus que obtinet ab ecclesia cui p̄est ep̄us sic offẽsus cadit ip̄o iure & ad ip̄aꝫ eccłiã libere reuertũt̃. Tertia ꝙ filii ꝑ masculinã lineã d̃scẽdẽtes usq; ad gñationẽ ẜaꝫ oĩ spe dispẽsatioĩs adẽpta reddãt̃ ip̄o facto inabiles. s. ad ecclesiastica bñeficia ĩ ciuitate dyocesũ qb⁹ idẽ ep̄us p̄sidet obtinẽda. Quãta ꝙ terra talis ĩsequẽtis ep̄m dũ tñ ultra unã dyocesĩ nõ cõtineat. Itẽ locus aut loca alia ĩ qb⁹ captus ẽ ꝙ̃ diu detiẽt̃ sit ĩt̃dicta. Si uero terra talis ĩsequẽtis ep̄um hẽt duas dyoceses tũc dyocesis domicilii ꝑncipalis ip̄ius & illa ẽt q̃ fuerit delictũ cõmissũ si suasit & due alie que sub ip̄o sũt eidẽ loco magis uicine ĩt̃dicto subiaceãt sup̄dicto. Quĩta ꝙ ꝑ omẽs ecclesias illius loci ĩ q̃ cõmissũ ẽ facinus & ꝑ ecclesias uicinaꝝ dyocesũ qbuscũq; dieb⁹ domĩcis & festiuis pulsatis cãpaĩs & cãdelis accẽsis

excōicatus publice nūciet̄. Sexta ꝙ cū absoluēdus erit uł fue/
rit sufficiēt̄ & idonee caueat ꝙ īferēde pn̄e parebit & peītētiā
paget īiūgēdā. Septīa ꝙ ciuitas que p̄missa uł aliqd p̄missoꝝ
ī episcopū suū cōmiserit sit īt̄dicta donec satisfaciat. Octaua
ꝙ potestas cōsiliarii baiuli scabini aduocati rectores ꝯsules &
officiales ip̄ius q̄cūq; noīe cēseant̄ ī p̄missis culpabiles existē/
tes excōicati sit excōicatiōe papali a qua nisi ī mōtis articulo
absolui nequeūt. Nona ꝙ tāto exacerbēt̄ dicte pene ī īfecto/
ribus epoꝝ q̄to grauior ē culpa. Decima ꝙ si aliqs in articulo
mōtis absoluit̄ nisi postq̄ p̄stine restitutus ē saītati ꝙ cito cō/
mode poterit cōspectui romani pōtificis p̄sētare se curauerit
eius mādatū huīlit̄ recepturus ī eādē excōicationem ip̄o facto
reīcidat.

Querit glo. sup uerbo quēuis pontificē. An he pene hēāt locū 2
ī p̄sequētē ep̄um q renūciauit ep̄atui. i. loco non ordini. Rn̄det
glo. ꝙ sic.

Itē querit an hēat locū ī p̄sequētē illos q sūt electi & nōdum 3
cōsecrati. Rn̄det glo. ꝙ nō.

Quero qd si p̄cutit ep̄um se defēdēdo. Rn̄det glo. ꝙ nō liga/ 4
bit his penis: Nota s̄m glo. ī uerbo bānierit. ꝙ decretalis Feli/
cis que loq̄t̄ de īsecutoribus cardinaliū hēt minus q̄ ista ī eo ꝙ
puit hostilit̄ p̄sequētē: ista solū p̄cutiētē capientē uł bāniētem
hēt tn̄ plus ista ī eo ꝙ punit bāniētē quod illa nō facit.

Quero qd si qs mādauit istas p̄secutiōes fieri ī ep̄um & tn̄ nō 5
ē secutū maleficiū An hēāt locū he pn̄e. Rn̄det glo. ꝙ nō. nec
obstat. c. p̄ humaī de hoīcidio li. 6. quia ibi sp̄ale s̄m Io. de li
gna.

Quero qd si ista maleficia nō sūt facta eius noīe & is ratum 6
hūit An locū hēāt he pene. Rn̄det glo. ꝙ non p̄ regulā iuris: ꝙ
qs ratū hēre nō pōt qd̄ eius noīe nō ē gestū. Nota pulcrā glo.
sup uerbo defensauerit que sic dicit ꝙ ista littera de his q̄tuor
tractat. s. de socio fauorē dante ꝯsiliario & defensante. ideo de

sigulis uideamus. Circa pmum dic q socii ppe dicut sm deri uationes ppt piculu ul opis societate: ul dicit socius a sequor sequeris. unde dicut socius ppe i piculo: collega i officio: comes i itinere: cosors i pmio: sodalis i mesa ul i sede. Sed nos iuriste dicimus sociu i crimie. 22. q. 4. si ad peccatu. 26. q. 2. illud. i fi. Ite dicius sociu i ecclesia de of. dele. cu. Rnso d sen. exco. ex tenore. Ite dicimus sociu i ordine. de cose. c. i. i. fi. Ite dicimus sociu i uia. d uo. c. 2. Ite dicim9 sociu i 9iugio. 27. q. 2. cu societas. Ite dicim9 i lucro de spo. c. 2. de. sepul. c. i. De socio crimis que uocam9 qnq 9sorte de here. c. cu sm. li. 6. dicit canon que pos se i malo alique triplicit sociare comittendo fauedo non corrigendo. 23. q. 4. ita plane. Et ideo non caret scrupulo societatis occulte q maifesto facinori desinit obuiare. 86. di. facientis. 2. q. 7. negligere de homicidio sicut dignu § 2. Hic tamen stricte puto socium sumi pro agente. i. qui aliqd operatur ad actu pcussiois captiois ul bani. Et licet i deliquedo sit qnq plures socii quo⁊ nullus e pncipalior & tales icludutur sub agetibus d qb pmisit. Quadoq tn un9 e pncipalis alt coopas: & sic fuit hic socius: qd patet qa d fauete pmiserat: & sic e similis distinctio circa unione notata i. c. i. ne sede uacate. Cica sm. s. de cosiliario no insisto. s3 uide que notaui de re. iu. nullus ex cosilio li. 6. ff. de uerbo⁊ sig. l. sepe. i fi. ff. man. l. 2. i fi. isti. de. obli. que ex delic. nas. § ope. Circa tertiu de fauore & fauete. Sciedum q e siplex fauor q nihil adicit ad peccatu de quo i. c. felicis. li. 6. de pe. & de tali no uidet hic itelligedu p id qd dicit in his ut stati dica. Ite sciedu q cano dicit illu ipietati fauere q obuiare pot & non obuiat. 22. q. 3. q pot. 83. di. error. de sen. exco. c. quante. s3 de hoc dic ut ibi: & qa littera dicit i his. s. pcussioe captioe ul banno: patet q faues huic deliqueti post delictum pt desesore de q seqt n icurrit hac pena. s3 i matia heretico⁊ latius recipiut fautores de qb i. c. excoicamus § Credetes de here. eo. ti. c. 2. & c. 9 christianos. li. 6. ut ligent et post delictu &

post sētentiā hereticis fauētes de quo p Io. & Hosti. ī sum. de hereticis § penul. & dixi ī pdicto. §. credētes. & facit d here. accusa. §. penul. li. 6. Circa quātū. s. de defēsore: Aduertēdū q littera nō repetit ea que pdixit in his trib9 caīb9: p hoc puto q et defēsorē post maleficiū punire ītēdit. Est ergo qdā defēsor. i. auctorizatō delicti: & talis graui9 punit q agēs. 11. q. 3. q cōsētit. 14. q. 3. q alioꝝ. & notat. 2. q. 1. notū. d of. dele. c. 1. Est alius defēsor q etiā post delictū defendit: puta īpediendo ne delīquēs ad manus iudicis ueīat examinādus ul puniēd9. 27. q. 1. si custos facit. 21. q. 5. p totū. ul īpediēdo ne fiat executio de of. dele. c. ex litteris. & hūc ītēdit īcludere. ut pbat ī. c. Felicis post pri. eo. ti. ibi postea receptauerit ul defēsauerit. Tñ non puto q is q talē defensauerit ne ledat a priuato ul a tertio ul ab offenso: puta ab epo ul eius cōsanguineis uindicare uolētib9 includat hec pena: cū illa sit īiuria ad quam et ppulsandam a socio quis tenet de sen. exco. c. dilecto cum suis cōcor. li. 6. De illo q defendit in iudicio patrocinādo. uide quod dixi post Hostien. de cle. ex. mi. c. proposuit sup uerbo fautorem. Itē nota hic sm Io. de ligna. si qs eēt soci9 īsequētis epm sola presētia nihil faciēdo nec coopādo ñ esset in culpa nec in pena. 12. q. cū deuotissimam.

Quid si aduocatus uult talē insecutorē defendere in iudicio de iure an īcidat ī hāc penā. Rñdet idez sm Pa. q non. 7

Quero dicit hic q filii descēdētes p lineā masculinā sint īhabiles ad beneficia obtinēda ī dyocesi ī qua epus offensus psidet: nūqd ergo ī alia dyocesi erūt habiles. Rñdet glo. q sic. 8

Sed nūquid priuat bñficiis iaz obtētis. Rñdet glo. q nō. dicit tñ qcredit q iste nō posset pmutare cū alio bñficio existēte ī illa dyocesi ī q psidet epus offēsus. 9

Querit glo. qd faciēdū de istis cādelis accēsis cū qb9 sūt isti ex cōmuīcādi: Rñdet q dbēt extīgui & pedibus cōculcari nā iste modus excōmnnicādi positus. 11. q. 3. debet. 10

ii Quero dicit hic q qn quis absoluitur ab hac excõmuĩcatiõe ĩ articulo mõtis q nisi aduenĩete saĩtate q cito cõmode poterit se repñtet sedi apostolice reĩcidit ĩ eadẽ excõmuĩcationẽ. Quero qmodo ĩtelligitur illud cõmode: Rñdet glo.i. q citius oppõtuĩtatẽ hũerit qd expoĩt Hosti.i. cessãte ĩpedimẽto & aliq modico tpore ĩdulto q sibi de necessariis ualeat puidere. ut.ff.ex qui. causis ma.l.ab hostib9.§.fi.Io.de ligna.dicit sm Lan.si q cito dictat 9sciẽtia & sine psone piculo põt ire & nõ uadit paratis suis sarcinulis statĩ ĩ excommuĩcationẽ ĩcidit.S. q.i. qdã maligni cũ ibi notatis.i. q.7.quaprope .ff.de manu. testa.l.libertas & ĩ hoc reliqt arbitrio istius.

i2 Sz nũqd credit ĩ hoc absoluto. Rñdet glo. q nõ.debz.n.iudex hoc arbitrari qn iste dicat cõmode posse:alias si sibi crederet deludere possz 9stitutionẽ istã friuolis excusationib9 frigoris ul caloris & similib9.

i3 Sz nũqd credet ei ĩ foro penitẽtiali.Rñdet glo. q sic nã de re occulta & aĩe piculo ẽ ei credẽdũ de hoĩcidio.c.significasti.2. de.sen.ex.si uero.

i4 Querit hic Io.de.ligna.sm Landul. nũqd capiẽs equũ p quẽ eqtat ul res quas supra se portat sit excõicatus.Rñdet q aut ẽ res talis quã licet sua auctoritate de iure accipere.ut si locauit domũ clerico & debeat pẽsionẽ quã nõ soluit & hoc casu ñ ĩcidit excõmuĩcationẽ ipm expellẽdo cum moderamĩe tñ. extra de resti.spolia.olĩ:aut nõ ẽ talis & tũc aut ĩducit cleric9 sup metũ ad tradẽdũ alicui:ut qa dicit clerico nisi des equũ ta li te occidã & tũc nõ ĩcidit excõmuĩcationẽ ĩferẽs metũ uerbalẽ.qa ut ĩcidat ĩ caõnẽ illũ reqrit manuũ ĩiectio.i7.q.4.si qs suadẽte. Aut subtrahit manualit rẽ clici & tũc aut res adheret psone clerici ut equus & uestis & tũc ĩcidit. Aut non adheret sẽp & ĩcidit cũ adheret si uiolẽt arripiat:secus si furtiue.

i5 Quero dicit hic q si ẽ ciuitas subiacet ĩterdicto donec satisfecerit:nũqd ergo facta satisfactiõe ẽ abolitũ ĩterdictũ sine aliq

relaxatiõe. Rñdet Io. de ligna. ſm Landul. ꝙ nõ. Immo ẽ neceſ ſaria ſupioris ſẽtẽtia que relaxet .2. q. 6. pſbit. ſecus ſi uſq; ad certũ tps uł mõꝫ fuit factũ ĩtdictũ. qa tũc lapſo tpr uł mõ ceſ ſãte ceſſat ĩtdictũ de ſpon. nõ ẽ. Ratio diuſitatis ẽ qa pmo ca ſu põt dubitari an plene fore ſatiſfactũ ſꝫ ĩ aliis ſecus de hoc de eta. & q̃lita. cũ bene.

Quero an ſocius excõicat9 teneatur euitare ſociũ excõicatũ. Vide de ſen. ex. ſi nos. & ibi notaẽ. i6

Quero qa diciẽ hic ꝙ dãs ꝯſiliũ ĩcurrit excõmuĩcationẽ de q̃ cõſilio loqẽ. Rñdet Io. de ligna. ſm Pau. ꝙ ĩtelligiẽ de conſilio fraudulẽto nõ đ nudo qa nudũ cõſiliũ nihil addit ad peccatũ. ut notaẽ de ſen. ex. c. nup de homi. c. ſicut dignũ: & ĩ regula nul lus ex cõſilio & ibi notaẽ. Cõſiliũ aũt pſtaẽ ſuadẽdo & utilita tẽ ſecurã oſtẽdẽdo. ut notat Inno. de homi. ad audiẽtiã & pbaẽ .ff. de fur. l. furti. §. cõſiliũ. & p Bar. ĩ. l. ñ ſolũ. §. ſi mãdato. ff. de fur. De nudo aũt hic nõ dr ſicut ĩ. c. Felicis. eo. ti. li. 6. de q̃ regulariẽ qs nõ teneẽ. ĩſti. mãdati. §. tua gratia. i7

Quero q̃modo dicaẽ ciuitas delĩquere ĩ epum ut ſubiaceat in terdicto. Rñdet Io. de ligna. ꝙ tũc dr ciuitas facere cũ hoĩnes ꝯuocato ꝯſilio hoc faciũt & fit ut cõpus ſecus ſi ut ſiguli nul lo ꝯſilio pbabito uł occupato. ff. ꝙ ui. aut clã. l. ꝙ aũt. §. ſi in ĩ ſepulchro. & ff. ꝙ cuiuſq; noĩe. l. nulli. & ibi notaẽ đ conſti. cũ omẽs & ibi notaẽ. & p hoc ꝯſului ciuitatẽ bonoĩe nõ eẽ ĩtdic tã pp rebellionem factam a quibuſdam ut ſingulis ſuppoſito ꝙ lex ĩtdicat ciuitatẽ rebellionẽ faciẽtẽ & defẽdi ĩ curia ĩ pſẽ tia pape: & poſtea ĩ pñtia cardinaliũ hoc pcedere eẽ ſi oẽs de ciuitate feciſſẽt ut ſigłi non ut corpus. i8

Quero pone ꝙ ſtatuto ciuitatis caueẽ ꝙ ſi aliqs ĩſultũ fecerit ad domũ alicui puĩaẽ ĩ. 20. libris. qdã ĩſultauit aliquẽ ſub por ticu: An dicaẽ feciſſe ĩſultũ ad domũ. Speculatõ tenet ꝙ ſic p .c. ſi qs ꝯtumax. i 7. q. 4. & c. ſi qs ĩ atrio de ĩmu. ec. cũ eccleſia. Hec Speculator notat de ĩmu. eccleſia4. §. 2. v. Sꝫ pone. i9

De exigẽtib⁹ & extoq̃ntib⁹ talias a cl'icis ul' collectas §.36.

c Irca hãc excõmuïcationẽ.s.de exigẽtib⁹ & extorquẽtibus talias ul' collectas a clericis.

1 Quero pone q̃ nõ exigũt ul' extoq̃uẽt ab ĩuitis sꝫ ipsi clerici spõte soluũt an ĩcidãt excoïcationẽ. Rñdet glo.& Paul⁹ ĩ cle. quoniã d̃ ĩmu.ecclesie.q̃ nõ.

2 Nota q̃ ecclesiastice psone nõ debẽt grauari ãgariis nec pangariis: puta ad fossata faciẽda ul' huiusmodi.ut ĩ dicto.c.nõ minus ul' ad collectas ul' talias siue exactiões q̃scũq̃.ut ĩ.c.aduersus ex̃ de ĩmu.ecclesie nec p domib⁹ p̃diis ul' q̃buscũq̃ possessioĩb⁹ ab eisdẽ ecclesiis ul' psonis ecclesiasticis legitime actenus acq̃sitis ul' ĩ posteꝝ acq̃rẽdis. ut ĩ.c.de ĩmu.eccle.li.6.

3 Quid dices de istis fratrib⁹ tertii ordĩs beati Frãcisci.& d̃ ill' q̊s uocat Bar.milites gaudẽtes. An dicẽt ĩmuẽs tãq̃ psone ecclesiastice ita ut ĩponẽtes eis collectas sit excoĩcati. Rñdꝫ Pe. de an.c.i.de ĩmu.eccle.li.6.q̃ nõ sit psone ecclesiastice. Predicti enĩ nõ renũciãt pp̃o. Itẽ hẽnt uxores & uiuũt ĩ pp̃is doĩb⁹ sicut laici: licet hẽant quẽdã mõꝫ uiuẽdi & habitũ approbatũ ab ecclesia.ut notat Io.an.ĩ.cle.cum ex.eo.de sen.ex.& ideo uideẽ q̃ isti nõ sĩt exẽpti a datiis & collectis: q̃a licet hẽant certũ modũ uiuẽdi & habitũ: tñ nõ sũt clerici nec exercẽt mĩsteria clericoꝝ.ũde q nõ exercet artẽ licet sit descript⁹ ĩ collegio nõ pp h' h't ĩmuĩtatẽ.l.sub p̃textu de sacroscã ecclesia. Bar.tñ dicit se uidisse cõsilia plurimoꝝ doctoꝝ iuris canoĩci & ciuilis q̃ isti a talib⁹ exactionib⁹ sint exẽpti. sunt enĩ deo deuoti.12. .q.i.duo sunt genera p q̊ dicto facit textus ĩ dicto.c.i.d̃ ĩmu. .ec.li.6.dũ dicit psonis eccl'iasticis.nã ñ põt negari q̃ isti nõ sint psone eccl'iastice.lꝫ nõ sint clerici.& hoc tenet Bar.ff.de iure.ĩ ĩmu.l.sẽp.§.q̃busdaꝫ.q̃d ĩtelligit uerũ nisi assumpsissẽt illũ habitũ in fraudẽ oneꝝ.l.cura.ff.de ĩmu.& hono.ubi glo. facit mẽtionẽ de istis fratrib⁹ de pñia.

4 Quid si occurrit necessitas reipublice.puta insult⁹ latronuꝫ

ul exercitus uolens patriã delere ul cõburrere qbꝫ oꝫ obuiare & resistere nec tempus cõsulendi papã: an si grauet̃ ecclesia incurrant̃ he pene. Rñdet Pe. de ancha. ĩ. c. i. de ĩmu. ec. & ſm Oldardũ ꝙ non: si mora esset piculũ allatura: ut. ff. de dam. infec. l. 4. § . si cã. & . ff. de op. no. nuncia . l. pupillo. §. si quis riuos. Nota ꝙ quedaꝫ bona usibꝫ ecclesiaꝝ dedicant̃ quo ad fundatioẽꝫ ul õtũ ul mãsũ ul dotẽ ecclesie & hec exẽpta sũt. Cetera cũ suo onere trãseũt de cen. c. i. Itẽ nota ꝙ fossata dicũt̃ sordida munera ad que ecclesia nõ tenet̃.

Quero que dicant̃ expeditiones. Rñdet An. de bu. i. caualcatas ul missiones nunciorũ ad que clerici personaliter cogi ñ pñt. qa sunt sordida. Itẽ nota ſm An. de bu. in dicto. c. non minus que debeãt occurrere: ut posset epus factis laicorum ĩponere collectã. Primo cõsẽs⁹ clerici. Secũdo euidẽs utilitas & necessitas. Tertio ꝙ utilitas sit cõis ꝓ republica. Quarto ꝙ facultates laicoꝝ nõ suppetant: sꝫ hodie et̃ his ꝯcurrentibꝫ nõ pñt sine licentia pape: ut dicto. c. aduers⁹. 5

Quero ad q̃ mũera seu collectas subiaceat ecclia & papa põt dare soluẽdi licẽtiã. Rñdet An. de bu. dcõ. c. nõ min⁹ ꝙ quedã sũt munera sordida: ut calcis coquẽde arene fodiẽde ul fossati psonaliter faciendi siue stabuli curãdi ul mũdãdi & ad talia ñ põt cogi ecclesia. C. de sacrosãcta eccle. l. placet. Quedã sunt munera exordinaria: ut sũt hospitia & similia que dicuntur exordinaria. qa nõ sũt ꝑ aliquã legẽ uel statutũ ordinata. sed capitaneus ſm suaꝫ uolũtatẽ ĩponit tp̃r fertilitatẽ & ad talia nõ tenet̃ ecclesia. C. de sacrosãc. eccle. l. placet. 16. q. i. Romanoꝝ & . c. iux sãctiones. Quedã sũt munera exordinaria que respiciũt publicã utilitatẽ. ut defẽdere rẽpublicã ire ad exercitum principis ꝯ saracenos uel mittere uel firmare muros tẽpore noctis. Quedaꝫ sũt exordĩaria que respiciũt pietatẽ ut refectio uiaꝝ & põtiũ. Itẽ facere ꝑlato charitatiuum subsidiũ uel paupibꝫ siue subuenire dño ĩ necessitate: ut qñ ẽptioẽꝫ fecit 6

uel capt⁹ est uel filiã maritauit uel miles fact⁹ ē:uel quia ad pncipē iuit p suis negociis:uel qa alias expēsas graues:uel ītollerabiles fecit rōnabiliter:uel alia q̄cūq; cã depauperat⁹ ē:uel nimis obligatus uel ñ h; aliqd comedere.de istis dic tertia.q.ul.extra de sen.excoī.c.puenit.& ultra illa dic:q̄ nulla maior pietas q̄ defēdere patriã pauperes & debiles ab hostib⁹.23.q.3.fortitudo.&.c.si qs.&.c.nō īferēda.h q̊ ad publicã utilitatē. Quedã sūt munera ordinaria ãgariaꝝ & pangariaꝝ.Munera angaria.i.personalia.ut qñ qs tenet ire uł mittere ī caualcatã dñi expēsis tñ ipius dñi.ff.de mune.& bono.l.muneꝝ.Itē p angaria sunt mixta.i.partī reale & partī psonale.i.qñ qs tnt ire uel mittere ī caualcatã expēsis eūtis uł mittētis:ut dicta.l. muneꝝ.§.mixta & ab istis.s.angariis & pangariis ordinariis sūt oēs clerici liberi.C.de epi.& cle.l.2.& fm doc.h ēt ueruȝ q̊ ad res d̄putatas alimoniis eoꝝ q ecclesie deseruiūt & ñ mltū habūdãt.12.q.2.ecclesiaꝝ seruos.C.de sacrosãc.eccle.l.placet &.l.puilegiū:sec⁹ tñ ī rusticis & colonis possessionū ecclīarū q ab angariis & pangariis:īmo ēt a talib⁹ fm aliqs ī aduentu prīcipis nō excusant.C.de sacrosanc.eccle.l.neminē.Item si epus uel abbas tenet magnū & nobile feudū a pncipe aliquo qd̄ cōsueuit ei aliquo modo seruire.nã ī h cãu q̄uis nō teneat ire ī caualcatã psonaliter.ar.23.q.8.§.i.&.§.his a qb⁹.& ex de uoto.ex multa.§.ultīo:tñ d; mittere fm q̄ solitū ē.aliter nō teneat bñficiū ex q̊ nō uult facere suitiū.ar.s̄ d̄ cle.ɔiugato qd̄ a te.& h ueꝝ si sit iustū bellū & si sit īiustū:tūc d; cogīscere īperatorē celestē in superiorē.ii.q.3.Iulianus.nec p hoc in tali casu si nō mittat pōt puari feudo.ar.de pscriptī.c.fi.& de consue.c.fi.Quedã sunt munera ordinaria que rerū sūt sicut tributa & census certi siue seruitia uł caualcate hospitia uel silīa certa & annualia possessionib⁹ annexa:& ad ista tenetur ecclesia si res ad ipaȝ deueniat.ii.q.i.si tributū.&.c.magnum .23.q.8.cōueniō.&.c.tributū.& talia pñt uocari supidicta.i.

tributa reb9 posita a qb9 null9 excusat̃.C.de supĩdicto.l.i.&.2.
.li.decimo.& a p̄dictis nõ excusat̃ ecclesia ex pacto ul' cã nõ
tanq̃ onera:s3 taq̃ tenens rẽ oneratã cũ quelib9 res trãseat cũ
onere suo.ff.de contra.emp.l.ex lr̃is.§.fi.& de d̃ci.c.pasto/
ralis.qa que sũt Cesaris debẽt reddi Cesari & que sũt dei d̃o.
de cle.ꝯiu.c.ex pte.& sic q̃tũ ad decimas oblatões & alia sp̃u/
alia & q̃ ad mãsũ siue dotẽ excusat̃ ecclesia.23.q.ul.s̃3 canoni/
stas & s̄ de censi.c.i.Itẽ qa de decimis & oblatioib9 nõ soluit
tributũ.Itẽ q̄ si fũd9 redimeret̃ ẽt nõ soluet tributũ.23.q.6.
cõpim9.An autẽ debeat clericus soluere decimã de prebẽda
sua.Vide s̄ de decimis.c.i.&.c.nouum genus.&.c.i.de censi.
Quedã sũt munera ꝓuenientia ex lucratiuo titulo rei trãslate
ĩ ecclesiam a curiali que ĩscriptiones lucratiue appellant̃.na3
inscriptio erat q̃rta ipsi9 rei quã aliqs dabat uenerabili loco.
Exẽplũ.Si curialis dabat ecclesie.16.ecclesia quartã ptẽ illoꝝ
.16.debebat dare ꝑ tributo & uocabat̃ inscriptio lucratiua &
ad tales inscriptiões ul' munera seu tributa nõ tenet̃ ecclesia
.23.q.8.sãcimus per q̃d puto q̄ ad istas gabellas que soluunt̃
de ꝯ̃ctib9 illis donationib9 lucratiuis nõ teneat̃ eccl'ia.l.sanci/
mus.C.de sacrosanc.eccle.
Quero qa dicit̃ in dicto.c.q̄ ĩponẽtes collectas clericis ñ pñt 7
absolui nec successores nisi satisfecerit.Quero de q̃ hab9 talis
rector satisfacere anteq̃ absoluat̃.Rñdet An.de bu.q̄ de em̃/
datione cuiuscũ3 dãni ecclesie pp hoc ꝯtingẽtis si nullũ ꝯsiliũ
dedit de collecta ĩponẽda.S3 si cõsiliũ dedit tenet̃ nedum ad
interesse:s3 ad ipsi9 collecte restitutionẽ.Si uõ cõsiliũ nõ de/
disset forte nõ teneret̃ ad em̃datiõe3 collecte:s3 ad alti9 ĩtesse
q̃d obuenit ecclesie ob ipsi9 regimẽ & fõte spiritualẽ ul' pe/
cuniariam oportebit eum subire s̃m q̄ forsitan bon9 iudex
arbitrabit̃.Hec aũt locũ habent qñ qs succedit ĩ regimĩe ei9
q ẽ excoĩcat9 ex p̄dictis causis ul' alit̃ q̃litercũ3 pp libertate3
ecclesie uiolatam.Sec9 si ex alia cã esset potestas excoĩcatus

ul' cōsiliarii ul' uniūsitas seu ciuitas interdicta tūc.n.successor nō esset excoīcatus ꝟm Inno.

8 Quero qd si nouus successor operā dedit ꝙtūcūꝫ potuit ꝙ h̄ dānū collecte emdaret:sꝫ uniūsitate resistēte n̄ potuit obtīere qđ intendebat. Videt̄ ꝙ sit excoīcatus.ar.24.q.3.si heres. Tu dic ꝯriū.s.ꝙ ex hoc tm̄ nō sit excoīcat⁹ ū relinquat regimen nec stet ꝑꝑ timorē salarii amissionis ꝙ nō renūciet officio:qa si ista decā renunciet officio cū uniūsitas in culpa sit nihilominus tenet̄ salariū reddere ei cū ꝑ eū nō stet q̊min⁹ regat. & idē ē dicendū si ꝯ expressā ībibitionē ātiq rectoris excessit uniūsitas in ꝑdict̄.qa nō excusat̄ nisi officio renunciet.

De his q ꝯpellūt ꝑlatos seu capitula ad sūmittēdū laicis ul' alienandum bona immobilia.§.37.

c Irca hāc excoīcationē.s.de his q cōpellūt ꝑlatos seu capl'a ad sūmittendū laicis ul' alienandū bona īmobilia.

i Nota ꝟm Io.Mo.& Petrū de an.ꝙ ꝓhibet̄ hic qdā modi alienationis ul' dationis in reb⁹ īmobilib⁹.Nā,an̄ istā ꝯstitutioneꝫ ꝑlati oppressi ꝯ opprimētes īuocabant nobiles ad defēsionē suā & potentes faciēdo eos aduocatos ul' defēsores locorū:& ꝑꝑ hoc illi sibi uendicabāt quoddā ius dominii ul' aduocatōis in ecclesiis ul' locis defensis.& refert Guil.& Fran.se uidisse multos ꝑlatos faciles ad talia & qn̄ꝫ nobiles sūmittebāt alios ut opprimerent ad ꝑdictū finē a q̊ ut abstineāt uidētes ꝑlati sūmissiones istas penit⁹ īterdictas ꝑ istā cōstitutionē ē ꝓuisū. Primo ꝙ clerici nō audeāt sūmittere.Deiñ ꝙ laici nō faciant sibi eos sūmittere a clericis ꝑ hāc uiā īdirectā ul' directā summittendo molestatores:ut postea sub colore defēsiōis & patrocinii illaꝝ reꝝ sibi sūmissaꝝ ecclesie đfraudēt̄ uendicando sibi ius dn̄ii.nā isti sūmittebāt molestatores & postea dicebāt sacerdoti sūmitte mihi hāc rē & iste nō audebit me molestare.unde sacerdos fatebat̄ se hr̄e ab illo talem rē & postea facta sūmissione uolebāt ueꝝ ius hr̄e & dominiū rei uēdicare.

Nota ẜm glo.& Petrũ ꝙ hec ꝓhibitio ſolũ locũ hᷓt in rebus 2
immobilib⁹ & iurib⁹ eccleſiaꝝ:ſec⁹ ergo ĩ reb⁹ mobilib⁹ ĩ ipis
.n.nõ põt dari c̃ta regula.qa ẜm donũ qđ ẽ paruũ uł magnũ
tenet uł nõ tenet & ẜm q̃litatẽ donatarii.ſ.utꝝ ſit bñ merit⁹
nec ne.ex̃ de dona.c.i.
Itẽ nota ꝙ iura ĩcorporalia inť ĩmobilia iudicãť.& idẽ ius ſta/ 3
tuiť in eoꝝ alienatõe ꝙ ĩ alienatione reꝝ ĩmobiliũ.uñ ãnuus
reddit⁹ inť ĩmobilia cõputaťr:ut in cle.exiui de paradiſo.·§·.
cunqꝫ de uer.ſigni .&.l.iubem⁹.C.de ſacroſãc.eccle.Itẽ nota
ꝙ lꝫ oĩs alienatio rei eccleſiaſtice regulariter ſit uetita niſi in
caſib⁹ a iure ꝯceſſis:tñ ſũmiſſio de q̃ hic loqť ſpecialiť ꝓhibeť.
nã ẜm Guil.ſi bñ attẽdať ẽ quedã alienatio qĩ ad illos ꝯfiteať
dominiũ ꝑtinere directũ.ff.ſi ager uectigal.l.i.·§ .fi.ſicut cuꝫ
me ꝯſtituerẽ tuo noĩe poſſidere ĩ te trãſit poſſeſſio & abdicať
a me:qa is poſſidet cuius noĩe poſſideť.ut in.c.cum ueniſſet
de reſti.ſpolia.&.ff.de acq.poſ.l.ꝙ meo.unde ꝑ hoc dicit Io.
an.& Guil.ꝙ ſi uer⁹ dñs ꝯſtituat ſe alieno noĩe rẽ ſuã detĩere
ꝑ hoc traſſert dominiũ & poſſeſſionẽ.Itẽ nota ꝙ dñiũ rerum
eccleſiaſticaꝝ eſt penes eccleſiaꝫ hoc mõ ẜm Io.an.ĩ nouella.
nã eccleſia.i.cõgregatio fideliũ cui⁹ xp̃us ẽ caput hab⁹ dñiuꝫ:
ſed paupeꝝ ſũt quo ad ſuſtẽtatioẽꝫ:& clericoꝝ q̃ ad guberna
tionẽ ſeu admĩſtrationẽ.Itẽ nota ẜm glo.& Pe.ꝙ ĩ iſta ſũmiſ
ſione de qua ĩ textu reqriť licentia ſp̃alis pape:nõ ſufficeret
ergo generalis.
Itẽ nota modos hui⁹ ſũmiſſionis ꝓhibite hic ĩ textu enarra/ 4
tos.Primo dicit ꝙ prelati ñ poſſũt ſũmittere ſeu ſupponere
laicis eccleſias ſibi cõmiſſas bona ĩmobilia ſeu iura ipſarum
ſine cõſenſu capituli:& apoſtolice ſedis licentia ſpeciali : ſeu
cõcedẽdo ip̃a bona uł iura ĩ ẽphitheoſi:nõ ꝙ hic probibeať
emphiteoſis & alie alienatões & ꝯ̃ctus a iure ꝑmiſſi forma &
caſibus : ſed ꝓhib⁹ ſũmiſſiones fieri:ut defẽdãť ab his quibus
ſummittũť ẜm glo .Itẽ alias alienãdo ĩ forma & caſib⁹ a iure

pmissis sub audi per sumissionē. Itē ɔstituēdo eū dñm. Item recognoscēdo seu ꝓfitēdo ab istis ea tanꝗ a supioribꝫ se tñere. Itē aduocādo. i. tanꝗ ab aduocatꝭ recognoscēdo uł ipsos patronos uł aduocatos ecclesiaꝝ seu bonoꝝ ipsaꝝ perpetuo aut ad tp̄us nō modicū statuēdo. unde dicit glo. Ad modicum ergo tp̄us possūt uocari ī patronos & defēsores. qa tūc in modico tp̄r nō ē periculū. Potest āt dici modicū tp̄us infra. 10. annos uel ꝯm Guil. & Gari. relinqꝫ iudicis arbitrio ex q̊ h̄ ñ dt̄minat īspecto statu ecclesie & īminēti periculo & cōditōe psonaꝝ. unde si fieret locatio uni dño uel potenti p. 10. ānos: ut tueret̄ eā nō īcideret̄ excoīcatio.

5 Itē nota ꝙ p̄lati q ɔ hāc ꝓhibitionē sūmiserīt bona īmobilia uł iura ecclesiastica ip̄o facto sūt suspēsi ab officio diuino & ab admīstratōe. Clerici uō q hoc sciūt fieri a prelato & non denūciēt superioribꝫ sūt suspēsi p triēniū a pceptōe bñficioꝝ. De istis suspēsionibꝫ uid̄ qd̄ notat̄ in. c. cū dilect⁹ d̄ ɔsuetudīe. & in cle. cupiētes de penis: ū ē glo. magistra & de re iudicata. c. cū eterni. li. 6. & qd̄ ibi notat̄ sup ūbo officii.

6 Itē nota ꝙ pp̄ delictū dñi terra pōt subici interdicto. ut hic dicir̄ ꝙ legitime admoniti a tali usurpatōe ñ destiterīt restituendo que taliter usurpauerīt eo ip̄o sñiaꝫ excōmunicatiōīs incurrant: & ex tūc ad supponēdū t̄rā ipsorū ecclesiastico int̄dicto libere ꝓcedat̄.

De exigētibus pedagia & guidagia a personis ecclesiasticis. §. 38.

c Irca hanc excoīcationē de exigētibꝫ pedagia & guidagia a personis ecclesiasticis.

i Nota ꝯm Petrū de an. uaria noīa. s. uectigal. pedagiū. tributū. cens⁹. pēsio. Pedagiū & uectigal idē significant. & soluit̄ ab itinerantibꝫ de his que deferūt nō sui usus causa & qñꝫ soluit̄ ꝓ trāsitu psonaꝝ tm̄ ut Ferarie. Tributū uero est qd̄ p̄statur fisco & idē īportat ꝙ cēs⁹ uł pēsio.

Nota ꝙ clerici sũt ĩmunes a solutõe pedagii ꝓ rebꝫ q̃s d̃ferũt 2
uł transmitunt nõ cã negociandi.a cõtrario ergo sensu si ne/
gociãdi cã tenebunt̃.Item nota ꝙ ĩ solutõe pedagii a clericis
non ꝓcedit cõsuetudo.qa papa iudicat eã cõruptelã.
Quero qa dicit̃ hic ꝙ tales exigẽtes satisfacere d̃bẽt cui debꝫ 3
satisfieri de illa trãsgressiõe. Videt̃ ꝙ p̃lato p notata.17.q.4.
si qs cõtumax . & placet Archi.dictũ .Lan.q.ibi h̃ tenuit &
dixit illud capitulũ loqui cũ iniuria fit loco:si uero fiat ꝑsone
locũ habꝫ.c.parochiano de sen.exco.
Quero qa dicit̃ hic ꝙ ecclesiastice ꝑsone ñ tenẽt̃ de suis rebꝫ 4
soluere pedagia.Quid de ẽptoribꝫ reddituũ clericoꝝ uł rerũ
utrũ iisdem ꝓuilegiis possint uti. Io.an.remittit ad Specu.de
immu.eccle.Archi.hic tenet ꝙ nõ ꝓ q̃ facit qd̃ notat̃ de iure
patro.c.i.Pe.de an.dicit ꝙ aut ẽ uectigal ordinariũ & ex ꝑso
sona ecclesie siue fisci nõ trãsibit ĩmunitas ĩ emptorẽ.l.licita/
tio.§.mercatores.ff.de publi . Aut ẽ uectigal exordĩariũ qd̃
nõ ponit̃.l.uł senatus cõsulto uł cõstitutõe prĩcipis.Ista enim
sũt exordinaria.ff.de uaca.mu.l.ĩ honoribꝫ.§.qd & q̃ ad ista
ĩmunitas transit ĩ ẽptorẽ.& hoc notat Bar.ĩ dicto.§. merca/
tores.
Quero hic dicit̃ ꝙ ꝑsone ecclesiastice non tenent̃ soluere de 5
rebꝫ quas nõ negociandi cã deferũt.Quero qs dicat̃ proprie
negociator dicit Io.an.post Archi.ꝙ ille q rẽ emit & ip̃am
integrã & immutatam uendẽdo lucrat̃ . Ille uõ q emit uł sit
sibi mat̃ia aliqd ĩde operãdi ille ñ ẽ negociator.ut dicit Criso.
.88.di.c.eiiciens.Et ꝑ hoc cõsuluit Frederic⁹ de senis ĩ q̃stiõe
monasterii sãcti Galgani dyocesis uulturane qd̃ monasteriuꝫ
habꝫ uenã ferri ĩ insula helbe & facit illã fodi & uenã deferri ꝑ
territoriũ senense ut faciat ĩde ferrũ:ut uẽdat postea & lucret̃.
Exactores gabellaꝝ senẽsiũ petebãt pedagiũ.Abbas dicebat
se nõ teneri Frederic⁹ cõsuluit ꝓ eo.s.ꝙ nõ tenebat̃.s.qa ista
nõ est negociatio sicut cũ faber emit ferruꝫ:ut inde diuersas

formas educat gladiorũ clauoꝝ. unde dixit ꝙ etiam si fratres emerẽt uenam ferri ut facerẽt ex ĩde ferrũ non dicunť ex hoc negociari. qa ut dictũ ẽ negociari ẽ rẽ ẽptã ñ ĩmutatã uẽdere. Emere uero rudẽ mať iã & illã ꝑ artificiũ ad aliquam formã redigere ñ est negociari: ĩmo tales uocanť potius artifices ꝙ̃ mercatores. Pe. de an. dicit ꝙ quãdo non ĩ ꝓprio solo uenam ferri fodere faciũt sed emũt & ferrũ postea ĩde redactũ uẽdicãt cõsultus respõdi ꝙ negociatio ẽ mixta artificio si ꝑ magistros & alios faciũt h̄ fieri. tũc. n. nulla uersať ĩdustria cľicoꝝ ideo soluere teneť: secus si ecclesia habet uenã & ꝑ operarios fieri fecit & postea uẽdit: sicut eť ĩ simili ď frumento & aliis redditibꝫ collect ĩ ꝓpo solo ñ tñẽť soluere. ita nec ď isto ferro uel de alia materia que appellatione fructuũ cõtineť. l. diuõrtio. §. si uir ĩ fũdo. ff. so. matri.

6 Quid si fiat statutũ ꝙ si qs uẽdat teneať dare duos denarios regi uel cõi ciuitat: An cľici teneãť uina uẽdẽdo uľ frumẽta q̃ habẽt ex p̄bẽda. Rñdet Cinus ꝙ ñ ĩ. l. omnis. C. de epi. & cle. Ideꝫ Pe. ꝑ dictã. l. oĩs. ubi diciť ꝙ melius ẽ ꝙ bona in paupes distribuãt ꝙ̃ ĩ sordibꝫ muneribꝫ uľ alias illicite cõsumant. ubi dicit Pe. & Bal. ꝙ clerici de bonis p̄bẽdaꝝ suaꝝ que uendunt uel uendi faciũt non teneť soluere gabellã nec etiam ad portam & idem cõsuluit Bar. ẜm ꝙ refert Bal. ĩ. l. placet. C. de sacro. eccle. ꝙ nõ tenentur ad gabellas. De hoc uide ĩ Specu. ď cle. ꝯiugat & c. ul. ď ui. & ho. cle. Idẽ Io. ď ligna. dicẽs. Quid ď gabellis & datiis que leuanť in ciuitatibꝫ lõbardie. Rñdet ideꝫ .14. q. 2. putãt quidã. & c. pleriq; de priui. c. ꝙ̃to: Et subdit. Secũdũ hoc tota italia ẽ ĩťdicta & irregulares omẽs clerici non obẜuantes. Idẽ Io. an.. in glo. Theologi. tñ. ſ. dñs. Bo. & Ri. in ẜa di. ultĩa ar. ul. q. pe. exponẽtes illud Mathei. 17. Quid tibi uideť Petre reges terre a qbꝫ accipiũt cẽsũ a filiis an ab aliis & ĩfra ergo liberi sũt filii. dicũt ꝙ ille textus ĩtelligiť de xp̄o. qa xp̄s ñ tenebať reddere tributũ: nec hi q sunt imitatores eius

pfecti:puta apostoli p eo q natalit liberi erãt & oĩa bõa tpra/
lia dimiſerãt :& ideo cẽsũ uł tributũ ab eis reges terre accipe
non debebãt.In aliis autẽ xpianis uł q ſũt ſuilis cõditiõis:uł
q abũdant tpralib9 bonis illa auctoritas ñ habet ĩtelligi.ũde
tenẽt ſoluere uectigalia .unde p eis bene facit text9.23.q.8.
.c.tributũ.ubi dicit Tributũ ĩ ore piſcis piſcãte Petro ĩuẽtũ
ẽ:qa d exteriorib9 ſuis que palã cũctis apparẽt tributũ ecclia
reddit.Non autẽ piſcẽ totuz dare iuſſus ẽ ſz tm̃ ſtaterez q in
ore eius inuentus eſt qa non eccleſia ĩperatori dari:nõ põti/
ficał apex q ĩ ore piſcis.i.xpi ecclie pẽinet ſubici regib9 põt.
Sz ſane ut diximus q ĩ ore piſcis.i.xpi ĩueĩt p Petro & dño
dare iubeť:qa d exteriorib9 eccleſie quod cõſtitutũ antiqt9 ẽ
p pace & qete quia nos tueri & defenſare dbẽt:ĩperatoribus
pſoluẽdũ ẽ.Itẽ Ambro.ii.q.i.Si tributũ petit ĩperator nõ ei
negam9 agri eccleſie ſoluãt tributũ:uł ſi agros deſiderat im/
perator nõ dono ſz ñ nego.Itẽ idẽ dic ũ s̃.c.ſequẽti.Magnuz
qdẽ ẽ & ſpiale documẽtũ qñ uiri xpiani ſublimioĩb9 potãtib9
docẽť debere eẽ ſubiecti nec qs ꝯſtitutõez treni regis putet eẽ
ſoluẽdã.Si .n.cẽsũ fili9 dei ſoluit:qs tu tãt9 es q putas ñ eẽ ſol/
uẽdũ?Itẽ Apo. Ro.tciodecĩo.Oĩs aĩa ſublimiõib9 poteſtatib9
ſubdita ſit:Non eſt poteſtas niſi a deo.Que autem ſũt a deo
ordinata ſũt.Itaq; q q reſiſtit poteſtati dei ordĩatiõi reſiſtit.
Qui aũt reſiſtit ipi ſibi dãnatiõez acqĩt.& ĩfra Reddite ergo
oĩb9 dbita cui tĩbutũ.tĩbutũ cui uectigal.uectigal.Cõclud er/
go q theologi loquũť d iure ãtiquo dcretoꝝ ſed hodie de iu/
re ſexti & clemẽtinaꝝ non tenẽť.

De his q cõcedũt repſalias ꝯ eccliaſticas pſonas.§.39.

C Irca hãc excõicationẽ .ſ. de his qui cõcedũt repſalias cõtra
eccleſiaſticas pſonas.

Nota q concedentes repreſalias cõtra eccleſiaſticas pſonas
tam ipſi q illi quibus conceſſe ſunt:eas extendentes contra
eccleſiaſticas perſonas uel earum bona niſi ĩfra mẽſez.ſ.a tpr

concessionis uel extēsionis ipas concessiones uel extēsiones reuocauerit:si psone singulares fuerit sn̄tētiam excōicationis ī currūt.uniuersitates uero ī currūt sn̄tentiā īterdicti quacūꝙ cōtraria cōsuetudine nō obstāte.

2 Quid si cleric⁹ principalis debitor cui⁹ occasione represalie sut cōcesse capt⁹ ē:an hec decretalis habeat locū.Rn̄det glo. ꝙ qdā dicūt ꝙ non:tū qa hic idē grauat̄ p se ipo:& sic cessat ratio textus ubi dicit̄:repsalias ī qb⁹ alius p alio pgrauat̄.tū qa constitutio penalis est restrīgēda.ex de ele. statutū.li.6.

3 Quero que sunt psone ecclesiastice cōtra quas n̄ debet cōcedi.Rn̄det glo.Vt sunt clerici:tēplarii:hospitalarii:conuersi:& deo deuoti.12.q.i.duo sunt genera đ sen.exco.parochiano đ elec.sciant li.6.

4 Quero utrū possint cōcedi pro crdito clerici unius dyocesis ꝯ clericos alti⁹dyocesis.Rn̄det glo.ꝙ nō.

5 Quero an p istā decretalē cōrigat̄.c.Dn̄s deus noster.23.q.2. unde cōcedunt̄ repsalie qn̄ ciuitas uīdicare negligit qđ a suis īprobe factū ē.Rn̄det glo.ꝙ n̄ sʒ solū statuit ꝙ p delicto uel credito alteri⁹ ꝯ psonas eccl'iasticas cōcedi uel extēdi nō possint.sʒ si cōcedat̄ contra laicos cū modis a iure pmissis licet đ quo hic plene p Petrum.

6 Quid si īfra mēseʒ pcessuʒ fuerit ad actū.s.ꝙ fuerit persona ecclesiastica pro alio pignorata:nūqd hec pena habebit locū infra mēsem.Rn̄det glo.ꝙ ī statū p̄stinū reuocandū erit infra mensem:uel ſm Gar.Reuocatio re integra fieri debet anteꝙ pcedat̄ ad actum:alias nō habet locū hec pena.

De īpediētib⁹ officiū cuiuscūʒ iudicis eccl'iastici.§.40.

c Irca hāc excōicationē de īpediētib⁹ officiū cuiuscūʒ iudicis ecclesiastici:qa in p̄ncipio dicit papa ꝙ ītellexit ꝙ dn̄i tpra/les faciebāt ista.

i Querit Io.an.utrū sit idē ī p̄uata psona ut sit loc⁹ huic pene & qd de clerico sic agente.Rn̄det ꝙ sic.nam licet sic narret

ī habēte tpralem iurisdictionē:cōstitutio tñ ē gñalis dū dic Statuimus ne qs:& ī fine subdit Si qs uero.

Quero hic dicit ꝙ īpediens officiū iudicis ī causa que d iure 2
uł de cōsuetudine spectat ad foruȝ ecclesiasticū ē excōicatus quero que sūt ille. Rñdeo sunt multe:& notant ī.c.cum sit de fo.cōpetēti. Primo cognoscit de sacrilegio.ut dicto.c.cū sit. Sunt & alia crimina de qb9 ecclia punit tā clericos ꝙ laicos. ut crimen piurii.ut de elec.c.uenerabilis. Crimen symonie. ut de symonia per totū. Iteȝ crimē heresis.ut de hereticis.c. ad abolēdā. Crimē usuraꝝ.ut de usuris.c.cum tu.&.c.quia in omnib9 .Crimē adulterii cū agitur ad thori separationē.ut d ꝓcura.c.tue.In his directe spectat iudiciū ad ecclesiam.Indirecte ut si agat p moduȝ denūciatiōis ad pñiam.ut ī.c.nouit de iudiciis. Et dicit Inno.dicto.c.cum sit ꝙ raptores rerum ecclie dicūt sacrilegi .17.q.4.c.3.&.c.sicut q.idcirco ptinet ad iudicium ecclesie.12.q.2.nulli liceat pdia.&.c.d laicis.Immo et si dubiū sit:puta qa neget rapinā tñ cogscit ecclia.16.q .i.ī canonib9.24.q.3.si qs.ubi et dicit ꝙ ñ solum d rapina:sȝ de qualib9 et oppssione:& ñ solū clericorū sȝ oīuȝ pauperum cognoscet īmo si d fraude habita ī ꝯtractu ecclie agat uł et sine fraude contract9 nullus dicat ecclesia cognoscit.12.q .2. apostolicos īmo quocunq; modo de re ecclesiastica agat cognoscet ecclesia.12.q.2.qcūq;.Idem dicit ī.c.nouit.d iudiciis ubi et addit ꝙ crimen pacis fracte pertinet ad iudiciū ecclie.

De cōpellētib9 reassignare bñfcia & detinētib9 citatos romā ne uadant. §.41.

c Irca hanc excōicationē de cōpellētib9 reassignare bñficia & detinentib9 citatos romā ne uadāt.

Queō qd si qs laicū citatū ad apostolicā sedē dtinet.Rñdȝ glo. i
ꝙ non habet locuȝ hec pena:quia dicit textus ecclesiasticos: sȝ appellatione ecclesiasticoꝝ ītelligunt et deo deuoti .12.q. .i.duo.

2 Sʒ qd si esset alibi citati. Rñdet glo. ꝙ nõ incideret has penas licet q̊ ad excoĩcatõeʒ ipsius detinẽtꝫ esset loc⁹ huic ꝯstitutõi sed nõ q̊ ad alias penas ipsi⁹ detenti.

3 Sed qd si citat⁹ ꝓcurat se capi p p̄latum ecclesiasticũ. Rñdʒ glo. ꝙ non est loc⁹ huic pene: sʒ si p̄latus secularis hoc faciat incurrit excoĩcatõeʒ ẽt si clerico nõ ĩtẽdit ĩiuriari. Manus. n. seua & iniuriosa ẽ. qa fit ĩiuria sedi apostolice ad quã ẽ citatus & toti ordini clericali.

4 Sʒ qd si detineant mulieres regulares. Rñdet Gẽgelin⁹ ꝙ lʒ nõ dicat̃ incurrit̃ excoĩcatio pp man⁹ ĩiectionẽ de sen. excõ. ueniens: &. c. de monialib⁹.

5 Itẽ nota ꝙ ad penã excoĩcatõis incurrendã sola captio sufficit de sen. excõ. nup. sʒ pena suspensionis & ꝑuationis a bñficiis nõ hab⁹ locũ nisi in trib⁹ casib⁹. Primo ĩ capiẽte: ut capt⁹ bñficia reassignet. Secũdo ĩ illo q citatũ ad sedẽ apostolicã ĩpediuit. Tertio ĩ illo q sic hãc captionẽ sibi ꝓcurauit.

6 Quero qa hic dicit̃ ꝙ obtẽtꝫ bñficiis sint ꝑuati: qd de obtinẽdis: an erũt ĩhabiles ad obtinẽda. Rñdet Ste. ꝙ si ꝑuat̃ obtẽtꝫ multo fortius obtinẽdis: magis. n. fauent iura ĩ retinẽdo q̃ in querẽdo. C. de Codi. l. fi. s̃ de cõces. p̄ben. c. fi. li. 6. C. de bono p̄scrip. l. de portati.

7 Nota ꝙ iste suspensiones sunt sciende. qa ẽt occultos ligãt in foro pñiali & ẽ necessaria dispẽsatio: ut ẽ glo. ordinaria ĩ cle. . i. ĩ ℣bo currant de hereticis.

De ꝑcutiente religiosũ uł ꝯuersũ. §. 42.

i Circa hanc excoĩcatõeʒ. s. de ꝑcutiente religiosũ uł ꝯuersuʒ Querit glo. in dicto. c. nõ dubiũ de sen. excõ. An ꝯũsi eccłiaꝝ seculariũ gaudeãt ꝑuilegio. Videt̃ ꝙ nõ. ut hic a ꝯ̃rio ũ loqtur de cõuersis ecclesiarũ regulariũ. Rñdet ꝙ si traderẽt se & sua siue ecclesie seculari: siue regulari cẽsebũt̃ ꝑsone ecclesiastice & in totũ translate: & sic habẽt ĩmunitatẽ ecclesiasticã. i 7. q. . 4. qsquis: qa duo genera xp̄ianoꝝ. Vnũ ꝙ deo dedicatũ ẽ ut

clerici & couersi. Aliud ut laici. 12. q. i. duo sut genera. & hanc opinione dicit glo. benigniore. qa equu e q eo4 gaudeat pui legio q4 uita & religione assupserit de statu. mo. recoletes. l3 Io. & Vicen. teneant griu in. c. dilecta de maio. & obedientia. Hostien. tenet q no gaudeat qn couersus i domo sua manet: ut laic9. ar. de puile. c. 3. §. de cofratrib. S3 si e 9us9 q tradidit se & sua & bitu mutauit audit horas uiuit honeste talis itelligit in totu translatus in foru ecclesie & gaudet imunitate & sic intelligit. c. qsqs. 17. q. 4. & in li. feudo4 de puile. sancto. l. una. ad hoc de puile. ut puilegia. §. h aut. Et p hoc facit ratio quia couers9 no dicit q retinet ppriu. l3 dicat in misterio co uersionis q facit se couersu f3 tan. infra. eo. parochianos. Vid Petru in. c. religiosus de sen. exco. li. 6.

Quid si un9 pcutit unu de tertio ordine beati Francisci. Vid supra. §. 36. 2

Quero an mandans occidi clericu & mories an reuocatione3 mandati incurrat ia mortu9 excoicatioe3 qn nuci9 mandatu3 exeqt. Vide Ric. i. 4. di. 18. ar. 5. q. 4. 3

Qualit intelligat enormis iniectio. uide ibide. ar. i3. q. i. 4

De ipedietib officia uisitatoru monialiu. §. 43.

Circa hanc excoicatione. s. de ipedietib officiu uisitatorum monialiu seu canonica4. i. ea4 q uiuut sicut canoici seculares.

Quero a dbeat pcedre moitio ipedimetu uel eq. ut sit loc9 huic pne. Rnd3 glo. q p9 reqrit q qs ipediat officiu: din q fiat monitio qua facta nisi tales ipedietes desistet icurrt excoicatoe3: sec9 si monitio pcedat ipedimtu. i

Quero an sufficiat moitio generat. s. q null9 ipediat uisitatores. An reqrat pticularis & spalis noiati. s. amonem9 te tale ne ipedias officiu nostru glo. non determinat. Genge. tenet q sufficit generalis monitio. 2

De doctoribus q sciẽter docet illos q dimiserut habitu sue religionis. §. 44.

c Irca hāc excoīcatōnem.ſ.de doctorib⁹ q ſcient docēt illos religioſos q dimiſerīt habitū ſue religionis. Idē dicit eē glo. & Pe.de an. Si doctor legat ſcholari q nō dimiſit habitū.ſ.ꝙ ipē doctō ē excoīcat⁹.qa participat ī crimīe pp qd ſcholaris ē excoīcatus.ut in.c.nup.&.c.ſi cōcubine de ſen.excō. Addit ipſe Petrus pulchrā diſtictionē poſt Lappū.qa aut religioſ⁹ ingredit̄ ſtudiū cā audiendi leges uł phiſicā aut theologiā uł canones ſiue aliā ſciā nō ꝓhibitā. Primo caſu ſi ñ reuertat̄ infra duos mēſes:ſ3 Inno.uł audiat ſemel tm̄ īfra duos mēſes ſm Hoſti.p.c.fi.§.ue4.extra ne cle.uł mo.excoīcat⁹ ē ipſo facto tā ipſe religioſus ꝙ ipſe doctor ſciēt ei participās. Hoc uerū ēt ſi hītū nō dimittat. Et iō ſubaudi ad textū dum dicit habitu ſuo dimiſſo maxīe.& hoc q̄ ad leges & phiſicā ſecūdū Archi.ēt ſi d̄ licētia ſui plati ipās audiat ſ eo.c.nō magnope. &.c.ſup Specu. In ſo caſu dicas ꝙ ſi uadit de licētia ſui plati & portat habitū cla4 ꝙ nō incurrit aliquā penā. Si aūt uadit ſine licētia uł ēt cū licētia & habitū nō portet ipo fcō īcurīt excoīcatōis ſētētiā ut hic. Similit̄ doctor q ei ſcienter partici pat in crimīe ex q̄ admittit eū ſcient nō deferentē habitum. Ītē nota ſm glo.ꝙ officium doctōis ē ſcholarē expellere de ſcholis.

i Quid ſi monachus h3 domū iux ſcholas & ſtando ī ea poteſt audire lectionē & doctor ſcit & legit:an doctō ſit excoīcat⁹. Rñdet glo.ꝙ ñ.qa ñ poſſet ꝓhibere qn ī domo ꝓpa moraret̄

2 Quid ſi talis monachus non uult exire ſcholas. an poſſit ui expelli. Rñdet glo.ꝙ nō.qa ēt excoīcat⁹ gaudet ꝑuilegio:ut eū ꝑcutiēs īcidat excoīcationē ſm ꝙ notat Io.B.17.q.4.ſi qs deinceps.& de ſen.exco.c.ꝯtingit.

3 Quid ſi nō pōt expelli. Rñdet glo.ꝙ doctor deb3 exire ſcho las ſicut dicim⁹ qñ excoīcatus intrat eccleſiā.ut notat̄.ii.q.3. ſicut & de ſen.exco.nup.

De ꝯhētib⁹ mr̄imoniū ī gradu ꝯſāguinitatis.§.4ſ.

irca hunc

c Irca hanc excoĩcationẽ.s.de cõtrahẽtib9 matrimoniũ ĩ gradu
9sãguinitatꝭ & affinitatis ꝓhibitꝭ.
Querit glo.qd si ꝯhat qs cũ habẽte maritũ uł cũ iudea uł cũ pagana uł cũ cognata spũali uł legali uł ꝯ ĩpedimẽtũ publice honestatꝭ.Rñdet glo.ꝙ lꝫ nõ teneat matrimoniũ tñ ñ incidit excoĩcatõeꝫ.qa ĩ istis casib9 nõ ẽ expssa. i
Quid si qs ꝯhat ĩfra grad9 9sãguinitatꝭ uł affinitatꝭ cũ dispẽ/satiõe pape.Rñdꝫ glo.ꝙ nõ ẽ loc9 huic pene:đ q̃ dispẽsatiõe notaẽ de resti.spon.c.lr̃as ĩ prĩci.& de statu.mo.cũ ad mona/steriũ.& p Io.an.de uoto.c.i. 2
Itẽ nota de eo ꝙ textus dicit sciẽter ꝙ si qs ꝯheret ignorãter .s.ignorantia facti ꝓbabili & nõ affectata .puta qa nesciebat talem eẽ suã affinẽ uł 9sãguineã ñ ẽ excoĩcatus. 3
Sꝫ qd si ignorabãt ius nescientes usꝫ ad q̊tũ gradũ 9sãguiĩtatꝭ uł affinitatꝭ extẽderet ꝓhibitio iuris:tñ bñ sciebãt ĩ q̃ gradu erant.Rñdꝫ glo.ꝙ incidũt excoĩcatõeꝫ:qa ignorãtia facti & nõ iuris excusat. 4
Sꝫ qd si sol9 unus cõtrahentium scienter ꝯxit sciẽs se esse in gradu ꝓhibito. Rñdꝫ glo.ꝙ ille sol9 ligat. 5
Sꝫ qd si ignorãter a pncipio cõtraxit.sed postea superuenit sibi scĩa & tñ cohabitauit cũ 9sãguĩea quã accepit.Rñdꝫ glo. ꝙ nõ est excoĩcat9.qa hec 9stitutio nõ punit cohabitationeꝫ uł ĩcestũ:sꝫ solũ ꝯtũ matrimonii sicut dicim9 in simili ꝙ q ignoranter eligit ĩdignũ licet postea sciat nõ ĩcurrit penam 9silii positã ĩ.c.cũ ĩ cunctis de elec.cũ in hoc põderet initiuꝫ. ut in.c.duduꝫ eo.ti.& ꝓbaẽ hoc ex eo ꝙ sine iudicio ecclesie ab illa diuertere ñ posset de diuor.c. porro.Fateor tamen ꝙ peccat cognoscendo de sen.ex.ĩqsitioni. 6
Quid si cõtraxi cũ ea quã credebã cõsãguineã affinẽ uł mo/nialẽ.sꝫ ĩ ueritate ñ erat.glo.remittit ad notata de sen.exco. .c.si uero.&.c.ĩaudiẽtia. 7

De his q p ui ul metu extoq̃nt absolõem ab excõmuĩcatione. §. 46.

c Irca hanc excoĩcatõez. s. de his q p uĩ ul metũ extorquent absolutõez ab excoĩcatõe.

i Querit glo. quid si ĩiusta erat excoĩcatio. Rñdz idẽ. s. q excõmunicatus est. qa humiliter debz petere absolutõez ñ p metũ cõpellere. qa sẽtẽtia pastoris siue iusta siue iniusta timẽda est .ii. q. 3. c. i.

2 Quero de q̃ suspẽsione hic loqt. Rñdet glo. indistĩcte si quis cõpellat ul extorqueat absolutõez ul reuocationẽ suspẽsiõis siue ab officio siue a beneficio siue ab ingressu ecclesie est excõmunicatus.

3 Quid si excoĩcatio est p metũ extorta. i. q qs cõpulit iudicez ut aliquẽ excoĩcaret. Rñdz glo. q ualet excoĩcatio. ii. q. 3. q̃tuõ. põt tñ per exceptionẽ elidi. ut ibi notat. ar. de fur. interdũ.

4 Quid si qs ĩtulit metũ tñ iudex pp h absoluere noluit. Rñdz glo. q talis inferens nõ ẽ excoĩcat9.

5 Quid si nõ excoĩcat9 intulit metũ: sz alius. Rñdz glo. q ĩferẽs excoĩcatus erit.

6 Sed nunqd in predicto casu ipe excoĩcat9 suspẽs9 ul ĩtdicũs incurrit hac penã si alius p eo ul eius noĩe metũ ĩtulit. Rñdz glo. q sic si mandauit ul eius noĩe factũ ratũ habuit de. elec. .c. sciant de sen. ex. cũ qs.

7 Quid si absolutor q p metũ absoluerat postea ratũ habuit id qd p metũ fecerat. Rñdet glo. q nihilomin9 sũt excõmuĩcati metũ ĩferentes. qa textus dicit q ẽ nulla.

8 Sed qd si qs nõ ĩferat metũ ĩ corpore: sz p penam amissiõis rez cõpellat absolui. Rñdet glo. q ẽ excoiçat9.

9 Sz qd si cõpulit p uanũ metũ de q̃ timere nõ debuit: nũqd hz locũ hec pena. Rñdet glo. q nõ. qa talis met9 nõ inducit restitutionẽ nec proprie appellatur metus. ff. q met9 cã. l. metũ. &. l. se. &. l. nec tiorẽ. Ille ergo met9 q putat iust9 ad reuocãdũ

ea que p illd fiūt facit icurrere excoicationē:ali9 uō nō.
Sed qs dicit iustus met9. Rūdet Pe.de an.ꝙ metus mortis io
uł cruciat9 corporis & talis q possit cadere ī cōstātē uiꝝ qđ arbitrio iudicis relinqt:ut nota.C. ꝙ metus cā.l.iterpositas. & s̄ eo.c.cū dilectus ū glo. Aliis modis cōsiderat iustū metuꝫ ad recisionē actus. Addit idē Pe.distiguendo. Tu dic latius. nā qñꝫ uult rescindere qđ gestū ē p metū ex edicto pretoris & tūc reqrit met9 de q̊ p̄dixi stati. Quādoq̧ qs uult rescīdre a sñia uł m̄te edicti:tūc sufficit si ī psonā filii uł cōiūcti īferat .l.isti qdē.ff.ꝙ met9 cā. Quādoq̧ quis uult rescīdere p officiū iudicis.& tūc sufficit met9 uerecūdie:lꝫ ibi nō sit mōtꝭ piculuꝫ uł cruciat9 cōporis.l.fi.§.fi.ff.eo. Aliquādo īfert met9 alicui futuri euentus.ut in medico q cā extorquēdi pecuīaꝫ morbuꝫ leuē aggrauat.& tūc rescīdit officio iudicis.l.medic9 đ uariis extraor.cogni. Quādoq̧ infert met9 cā maioritatꝭ & obedīētie.& hoc dupliciter:nā quedā ē maioritas absꝫ publica potestate.ut maioritas que habet a marito ī uxorē.& tūc rescīdit officio iudicis.l.i.§.honorāde.ff.qꝝ reꝝ actio nō dat.&.l.fi. .ff.đ furtis. Quedā ē maioritas cū publica potāte cui9 timōe aliqd gerit:& tunc rescīdit cōditione ex lege.ut.C. eodeꝫ li. si p ip̄ssionē.

Quero quomō cognoscet utruꝫ metu publice potātis aliqd gerit. Dic hoc iudicis ābitrio reliquēdū ē pōderatꝭ circūstātiis an cōsueuit esse tribilis & similia.ut notat Bar.ī.l.de pupillo §.si qs ipi p̄tori de oper.no.nūcia. ii

Quero an metus cōminate excōicationis sit cēsendus iust9. i2
Dic ut notat Io.an.dicto.c.cū dilectus.

Itē nota secūdū Petrū ꝙ sicut reqrit metus q possit cadere ī i3
cōstātē uirū ad recessionē actus:ita reqrit dolus q potuerit cadere ī prudentissimū. Si quis ergo īducitur fatuitate ad actū gerēdū ex hoc non pōt p̄tēdere se deceptuꝫ dolo:qa fatuitas que ē similis late culpe cū dolo altius cōpēsat.

c Irca banc excoīcatōeꝫ.s.de ꝯpellentibus celebrari in loco interdicto.

1 Quero qa textus dicit ꝙ grauis q̄rela ad papā ꝑuenit ꝙ dn̄i tēporales cogūt celebrare in loco īterdicto. Quid ergo si sūt epi uel ecclesiaꝝ ꝓlati. Rn̄det glo.idē.s.ꝙ sūt excoīcati.

2 Quero bic dicit ꝙ cogūt celebrari ī loco īterdicto d̄ q̊ interdicto hic loqt̄. Rn̄dꝫ ꝙ de īt̄dicto a iure uel ab hoīe.

3 Quid si ē occultū ꝙ loc⁹ sit interdict⁹:tn̄ cleric⁹ scit:an tn̄eat̄ ꝯuare licet nō sit publicatū. Rn̄det glo.ꝙ sic.& idē tenet. Arcbi.de sen.ex.is q.li.6.qd̄ ueꝝ intelligit Vīcen.ū factū ꝑꝑ qd̄ esset interdictus loc⁹ eēt occultū.sec⁹ ū factuꝫ esset publicuꝫ lꝫ nesciret̄ ꝙ esset loc⁹ īt̄dictus.unde glo.dicit ꝙ eēt necesse ꝙ fieret una ꝯstitutio ꝓ salute aīaꝝ q̄ ꝓuideret̄ ꝙ clerici non tenerent̄ ad obꝯuationē īterdicti lati a iure nisi ꝑ⁹ fieret illoꝝ declaratio seu publicatio.

4 Quero qd si ꝓhibeāt excoīcatos exire nō a missa:sꝫ ab aliis diuinis officiis. Rn̄dꝫ glo.ꝙ nō ē loc⁹ huic pene.

5 Quero qa excoīcat illos q ꝓhibent ne excoīcati moniti exeāt de qua monitōe loqt̄:an generali uł speciali. Rn̄dꝫ glo.ꝙ sufficit generalis monitio.ut postq̄ facta ē ꝓhibētes sit excoīcati:sed q̊ ad excoīcatos uł interdictos nō exeuntes reqrit̄ ꝙ noīati sit moniti ut exeāt: q si postea remanēt sūt excoīcati.

6 Quero qa hic dicit text⁹ ꝙ ad papā grauis querela deuenit ꝙ qdā cogūt celebrari tp̄r interdicti nedū ī locorū suorū capellis:sꝫ in collegiatꝭ ecclesiis. Quero qd si faciūt celebrari ī suis oratoriis qb⁹ ex sp̄ali licētia tales potentes cā īanis gł'ie potius q̄ deuotionis faciūt ī aliq̊ domus sue angulo celebrari an sit loc⁹ huic pene. Rn̄dꝫ Lan.ꝙ nō.

7 Quero an tp̄r īterdicti possint cāpane pulsari ꝑꝑ ꝓdicatōeꝫ uł gratia capituli cōgregādi. Rn̄det Lan.ꝙ sic dū mō nō fiat in fraudem.

Itē nota hic ꝙ publice excōicati & īterdicti si mo͛tui ñ exeūt 8
cū diuina celebrant incidūt aliā excōicatōeꝫ:& sic excōicatus
pōt iterū excōicari.
Sꝫ an ligatus pluribꝫ sñiis possit una absolutōe absolui. Disti 9
guit Lan. ꝙ aut q est excōicatus ab uno aut a pluribꝫ. Primo
casu aut una sñia aut plꝛibꝫ:si una aut pp unā cāꝫ aut pp plꝛes:
si pp unā cāꝫ tūc sufficit una absolutio ꝓ oībꝫ:si pp plꝛes cās
tūc aut cōstat ꝙ pp quālibꝫ ītēdebat singulas ferre sententias
aut pp simul oēs causas:aut dubiū ē. Primo casu erunt necīe
tot absolutiones q̊t fuerūt sñie. In ꝯo sufficit una absolutio:tñ
oēs cause exp̄mende sūt in ea :alias ñ sufficit:Si pluribꝫ sñiis
tūc erūt necessarie plures absolutiones.ff.de oper.no.nō.l.
pupillo. Si aūt unā intēdebat ferre sñiaꝫ sic dicendo excōico
anathematizo te tūc sufficit una absolutio.de iudeis.c.ad libe
randā.ff.de accept.l.pluribꝫ. Si aūt a plꝛibꝫ iudicibꝫ si omnes
hēnt unā iurisdictionē ualet absolutio & una ab uno eorū.dū
tñ hēat potestatē ab aliis.ff.de of.dele.l.cāꝫ. Aut hēnt distic/
tas iurisdictiones.& tūc tot reqrūt absolutiōes q̊t iurisdictōes
& excōicatōes.ex̄ de sen.ex.c.officii:& dicet ordinario sū ex/
coīcatꝰ a uobis & ab aliis cū fuero absolutus a uobis postea
petā ab aliis. De h̄ ēt uide Ric.ī.4.di.18.ar.10.q.3.

De sepeliētibꝫ hereticos. §.48.

c Irca hāc excōicationē.s.de sepelientibꝫ hereticos & ce.nō
ꝙ absolui nō pñt nisi ꝓpriis manibꝫ exhumauerīt & locꝰ
debꝫ carere ꝑpetua sepultā.

De grauantibꝫ electores & ꝙ noluerint
eligere eos ꝓ quibus rogati sunt. § .49.

c Irca hanc excōicationē.s.de his q grauant electores eo ꝙ
noluerīt eligere eos ꝓ qbꝫ rogati sūt.
Querit glo.qd si sint episcopi q h̄ faciāt. Rñdꝫ ꝙ sūt excom/ 1
municati.
Quero qa textꝰ hic dīc ꝙ q grauāt cl͛icos ul͛ ꝑsōas eccl͛iasticas 2

qa noluerūt eligere eos ꝑ qb rogati sunt que dicunt̄ ꝑsone ecclesiastice. Rn̄det glo. cōuersi tēplarii lʒ n̄ sit clerici.

3 Quero hic dicit̄ q grauāt clericos uł alias ꝑsonas eccłiasticas ad q̊s in aliqb monasteriis ecclesiis aut aliis piis locis spectat electio: ad q̊s ergo spectat electio de iure coī. Rn̄det glo. ꝙ in collegiata ecclesia spectat ad collegiū electio de iure pa. c. nobis. 16. q. ul. ꝯgregatio. Et si n̄ ē collegiū spectat ad patronū. ut in. c. postulasti de iure pa. Et hoc de iure coī nisi aliud īducat̄ de ꝯsuetudie. ut in. c. cū ecclesia de cā possessiōis: si aūt nō esset collegiū uel patron⁹ ꝑ dyocesanū hab ordinari. 10. q. i. regēda. 16. q. 7. oēs basilice. Et hec uera quo ad electōeʒ ꝑlati. De iferiorib bn̄ficiis notat̄. ex̄ de elec. c. cū eccłia uultana.

4 Querit glo. an ꝑces īducāt symoniā. Dic ut octaua. q. 2. ī sū. 7. q. i. Moyses de eta. & quali. tuā.

5 Itē nota ꝙ hic dicit̄ ꝙ grauantes electores uł ꝯsāguineos casū specialē ī q̊ ꝑcutiens laicū ē excoīcat⁹ ipso iure ad idē de sē. ex. c. qcūqꝫ & de īmuni. eccle. qm̄.

6 Quero an grauantes eos q noluerūt ꝑstare illū ꝑ q̊ rogati erant: sint excoīcati. Rn̄det glo. ꝙ sic fauore ecclesiaꝝ. Idē dicit ī nouella de ꝯfirmāte & postulante infra eo. si postq̄ ī fi. & qd̄ notat̄ s̄ eo. ī causis.

De mittētib cardinalib ī cōclaui positis grā electionis pape nūciū uel epistolā. §. 50.

Circa hāc excōicationē. s. de his q cardinalib ī cōclaui positis gratia electiōis pape mittūt nūciū uł epistolā uł oib uł alicui eoꝝ. & d̄ loquēte secū secrete ſm. glo. ē episcopalis qa papa nō sibi reſuauit

De rectoīb ciuitatū ī qb fueīt celebrāda electio pape q nō faciūt ſuari dictā cōstitutōeʒ. §. 51.

Circa hanc excoīcatōem. s. de rectorib ciuitatū in qb fueīt celebrāda electio romani pontificis q nō faciūt ſuari dictam constitutionem.

Nō ꝙ qñ mōiť roman⁹ pōtifex ſtatī audito romāi pōtificis obitu rector ciuitatis ī qua deb; fieri electio corā clero & populo uniuerſo ciuitatꝭ ad hoc ſpecialiter cōuocādis dꝫ pſtare corporale iuramtū ꝙ totū ordinē illius ꝯſtitutōis diligenter obſeruabit. 1

Itē nota penas quas incurrit ſi nō facit diligēter obſuari aut ſi fraudē cōmittat. Primo ē excoīcatus ipſo facto. Secūdo eſt ppetuo infamis. Tertio nō pōt hr̄e aliquā dignitatē nec aliqd publicū officiū. Quarto feudis & bonis ceteris q̄ ab eadē romana eccleſia tenet uł ab aliis eccleſiis ipſo facto ē priuat⁹ & reuertunť ad ipſas eccleſias cū pleno iure de eis diſponēdi qcqd placet eccleſiarū p̄latis. Quito ꝙ ipſa ciuitas in q̄ dicta electio fieri debebat ſit ipſo facto īťdicta. Sexto ꝙ pōtificali careat dignitate. 2

Itē nota ꝙ diſtricte precipiť patriarchis archiepiſcopis epis & aliaꝝ eccleſiaꝝ p̄latis & p̄dicatorib;: ut exhortenť clerū & populū ad orandū ꝓ electione pape & ꝓut circūſtātie pēſād ſuaſerīt ieiunia īdicant. 3

Quero q̄ ſūt illa q̄ obſeruari debent poſt mortē ſūmi pōtificis ad que obſuari faciēda teneť dñs ciuitatꝭ ī q̄ moriť papa. Rn̄deo plura. Primo ꝙ ſi papa moriť in ciuitate ī qua cū ſua curia reſidebat cardinales q fuerīt in ciuitate ipſa preſentes teneanť expectare abſentes p. io. dies tm̄: qb; elapſis ſiue abſentes uenerīt ſiue nō: ex tūc oēs cōueniant in palatio in quo idē pōtifex habitauit cōtēti ſiguli uno ſuitore clerico uł laico ꝓut elegerīt. Illi aūt q manifeſta neceſſitate cogūť pn̄t duos habere ſuitores ꝓut elegerīt ſiue clericos ſiue laicos. Secūdo ꝙ in eodē palatio unū conclaue nullo ītermedio pariete ſeu alio uelamine puta cortinarū oēs habitēt ī cōmuni. Tertio ꝙ dictū cōclaue ita claudať ex oī parte ꝙ null⁹ illď ītrare ualeat uel exire niſi ꝙ relinquať aditus ad ſecretā camerā ꝓ neceſſitatib; ipſorū cardinaliū corporalib;: puta ꝓ ſupfluo pōdere 4

deponendo ſm Pe.C.de teſta.l.antiqtas. Quarto q̄ nullus poſſit ad eos accedere ul' ſecrete loq & ipi cardīales nō dbēt tales audire niſi aliqs uellet loq aliqd de his q̄ ptinēt ad electionē:puta ſi eſſet aduocatus iuriſperit⁹ religioſus ul' tabellio ſm glo.q de uolūtate oīum cardinaliū ibi p̄ſentiū uocaretur. Quīto q̄ nulli liceat cardinalib⁹ mittere nunciū ul' ſcripturā ul' ſecrete loq:alias ipo facto ſn̄iaȝ excoīcatōis īcurrit. Sexto q̄ in cōclaui p̄dicto una feneſtra cōpetēs dimittat̄ p quā ipis cardinalib⁹ ad uictū neceſſaria poſſint cōmode miſtrari.ꝯpetens dico ſm glo.ita q̄ p eā ītrare ul' exire null⁹ poſſit. Septimo q̄ ſi īfra tres dies poſtq̄ ꝯclaue dicti cardīales ītrauerīt nō fuerit facta electio pape p ſpaciū quinq3 dierū īmediate ſequētiū tā ī prādio q̄ ī cena nō habeat niſi ferculū. Octauo q̄ ſi poſt iſtos quiq3 dies adhuc nō fuerit facta electio.tunc tantū miniſtret̄ eis panis & uinū & aq̄ donec ſit facta electō. Nono q̄ pendēte dicta electione cardīales nihil poſſit pcipe lucri de camera pape nec aliud lucrū ūdecūq3 ꝓueniēs ipſi eccleſie:ſ3 ille cui cōmiſſa eſt cuſtodia camere pape debet oīa lucra ſuare futuro pōtifici. Decimo q̄ ſi aliqd lucri d̄ camera pape pendente electiōe pcipiat ex tūc ſūt ſuſpēſi a pceptōe reddituū ſuoꝝ bn̄ficioꝝ q̄uſ3 hui⁹mōi lucra reſtituat. Vndcīo q̄ cardinales nō debēt ſe interī de alio negocio īpedire niſi forte ſupueniat adeo urgēs neceſſitas q̄ oporteret ꝓuidere de defēdēdo aliquā terrā ipſius eccleſie ul' niſi eueniret aliud tā euidēs & tā graue piculū q̄ oēs cardinales ꝯcōdit̄ iudicarēt ꝓuidēdū eſſe. Duodecīo q̄ ſi aliqs cardinaliū dictū cōclaue n̄ ītraueīt īfra.io.dies aut poſtq̄ ītraueīt abſq3 manifeſta cauſa īfirmitatis exieīt.tūc nō poſſit ulterius ad electionē admitti. Tertiodecīo q̄ ſi aliqs ex cardinalib⁹ infirmaret̄ pōt ſine eo ad electioneȝ p alios ꝓcedi & ceſſante īfirmitate d3 admitti. Quartodecīo q̄ ſi cardinales abſentes īfra terminū.io.dierū ſuperuenerīt anq̄ electio facta ſit ītus admittāt̄ ad electioneȝ

faciedã cũ moderaĩne ꝯuiẽtiũ & cuꝫ clauꝯa cibo & potu ſicut pdictũ ẽ. Quĩtodecio ꝙ ſi papa morit̃ ĩ coĩtatu ſiue ĩ t̃ritorio illius ciuitatis ĩ qua erat cum ſua curia: tũc cãdĩales ĩ dicta ciuitate debẽt cõueĩre ꝑ electione faciẽda niſi forte eſſet ĩtdicta uel rebellis romane eccleſie quo caſu ĩ alia uiciniori cõueniãt que nõ ſit rebellis uł ĩtdicta cũ clauſura & aliis modis ſupradictis. Item nota ꝙ conſtitutio ſimilis fuit facta p Celeſtinum: ſꝫ fuit reuocata p Adrianũ ſine cõſenſu cõcilii qđ facere potuit papa đ plenitudine poteſtatis cuꝫ ſit ſup oĩa conſilia. ex̃ de electionibꝫ. c. ſignificaſti. quã Gre. cõfirmauit ꝯm glo. Item nota ꝯm glo. ꝙ ẽ ſpeciale ĩ electione pape ꝙ cardĩales abſẽtes non citant̃ ſꝫ expectant̃ p decẽ dies: ſecus ĩ aliis electionibus. 5.

Sed pone ꝙ cardinales qdã ſũt abſentes: & ita remoti ꝙ nullo modo poſſẽt uenire infra decẽ dies ad locũ ubi debet electio celebrari: nũqd potunt preſẽtes ſtatĩ ad electionẽ procedere uł ante lapſũ ſpaciũ horũ decẽ dieꝝ. Rñdet glo. ꝙ non. nam poſſet eſſe ꝙ abſẽtes audiẽtes đ ĩfirĩtate pape uł alia cã ueĩre ceperãt ante mortẽ: ita ꝙ ĩfra decẽ dies a morte erũt ĩ loco. 6

Itẽ pone ꝙ aliqs cardinalis ñ debito tpr expectatꝰ uult agere de cõtẽptu utrũ poſſit. Rñdet glo. ꝙ ñ ſi electio facta fuit ab oĩbꝫ aliis uł a duabꝫ ptibꝫ eo nõ computato. 7

Quero hic dr̃ ꝙ p̃ſẽtes tñeãt̃ expectãe abſẽtes ꝑ. io. dies qbꝫ elapſis oms̃ p̃ſẽtes đbẽt ĩgredi ad electionẽ. Quid ergo ſi iſti p̃ſẽtes eſſent pauciores q̃ tertia ps? Rñdet glo. ꝙ poſſunt eligere. nã illud qđ dicit̃ ꝙ ſi electꝰ a paucioribꝫ q̃ a duabꝫ ptibꝫ cardinaliũ geĩt ſe ꝑ papa ſit excõmuĩcatꝰ. ut ĩ. c. licet đ elec. ĩtelligit̃ duabꝫ ptibꝫ. ſ. p̃ſẽtiũ. 8

Quero que ſit neceſſitas qua cardinalis poſſit habere duos ꝯuitores ĩ cõclaui. Rñdet glo. puta qa podagras habet ita ꝙ neceſſe hꝫ p duos ꝯuitões ſuſtẽtari uł põtari uł alia ſimili cã. 9

Quid ſi cardinalis pp ĩfirmitateꝫ nolẽs ĩcluſus ſtare renũciat 10

uoci ſue:nūqd ualet renūciatio:& nūqd rediēs admittet̄.Rn̄dʒ glo.ſm Hoſtien.cui hoc de facto cōtigit ꝙ penitēs & rediēs admittēdus eſt:de his tn̄ que medio tp̄r facta ſunt cōqueri n̄ poteſt.

11 Quero pone ꝙ abſēs cardinalis uenit poſt diē octauū poſt diē īcluſe uł a die īcluſe:ita ꝙ cardinales īcluſi tūc non habēt niſi uinum & aquā & panē ut dictū eſt:nūqd iſte ſupueniens ſtatī cōpellit̄ ſuſcipe ipoꝝ uitā.Rn̄det glo.ꝙ ſic licet non fu/erit ī culpa:qa ſepe ſine culpa qs punit ex cauſa de re.iu.ſine culpa.

12 Quid ſi papa morit̄ ī mari ubi debēt cōuenire cādinales ad electionē. Rn̄det glo.ꝙ dbēt cōuenire ī ciuitate p quam loc⁹ ille maris diſtiguit:puta ſi uocat̄ mare piſanū debēt cōueīre piſis:ſi autē nō diſtiguit̄ p aliquam ciuitatē debēt conuenire uiciniori.

13 Quid ſi electio pape ſit facta ī ciuitate īterdicta. Rn̄det glo. ꝙ ualet.

14 Itē nota ſm glo. ꝙ cardinales tenēt̄ eligere idoneū:licet dica mus ꝙ nulla exceptio admittit̄ ꝯ electū a duabꝫ partibꝫ ut ſu pra eodem.c.licet.

15 Quid ergo ſi laicū illitteratū eligāt.glo.remittit ad notata ī .c.ſi qs pecuīa.79.

16 Itē nota cautelaʒ adhibēdam circa cōclaue ſm Pe.ut habeat unū acceſſū & nullū mediuʒ paīetē ſiue uelamen.Meliorē ca utelā adhibet iuriſcōſult⁹ cum mulierē dicētem ſe p̄gnātem tp̄r ptus iubet ī cōclaue poni & caute cuſtodiri ne ſupponat̄ pt⁹ quē p̊ſtea ſe pepiſſe dicat:ut ſic mariti cōſāguineos a ſuc/ceſſione excludat.l.i.§.de iſpiciēdo.ff.de nō iſpiciēdo:unde nota poſſe cōmitti fraudē pp uelamē mediū:qd facit ad que/ſtionē:ꝙ ſi īter teſtes & atteſtatorē ē cōtina ī medio ita ꝙ au diūt uocē eius:ſʒ non uident ꝙ non ualet teſtamtū nec depo/ſitio teſtiū deponentiū de auditu & non đ uiſu.ut notat Ci.ī

.l.si n̄ speciali.C.de testamētis & p Bar.i.l.sūma. §.idē labeo.
.ff.de aqua pluuia.arcēda.

De his q uocāt ad dirigēdas moīales ī electioīb9.§.52.

Irca hāc excōicationē.s.de his q uocant ad dirigēdas moīales ī electionib9 ab eis faciēdis:nisi abstineāt ab his p que ītēr eas posset ī ipis electionib9 oriri discordia uł orta nutriri.

Quero q sunt isti q possūt īcidere hāc excōicationē.Rn̄det glo.puta religiosi cōsiliarii aduocati discreti uiri q uocant ad dirigēdas moniales circa modū electionis ab ipis faciende. 1

S3 quero qa hic dicit hi qd si uocarent mulieres religiose uel alie discrete an si cōtrafacerēt īciderēt excōicationem.Rn̄det glo.q sic. 2

Itē nota q hec pena habet locū nedū ī his qui uocant ad dirigēdas moniales regula4 approbata4 ī ea4 electionib9 faciēdis:s3 ēt ī his q uocāt ad dirigēdas illas que n̄ renūciāt propriis nec faciūt pfessionē regularē ī una d regulis approbat4 s3 uiuūt sicut canoīci seculares in secularib9 ecclesiis nisi abstineant a pdictis. 3

De electorib9 & electis ad regimē urbis rome cōtra .c.fūdamēta.§.53.

Irca hāc excōicationē.s.de electorib9 & electis ad regimē urbis rome cōtra.c.fundamēta de elec.li.6.

Nota q ī pncipio dicti capituli usq ad.§.pīde. ponit ratio quare facta fuit hec cōstitutio & excōicatio.s.q null9 notabilis peminētie potestatis & dignitatis eligatur ī senatore3.s. ne cū sua potentia possit sibi dictā urbē usurpare:& subiugare ecclesiā & romanū pōtificē:sicut fecit Coradin9 q d ueneno/sa radice Frederici quōdā romani īperatoris colubri tōtuosi iusto ecclesie iudicio reprobati prodiisse uidbat ī regulū:qui q ad exterminiū romane ecclesie manifestis iudiciis unaa cū suis fautorib9 aspirabat.Secūdo statuit q nullus īferioris dignitatis a pdictis eligat ultra ānū ī senatorē ne habeat causā 1

acqredi i ea potetiā & pncipatū quo uelit postea sibi ei⁹ do/
miniū subiugare.

2 Nota ēt penas qa Primo electio est nulla. Secūdo incurrunt excōicationē tā electores q̄ electi cū dantib⁹ eis ausiliuȝ cōsi/liū ul̄ fauorē. Tertio q̄ si tales electi se imisceāt ul̄ cōsētiant electioni sūt puati unaa cū suis posteris oib⁹ feudis puilegiis libertatibus imunitatib⁹ gratiis & honorib⁹ que tenēt ab ec/clesia romana ul̄ ab aliis eccl̄iis & reuertāt ad ipas ecclesias a qb⁹ tn̄bāt. Quāto q̄ oīa facta ab istis i dicto officio sit nulla. Quinto q̄ iudices & tabelliones q auctoritateȝ tali electioni iterposuerit ul̄ istrumēta cōfecerit: sint puati dignitate & of/ficio suo. Sexto q̄ nō pn̄t absolui a dicta excōicatione nisi p romanū pontificē ul̄ de eius licētia speciali.

3 Itē nota q̄ ciues romani possūt esse senatores ul̄ patricii ur/bis rome: dūmodo nō ultra annū: ēt si fuerit fratres ul̄ nepo/tes ul̄ filii dictoꝝ pncipū uel ēt si habuerit dignitatē uel titu/lū comitatus baronie ul̄ alterius tituli: dūmodo dicta potētia sit ex t̄ritoriū rome nisi esset multū notabilis & excellēs po/tētia ad quam ratio huius cōstitutionis possit merito extēdi.

De magistris & scholarib⁹ bononiēsib⁹ cōdu/cētib⁹ hospitia ante tp̄s. §. 54.

c Irca hanc excoīcationeȝ de magistris & scholarib⁹ bonoīe q ante tēpus cōductionis cōducūt alioꝝ magistroꝝ uel scho/larium hospitia sine ipoꝝ cōsēsu.

i Quero an locatores icidāt excōicationē qa solū uidet̄ dicere d̄ cōducētib⁹. Rn̄det An. de bu. q̄ doctōes cōit̄ tenēt q̄ ligēt̄. quia pticipant i delicto, p q̄ cōductor ē excōicat⁹ qa iste nō cōduceret nisi locaret̄. unde p regulam. c. si cōcubine. ē excōi/catus locator. Sȝ uidet̄ q̄ hec constitutio contineat iniquita/tem: si non est licitum interpellare locatorem ut locet ante tp̄s finitū iam erit aperta uia ad eludendum locatoreȝ. quia si expectabit tp̄s poterit esse q̄ recedet ille qui ibi habitat &

tunc si remanebit uacua Dicit Io.an.imaginandũ esse ꝙ erat certum tempus in medio locationis quod erat determinatū ſm consuetudinem ad ĩterpellandum locatões:ut hic in bononia in medio augusti:modo ante istud tẽpus locationis faciende: non dico facte non erat licitum ĩterpellare post hoc tẽpus:sic & hoc uoluit hec decretalis.

Quero an hec constitutio astringat locatorem ad locandum ſo anno.Rñdet An.de bu.ſm Hostien.ꝙ nõ:dũmodo locet elapso tẽpore cõductionis ſm ꝙ declarat Io.an. aut facere ñ potest sine consensu inquilini .hec autem cõstitutio nihil dicit de necessitate locandi in ſo anno.Dicit tamẽ Gofredus ꝙ si nouus inqlinus uult ꝓ eodem ꝑcio quo antiquus est ꝑferẽdus ãtiqu⁹: sicut dicim⁹ ĩ locatione ꝑdioꝝ fiscaliũ. An .đ bu. dicit ꝙ hoc de iure non est determinatum ꝙ quis cogatur locare ĩ ſo anno saluo ꝙ̃ ĩ ꝑdiis fiscalibꝫ. Est tamẽ uerum ꝙ ex quadam urbanitate poti⁹ deberet antiquo ꝙ̃ nouo locare & quasi dicitur facere iniuriam lato sumpto uocabulo:si omisso antiquo locat nouo ꝓ eodem ꝑcio: sicut dicitˢ ĩ emphiteota. ut uotaẗ.l.i.de ꝑuile.credi. 2

Quero an hec cõstitutio in aliis scholaribus sit ſuanda sicut bonoĩe ita ꝙ sit ſuanda generaliter ĩ quolibꝫ studio.Hostiẽ. dicit ꝙ sic.quia alias frustratorie fuissꝫ hic posita.qa suffecisset constitutio legati.Itẽ qa olim erat in suprascriptiõe epo bononie quod est remotum ergo papa uoluit esse cõstitutionem generalem.Item qa eadẽ est ratio.igitur ĩ omnibꝫ debꝫ esse idem ius.l.actio de ꝟbo.obli.& de con.translato .Itẽ ꝙ sit generalis patet qa est clausa ĩ corpore iuris:licet đ bononia loquatur.ut ĩstitutione de iure natura.gen.& ciui.§.sꝫ ꝙ ꝑncipi.Itẽ quia fundata est suꝑ bono publico & cõmuni. Tñ cõiter doctores tenent oppositum.Item dicit Io.an.ꝙ est localis:ut patet ex uerbis ipius constitutionis.& hoc dicit An. de bu.tenendum.s.ꝙ sit localis solum bononie ſuanda & nõ 3

generalis.

4 Quero an sufficiat episcopo bononie facere legi per scholas. Rñdet An. de bu. ꝗ non quia ē cõmunis audientia omnium scholarium: debent ergo ĩ generali congregatione scholariũ publicari de q̃ nihil fit.

5 Quero an hec constitutio sit ferenda uł late sentẽtie. Respõdet An. de bu. ꝗ ē late.

6 Quero an hec cõstitutio extendat̃ ad scriptores. Rñdet An. de bu. ꝗ credit ꝗ non. quia hec constitutio est penalis: ideo non debet extẽdi. Item quia ĩ scriptura appellatione scholaris ñ continet̃ scriptor.

De participante cũ excõicato a papa in diuinis. §. 55.

c Irca hãc excõicationem. s. de participante cum excõicato a papa ĩ diuinis.

1 Nota ꝗ ad hoc ut hanc excõicationẽ ĩcurrat talis participãs quĩꝗ requiruntur ꝓm An. de bu. Primo ꝗ pticipans sit clꝛicus: Secundo ꝗ participans fiat ex certa sciẽtia. Tertio ꝗ spõte. Quarto ꝗ excõicatio sit papalis. Quinto ꝗ excõicatio sit in diuinis. Et ita tenet An. de bu. ꝗ in oĩbus istis concurrentibꝫ pticipans in diuinis sit excõicat⁹: & ideo facit pulchram distĩctionẽ dicẽs. Tu dic ꝗ participans cũ illo q est excõicatus cũ pticipantibꝫ ĩcurrit maiorẽ excõicationem. idez de cõicante ĩ crimine ꝓ quo est excõicat⁹. s. quia ĩcurrit maiorez excõicationẽ. idem de cõmunicante in diuinis omnibus illis qnꝗ cõcurrentibꝫ de quibꝫ predixi que hic ĩ textu enumerãtur. Cõcordat Hostien. Io. tamen tenuit ꝗ cõmunicãs excõmunicato ĩ diuinis non distinguendo ĩter papam & alios ĩcurrat maiorem: secus si cõmunicat ĩ aliis ꝙ̃ ĩ diuinis: puta comedẽdo loquendo dormiẽdo. ita notat̃. ii. q. 3. c. si quis episcopus ĩ concilio. Item nota textum de uerbo ad uerbum ut discernere possis opinionũ diuersitatem qui dicit Significauit nobis & cetera. Veruz clericos q sciẽter & sponte pticipauerũt exõi-

catis a nobis:& ipsos ī officiis receperunt eadē excōmunicationis sententia non dubitam⁹ īuolui quos ēt p absolutiōis beneficio habēdo ad nos uolumus cum litterarum tuarū īsinuatione remitti.Ric.ī.q.di.18.ar.6.q.3.unaa cum Hostien. tenet q̄ scīēter participans ī diuinis cum excōicato a papa nominatim incurrit eandē sententiam.

De pticipante cum excōicato nedum a papa
sz a quocūq̄ ī crimine.§.96.

Irca hanc excōicationē de participāte cum excōmunicato nedū a papa:sed a quocūq̄ ī crimine ppter qđ est excōmunicatus īcurrit excōicationē maiorē.

Nota s̄m An.de bu.ī dicto capitulo si cōcubine.q̄ hoc ītelligitur post latā s̄niaz.s.qñ pticipat excōicato post latā s̄niam: sec⁹ si añ.& h̄ ī excōicatioibus ab hoīe:secus a canone cū iam sit lata sententia tp̄r facte cōstitutionis. 1

Sed quid si pticipat ī locutione oratione dormitione & sil̄ia. Dic q̄ incurrit maiorem.ut ī dicto.c.nuper. 2

Item nota s̄m An.de bu.in dicto.c.nuper.q̄ illud quod dicit q̄ participans excōicato ī crimine dando ei cōsilium auxiliū & cetera.ītelligitur de cōsilio directe dato ad crimen ppter quod agēs est excōicatus:puta datur cōsilium ad clericū verberandum:secus si darēt ī facto p quo talis excōicatus nō fuissz. 3

Item dicit q̄ si ego do tibi auxiliū consilium & fauorez p̄ncipaliter p delicto p quo tu non incurrebas excōmunicationē quāq̄ pp h̄ ī quādā ɔsequētiā đlictuz cōmittas pp qđ īcurras excōicatōnem:ñ pptea ego īcido excōicationez.Exēplū ego p̄sto t̄ auxilium consilium & fauorem ut aggrediaris quēdaz laicum & illum offēdas.tu uadis & illo aggresso nedū laicuz: sed & clericum offēdis.modo quāq̄ tu sis excōicatus:certe ñ ego.quia meum cōsilium directe non ītendebat ad percussionem clerici.Idem esset si darem consilium ut aliquam rem auferres:certe si in ablatione ip̄ius offenderes clericū nō essē

excõmunicat⁹.quia meũ cõsilium non fuit directum ad hoc. & sic patet ꝙ ꝙ̃ ad hoc ut participans criminoso in crimine incidat excõmunicationem:necesse est ꝙ directe participet in illo crimine ex quo cõmittens incurrit excõmunicationẽ. Possunt etiã intelligi predicta ꝓut sentiunt doctores quãdo nõ participatur in crimine damnato sed damnando: ꝙ tũc participans in tali delicto non sit excommunicatus. Exemplum prebeo tibi cõsilium in tali crimine ꝓpter qđ tu cõmittẽs nõ incurris excõmunicationem ipõ iure:sed bene propter tale delictum potes excõmunicari:modo si postmodum excõmuniceris:nunquid ego qui ꝑbeo consilium in predicto crimĩe ero excõmunicatus.certe non.quia auxilium non fuerat ꝑstitum directe super facto damnato ut ĩcurrerẽ excõmunicatio quia reqrit iste textus in.c.nuper.ꝙ.s.factum sit damnatum & non damnandum. Item hic uidetur tenere An.đ bu.& Inno.ꝙ in ista participatione dando cõsilium auxilium & fauorem:non distinguitur an alias esset facturus uel non:quia ꝑm ꝙ dicit glo.non refert an de bono malũ uel đ malo pessimũ quis efficiat.ff.de ser.co.l.1.§.qui igitur.đ hac materia habeẽ in regula iuris.nullus ex cõsilio.li.6. & ibi dicit Io.an.tamen ibi dicit quo ad pene ꝗtitatem placet sibi illa distinctio per ea que habentur in.c.sicut dignum de homicidio. Bar.idem in.l.non.§.si manifesto.ff.de ĩiuriis.

De his q ꝓcurãt ꝙ cõꝯuatores dati se ĩtromittant de his que eis non licet.§.97.

c Irca hauc excõmunicationem.s.de his qui ꝓcurant ꝙ cõꝯuatores dati se intromittant de his que eis non licet.

1 Nota ꝙ cõꝯuatores quandoq; dantur a papa & possunt solũ cognoscere de manifestis iniuriis.ut ĩ dicto capitulo.i.đ offi.dele.unde si de aliis ꝗ̃ de manifestis ĩiuriis se ĩtromittãt scienter seu ad alia que iudicialem indaginem exigũt suam extenderint potestatem: eoipso per unum annum ab officio sũt

suspēsi. Pars uero q̄ h̄ ꝓcurat sententiā excōmunicationis īcurrit a qua non potest absolui nisi ei quem sic fatigauit īdebite ꝑ satisfaciat īntegraliter de expensis. ut in. c. fi. eo. ti.

Quero qui dicunt̄ cōꝯuatores. Respōdet glo. dicto. c. i. ꝙ cōseruatores pn̄t dici epi q habent conꝯuare & defēdere uiduas pupillos & orphanos ab oppressionibus & iniuriis. ex̄ de foro con. c. expte. & . c. ex tenore. 87. distinctione. c. i. & . 2. uicesimaseptima . q. §. administratores. Et scire debes ꝙ isti cōꝯuatores interdum dantur ut aliquos defendāt cōtra latrones uel p̄dones: interdum cōtra eos q eorum priuilegia cōfrīgūt ut ea faciant obꝯuari ꝓuilegiatis: īterdum latius ut defendant ab iniuriis & offensis: & ī nullo dictoꝝ casuum habent iudicialez indaginem. i. non possunt ꝓcedere ꝑ uiam iudicii. ut dicto. c. fi. De manifestis ergo solum habent cognoscere: & ītellige maīfesta illa que notoria sunt & ita patentia ꝙ nulla ꝓbabili tergiuersatione celari possunt. ut d̄ uer. sig. c. expte. & . c. ul. de coha. cle. & mulierum. 2

Sz quid si negetur offensa notoria. Negatione enim uidetur res fieri dubia. C. quibus ad libertatem ꝓclamare non licet. l. . 3. Dic ꝙ bene ꝓbationes recipiet cōꝯuator . s. an factum sit notorium ut sic uideat an sua sit iurisdictio. ff. de iudici. l. si qs ex aliena. & de rescrip. c. super litteris. alias enim istorum officium esset īutile: & si īueniet factum notorium ꝓcedet: alias desistet. Non. n. habet potestatem defendēdi simpliciter iniuriam: sed qualificatam notoriam: Sic ergo conseruatō habet uocare reum & si confiteatur factum bene qdem: & si negat̄ super notōio probationes recipiet. Si autem confiteatur factum sed dicit se illud suo iure fecisse. dicunt quidaz ꝙ ulteriꝰ se ītromittere n̄ dꝫ. Alii contra dicentes ꝙ probationes recipiet super notoria offēsa. ad hoc ī. c. boñ. d̄ elec. alias facile esset conꝯuatorum officium deludere. unde si uideatur cōꝯuatori ꝓbabilis negatio non ꝓcedat: alias puniat sicut notoriū: 3

4 Quero an cõſuator nedum offenſam iaʒ poſſit punire:ſʒ et īferendam. Rñdet glo. ꝙ ſic.
5 Quero quia ī.c.fi.dicit̄ ſcienter ſe ītromittant niſi de maniſeſtis īiuriis:quid ergo ſi per ignorantiam iuris hoc faciunt: uī p ignorantiam craſſam uel affectatam. Rñdet glo. ꝙ excõmunicationem īcidūt de re.iu.ignorantia de tempo. or.eos. de clande.de ſpon.c.1.
6 Quero quia hic dicit̄ ꝙ ſi iſti cõſuatores ſe ītromittāt pter ꝙ̄ de manifeſtis iniuriis ſunt ſuſpenſi ab officio:nunquid et a bñficio. Rñdʒ glo. ꝙ ſic.qa ē ei9 ſeqlla.32.di.c.pt.81.di.c.ſi q.
7 Quero utrum alius ꝙ̄ papa poſſit dare iſtos conſeruatores. Rñdet Pe.de ancha.ſm Io.an.in nouella ꝙ et legat9 poteſt: cum ſit ordinarius de of.le.c.2.ſi poteſt p ſe ergo per alium ut ī regula poteſt quis li.6. Et ita refert de facto feciſſe quēdam legatum. Ex qua ratione ſequit̄ ꝙ quilib ōdinari9 poſſʒ in ſua dyoceſi tales conſuatores creare ſm Io.an.īfra eo.c.fi. ſuper uerbo dietā. Allegat tamen aliqua iura ciuilia que ꝓhibēt hoc fieri.ſ.loci cõſuatores conſtitui.ut ī aucten.ut iudi. in quoꝗ.ſufra.§.nulli quoꝗ iudici.&.§.interdicimus.col.2. & de manda.princi.§.eos autem.col.3.& ī auctē.ut nulli iudici liceat habere loci conſuatores ī princi.col.9.nam ut dicit textus in dicto.§.īterdicim9.magis iſti cõſuatores erant fures & uiolēti ꝙ̄ illi quos a talib cohibere debebāt. Ex qua ratione & aliis cõcludit Io.an.in uerbo dietam. ꝙ equuʒ eſt cõſentire & cõcludere tales cõſuatores p ſolos romanos pōtifices dari poſſe quod ꝓbat.c.i.de off.dele.dū dicit cõcedim9. &.c.fi.īfra eo.ubi a ſede apoſtolica concedit̄.& ad hoc pſtat argumentum de of.or.c.i.℣.nec pro eo.li.6.

De eo qui fingit aliquem caſum ꝑpter quem aliqs iudex uadat uel mittat ad aliquam mulierem pro teſtimonio.§.58.

c Irca hanc excõmunicationem.ſ.de eo qui fingit aliquem

casum ꝓpter quem aliquis iudex uadat uel mittat ad aliquã mulierem ꝓ testimonio.

Nota rationem quare fuit facta hec excõmunicatio posita in pncipio tex. quia non cõuenit mulieres euagari super palatia nec uirorum cetibus cõmisceri. Et glo. addit ꝙ periculosa est sexuum cõmixtio. 18. q. i. diffinimus. Et ideo hic ꝓhibꝫ papa ꝙ mulieres ñ debeãt ꝑsonalit̃ ad iudicium cõuocari uel inuite trahi causa ferendi testimonium nec auctoritate litterarum apostolicarum uel legatorum ipsius uel alia quacunqꝫ: sed cũ necessarium fuerit testimonium earundem: iudex expensis partis cui incumbit probatio transmittat ad eas tabellioneꝫ uł aliam ꝑsonam idoneam: puta secundum glo. p̃sbiteruꝫ uł alium uirum honestum coram quo iurent: & ibi erit tabellio & citabit̃ pars aduersa: uel si casus occurreret ꝙ iure ꝓhibẽte receptio testium alteri non posset cõmitti: tunc iudex debet personaliter ad eas accedere uł si iudex sit persõa notabilis: puta episcopus quem per reuerentiam episcopalis dignitatꝭ ad mulierculas accedere non decet: tunc ẽt debent mittere. i

Item nota ſm glo. in eo ꝙ dicit ĩuitas trahi. ꝙ si uolentes ire uolunt & non coacte ad testimonium ferendum non incurrit̃ hec pena. Et in hoc autem differunt religiose de quibus statĩ infra: quia etiam si uellẽt ire ad iudicium non possunt. 2

Quid de matre tutrice filioꝝ. Rñdet Pe. de an. credo ꝙ per se ipsam possit si uoluerit ĩ iudicio esse. Postq̃ enim tutela sibi defertur a lege tãq̃ legitimam administrationem habẽs potest rem ĩ iudicium deducere. de appel. c. sua ñbis. 3

Querit Io. an. utrum hec pena habeat locum in iudice laico. Rñdet ꝙ sic. 4

Item nota ſm eum ꝙ si qs ꝓcurator uł pars nominat aliquã mulierem in testem uel fingit casum aliquem dicendo talem esse suum debitorem in centum: de qua re testis est talis mulier: & hoc facit ad hunc finem ut iudex uadat uel mittat ad 5

eam pro testimonio excommunicatus est.

6 Quero an eoipso ꝙ qs figit ꝯ istã cõstitutionẽ sit excõicatus. Rndꝫ Io.an.ꝙ ñ.imo expedit ꝙ iudex ꝓduxeĩt eã ad effectum eũdo uel mittendo ad eam quia uerba sunt intelligenda cum effectu.ut in.c.relatum de cleri.non.resi.

De eo q absolutus fuit in articulo mortis ut adueniẽte sanitate represente se.§.59.

c Irca hanc excommunicationem scilicet de eo qui absolutus fuit in articulo mortis uel alio ĩpedimento si adueniente sanitate uel alio impedimẽto cessante non se presentat cum commode poterit reincidit in eandẽ.

1 Quero quomodo intelligiẽ illđ commode. Vide supra exco.2.§.35.Nota ẽt hic glo.enumerantem omnes casus excommunicationum positos in hoc li.6.

2 Item nota ꝙ ꝓpter iustum impedimentum potest quis absolui ab alio ꝙ̃ ab eo a quo de iure fuerat absol¹ıẽd⁹. Iminens autem periculum mortis dicitur iustum impedimentum etiã si imineat aliter ꝙ̃ per ĩfirmitatem:puta timet hosteꝫ capitalem uł est obsessus uel in manibꝫ predonis uel tyranni uł est nauigaturus periculoso nauigio uel patitur naufragium uel iturus est per loca periculosa.ff.de dona.causa mõtis.l.tertia cum.l.se.

3 Sed hic queritur utrum illa absolutio que conceditur ꝓpter iustum impedimentum potest fieri ab alio ꝙ̃ ab eo qui debꝫ: an habeat locum in excõmunicatis alia ratione contracta aliẽ ꝙ̃ per iniecttionem manuum.Rñdet Pe.de ãcha.ꝭm Inno. ꝙ habet locum.solum in excõmunicatis ꝓpter manuum iniectionem:sed si alias sit excõmunicatus a iudice uel a iure licet absolui possit in mortis articulo.ar.de sen.ex.c.a nobis.2.in si.tamen in aliis casibus qui ponuntur in.c.ꝙ̃uis de sen.ex. ñ habet locum:sed tantum ab excommunicatore uel ab illo ad quem spectat absoluendi sunt:& ita notatur supra.c.ꝙ̃uis in

nouella. Sed hic in nouella Io.an.dic ꝙ iste textus facit cōtra istam opinionem dum dicit ab alio absoluuntur: & supra generaliter dixit ab homine uel a iure: & sic de alia ēt excōmunicatione ꝙ de illa que per manuum iniectionem infligitur locum habet illa absolutio ꝓpter iustum impedimentum ꝓueniens ex multis causis. ut dicto. c. ea noscitur. & .c. ꝗuis. & .c. ꝙ de his.

Item nota ꝙ quando quis absoluitur ab excommunicatione debet satisfacere: quod intellige iuxta proprias facultates & per hoc infert Archi. facultates ecclesie quas ad usum habet clericus ad hoc non teneri. 16. q. 6. §. fi. pro hoc facit cle. uolentes. §. i. de here. & de appella. c. reprehensibilis. Vide ꝙ notatur de prebendis. c. de multa. q. glosa. 4

Querit Io.an. in nouella utrum legati de latere possint absoluere īiciētes man⁹ ī clicū si lesio sit enorīs: refert hic Archi. tenere ꝙ sic. Dicit Petrus de ancha. Aduerte quia super sunt opiniones de quibus in nouella supra eo ad eminentiam: & finalit tenet ꝙ possit in atroci siue graui delicto: puta mutilatione ossis fractione & homicidio & similia. Io.an. ibi dicit ꝙ uidit aliquos legatos absoluentes & aliquos abstinentes. de iure tamen credit ꝙ possunt: quia iura que eis tribuūt istam potestatē generaliter loquuntur: & iura que excipiūt atrocē loquuntur non in legatis: sed in īferioribus. & hoc tenere expedit saluti aīaꝝ ẜm eum. 5

Querit ēt in nouella utrum in aliis casibus reſuatꝭ pape possunt legati absoluere. Rn̄det ꝙ non nisi in casu reseruato per manuum iniectionem: nam iste casus incepit eis competere de consuetudine postea approbata per. c. ꝙ translationem d̄ of. le. unde excōmunicatos nominatim a papa uel ab ei⁹ delegato non posset absoluere de of. le. c. studuisti. & de of. or. .c. pastoralis. hoc uerum nisi super hoc habeat speciale mandatum super quo sibi non credet nisi ostēdat ꝙ si perdiderit 6

probet amissionem & tenorem. Sufficit tamen q semel fuerit publicat9. ad hoc de mãda. prin. l. i. đ pui. c. cũ oli. C. de testa. l. publicati. ex de fi. istru. si istrumta.

7 Quero cum textus excuset excõmunicatū ab accessu romaʒ ppter ĩpedimẽtum: alias ĩfert q teneat se personaliter p̄sẽtare pro absolutione obtinenda: sed an talem absolutionem posset quis petere p pcuratorem. Inno. Rñdet q sic ex iusta cã aliter ñ. Hostiensis tenet cõtrarium: dicit eniʒ q nullo mõ potest peti absolutio per procuratorem. Requirit eĩʒ contritionem & confessionem excõmunicati. ii. q. 3. cum aliquis. & certam formam & sollemnitatem & introductioneʒ ĩ eccl'ia & manus impositionem & recõciliationem anteq non est ei cõmunicãdum. 24. q. 3. notanduʒ. Tamen contrarium ꝓuatur ĩ curia ut notat Spec. ĩ ti. de pcu. §. i. v. Item opponitur. Immo si habet speciale mandatuʒ petẽdi absolutionem uidetur posse uitare licet ad hoc non habeat speciale mandatum: de hoc ĩ Spec. in ti. de iuramento calumnie. § restat. v. quid ergo. A sentẽtia uero ĩterdicti & suspensiõis potest peti absolutio per procuratorem: quia non sollemnitatem forme nec recõciliationem desiderat & in hoc omnes concõdant: & hec notantur supra. e. cum desideres in nouella.

De rectoribꝫ ciuitatum qui faciũt statuta per que quis cõpellatur soluere us'as. §. 60.

Irca hanc excõmunicationem. s. de rectoribꝫ ciuitatum qui faciunt statuta per que quis compellatur soluere us'as uel solutas non repetere.

1 Nota q paria sunt aliquid facere per uiam directam. s. ĩpedire repetitionem us'aꝝ uel utendo super his diuersis coloribꝫ & fraudibꝫ exquisitis ad hoc ut excõicatiõẽ ĩcurrant.

2 Item nota in uer. ceterum. q feneratões sic ut plurimum cõtractus us'arios occulte iniunt & dolose q uix cõuinci possũt de us'aria prauitate: ideo debent compelli ad exhibendum &

ꝓducendum ĩ iudicio libros rationum per cẽsuram ecclesia-
sticam per quorum ĩspectionem discerni possit: an sit usura
quibus libris creditur contra ipsos usurarios non ꝓ eis.ut hic ĩ
glo.C.de ꝓbationibus.l.ĩstrumenta.& notatur.ff.de eden.l.
.i.§.numularios.
Item nota ꝙ iste ẽ unꝰ specialis casꝰ per hanc constitutionẽ 3
in quo quis cõpelliẽ ꝓducere rationes cõtra se: nã ante hanc
constitutionem non fiebat
Item nota ꝙ debet cõpelli p cẽsuraꝫ ecclesiasticã producere 4
libros.i.per sententiam excõmunicationis suspẽsionis & in-
terdicti ſm ꝙ discretus iudex uiderit expedire. Nam ĩ apel-
latione ecclesiastice censure hec tria cõtinentᷣ.ut ĩ.c.querẽti.
de uer.signi.Non uult ergo hec cõstitutio ſm glo.ipso ĩuito
domum ipsius ingredi uel archam ipsius frangi:& quia hanc
censuram licet non directe tamen ĩdirecte cõtra iudeos nõ ex-
erceat ecclesia.s.priuando cõione fidelium:tamen satis uideẽ
ꝙ ẽt in iudeis haberet locum si p seculares principes tales li
bros edere non cogantur.Concor.Paulꝰ Dinꝰ & Io.đ ligna.
Quid si dicat usurarius uel heres se non habere rationes uel se 5
illas perdidisse:nunquid stabitur sacramento suo?Rñdet glo.
ꝙ non.nisi probat ꝙ amisit & ꝓbat causam quo amisit:puta
probat ĩcendium quo fuerunt succẽse:uel ruinam uł naufra-
gium quo fuerunt submerse.ff.de eden.l.si quis ex ãgẽtariis
in fi.&.l.fi.de fide instrumentorum.& hoc ſm di.fit propter
fraudes quas cõmittunt.
Sed quid si cognosco usurarium qui non scripsit rationes ĩ li- 6
bro :sed in cedulis quas statĩ dilacerat solutis debitis & usuris.
Rñdet glo.ꝙ si tali succederet heres non usurarius sed aliꝰ fide
dignus satis uidetur stare iuramento suo si huic rei fama con
sentit.
Item nota hic iuncta glo.in uerbo iuramento.ꝙ iuramentum 7
factum super ſuando ĩiquo statuto non ualet sicut hic patet

Si quis iurat ſuare ſtatuta ſuper uſris ſoluendis uł non repe-
tendis facta.

8 Quero quid đ ſtatuto qđ ē bergomi ꝙ repetētes uſras ī foro eccleſiaſtico per poteſtatem cogantur mutuare uſrario tantā pecuniam tāto tp̄r ꝙto tp̄r tenuerūt pecuniam uſrarii. Rn̄det glo. ꝙ ħ ſtatutū nō ualet. Addit Paulus ꝙ īcidunt hoc ſtatuētes ī excōicationem ibi.

9 Quid ſi faciat ſtatutū ꝙ nullus recipiat ꝓ uſra niſi duos denarios ꝓ libra in mēſe. Rn̄dꝫ glo. ꝙ tales ſic ſtatuētes n̄ ſunt excōicati. Concor. Paulus.

Excōicatio ṫtio. ſ. percutiētium cłicos. ſ. in quot caſibus percutiens ſit excōicatus.

1 Percutiens clericū uel religioſum cōuerſum uł nouiciū religionis approbate ē excōicatus excōicatione papali. 17. q. 4. Si quis ſuadente. ex̄ đ ſen. exco. Nō dubiū. & eo. ti. religioſo. li. 6. Et hoc ſi percuſſio ſit enormis.

2 Quicūqꝫ detinet eum in cuſtodia publica uł ṗuata abſqꝫ alia corporis leſione uł ītrudit ī uincula. ut in. c. nuper de ſen. ex.

3 Abbas uel prior ēt cauſa correctionis clericum uel monachū ꝑ laicū uerberari faciens eſt excōicatꝰ tā ꝑcipiēs ꝙ uerberās ſi aliter ſit corrigibilis. ex̄ de ſen. exco. c. Vniuerſitatis.

4 Nō defendēs clericū cū ad eius officiū ꝑtinet: qa fauere uidetꝰ q cum poſſit manifeſto facinori deſinit obuiare de ſen. exco. quante. 23. q. 5. adminiſtratores.

5 Verberās clericū q nolēs ſatiſfacere ſpōte ſe ſubiicit ꝟberibꝰ De ſen. exco. cōtigit.

6 Prelatus magiſter dn̄s uel cōſanguineꝰ ex ꝓpoſito & animo irato multum excedēs in ꝑcuſſione clerici.

7 Qui libidine uīdicte repcutit cłicuꝫ ludentē licet grauiter ꝑcutientē. ex̄ de ſen. exco. c. ueniens & c. i.

8 Qui ſpuit uel aliquid effūdit ſup clericū aut claudit ei hoſtiū uł poīt cuſtodes ad capiēdū eū: ſi de domo exeat uł ei eqtāti

capit habenas eq uel rūpit cīgulū ſelle uel minis & terrorib⁹ reſtare eū facit in loco uel quaſi captum facit ad iudicē ire de ſen. ex. Cum deſideres.

Qui rē coherentē clico aufert aut rē d manu eius arripit aut ueſtes quibus indutus eſt ſcindit. 9

Qui areſtat. uel aufert rem clico poſtq̄ ipſe puenerit ad locum ſuum & adeptus fuerit plene poſſeſſionem illius. 10

Qui ordinat cum uxore ſua ut clicū inuitet ad turpitudinē ſi poſtea pcutiunt ſunt ambo excōmunicati. 11

Mulier que pcutit clericū inuitantē eam ad turpitudinē ſi ſolum uerbis īpetat: ſecus ſi in facto 12

Qui pſequit̄ clicū & ipe qī coactus piicit ſe ī aquam uel ad piculū ut euadat. 13

Si quis aīo īiuriandi capit clericū p capillos dicens niſi eſſes clericus pcuterem te. 14

Mandans clericum uerberare ſi ſequitur effectus tam mādās q̄ uerberans eſt excōmunicatus. ex̄ de ſen. ex. mulieres. §. fi. 15

Qui ratā habet pcuſſionē clici eius nomine factā De ſen. ex. Cum quis. 16

Qui pcurando dixit q̄ libenter uellet uindicari de tali clico ſi pp hec uerba quis uerberet illū licet non nomine eius. 17

FINIS

Quem legis: impreſſus dum ſtabit in ære caracter
Dum non longa dies uel fera fata prement.
Candida perpetuæ non deerit fama Cremonæ.
Phidiacum hinc ſuperat Bartholomeus ebur.
Cedite chalcographi: milleſima ueſtra figura eſt
Archetypas fingit ſolus at iſte notas.

M.CCCC.LXXII. NICOLAO TRVNO DVCE VENETIARVM REGNANTE IMPRESSVM FVIT HOC OPVS FOELICITER.